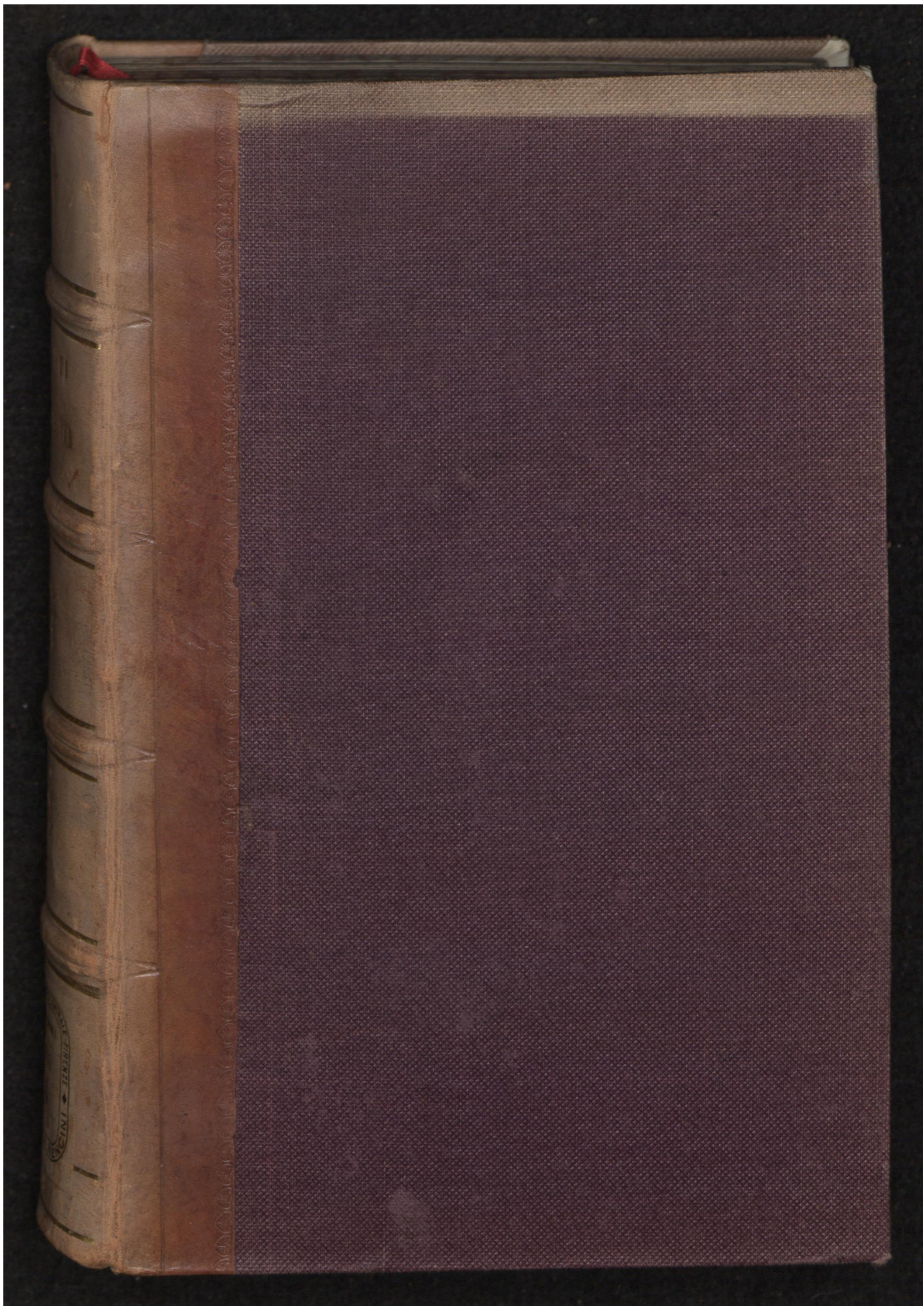
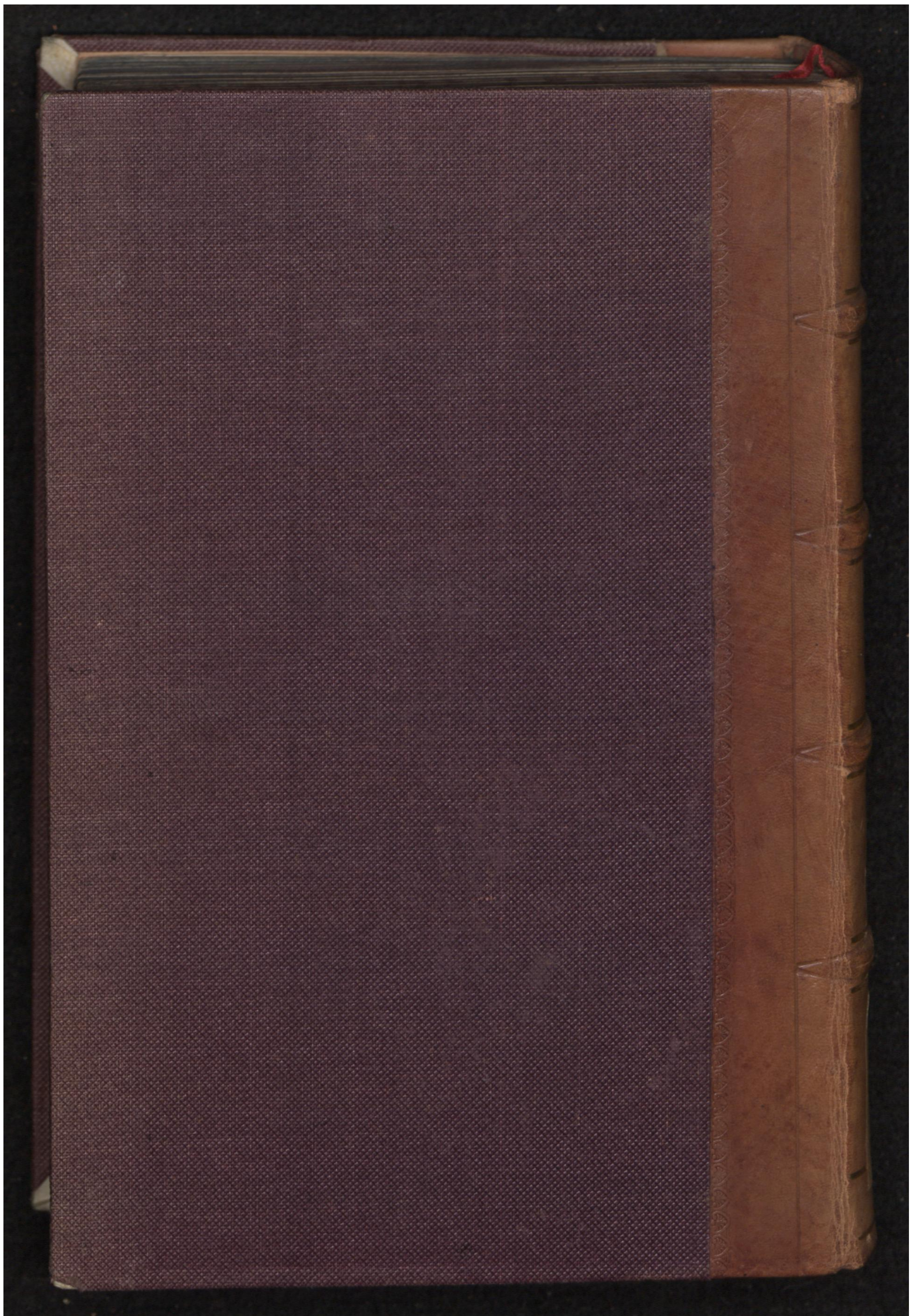
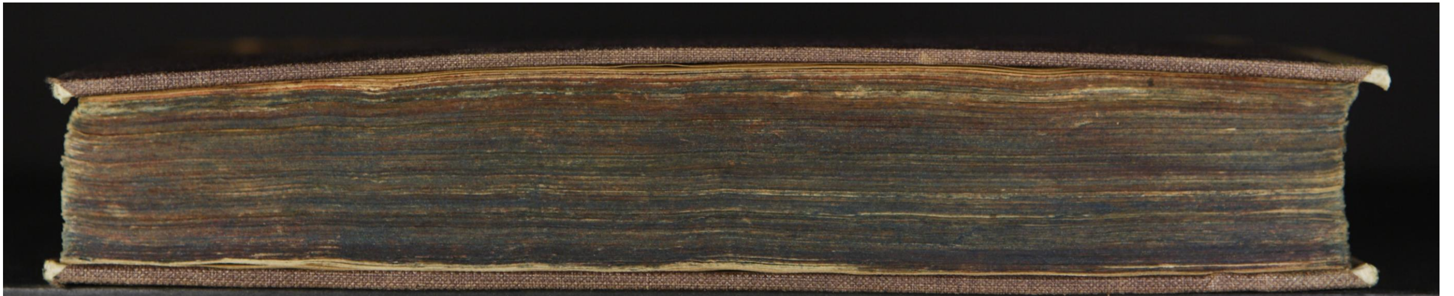



PLAVTI
COMOEDIAE
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
RACCOLTA
ALDINI
III
4
8
1522

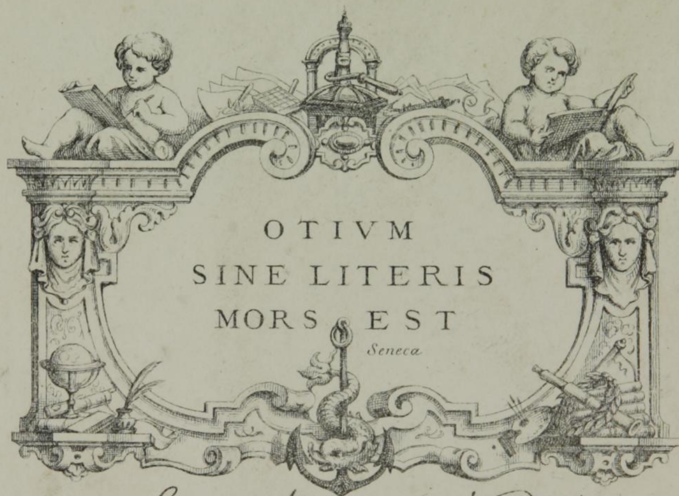


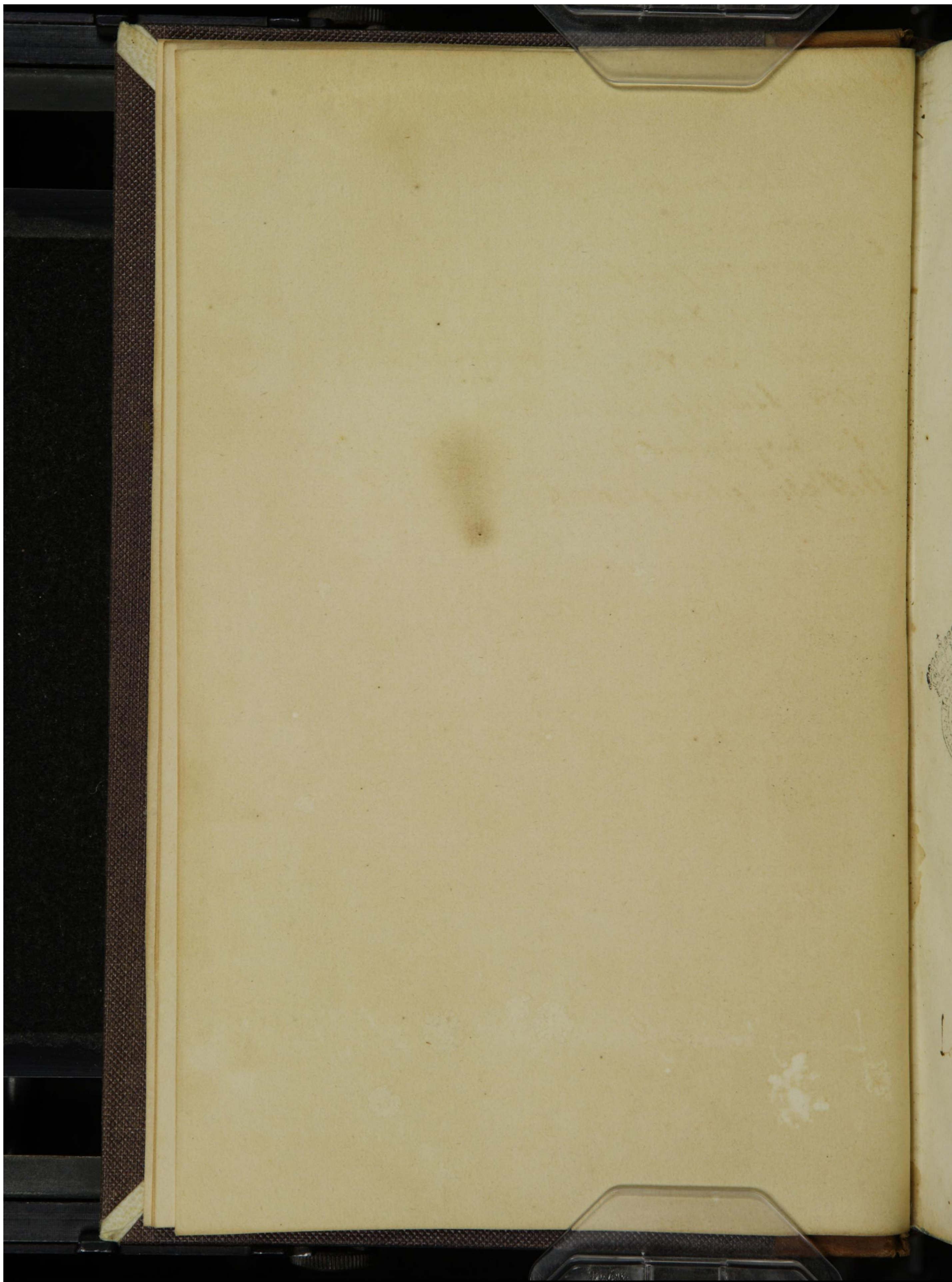







BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE
ALDINI
III
4
8
RACCOLTA NENCINI


OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Joannis Nencini
1874



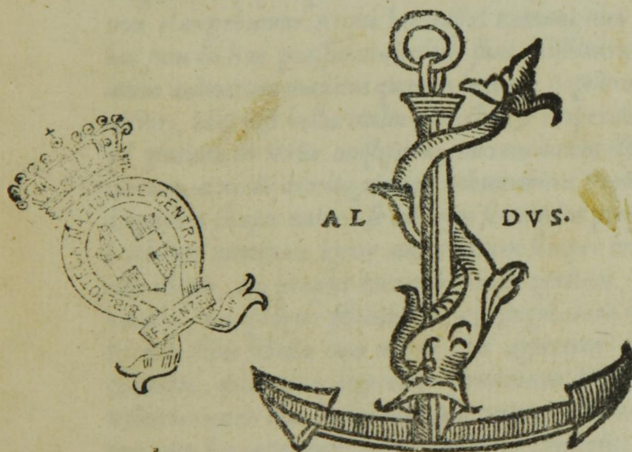
EX PLAVTI COMOEDIIS. XX. QVARVM CARMINA MAGNA EX PARTE IN MENSVM SVVM RESTITVTA SVNT M. D. XXII.

Index uerborum, quib. paulo abstrusiorib. Plautus utitur.

Argumenta singularum Comœdiarum.

Authoris uita.

Tralatio dictionum græcarum.



Laurentij benivenij [illegible]

FRANCISCI ASVLANI IN RECOGNITIONEM. M. ACCII PLAVTI EPISTOLA AD NICOLAVM SCONBERGVM ARCHIEPISCOPVM CAMPANVM.

m Onimentis literarum proditum est Lycurgum, qui Lacedæmonijs leges admodum salutares sanxit, cauisse, ne ciues sui in Theatris spectarent histriones, qui Comœdias, aut Tragœdias agerent. atq; sui facti rationem hanc sapientissimus uir afferebat, non decere populum, quem præ alijs excellere uolebat laude seruandarum legum, assuescere id audire, quod uel ioco, uel serio esset contra leges factum. Contra Athenienses ex hoc maximam gloriam se adipisci putabant, si utriusque rei & inuentores, & amplificatores haberentur. Itaq; Theatra, Orchestram, Scenam magnificentissime extruebant, & magnam insuper pecuniæ uim in eiusmodi ludorum apparatum elargiebantur. Atque hos nostri Romani, cum alijs multis in rebus, tum in hac potissimum imitati sunt. existimarunt enim hilaritatem animorum maxime quærendam esse Populo omnium gentium uictori, id'q; post bella multa confecta, & imperium omnium prope gentium in Vrbe constitutum, morem autem illum Lacedæmoniorum, ut nimis durum, nimisq; inhumanum repudiarunt, quandoquidem suapte natura se ad leges seruandas propensos esse intellegebant. Summam igitur authoritatem semper tribuerunt Sarsinati Plauto, cum propter incredibilem elegantiam, & dicendi puritatem, tum propter festiuitatem, & singularem in iocis leporem. Et certe illius fabulæ non minus cum agerentur delectarunt ciues romanos, quàm cum legerentur, tenuerunt doctissimum quenque. Vtinam omneis illas haberemus, aut certe quæ nunc habentur integræ, & suo carminum mensu constantes extarent, recentiores certe illarum enarratores non tam anxie laborarent in quærenda significatione multorum uerborum, & sententia authoris, cum emendata lectione & proprietatis, & uerborum, & ueri sensus admoneri possent. Veruntamen quanta diligentia fieri potuit Aldus noster, & Erasmus Roterodamus illas olim castigarunt, quorum exemplar nos librarijs nostris proponentes has. XX. descri-

bendas curauimus, easque sacratissimo nomini tuo dicatas uoluimus Archiepiscope amplissime ob singularem prædicationem Petri Alcyonij uiri clarissimi de tuis uirtutib. Is enim eum te esse affirmabat, qui solus, aut cum paucis, quàm recte castigatæ essent, iudicare posses propter summam literarum græcarum, & latinarum peritiam, & totius antiquitatis cognitionem. Itaque non solum in editione huius præstantissimi Poëtæ nomen tuum celebrari uidebis, sed etiam in multis alijs authorib. Græcis, & Latinis, qui propediem à nobis excusi emittentur, quoniam illorum dignitatem uel ob singularem tuam doctrinam tueri, uel ob summam authoritatem amplificare poteris. Vale.

Index uerborum, quib. paulo abstrusiorib. Plautus utitur.

D

FINIS.

ARGVMENTA SINGVLARVM COMOEDIARVM.

AMPHITRVONIS.

Mphitruo profectus in hostes Theleboas, grauidam ex se reliquit uxorẽ Alcmenam, cuius amore captus Iupiter uersus in formam eius absentis coniugis, fingit ab exercitu noctu rediisse. Illã cõprimit, noxq; illa Iouis iussu facta lõgior, Mercurius ut suo obsequeretur patri summo Ioui, in seruũ Amphitruonis Sosiã se trãsformauit. horũ Alcmena deluditur dolis, fitq; rursus ex Ioue grauida. Interim uictor hostium rediens Amphitruo, domum præmittit Sosiam, ut nuntiet uxori redditum, is offendit Mercurium sibi similem seruum, ambo rixãtur inuicem, à Mercurioq; excluditur domo, id idẽ contingit redeunti domum Amphitruoni, quẽ uxor rata se ab illo deludi satis, non admodũ benigne excipit, fitq; illi obuius pro Amphitruone Iupiter, sicq; falsus ab uxore atque ab Ioue simul, fiuntq; gemini Amphitruones & Sosiæ. tandem arbiter accersitur Blepharo, uter eorum uerus esset Amphitruo recte ut discerneret, obstupuit ille & certi nihil proferens, abiit. interea tempus pariendi cum esset, Alcmena ex Ioue atq; ex uiro geminos uno enixu parit, horum alter qui postmodum dictus Hercules ex Ioue genitus (nam ex Amphitruone Iphiclus) binos enecat angues manu, igitur Iupiter ut mulierem insontem ostenderet, quam uir insimulauerat probri, magnum intonuit, rem professus ut erat, iubet igitur reconciliari uiro coniugem.

ASINARIAE.

Rgyrippus adulescens mulierem deperibat Philenium, cuius Clereta mater sagax lena ut ab illo eliceret pecuniam, uetuerat amantes amoribus suis indulgere. adulescentis pater Demænetus suo obsequens filio, ut meretrici tradat uult ei pecuniam dari, seruum igitur Libanum monet undecunq; ut potest surripiat, atriensem circunducat Sauream, Artemonam cuius sub imperio uiuebat uxorem fal-

lat, Libanus conseruum Leonidam conuenit, rem aperit, opportune simul confingunt fallaciam, aduenerat mercator daturus pro emptis asinis, unde Comœdia nomen inuenit pecuniam, quam se soluturum aiebat Atriensi saureæ, quem rei familiari Artemona præfecerat. simulat Leonidas se Atriensem, suadet Libanus mercatori Leonidæ argentum ut dinumeret, assentitur Demænetus recte solutum pretium. Igitur receptæ dantur mulieri uiginti minæ, ob id Demæneto patri priorem noctem cedit filius, paratur conuiuium, senex, adolescens, ac meretrix accumbunt simul. interim hæc Diabolus riualis resciens, qui iam fuerat per annum pactus eam sibi meretriculam datum iri, Demænetum scortari & filium uxori eius Artemonæ per parasitum nunciat, uxor adueniens in uirum conuicijs agit, & extrudit e ganeo domum.

AVLVLARIAE.

Varus senex non satis sibi fidens Euclio, aulam auri plenam habet defossam domi, à qua Aulularia dicta est Comœdia, huic erat unica filia uirgo nubilis, quam Lyconides adulescens stuprauerat cereris uigilijs, hanc adulescentis mater Eumonia hortatur suum Megadorum fratrem ut ducat uxorem indotatam uirginem, quam probis moribus sciebat & honestis ortam parentibus, persuasus Megadôrus Euclionem conuenit, illius petit filiam sibi uxorem dari, diu ueritus Euclio ne propter aurum affinitatem contrahat, rem differt, concedit tandem, parantur nuptiæ, quæ cum rescisset Lyconides Strophylum mittit seruum obseruaturum singula, is dum ex occulto spectat, Euclionem e domo qui asportarat aulam, uidet eam locare in templo Fidei, & cum se uisum forte suspicaretur, rursus e Fidei phano defossam locare in Syluani luco, quam ubi secessit ille, strophylus illico surripuit, sed ille rediens surreptum sibi ubi nouisset aurum, clamitat, uociferatur, quenque perconctatur obuium, interim quæsiuerat per matrem Lyconides, ut confectas cum Megadôro nuptias infectas redderet, factus'que is Euclioni obuius, puellam ex se grauidam diuulgat, itidem ille sibi surreptam aulam, quam ubi Strophylum abstulisse resciuit aurum, Euclioni redditur, uxorq; filia traditur Lyconidi.

Captiuorum

f ilios habebat duos Aetôlus ciuis Aegio, quorum na tu maior Philopolemus alter uocatur Paegnius, hunc qua drimum seruus Stalagmus surripit, cuidamq; Theodoromedi Polyplusio fugiens, uendidit in Aulide, hic empto seruo filium donat Philocratem eiusdē ætatis puerum, Pægnioq; inditur nomen Tyndarus, cumq; Aulidenses bellarentur cum Aetolis, captus in pugna est alter Aegionis filius dictus Philopolemus, uenditusq; cuidam Menarcho Medico, cumq; sors uices redderet, capti pariter sunt ex Aulidensibus ijdem Philocrates, & Tyndarus, Aegio ut suum redimeret captum filium, mercatur ex præda hos captiuos duos, à quibus nomen sibi asciuit Comœdia, hoc pacto nescius emit quadrimum iam surreptum filium, isq; suo patri ignarus seruitutem seruit, ambo hi conueniunt ut suum commutent habitum & nomina, dicaturq; Philocrates Tyndarus, & Tyndarus Philocrates, uerum quærens Aegio redimere ex Aulide Philopolemum filium illuc mittit Philocratem pro Tyndaro, nescius eius quem confixerunt doli, cumq; per Aristophontem Aulidensem captum resciuisset confictam fallaciam, Tyndarumq; pro Philocrate relictum domi, illū compeditum seruat in lapidicinis, eumq; miseris agit modis, interim ex aulide redit Philopolemus cum Philocrate, secumq; ducunt Stalagmum fugitiuum seruum, cuius confessione noscitur Tyndarum captiuum esse Aegionis filium.

CVRCVLIONIS.

i Ngenuam Cappâdox Leno surreptam emerat, habebatq; domi uirginem Planesium, hanc Phædromus adulescens deperibat, & cum ei pecunia deesset, quam pro muliēre lenoni traderet, Curculionem parasitum mittit in Cariam, ab amico argentum mutuum, ut sumeret, ibi forte Terapontigonum militem offendit seruus, ei refert miles in Epidauro ab eodē Lenone puellam emisse triginta minis, quæ eius tamen soror erat, nec nouerat, pactumq; cum Lenone esse ubi misisset literas Lyconi trapeZitæ suo obsignatas anulo, ab illo pro muliēre pecuniam reciperet, ac puellam traderet, ad cœnam accersit Curculionem miles, ille non inuitus annuit, talos post, quàm cœnati sunt, sumunt in manus, miles deponit anulum, ille opponit pa-

lium, propinat Curculio poculum militi, quo epoto edormiscit miles, hic illi è manu furtim anulum surripit, aufugit citus, Epidaurum reuertitur, herum Phædromum conuenit, narrat quo pacto militem luserit in alea, confingunt atque obsignant literas, conuenit Trapezitam Curculio atque Lenonem simul, fingit se Sumanum uocari, Trapezita ubi uidet obsignatas tabellulas, argentum Lenoni dat, illeq; muliĕrem Curculioni, quam Phædromus nanciscitur, miles experrectus ubi uidet se delusum, Epidaurum uenit, cognouit dolos, muliĕremq; amisisse & aurum, fiunt contentiones inter Trapezitam Lenonem, & militem, req; cognita rursus cum Phædromo ac parasito rixæ fiunt. Tandem Planesium paternum quem surripuerat Curculio agnoscit anulum, miles ex quo eius agnoscitur frater, uirgoq; pacto sit surrepta paruula, Lenonem cogunt recæptam pro muliere reddere pecuniam, Phædromoq; poscenti uxor puella traditur.

CASSINAE.

Stalino senex puerq; filius amabant Cassinam quam domi habebant puellam olim expositiciam, uerebatur uxorem senex, adulescens patrem, pater allegat olympionem uillicum, filius seruum Chalinum, uterque petit sibi eam uxorem dari, filium ne impedimento sit peregre ablĕgat pater, Cleostrata senis uxor re percepta fauet absenti filio Chalinoq; seruo, senex contra uillico, conueniunt ut cui sors obtigerit, uxor puella tradatur, adiuuatur sorte senex, ac uillicus Olympio, parantur nuptiæ, rogat senex uicinum Alcesimum ut priusquam rus mittatur noua nupta domum sibi commodet ut puella liceat nocte potiri, id ægre ferens Cleostrata ac Chalinus pariter quærunt utrosque dolis fallere, pro muliere subornatur Chalinus, manetq; amatores in uicini domo, Olympio calcibus & pugnis plectitur à Chalino, senex itidem adiens pessime habetur, req; palàm facta habetur ludibrio. senex postremo cognita Cassina uicini filia, uxor traditur senis amanti filio.

CISTELLARIAE.

Demipho Lemnius profectus Sicyonem, muliĕrem ibi phanostratam comprimit, quæ grauida, puellam parit, eam dum seruus Lampadiscus exponit, à muliere lena suscipitur,

pitur, meretriciq; traditur Melenidi, quam pro filia educat, eiq; nomen indidit Silenium, cuius amore adultæ Alcesimarcus capitur Demipho Phanostrata relicta Lemnum redit uxorem ciuem capit, ex qua alteram sibi suscipit filiam, moritur uxor, is Sicyonem reuertitur, Phanostratam ducit coniugem, eique aperit per communem seruum expositam filiam, accersitur seruus qui proiecerat, is it quæsitum lenam quæ puellam sustulerat, interea Melenis resciens quibus esset puella parentibus, ultro hortatur ad patrios ut redeat lares, sed dum it ab ancilla Halisca, quam gestabat excidit in uias Cistellula, in qua puellæ inerant quibus cum fuerat exposita, crepundia, inuentam cistellam Lampadio defert Phanostratæ, & eb hoc Cistellaria Comœdia nomen habet, agnoscit mulier filiæ crepundia, quam inuentam & agnitam suus Alcesimarcus nanciscitur.

EPIDICI.

Theniensis Periphanes mulierem comprimit Epidauri, ex ea suscipit filiam, quæ urgente bello hostium fit præda. filius huius Stratiphocles inscio patre amabat fidicinam, cumq; ei opus esset pecunia quam lenoni traderet. Epidicus seruus opportune confingit fallaciam, suadet Periphani hanc redimi pro filia, hoc pacto senex multatur pecunia, domi haberq; pro filia fidicinam. Stratiphocles domum rediens ab exercitu prioris amoris immemor mercatur ingenuam uirginem ex hostium præda, hæc erat ea Periphanis filia iam hostium potita. Sicq; sororem inscius pro captiua redemit, cuius amore captus urget Epidicum inuentis opus esse quadraginta minis, Danistæ ut dentur pro mercata uirgine, mox Epidicus nouum est consilium, nouum commentus dolum, herum Periphanem conuenit, nuntiat aduentare filium, illumq; deperire fidicinam, pro qua daturus pecuniam est, ut emittatur manu, pater timens filio, à seruo expetit consilium, ille uafer suadet senex prior fidicinam emat, quoniam hoc pacto spes amorum adulescentis falsa futura esset, polliceturq; de empta uirgine futurum lucrum, uenturum enim militem inquit, multa pecunia qui puellam redimat, placet consilium seni, dat seruo petitos numos, qui postremo dantur pro credita fidicina, Epidicusq; ut rei fidem faciat conductam aliam pretio fidicinam pro empta subijcit. Interim aduenit miles amore allectus prio-

ris Fidicinæ quam Periphanes emerat pro filia, eam sibi popescit dari, Periphanes eam ratus, quam seruus postremo emi suaserat, ultro assentitur militi, qui dum suam non esse asseuĕrat, eam tandem inueniunt non emptam, sed conductam pretio, dolusq; hoc pacto detegitur Epidici. postremo ex Epidauro mulier adiens quæsitura captiuam filiam, incidit in periphanem, agnoscunt se inuicem, is aperit esse redemptam communem filiam, quam mulier cupiens amplexari suam negat esse, ut uidit, gnatam, sicq; pro filia inuenitur empta Fidicina. Periphanes ira percitus perdere quærit Epidicum, sed ille dum intuetur emptam postremo puellam, nouit herilem esse filiam, indicat Stratiphocli inuentam sororem & agnitam. Rerum harum inscius Periphanes incidit in Epidicum, minatur supplicium ob fictos dolos, is ultro præbet ligandas manus. tandem re cognita emptam postremo herilem esse natam, Epidicus seruus, cuius factum hoc obuenerat opera, libertate donatur.

ARGVMENTVM EIVS PARTIS BACCHIDVM QVAE HABETVR.

m

Nesilochus iussu patris iturus Ephesum, ab amico Archidemide recepturus pecuniam, rogat sodalem Pistoclerum sibi adinuentam procuret amicam Bacchidem, is dum sodali suo morem gerit, irretitur alterius amore Bacchidis, si quidem duæ erant hæ sorores cognomines, à quibus datum est nomen Comœdiæ. rediens in patriam Mnesilochus cum seruo Chrysalo, simul constituunt partem exactæ tradere pecuniæ, reliquã in amorum usum consumere, & ut patrem Nicobolum fallat, fingit per seruum à piratis aggressos, apud sacerdotem Theotimum ob metum id posuisse reliquum, sed forte monitus à Lydo sodalis seruo, Pistoclerum deperire Bacchidem, omnem patri reddidit pecuniam, deinde resciens ut sodalis alteram delegerat, alteram compararat sibi, dolet afflictaturq; miris modis, cumq; ei foret opus ducentis numis à milite Cleomacho amicam ut redimeret, rogat Chrysalum rursum, ut patrem dolo aggrediatur, & pecunia multet. astu plenus Chrysalus senem conuenit, amare dicit filium uxorem militis, qui adueniens Mnesilocho minatur interitum, ni uel mulier, uel illi reddantur ducenti numi, pater metuens, suum ne ulciscatur ille torum, spondet ultro militi numos, & rursum rogatu filij alios ducentos mittit quos det mulieri

polliciatos,

pollicitos, ut iusiurandum soluat, quos nihilominus amator pergræcando consumpsit. at Nicobolus à milite factus certior mulierem eam suã esse pellicem nõ uxorem, excandescit mirũ in modum, conuenit Pistocleri patrẽ Philoxenem, rẽ omnem a pit ambo ut filij scortentur unã, adeunt Bacchides, illæ senes conspicatæ prius ludificant, postremo blandiuntur, tandem simul cum filijs illecticum scortis accubãt.

MOSTELLARIAE.

Micam Philocomasium ut emittat Philolaches manu, patre absente Teuropide ab Danista sumit numos fœnore, adscitoq; Callidamante amorum socio scortantur simul, redeunti in patriam Teuropidi, ne domi deprehendat pergræcantem filium, fit obuius seruus, Tranio fingit ædes terrificas uexari monstris, filiumq; propterea emisse uicini domum, & ut fictæ fallaciæ fidem faciat, rogat uicinum Simonem Theuropidi concedat eius ut inuisat domum, ad cuius exemplum dicit se uelle ædificare Gynæcium. assentitur Simo, ducitur Teuropides tanq̃ emptas in proprias ædeis. aduenit interim Danista, petit sibi sortem & fœnus dari, hero seruus simulat pecuniam sumptam pro ædibus, fidem habet Teuropides confictis dolis, donec à Callidamantis seruis edoctus agnoscit se delusum à seruo, quem dum ulcisci quæritat, rogatur seruo suoq; ignoscat filio, senex precibus delinitus utrisq; remittit noxam.

MENAECHMI.

Eminos habebat filios ciuis Siculus, quorum alterum Menæchmum, alterum uocauit Sosidem, ij eiusdem erant ætatis & formæ, Menæchmum pater Tarentum ducit. Is dum illic forte fierent spectacula aberrat à patre, quem mercator Epidamnensis sustulit, secumq; ducit Epidamnum, & eum filium adoptat sibi, uxore bonisq; dotatum relinquit hæredem. pater igitur cum amisisset filium præ ægritudine paucos post dies moritur. it Syracusas nuncius, auus paternus quia surreptum dixerat, Sosidi superstiti indidit nomen Menæchmi. Is instituit quærere germanum fratrem, multas peragrat urbeis, tandem cum seruo Messenione Epidamnum uenit, ubi alter erat Germanus frater iam ea ciuitate donatus, hic erat amore meretriculæ captus, Erotium cui nomen erat,

apud quam dum una cum Peniculo parasito conuiuium parat, Adueniens Menæchmus alter aduena excipitur pro fratre in meretricis domo, ibi iurgatur à fratris uxore, atque ipsius socero. Miratur aduena se ab his interpellari quos non nouerat. Tandem ut se ab illis eximat, insaniam simulat, hunc socer Menæchmi suum generum credens cum uidet insanum factum à seruis comprehendi iubet atque arcessi medicum, ille aufugit. Interea aduenit ciuis Menæchmus & pro insano capitur, accurrit Messenio hunc ratus captum herum, eumque liberat à captoribus. Sic'que ludi utrinque fiunt, donec conuentis simul fratribus ipsi Messenionis interuentu & opera agnoscunt se inuicem, seruus'que ob id Messenio emittitur manu.

MILITIS.

Mabat mulierem Philocomasium Atheniensis Pleusides, sed dum is legatus Naupactum proficiscitur, Athenas uenit Pyrgopolynices gloriosus Miles, qui mulierem abducit Ephesum, seruus adulescentis Palæstrio, ut suo nuntiet hero abductam Amasiam, mox ingreditur mare. à pirata capitur, dono'que datur à prædone militi, is herilem ubi amicam cognouit, mittit ad herum literas, ut concedat Ephesum, ille mox aduolat, diuertitur'que in proxima uicini domo, à Periplectomene'que excipitur paterno hospite, Palæstrio ut amantibus copiam faciat, communem domus perfodit parietem, sed dum se inuicem illi complectuntur, Scæledrus militis seruus conspexit osculantes de tegulis, hoc ne aperiatur militi, illico occurrit Palæstrio, simulat ei similem uenisse sororem alteram, quæ per defossum parietem exiens, ac rediens ostendit se in utraque domo. Struuntur deinde nouæ fallaciæ, Periplectomenes ornat ancillam suam pro uxore, hæc edocta per conseruam ancillam nuntiat se deperire militem, anulum'que mittit amoris pignus, ille ut gloriosus se difficilem reddit, tandem confictis irretitur dolis, & ut nouis liceat amoribus potiri, suasu uafri Palæstrionis Philocomasium prius remittit domum. Et cum se in uicinas ædes proriperet, ratus amantem mulierem offendere, incidit in paratos laqueos, uincitur, uapulat, meritas'que adulterij luit pœnas.

MER

m

Ercatum missus Charinus à Demiphone patre, & ob id Mercator dicta Comœdia est, domum rediens uirginem formosam aduehit. Demipho forte, ut conspicatus est mulierem, eam deperit, quærit illam comparari ad usus suos, filius contra nititur non concedi patri, quin per seruum simulat emisse matri pedissequam, senex orat uicinum Lysimachum ut præmercetur ancillam sibi, is è naui eam abducit, in suaq; excipit domo. Charinus sibi surreptam uirginem mœret, legat'que Eutychum sodalem ubi ea sit percontetur, sed puella nusquam reperta, Charinus spe destitutus, se ultro exulatum parat. Interea Dorippa uxor Lysimachi ruri rediens offendit domi mulierculam, quam mariti scortum reputat, uiroque turbas ciet. Eutychus filius hoc resciens occurrit sodali iam abituro peregre nunciat ad inuentam amicam sibi, parentes conciliat. Demiphonem increpat, cogitq; ut filio puellam cedat. Suis itaque tandem Charinus potitur amoribus.

PSEVDOLI.

p

Asciscitur cum lenone miles Maced. sibi Phœnicium meretricem dari uiginti minis, quindecim illico dinumerat, quinque debentur minæ, pro his reliquit symbolum, ut qui illas attulerit per eundem sibi mulierem destinet, hanc deperibat Callidorus adulescens, illa mittit amanti literas se uenditam asserens à lenone militi. quærit adulescens undecunque pecuniam, ut amicam redimat, seruum Pseudolum suum facit participem consilij, ei pollicetur seruus operam daturum & lenonem falsurum, pater adulescentis Simo monitus filium uelle amicam redimere, Ballione Lenonem præmonet, ut caueat à Pseudolo, qui si se decipi sinat ultro promittit Simoni daturum uiginti minas. interim aduenit à Milite missus Cacula, pecunias reliquas affert, ut mulierem abducat. is dum lenonem quæritat incidit in Pseudolum, fingit Pseudolus subballionem Syrum, absentemq; domo lenonem, tradit ille symbolum & literas lenoni cum uenerit, ut det, post paulum rediturus pecuniam ut dinumeret, Pseudolus recepto symbolo subornat Sycophantam Simiam, is ad lenonem tanquam missus à mi-

lite, quinque minas affert, petitq; sibi puellam dari, facile credit leno inspiciens symbolum, tradit recepta pecunia meretriculam, aduenit postremo uerus harpax Cacula, petit à Lenone mulierem tradi, Leno ratus illum missum à Pseudolo eum deludit aliquandiu, tandem ut agnouit sibi os esse sublitum, pactas tradit Simoni uiginti minas. Callidorusq; sua potitur Amasia.

POENVLI.

f Vere fratres Carthaginenses duo, alteri geminæ erant filiæ Anterastilis & Adelphasium, alteri unicus filius Agorastocles, hic septennis surripitur, uenditurq; Calydonæ Antidamanti seni, qui cum careret liberis, surreptum Agorastoclem sibi adoptat filium, eumq; sibi instituit heredem, pater filio surrepto moritur præ ægritudine, fratremq; relinquit successorem, cui pariter ambæ surripiuntur filiæ cum nutrice Giddemene simul, uenditæq; sunt in Anactorio lenoni lyco, qui demum Calydonem cum puellis migrat, Adelphasij cognatus capitur amore imprudens Agorastocles, quem diximus surreptum paruulum, alterius miles Antamenides, impatiens amorum Agorastocles cum seruo Milphione consilium communicat, hic in lenonem confingit & struit dolos, adornat uillicum Collabiscum tanq̃ aduenientem aduenã, is secum defert aureos trecentos philippeos, apud Lenonem hospitari, potare, scortari se uelle simulat, locumq; tutum sibi præberi postulat. Leno inhians pecuniæ, illum accipit dictis blandioribus. Receptus igitur ut est à Lenone uillicus, Agorastocles illico accurrit, ut illum doli & furti arguat, perquirit à Lenone seruum, ad eamq; rem adhibet uocatos testes conscios facinoris, Leno ratus Milphionem quæri seruulum, negat seruum apud se esse, sed ille adductis testibus, & uillico seruum se asserente, lenoni furtum obijcit, minaturq; illum ad prætorem se tracturum, suam familiam ac rem omnem, ut addicat sibi. Interea Hãno cui geminæ fuerant surreptæ filiæ, ut surreptas inueniat plura lustrat loca, & tandem Calydonem uenit, offendit fratris Agorastoclem filium, agnoscunt se ambo qui sint, suasq; percunctatus inuenit filias. leno ut nouit mulieres hasce liberas, magnumq; sibi imminere malum, ultro dimittit patri, & cum hæc iam innotescerent frustratur pariter qui uenerat miles, Agorastocles denique Adelphasium uxorem ducit.

Vm herus Timarchides à domo abesset Timarchide liberam mulierem amat Toxilus seruus, quam leno
c Dordalus dare renuit, ni dentur numerati sexcenti numi. amator sodalem seruum conuenit Sagaristum, amores illi suos aperit, opem petit, impetratq́;, huic nanq; erant ab hero forte pecuniæ, ut ex illis boues emerentur, hos numos mutuos dat sodali suo, quibus ille ab lenone suam sibi recipit amasiam, & ut ab eo datam uendicet pecuniam, hanc commentatur fallaciam, subornat uirginem persam Saturionis parasiti filiam, simulatq́; puellam ab hero missam ex Arabia ut Athenis ueneat, Sagaristumq́; aduenientem aduenam, hic cum lenone paciscitur mulierem sexaginta minis, soluta pro muliere pecunia, parasitus aduenit, filiam suam liberam asserit, & remittit domum, Lenonem in ius uocat, qui emerat ingenuam, agnoscit ille se emunctum pecunia, serui obsonant & pergræcantur simul, aduenientemq́; Lenonem deludunt, suisq; hoc pacto Toxillus gaudet amoribus.

RVDENTIS.

Aemones Atheniensis exul à patria Cyrenas uenit, ei fuerat Palæstra filia surrepta paruula, quam de
d prædone mercatus Labrax leno cũ Amphelisca puella altera Cyrenas uehit, palæstram ut uidit adulescens Pleusidippus amare occœpit, cum Lenone paciscitur, eam sibi tradi . XXX . minis, dat'que arrabonem. Leno interim suasus à Charmide siculo, puellas secum in Siciliam auehat, fore enim ut ex ipsis sit magnum facturus lucrum, fingit se uotum soluturum Veneri, eoque Pleusidippum ad prandium uocat, noctu'que mulieres & bona in nauim deportat clanculum, in altum prouehitur, illico tempestas oboritur, in scopulos naufragium facit, mulieres cum scapha ad terram iactantur, in Veneris Phanum se recipiunt, quo ad ueniens Leno & ipse eiectus mari suas agnoscit ac reposcit mulierculas, sed illæ Dæmonis auxilio incolumes præstantur. Trachalio Pleusidippi seruus rem omnem nuntiaturus cucurrit hero, sed dum it, forte uidet Grippum Dæmonis seruulum rete uidulum trahere, in quo

lenonis insuerant pecuniæ, palestræq; uirginis crepundia, Trachalio ut conspexit uidulum, retis rudentem prehendit, a quo rudens Comœdia nomen habet, rixantur simul, conueniunt tandem in dæmonem arbitrum, is aperto uidulo agnoscit ex crepundis filiam, Lenoni igitur datur, quod illius est, excepto talenti dimidio, quoad promissum Grippo pro se retinuit senex, grippusq; ob id libertate donatur, Pleusidippoq; palæstra nubet.

STICHI.

Senex Antipho filias duas nuptum dederat Epignomo & Pamphilippo fratribus, qui dum mercatum abeunt, domo triennium absunt, pater iubet non ferre filias moram diutius. filiæ, ut moratæ, censent expectandos uiros, adueniunt tandem fratres locupletes domum, qui cum rem bene gessissent in soceri reueniunt gratiam. Stichus Epignomi seruus itidem reueniens domum cum Stephanio sua atque Sagarini conserui amasia perpetuum in amoribus ac epulis concelebrant diem.

TRINVMI.

Abiens Charmides peregre, rem omnem Callicli commendat suo, filiamque & aurum, quod habebat defossum domi, suspectus nanque ei erat Lesbonicus filius, ne absente ipso rem disperderent, mandat itaque si obeat peregre, filiam ut marito, atque thesaurum pro dote tradat, profecto igitur in Seleuceam patre, filius proponit uenales ædeis, eas mercatur Callicles, eo proposito, ut cum reueniat, amico Charmidi reddat. interea Lysiteles Philtonis filius summo ex genere & optimus ornatus moribus sodalis Lesbonici sororem sibi uxorem dari, atque indotatam petit, Callicles id ratus sibi uitio uorti, dandam uirginem & dotem censet, & ne quicquam de auro suboleat Lesbonico, subornat sycophantam Graphicum, qui se dicat a Charmide ferre aurum & literas. is tribus conducitur numis, & ob hoc Trinumus dicta est Comœdia, qui cum ueluti peregrinus incederet, Charmidi forte domum redeunti fit obuius, diu deludit illum Charmides, qui ab eo qui ipsus erat se missum autumat, domum itaque

reueniens offendit Staſimum ſeruum et Calliclem ſocium, ab his rem omnem edoctus filiam ſponſatam reperit, factum probat, Lyſitelique denuo ſuam ſpondet filiam, Callicliſque dat filio Leſbonico.

TRVCVLENTI.

p Hroneſiũ meretricem tres ſimul riuales deperibãt Dinarchus urbanus ciuis, Strabax ruſticus, Stratophaneſq; miles Babylonius, Strabacis erat ſeruus Stratilax ſcæuis moribus, q ob duritiã truculentus dicitur, à quo nomen datum Comœdiæ eſt, Dinarchus cum fermè rem omnem profudiſſet, nec ſupfuiſſet quod daret, excluditur, ſed per Aſtaphium meretricis ancillam amicæ redit in gratiam, quia noua pollicitus eſt ſe miſſurum munera, is prius Calliclis uitiauit filiam, ruſticus item Strabax cum forte exegeſſet quam patri mercator debuerat pecuniam, ea donat Phroneſium, ut in ſuam recipiatur gratiam, interim meretrix ſe ex milite ſimulat grauidam, & ut rei fidem faciat, alterius ſibi ſupponit filium, miles adueniens ratus ex illa ſuſcepiſſe genitum, illam multis cumulat muneribus, ſed cum nouiſſet ſimul admiſiſſe ruſticum, fiunt inuicem iurgia, Callicles puellæ pater quam Dinarchus compreſſerat, cum nouit nepotem ex filia fuiſſe meretrici clàm ſuppoſitum, illum repetit, filiamq; Dinarcho uxorem collocat.

Post uniuersum uolumen excusum, nacti exemplar castigatius, reposuimus hosce uersus in Mostellaria pagina 123. post eum uersum
Ita mea consilia undique oppugnas mala.

Danista etiam respicis? Da. mihi molestus ne sis.
Tr. Vide ut fastidit Simia. Da. mihi sum, sic sum,
Libet esse. quid id tu curas? manes tu ne illico
Impure parasite? Tr. quin parasitus sum quidem.
Da. Ego. n. dicam, cibo perduci potes quouis.
Tr. Ferocem facis, quia te æratus amat. Da. num oculi dolent?
Tr. Cur? Da. quia fumus molestus est. Tr. tace sis faber,
Qui cudere soles plumbeos nummos. Da. non potes
Tu cogere me ut tibi maledicam. Tr. noui te,
Is me suam quidem pol optat culcitrulam.
Da. Si sobrius sis, male non dices. Tr. tibi obtemperem,
Quum tu mihi nequeas? Da. at tu mecum pessume.
Tr. Aduersus quæso hercle abstine iam sermonem
De rebus istis. Da. faciam, & pultabo fores.
Tr. Heus equis hic est, maximam qui his iniuriam
Foribus defendat. Da. ecquis huc exit, atq; aperit?
Nemo hinc quidem foras exit, ut esse addecet,
Nequam homines ita sunt. sed eo magis cauto est opus
Ne quisquam huc exeat, qui me multet male.
Tr. Fuge. optume eccum dominus ædium foras
Simo progreditur ipsus. huc concessero
Dum mi senatum consilij in cor conuoco,
Igitur tum accedam huc, quando quid agam inuenero.

Eximinus etiam argumentum Bacchidum, quoniam carmina illa non satis redolere plautinam elegantiam nobis uisa sunt, proinde illa subdititia indicauimus.

PLAVTI VITA EX PETRO CRINITO DE POETIS LATINIS.

m Arcus Plautus patria Sarsinãs fuit ex Vmbria, quod ipse de se insinuat, in fabula Mostellaria. & alij ueteres tradunt. Constat eum his temporibus Romæ uixisse, atq; in scena præstitisse, quibus in ciuitate Pub. Scipio, Fuluius nobilior, et M. Cato excellẽtes habiti sunt. Ingenio perurbano fuit, et maxime festiuo. quod cum alia multa indicant, tum Comœdiæ ipsius plenæ iocunditatis ac leporum. Relata sunt ab A. Gellio complura in atticis noctibus de eruditione, & fabulis Plautinis ex authoritate M. Varronis, qui Plautum ait, cum erogasset omnem pecuniam in scenicis ornamentis ad summam paupertatem fuisse redactum, eaq; ratione in Vrbem rediisse, & operam pistori locasse ad uictum comparandũ his molis circumagendis, quas trusatiles uocant. Hieronymus manuales appellauit. Et cum aliquandiu in pistrino uersaretur, ibidem fabulas aliquot dicitur composuisse ut Saturionem & Addictum. M. Varro in libro de Plautinis Comœdijs uerba hæc posuit, quæ adscribenda existimaui, ut à Gellio est obseruatum. Feruntur sub Plauti nomine Comœdiæ circiter. C. et XXX. Sed homo eruditissimus Lælius. XXV. duntaxat illius esse cẽsuit. neq; dubium est quin ista etiam, quæ à Plauto scripta non sunt, ueterum poëtarum fuerint, ut M. Accij. C. Plautij à quo dictæ sunt Plautianæ fabulæ, non Plautinæ. Cæterum cum XXV. à ueteribus connumerentur M. Plauti Comœdiæ. Sciendum est præter illas. XX. (quæ à nostris grammaticis consensu omnium pro Plautinis habentur) treis à Gellio nominari. hoc est Boëthiam, Neruulariam, Fretum, Varro & Sex. Pompeius alias plures nuncupant, ut Artemonem, Friuolariam, Phagonem, Cestrionem atque Astrabam, easq; inter Plautinas referunt. De Astraba tamen Gellius & Nonius dubitarunt. In fabulis suis secutus est græcos authores, maxime Demophilum, Philemonem, & Epicharmum Siculum, ut Horatius Flaccus testatur. tantumq; scribendi elegantia & salibus uisus est præstitisse, ut Epius stolo affirmare non dubitauerit, Musas ipsas Plautino sermone fuisse locuturas, si latine loqui uoluissent. quod à Fabio Quintiliano refertur. Qui circa Gellius censor optimus omniũ scriptorum appellat eundem Plautum parentem ac principem in omni latina elegantia. Volcatius sedigitus, cum de ordine Comicorũ scribit, post Cæcilium collocauit Plautum, cæterisq; omnibus prætulit, nomen Plauti

deductum est à planitie pedum (ut est author Sex. Pompeius. prius enim M. Plotus dicebatur. hinc semiplotia calciamenta dicta sunt, quibus in uenationibus uterentur, sed hac de re suo loco diximus. obiisse traditur paucis annis post Q. Ennium olympiade centesima XLV. quantum iacturæ factum sit in eius obitu, testatus est idem Poëta his uersibus de se compositis.

Postquam est morte captus Plautus
Comœdia luget, Scena est deserta.
Deinde risus, ludus, iocusq; & numeri
Innumeri simul omnes collachrymarunt.

TRALATIO DICTIONVM GRAECARVM.

Pag. 56. μὰ τὸν ἀπόλλω per Apollinem. νὴ τὴν κοράν per pupillam, aut per Coran urbem. νὴ τὴν πραινέστην per præneſten. νὴ τὴν σιγνίαν per Signiam. νὴ τὴν φρουσίνωνα per Phrusinonem. νὴ τὴν ἀλάτριον per Alatrion. 77 πράγματα μοι παρέχεις negotium mihi exhibes. ναὶ κακὸν certe malum. ὄζειν olere. 257 καὶ πέντε πίνε, καὶ τρὶς πίνε, καὶ ἡμιτέταρα, & quinquies bibe, & ter, & semiquater.

M. ACCII PLAVTI AMPHITRVO.

PROLOGVS. MERCVRIVS.
DRAMATIS. PERSONAE.
SOSIA SERVOS.
IVPITER.
ALCMENA.
AMPHITRVO.
BLEPHARO GVBERNATOR.
BROMIA ANCILLA.

ARGVMENTVM.

IN faciem uorsus Amphitruonis Iupiter,
Dum bellum gereret cum Telebois hostibus,
Alcmenam uxorem cæpit usurariam.
Mercurius formam Sosiæ serui gerit
Absentis. his Alcmena decipitur dolis.
Postquam rediere ueri Amphitruo & Sosia,
Vterq; deluduntur dolis mirum in modum.
Hinc iurgium, tumultus uxori, & uiro,
Donec cum tonitru uoce missa ex æthere,
Adulterum se Iupiter confessus est.

ALIVD ARGVMENTVM.

Amore captus Alcmenæ Iupiter,
Mutauit sese in formam eius coniugis,
Pro patria Amphitruo dum cernit cum hostibus.
Habitu Mercurius ei subseruit Sosiæ.
Is aduenientes seruom, & dominum frustra habet.
Turbas uxori ciet Amphitruo. atq; inuicem
Raptant pro mœchis. Blepharo captus arbiter,
Vter sit, non quit, Amphitruo, decernere.
Omnem rem noscunt. geminos Alcmena enititur.

Subseruire.
Frustra habere quem

MERCVRIVS. PROLOGVS.

VT uos in uostris uoltis mercimonijs
Emundis, uendundis'q; me lætum lucris
Afficere, atq; adiuuare in rebus omnibus,

Homerus Iliad. ξ. 159.

Et ut res, rationesq; uostrorum omnium
Bene expedire uoltis, peregriq;, & domi
Bonoq; atq; amplo auctare perpetuo lucro,
Quasq; incœpistis res, quasq; incœptabitis.
Et uti bonis uos, uostrosq; omnes nuntijs
Me afficere uoltis. ea afferam, eaq; ut nuntiem,
Quæ maxume in rem uostram communem sient.
Nam uos quidem id iam scitis concessum, & datum
Mihi ab Dis alijs, nuntijs præsim, & lucro.
Hæc ut me uoltis approbare, acnitier,
Lucrum ut perenne uobis semper suppetat,
Ita huic facietis fabulæ silentium.
Itaq; æqui, & iusti hic eritis omnes arbitri.
Nunc quoius iussu uenio, & quam ob rem uenerim,
Dicam, simulq; ipse eloquar nomen meum.
Iouis iussu uenio, nomen MERCVRII est mihi.
Pater huc me misit ad uos oratum meus,
Tametsi pro imperio uobis quod dictum foret, Pro imperio
Scibat facturos. Quippe qui intellexerat
Vereri uos se, & metuere, ita ut æquom est, Iouem.
Verum profecto hoc petere me precario Precario
A uobis iussit leniter dictis bonis.
Etenim ille, quoius huc iussu uenio, Iupiter,
Non minus, q̃ uostrum quiuis, formidat malum,
Humana matre natus, humano patre.
Mirari non est æquum, si sibi prætimet.
Atq; ego quoq;, etiam, Iouis sum filius,
Contagione mei patris metuo malum. Contagio
Propterea pace aduenio, & pacem ad uos affero.
Iustam rem, & facilem esse oratum a uobis uolo.
Nam iuste ab iustis iustus sum orator datus,
Nam iniusta ab iustis impetrari non decet.
Iusta autem ab iniustis petere, insipientia'st. Insipientia
Quippe illi iniqui ius ignorant, neq; tenent.
Nunc iam huc animum ad ea, quæ loquar, aduortite.
Debetis uelle, quæ uelimus; meruimus
Et ego, & pater de uobis, & republica.
Nam quid ego memorem (ut alios in tragœdijs
Vidi, Neptunum, Virtutem, Victoriam,

Martem,

Martem, Bellonam, commemorare quæ bona
Vobis fecissent) quis benefactis meus pater
Deûm regnator, architectus omnibus?
Sed mos nunquam illi fuit patri meo,
Vt exprobraret quod bonus faceret boni.
Datum arbitratur esse id a' uobis sibi,
Meritoq; uobis bona se facere, quæ facit.
Nunc quam rem oratum huc ueni, primum proloquar,
Post argumentum huius eloquar tragœdiæ.
Quid contraxistis frontem? Quia tragœdiam
Dixi futuram hanc? deus sum, commutauero
Eandem hanc, si uoltis. faciam ex tragœdia,
Comœdia ut sit omnibus iisdem uersibus.
Vtrum sit, an non, uoltis? sed ego stultior,
Quasi nesciam uos uelle, qui diuos siem.
Teneo quid animi uostri super hac re siet.
Faciam, ut commista sit TRAGICOCOMOEDIA.
Nam me perpetuo facere, ut sit comœdia,
Reges quo ueniant, & Di, non par arbitror.
Quid igitur? quoniam hic seruos quoq; parteis habet,
Sit proinde (ut dixi) tragicocomœdia.
Nunc hoc me orare a' uobis iussit Iupiter,
Vt conquisitores singuli in subsellia
Eant per totam caueam spectatoribus.
Si quoi fauitores delegatos uiderint,
Vt his in cauea pignus capiatur togæ.
Siue qui ambissent palmam histrionibus,
Siue quoiquam artifici, seu per scriptas litteras,
Siue qui ipse ambisset, siue per internuntium,
Siue adeo ædiles perfidiose quoi duint.
Sic similem rem ipse in legem iussit esse Iupiter,
Quasi magistratum sibi, alterive ambiuerit.
Virtute dixit uos uictores uiuere, non
Ambitione, neq; perfidia. Qui minus
Eadem histrioni sit lex, quæ summo uiro?
» Virtute ambire oportet, non fauitoribus.
» Sat habet fautorum semper, qui recte facit,
Si illis fides est, quibus est ea res in manu.
Hoc quoq; etiam mihi in mandatis dederat.

Architectus.
Exprobraret
Contrahere frontem
Proinde
Conquisitores
Cauea
Delegatus
Adeo
Ambire magistratum
Dare in mandatis.

Vt conquiſitores fierent hiſtrionibus,
Qui ſibi mandaſſent, delegati ut plauderent.
Quiue quo placeret alter, feciſſent minus,
Eius ornamenta, & corium uti conciderent.
Mirari nolim uos, quapropter Iupiter
Nunc hiſtriones curet, ne miremini,
Ipſe hanc acturus eſt Iupiter comœdiam.
Quid admirati eſtis? quaſi uero nouom
Nunc proferatur, Iouem facere hiſtrioniam.
Etiam hiſtriones nannio in proſcœnio hic nannieo
Iouem inuocarunt. uenit. auxilio iis fuit.
Præterea certo prodit in tragœdia.
Hanc fabulam inquam hic Iupiter hodie ipſe aget.
Et ego una cum illo. nunc animum aduortite,
Dum huius argumentum eloquar comœdiæ.
Hæc urbs eſt THEBE. in illiſce habitat ædibus
AMPHITRVO natus argus ex argo patre,
Qui cum ALCVMENA eſt nupta Electri filia,
Is nunc Amphitruo præfectus eſt legionibus,
Nam cum Telebois eſt bellum thebano populo,
Is priuſquam hinc abiit ipſemet in exercitum,
Grauidam Alcumenam uxorem fecit ſuam.
Nam ego uos nouiſſe credo iam, ut ſit pater meus,
Quàm liber harum rerum inultarum ſiet,
Quantusq; amator, quom quid complacitu'ſt ſemel.
Is amare occœpit Alcumenam clam uiro,
Vſuramq; eius corporis cœpit ſibi,
Et grauidam fecit is eam compreſſu ſuo.
Nunc de Alcumena, ut rem teneatis rectius,
Vtrinq; eſt grauida, & ex uiro, & ex ſummo Ioue.
Et meus pater nunc intus hic cum illa cubat.
Et hæc ob eam rem nox eſt facta longior,
Dum ille, quà cum uolt, uoluptatem capit.
Assimulavit Sed ita aſſimilauit ſe, quaſi Amphitruo ſiet.
Nunc ne hunc ornatum uos meum admiremini,
Quod ego huc proceſſi ſic cum ſeruili ſchema,
Veterem, atq; antiquam rem, nouam ad uos proferam.
Propterea ornatus in nouom inceſſi modum.
Nam meus pater intus nunc eſt, eccum Iupiter,

In Amphitruonis uortit sese imaginem.
Omnesq; eum esse censent serui, qui uident.
Ita uersipellem se facit, quando lubet.
Ego serui sumpsi Sosiae mihi imaginem,
Qui cum Amphitruone abijt hinc in exercitum,
Vt praeseruire amanti meo possem patri.
Atque ut ne qui essem, familiares quaererent
Versari crebro hic quom uiderent me domi.
Nunc quom esse credent seruom, & conseruom suum,
Haud quisquam quaeret qui siem, aut quid uenerim.
Pater nunc intus suo animo morem gerit.
Cubat complexus, quoius cupiens maxum'est
Quae illi ad legionem facta sunt memorat pater.
Meus Alcumenae. at illa illum censet uirum
Suum esse, quae cum moecho est. ibi nunc meus pater
Memorat, legiones hostium ut fugauerit.
Quo pacto sit donis donatus plurimis.
Ea dona, quae illic Amphitruoni sunt data,
Abstulimus. facile meus pater, quot uolt, facit.
Nunc hodie Amphitruo ueniet huc ab exercitu,
Et seruos, quoius ego hanc fero imaginem.
Nunc, internosse ut uos possitis facilius,
Ego has habebo usque in petaso pinnulas.
Tum meo patri autem torulus inerit aureus
Sub petaso. id signum Amphitruoni non erit.
Ea signa nemo horum familiarium
Videre poterit, uerum uos uidebitis.
Sed Amphitruonis illic est seruos Sosia.
A' portu illic nunc cum laterna aduenit.
Abigam iam ego illum aduenientem ab aedibus.
Adest, ferit. operaepretium hic spectantibus,
Iouem, & Mercurium facere histrioniam.

ACTVS PRIMVS.

Sosia. Mercurius.

Vi me alter est audacior homo? aut qui confidentior?
Iuuentutis mores qui sciam. qui hoc noctis solus ambulé?
Quid faciam nunc, si tres uiri me in carcerē cōpegerint?
Inde cras e' promptuaria cella depromar ad flagrum?

Deputare
Nec caussam liceat dicere mihi, neq; in hero quicquam auxilij siet.
Nec quicquam sit, qui non me omnes esse dignum deputent.
Ita quasi incudem, me miserum homines octo ualidi cædant.
Ita peregre aduenieus,
Publicitus
Hospitio publicitus accipiar,
Hæc heri immodestia coëgit me,
Qui hoc noctis à portu
Ingratis
Ingratis excitauit.
Non ne idem hoc lucis me mittere potuit?
Opulento homini hoc seruitus dura est,
Hoc magis miser est diuitis seruos.
Assiduus
Noctesq; diesq; assiduo satis, superq; est.
Quoi facto, aut dicto, adest opus, quietus ne sis.
Ipse, diues operis, & laboris expers
Quodcunq; homini accidit, libere posse retur,
Aequom esse putat, non reputat laboris quid sit.
Nec æquom, an'ne iniquom imperet, cogitabit.
Expetere
Ergo in seruitute expetunt multa iniqua.
Habendum, & ferundum hoc opus est cum labore.
Me. Satius est me queri illo modo seruitutem hodie, q fuerim liber,
Eam nunc potius pater hic seruitutis qui uerna natu'st, queritur.
Sum uero uerna, uerbo numero mihi in mentem fuit. So. nunc
Dijs aduenientem gratias pro meritis agere, alloqui.
Næ illi ædepol, si merito meo referre studeant gratias,
Ocillare
Aliquem hominem allegent, qui mihi aduenienti os ocillet probe.
Quoniam bona quæ in me fecerunt, ingrata ea habui, atq; irrita.
Me. Facit ille, quod uolgo haud solent, ut quid se sit dignum sciat.
So. Quod nunquam opinatus fui, neq; alius quisquam ciuium,
Sibi euenturum, id contigit, ut salui potiremur domi
Victores, uictis hostibus legiones reueniunt domum,
Duello extincto maxumo, atq; internetis hostibus.
Quod multa thebano populo acerba obiecit funera,
Id ui, & uirtute militum uictum, atq; expugnatum oppidum'st,
Imperio, atq; auspicio heri mei Amphitruonis maxume,
Qui præda, atq; agro, adoreaq; affecit populareis suos.
Regiq; thebano Creonti regnum stabiliuit suum.
Me à portu præmisit domum, ut hæc nuntiem uxori suæ,
Vt gesserit rempublicam ductu, imperio, auspicio suo.
Ea nunc meditabor, quo modo illi dicam, quom illò aduenero.

Si dixero

Si dixero mendacium, solens meo more fecero.
Nam quom pugnabant illi maxume, ego fugiebam maxume.
Verum quasi affuerim, tamen simulabo, atq; audita eloquar.
Sed quo modo, & uerbis quibus me deceat fabularier,
Prius ipse mecum etiam uolo hic meditari, sic hoc proloquar.
Principio ut illo' aduenimus, ubi primum terram tetigimus,
Continuo Amphitruo delegit uiros primorum principes.
Eos legat Telebois, iubet sententiam ut dicant suam.
Si sine ui, & sine bello uelint rapta, & raptores tradere,
Si quæ asportassent, redderent, se exercitum extemplo domum
Reducturum, abituros argos arguos. pacem, atq; ocium
Dare illis. Sin aliter sient animati, neq; dent, quæ petat,
Sese igitur summa ui, uiris'q; eorum oppidum expugnassere.
Hæc ubi Telebois ordine iterarunt, quos præfecerat
Amphitruo, magnanimi uiri, freti uirtute, & uiribus
Superbi, nimis ferociter legatos nostros increpant.
Respondent, bello, & se, & suos tutari posse. Pro'inde uti
Propere de finibus suis exercitus deducerent.
Hæc ubi legati pertulêre, Amphitruo è castris illico
Producit omnem exercitum. contra Teleboæ ex oppido
Legiones educunt suas, nimis pulchris armis præditas.
Postquam utrinq; exitu'st maxuma copia,
Dispertiti uiri, dispertiti ordines,
Nos nostras more nostro, & modo instruximus
Legiones, item hostes contra suas instruunt.
De'inde utriq; imperatores in medium exeunt.
Extra turbam ordinum colloquontur simul.
Conuenit, uicti utri sint eo prælio
Vrbem, agrum, aras, focos, se'q; uti dederent.
Postquam id actu'st, tubæ utrinq; canunt. contra
Consonat terra. clamorem utrinq; efferunt.
Imperator utrinq; hinc, & illinc Ioui
Vota suscipere. hortari exercitum.
Pro se quisq; id, quod quisq; potest, & ualet,
Edit, ferit. tela frangunt. boat cœlum
Fremitu uirûm. ex spiritu, atq; anhelitu
Nebula constat. uolneris ui, & uirium
Crebri hostes cadunt, nostri contra ingruunt.
Deniq; ut uolumus nostra superat manus.

Vicimus ui feroces.
Sed fugam in se tamen nemo conuortitur.
Nec recedit loco, quin statim rem gerat.
Animam amittunt prius, q̃ loco demigrent.
Quisq;, ut steterat, iacet, obtinet'q; ordinem.
Hoc ubi Amphitruo herus conspicatus est,
Illico equites iubet dextera irruere.
Equites parent citi, ab dextera maxumo
Cum clamore inuolant impetu alacri
Fœdant, & proterunt hostium copias,
Iure iniustas.
Me. Nunq̃ etiam quicq̃ adhuc uerborum est prolocutus perperam.
Nam ego fui illic in re præsenti, & meus, quom pugnatust, pater.
So. Perduelles penetrant se in fugam ubi nostris animus additus.
Vortentibus Telebois telis complebantur corpora.
Ipsus'q; Amphitruo regem Pterelam sua obtruncauit manu.
Hæc illic est pugnata pugna abusq; mane ad uesperum.
Hoc adeo hoc commemini magis, quia illo die impransus fui.
Sed prælium id tandem diremit nox interuentu suo.
Postridie in castra ex urbe ad nos ueniunt flentes principes,
Velatis manibus orant, ignoscamus peccatum suum.
Deduntq; se diuina, humana'q; omnia, urbem, & liberos
In ditionem, atq; in arbitratum cuncti thebano populo.
Post ob uirtutem hero Amphitruoni patera donata'st aurea.
Qui Pterela potare rex solitus est. Hæc sic dicam heræ.
Nunc pergam heri imperium exequi, & me domum capessere.
Me. At illic huc ituru'st. ibo ego illi obuiam.
Neq; ego hunc hominem hodie ad ædeis has sinam unq̃ accedere
Quando imago est huius in me, certu'st hominem eludere.
Et enimuero quoniam formam cœpi huius in me, & statum,
Decet & facta, mores'q; huius habere me simileis item.
Itaq; me malum esse oportet, callidum, astutum admodum.
Atq; hunc telo suo sibi malitia à foribus pellere.
Sed quid illud est? cœlum aspectat, obseruabo quam rem agat.
So. Certe ædepol scio, si quicqua'st, quod credam, certo sciam,
Credo ego hac noctu Nocturnum obdormisse ebrium.
Nam neq; se septentriones quoq̃ in cœlo commouent,
Neq; se luna quoq̃ motat, stat'q;, uti exorta'st semel.
Nec iugula, nec uesperugo, neq; uergiliæ occidunt.

Ista

Recedere loco
Demigrare loco
Conspicari.
Penetrant se in fugã
Obtruncare
Impransus
Interuentus
Ignoscere
In arbitratũ
In ditionẽ } aliquẽ se dare.
Exequi imperiũ.
Aspectare
Motare mutat
Iugula.
Vesperugo.
Vergiliæ.

Ita statim stant signa, neq; nox quoq̃ concedit die.
Me. Perge nox, ut occœpisti, gere patri morem meo.
Optume optumo optumam operam das, datam pulchre locas.
So. Neq; ego hac nocte longiorem me uidisse censeo,
Nisi item unam, uerberatus quam pependi perpetem.
Eam quoq; ædepol multo hæc uincit longitudine.
Credo equidem dormire solem, atq; appotum probe.
Mira sunt, nisi inuitauit sese in cœna plusculum.
Me. Ain uero uerbero? deos esse tui similes putas?
Ego pol te istis tuis pro dictis, & malefactis furcifer
Accipiam. modo sis ueni huc, inuenies infortunium.
So. Vbi sunt isti scortatores, qui soli inuiti cubant?
Hæc nox scita'st exercendo scorto conducto male.
Me. Meus pater nunc pro huius uerbis recte, & sapienter facit.
Qui complexus cum Alcumena cubat amans, animo obsequens.
So. Ibo, ut herus quod imperauit, Alcumenæ nunciem.
Sed quis hic est homo, quē ante ædes uideo hoc noctis? non placet.
Me. Nullus est hoc meticulosus æque. So. quem? in mentem uenit.
Illic homo hoc denuo uolt pallium detexere.
Me. Timet homo. deludam ego illum. So. proh dentes pruriunt.
Certe aduenientem hic me hospitio pugnæ accepturus est.
Credo misericors est, nunc propterea q me meus herus
Fecit, ut uigilem, hic pugnis faciet hodie, ut obdormiam.
Oppido interij. obsecro hercle quantus, & q̃ ualidus est?
Me. Clara uorsum fabulabor. hic auscultet, quæ loquar.
Igitur magis maiorem in modum sese concipiet metum.
Agite pugni, iam diu'st, q uentri uictum non datis.
Iampridem uidetur factum, heri q homines quatuor
In soporem collocastis nudos. So. formido male
Ne ego hic nomen commutem meum, & quintus fiam è Sosia.
Quatuor uiros sopori se dedisse hic autumat.
Metuo ne numerum augeam illum. Me. hem nunc iam ergo sic uolo.
So. Cingitur, certe expedit se. Me. non feret, quin uapulet.
So. Quis homo? Me. quisquis homo huc uenerit, pugnos edet.
So. Apage. non placet, me hoc noctis esse, cœnaui modo.
Proin tu istam cœnam largire (si sapis) esurientibus.
Me. Haud malū huic est pondus pugno. So. perij, pugnos ponderat.
Me. Quid, si ego illum tractim tangam, ut dormiat. So. seruaueris.
Nam continuas has treis noctes peruigilaui. Me. pessimum est

Facinus nequiter ferire malam male discit manus.
Alia forma esse oportet, quem tu pugno legeris.
So. Illic homo me interpollabit, meumq; os finget denuo.
Me. Exossatum esse oportet, quem probe percusseris.
So. Mirum ni hic me quasi murænam exossare cogitat.
Vltro istic, qui exossat homines, perij, si me aspexerit.
Me. Olet homo quidem malo suo. So. hei nunquam obolui.
Me. Atq; haud longe abesse oportet. So. uerum longe hinc abfuit.
Me. Illic homo superstitiosus est. gestiunt pugni mihi.
So. Si in me exerciturus, quæso in parietem ut primum domes.
Me. Vox mihi ad aureis aduolauit. So. næ ego homo infelix fui,
Qui non alas interuelli, uolucrem uocem gestito.
Me. Illic homo a me sibi malam rem arcessit iumento suo.
So. Non eqdem ullum habeo iumentũ. Me. onerãdus est pugnis probe.
So. Lassus sum hercle. e naui ut uectus huc sum, etiam nunc nauseo.
Vix incedo inanis, ne ire posse cum onere existumes.
Me. Certe. n. hic nescio quis loquitur. So. saluos sum, non me uidet.
Nescio quem loqui autumat. mihi certe nomen Sosia'st.
Me. Hinc enim mihi dextera uox aureis (ut uidetur) uerberat.
So. Metuo uocis ne uice hodie hic uapulem, quæ hunc uerberat.
Me. Optume eccum incedit ad me. So. timeo, totus torpeo.
Non ædepol nunc ubi terrarum sim scio, si ubi roger,
Neq; miser me commouere possum præ formidine,
Illic mei mandata heri perierunt, una & Sosia.
Verum certu'st confidenter hominem contra colloqui.
Igitur, qui possum uideri huic fortis, ut a me abstineat manum.
Me. Quo ambulas tu qui Volcanum in cornu conclusum geris?
So. Quid id exquiris tu, qui pugnis hic exossas homines?
Me. Seruos ne, an liber? So. utcunq; animo collubitum est meo.
Me. Ain uero? So. aio enimuero. Me. uerbero, mentiris nunc.
At iam faciam, ut uerum discas dicere. So. quid eo opus est?
Me. Possum scire quo profectus, quoius sis, aut quid ueneris?
So. Huc eo, heri sum seruos. nunquid nunc es certior?
Me. Ego tibi istam hodie scelestæ comprimam linguam. So. haud potes.
Bene, pudiceq; asseruatur. Me. pergin argutarier?
Quod apud hasce ædeis negocium est tibi? So. immo quod tibi'st?
Me. Rex Creon uigiles nocturnos singulos semper locat.
So. Bene facit, quia nos eramus peregre, tutatus est domum.
At nunc abi, sane aduenisse familiareis dicito.

Marginal manuscript notes: Nequiter; pugno lesero; Interpolare; Exossare; Gestire; Exercere; Interuellere alas; Nauseare; Inanis; Vice uocis; Abstinere manum ab alio; Comprimere linguam; Asseruari; Argutari

Me. Nescio quantum tu familiaris sis, nisi actutum hinc abis.
Familiaris accipiere faxo haud familiariter.
So. Hic inquam habito ego, atq; horũ seruos sum. Me. at scin quomodo?
Faciam ego hodie te superbum, nisi hinc abis. So. quonam modo?
Me. Auferere, non abibis, si ego fustem sumpsero.
So. Quin me esse huius familiæ familiarem prædico.
Me. Videsis, q̃ mox uapulare uis, nisi actutum hinc abis.
So. Tun domo prohibere peregre me aduenientem postulas?
Me. Hæc ne tua domus est? So. ita inq̃. Me. Quis heru'st igitur tibi?
So. Amphitruo, qui nunc præfectus est thebanis legionibus,
Quicum nupta'st Alcumena. Me. quid ais? quod nomen tibi'st?
So. Sosiam uocant Thebani Dauo prognatum patre.
Me. Næ tu istic hodie malo tuo compositis mendaciis
Huc aduenisti audaciæ columen, consutis dolis.
So. Immo equidem tunicis consutis huc aduenio, non dolis.
Me. At mentiris etiam. certo pedibus, non tunicis uenis.
So. Ita profecto. Me. nunc profecto uapula ob mendacium.
So. Non ædepol uolo profecto. Me. at pol profecto ingratijs.
Hoc quidem profecto certu'st non est arbitrarium.
So. Tuam fidem obsecro. Me. tun' te audes Sosiam esse dicere,
Qui ego sum? So. perij. Me. parum etiã præut futurũ est prædicas.
Quoius nunc es? So. tuus, nam pugnis usufecisti tuum.
Proh fidem thebani ciues. Me. etiam clamat carnufex.
Loquere, quid uenisti? So. ut esset, quem pugnis cæderes.
Me. Quoius es? So. Amphitruonis inquam Sosia. Me. ergo istoc magis
Quia uaniloquos, uapulabis. ego sum, non tu, Sosia.
So. Ita Di faciant, ut tu potius sis, atq; ego te ut uerberem.
Me. etiam muttis? So. iam tacebo. Me. q̃s tibi heru'st? So. quem tu uoles.
Me. Quid igitur? qui nunc uocare? So. nemo, nisi quem iusseris.
Me. Amphitruonis te esse aiebas Sosiam. So. peccaueram.
Nam Amphitruonis socium næ me uolui dicere.
Me. Scibam equidem nullum esse nobis, nisi me seruom Sosiam.
Fugit te ratio. So. utinam istuc pugni fecissent tui.
Me. Ego sum. Sosia ille, quem te dudum esse aiebas mihi.
So. Obsecro ut per pacem liceat te alloqui, ut ne uapulem.
Me. Immo indutiæ parumper fiant, si quid uis loqui.
So. Non loquar, nisi pace facta, quando pugnis plus uales.
Me. Dicito quid uis, non nocebo. So. tuæ fidei credo? Me. meæ.
So. Quid si falles? Me. tum Mercurius Sosiæ iratus siet.

So. Animum aduorte, nunc licet mihi libere quiduis loqui.
Amphitruonis ego sum seruos Sosia. Me. etiam denuo?
So. Pacem feci, fœdus feci, uera dico. Me. uapula.
So. Vt lubet, quod tibi lubet, fac. quoniam pugnis plus uales.
Verum utut es facturus, hoc quidem hercle haud reticebo tamen.
Me. Tu me uiuus hodie nunquam facies, quin sim Sosia.
So. Certe ædepol tu me alienabis nunquam, quin noster siem.
Nec nobis præter me, alius quisquam est seruos Sosia,
Qui cum Amphitruone hinc unà ieram in exercitum.
Me. Hic homo sanus non est. So. quod mihi prædicas uitium, id tibi est.
Quid (malum) non ne ego sum seruos Amphitruonis Sosia?
Nonne hac noctu nostra nauis ex portu persico
Venit, quæ me aduexit? nonne me huc herus misit meus?
Nõne ego nũc sto ante ædeis nostras? nõ mihi est laterna in manu?
Nõ loquor? non uigilo? nonne hic homo modo me pugnis contudit?
Fecit hercle. nam mihi etiam misero nunc malæ dolent.
Quid igitur ego dubito? aut cur non introëo in nostram domum?
Me. Quid domum nostram? So. ita enimuero. Me. quæq; dixisti modo,
Omnia ementitus. equidem Sosia Amphitruonis sum.
Nam noctu hac soluta est nauis nostra è portu persico.
Et ubi Pterela rex regnauit, oppidum expugnauimus.
Et legiones Teleboarum ui pugnando cæpimus.
Et ipse Amphitruo obtruncauit regem Pterelam in prælio.
So. Egomet mihi non credo, quom illæc illum autumare audio.
Hic quidem certe, quæ illic sunt res gestæ, memorat memoriter.
Sed quid ais? quid Amphitruoni à Telebois datum est?
Me. Pterela rex, qui potitare solitus est, patera aurea.
So. Elocutus est. ubi patera nunc est? Me. in cistula,
Amphitruonis obsignata signo est. So. signi dic quid est?
Me. Cum quadrigis sol exoriens, quid me captas carnufex?
So. Argumentis uicit. aliud nomen quærendu'st mihi.
Nescio unde hæc hic spectauit. iam ego hunc decipiam probe.
Nam quod egomet solus feci, nec quisquam alius affuit
In tabernaculo, id quidem hodie nunquam poterit dicere.
Si tu Sosia es, legiones quom pugnabant maxume,
Quid fecisti in tabernaculo? uictus sum, si dixeris.
Me. Cadus erat uini, inde impleui cirneam. So. ingressu'st iam.
Me. Eam ego, ut matre fuerat natum, uini eduxi meri.
So. Mira sunt, nisi latuit intus illic in illac cirnea.

Factum illud, ut ego illic uini cirneam ebiberim meri.
Me. Quid nunc? uincon' argumentis te non esse Sosiam?
So. Tu negas me esse? Me. quid ego ni negem, qui egomet siem?
So. Per Iouem iuro, me esse, neq; me falsum dicere.
Me. At ego per Mecurium iuro, tibi Iouem non credere.
Nam iniurato scio plus crederet mihi, q̃ iurato tibi.
So. Quis ego sum saltem si non sum Sosia? te interrogo.
Me. Vbi ego Sosia nolim esse, tu esto sane Sosia.
Nunc quando ego sum, uapulabis, ni hinc abis ignobilis.
So. Certe aedepol quom illum contemplo, & formam agnosco meam,
Quemadmodum ego saepe in speculum inspexi, nimis similis est mei,
Itidem habet petasum, ac uestitum. tam consimili est, atq; ego.
Sura, pes, statura, tonsus, oculi, nasum, labra,
Malae, mentum, barba, collum, totus. quid uerbis opu'st?
Si tergom cicatricosum, nihil hoc simile est similius.
Sed quom cogito, equidem certe idem sum, qui semper fui.
Noui herum, noui aedeis nostras, sane sapio, & sentio.
Non ego illi obtempero, quod loquitur. pultabo foreis.
Me. Quo agis te? So. domum. Me. quadrigas si nunc inscẽdas Iouis,
Atq; hinc fugias, ita uix poteris effugere infortunium.
So. Nonne herae meae nuntiare, quod herus meus iussit, licet?
Me. Tuae quid uis, nuntiare. hanc nostram adire non sinam.
Nam si me irritassis, hodie lumbifragium hinc auferes.
So. Abeo potius. Di immortales obsecro uostram fidem.
Vbi ego perij? ubi immutatus sum? ubi ego formam perdidi?
An egomet me illic reliqui, si forte oblitus fui?
Nam hic qdem omnem imaginem meã, quae antehac fuerat, possidet.
Viuo fit, quod nunquam quisquam mortuo faciet mihi.
Ibo ad portum, atq; haec ut sunt facta, hero dicam meo.
Nisi & is quoq; me ignorabit, quod ille faciat Iupiter.
Vt ego hodie raso capite caluos capiam pileum.

MERCVRIVS.

Bene, prospereq; hoc hodie operis processit mihi.
b Amoui a foribus maxumam molestiam,
Patri ut liceret tuto illam amplexarier.
Nam ille illuc ad herum quom Amphitruonem aduenerit,
Narrabit seruom hinc sese a foribus Sosiam
Amouisse. ille adeo illum mentiri sibi

Credet. neq; credet huc profectum, ut iusserat.
Erroris ambo ego illos, & dementiæ
Complebo, atq; omnem Amphitruonis familiam
Adeo usq; satietatem dum capiet pater
Illius, quam amat. igitur demum omnes scient
Quæ facta. deniq; Alcumenam Iupiter
Rediget antiquam in concordiam coniugis.
Nam Amphitruo actutum uxori turbas conciet,
Atq; insimulabit eam probri. tum meus pater
Eam seditionem illi in tranquillum conferet.
Nunc de Alcumena dudum quod dixi minus,
Hodie illa pariet filios geminos duos.
Alter decumo post mense nascetur puer,
Quàm seminatus, alter mense septimo.
Eorum Amphitruonis alter est, alter Iouis.
Verum minori puero maior est pater.
Minor maiori. iam'ne hoc scitis, quid siet?
Sed Alcumenæ huius honoris gratia,
Pater curauit, uno ut fœtu fieret,
Vno ut labore exolueret ærumnas duas.
Et ne in suspicione ponatur stupri.
Et clandestina ut celetur suspitio,
Quanquam (ut iamdudum dixi) resciscet tamen
Amphitruo rem omnem. quid igitur? nemo id probro
Profecto ducet Alcumenæ. nam Deum
Non par uidetur facere, delictum suum,
Suamq; culpam expetere in mortalem ut sinat.
Orationem comprimam, crepuit foris.
Amphitruo subditiuus eccum exit foras,
Cum Alcumena uxore usuraria.

Iupiter. Alcmena. Mercurius.

Ene uale Alcmena, cura rem communem, quod facis.
b At quin perge quæso, menses iam tibi exactos uides,
Mihi necesse'st ire hinc. uerum quod erit natum, tollito.
Al. Quid istuc est mi uir negoci, quod tu tam subito domo
Abeas? Iup. pol haud quod tui, me neq; domi distedeat.
Sed ubi summus imperator non adest ad exercitum,
Citius, quod non facto'st usus, fit, quàm quod facto'st opus,

Me. Nimis hic scitus est sycophanta, qui quidem sit meus pater.
Obseruatote q̃ blande mulieri palpabitur.
Al. Ecastor te experior quanti facias uxorem tuam.
Iu. Satin' habes, si fœminarum nulla'st, quam æque diligam?
Me. Aedepol ni illa furtiuis rebus te sciat operam dare,
Ego faxim te Amphitruonem esse malis, quàm Iouem.
Al. Experiri istuc mauellem me, q̃ mihi memorarier.
Prius abis, q̃ lectus, ubi cubuisti, concaluit locus.
Here uenisti media nocte, nunc abis. hoccine placet?
Me. Accedam, atq; hanc appellabo, & supparasitabor patri.
Nunquam ædepol quenquam mortalem credo ego uxorem suam
Sic efflictim amare perinde, ut hic te efflictim deperit.
Iu. Carnufex, non ego te noui? abin è conspectu meo?
Quid tibi hanc curatio est rem uerbero? haud hic mutito.
Quoi lego iam hoc scipione. Al. ah noli. Iu. mutito modo.
Me. Nequiter penè expediuit prima parasitatio.
Iu. Verum quod dicis mea uxor, non te mihi irasci decet.
Clanculum abij à legione, operam hanc surripui tibi.
Ex me primo prima scires, rem ut gessissem publicam.
Ea tibi omnia enarraui, nisi te amarem plurimum,
Non facerem. Me. facit'ne ut dixi? timidam palpo percutit.
Iu. Nunc ne legio persentiscat, clam illuc redeundu'st mihi.
Ne me uxorem præuortisse dicant præ republica.
Al. Lachrumantem ex abitu concinnas tu tuam uxorem. Iu. tace.
Ne corrumpe oculos, redibo actutum. Al. id actutum diu'st.
Iu. non ego te hic lubens relinquo, neq; abeo abs te. Al. sentio.
Nam qua nocte ad me uenisti, eadem abis. Iu. cur me tenes?
Tempu'st exire ex urbe, priusquam luciscat, uolo.
Nunc tibi hanc pateram, quæ dono mihi illic ob uirtutem data'st,
Pterela rex qui potitauit, quem ego mea occidi manu,
Alcumena tibi condono. Al. facis, ut alias res soles.
Ecastor condignum donum, qualis est, qui domum dedit.
Me. Immo sic condignum donum, quale'st quoi dono datu'st.
Iu. Pergin autem? nonne ego possum furcifer te perdere?
Al. Noli amabo Amphitruo irasci Sosiæ caussa mea.
Iu. Faciam ita, ut uis. Me. ex amore hic admodum q̃ sæuos est?
Iu. Nunqd uis? Al. ut quom absim, me ames, me tuam, te absente tamen.
Me. eamus Amphitruo, lucisscit iam. Iu. abi præ Sosia.
Iam ego sequar. nunquid uis? Al. etiam, ut actutum aduenias.

IU. Licet, prius tua opinione hic adero. bonum animum habe.
Nunc te nox quæ me mansisti, mitto, ut cedas die.
Vt mortalibus illucisc as luce clara, & candida.
Atq; quanto nox fuisti longior hac proxuma,
Tanto breuior dies ut fiat, faciam, ut æque dispar
Et dies, & nox accedat. ibo, & Mercurium subsequar.

ACTVS SECVNDVS.

Amphitruo. Sosia.

Ge tu i. So. subsequor te. Am. scelestissumum te arbitror.
a So. ah quamobrem?
Am. Quia id, quod neq; est, neq; fuit, neque futurum est,
mihi prædicas.
Eccere So. Eccere iam tu autem facis, ut tuis nulla apud te sit fides.
Abscindere linguã Am. Quid est? quo modo? iam qdẽ hercle ego tibi istam scelestã scelus,
Linguam abscindam. So. tuus sum. proinde, ut commodum siet,
Lubet quicquid facias. tamen quin loquar hæc, uti facta sunt,
Nunquam ullo modo me potes deterrere. Am. scelestissume,
Audes mihi prædicare id, domi te esse nunc, qui hic ades?
So. Vera dico, Am. malum, quid tibi di dabunt, atq; ego hodie dabo.
So. Istuc tibi'st in manu, nam tuus sum. Am. tun' me uerbero
Audes herum ludificarier? tun' id dicere audes,
Quod nemo ante hac uidit, nec potest fieri? uno tempore
Homo idem duobus locis ut simul sit. So. profecto, ut loquor, res ita'st.
Am. Iupiter te perdat. So. quid sum mali here tua ex re promeritus?
Ludificare Am. Rogas'ne improbe etiam, qui ludificas me? So. merito male
Dicas mihi, si non ita id factu'st. uerum haud mentior,
Res'q; uti facta'st dico. Am. homo hic ebrius est, ut opinor. So. utinam
Ita essem. Am. optas, quæ facta. So. ego ne? Am. Tu istic. ubi bibisti?
So. Nusq̃ equidẽ bibi. Am. quid sit hoc hominis? So. eqdem decies dixi,
Ecquid Domi ego sum inquam. ecquid audis? & apud te adsum Sosia idem.
Satin' hoc plane, satin' diserte here nunc uideor tibi
Locutus esse? Am. uah. So. quid est? Am. apage te a' me. So. quid est
Negocij? Am. pestis te tenet. So. nam cur istuc mihi
Dicis? equidem ualeo, & saluos sum recte Amphitruo.
Am. At ego te faciam pol hodie perinde, ac meritus es,
Vt minus ualeas, & miser sis, saluos domum si rediero. iam
Delirantia dicta Sequere sis, herum qui ludificas dictis delirantibus.
Persequi imperata Qui quoniam herus quod imperauit, neglexti persequi,
Nunc

Nunc uenis etiam ultro irrisum dominum. quae neq; fieri
Possunt, neq; fando unquam accepit quisquam, profers carnufex,
Quoius ego hodie in tergo faxo ista expetant mendacia.
So. Amphitruo miserruma istaec miseria'st seruo bono,
Apud herum qui uera loquitur, si id ui uerum uincitur.
Am. Quo id (malum) pacto potest? (nam mecum argumentis puta)
Fieri, nunc ut tu hic sis, & domi. id dici uolo.
So. Sum profecto & hic, & illic. hoc quouis mirari licet.
Neq; tibi istuc mirum magis uidetur, q̃ mihi.
Am. quo modo? So. nihilo inquam mirum magis tibi istuc, q̃ mihi.
Neq;, ita Di me ament, credebam primo mihimet Sosiae.
Donec Sosia ille egomet fecit, sibi uti crederem.
Ordine omne, ut quicquid actu'st, dum apud hosteis sedimus
Edissertauit. tum formam unà abstulit cum nomine.
Neq; lac lacti magis est simile, q̃ ille ego similis est mei.
Nam ut dudum ante lucem à portu me praemisisti domum,
Am. Quid igitur? So. prius multo ante aedeis stabam, q̃ illo' aduenerã.
Am. Quas (malum) nugas? satin' tu sanus es? So. sic sum, ut uides.
Am. Huic homini nescio quid est mali mala obiectum manu,
Postq̃ a me abijt. So. fateor. nam sum obtusus pugnis pessume.
Am. Quis te uerberauit? So. egomet memet, qui nunc sum domi.
Am. Caue quicquam, nisi quod rogabo te mihi responderis,
Omnium primum, iste qui sit Sosia, hoc dici uolo.
So. Tuus est seruos. Am. mihi quidem uno te plus etiam est, q̃ uolo.
Neq; postquam sum natus, habui nisi te seruom Sosiam.
So. At ego nunc Amphitruo dico, Sosiam seruom tuum,
Praeter me alterum inquam, aduenien faciam ut offendas domi,
Dauo prognatum patre eodem, quo ego sum, forma, aetate item
Qua ego sum. quid opus uerbis? geminus Sosia hic factu'st tibi.
Am. Nimia memoras mira. sed uidistin' uxorem meam?
So. Quin intro ire in aedeis nunq̃ licitum est. Am. quis te prohibuit?
So. Sosia ille, quem iamdudum dico, is qui me contudit.
Am. Quis istic Sosia'st? So. ego inquam, quoties dicendu'st?
Am. Sed quid ais? num obdormiuisti dudum? So. nusquam gentium.
Am. Ibi forte istum si uidisses quendam in somnis Sosiam.
So. Non soleo ego somniculose herilia imperia persequi.
Vigilans uidi, uigilans nunc uideo, uigilans fabulor,
Vigilantem ille me iamdudum uigilans pugnis contudit.
Am. Quis homo? So. Sosia inquam ego ille. quaeso non me intelligis?

Expetent
Sed sed
Edissertavit
Dudum
Obtusus pugnis
Item
Iamdudu' · Cotuderit
Quoties
Somniculose
Persequi impia
Contudit pugnis

Am. Qui (malum) intellegere quisquam potis est? ita nugas blatis.
So. Verum actutum nosces inquam illum, nosces seruom Sosiam.
Am. Sequere hac igitur me. nam mihi istuc primum exquisito opu'st.
Sed uide ex naui efferantur, quæ iam imperaui omnia.
So. Et memor sum, & diligens, ut quæ imperes, compareant.
Non enim ego cum uino simitu ebibi imperium tuum.
Am. Vtinam Di faxint, infecta dicta recte ueniant tua.

Alcmena. Amphitruo. Sosia.

Atin parua res est uoluptatum in uita, atq; in ætate
Agunda præ q̃ quod molestu'st? ita quoiq; comparatum
Est in ætate hominum, ita Dis placitum, uoluptati ut mœror
"Comes consequatur quin incommodi plus, maliq; illico
Adsit, boni si obtigit quid, nam ego id nunc experior domo.
Atq; ipsa de me scio, quoi uoluptas parumper data'st, dum uiri
Mei mihi potestas uidendi fuit noctem unam modo,
Atq; is repente abijt à me hinc ante lucem. sola hic mihi
Nũc uideor, q̃a ille hinc abest, quẽ ego amo præter omneis plus ægri
Ex abitu uiri, q̃ ex aduentu uoluptatis cœpi.
Sed hoc me beat, q̃ perduelles uicit, & domum
Laudis compos reuenit, in solatio est. absit, dum modo
Laude parta domum recipiat se. feram, & perferã usq; eius abitum
Animo forti, atq; obfirmato, id modo si mercedis detur
Mihi, ut meus uictor uir belli redeat, satis mihi
" Esse dicam. Virtus præmium est optumum. uirtus omnibus
" Rebus anteit profecto. libertas, salus, uita,
" Res, parentes, patria, & prognati tutantur, seruantur.
" Virtus omnia in se habet. omnia adsunt bona, quem pene'st uirtus.
Am. Aedepol me uxori exoptatum credo aduenturum domum
Quæ me amat, quam contra amo, præsertim re gesta bene.
Victis hostibus, quos nemo posse superari ratus est.
Eos meo auspicio, atq; ductu primo cœtu uicimus.
Certe enim me illi expectatum, optatum uenturum scio.
So. Quid me expectatum non rere amicæ uenturum meæ?
Al. Meus uir hic q̃dẽ est. Am. sequere hac tu me. Al. nã q̃d ille reuortitur,
Qui dudum properare se aiebat? an ille me tentat sciens?
Atq; id si uolt experiri, suum abitum ut desiderem,
Ecastor me haud inuita se domum recipit suam.
So. Amphitruo redire ad nauim meliu'st nos. Am. qua gratia?

So. Quia

So. Quia domi daturus nemo est prandium aduenientibus.
Am. Qui tibi istuc in mentem uenit? So. quia enim sero aduenimus.
Am. Qui? So. quia Alcumenam ante ædeis stare saturam intellego.
Am. Grauidam ego illam hic reliqui quom abeo. So. hei perij miser.
Am. Quid tibi est? So. ad aquam præbendam adueni domum,
Decumo post mense, ut rationem te dictare intellego.
Am. Bono animo es. So. scin q̃ bono animo? si situlam iam cœpero,
Nunq̃ ædepol tu mihi diuino quid creduis post hunc diem,
Ni ego illi puteo, si occœpso, animam omnem intertraxero.
Am Sequere hac me modo. alium ego isti rei allegabo, ne time.
Al. Magis nunc meum officiū facerem, si huic eā aduorsum arbitror.
Am. Amphitruo uxorem salutat lætus speratam suam,
Quam omnium Thebis uir unam esse optumam diiudicat.
Quamq; adeo ciues thebani uero rumiferant probam.
Valuistin usq;? expectatus aduenio? So. haud uidi magis
Expectatum; eum salutat magis haud, quisquam q̃ canem.
Am. Et quom grauidam, & quom te pulchre plenā aspicio, gaudeo.
Al. Obsecro ecastor quid tu me deridiculi gratia
Sic salutas, atq; appellas, quasi dudum non uideris?
Quasi qui nunc primum recipias te domum huc ex hostibus?
Atq; me nunc perinde appellas, quasi multo post uideris.
Am. Immo equidem te nisi nunc, hodie nusquam uidi gentium.
Al. Cur negas? Am. quia uera didici dicere. Al. haud æquom facit,
Qui quod didicit, id dediscit. an periclitamini
Quid animi habeam? sed quid huc uos reuortimini tam cito?
An te auspicium commoratu'st? an tempestas continet,
Qui non abisti ad legiones, ita ut dudum dixeras?
Am. Dudum? q̃ dudum istuc factu'st? Al. tentas? iam, pridem, modo.
Am. Qui istuc potest fieri quæso, ut dicis. iam, pridem, modo?
Al. Quid enim censes, te ut deludam contra lusorem meum,
Qui nunc primum te aduenisse dicas, modo qui hinc abieris?
Am. Hæc quidem deliramenta loquitur. So. paulisper mane
Dum edormiscat unum somnum, quæ næ uigilans, somniat.
Al. Equidem ecastor uigilo, & uigilans id quod factu'st, fabulor.
Nam dudum ante lucem & istunc, & te uidi. Am. quo in loco?
Al. Hic in ædibus, ubi tu habitas. Am. nunquam factu'st. So. non taces?
Quid si è portu nauis huc nos dormienteis detulit?
Am. Hei etiam tu quoq; assentaris huic? So. quid uis fieri?
Non tu scis, bacchæ bacchanti si uelis aduorsarier,

Ex insana insaniorem facies; feret sæpius.
Si obsequaris, una resoluas plaga. Am. at pol quin certa res
Hanc est obiurgare, quæ me hodie aduenientem domum
Noluerit salutare. So. irritabis crabrones. Am. tace.
Alcumena unum rogare te uolo. Al. quid uis, roga.
Am. Nunc tibi aut stultitia accessit, aut superat superbia?
Al. Qui istuc in mente est tibi mi uir percontarier?
Am. Quia salutare aduenientem me solebas antehac
Appellare itidem, ut pudicæ suos uiros, quæ sunt, solent.
Eo more expertem te factam aduenïens offendi domum.
Al. Ecastor equidem te certo heri aduenientem illico
Et salutaui, & ualuisses'ne usq; exquisiui simul
Mi uir, & manum prehendi, & osculum tetuli tibi.
So. Tun' heri hunc salutauisti? Al. & te quoq; etiam Sosia.
So. Amphitruo speraui ego istam tibi parituram filium,
Verum non est puero grauida. Am. quid igitur? So. insania.
Al. Equidem sana sum, & deos quæso, ut salua pariam filium.
Verum tu magnum malum habebis, si hic suum officium facit.
Ob istuc omen ominator capies quod te condecet.
So. Enimuero prægnanti oportet & malum dari,
Vt quod obrodat sit, animo si male esse occœperit.
Am. Tu me heri hic uidisti? Al ego inquam, si uis decies dicere.
Am. In somnis fortasse. Al. imo uigilans uigilantē. Am. uæ misero mihi.
So. Quid tibi'st? Am. delirat uxor. So. atra bili percita'st.
Nulla res tam delirantes homines concinnat cito.
Am. Vbi primum tibi sensisti mulier impliciscier?
Al. Equidem ecastor sana, & salua sum. Am. cur igitur prædicas
Te heri me uidisse, qui hac noctu in portum aduecti sumus?
Ibi cœnaui, atq; ibi quieui in naui noctem perpetem.
Neq; meum pedem huc intuli etiam in ædes, ut cum exercitu
Hinc profectus sum ad Teleboas hostes, eosq; ut uicimus.
Al. Immo mecum cœnauisti, & mecum cubuisti. Am. quid est?
Nihil te pudet scelesta, populi in conspectum ingredi?
Al. Vera dico. Am. non de hac quidem hercle re, de alijs nescio.
Al. Primulo diluculo abijsti ad legiones. Am. quo modo?
So. Recte dicit, ut commeminit. somnium narrat tibi.
Sed mulier postquam experrecta es, prodigiali Ioui
Aut mola salsa hodie, aut ture comprecatam oportuit.
Al. Væ capiti tuo. So. tua istuc refert, si curaueris.

Al. Iterum

Al. Iterum iam hic in me inclementer dicit, atq; id sine malo.
Am. Tace tu, tu dic, ego'ne abs te abij hinc hodie cum diluculo?
Al. Quis igitur illic narrauit mihi, illic ut fuerit praelium?
Am. An & id tu scis? Al. qppe quae ex te audiui, ut urbē maxumam
Expugnauisses, regem'q; Pterelam tute occideris.
Am. Ego'ne istuc dixi? Al. tu te istic, etiam astante hoc Sosia.
Am. Audiuistin tu me narrare hoc hodie? So. ubi ego audiuerim?
Am. Hanc roga. So. me quidem praesente nunquā factu'st, quod sciam.
Al. Mirum, quin te aduorsus dicat. Am. Sosia, age me huc aspice.
So. Specto. Am. uera uolo loqui te. nolo assentari mihi.
Audiuistin tu hodie me illi dicere ea, quae illa autumat?
So. Quaeso aedepol, num tu etiam insanis, quom id me interrogas?
Qui ipsus equidem nunc primum istanc tecum conspicio simul.
Am. Quin nunc mulier audin illum? Al. quin eo fit, mihi
Plurimum, & credo, & scio ista esse facta perinde, ut proloquor.
Am. Tun me heri aduenisse dicis? Al. tun te abijsse hinc negas?
Am. Nego enimuero, & me aduenire nunc primum aio ad te domum.
Al. Obsecro etiam'ne hoc negabis, te auream pateram mihi
Dedisse dono hodie, qua te illic donatum esse dixeras?
Am. Neq; pol dedi, neq; dixi. uerum ita animatus fui.
Itaq; nunc sum, ut ea te patera donem. sed quis istuc tibi
Dixit? Al. ego equidem ex te audiui, & ex tua accepi manu
Pateram. Am. mane, mane obsecro te, demiror nimis Sosia,
Qui illaec illic me donatum esse aurea patera sciat.
Nisi tu dudum hanc conuenisti, & narrauisti haec omnia.
So. Neq; pol ego dixi, neq; uidi istam, nisi tecum simul.
Am. Quid sit hoc hois? Al. uin proferri pateram? Am. proferri uolo.
Al. Fiat, tu Thessala intus pateram proferto foras,
Qua hodie uir meus donauit me. Am. secede huc tu Sosia.
Enimuero praeter alia miror maxume,
Si haec habet paterā illā. So. an etiā id credis, quā in hac cistellula
Tuo signo obsignata ferunt? Am. saluom signu'st? So. inspice.
Am. Recte ita se, ut obsignaui. So. quaeso quin tu istanc iubes
Pro cerita circunferri? Am. aedepol quin facto est opus?
Nam haec quidē aedepol laruarū plena sunt. Al. qd uerbis opu'st?
Hem tibi paterā eccam. Am. cedo mihi. Al. age aspice huc sis iam
Tu, qui quae facta inficiare, quem ego iam hic conuincam palam.
Est ne haec patera, qua donatus illic? Am. summe Iupiter,
Quid ego uideo? haec ea'st profecto patera. perij Sosia.

So. Aut pol hæc præſtigiatrix mulier multo maxuma'ſt,
Aut pateram hic ineſſe oportet. Am. agédum eam ſolue ciſtulam.
So. Quid ego iſtam exoluam? obſignata'ſt recte. res geſta eſt bene.
Tu peperiſti Amphitruonem, ego alium peperi Soſiam.
Nunc ſi pateram patera peperit, omnes congeminauimus.
Am. Certu'ſt aperire, atq; inſpicere. So. uideſis ſigni quid ſiet,
Ne poſterius in me culpam transferas. Am. aperi modo.
Nam hæc quidem nos delirantes facere dictis poſtulat.
Al. Vnde hæc igitur eſt, niſi abs te, quæ mihi dono data'ſt?
Am. Opu'ſt mihi iſtuc exquiſito. So. Iupiter, Iupiter.
Am. Quid tibi'ſt? So. hic patera nulla in ciſtula'ſt. Am. qd ego audio?
So. Id quod ueru'ſt. Am. at cum cruciatu, niſi apparet, tuo.
Al. Hæc qdem apparet. Am. quis igitur tibi dedit? Al. qui me rogat.
So. Me captas ꝙ tute ab naui clanculum huc alia uia
Præcucurriſti, atq; hinc pateram tute exemiſti, atq; eam
Huic dediſti, poſthac rurſum obſignaſti clanculum.
Am. Hei mihi iam tu quoq; huius adiuuas inſaniam.
Ain heri nos aduenisse huc? Al. aio. adueniens'q; illico
Me ſalutauiſti, & ego te, & oſculum tetuli tibi.
Am. Iam illud non placet principium de oſculo, pergam exequi,
Lauiſti. Am. quid poſtquam laui? Al. accubuiſti. So. euge optume,
Nunc exquire. Am. ne interpella. perge porrò dicere.
Al. Cœna appoſita'ſt, cœnauiſti mecum, ego accubui ſimul.
Am. In eodem lecto? Al. in eodem. So. hei non placet conuiuium.
Am. Sine modo argumenta dicat, quid poſt quam cœnauimus?
Al. Te dormiture aiebas, menſa ablata'ſt, cubitum hinc abimus.
Am. Vbi tu cubuiſti? Al. in eodem tecum lecto unà in cubiculo.
Am. Perdidiſti. So. quid tibi'ſt? Am. hæc me modo ad mortem dedit.
Al. Quid iã amabo? Am. ne me appella. So. qd tibi'ſt? Am. ꝑij miſer.
Quia pudicitiæ huius uitium, me hic abſente, eſt additum.
Al. Obſecro ecaſtor, cur iſtuc mi uir ex te audio?
Am. Vir ego tuus ſim? ne me appella falſa falſo nomine.
So. Hæret hæc res. ſi quidem hic iam mulier facta'ſt ex uiro.
Al. Quid ego feci, qua iſtæc propter dicta dicantur mihi?
Am. Tu te edictas facta tua. ex me quæris quid deliqueris?
Al. Quid ego tibi deliqui, ſi quoi nupta ſum, tecum fui?
Am. Tun mecum fueris? quid illac impudente audacius?
Saltem tute ſi pudoris egeas, ſumas mutuum.
Al. Iſtuc facinus, quod tu inſimulas, noſtro generi non decet.

Tu si me impudicitiæ captas, non potes capere.
Am. Proh Dij immortales cognoscin tu me saltem Sosia?
So. Propémodum. Am. cœnauin ego heri in naui in portu persico?
Al. Mihi quoq; adsunt testes, qui illud, quod ego dicam, assentiant.
Am. Qui testes? Al. Testes. Am. Quid testicularis? enim uno sat est.
Nec nobis præsente, aliquis, nisi seruos aphricanus adest.
Si in actione hanc, absente nobis, inuenerit puer?
So. Nescio quid istuc negocij dicam, nisi quispia'st
Amphitruo alius, qui forte te hic absente tamen, tuam
Rem curet. teq; absente, hic munus fungatur tuum.
Nanq; de illo subditiuo Sosia mirum nimis est.
Am. Certe de hoc Amphitruone iam alterum miru'st magis.
Nescio quis præstigiator hanc frustratur mulierem.
Al. Per supremi regis regnum iuro, & matremfamilias
Iunonem, quam me uereri, & metuere est par maxume,
Vt mihi, extra unum te, mortalis nemo corpus corpore
Contigit, quo me impudicam faceret. Am. uera istæc uelim.
Al. Vera dico, sed nequicquam. quoniam non uis credere.
" Am. Mulier es, audacter iuras. Al. quæ non deliquit, decet
" Audacem esse, & confidenter pro se, & proterue loqui.
Am. Satis audacter. Al. ut pudicam decet. Am. uerbis probes.
" Al. Non ego illam mihi dotem duco esse, quæ dos dicitur.
" Sed pudicitiam, & pudorem, & sedatum cupidinem,
" Deûm metum, parentum amorem, & cognatûm concordiam,
" Tibi morigera, atq; ut munifica sim bonis, prosim probis.
So. Næ ista ædepol si hæc uera loquitur, examussim est optuma.
Am. Delenitus sum profecto ita, ut me qui sim, nesciam.
So. Amphitruo es profecto, cauesis ne tu te usu perduis.
Ita nunc homines immutantur, postquam peregre aduenimus.
Am. Mulier istam rem inquisitam certu'st non amittere.
Al. Aedepol me lubente facies. Am. quid ais? responde mihi.
Quid, si adduco tuum cognatum huc a naui Naucraten,
Qui mecum una uectu: est una naui? atq; is si denegat
Facta, quæ tu facta dicis, quid tibi æquom'st fieri?
Nunquid causam dicis, quin te hoc mulctem matrimonio?
Al. Si deliqui, nulla causa'st. Am. conuenit. tu Sosia
Duc hos intro. ego huc ab naui mecum abducam Naucraten.
So. Nunc quidem, præter nos, nemo'st, dic mihi uerum serio.
Ecquis alius Sosia intu'st, qui mei similis siet?

Captare. Capere. Assentior. Testicular. Præsente nobis. Absente nobis. Fungi munus. Subditiuus. Frustrari. Vereri. Metuere. Confidenter. Proterue. Metus deorum. Morigerus. Munificus. Examussim. Delenitus. Mulctare. Ecquis.

Al. abin hinc à me dignus domino seruos? So. abeo, si iubes.
Al. Nimis ecastor facinus miru'st, qui illi collubitum siet
Meo uiro me insimulare falsum facinus tam malum.
Quicquid id est, iam ex Naucrate cognato cognoscam meo.

ACTVS TERTIVS.

Iupiter.

Go sum ille Amphitruo. Quoius est seruos Sosia,
e Idem Mercurius qui sit, quando commodu'st.
In superiore coeli qui habito scenaculo.
Qui interdum fio Iupiter, quando lubet.
Huc autem quom extemplo aduentum apporto, illico
Amphitruo fio, & uestitum immuto meum.
Nunc huc honoris uostri uenio gratia,
Ne hanc inchoatam transigam comoediam.
Simul Alcumenae, quam uir insontem probri
Amphitruo accusat, ueni, ut auxilium feram.
Nam mea sit culpa, quod egomet contraxerim,
Si id Alcumenae innocenti expetat.
Nunc Amphitruonem memet, ut occoepi semel,
Esse assimulabo. atq; in horum familiam
Frustrationem hodie iniiciam maxumam.
Post igitur demum faciam, res fiat palàm.
Atq; Alcumenae in tempore auxilium feram.
Faciamq; ut uno foetu, & quod grauida'st uiro,
Et me quod grauida'st, pariat sine doloribus.
Mercurium iussi me continuo consequi,
Si quid uellem, imperarem. nunc hanc alloquar.

ALCMENA. IVPITER.

Vrare nequeo in aedibus. ita me probri,
d Stupri, dedecoris à uiro argutam meo?
Ea quae sunt facta, infecta esse acclamitat.
Quae neq; sunt facta, neq; ego in me admisi, arguit.
Atque id me sus'q; de'q; esse habituram putat?
Nae aedepol faciam, neq; me perpetiar probri
Falsò insimulatam. quin ego illum aut deseram,
Aut satisfaciat mihi, atq; adiuret insuper
Nolle esse dicta, quae in me insontem protulit.

IU. Faciundu'st

Iu. Faciundu'st mihi illud, fieri quod illæc postulat,
Si me illam amantem ad sese studeam recipere,
Quando ego quod feci, factum id Amphitruoni obfuit.
Atq; illi dudum meus amor negocium
Insonti exhibuit. nunc autem sonti mihi
Illius ira in hanc, & maledicta expetent.
Al. Et eccum ipsum uideo, qui me miseram arguit
Stupri, dedecoris. Iu. te uolo uxor colloqui.
Quo te auertisti nunc? Al. ita ingenium meu'st.
Inimicos osa sum semper obtuerier.
Iu. Eia autem inimicos? Al. sic est, uera prædico.
Nisi etiam hoc falso dici, insimulaturus es.
Iu. Nimis uerecunda es. Al. potin es, ut abstineas manum?
Nam certo si sis sanus, aut sapias satis,
Quam tu impudicam esse arbitrere, & prædices,
Conferas sermonem, nec ioco, nec serio.
Tibi habeas, nisi sis stultior stultissimo.
Iu. Si dixi, nihilo magis es, neq; esse arbitror.
Et id huc reuorti, ut me de hoc purgarem tibi.
Nam nunquam quicquam meo animo fuit ægrius,
Quam posteaquam audiui te esse iratam mihi.
Cur dixisti inquies? ego expediam tibi.
Non ædepol, quo te esse impudicam crederem,
Verum periclitatus fui animum tuum,
Quid faceres, & quo pacto id ferre induceres.
Et quidem ioco illa dixeram dudum tibi
Ridiculi caussa, uel hunc rogato Sosiam.
Al. Quin huc adducis meum cognatum Naucraten?
Testem, quem dudum te adducturum dixeras,
Te huc non uenisse. Iu. si quid dictu'st per iocum,
Non æquom'st, id te serio præuortier.
Al. Ego illud scio q̃ doluerit cordi meo.
Iu. Per dexteram tuam te Alcumena oro, obsecro,
Da mihi hanc ueniam, ignosce, irata ne sies.
Al. Ego istæc feci uerba uirtute irrita.
Nunc quando factis me impudicis abstines,
Ab impudicis dictis auorti uolo.
Valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas.
Iuben ire mihi comites? Iu. sanan es? Al. si non iubes,

Ibo egomet, comitem mihi pudicitiam duxero.
IU. Mane, arbitratu tuo iusiurandum dabo,
Me meam pudicam esse uxorem arbitrarier.
Id ego si fallo, tum te summe Iupiter
Quæso, Amphitruoni ut semper iratus sies.
AL. Ah propitius sit potius. IU. confido fore.
Nam iusiurandum uerum te aduorsum dedi.
Iam nunc irata non es. AL. non sum. IU. bene facis:
" Nam in hominum ætate multa eueniunt huiusmodi.
" Capiunt uoluptates, mox rursum miserias.
" Iræ interueniunt, redeunt rursum in gratiam.
" Verum iræ si quæ forte eueniunt huiusmodi
" Inter eos, rursum si reuentum in gratiam est,
" Bis tanto amici sunt inter se, q̃ prius.
AL. Primum cauisse oportuit, ne diceres.
Verum eadem si iisdem purgas, mihi patiunda sunt.
IU. Iube uero uasa pura adornari mihi,
Vt quæ apud legionem uota uoui, si domum
Redissem saluos, ea ego exoluam omnia.
AL. Ego istuc curabo. IU. euocate huc Sosiam,
Gubernatorem, qui in mea naui fuit,
Blepharonem arcessat, qui nobiscum prandeat.
Is adeo impransus ludificabitur.
Quom ego Amphitruonem collo hinc obstricto traham.
AL. Mirum, quid solus secum secreto ille agat.
Atq; aperiuntur ædes. exit Sosia.

Sosia. Iupiter. Alcmena.

Mphitruo adsum. si qd opu'st, impera. imperiũ exequar.
IU. Optume aduenis. SO. iam pax est inter uos duos.
Nam qa uos tranquillos uideo, gaudeo, & uolupe'st mihi.
Atq; ita seruom par uidetur frugi sese instituere,
Perinde, ut heri, ipse item sit. uoltum e uoltu comparet.
Tristis sit, si heri sint tristes. hylarus sit, si gaudeant.
Sed age responde, iam uos redistis in concordiam?
IU. Derides, qui scis iamdudum hæc me dixisse per iocum,
SO. An id ioco dixisti? equidem serio, ac uero ratus.
IU. Habui expurgationem. facta pax est. SO. optume'st.
IU. Ego rem diuinam intus faciam, uota quæ sunt. SO. censeo.

IU. Tu gubernatorem a' naui huc euocat uerbis meis
Blepharonem, ut re diuina facta mecum prandeat.
So. Iam hic ero, quom illic censebis esse me. Iu. actutum huc redi.
Al. Nunquid uis? quin abeam iam intro, ut apparentur, quibus opu'st.
Iu. I. sane, & quantum potes, parata fac sint omnia.
Al. Quin uenis, quando uis, intro, faxo haud; quicquam sit moræ.
Quando exiurasti, te mihi hæc dixisse per iocum. Exiurari
Iu. Recte loquere, & perinde, ut diligentem uxorem decet.
Hi iam ambo, & seruos, & hera frustra sunt duo.
Qui me Amphitruonem rentur esse, errant probe.
Nunc tu diuine huc fac adsis Sosia.
Audis quæ dico, tametsi præsens non ades.
Fac Amphitruonem huc aduenientem ab ædibus
Vt abigas quouis pacto, fac commentus sies.
Volo deludi illum, dum cum hac usuraria
Vxore nunc mihi morigero. hæc curata sient Morigerari sibi
Fac sis perinde adeo, ut me uelle intellegis,
Atq; ut ministres mihi, quom mihi sacruficem.

Mercurius.

Concedite, atq; abscedite, omnes de uia decedite, Decedere de uia.
c Nec quisquam tam audax fuat homo, q obuiã obsistat mihi.
Nam mihi qdem hercle qui minus liceat Deo minitarier
Populo, ni decedat mihi, q̃ seruolo in comœdijs?
Ille nauem saluam nuntiat, aut irati aduentum senis.
Ego sum Iouis dicto audiens, eius iussu nunc huc me affero.
Quamobrem mihi magis par est uia decedere, & concedere.
Pater uocat me, eum sequor, eius dicto imperio sum audiens.
Vt filium bonum patri esse oportet, itidem ego sum patri.
Amanti supparasitor, horto, adsto, admoneo, gaudeo.
Siquid patri uolupe'st, uoluptas ea'mihi multo maxuma'st.
Amat, sapit. recte facit, animo quando obsequitur suo. Obsequi ani.
Quod omnes homines facere oportet, dum id modo fiat bono.
Nunc Amphitruonem uolt deludi meus, faxo probe
Iam hic deludetur spectatores uobis spectantibus.
Capiam coronam mihi in caput, assimulabo me esse ebrium.
Atq; illuc sursum ascendero, inde optume aspellam uirum
De supero, quom huc accesserit, faciam, ut sit madidus, sobrius.
Deinde ille actutum sufferet suus seruos pœnas Sosia. Sufferre

Eum fecisse ille hodie arguet, quæ ego fecero hic. quid mea?
Meo me æquom'st morigerum patri. eius studio seruire addecet.
Sed eccum Amphitruonem, aduenit. iam ille hic deludetur probe.
Siquidem uos uoltis auscultando operam dare.
Ibo intro, ornatum capiam qui potius decet.
Deinde sursum ascendam in tectum, ut illum hinc prohibeam.

ACTVS QVARTVS.

Amphitruo.

Aucraten quem conuenire uolui, in naui non erat.
n Neq; domi, neq; in urbe inuenio quenq̃, qui illum uiderit.
Perreptaui. Nam omneis plateas perreptaui, gymnasia, myropolia,
Apud emporium, atq; in macello, in palæstra, atq; in foro,
Medicina. In medicinis, in tonstrinis, apud omneis ædeis sacras.
Sum defessus quæritando, nusquam inuenio Naucraten.
Nunc domum ibo, atq; ex uxore hanc rem pergam exquirere,
Quis fuit, quem propter corpus suum stupri compleuerit.
Nam me, q̃ illam quæstionem inquisitam hodie amittere
Mortuum satius est, sed ædeis occluserunt. euge hoc fit,
Pariter atq; ut alia facta sunt. feriam foreis. heus uos,
Aperite hoc, heus ecquis hic est? ecquis hoc aperit ostium?

Mercurius. Amphitruo.

Vis ad foreis? Am. ego sum. Me. quid ego sum? Am. ita lo
q quor. Me. tibi Iupiter.
Diq; omnes irati certo sunt, qui sic frangas foreis.
Am. Quo modo? Me. eo modo, ut profecto uiuas ætatem miser.
Am. Sosia. Me. ita sum Sosia, nisi me esse oblitum existumas.
Quid nunc uis? Am. scelestæ, at etiam quid uelim, id tu me rogas?
Me. Ita rogo, pene' effregisti fatue foribus cardines,
Publicitus. An foreis censebas nobis publicitus præberier?
Aspectare. Quid me aspectas stolide? quid nunc uis tibi? aut quis tu es homo?
Am. Verbero, etiam quis ego sim me rogitas? ulmorum acheruns. i. uerag. uirgarum
Quem pol ego hodie ob istæc dicta faciam feruentem flagris.
Me. Prodigum te fuisse oportet olim in adolescentia. Am. Qui dum?
Mendicare. Me. Quia senecta ætate a' me mendicas malum.
Funditare uerba. Am. Cum cruciatu tuo istæc hodie uerna uerba funditas.
Me. Sacrufico ego hunc tibi Iupiter. Am. qui? Me. qa enim te macto.
Am. Tun me mactes carnufex? nisi formam Di hodie meam perdunt,

Faxo ut bubulis corijs onustus sis saturni hostia.
Ita ego te certo cruce, & cruciatu mactabo. exi foras
Mastigia. Me. Larua umbratilis, tu me minis territas?
Nisi hinc actutum fugias, si denuo pultaueris,
Si minusculo digito increpuerint fores, hac tegula
Tuum deminuam caput, ut cum dentibus linguam excrees.
Am. Tun furcifer meis me procul prohibessis aedibus?
Tun meas pultare fores? hasce illico toto demoliar cardine.
Me. Pergin. Am. pergo. Me. accipe. Am. sceleste, in herum? Si te hodie apprendero,
Ad id te redigam miseriarum, ut semper sis miser.
Me. Bacchanal te exercuisse oportuit senex. Am. qui dum?
Me. Quando tu me tuum seruom censes. Am. Quid censeo?
Me. Malum tibi. praeter Amphitruonem herum noui neminem.
Am. Num formam perdidi? mirum quin me norit Sosia.
Scrutabor. eho dic mihi, quis uideor? num satis Amphitruo?
Me. Amphitruo? Sanus ne es? nonne tibi praedictum senex,
Bacchanal te exercuisse, quom qui sis alium rogites?
Abscede moneo. molestus ne sies, dum Amphitruo
Cum uxore modo ex hostibus adueniens, uoluptatem capit.
Am. Qua uxore? Me. Alcmena. Am. quis homo? Me. quotiens uis dictum. Amphitruo
Herus meus. molestus ne sies. Am. qui cum cubat?
Me. Vide ne infortunium quaeras, qui me sic ludifices.
Am. Dic quaeso mi Sosia. Me. blandius, cũ Alcumena. Am. in eodem ne
Cubiculo? Me. imo ut arbitror corpore corpus incubat. Am. uae mi- (sero mihi.
Me. Lucri'st, qđ miseriã deputat. Nã uxorẽ usurariam
Perinde est praebere, ac si agrum sterilem fodiendum loces.
Am. Sosia? Me. Quid (malum) Sosia. Am. num me nouisti uerbero?
Me. Noui te hominem molestum, qui ue emas litigum. Am. adhuc
Amplius.. nõne ego herus sum tuus Amphitruo? Me. tu Bacchus es,
Haud Amphitruo. Quotiens tibi dictum uis? num denuo?
Meus Amphitruo uno cubiculo Aclmenam complexu tenet.
Si pergas, eum hic sistam, neq; sine tuo magno malo,
Am. Cupio accersi. Vtinam pro benefactis Di patriam,
Aedeis, uxorem, familiam, cum forma una perduam.
Me. Accersam equidem. Sed de foribus tu interea sis uide.
Credo iam quae uolebat sacruficia ad epulum conduxit,
Si molestus sis, euades nunquam, quin te sacruficem.

Amphitruo. Blepharo. Soſia.

I uoſtrã fidẽ, quæ item piæ noſtrã agũt familiã, quæ mira
d Video poſtq̃ aduenio pegre.? Nã ueru'ſt, qđ olim ẽ auditũ
Fabularier, mutatos atticos in Arcadia homines,
Et ſæuas belluas manſitaſſe.? nec unquam denuo parentibus
Cognitos. Bl. Quid illuc Soſia? magna ſunt, quæ mira prædicas.
Ain tu alterum te repperiſſe domi conſimilem Soſiam domi?
So. Aio. Sed heus tu quũ ego Soſiã, Amphitruonẽ Amphitruo, qd ſcis, an
Tu forte alium Blepharonem parias? ó Di faciant, ut tu quoq;
Conciſus pugnis, & illiſis dentibus, id impranſus creduas.
Nam ego ille alter Soſia, qui illic ſum, me malis mulctauit modis.
Bl. Mira profecto, ſed gradus condecet grandire. Nam (ut uideo)
Expectat Amphitruo, et uacuus mihi uẽter crepitat. Am. ecqd aliẽa
Fabulor.? in noſtro olim thebano genere pluſquã mira memorant.
Martigenã ille aggreſſus belluã magnus Europæ quæſtor anguineo
Repente hoſteis peperit ſeminio, & pugnata illac pugna,
Frater trudebat fratrẽ haſta, & galea; & noſtræ authorẽ gentis
Cum Veneris filia angueis repſiſſe tellus epirotica
Vidit. De ſummo ſummus Iupiter ſic ſtatuit, ſic fatum habet.
Optumi omnes noſtrates pro claris factis diris aguntur malis.
Fata iſtæc me premunt. pertolerarem uim tantam, cladeſq;
Exãclarẽ ĩpatibiles. So. Blepharo. Bl. qd ẽ? So. neſcio qd mali ſuſpicor.
Bl. Quid.? So. uideſis, Herus ſalutator oppeſſulatas ante foreis graditur.
Bl. Nihil eſt. famem expectat obambulans. So. curioſe qdem. foreis. n.
Clauſit, ne præuorteretur foras. Bl. ogganni. So. nec gannio, nec latro,
Si me audias, obſerues. Neſcio quid ſecum ſolus, puto
Rationes colligit. quid memoret hinc excipiam, ne propera.
Am. Vt metuo, ne uictis hoſtibus Di partam expungant gloriam,
Totam miris modis noſtram uideo turbatam familiam.
Tum uero uxor uitio, ſtupro, dedecore me plena enicat.
Sed de patera miru'ſt. erat tamen ſignum obſignatum probe.
Quid enim.? pugnas pugnatas prolocuta, & Pterelam oppugnatũ,
Noſtris occiſum manibus fortiter. At at noui iam ludum.
Id Soſiæ factu'ſt opera, qui me hodie quoq; præſentem auſit
Indigne præuortier. So. de me locutus, & quæ uelim minus.
Hominem ne congrediamur quæſo, prius q̃ ſtomachum detexerit?
Bl. Vt lubet. Am. Si illũ datur hodie maſtigiã apprehendere, cñdã qd ſit
Herum fallere, minis, & dolis inceſſere. So. audin tu illum? Bl. audio.

So. Illæc machina meas onerat ſcapulas, compellemus ſis hominem. Compellare
Scin quid uolgo dici ſolet? Bl. Quid dicturus ſis neſcio,
Quid tibi patiũdũ, ferè hariolor. So. Vetu'ſt adagiũ, fames, et mora Hariolari
Bilem in naſum conciunt. Bl. Verum quidem è loco compellemus,
Alacre, Amphitruo. Am. Blepharonẽ audio mirũ, q̃d ad me ueniat,
Opportune tamen ſe offert, ut uxoris facta conuincam turpia.
Quid huc ad me Blepharo? Bl. oblitus tam cito? q̃ diluculo
Miſiſti ad nauim Soſiam, ut hodie tecum conuiuerem. Cõuiuere
Am. Nusq̃ factum gentium. Sed ubi illic ſceleſtus? Bl. qs? Am. Soſia.
Bl. Eccum illum. Am. ubi? Bl. ante oculos, non uides? Am. uix uideo
 præ ira, adeo me iſtic
Hodie delirum fecit. ne te ſacruficem nunquam euades.
Sine me Blepharo. Bl. auſculta precor. Am. dic, auſculto, tu uapula.
So. Qua de re? num ſatis tempori? non ocyus quiui, ſi me
Dædaleis tuliſſem remigijs, Bl. abſtine quæſo, non potuimus
Noſtros grandius grandire gradus. Am. ſiue gralatorius, ſiue Gralatorius
Teſtudineus fuerit, certu'ſt mihi hunc ſceleſtum perdere. Teſtudineus
En tectum, en tegulas, en obductas fores, en ludificatum herum,
En uerborum ſcelus. Bl. Quid mali fecit tibi? Am. Rogas? ex illo
Tecto excluſum foribus me deturbauit ædibus. So. ego'ne? Deturbare
Am. Tu. quid minitabas te facturum, ſi iſtas pepuliſſem fores?
Negas ſceleſte? So. Quin negem? en teſtis ampliter, qui cum uenio. Amplius
Miſſus ſedulo, ut ad te uocatum ducerem. Am. quis te miſit
Furcifer? So. Qui me rogat. Am. quando gentium? So. dudum,
 iam, pridem, modo.
Vbi cum uxore domi rediſti in gratiam. Am. Bacchus te irritaſſit.
So. Nec Bacchum ſalutem hodie, nec Cererem. tu purgari iuſſeras
Vaſa, ut rem diuinam faceres, & hunc me acerſitum mittis,
Vt tecum prandeat. Am. Blepharo, diſpereã, ſi aut intus adhuc fui,
Aut ſi hũc miſerim. Dic ubi me liqſti? So. domi cũ Alcumena cõiuge.
Ego à te abiens portum uorſus uolito. hunc tuis uerbis uoco.
Venimus. nec te, niſi nũc uideo poſtea. Am. ſceleſtum caput cũ uxore?
Nunquam abis, quin uapules. So. Blepharo. Bl. Amphitruo mitte
 hunc mea gratia,
Et me audias. Am. En mitto, q̃duis loquere. Bl. iſtic iamdudum mihi
Maxuma memorauit mira. præſtigiator forte, aut ueneficus Præſtigiator
Hanc excantat tibi familiam. inquire aliunde. uide quid ſiet. Veneficus
Nec ante hunc excruciatum miſerum facias, q̃ rem intellegas. Excantare
Am. Recte mones, eamus, te aduorſum uxori etiam aduocatum uolo.

Iupiter. Amphitruo. Sosia. Blepharo.

Vis tam uasto impete has foreis toto conuolsit cardine?
¶ Quis an̄ ædeis tãtas tãdiu turbas concitat? quẽ si cõ p̄ero
Telebois sacrufica bo manibus. nihil est, ut dici solet,
Quod hodie bene succedat mihi. deserui Blepharonem, & Sosiam,
Vt cognatum Naucraten conuenirem. hũc non rep p̄i, & illos p̄didi.
Sed eos uideo. Ibo aduorsum, ut siq̄d hn̄t, scisciter. So. Blepharo, illic q̄
Ex ædibus, herus est. hic uero ueneficus. Bl. proh Iupiter,
Quid intueor? hic non est, sed ille Amphitruo. istic si fuat,
Illum sanè non esse oportuit, nisi quidem sit geminus.
Iu. Eccum cum Blepharone Sosiam. compellabo hos prius. Sosia,
Tandem ad nos? esurio. So. dixin tibi hunc ueneficum?
Am. Immo hunc ego thebani ciues, qui domi uxorem meam
Impudicitia impediuit, per quem teneo thesaurum stupri.
So. Here, si tu nunc esuris, ego satur pugnis ad te uolito.
Am. Pergin mastigia? So. abi ad Acherõtẽ uenefice. Am. men ueneficũ?
Vapula. Iu. q̄ hospes ĩtẽperiæ, ut tu meũ uerberes? Am. tuũ? Iu. meũ.
Am. Mentiris. Iu. Sosia i intro dum hũc sacrufico, fac paretur prãdiũ.
So. Ibo Amphitruonem (arbitror) ita comiter Amphitruo
Accipiet, ut dudum memet ego ille alter Sosia Sosiam.
Interea dum isti certant, in popinam deuortundu'st mihi.
Lances detergam omneis, omneisq; trullas hauriam. Iu. tun me
Mentiri ais? Am. mentiris inquam, meæ corruptor familiæ.
Iu. Ob istuc indignum dictum, te obstricto collo hac arripiam.
Am. Væ misero mihi. Iu. an̄ id præcauisse oportuit. Am. Blepharo suppe
Bl. Cõsimiles sunt adeo, ut utri adsim, nesciã. rixã tamen (tias mihi.
Vt potest, dirimam. Amphitruo noli Amphitruoni duello perdere.
Linque collum precor. Iu. hunc tu Amphitruonem dictitas?
Bl. Quidni? unus olim, nunc uero partus est geminus,
Dum tu uis esse, alter quoq; esse forma non desinit.
Interea quæso collum linque. Iu. linquo sed dic mihi, uidetur'ne tibi
Istic Amphitruo? Bl. uterq; q̄dẽ. Am. proh summe Iupiter, ubi hodie
Mihi formam adimis, pergo quærere. tun Amphitruo? Iu. tu negas?
Am. Pernego quando Thebis, præter me, nemo'st alter Amphitruo.
Iu. Immo, præter me, nemo. atq; adeo tu Blepharo iudex sies.
Bl. Faciam id, si queo, signis palàm tu responde prius. Am. lubens.
Bl. Antequam cum Taphijs à te pugna sit inita, quid mandasti mihi?
Am. Parata naui, clauo hæreres sedulo.

Iu. Vt si

IU. Ut si nostri fugam facerent, illuc me tuto reciperem.
Am. Item aliud, ut bene nummatum seruaretur marsupium.
IU. Quæ pecuniæ? Bl. tacesis tu. meu'st quærere. scisti numerum?
IU. Talenta qnquaginta attica. Bl. hic examussim rem enarrat, & tu,
Quot Philippei? Am. duo milia. IU. oboli uero bis totdẽ. Bl. uterq;
Rem tenet probe. intus in crumena clausum alterum esse oportuit.
IU. Attendesis, hac dextra (ut nosti) regem mactaui Pterelam,
Spolia adem & paterã, qua ille potare solitus est, in cistella
Pertuli, dono uxori meæ dedi, qui cum hodie domi laui,
Sacruficaui, cubui. Am. hei mihi quid audio? uix apud me sum.
Vigilans quippe dormio. Vigilans somnio, uiuos, & sanus intereo.
Ego idẽ ille sum Amphitruo Gorgophonis nepos, iperator thebanorũ
Et Creontis unicus, Teleboarum perduellis, qui Acarnanes,
Et Taphios ui uici, & summa regem uirtute bellica.
Illisce præfeci Cephalum magni Deionei filium.
IU. Ego idem latrones hostes bello, & uirtute contudi.
Electrionem perdiderant, nostræ & germanos coniugis.
Achaiam, Aetoliã, Phocidem. per freta, ioniũ, & ægeũ, & creticum
Vagati ui uortebant piratica. Am. Di immortales, mihi met
Non credo. ita omnia, quæ facta illic, examussim loquitur. Vide
Blepharo. Bl. Vnum superest. id si fiat, Amphitruones fitote gemini.
IU. Quid dicas noui, cicatricem in dextro musculo ex illoc uolnere
Quod mihi ipegit Pterela. Bl. eã qdẽ. Am. apposite. IU. uidẽ en aspice.
Bl. Detegite, aspiciam. IU. deteximus, uide. Bl. supreme Iupiter.
Quid intueor, utriq; in musculo dextero, eodem in loco,
Signo eodem apparet probe, ut primum coiuit cicatrix ruffula,
Sublurida. Rationes iacent, iudicium silet. Quid agam nescio.
Vos inter uos istæc partite, ego abeo, mihi negotiu'st.
Neq; unquam ego usquam tanta mira me uidisse, censeo.
Am. Blepharo quæso te, ut aduocatus mihi adsis, ne'ue abeas. Bl. uale.
Quid opu'st me aduocato. Quin, utri sim aduocatus nescio.
IU. Intro ego hinc eo. Alcumena parturit. Am. perij miser.
Quid agam? quem aduocati iam, atq; amici deserunt,
Nunquam ædepol me inultus istic ludificauerit, quisquis est.
Nam iam ad regem recta me ducam, rem'q;, ut facta'st eloquar.
Ego pol illum ulciscar hodie thessalum ueneficum,
Qui peruorse adeo perturbauit familiæ mentem meæ.
Sed ubi ille'st? intro ædepol abijt, credo ad uxorem meam.
Quisnam me Thebis alter uiuit miserior? quid nunc agam?

Introrumpere

Quem omnes mortales ignorant, & ludificant, ut lubet.
Certu'st introrumpam in ædibus. ubi quemq; hominem aspexero,
Siue ancillam, siue seruom, siue uxorem, siue adulterum,
Siue patrem, siue auom uidebo, obtruncabo in ædibus.
Neq; me Iupiter, neq; Dij omnes id prohibebunt, si uolent,
Quin sic faciam, ut constitui, pergam in ædibus nunc iam.

ACTVS QVINTVS.

Bromia ancilla. Amphitruo.

Confidentia

Apes, atq; opes uitæ meæ iacent sepultæ in pectore,
d Neq; ulla'st confidentia iam in corde, quin amiserim.
Ita mihi uidentur omnia, mare, terra, cœlum consequi,
Iam ut opprimar, & ut enicer. me miseram, quid agam nescio.
Ita tanta mira in ædibus sunt facta. uæ miseræ mihi.
Animo male'st. Aquam uelim. Corrupta sum, atq; absumpta sum.
Caput dolet, neq; audio, nec oculis prospicio satis,
Nec me miserior fœmina'st, nec ulla uideatur magis,

Parturio

Ita heræ meæ hodie contigit. Nam ubi parturit, deos inuocat.
Strepitus, crepitus, sonitus, tõitrus, ut subito, ut prope, ut tõuit ualide?
Vbi quisq; institerat, concidit crepitu. ibi nescio quis maxuma
Cum uoce exclamat. Alcumena, adest auxilium, ne time.
Et tibi, & tuis omnibus propicius cœli cultor aduenit.
Exurgite inquit, qui terrore meo occidistis præ metu.
Vt iacui, exurgo. ardere censui ædeis, ita tum fulgebant.
Ibi me inclamat Alcumena iam ea res me horrore afficit.

Præuertere

Herilis præuortit metus, ocyus, accurro, ut sciscam quid uelit.
Atq; illam geminos filios pueros peperisse conspicor.
Neq; nostrum quisquam sensimus, quom peperit, neq; præuidimus.
Sed quid hoc? quis hic est senex, qui ante ædeis nostras sic iacet?
Numnam hunc percussit Iupiter? credo ædepol, nã proh Iupiter,
Sepultus, quasi sit mortuus. ibo, & cognoscam quis quis est.
Amphitruo hic quidem herus meus
Amphitruo. Am. peri. Br. surge. Am. interij. Br. cedo manum.
Am. Quis me tenet? Br. tua Bromia ancilla. Am. totus timeo, ita me icre
Iupiter, nec secus est, q̃ si ab Acherõte ueniã, sed qd tu foras (puit
Egressa es? Br. eadem nos formido timidas terrore impulit.
In ædibus, ubi tu habitas, nimia mira uidi, uæ mihi
Amphitruo, ita mihi animus etiam nũc abest. Am. agedum expedi.

Hęc sola sana mihi restat meorū familiarium.

Scin me tuū esse herū Amphitruonē? Br. scio. Am. uide ēt nūc. Br. scio.
Am. Hæc sarcam gestat meorum familiarium.
Br. Immo omnes sani sunt profecto. Am. at me uxor insanum facit,
Suis fœdis factis. Br. at ego faciam, tu idem ut aliter prædices
Amphitruo, piam, & pudicam esse tuam uxorem ut scias.
De ea re signa, atq; argumenta paucis uerbis eloquar.
Omnium primum tibi Alcumena geminos peperit filios. Peperit.
Am. Ain tu geminos? Br. geminos. Am. Di me seruāt. Br. sine me dicere.
Vt scias tibi, tuæq; uxori deos esse omneis propicios.
Am. Loquere. Br. postquam parturire hodie uxor occœpit tua, Parturire.
Vbi utero exorti dolores, ut solent puerperæ,
Inuocat deos immortaleis, ut sibi auxilium ferant,
Manibus puris, capite operto. ibi continuo contonat
Sonitu maxumo. ædeis primo ruere rebamur tuas.
Totæ ædes confulgebant tuæ, quasi essent aureæ.
Am. Quæso absoluito hinc me extemplo, quando satis deluseris,
Quid fit deinde? Br. dum hæc aguntur, interea uxorem tuam
Neq; gementem, neq; plorantem nostrum quisquam audiuimus.
Ita profecto sine dolore peperit. Am. iam istuc gaudeo,
Vtut erga me merita. Br. istæc mitte, atq; hæc quæ dicam, accipe.
Postquam peperit pueros, lauere iussit nos. occœpimus.
Sed puer ille, quem ego laui, ut magnus est, & multum ualet?
Neq; eum quisquam colligare quiuit in cunabulis.
Am. Nimia mira memoras, si istæc uera sunt. diuinitus
Non metuo, quin meæ uxori latæ suppetiæ sient. Suppetię.
Br. Mage iam faxo mira dices. postquam in cunas conditus est, Condi in cunas.
Deuolant angues iubati deorsum in impluuium duo Impluuium.
Maxumi, continuo extollunt ambo capita. Am. hei mihi.
Br. Ne paue, sed angues oculis omneis circumuisere.
Postquam pueros conspicati, pergunt ad cunas citi.
Ego cunas recessim rursum prorsum trahere, & ducere Rursū Prorsū
Metuens pueris, mihi formidans, tantoq; angues acrius
Persequi. postquam conspexit angues ille alter puer,
Citus e cunis exilit. facit recta in angueis impetum.
Alterum altera apprehendit eos manu perniciter. Perniciter.
Am. Mira memoras, nimis formidolosum prædicas facinus.
Nam mihi horror membra misero percipit dictis tuis.
Quid fit deinde, porro loquere. Br. puer ambos angueis enicat.
Dum hæc aguntur, uoce clara exclamat uxorem tuam.

Am. Quis homo? Br. summus imperator diuom, atq; hominũ Iupiter.
Is se dixit cum Alcumena clam consuetum cubilibus.
Eumq; suum filium esse, qui illos angues uicerit,
Alterum tuum esse dixit puerum. Am. pol me haud poenitet
Scilicet boni dimidium mihi diuidere cum Ioue.
Abi domum, uasa pura iube actutum adornari mihi,
Vt Iouis supremi multis hostijs pacem expetam.
Ego Tiresiam coniectorem aduocabo, & consulam,
Quid faciundum censeat. simul hanc rem, ut facta'st, eloquar.
Sed quid hoc? q̃ ualide tonuit, Di obsecro uostram fidem.

Iupiter.

Ono animo es, adsum auxilio Amphitruo tibi, & tuis.
b Nihil est quod timeas. hariolos, aruspices
Mitte omneis. quae futura, & quae facta eloquar.
Multo adeo melius, q̃ illi, quum sum Iupiter.
Primum omnium Alcumenae usuram corporis
Cepi. ex concubitu grauidam feci filio.
Tu grauidam item fecisti, quom hinc in exercitum
Profectus. uno partu duo peperit simul.
Eorum alter, nostro qui est susceptus semine,
Suis factis te immortali afficiet gloria.
Tu cum Alcumena uxore antiquam in gratiam
Vortere mihi. Redi. haud promeruit, quamobrem uitio uorteres.
Subigi. Mea ui subacta'st facere. ego in coelum migro.

Amphitruo.

Aciam ita, ut iubes. & te oro, promissa ut serues tua.
f Ibo ad uxorem intro, missum faciam Tiresiam senem.
Nunc spectatores Iouis summi caussa clare plaudite.

M. ACCII

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.

LITANVS SERVOS.
DEMAENETVS SENEX.
ARGYRIPPVS ADOLESCENS.
CLERETA LENA.
LEONIDA SERVOS.

MERCATOR.

PHILAENIVM MERETRIX.
DIABOLVS ADOLESCENS.

PARASITVS.

ARTEMONA VXOR.

GREX.

PROLOGVS.

Hoc agite, sultis, spectatores nunc iam.
Quæ quidem mihi, atq; uobis res uortat bene,
Gregiq; huic, & dominis, atq; conductoribus.
Face iam nūc preco omnem auritum populum.
Age nunc reside, caue modo ne graxis. meus ne ingratijs.
Nunc qd processerim huc, et qd mihi uoluerim,
Dicam, ut sciretis nomen huius fabulæ.
Nam quod ad argumentum attinet, sane breue'st.
Nunc quod me dixi uelle uobis dicere,
Dicam huic nomen græce ONAGROS'st fabulæ.
Demophilus scripsit, Marcus uortit barbare.
ASINARIA uolt esse, si per uos licet.
Idem lepos, ludusq; in hac comœdia.
Ridicula res est. Date benigne operam mihi,
Vt uos item alias, pariter nunc Mars adiuuet.

ARGVMENTVM.

Manti argento filio auxiliarier,
Sub imperio uiuens uolt senex uxorio.
Itaq; ob asinos relatum precium Sauriæ,
Numerari iussit seruulo Leonidæ.
Ad amicam id fertur. cedit noctem filius.
Riuinus amens ob raptam mulierem.
Is rem omnem uxori per Parasitum nunciat.
Accurrit uxor, ac uirum domum tristé agit.

ACTVS PRIMVS.

Litanus Seruos. Demænetus Senex.

Icut tuum uis unicum gnatum tuæ
Superesse uitæ sospitem, & superstitem,
Ita te obtestor per senectutem tuam,
Per'q; illam, quam tu metuis uxorem tuam,
Si quid me erga hodie falsum dixeris,
Vt tibi superstes uxor ætatem siet,
Atq; illa uiua, uiuus ut pestem oppetas.
De. Per Dium fidium quæris, iurato mihi
Video necesse esse eloqui quicquid roges.
Ita me obstinate aggressus, ut non audeam
Profecto, percunctanti quin promam omnia.
Proinde actutum istuc quid sit, quod scire expetis,
Eloquere, ut ipse scibo, te faciam ut scias.
Li. Dic obsecro hercle serio, quod te rogem.
Caue mihi mendacij quicquam. De. quin tu ergo rogas?
Li. Num me illuc ducis, ubi lapis lapidem terit?
De. Quid istuc est? aut ubi istuc est terrarum loci?
Li. Vbi flent nequam homines, qui polentam pransitant,
Apud fustitudinas ferricrepidinas insulas.
Vbi uiuos homines mortui incursant boues.
De. Quid istuc est aut ubi isthuc sit nequeo noscere.
Vbi flent nequam homines qui polentam pransitant,
Modo pol percepi Litane, quid istuc sit loci,
Vbi fit polenta, te fortasse dicere. Li. ah
Neq; hercle ego istuc dico, neq; dictum uolo.

Teq; obsecro

Teq; obsecro hercle, ut quæ locutus, despuas.
De. Fiat, geratur mos tibi. Li. age age usq; excrea,
De. Etiam'ne? Li. age quæso hercle usq; ex penitis faucibus.
De. Etiam? Li. amplius. De. nã quousq;? Li. usq; ad mortem uolo.
De. Cauesis malam rem. Li. uxoris dico, non tuam.
De. Dono te ob istuc dictum, ut expers sis metu.
Li. Di tibi dent quæcunq; optes. De. redde operam mihi.
Propterea ꝙ me nescientem feceris,
Quid istuc est, aut ubi istuc sit nequeo noscere.
Cur hoc ego ex te quæram? aut cur miniter tibi?
Aut cur postremo filio sucenseam,
Patres ut faciunt cæteri? Li. quid istuc noui'st?
De. Equidem scio iam, filius ꝙ amet meus
Istanc meretricem e' proxumo Philænium.
Est'ne hoc, ut dico Litane? Li. rectam instas uiam.
Ea res est. sed eum morbus inuasit grauis.
De. Quid morbi'st? Li. quia non suppetunt dictis data.
De. Tu'ne es adiutor nunc amanti filio?
Li. Sum uero, & alter noster est Leonida.
De. Bene hercle facitis, & à me initis gratiam.
Verum meam uxorem nescis qualis siet?
Li. Tu primus sentis, nos tamen prænoscimus.
De. Fateor eam esse importunam, atq; incommodam.
Li. Posterius istuc dicis, q̃ credo tibi.
De. Omnes parentes Litane liberis suis,
Qui mihi auscultabunt, facient obsequelam.
Quippe qui mage amico utantur gnato, & beneuolo.
Atq; ego me id facere studeo, uolo amari à meis.
Volo mei patris me similem, qui caussa mea
Nauclerio ipse ornatu per fallaciam,
Quam amabam, abduxit ab lenone mulierem.
Neq; puduit eum id ætatis sycophantias
Struere, & beneficijs me emere gnatum suum sibi.
Eos me decretu'st persequi mores patris.
Nam me hodie orauit Argyrippus filius,
Vt sibi amanti facerem argenti copiam.
Et id ego percupio obsequi gnato meo.
Volo amori obsecutum illius. uolo amet me patrem.
Quanq̃ illum mater arcte, contenteq; habet,

despuere.
Excreare.
Penitus.
Reddere operam.
Instare uiã.
Suppetere.
Inire gratiã ab aliq.
Prenoscere.
Importunũ. Incõmodus.
Posterius.
Obsequelã facere.
Auscultare.
Abducere.
Sycophantie.
Struere sycophãtias.
Emere què beneficijs.
Facere copiam argẽti.
Contente
Arcte } habere què.

Patres ut consueuerunt. ego mitto omnia hæc,
Præsertim quom is me dignum, quoi concrederet,
Habuit. me habere honorem eius ingenio decet,
Quom me adijt (ut pudentem gnatum æquom'st) patrem.
Cupio esse amicæ quod det argentum suæ.

Li. Demiror quid sit, & quo euadat, sum in metu.

De. Equidem scio iam filius quod amet meus.

Li. Cupis id, quod cupere te nequicquam intellego.
Dotalem seruom Sauriam uxor tua
Adduxit, quoi plus in manu sit, q̃ tibi.

De. Argentum accepi dote, imperium uendidi.
Nunc uerba in pauca conferam, quid te uelim.
Viginti iam usu'st filio argenti minis,
Face id ut paratum iam sit. Li. unde gentium?

De. Me defraudato. Li. maxumas nugas agis.
Nudo detrahere uestimenta me iubes.
Defrudem te ego? agesis tu sine pennis uola.
Té ne ego defrudem, quoi ipsi nihil est in manu?
Nisi quid tu porro uxorem defraudaueris.

De. Qua me, qua uxorem, qua tu seruom Sauriam
Potes, circunduce, aufer. promitto tibi
Non obfuturum, si id hodie effeceris.

Li. Iubeas una opera me piscari in aëre,
Venari autem iaculo apros in medio mari.

De. Tibi optionem sumito Leonidam,
Fabricare quiduis, quiduis comminiscere.
Perficito argentum hodie ut habeat filius,
Amicæ quod det. Li. quid ais tu Demænete?
Quid si forte in insidias deuenero?
Tun redimes me, si me hostes intercœperint?

De. Redimam. Li. tum tu igitur aliud cura quod lubet.
Eo ego ad forum, nisi quiduis. De. fiet'ne? ambula.
Atq; audin etiam? Li. ecce. De. si quid te uolam, ubi eris?

Li. Vbicunq; lubitum erit animo meo.
Profecto nemo'st, quem iam dehinc metuam mihi,
Ne quid mihi nocere possit, quando tua
Oratione omnem animum ostendisti tuum.
Quin te quoq; ipsum faciam haud magni si hoc patro.
Pergam quo occœpi, atq; ibi consilia exordiar.

De. Audin

De. Audin tu? apud Archibulum ego ero argentarium.
Li. Nempe in foro. De. ibi si quid opus fuerit. Li. meminero.
De. Non esse seruos peior hoc quisquam potest,
Nec magis uersutus, nec quo ab caueas ægrius.
Eidem homini, si quid recte curatum uelis,
Mandes. moriri sese misere mauolet,
Quam non perfectum reddat, quod promiserit.
Nam ego illud argentum tam paratum filio
Scio esse, q̃ me hunc scipionem contui.
Sed quid ego cesso ire ad forum, quo incœperam?
Atq; ibi manebo apud argentarium.

Argyrippus adolescens.

Icine hoc fit, foras ædibus me eijci?
Promerenti optume hoccine pretij redditur?
Bene merenti mala es, male merenti bona es?
At malo cum tuo. nam iam ex hoc loco
Ibo ego ad tres uiros, uostraq; ibi nomina
Faxo erunt capitis. te perdam ego, & filiam,
Perlecebræ, pernicies, adolescentum exitium.
„ Nam mare, haud est mare, uos mare acerrumum.
Nam in mari repperi, hic elaui bonis.
Ingrata, atq; irrita esse omnia intellego,
Quæ dedi, & quod benefeci. at posthac tibi
Male quod potero facere, faciam, meritoq; id faciam tuo.
Ego pol te redigam, unde orta es, ad egestatis termnos.
Ego pol te faciam, ut quæ sis nunc, & quæ fueris, scias.
Quæ, priusquam istam adij, atq; amans ego animum meũ isti dedi,
Sordido uitam oblectabas pane, in panis inopia.
Atq; ea si erant, magnas habebas omnibus Dis gratias.
Eadem, quom est melius, me quoius opera'st, ignoras mala.
Reddam ego te ex fera, fame, mansuetem, me specta modo.
Nam isti quid succenseam ipsi, nihil est, nihil quicquam meret.
Iussa facit, tuo imperio paret; mater, eadem hera es.
Te pol ego ulciscar, te ego, ut digna es, perdam, atq; ut de me meres.
At scelesta, uiden ut ne id quidem me dignum esse existumat,
Quem adeat? quem colloquatur? quoiq; irato supplicet?
Atq; eccam illecebra exit tandem. opinor hic ante hostium
Meo modo loquar, quæ uolam, quom intus non licitu'st mihi.

Argentarium
Versutus
Moriri
Perfectũ qđ reddere.
Contuy.
Eijci edibus
Reddi pretiũ
Perlecebræ
Sordidus panis.
Mansues.
Nihil quicq̃
Mereo
Adire.
Colloqui.
Supplicare.

Cleretα lena. Argyrippus adoleſcens.

Num iſtorum quodq; uerbum nummis philippeis aureis
u Non poteſt auferre hinc a me, ſi quis emptor uenerit.
Hæc recte, quæ tu in nos dicis, aurũ, atq; argentũ meru'ſt.
Fixus hic apud nos eſt animus tuus clauo cupidinis.
Remigio, ueloq;, quantum poteris, feſtina & fuge.
Quàm magis te in altum capeſſis, tam æſtus te in portum referet.
Portorium Ar. Ego pol iſtum portitorem priuabo portorio.
Exequi Ego te dehinc, ut merita es de me, & re mea tractare exequar.
Quom tu me, ut meritus ſum, non tractas, quem eijcis domo.
Cle. Magis iſtuc percipimus lingua dici, q̃ factis fore.
Ar. Solus ſolitudine ego te, atq; ab egeſtate abſtuli.
Solus ſi ductem, referre gratiam nunquam potes.
Cle. Solus ductato, ſi ſemper ſolus, quæ poſcam, dabis.
Superare Semper tibi promiſſum habeto hac lege, dum ſuperes datis.
Ar. Qui modu'ſt dandi? nam nunquam tu quidem expleri potes.
Modo quod accepiſti, haud multopoſt, aliquid, quod poſcas, paras.
Cle. Quid modi'ſt? ductando, amando, nunquam'ne expleri potes?
Modo remiſiſti. continuo iam, ut remittam ad te, rogas.
Ar. Dedi equidem, quod mecum egiſti. Cle. & tibi ego miſi mulierem.
Hostimentu. Par pari datum hoſtimentu'ſt, opera pro pecunia.
Ar. Male agis mecum. Cle. quid me accuſas, ſi facio officium meum.
Nam neq; uſquam fictum, nec pictum, neq; ſcriptum in poëmatis,
Vbi lena bene agit cum quiquam amante, quæ frugi eſſe uolt.
Durare. Ar. Mihi quidem te parcere æquom'ſt tandem, ut tibi durem diu.
Cle. Non tu ſcis, quæ amanti parcet, eadem ſibi parcet parum?
Quaſi piſcis itidem amator lenæ, nequam eſt niſi recens.
Is habet ſuccum, is ſuauitatem, eum quouis pacto condias.
Patinarius. Vel patinarium, uel aſſum uorſes, quo pacto lubet.
Assus. Is dare uolt, is ſe aliquid poſci. nam ubi de pleno promitur,
De pleno promere. Neſcit quid det, quid damni faciat, illi rei ſtudet.
Volt placere ſeſe amicæ, uolt mihi, uolt pediſequæ,
Volt famulis, uolt etiam ancillis, & quoq; catulo meo
Subblandiri Subblanditur nouos amator, ſe ut quom uideat, gaudeat.
" Vera dico. ad ſuum quẽq; hominem quæſtum eſſe æquom'ſt callidũ.
Ar. Perdidici iſtæc eſſe uera damno cum magno meo.
Perhibere Cle. Si ecaſtor, nunc habeas quod des, alia uerba perhibeas.
Ductare Nunc, quia nihil habes, maledictis ductare eam poſtulas.

Ar. Non meum est. Cle. nec meũ quidem ædepol, ad te ut mittam gratis.
Verum ætatis, atq; honoris gratia hoc fiet tui.
Quia nobis lucro fuisti potius, quàm decori tibi.
Si mihi dantur duo talenta argenti numerata in manum,
Hanc tibi noctem honoris caussa gratis dono dabo.
Ar. Quid si non est? Cle. tibi non esse credam? illa alio ibit tamen.
Ar. Vbi quæ dedi ante? Cle. abusa. nam si ea durarent mihi,
Mulier mitteretur ad te, nunquam quicquam poscerem.
Diem, aquam, solem, lunam, noctem, hæc argento non emo.
Cætera, quæ uolumus uti, græca mercamur fide.
Quom à pistore panem petimus, uinum ex oenopolio,
Si æs habent, dant mercem. eadem nos disciplina utimur.
Semper oculatæ nostræ sunt manus. credunt, quod uident.
Vetus est, nihili coaxatio. Ar. Quoius? Cle. non dico amplius.
Ar. Aliam nunc mihi orationem despoliato prædicas.
Longe aliam inquam præbes nunc, atq; olim quom dabam.
Aliam atq; olim, quom illiciebas blande ad te, benedice.
Tum mihi ædes quoq; arridebant, quom ad te ueniebam, tuæ.
Me unice unum ex omnibus te, atq; illam amare aiebas mihi.
Vbi quid dederam, quasi columbæ pulli in ore ambæ meo
Vsq; eratis. meo de studio studia erant uostra omnia.
Vsq; adhærebatis; quod ego iusseram, quod uolueram,
Faciebatis; quod nolebam, ac uetueram de industria,
Fugiebatis. neq; conari id facere audebatis prius.
Nunc neq; quid uelim, neq; nolim facitis magni pessumæ.
Cle. Non tu scis? hic noster quæstus aucupi simillimu'st.
Auceps quando concinnauit aream, effundit cibum, aues
Assuescunt, necesse'st facere sumptum, qui quærit lucrum.
Sæpe edunt, semel si sunt captæ, rem soluont aucupi.
Itidem apud nos, ædis, nobis area'st. auceps, sum ego.
Esca, est meretrix. lectus, illix est. amatores, aues.
Bene salutando, consuescunt, compellando blanditer,
Osculando oratione uinula, uenustula.
Si papillam pertractabit, haud est ab re aucupis.
Sauium si sumpsit, sumere eum licet sine retibus.
Hæccine te esse oblitum, in ludo qui fuisti tam diu?
Ar. Culpa tua istæc, quæ discipulum semidoctum abs te semoues.
Cle. Remeato audacter, mercedem si eris nactus. nunc abi.
Ar. Mane mane, audi dic quid me æquom censes tibi dare,

Annum hunc ne cum quiq̃ alio sit. Cle tu ne? uiginti minas,
Atq; ea lege, si alius ad me prius attulerit, tu uale.
Ar. At ego est etiam prius, q̃ abis, quod uolo loqui. Cle. dic quod lubet.
Ar. Non omnino iam perij, est reliquom quod peream magis.
Habeo unde istuc tibi, quod poscis, dem. sed in leges meas
Dabo, ut scire possis, perpetuum annum hunc mihi uti seruiat.
Nec quenq̃ interea alium admittat prorsus, q̃ me, ad se uirum.
Cle. Quin si tu uoles, domi serui, qui sunt, castrabo uiros.
Postremo, ut uoles nos esse, syngrapham facito afferas.
Vt uoles, ut tibi lubebit, nobis legem imponito.
Modo tecum una argentum afferto, facile patiar cætera.
Ar. Portitorum simillumæ sunt ianuæ lenoniæ.
Si affers, tum patent. si non est, quod des, ædes non patent.
Interij, si non ego inuenio illas uiginti minas.
Et profecto ni illud perdo argentum, pereundu'st mihi.
Nunc pergam ad forum, atq; experiar opibus, omni copia,
Supplicabo, exobsecrabo, ut quenq; amicum uidero.
Dignos, indignos adire, atq; experire certu'st mihi.
Nam si mutuas non potero, certu'st sumam fœnore.

ACTVS SECVNDVS.

Litanus.

Ercle uero Litane, non te meliu'st, uel expergiscier,
Atq; argento comparando fingere fallaciam?
Iamdiu factu'st, quom discesti ab hero, atq; abisti ad forū
Igitur, inueniundo argento ut fingeres fallaciam.
Ibi tu ad hoc diei tempus dormitasti in ocio.
Quin tu secordiam omnem abs te reijce, & segniciem amoue,
Atq; ad ingenium uetus uersutum te recipis tuum.
Serua herum. caue tu idem faxis, alij quod serui solent,
Qui ad heri fraudationem callidum ingenium gerunt.
Vnde sumam? quem interuortam? quo hanc celocem conferam?
Impetritum, inauguratu'st. quouis admittunt aues.
Picus, & cornix est ab leua, coruos porro ab dextera.
Consuadent. certum hercle'st uestram consequi sententiam.
Sed quid, hoc, quod picus ulmum tondit? haud temerarium'st.
Certe hercle, ego quantum ex augurio auspicij intellego,
Aut mihi in mundo sunt uirgæ, aut atriensi Sauriæ.
Sed quid illuc, q̃ exanimatus currit huc Leonida?

Metuo ne ille obscœnauit meæ falsæ fallaciæ.

Leonida, & Litanus. Serui.

Bi ego nunc Litanum requiram, aut familiarem filium,
Vt ego illos lubentiores faciam, quàm lubentia'st?
Maxumã prædam, & triũphum eis affero aduentu meo.
Quando mecum pariter potant, pariter scortari solent.
Hanc quidem, quam nactus prædam, pariter cum illis partiam.
Li. Illic homo ædeis compilauit, si more fecit suo.
Væ illi, qui tam indiligenter obseruauit ianuam.
Le. Aetatem uelim seruire, Litanum ut conueniam modo.
Li. Mea quidem hercle opera liber nunquam fies ocyus.
Le. Etiam de tergo ducentas plagas prægnanteis dabo.
Li. Largitur peculium omne, in tergo thesaurum gerit.
Le. Nam si huic occasioni tempus se subterduxerit,
Nunquam pol indipiscet quadrigis albis postea.
Herum in obsidione linquet, inimicũm animos auxerit.
Sed si mecum occasionem opprimere hanc, quæ obuenit, studet,
Maxumas optumitates, gaudióq; offertissumas
Suis heris ille una mecum pariet, gnatóq;, & patri.
Adeo ut ætatem ambo ambobus nobis sint obnoxij.
Nostro deuincti beneficio. Li. uinctos nescio quos ait,
Non placet. metuo in commune ne quam fraudem frausus siet.
Le. Perij ego oppido, nisi Litanum inuenio iam, ubiubi est gentium.
Li. Hic homo socium ad malam rem quærit, quem adiungat sibi,
Non placet. pro monstro extemplo'st, quando qui sudat, tremit.
Le. Sed quid ego hic properans concesso pedibus lingua largior?
Quin ego hanc iubeo tacere, quæ loquens lacerat diem?
Li. Aedepol hominem infelicem, qui patronam comprimat.
Nam si quid scæleste fecit, lingua pro illo peierat.
Le. Approperabo, ne post tempus prædæ præsidium parem.
Li. Quæ illæc præda'st? ibo aduorsum, atq; electabo quicquid est.
Iubeo te saluere uoce summa, quoad uires ualent.
Le. Gymnasium flagri, salueto. Li. quid ais custos carceris?
Le. O catenarum colone. Li. o uirgarum lasciuia.
Le. Quot pondo te esse censes nudum? Li. non ædepol scio.
Le. Sciabam ego te nescire. at pol ego, qui te expendi scio.
Nudus uinctus centum pondo es, quando pendes per pedes.

Li. Quo argumento istuc? Le. ego dicam quo argumēto, & quo modo.
Ad pedes quando alligatus es, equom centupondium.
Vbi manus manicæ complexæ sunt, atq; adductæ ad trabem,
Nec dependes nec propendes, quin malus, nequamq; sis.
Li. Væ tibi. Le. hoc testamento seruitus legat tibi.
Li. Verbis uelitationem fieri compendio uolo.
Quid istuc negocii'st? Le. certu'st credere. audacter licet
Sis amanti subuenire familiari filio,
Tantum adest boni de improuiso, uerum commistum malo.
Omnes de nobis carnuficum concelebrabuntur dies.
Litane nunc audacia usu'st nobis inuenta, & dolis.
Tantum facinus modo inuenio ego, ut nos dicamur duo
Omnium dignissumi esse, quo cruciatus confluant.
Li. Ergo mirabar, q̄ dudum scapulæ gestibant mihi.
Hariolariq; occœperunt, sibi esse in mundo malum.
Quicquid est eloquere. Le. magna est præda cum magno malo.
Li. Siquidem omnes coniuratim cruciamenta conferant,
Habeo opinor familiare tergum, ne quæram foris.
Le. Si istam animi firmitudinem obtines, salui sumus.
Li. Quin si tergo res soluenda'st, rapere cupio publicum.
Pernegabo, atq; obdurabo, periurabo deniq;.
Le. Hem ista uirtus est, quando usu'st, qui malum fers fortiter.
" Fortiter malum qui patitur, idem post potitur bonum.
Li. Quin rem actutum edisseris? cupio malum nanciscier.
Le. Placide ergo unumquodq; derogita, ut acquiescam. non uides
Me ex cursura anhelitum etiam ducere? Li. age age mansero
Tuo arbitratu, uel adeousq; dum peris. Le. ubinam est herus?
Li. Maior apud foru'st, minor hic est intus. Le. iam satis est mihi.
Li. Tum igitur tu diues es factus. Le. mitte ridicularia.
Li. Mitto, istuc iam quod affers, aures expectant meæ.
Le. Animum aduorte, ut æque mecum hæc scias. Li. taceo. Le. beas.
Meministi asinos arcadicos mercatori Pellæo
Nostrum uendere atriensem? Li. memini, quid tum postea?
Le. Hem ergo is argentum huc remisit, quod daretur Sauriæ
Pro asinis, adolescens uenit modo, qui argentum attulit.
Li. Vbi is homo'st? Le. iam deuorandum censes, si conspexeris.
Li. Ita enimuero, sed tamen tu inepte, eos asinos prædicas,
Vetulos, claudos, q̄bus subtritæ ad femina iam erant ungulæ?
Le. ipsos, qui tibi subuectabant rure huc uirgas ulmeas.

Li. Teneo, atq; iidem te hinc uexerūt uinctū rus. Le. memor es probe.
Verum in tonstrina ut sedebam, me infit percontarier,
Ecquem filium Stratōnis nouerim Demænetum?
Dico me nouisse extemplo, & me eius seruom prædico
Esse, & ædeis demonstraui nostras. Li. quid tum postea?
Le. Ait se ob asinos ferre argentum atriensi Sauriæ,
Viginti mnas. sed eum se non nosse hominem, qui siet.
Quom ille elocutus hæc sit. Li. quid tum? Le. ausculta ergo, scies.
Ipsum uero se nouisse callide Demænetum.
Extemplo facio facetum me, atq; magnificum uirum.
Dico me esse atriensem. sic hoc respondit mihi.
Ego pol Sauriam non noui, neq; qua facie sit scio,
Te non æquom'st succensere, si herum uis Demænetum,
Quem ego noui, adduce, argentum non morabor, quin feras.
Ego me dixeram adducturum, & me domi præsto fore.
Ille in balneas iturus'st, inde huc ueniet postea.
Quid nunc consilij captandum censes? dic. Li. hem istuc ago,
Quo modo argentum interuortam, & aduentorem, & Sauriam.
Iam hoc opus est exasciatum. nam si ille argentum prius
Hospes huc affert, continuo nos ambo exclusi sumus.
Nam me hodie senex seduxit solum seorsum ab ædibus.
Mihi, tibiq; interminatus est, nos futuros ulmeos,
Ni hodie Argyrippo essent uiginti argenti minæ.
Iussit uel nos atriensem, uel nos uxorem suam
Defraudare, dixit sese operam promissam dare.
Nunc tu abi ad forum ad herū, & narra hæc, ut nos acturi sumus.
Te ex Leonida futurum esse atriensem Sauriam,
Dum argentum afferat mercator pro asinis. Le. faciam ut iubes.
Li. illum ego interea hic oblectabo, prius si forte aduenerit.
Le. Quid ais? Li. quid uis? Le. pugno malam si tibi percussero,
Mox quom Sauriam imitabor, caueto ne succenseas.
Li. Hercle uero tu cauebis, ne me attingas, si sapis,
Ne hodie malo cum auspicio nomen commutaueris.
Le. Quæso æquo animo patitor. Li. patitor, te itē quom ego referiam.
Le. Dico, ut usu'st, fieri. Li. dico hercle ego quoq;, ut facturus sum.
Le. Ne nega. Li. quin promitto inquam hostire contra, ut merueris.
Le. Ego abeo, tu iam scio patiere. sed quis hic est? is est.
Ille est ipsus. iam ego recurro huc, tu hunc interea hic tene.
Volo seni narrare. Li. quin tuum officium facies ergo, ac fugis?

Infit
Ecquem
Interuortere · Aduentor.
Exasciari
Seducere
Interminari
Oblectare
Referire
Hostire
Recurrere
Tene hunc hic.

Mercator. Litanus.

T demonstratæ sunt mihi, hasce ædeis esse oportet,
u Demænetus ubi dicitur habitare.i, puere pulta,
Atq; atriensem Sauriam, si est intus, euocato huc.
Li. Quis nostras sic frangit foreis? ohe inquam si quid audis?
Me. Nemo etiam tetigit. sanus'ne es? Li. at censebam attigisse,
Propterea huc q iter habebas. nolo ego foreis conseruas meas
A te uerberarier. sane ego sum amicus nostris ædibus.
Me. Pol haud periclum est, cardines ne foribus effringantur,
Si istoc exemplo omnibus, qui quærunt respondebis.
Li. Ita hæc morata ianua'st. extemplo ianitorem
Clamat, procul si quem uidet ire ad se calcitronem.
Sed quid uenis? quid quæritas? Me. Demænetum uolebam.
Li. Si sit domi, dicam tibi, non est. Me. quid? eius atriensis?
Li. Nihilo magis intus est. Me. ubi'st? Li. ad tonsorem ire dixit.
Me. Quom iuisset, post non rediit? Li. non ædepol, quid uolebas?
Me. Argenti uiginti minas, si adesset, accepisset.
Li. Qui pro istuc? Me. asinos uendidit Pellæo mercatori
Mercatu. Li. scio. tu id nunc refers? iam hic credo eum affuturum.
Me. Qua facie uoster Sauria'st? si is est, iam scire potero.
Li. Macilentis malis, ruffulus, aliquantum uentriosus,
Truculentis oculis, commoda statura, tristi fronte.
Me. non potuit pictor rectius describere eius formam.
Atq; hercle ipsum adeo contuor. quassanti capite incedit.
Li. Quisquis obuiam huic occesserit irato, uapulabit.
Me. Siquidem hercle æacidinus minis, animisq; expletus incedit.
Si me iratus tetigerit, iratus uapulabit.

Leonida. Mercator. Litanus.

Vid hoc sit negoci, neminem meum magnificere dictum?
q Litanum in tonstrinam, ut iusserã uenire, is nullus uenit.
Næ ille ædepol tergo, & cruribus consuluit haud decore.
Me. Nimis imperiosus est. Li. uæ mihi hodie. Le. saluere iussi
Litanum libertum. iam manu emissus? Li. obsecro te.
Le. Næ tu hercle cum magno malo mihi obuiam occessisti.
Cur non uenisti, ut iusseram, in tonstrinã? Li. hic me remoratu'st.
Le. Siquidem hercle nunc summum Iouem te dicas detinuisse,
Atq; is precator adsiet, malam rem effugies nunquam.

Tu uerbero

Tu uerbero imperium meum contempsti? Li. perii hospes.
Me. Quæso hercle noli Sauria mea caussa hunc uerberare.
Le. Vtinam nunc stimulus in manu mihi sit. Me. quiesce quæso.
Le. Qui latera conteram tua, quæ occalluere plagis.
Absce de hac. sine me hunc perdere, qui semper me ira incendit.
Quoi nunquam unam rem me licet semel præcipere furi,
Quin centies eadem imperem, atque ogganiam. itaque iam hercle
Clamore, ac stomacho non queo labori suppeditare.
Iussin scelestę, ab ianua hoc stercus hinc auferri?
Iussin columnis deiici operas aranearum?
Iussin in splendorem dari bullas has foribus nostris?
Nihil est. tanquam si claudus sim, cum fuste'st ambulandum.
Quia triduum hoc unum modo, foro operam assiduam dederim,
Dum reperiam qui quæritent argentum in fœnus, hic uos
Dormitis interea domi. at herus in hara, haud ædibus habitat.
Hem ergo hoc tibi. Li. hospes, te obsecro, defende. Me. Sauria oro
Mea caussa, ut mittas. Le. eho, ecquis pro uectura oliui
Resoluit? Li. soluit. Le. quoi datu'st? Li. Sticho uicario ipsi
Tuo. Le. uah delenire apparas. mihi scio uicarium esse,
Neque esse seruom in heri ædibus, qui sit pluris, quam ille est.
Sed uina quæ heri uendidi uinario Exærambo,
Iam pro iis satisfecit Sticho? Li. fecisse satis opinor,
Nam uidi hunc ipsum adducere, & rapere in ius Exærambum.
Le. Sic obsecro? quam credidi, uix anno post exegi.
Li. Nunc satagit, adducit domum etiam ultro, & scribit nummos.
Le. Dromo mercedem rettulit? Li. dimidio minus opinor.
Le. Quid reliquom? Li. aiebat reddere, quam ex templo sibi redditum esset.
Nam retineri, ut quod sit operis sibi locatum efficeret.
Ne. Scyphos, quos utendos dedi Philodamo, rettulit'ne?
Li. Non etiam. Le. hem non si uelis da commoda homini amico.
Me. Perii hercle. iam hic me abegerit suo odio. Li. heus iam satis tu.
Audin quæ loquitur? Le. audio, & quiesco. Me. tandem opinor,
Conticuit. nunc adeam optumu'st priusquam incipit tinnire.
Quam mox mihi operam das? Le. hem optume, quam dudum tu aduenisti?
Non hercle te præuideram, quæso ne uitio uortas.
Ita iracundia obsistit oculis. Me. non mirum factu'st.
Sed si domi'st Demænetum uolebam. Le. negat esse intus.
Verum istuc argentum tamen mihi si uis denumerare,
Repromittam istoc nomine solutam rem futuram.

Me. Sic potius, ut Demæneto tibi hero præsente reddam.
Li. Herus istunc nouit, atq; herũ hic. Me. hero huic præsente reddam.
Li. Da modo meo periculo, rem saluam ego exhibebo.
Nam si sciat noster senex fidem non esse huic habitam,
Succenseat, quoi omnium rerum ipsus summam credidit.
Le. Non magnipendo ne duit, si non uolt, sic sine astet.
Li. Da inquam. uah formido miser, ne hic me tibi arbitretur
Suasisse sibi ne crederes, da quæso, ac ne formida.
Saluom hercle erit. Me. credam fore, dum qdẽ ipse in manu habeo.
Peregrinus ego sum, Sauriam non noui. Li. at nosce sane.
Me. Sit, non sit, non ædepol scio. si is est, eum esse oportet.
Ego certe me incerto scio hoc daturum nemini homini.
Le. Hercle istum Di omnes perdunt. uerbo caue supplicassis.
Ferox est, uiginti minas meas tractare sese.
Nemo accipit. aufer te domum, abscede hinc, molestus ne sis.
Me. Nimis iracunde. non decet superbum esse hominem seruom.
Li. Malo hercle iam magno tuo nunc isti ne recte dicis.
Impure, nihili, non uides irasci? Le. perge porro.
Li. Flagitium hominis, da obsecro argentum huic, ne male loquatur.
Me. Malum hercle uobis quæritis. Le. crura hercle diffringentur.
Age impudice, ni istum impudicum percuties. Li. perij hercle.
Scelestæ, non audes mihi sceleste subuenire?
Le. Pergin precari pessumo? Me quæ res? tun libero homini
Male seruos loquere? Le. uapula. Me. id quidem tibi hercle fiet,
Vt uapules, Demænetum simulac conspexero hodie
In ius uoco te. Le. non eo. Me. non is? memento. Le memini.
Me. Dabitur pol supplicium mihi de tergo uostro. Le. uæ te.
Tibi quidem supplicium carnufex de nobis detur?
Me. Atq; etiam pro istis maledictis pœnæ pendentur mihi hodie.
Le. Quid uerbero? ain tu furcifer? herum nosmet fugitare censes?
I nunc iam ad herum, quo uocas iamdudum, quo uolebas.
Me. Nunc demum? tamen nunq̃ hinc feres argenti nummum, nisi me
Dare iusserit Demænetus. Le. ita facito, age ambula ergo.
Tu contumeliam alteri facias, tibi non dicatur?
Tam ego homo sum, q̃ tu. Me. scilicet ita res est. Le. sequere hac ergo.
Proficiscin hoc dixerimus? nemo etiam me accusauit
Merito meo, neq; me Athenis alter hodie'st quisquam,
Quoi credi recte æque putent. Me. fortassis. sed tamen me
Nunquam hodie induces, ut tibi credam hoc argentum ignoto,

Lupus est

" Lupus est homo homini, non homo, quom qualis sit, non nouit.
Le. Iam nunc secunda mihi facis, scibam hoc te capitulo hodie
Facturum satis pro iniuria. quanquam ego sum sordidatus,
Frugi tamen sum, nec potest peculium enumerari.
Me. Fortasse. Le. etiam nunc dico, Periphanes rhodius mercator
Diues absente hero solus mihi talentum argenti soli
Adnumerauit, & mihi credidit, neq; deceptus in eo.
Me. Fortasse. Le. atq; etiam tu quoq; ipse, si esses percunctatus
Me ex alijs, scio pol crederes, nunc quod fers. Me. haud negassim.

ACTUS TERTIUS.

Cleareta lena. Philenium meretrix.

Equeon ego te interdictis facere mansuetam meis?
An ita es animata, ut quæ matris expers imperij sies?
Ph. Ubi piem pietatem, si isto more moratam tibi
Postulem placere? mater mihi quo pacto præcipis?
Cl. An decorum est, aduorsari meis te præceptis? quid est?
Hoccine est pietatem colere, imperium matris minuere?
Ph. Neq; quæ recte faciunt culpo, neq; quæ delinquont amo.
Cl. Satis dicacula es amatrix, Ph. mater, is quæstus mihi'st,
Lingua poscit, corpus quærit, animus orat, res monet.
Cl. Ego te uolui castigare, tu mihi accusatrix ades.
Ph. Neq; pol te accuso, neq; id me facere fas existumo,
Verum ego meas queror fortunas, quom eo, quem amo, prohibeor.
Cl. Ergo una orationis pars de die dabitur mihi?
Ph. Et meam partem loquendi, & tuam trado tibi.
Ad loquendum, atq; ad tacendum tute habeas portisculum.
Quin pol si reposui remum, sola ego in casteria
Ubi quiesco, omnis familiæ causa consistit tibi.
Cl. Quid ais tu, quam unam uidi mulierem audacissumam?
Quoties te uetui Argyrippum filium Demæneti
Compellare, aut contrectare, colloqui'ue, aut contui?
Quid dedit? quid deportari iussit ad nos? an tu tibi
Verba blanda esse aurum rere? dicta docta pro datis?
Ultro amas, ultro expetessis, ultro ad te accersi iubes.
Qui dant, eos derides, qui deludunt, dederis.
Ante te id expectare oportet, si quis promittat tibi,
Te facturum diuitem esse si moriatur mater sua?

Ecastor nobis periculum, & familiæ portenditur,
Dum eius expectamus mortem, ne moriamur fame.
Nunc adeo nisi mihi huic argenti affert uiginti minas,
Næ ille ecastor hinc trudetur largus lachrumarum foras.
Hic dies summu'st apud me inopiæ excusatio.
Ph. Patiar, si cibo carere me iubeas mater mea.
Cl. Non ueto te amare qui dant, qua amentur gratia.
Ph. Quid si hic animus occupatu'st mater? qd faciam? mone. Cl. hem,
Meum caput contemples, si quidem ex re consultas tua.
Phi. Etiam opilio, qui pascit mater alienas oueis,
Aliquam habet peculiarem, qui spem soletur suam.
Sine me amare hunc unum Argyrippum animi caussa, quẽ uolo.
Cl. Intro abi. nam te quidem ædepol nihil est impudentius.
Ph. Audientem dicto mater produxisti filiam.

Leonida, & Litanus Serui.

Perfidiæ laudes, gratiasq; habemus merito Dis magnas.
Quom nostris sycophantijs, dolis, astutijsq;
Scapularum confidentia, uirtute ulmorum freti
Aduorsum stimulos, laminas, crucesq;, compedesq;,
Neruos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias,
Tortoresq; acerrumos, gnarosq; nostri tergi,
Qui sæpe ante in nostras scapulas cicatrices indideront,
Eas nunc legiones, copias, exercitusq; furum
Vi pugnando periurijs nostris euge potiti.
Id uirtute huius collegæ, meaq; comitate
Factu'st. Li. qui me uir est fortior ad sufferendas plagas?
Le. Aedepol uirtutes qui tuas nunc possit collaudare,
Sicut ego possum, quæ domi duelliq; malefecisti?
Næ illa ædepol pro merito tuo nunc memorari multa possunt.
Vbi fidentem fraudaueris, ubi hero infidelis fueris,
Vbi uerbis conceptis sciens libenter periuraris,
Vbi parietes perfoderis, in furto ubi sis deprehensus,
Vbi sæpe caussam dixeris pendens aduersus octo
Astutos, audaceis uiros, ualenteis uirgatores.
Li. Fateor profecto, ut prædicas Leonida, esse uera.
Verum, ædepol næ & tua quoq; malefacta iterari multa,
Et uero possunt. ubi sciens fideli infidus fueris,
Vbi prehensus in furto sies, & manufesto uerberatus.
Vbi periuraris,

Vbi periuraris, ubi sacro manus sis admolitus,
Vbi heris damno, molestiæ, & dedecori sæpe fueris,
Vbi creditum tibi quod sit, tibi datum esse pernegaris,
Vbi amicæ, q̃ amico tuo fueris magis fidelis,
Vbi sæpe ad langorem tua duritia dederis octo
Validos lictores ulmeis affectos lentis uirgis.
Num male relata est gratia? collegam collaudaui?
Le. Vt meq; teq; maxume, atq; ingenio nostro decuit.
Li. Iam omitte ista, atq; hoc, quod rogo responde. Le. rogita quod uis.
Li. Argenti uiginti minas habes'ne? Le. hariolare.
Aedepol senem Demænetum lepidum fuisse nobis.
Vt assimulabat Sauriam me esse, q̃ facete?
Nimis ægre risum continui, ubi hospitem inclamauit,
Quod se absente mihi fidem habere noluisset.
Vt memoriter me Sauriam uocabat atriensem.
Li. Manedum. Le. quid est? Li. Philænium est'ne hæc, quæ intus exit?
Atq; Argyrippus una? Le. opprime os, is est, subauscultemus.
Lachrumantem lacinia tenet lachrumans. quid nam esse dicam?
Li. Tacite auscultemus. Le. atat modo hercle in mentem uenit.
Nimis uellem habere perticam. Li. quoi rei? Le. qui uerberarem
Asinos, si forte occœperint clamare hinc ex crumena.

Argyrippus. Philænium. Litanus. Leonida.

Vr me retentas? Ph. quia tui amans abeuntis egeo.
c Ar. Vale. Ph. ah q̃to amplius ualerem, si hic maneres.
Ar. Salue. Ph. saluere me iubes, quoi tu abiẽs affers morbũ.
Ar. Mater supremum mihi tua dixit, domum ire iussit.
Ph. Acerbum funus filiæ faciet, si te carendum est.
Li. Homo hercle hinc exclusus est foras. Le. ita res est. Ar. mitte quæso.
Ph. Quo nunc abis? quin tu hic manes? Ar. mox, si uoles, manebo.
Li. Audin hunc, opera ut largus est nocturna? nunc enim est
Negociosus interdius. uidelicet Solon est,
Leges ut conscribat, quibus se populus teneat, gerræ.
Qui sese parere apparent huius legibus, profecto
Nunquam bonæ frugi sient, dies noctesq; potent.
Le. Næ iste hercle ab ista non pedem discedat, si licessit.
Qui nunc festinat, atq; ab hac minatur sese abire.
Li. Sermoni iam finem face tuo. huius sermonem accipiam.

Ar. Vale. Ph. quo properas? Ar. bene uale. apud horcum te uidebo.
Nam equidem me iam, quantum potest, a uita abiudicabo.
Ph. Cur tu obsecro immerito meo me morti dedere optas?
Ar. Ego te? quam si intellegam deficere uita, iam ipse
Vitam meam tibi largiar, & de mea ad tuam addam.
Ph. Cur ergo minitaris tibi, te uitam esse amissurum?
Nam quid me facturam putas, si istuc quod dicis, faxis?
Mihi certu'st efficere in me omnia eadem, quæ tu in te faxis.
Ar. O' melle dulci dulcior mihi. Ph. certe tu uita mihi,
Complectere. Ar. facio lubens. Ph. utinam sic efferamur.
Le. O' Litane, ut miser est homo, qui amat? Li. immo hercle uero
Qui pendet, multo est miserior. Le. scio, qui periculum feci.
Circunsistamus, alter hinc, hinc alter appellemus.
Li. Here salue. sed num fumus est hæc mulier, quam amplexare?
Ar. Qui dum? Li quia oculi sunt tibi lachrumantes, ego rogaui.
Ar. Patronus qui uobis fuit futurus, perdidistis.
Li. Equidem hercle nullum perdidi. ideo quia nunquam ullũ habui.
Le. Philænium salue. Ph. dabunt Di, quæ uelitis, uobis.
Li. Noctem tuam, & uini cadum uelim, si optata fiant.
Ar. Verbum caue faxis uerbero. Li. tibi equidem, non mihi opto.
Ar. Tum tu igitur loquere quod lubet. Li. hunc hercle uerberare.
Le. Quisnam istuc tibi ad credat cinæde calamistrate?
Tun uerberes? qui pro cibo habeas, te uerberari?
Ar. Vt uostræ fortunæ meis præcedunt Litane longe,
Qui hodie nunquam ad uesperum uiuam. Li. quapropter quæso?
Ar. Quia ego hãc amo, et hæc me amat, huic quod dem, nus q̃ qcqua'st.
Hinc me clamantem ex ædibus abegit huius mater.
Argenti uiginti minæ me ad mortem appulerunt,
Quas hodie adolescens Diabolus daturum ipsi se dixit.
Vt hanc ne quoq̃ mitteret, nisi ad se, hunc annum totum.
Videtin uiginti minæ quid pollent, quid'ue possunt?
Ille qui illas perdit, saluos est. ego qui non perdo, pereo.
Li. Iam dedit argentum? Ar. non dedit. Li bono animo es, ne formida.
Le. Secede huc Litane, te uolo. Li. si quid uis. Ar. obsecro uos
Eadem istac opera suauius est complexos fabulari.
Le. Non eadem omnia æq; omnibus here suauia esse scito.
Vobis est suaue amantibus complexos fabulari.
Ego complexum huius nihil moror, meum autem hic aspernatur.
Proinde istuc facias ipse, quod faciamus, nobis suades.

Ar. Ego

Ar. Ego uero, & quidem, aedepol lubens. interea si uidetur
Concedite istuc. Le. uin herum deludi? Li. dignu'st sane.
Le. Vin faciam, ut me Philaenium praesente hoc amplexetur?
Li. Cupio hercle. Le. sequere hac. Ar. ecquid salutis locuti?
Le. Auscultate, atq; operam date, & mea dicta deuorate.
Primum omnium, seruos tuos nos esse, non negamus.
Sed si tibi uiginti minae argenti proferentur,
Quo nos uocabis nomine? Ar. libertos. Le. at non patronos?
Ar. Id potius. Le. uiginti minae hic insunt in crumena.
Has ego si uis, tibi dabo. Ar. Di te seruassint semper
Custos herilis, decus populi, thesaurus copiarum,
Salus interioris corporis, amoris'q; imperator.
Hic pone, hic istam colloca crumenam in collo plane.
Le. Nolo ego te, qui herus sis mihi, onus istuc sustinere.
Ar. Quin tu labore liberas te, atq; istam imponis in me.
Le. Ego baiulabo, tu, ut decet dominum, ante me ito inanis.
Ar. Quid nūc? quid est? qn tradis huc crumena pressatum herū?
Le. Hanc quoi daturus, hanc iube petere, atq; orare mecum.
Nam istuc procliue est, quod iubes plane collocare.
Ph. Da meus ocellus, mea rosa, mi anime, mea uoluptas
Leonida argentum mihi, ne nos deiunge amanteis.
Le. Dic igitur me tuum passerculum, gallinam, coturnicem,
Agnellum, haedillum me tuum dic esse uel uitellum.
Prehende auriculas, compara labella cum labellis.
Ar. Ten osculetur uerbero? Le. q̄ uero indignum uisum est?
Atqui pol hodie non feres, ni genua confricantur.
Ar. Quiduis? egestas imperat, fricentur, da nunc quod oro.
Ph. Age mi Leonida, obsecro fer amanti hero salutem.
Redime istoc beneficio te ab hoc, & tibi eme hunc isto argento.
Le. Nimis bella es, atq; amabilis, & si hoc esset meum, hodie
Nunquam remorarem, quin darem, illum te orare meliu'st.
Illic hanc mihi seruandam dedit, & sane bella belle.
Cape hoc sis Litane. Ar. furcifer. etiam me delusisti?
Le. Nunquam hercle facerem, genua ni tam nequiter fricares.
Agesis tu in partem nunc iam hunc delude, atq; amplexare hanc.
Li. Taceas, me spectes. Ar. quin adhuc Philaenium aggredimur
Virum quidem pol optumum, & non similem furis huius.
Li. Inambulandum est, nunc mihi uicissim supplicabunt.
Ar. Quaeso hercle Litane scis herum tuis factis sospitari.

Da mihi istas uiginti minas, uides me amantem egere.
Li. Videbitur. factum uolo. redito huc conticinio.
Nunc istanc tantisper iube petere, atq; orare mecum.
Ph. Amando'ne exorarier uis te, an osculando?
Li. Enim uero utrunq;. Ph. ego obsecro, & tu utrunq; nostrum serua.
Ar. O' Litane mihi patrone, mihi trade istuc. Li. magis decoru'st.
Libertum potius, q̃ patronum onus in uia portare.
Ph. O' Litane, ocellus aureus, donum, decusq; amoris.
A'mabo faciam quod uoles. da istuc argentum nobis.
Li. Dic igitur me te anaticulam, columbam, uel catellum.
Hirundinem, monedulam, pitillum passerculum.
Fac proserpentem bestiam, duplicem ut habeam linguam.
Circundato me brachijs, meumq; collum circumplecte.
Ar. Ten complectatur carnufex? Li. q̃ uero indignus uideor.
Næ istuc nequicquam dixeris tam indignum in me dictum.
Vehes pol hodie me, siquidem hoc argentum ferre speres.
Ar. Ten ego uehem? Li. tun hoc feras argentum aliter a' me?
Ar. Peri hercle. uerum si decoru'st quidem herum uehere seruom,
Inscende. Li. sic istic solent superbi subdomari.
Asta igitur, ut consuetus es puer olim, scis ut dicam.
Hem sic, abi laudo. nec te equo magis est equos ullus sapiens.
Ar. Inscende actutum. Li. ego fecero. hem quid istuc? ut tu uide is?
Demam hercle iam de' hordeo, tolutim ni badizas.
Ar. A'mabo Litane iam sat est. Li. nunquam hercle hodie exorabis,
Nam iam calcari quadrupedem agitabo aduorsum cliuom,
Postea ad pistores dabo, ut ibi cruciere currens.
Asta, ut descendam nunc iam in procliui, quanquam nequam es.
Ph. Quid nunc, quoniam ambo, ut est lubitum, nos delusistis,
Datis ne argentum? Li. si quidem mihi statuam, & aram statuis,
Atq; ut deo mihi hic imoles bouem, nam ego tibi salus sum.
Le. Etiam tu here istunc amoues abs te, atq; ipse me aggredere.
Atq; illa sibi, quæ hic iusserat, mihi statuis, supplicasq;.
Ar. Quem te autem deum, nominem? Le. Fortunam, atq; obsequelam.
Ar. Iam istoc es melior. Li. an quid est homini salute melius?
Ar. Licet laudem fortunam, tamen ut ne salutem culpem.
Ph. Ecastor ambæ sunt bonæ. Ar. sciam ubi boni quid dederint.
Le. Opta id, quod ut contingat tibi uis. Ar. quid si optaro? Le. eueniet.
Ar. Opto annum hunc perpetuum mihi huius operas. Le. impetrasti.
Ar. Ain uero? Le. certe inquam. Li. ad me adi uicissim, atq; experire.

Exopta

Exopta id, quod uis maxume tibi euenire, fiet.
Ar. Quid ego aliud exoptem amplius, nisi quoius inopia'st?
Viginti argenti commodas mnas, huius qui dem matri?
Li. Dabuntur, animo sis bono, facile exoptata obtingent.
Ar. Vt consueuere, homines salus frustratur, & fortuna.
Le. Ego caput huic argento fui hodie reperiundo.
Li. Ego pes fui. Ar. quin nec caput, nec pes sermonis apparet.
Nec quid dicatis, nec me cur laudatis scire possum.
Li. Satis iam delusum censeo, nunc rem, ut est, eloquamur.
Animum Argyrippe aduortesis, pater nos ferre hoc iussit
Argentum ad te. Ar. ut tempore, opportuneq; attulistis.
Li. Hinc inerunt uiginti minæ bonæ mala opera partæ,
Has tibi nos pactis legibus dare iussit. Ar. quid id est quæso?
Li. noctem huius, & cœnã sibi ut dares. Ar. iube aduenire quæso,
Meritissumo eius quæ uolet, faciemus, qui hosce amores
Nostros dispulsos compulit. Le. Patieris Argyrippe
Patrem hanc amplexari tuum? Ar. hæc faciet facile ut patiar
Leonida. curre obsecro, patrem huc orato ut ueniat.
Le. Iamdudum est intus. hac quidem non uenit angiportu.
Illac per hortum circuit clam, ne quis se uideret
Huc ire familiarium. ne uxor resciscat, metuit.
De argento ni mater tua sciat, ut factum sit. Ar. eia,
Benedicite, ite intro cito. ualete. Le. & uos amate.

ACTVS QVARTVS.

Diabolus, adolescens, & Parasitus.
Cedum istum ostende, quem conscripsisti syngraphum
Inter me, & amicam, & Lenam. leges pellege.
Nam tu poëta es prorsus ad eam rem unicus.
Pa. Horrescet faxo Lena, leges quom audiet.
Di. age quæso mihercle translege. Pa. audin? Di. audio.
Pa. Diabolus Niclauci filius Cleretæ
Lenæ dedit dono argenti uiginti mnas,
Philænium ut secum esset noctes & dies,
Hunc annum totum. Di. neq; cum quiquam alio quidem.
Pa. Addo'ne? Di. adde, ut scribas uide plane, & probe.
Pa. Alienum hominem intromittat neminem,
Quod illa aut amicum, aut patronum nominet.

Frustrari
Tempore
Opportune
Dispulsos
Compulsos
Syngraphus

Adeo
Abalienare
Arbitratus
Segregare
Nutare
Nictare
Annuere
Captiones.
Perplexabile.
Proferre linguam.
Grauedo
Profluere

Aut q illa amicā amatorem prædicet.
Fores occlusæ omnibus sint, nisi tibi.
In foribus scribat occupatam esse se.
Aut q illa dicat peregre allatam epistolam,
Ne epistola quidem ulla sit in ædibus.
Nec cerata adeo tabula. & si qua inutilis
Pictura sit, eam uendat. ni quadriduo
Abalienarit, quo ex te argentum acceperit,
Tuus arbitratus sit, comburas, si uelis.
Ne ulla sit cera, ubi facere possit litteras.
Vocet conuiuam neminem, illam tu uoces.
Apud forum, ne quem oculos adijciat suos.
Si quem alium aspexit, cæca continuo siet.
Tecum unà postea æque pocula potitet.
Astet, accipiat, tibi propinet, tu bibas.
Ne illa minus, aut plus, q̃ tu sapiat. Di. satis placet.
Pa. Suspitiones omnes ab se segreget.
Neq; illhæc ulli pede pedem homini premat,
Quom surget, neq; in lectum inscendat proximum.
Neq; quom discedet inde, det quoiq̃ manum.
Spectandum ne quoiq̃ anulum det, neq; roget.
Talos ne quoiq̃ homini, admoueat nisi tibi.
Quom iaciat, te ne dicat, nomen nominet.
Deam sibi inuocet, quam lubebit propiciam.
Deum nullum. si magis religiosa fuerit,
Tibi dicat. tu pro illa ores, ut sit propicius.
Neq; illa ulli homini nutet, nictet, annuat.
Post id, si lucerna extincta sit, ne quid sui
Membri commoueat quicquam in tenebris. Di. optumu'st
Ita scilicet facturam. uerum in cubiculo
Deme istuc. equidem illam moueri gestio.
Nolo habere illam caussam, & uotitam dicere. ·i· Nolo ut ea cā sit dicendi se uetitam esse mouere ·i·
Pa. Scio, captiones metuis. Di. uerum. Pa. ergo ut iubes,
Tollam. Di. quid ni? Pa. audi reliqua. Di. loquere, audio.
Pa. Neq; ullum uerbum faciat perplexabile.
Neq; ulla lingua sciat loqui, nisi atticā.
Forte si tussire occœpsit, ne sic tussiat,
Vt quoiq̃ linguam in tussiendo proferat.
Quod illa autem simulet, quasi grauedo profluat,

Hoc ne sic faciat, tu labellum abstergeas
Potius, q̄ quoiq̄ illa sauium faciat palàm.
Nec mater Lena ad uinum accedat interim.
Nec ulli uerbo male dicat. si dixerit,
Hæc mulcta ei esto. uino uiginti dies
Vt careat. Di. pulchre scripsti. scitum syngraphum.
Pa. Tum si coronas, serta, unguenta iusserit
Ancillam ferre Veneri, aut Cupidini,
Tuus obseruet Veneri ne eas det, an uiro.
Si forte puras uelle habere dixerit,
Tot noctes reddat spurcas, quot puras habuerit.
Hæc sunt non nugæ, non enim mortualia.
Di. Placent profecto leges. sequere intro. Pa. sequor.

Diabolus, & Parasitus.

Equere hac. ego ne hæc patiar? aut taceam? emori
Me malim, q̄ hæc non eius uxori indicem.
Ain tu, apud amicam munus adolescentuli
Fungare? uxori excuses te, & dicas senem?
Præripias scortum amanti, atq; argentum obiicias
Lenæ? suppiles clam domi uxorem tuam?
Suppendas potius me, q̄ tacita hæc auferas.
Iam quidem hercle ad illam hinc ibo, quam tu propediem,
Nisi quidem illa ante occupassit te, effliges, scio,
Luxuriæ sumptus suppeditare ut possies.
Pa. Ego sic faciundum censeo. me honestiu'st,
Quam te palàm hanc rem facere, ne illa existumet
Amoris caussa percitum id fecisse te
Magis, q̄ sua caussa. Di. at pol quin dixti rectius.
Tu ergo fac ut illi turbas, lites concias.
Cum suo sibi gnato unà ad amicam de die
Hunc potitare. illam expilare iam emone.
Pa. Esto. istud curabo. Di. at ego te opperiar domi.

ACTVS QVINTVS.

Argyrippus. Demænetus.

Gedum decumbamus sis pater. De. ut iusseris
Mi gnate, ita fiet. Ar. pueri mensam apponite.
De. Nunqd nã tibi molestu'st mi gnate si hæc mecũ accubat?

Mortualia vel a mortuis dicta, vel ad mortuos pertinentia, vel inania quae de mortuis referuntur.

Praeripere
Suppilare
Auferre ad tacitum
Suppendere
Effligere
Facere rem palã.
Percitus ira amoris.
Concire turbas lites
Suo sibi
De die potitare
Expilare
Opperiri
Decũbere.
Apponere mensã.
Accumbere.

Ar. Pietas pater oculis dolorem prohibet. q̄q̄ ego istanc amo,
Possum equidem inducere animū, ne ægre patiar, q̄ tecū accubat.
De. Decet uerecundū esse adolescentē Argyrippe. Ar. ædepol pater
Merito tuo facere possum. De. age ergo hoc agitemus conuiuium
Vino, & sermone suaui. nolo ego metui, amari mauolo
Mi gnate me abs te. Ar. pol ego utrunq; facio, ut æquom'st filium.
De. Credam istuc, si esse te hilarē uidero. Ar. an tu esse me tristē putas?
De. Putē ego? quem uideā æque esse mæstū, ut quasi dies si dicta sit.
Ar. Ne dixis istuc. De. ne sic fueris, illico ego non dixero.
Ar. Hem aspecta, rideo. De. ut nā male q mihi uolunt, sic rideant.
Ar. Scio equidem quamobrem me pater tristem credas nunc tibi,
Quia istæc est tecum. atq; ego quidē hercle ut uerū tibi dicā pater,
Ea res me male habet. ac non eo, quin tibi non cupiam, quæ uelis.
Verum istam amo. aliam tecū esse equidem facile possum perpeti.
De. At ego hāc uolo. Ar. ergo sunt, quæ exoptas. De. mihi quæ ego exop-
Vnum hunc diē pptere, quoniā tibi potestatē dedi, (tem, uolo.
Cum hac annum ut esses, atq; amanti argenti feci copiam.
Ar. Hem istoc me facto tibi deuinxisti. De. qn te ergo hilarā das mihi.

Artemona mulier. Parasitus. Demænetus. Argyrippus. Philænium meretrix.

In tu meum uirum hic potare obsecro cum filio?
Et ad amicam detulisse argenti uiginti minas?
Meo'q; sciente filio id facere flagitium patrem?
Pa. Neq; diuini, neq; mihi humani quicquam accreduas
Artemona, si huius rei esse mendacem inueneris.
Art. Ah scelesta ego, præter alios meum uirum fui rata
Siccum, frugi, continentem, amantem uxoris maxume.
Pa. At nunc dehinc scito illum ante omnes minimi mortales preciū,
Madidum, nihili, incontinentem, atq; osorem uxoris suæ.
Art. Pol ni uera ista essent, nunquam faceret ea, quæ nunc facit.
Pa. Ego quoq; hercle illum antehac hominē semper sum frugi ratus.
Verum hoc facto sese ostendit. qui quidem cum filio
Potet unà, atq; unam amicam ductet decrepitus senex.
Art. Hoc ecastor est, quod ille it ad cœnam quotidie.
Ait sese ire ad Archidemum, Chersam, Cherestratum.
Chrestum, Chremem, Cratinum, Cliniam, Demosthenem,
Is apud scortum corruptelæ, & liberis lustris studet.
Pa. Quin tu illum iubes ancillas rapere sublimem domum?

Siccus	Madidus.
Frugi	Nihili.
Continens	Incontinens.
Amans uxorem	Osor uxoris.

Art. Tace modo. ne illum ecastor miserum habebo. Pa. ego istuc scio
Ita fore illi, dum quidem cum illo nupta eris. Art. ego censeo,
Eum etiam hominem senatui dare operam, aut clientibus.
Ibi labore delassatum noctem totam stertere.
Ille opere foris faciundo lassus domum noctu aduenit.
Fundum alienum arat. incultum familiarem deserit.
Is etiam corruptus porro' suum corrumpit filium.
Pa. Sequere hac me modo, iam faxo ipsum hoiem manufesto opprimas.
Art. Nihil ecastor est, quod facere mauelim. Pa. manedũ. Art. quid est?
Pa. Possis, si forte accubantem tuum uirum conspexeris,
Cum corona amplexum amicam, si uideas, cognoscere?
Art. Possum ecastor. Pa. hem tibi hoiem. Art. perij. Pa. paulisper mane.
Aucupemus ex insidijs clanculum quã rem gerant.
Arg. Quid modi pater amplexandi facies? De. fateor gnate mi.
Arg. Quid fatere? De. me ex amore huius corruptum oppido.
Pa. Audin quid ait? Art. audio. De. egon ut non domo uxori meæ
Surripiam in delitijs pallam, quam habet, atq; ad te deferam?
Non ædepol conduci possum uita uxoris annua.
Pa. Censen tu illum hodie primum ire assuetum in ganeum?
Art. Ille ecastor suppilabat me, quod ancillas meas
Suspicabar, atq; insonteis miseras cruciabam. Arg. pater
Iube dare uinum. iandudum factu'st quom primum bibi.
De. Da puere ab summo. age tu interibi ab infimo da sauium.
Art. Perij misera. ut osculatur carnufex, capuli decus.
De. Animam ædepol suauiorem aliquanto, q̃ uxoris meæ.
Ph. Dic amabo, an fetet anima uxori tuæ? De. nauteam
Bibere malim si necessum est, q̃ illam oscularier.
Art. Miser ecastor es. Pa. ecastor dignus est. Arg. Quid ais pater?
Art. Ain tandem? næ tu istuc cum magno malo tuo
Dixisti in me. sine uenias modo domum. faxo ut scias,
Quid pericli sit dotatæ uxori conuitium dicere.
Arg. Ecquid matrem amas? De. ego ne? illã nunc amo, q'a non adest.
Arg. Quid quom adest? De. perijsse cupio. Pa. amat homo te hic, ut præ (dicat.
Art. Næ illæ ecastor fœnerato funditat. nam si domum
Redierit hodie osculando ego ulciscar potissumum.
Arg. Iace pater talos, ut porro' nos iaciamus. De. maxume.
Te philænium mihi, atq; uxori mortem. hoc uenerium est.
Pueri plaudite. & mihi ob iactum cantharo mulsum date.
Art. Non queo durare. Pa. si non didicisti fullonicam,

Nupta cũ illo.
Delassatus · Stertere
Corruptus · Porro
Opprimere quem.
Aucupari ex insidijs
Corruptus ex amore.
Surripere · Palla
[illegible] ab nostro, si quis annuã fore uxoris mihi uitã pollicetur.
Ganeum.
Interibi
Fetere · Anima.
Nautea.
Conuitiu dicere.
Dotata uxor.
Ecquid.
Fœnerato funditare
Cantharus
Fullonica
durare

Non mirandu'st. in oculos inuadere optumum est.
Art. Ego pol uiuam, & tu is hæc hodie cum tuo magno malo
Inuocasti. Pa. ecquis currit pollinctorem accersere?
Arg. Mater salue. Art. sic salutas? Pa. mortuus est Demænetus.
Tempus est subducere hinc me. pulchre hoc gliscit prælium.
Ibo ad Diabolum. mandata dicam facta, ut uoluerit.
Atq; interea ut decumbamus suadebo, hi dum litigant.
Post demum huc cras adducam ad lenam, ut uiginti minas
Ei det. in parte hac amanti ut liceat potirier.
Argyrippus exorari spero poterit, ut sinat
Sese alternas cum illo nocteis hanc frui. nam ni impetro,
Regem perdidi, ex amore tantum est homini incendium.
Art. Quid tibi huc receptio ad te est meum uirũ? Ph. pol me q̃dem
Miseram hodie enicabit. Ar. surge amator, i domum.
De. Nullus sum. Art. immo es, ne negato omnium pol nequissumus.
At etiam cubat cuculus, surge amator, i domum.
De. Væ mihi. Art. uera hariolare. surge amator, i domum.
De. Abscede ergo paululum istinc. Art. surge amator, i domum.
De. Iam obsecro uxor. Art. nunc uxorem me esse meministi tuam?
Modo quom dicta in me ingerebas, odium, non uxor eram.
De. Totus perij. Art. quid tandem? anima fetet ne uxoris tuæ?
De. Mirrham olet. Art. iam surripuisti pallam, quam scorto dares?
Arg. Ecastor, qui surrepturum pallam promisit tibi.
Art. Non taces? Arg. ego dissuadebam mater. Art. bellum filium.
Istoscine patrem æquom'st mores liberis largirier?
Nihil ne te pudet? De. pol si nihil aliud sit, tui me uxor pudet.
Art. Cano capite te cuculum uxor ex lustris rapit.
De. Non licet manere, cœna coquitur, dum cœnem modo?
Art. Ecastor cœnabis hodie, ut dignum est, magnum malum.
De. Male cubandum est, iudicatum me uxor adducit domum.
Arg. Dicebam pater, ne matri consuleres male.
Ph. De palla memento amabo. De. iuben hanc hinc abscedere?
Ar. Immo intus potius. sequere me hac. De. ego uero sequor.
Arg. Ite domum. Ph. da sauium etiam prius, q̃ abis. De. i in crucem.

GREX.

Ic senex siquid clam uxore suo animo fecit uolup.
Neq; nouom, neq; mirum fecit, nec secus, q̃ alij solent.
Nec quisqua'st tam ingenio duro, nec tam firmo pectore,

Quin ubi quicquam occasionis sit sibi faciat bene.
Nunc si uoltis deprecari huic seni, ne uapulet,
Remur impetrari posse, si plausum sic clarum datis.

AVLVLARIA.

DRAMATIS PERSONAE.

LAR.	PROLOGVS.
EVCLIO.	SENEX.
STAPHYLA.	ANVS.
EVNONIA.	MVLIER.
MEGADORVS.	SENEX.
STROBILVS.	SERVOS.
ANTHRAX.	COQVVS.
CONGRIO.	COQVVS.
PYTHODICVS.	SERVOS.
STROPHILVS.	SERVOS.
LYCONIDES.	ADOLESCENS.
PHAEDRA.	PVELLA.

ARGVMENTVM.

Senex auarus uix sibi credens Euclio
Domi suae defossam multis cum opibus Opes
Aulam inuenit. rursumq; penitus conditam
Exanguis, amens, seruat. eius filiam
Lyconides uitiarat. interea senex
Megadorus à sorore suasus ducere Suasus
Vxorem, auari gnatam deposcit sibi. Deposcere
Durus senex uix promittit. atq; aulae timens
Domo sublatam uarijs abstrudit locis. Abstrudere
Insidias seruos facit huius Lyconidis,
Qui uirginem uitiauerat. atq; ipse obsecrat Obsecrare
Auonculum Megadorum sibimet cedere
Vxorem amanti. per dolum mox Euclio
Quom perdidisset aulam, insperato inuenit. Insperato
Laetusq; natam collocat Lyconidi. Collocare

ARGVMENTVM.

Vlam repertam auri plenam domi Euclio
Vi summa seruat miseris affectus modis.
Lyconides istius uitiat filiam.
Volt hanc Megadorus indotatam ducere.
Lubensq; ut faciat, dat coquos cum obsonio.
Auro formidat Euclio. abstrudit foris.
Re omni inspecta compressoris seruolus
Id surpit. illic Euclioni rem refert.
Ab eo donatur auro, uxore, & filio.

LAR. PROLOGVS.

Equis miretur, qui sim, paucis eloquar.
Ego LAR sum FAMILIARIS ex hac familia,
Vnde exeuntem me aspexistis. hanc domum
Iam multos annos est quom possideo, & colo.
Patriq; auoq; amicus huius, qui nunc hic habet.
Sed mihi auos huius obsecrans concredidit
Thesaurum auri, clam omneis in medio foco
Defodit uenerans me, ut id seruarem sibi.
Is quando moritur, ita audio ingenio fuit,
Nunquam indicare id filio uoluit suo.
Inopemq; optauit potius eum relinquere,
Quàm eum thesaurum commonstraret filio.
Agri reliquit ei non magnum modum.
Quo cum labore magno, & misere uiueret.
Vbi is obijt mortem, qui mihi id aurum credidit,
Cœpi obseruare, ecquid maiorem filius
Mihi honorem haberet, q̃ eius habuisset pater.
Atq; ille uero minus, minusq; impendio
Curare, minusq; me impartire honoribus.
Item à me contra factum est. nam item obijt diem.
Is ex se hunc reliquit, qui hic nunc habitat filium,
Pariter moratum, ut pater, auosq; huius fuit.
Huic filia una est. ea mihi quotidie
Aut thure, aut uino, aut aliquo semper supplicat.
Dat mihi coronas. eius honoris gratia
Fecit thesaurum ut hic reperiret EVCLIO.

Quo eam

Quo eam facilius nuptum, si uellet, daret.
Nam compressit eam de summo adolescens loco.
Is scit adolescens quae sit, quam compresserit.
Illa illum nescit. neq; compressam autem pater.
Eam ego hodie faciam, ut hic senex de proxumo
Sibi uxorem poscat. id ea faciam gratia,
Quo ille eam facilius ducat, qui compresserat.
Et hic qui poscet eam sibi uxorem senex,
Is adolescentis illius est auonculus,
Qui illam stuprauit noctu, Cereris uigilijs.
Sed hic senex iam clamat intus, ut solet.
Anum foras extrudit, ne sit conscia.
Credo aurum inspicere uolt, ne surreptum siet.

PRIMVS ACTVS.

Euclio senex. Staphyla anus.

Xi inquam, age exi. exeundum hercle tibi hinc est foras
Circunspectatrix cum oculis emissicijs.
St. Nam cur me miseram uerberas? Eu. ut misera sis.
Atq; ut te dignam, mala malam aetatem exigas.
St. Nam qua nunc caussa me extrusisti ex aedibus?
Eu. Tibi ego rationem reddam stimulorum seges?
Illuc regredere ab hostio, illuc sis. uide ut
Incedit. at scin quo modo tibi res se habet?
Si hodie hercle fustem caepero, aut stimulum in manum,
Testudineum istum tibi ego grandibo gradum.
St. Vtinam me diui adassint ad suspendium
Potius quidem, q̃ hoc pacto apud te seruiam.
Eu. Vt scelesta sola secum murmurat.
Oculos hercle ego istos improba effodiam tibi,
Ne me obseruare possis, quid rerum geram.
Abscede hinc etiam nunc, etiam nunc, etiam, ohe
Istic adesto. si hercle tu ex istoc loco
Digitum transuorsum, aut unguem latum excesseris.
Aut si respexis donec ego te iussero,
Continuo hercle ego te dedam discipulam cruci.
Scelestiorem me hac anu certe scio
Vidisse nunquam. nimisq; ego hanc metuo male,

Dare nuptũ
Comprimere uirginẽ
Stuprare.
Vigiliae cereris.
Extrudere foras.
Circunspectatrix.
Emissicij.
Extrudere ex aedibus
Grandire gradũ.
Adigere ad suspendiũ.
Seruire apud aliquẽ.
Murmurare.
Effodere oculos.
Digitũ transuersũ / Vnguẽ latũ / excedere loco.
Respicere.

Parvula · Persentiscere · Occipitium · Comminisci · Intemperie · Interdius · Probum · Partitudo · Appetit · Defecatus animus · Auferat · Inania · Intromittere · Culter · Securis · Pistillum · Mortarium · Auferre

Ne mihi ex insidijs uerba imprudenti duit.
Neu persentiscat, aurum ubi est absconditum,
Quæ in occipitio quoq; habet oculos pessuma.
Nunc ibo, ut uisam, est ne ita aurum, ut condidi.
Quod me sollicitat plurimis miserum modis.
St. Nec nunc m' ecastor quid hero ego dicam meo
Malæ rei euenisse, quam'ue insaniam
Queo comminisci, ita me miseram ad hunc modum
Decies die uno sæpe extrudit ædibus.
Nescio pol quæ illunc hominem intemperiæ tenent.
Peruigilat noctes totas. tum autem interdius
Quasi claudus sutor domi sedet totos dies.
Neq; iam quo pacto celem herilis filiæ
Probrum, propinqua partitudo quoi appetit,
Queo comminisci. neq; quicquam melius est mihi,
Vt opinor, q̃ ex me ut unam faciam literam
Longam, laqueo collum quando obtrinxero.

Euclio senex. Staphila anus.

Vnc defecato demum animo egredior domo,
Postquam perspexi salua esse intus omnia.
Redi nunc iam intro, atq; intus serua. St. quippe nil
Ego intus seruem. an ne quis ædeis auferat?
Nam hic apud nos nihil est aliud quæsti furibus.
Ita inanijs sunt oppletæ, atq; araneis.
Eu. Mirum quin tua nunc me caussa faciat Iupiter
Philippum regem, aut Darium triuenefica.
Araneas mihi ego illas seruari uolo.
Pauper sum, fateor, patior. quod Di dant, fero.
Abi intro. occlude ianuam. iam ego hic ero.
Caue quenq̃ alienum in ædeis intromiseris.
St. Quid si quispiam ignem quærit? Eu. extingui uolo,
Ne caussæ quid sit, quo te quisquam quæritet.
Nam si ignis uiuet, tu extinguere extemplo
Tum aquam aufugisse dicito, si quis petet.
Cultrum, securim, pistillum, mortarium,
Quæ utenda uasa semper uicini rogant,
Fures uenisse, atq; abstulisse dicito.
Profecto in ædibus meis me absente, neminem

Volo

Volo intromitti. atq; etiam hoc prædico tibi,
Si bona fortuna ueniat, ne intromiseris.
St. Pol ea ipsa credo ne intromittatur, cauet.
Nam ad ædeis nostras nusquam adijt quaquam prope.
Eu. Tace, atq; abi intro. St. taceo, atq; abeo. Eu. occludesis,
Fores ambobus pessulis, iam ego hic ero. Pessuli
Discrucior animi, quia ab domo abeundum est mihi.
Nimis hercle inuitus abeo. sed quid agam scio.
Nam noster nostræ qui est magister curiæ, Magister curiæ
Diuidere argenti dixit nummos in uiros.
Id si relinquo, ac non peto, omnes illico
Me suspicentur, credo habere aurum domi.
Nam uerisimile non est, hominem pauperem
Pauxillum paruifacere, quin nummum petat.
Nam nunc, quom cœlo sedulo, omnes ne sciant,
Omnes uidentur scire, & me benignius Benignius salutare
Omnes salutant, q̃ salutabant prius.
Adeunt, consistunt, copulantur dexteras, Consistere
Rogitant me, ut ualeam, quid agam, quid rerum geram. Copulari
Nunc quo profectus sum, ibo. post idem domum Quid agã
Me rursum quantum potero, tantum recipiam. Quid rerũ gerã.

Eunomia mulier. Megadorus senex.

Elim te arbitrari me hæc uerba frater
Meæ fidei, tuæq; rei hoc uel hoc
Caussa facere, ut æquom'st germanam sororem. Germana soror
Quanquam haud falsa sum, nos odiosas haberi.
Nam multum loquaces merito omnes habemus,
Nec mutam profecto repertam ullam esse
Hodie dicunt mulierem ullo in sæculo.
Verum hoc frater cogitato unum tamen
Tibi proxumam me, mihiq; item esse te,
Vt æquom est, quod in rem esse utriq; arbitremur, Et æquũ esse
Et mihi te, & tibi me consulere, & monere.
Neq; occultum id haberi, neq; per metum mussari Mussari
Quin participem pariter ego te, & tu me ut facias,
Eo nunc te secreto huc foras seduxi, Seducere
Vt tuam rem ego tecum hic loquerer familiariter.
Me. Da mihi optuma fœmina manum. Eu. ubi ea'st?

Quis ea nam est optuma? Me. tu. Eu. tu'ne ais? Me. si negas, nego.
Eu. Decet te equidem uera proloqui. nam optuma nulla potest eligi.
Alia alia peior frater est. Me. idem ego arbitror, nec tibi
Aduorsari certu'st de istac re unquam soror. quid uis?
Eu. Da mihi operam amabo. Me. tua'st, utere atq; impera, si quid uis.
Eu. id quod in rē tuam optumum esse arbitror, te id admonitum aduētо.
Me. Soror, more tuo facis. Eu. facta uolo. Me. qd est id soror?
Eu. Quod sempiternū tibi saluture sit procreādis liberis. Me. Ita di faxint.
Eu. Volo te uxorem domū ducere. Me. hei occidi. Eu. quid ita?
Me. Quia mihi misero cerebrū excutiunt tua dicta soror, lapides loqueris.
Eu. Eia hoc face, quod te iubet soror. Me. si iubeat faciam.
Eu. In rem hoc tuam est. Me. ut quidem emoriatur prius, q̄ ducam.
Quæ cras ueniet perendie foras feratur soror.
His legibus quom tu dare uis cedo', nuptias adorna.
Eu. Quàm maxumam tibi possum dare frater dotem.
Sed est grandior natu, media'st mulieris ætas,
Eam si iubes frater tibi me poscere, poscam.
Me. Num non uis me interrogare te? Eu. Immo quod uis roga.
Me. Post mediam ætatem qui mediam ducit uxorem domum,
Si eam senex anum prægnantem fecerit fortuito,
Quid dubitas, quin siet paratum nomen puero, posthumus?
Nunc ego istum soror laborem degam, & deminuam tibi.
Ego uirtute Deûm & maiorum nostrorum diues sum satis.
Istas magnas factiones, animos, dotes dapsiles,
Clamores, imperia, eburata uehicula, pallas, purpuram,
Nihil moror, quæ in seruitutem sumptibus redigunt uiros.
Eu. Dic mihi quæso quis ea est, quam uis ducere uxorem? Me. eloquar.
Nouistin hunc senem Euclionem ex proxumo pauperculum?
Eu. Noui, hominem haud malū me castor. Me. eius cupio filiam
Virginem mihi desponderi. nunc uerba ne facias soror.
Scio quid mihi dictura es hanc esse pauperem. hæc pauper placet.
Eu. Di bene uortant. Me. idem ego spero. Eu. qd me nunc uis? Me. uale.
Eu. Et tu frater. Me. ego conueniam Euclionem si domi'st.
Sed eccum, nescio unde nunc sese homo recipiat domum.

Euclio, & Megadorus senes.

Præsagibat mihi animus frustra ire me, quom exibā domo.
Itaq; abibam inuitus. nam neq; quisquam curialium
Venit, neq; magister, quem diuidere argentū oportuit.

Nunc

Nunc domũ properare propero. nã egomet ſum hic. animus domi'ſt.
Me. Saluos, atq; fortunatus Euclio ſemper ſies.
Eu. Di te ament Megadóre, Me. quid tu? rectẽn, atq; ut uis, uales?
Eu. Non temerarium eſt, ubi diues blande appellat pauperem.
Iam illic aurum me ſcit habere, eo me ſalutat blandius.
Me. Ain tu ualere te? Eu. pol ego haud à pecunia perbene.
Me. Pol ſi eſt animus æquus tibi, ſatis habes, qui bene uitam colas.
Eu. Anus hercle hoc indicium fecit de auro. perſpicue palam'ſt.
Quoi ego iam linguam præcidam, atq; oculos effodiam domi.
Me. Quid tu ſolus tecum loquere? Eu. pauperiem meam conqueror.
Virginem habeo grandem, dote caſſam, atq; inlocabilem,
Neq; eam queo locare quoiq̃. Me. tace, bonum habe animum Euclio.
Dabitur, adiuuabere à me. dic ſi quid opus eſt, impera.
Eu. Nunc petit, quom pollicetur, inhiat aurum, ut deuoret.
Altera manu fert lapidem, panem oſtentat altera.
Nemini credo, qui large blandu'ſt diues pauperi.
Vbi manum inijcit benigne, ibi onerat aliquam Zamiam.
Ego iſtos noui polypos, qui ubi quid tetigerunt, tenent.
Me. Da mihi operam parumper, paucis eſt quod te uolo,
De communi re appellare mea, & tua. Eu. hei miſero mihi.
Aurum mihi intus harpagatus eſt. nunc hic eam rem uolt, ſcio
Mecum adire ad pactionem. uerum interuiſam domi.
Me. Quo nunc abis? Eu. iam ad te reuortor. nã eſt quod uiſam domũ.
Me. Credo hercle ubi mentionem ego fecero de filia,
Mihi ut deſpondeat, ſe à me derideri rebitur.
Neq; illo quiſquam eſt alter hodie ex paupertate parcior.
Eu. Di me ſeruant, ſalua res eſt. ſaluom eſt, ſi quid non perit.
Nimis male timui. prius, q̃ intro redij, exanimatus fui.
Redeo ad te Megadóre, ſi quid me uis. Me. habeo gratiam.
Quæſo quod te percontabor, ne id te pigeat proloqui.
Eu. Dum quidem ne percontéris, quod mihi non libeat proloqui.
Me. Dic mihi, quali me arbitrare genere prognatum? Eu. bono.
Me. Quid fide? Eu. bona. Me. qd factis? Eu. neq; malis, neq; improbis.
Me. Aetatem meam ſcis? Eu. ſcio eſſe grandem itidem, ut pecuniam.
Me. Certe ædepol equidem te ciuem ſine omni malitia mala etiam
Semper ſum ratus, & nunc arbitror. Eu. aurum huic olet.
Quid nunc me uis? Me. quoniam tu me, & ego te, qualis ſis, ſcio.
Quæ res recte uortat mihiq;, tibiq;, filiæq; tuæ,
Filiam tuam mihi uxorem poſco. promitte hoc fore.

EU. Hei Megadôre haud decorum facinus tuis factis facis.
Vt inopem, atq; innoxium abs te, atq; abs tuis, me irrideas.
Nam de te, neq; re neq; uerbis merui, ut faceres, quod facis.
ME. Neq; ædepol te ego derisum uenio, neq; derideo.
Neq; dignum arbitror. EU. cur igitur poscis meam gnatam tibi?
ME. Vt propter me tibi sit melius, mihiq; propter te, & tuos.
EU. Venit hoc mihi in mentem Megadôre, te esse hominem diuitem,
Factiosum, me item esse hominem pauperum pauperrumum.
Nunc si filiam locassim meam tibi, in mentem uenit,
Te bouem esse, & me esse asellum, ubi tecum coniunctus siem,
Vbi onus nequeam portare pariter, iaceam ego asinus in luto.
Tu me bos haud magis respicias, gnatus q̃ si nunquam siem.
Et te utar iniquiore, & meus me ordo irrideat.
Neutrobi habeam stabile stabulum, si quid deuortij fuat,
Asini me mordicibus scindant, boues incursent cornibus,
Hoc magnum est periclum, me ab asinis ad boues transcendere.
ME. Quam ad probos propinquitate proxume te adiunxeris,
Tam optumu'st. tu conditionem hanc accipe, ausculta mihi,
Atq; eã desponde mihi. EU. at nihil est dotis quod dẽ. ME. ne duas.
» Dummodo morata recte ueniat, dotata est satis.
EU. Eo dico, ne me thesaurum repperisse censeas.
ME. Noui, ne doceas. desponde. EU. fiat. sed proh Iupiter,
Num ego disperij? ME. quid tibi'st? EU. crepuit quasi ferrum modo.
ME. Hic apud me hortum confodere iussi. sed ubi hic est homo?
Abijt, neq; me certiorem fecit. fastidit mei,
Quia uidet me suam amicitiam uelle. more hominum facit.
» Nam si opulento sit petitum pauperioris gratiam,
» Pauper metuit congredi, ac per metum male rem gerit.
» Idem quando illæc occasio perijt, post sero cupit.
EU. Si hercle ego te non elinguandam dedero usq; ab radicibus,
Impero, authorq; sum, ut me quoiuis castrandum loces.
ME. Video hercle ego te me arbitrari Euclio hominem idoneum,
Quem senecta ætate ludos facias haud merito meo.
EU. Neq; pol Megadôre facio, neq; si cupiam, copia'st.
ME. Quid? nunc etiam mihi despondes filiam? EU. illis legibus,
Cum illa dote, quam tibi dixi. ME. sponden ergo? EU. spondeo.
ME. Di bene uortant. EU. ita Di faxint. hoc facito memineris,
Conuenisse, ut ne quid dotis mea ad te afferat filia.
ME. Memini. EU. at scio quo uos pacto soleatis perplexarier.

Pactum,

Pactum, non pactũ est. non pactum, pactum est, quod uobis lubet.
Me. Nulla controuersia mihi tecum erit. sed nuptias
Hodie quin faciamus, num quæ caussa'st? Eu. immo optume.
Me. Ibo igitur, parabo. nunquid me uis? Eu. istuc fia'st. uale.
Me. Heus Strobile, sequere propere me ad macellum strenue.
Eu. Illic hinc abijt. Di immortales aurum obsecro quid ualet?
Credo ego iam illum inaudiisse mihi esse thesaurum domi, id
Inhiat. ea affinitatem hanc obstinauit gratia.

Euclio senex. Staphyla anus.

Bi tu es, quæ deblaterasti iam uicinis omnibus
Me meæ filiæ daturum dotem? heus Staphyla, te uoco.
Ecquid audis? uascula intus pure propera, atq; elue.
Filiam despondi ego hodie. huic nuptum Megadoro dabo.
St. Di bene uortant. uerum ecastor non potest. subitum est nimis.
Eu. Tace, atq; abi, curata fac sint, quom a' foro redeam domum.
Atq; occlude ædeis. iam ego hic adero. St. quid ego nunc agam?
Nunc prope adest exitium mihi, atq; herili filiæ.
Nam probrum, atq; partitudo prope adest, ut fiat palam:
Quod celatũ est, atq; occultatum usq; adhuc, nunc non potest.
Ibo intro, ut herus hæc quæ imperauit, facta, cum ueniat, sient.
Nam ecastor malum mœrorem metuo, ne mistum bibam.

SECVNDVS ACTVS.

Strobilus seruos. Anthrax & Congrio coqui.

Ostq̃ obsonauit herus, & conduxit coquos,
Tibicinasq; hasce, apud forum edixit mihi,
Vt dispartirem obsonium hic bifariam,
Co. Me quidem hercle, dicam palam, non diuides.
Si quo tu totum me ire uis, operam dabo.
An Bellum, & pudicum uero prostibulum populi.
Post si quis uellet te, haud non uelles diuidi?
Co. Atqui ego istuc Anthrax alio uorsum dixeram,
Non istuc, quod tu insimulas. St. sed herus nuptias
Meus hodie faciet. Co. quoius ducit filiam?
St. Vicini huius Euclionis e' proxumo.
Ei adeo obsonij hinc dimidium iussit dari.
Coquum alterum, itidemq; alteram tibicinam.
An. Nempe huic dimidium dicis, dimidium domi.

Num. Inaudire. Inhiare. Obstinare. Deblaterare. Vascula. Eluere. Subitũ. Occludere ędes. Probrũ. Partitudo. Obsonare. Conducere. Dispartire. Prostibulũ. Adeo

St. Nempe sicut dicis. An. quid hic non poterat de suo
Senex obsonari filiæ in nuptiis? St. uah.
An. Quid negocii est? St. quid negoci sit rogas?
Pumex non æque est aridus, atq; hic est senex.
An. Ain tandem ita esse, ut dicis? St. tute existuma.
Suam rem perisse, seq; eradicarier,
Quin diuom, atq; hominum clamat continuo fidem,
De suo ligello fumus si qua exit foras.
Quin quom it dormitum follem obstringit ob gulam.
An. Cur? St. ne quid animæ forte amittat dormiens.
An. Etiam'ne obturat inferiorem gutturem,
Ne quid animæ forte amittat dormiens?
St. Hæc mihi te, ut tibi me æquom'st credere, credo.
An. Immo equidem credo. St. an scin etiam quo modo?
Aquam hercle plorat, quom lauat, profundere.
An. Censen talentum magnum exorari potesse
Ab istoc sene, ut det, qui fiamus liberi?
St. Famem hercle utendam si roges, nunquam dabit.
Quin ipsi pridem tonsor ungues dempserat,
Collegit, omnia abstulit præsegmina.
An. Aedepol mortalem parcæ parcum prædicas.
St. Censen uero adeo esse parcum, & misere uiuere?
Pulmentum pridem ei eripuit miluius.
Homo ad prætorem plorabundus deuenit.
Infit ibi postulare plorans, eiulans,
Vt sibi liceret miluium uadarier.
Sexcenta sunt quæ memorem, si sit ocium.
Sed uter uostrorum est celerior, memora mihi.
An. Ego ut multo melior. St. coquum ego, non furem rogo.
An. Coquum ego dico. St. quid tu ais? Co. sic sum, ut uides.
An. Coquus ille nundinali'st, in nonum diem
Solet ire coctum. Co. tu trium literarum homo
Vituperas me? An. etiam fur trifurcifer?

Strobilus. Anthrax. Congrio.

Ac nunc iam tu. atq; agnum horum uter est pinguior.
An. Licet. St. tu congrio eum sume, atq; abi
Intro illuc, & uos eum sequimini,
Vos cæteri illuc ad nos. Co. hercle iniuria
Dispertiuisti.

Dispertiuisti. pinguiorem agnum isti habent.
St. At nunc tibi dabitur pinguior tibicina.
I sane cum illo Phrygia, tu autem Eleusium
Huc intro abidum ad nos. Co. o Strobile subdole
Huccine detrusisti me ad senem parcissumum
Vbi siquid poscamus, ad rauim poscamus prius,
Quam quicquam detur. St. stultus, & sine gratia es.
Tibi recte facere? quando quod facias, perit?
Co. Qui uero? St. rogitas? iam principio in ædibus
Turba istic nulla tibi erit, siquid uti uoles,
Domo abs te afferto, ne operam perdas poscere.
Hic autem apud nos magna turba, ac familia'st.
Supellex, aurum, uestes, uasa argentea.
Ibi si periit quippiam, quod te scio
Facile abstinere posse, si nihil obuia'st,
Dicant, coqui abstulerunt, comprehendite.
Vincite, uerberate, in puteum condite.
Horum tibi istic nihil eueniet. quippe cui
Vbi nihil quicqua'st, sequere hac sis me. Co. sequor.

Strobilus. Staphyla.

Eus Staphyla prodi, atq; hostium aperi. Sta. qui uocat?
h Str. Strobilus. Sta. qd uis? Str. hosce uti accipias coquos,
Tibicinamq;, & obsonium in nuptias.
Megadorus iussit Euclioni hæc mittere.
Sta. Cererin Strobile has facturi nuptias?
Str. Qui? Sta. quia temeti nihil allatum intellego.
Str. At iam afferetur, si a foro ipsus redierit.
Sta. Ligna hic apud nos nulla sunt. Str. sunt asseres?
Sta. Sunt pol. Str. sunt igitur ligna, ne queras foris.
Sta. Quid impurate q̄q̄ Volcano studes,
Cœnæ'ne causa, aut tuæ mercedis gratia
Nos, nostras ædeis postulas comburere?
Str. Haud postulo, duc istos intro. Sta. sequimini.

Pythodicus seruos.

Vrate, ego interuisam quid faciant coqui,
c Quos pol ut ego hodie seruem, cura maxuma'st.
Nisi unum hoc faciam, ut in puteo cœnam coquant.

Inde coctam sursum subducemus corbulis.
Si autem deorsum comedent, siquid coxerint,
Superi incœnati sint, & cœnati inferi.
Sic uerba hic facio, quasi negoci nihil siet,
Rapacidarum ubi tantum siet in ædibus.

Euclio. Congrio.

Olui animum tandem confirmare consolarier meum.
u Vt bene haberem filiæ in nuptijs.
Venio ad macellum, rogito pisces, indicant
Caros, agninam caram, caram bubulam,
Vitulinam, cetum, porcinam, cara omnia.
Atq; eo fuerunt cariora, æs non erat.
Abeo iratus illinc, quoniam nihil est, qui emam.
Ita illis impuris omnibus adij manum.
Deinde egomet mecum cogitare inter uias
Occœpi. festo die si quid prodegeris,
Profesto egere liceat, nisi perperceris.
Postq̃ hanc rationem cordi, uentriq; edidi,
Accessit animus ad meam sententiam,
Quam minimo sumptu filiam ut nuptum darem.
Nunc tusculum emi, & hasce coronas floreas.
Hæc imponentur in foco nostro lari,
Vt fortunatas faciat gnatæ nuptias.
Sed quid ego apertas ædeis nostras conspicor?
Et strepitus est intus. numnam ego compilor miser?
Co. Aulam maiorem si potes uicinia
Pete, hæc parua'st, capere non quit. Eu. hei mihi,
Perij hercle, aurum rapitur, aula quæritur.
Nimirum occidor, nisi ego intro huc propero currere.
Apollo quæso subueni mihi, atq; adiuua.
Confige sagittis fures thesaurarios,
Quoi in re tali subuenisti antehac.
Sed cesso prius, q̃ prorsus perij, currere?

Anthrax.

Romo desquama pisceis. tu Macherio,
d Congrum. murænam exdorsua quantum potes.
Ego hinc artoptam ex proxumo utendam peto.

A congrione. tu istum gallum si sapis,
Glabriorem reddes mihi, quam uolsus ludiu'st.
Sed quid hoc clamoris oritur hinc ex proxumo?
Coqui hercle credo faciunt officium suum.
Fugiam intro, nequid turbæ hic itidem fiat.

Glabrior. Ludius

ACTVS TERTIVS.

Congrio.

O Ptati ciues, populares, incolæ, accolæ, aduenæ omnes
Date uiam, qua fugere liceat. facite totæ plateæ pateant.
Nunqd. ego unquam nisi hodie, ad bacchas ueni in bacchanal coquinatum.
Ita me miserum, & meos discipulos fustibus male contuderunt.
Totus doleo, atque oppido perij, ita me iste habuit senex
Gymnasium, atat perij hercle ego miser. aperit bacchanal, adest,
Sequitur. scio quam rem geram. hæc ipsus magister me docuit.
Neque ligna ego usquam gentium præberi uidi pulchrius.
Itaque omneis exegit foras, me, atque hos onustos fustibus.

Coquinare, bus. Cohind... quæ fusti

Euclio. Congrio.

R Edi, quo fugis nunc? tene tene. Co. quid stolide clamas?
Eu. Quia ad treis uiros iam ego deferam tuum nomen. Co. quobrem?
Eu. Quia cultrum habes. Co. coquum decet. Eu. quid comminatus es
Mihi? Co. istuc malefactum arbitror, quia non latus fodi.
Eu. Homo nullu'st te scelestior qui uiuat hodie.
Neque quoi ego deindustria amplius male plus lubens faxim.
Co. Pol etsi taceas, palàm id quidem est. res ipsa testis est.
Ita fustibus sum mollior magis miser, quam ullus cinædus.
Sed quid tibi nos mendice homo tactio est? quæ res?
Eu. Etiam rogitas? an quia minus, quam æquom erat, feci?
Co. Sine, hercle cum malo magno tuo, si hoc caput sentiet.
Eu. Sed in ædibus quid tibi meis nam erat negocij
Me absente, nisi ego iusseram? uolo scire. Co. tace ergo,
Quia uenimus coctum ad nuptias. Eu. quid tu, malum, curas
Vtrum crudum, an coctum edam? nisi tu mihi es tutor.
Co. Volo scire, sinas, an non sinas, nos coquere hic cœnam.
Eu. Volo scire item ego, meæ domi mea salua futura.
Co. Vtinam mea mihi modo auferam, quæ attuli, salua.

Deferre nomen.

De industria.

Cinædus.
Tactio

an

EV. Me haud pœnitet, tua ne expetam? Co. scio, ne doce, noui.
Quid est, qua prohibeas nunc gratia nos coquere hic cœnam?
Quid fecimus? quid diximus tibi secus, q̃ uelles?
EV. Etiam rogitas scelestę homo, qui angulos omneis
Mearum ædium, & conclauium mihi peruium facitis?
Id ubi tibi erat negocium, ad focum si adesses,
Non fissile haberes caput; merito id tibi factu'st.
Adeo ut tu meam sententiam iam noscere possis,
Si ad ianuam huc accesseris, nisi iussero, propius,
Ego te faciam miserrumus mortalium uti sies.
Scis iam meam sententiam? quo abis? redi rursum.
Co. Ita me bene amet Lauerna, tu iam nisi reddi
Mihi uasa iubes, pipulo differam te hic ante ædeis.
Quid ego nunc agam? næ ego ædepol ueni huc auspicio malo.
Nummo sum conductus, plus iam medico mercede est opus.

Euclio. Congrio.

h Oc quidem hercle quoquo ibo, mecum erit, mecum feram.
Neq; id in tantis periculis unquam committam ut siet.
Ite sane nunc iam intro omnes & coqui, & tibicinæ.
Etiam introduce si uis uel gregem uenalium.
Coquite, facite, festinate nunc iam, quantum lubet.
Co. Hem perij. Eu. abi, opera huc conducta'st uostra, non oratio.
Co. Heu senex pro uapulando hercle ego abs te mercedem petam.
Coctum ego, non uapulatum dudum conductus fui.
EV. Lege agito mecum, molestus ne sis, & cœnam coque.
Aut abi in malum cruciatum ab ædibus. Co. abi tu modo.

Euclio.

i Llic hinc abit, Di immortales facinus audax incipit,
Qui cũ opulẽto pauper cœpit rẽ habere, aut negocium.
Veluti Megadorus tentat me omnibus miserum modis.
Qui simulauit mei honoris mittere huc caussa coquos.
Is ea caussa misit, hoc qui surriperent misero mihi.
Condigne etiam meus me intus gallus gallinacius,
Qui erat anui peculiaris, perdidit penissume,
Vbi erat hæc defossa, occœpit ibi scalpurire ungulis
Circũcirca. Quid opus est uerbis? ita mihi pectus peracuit.

Capio fustem, obtrunco gallum furem manifestarium.
Credo ego ædepol illi mercedem gallo pollicitos coquos,
Si id palam fecisset. exemi ex manu manubrium.
Quid opu'st uerbis? facta est pugna in gallo gallinacio.
Sed Megadorus meus affinis eccum incedit a foro.
Iam hunc non ausim præterire, quin consistam, & colloquar.

Megadorus. Euclio.

Arraui amicis multis consilium meum
De conditione hac. Euclionis filiam
Laudant, sapienter factum, & consilio bono.
Nam meo quidem animo si idem faciant cæteri
Opulentiores, pauperiorum filias
Vt indotatas ducant uxores domum,
Et multo fiat ciuitas concordior,
Et inuidia nos minore utamur, q̃ utimur.
Et illæ malam rem metuant, q̃ metuunt, magis.
Et nos minore sumptu simus, q̃ sumus.
In maxima illæc populi parte est optuma,
In pauciore auidis altercatio est.
Quorum animis auidis, atq; insatietatibus
Neq; lex, neq; tutor capere est qui possit modum.
Neq; hoc qui dicat, quo illæ nubent, diuites.
Dotatæ es, istud ius pauperibus ponitur,
Quo iubeant, nubant, dum dos ne fiat comes.
Hoc si ita fiat, mores meliores sibi
Parent, pro dote quos ferant, q̃ nunc ferunt.
Ego faxim muli pretio, qui superant equos,
Sient uiliores gallicis canterijs.
Eu. Ita me Di amabunt, ut ego hunc ausculto lubens.
Nimis lepide fecit uerba ad parsimoniam.
Me. Nulla ergo dicat, equidem dotem ad te attuli
Maiorem multo, q̃ tibi erat pecunia.
Enim mihi quidem æquom'st
Purpuram, atq; aurum dari,
Ancillas, mulos, muliones, pedisequas,
Salutigerulos pueros, uehicula, qui uehat.
Eu. Vt matronarum hic facta pernouit probe.
Moribus præfectum mulierum hunc factum uelim.

Me. Nunc quoq; uenias, plus plaustrorum in aedibus
Videas, quàm ruri, quando ad uillam ueneris.
Sed hoc etiam pulchru'st,
Praequam ubi sumptus petunt.
Stat fullo, phrygio, aurifex, lanarius,
Cinistones, patagiarij, indusiarij,
Flammearij, uiolarij, carinarij,
Aut manulearij, aut murobrecharij.
Propolae, linteones, calceolarij,
Sedentarij, sutates, diabathrarij.
Solearij astant, astant molochinarij.
Petunt fullones. sarcinatores petunt.
Strophiarij astant. semizonarij.
Iam hosce absolutos censeas, cedunt, petunt,
Trecenti constant phylacistae in atrijs.
Textores, limbolarij, arcularij,
Ducuntur, datur aes. iam hosce absolutos censeas,
Quom incedunt infectores crocotularij,
Aut aliqua mala crux semper est, quae petat.
Eu. Compellarem ego illum, ni metuam, ne desinat
Memorare mores mulierum, nunc sic sinam.
Me. Vbi nuguendis res soluta est omnibus,
Ibi ad postremum cedit miles, aes petit.
Itur, putatur ratio cum argentario.
Miles impransus astat, aes censet dari.
Vbi disputata est ratio cum argentario,
Etiam plus ipsus debet argentario.
Spes prorogatur militi in alium diem.
Hae sunt, atque aliae multae in magnis dotibus
Incommoditates, sumptusq; intolerabiles.
Nam quae indotata'st, ea in potestate'st uiri.
Dotatae mactant & malo, & damno uiros.
Sed eccum affinem ante aedis. quid agitur Euclio?

Euclio. Megadorus.

Imium lubenter audiui sermonem tuum.
Me. An audiuisti? Eu. usque a principio omnia.
Me. Tamen è meo quidem animo, aliquanto rectius facias,
Si nitidior sis nuptijs filiae.

Fullo. Phrygio
Aurifex. Lanarius
Artificü diversa nomina
Cinistones. Patagiarij
Flammearij. Violarij
Manulearij. Linteones
Sedentarij. Sutates
Solearij. Sarcinatores.
Strophiarij.
Textores. Limbolarij
Arcularij.
Crocotularij.
Nuguendi
Putari rationē
Argentarius
Disputari rationē
Prorogari
Mactant quē malo.
Nitidior
Indusiarij.
Carinarij.
Myrobrecharij.
Calceolarij.
Diabathrarij.
Molochinarij.

EU. Pro re, nitorem, & gloriam, pro copia
Qui habent, meminerint sese unde oriundi sient.
Neq; pol Megadore mihi, neq; quoiq̃ pauperi
Opinione melius res structa est domi.
ME. Immo est. & Dij faciant, ut siet
Plus, plusq̃ istuc sospitent, quod nunc habes.
EU. Illud mihi uerbum non placet, quod nunc habes.
Tam hic scit me habere, q̃ egomet. anus fecit palàm.
ME. Quid tute solus è senatu seuocas?
EU. Pol ego te ut accusem merito meditabar. ME. quid est?
EU. Quid sit me rogas? qui mihi omneis angulos
Furum impleuisti in aedibus misero. qui mihi
Intromisisti in aedeis quingentos coquos
Cum senis manibus, genere geryonaceo.
Quos si argus seruet, qui oculeus totus fuit,
Quem quondam Ioni Iuno custodem addidit,
Is nunq̃ seruet. praeterea tibicinam,
Quae mihi interbibere sola, si uino scateat,
Corinthiensem fontem pyrenem potest.
Tum obsonium autem. ME. pol uel leoni sat est,
Etiam agnum misi. EU. quo quidem agno sat scio
Magis curiosam nusq̃ ullam esse bestiam.
ME. Volo ex te ego scire, qui sit agnus curio.
EU. Qui ossa, atq; pellis totus est. ita cura macet.
Quin exta inspicere in sole etiam uiuo licet.
Ita is pellucet, quasi laterna punica.
ME. Caedundum illum ego conduxi. EU. tum tu idem optumu'st,
Loces efferundum. nam iam credo mortuus est.
ME. Potare ego tecum hodie Euclio uolo.
EU. Non potem ego quidem hercle. ME. At ego iussero
Cadum unum uini ueteris à me afferrier.
EU. Nolo hercle, nam mihi bibere decretum aquam est.
ME. Ego te hodie reddam madidum, si uiuo, probe.
Tibi an decretum est bibere aquam? EU. scio quam rem agat,
Vt me deponat uino, eam affectat uiam.
Post hoc quod habeo, ut commutet coloniam,
Ego id cauebo. nam alicubi abstrudam foris.
Ego faxo, & operam, & uinum perdiderit simul.
ME. Ego nisi quid uis, eo lauatum, ut sacrufices.

EV. Aedepol næ tu aula multos inimicos habes.
Atq; istuc aurum, quod tibi concreditum est.
Nunc hoc mihi factu optumu'st, ut te auferam
Aula in fidei phanum, ibi abstrudam probe.
Fides nouisti me, & ego te, caue sis tibi
Ne tu in me mutassis nomen, si hoc concreduo.
Ibo ad te fretus tua fides fiducia.

QVARTVS ACTVS.

Strophilus Lyconidis seruos.

Hoc est serui facinus frugi facere, quod ego persequor,
Ne moræ, molestiæq; imperium herile habeat sibi.
Nam qui hero ex sententia seruire seruos postulat,
In herum matura, in se sera condecet capessere.
Sin dormitet, ita dormitet, seruom sese ut cogitet.
Nam qui amanti hero seruitutem seruit, quasi ego seruio,
Si herum uidet superare amorem, hoc serui officium reor,
Retinere ad salutem, non eum quo incumbat, eo impellere.
Quasi pueri qui nare discunt, scirpea inducitur ratis,
Qui laborent minus, facilius ut nent, & moueant manus.
Eodem modo seruom ratem esse amanti hero æquom censeo
Vt toleret, ne pessum abeat, tanq̃
Imperium herile discat, ut quod non os uelit, oculi sciant.
Quod iubeat, citis quadrigis citius properet persequi.
Qui ea curabit, abstinebit censeo næ bubula.
Nec sua opera reddet unquam in splendorem compedes.
Nunc herus meus amat filiam huius Euclionis pauperis.
Eam hero nunc renunciatu'st nuptum huic Megadoro dari.
Is speculatum huc misit me, ut quæ fierent, fieret particeps.
Nunc sine omni suspitione in ara hic assidam sacra.
Hinc ego huc, & illuc potero quid agant, arbitrarier.

Euclio. Strophilus.

Tu modo caue quoiq̃ indicassis aurũ meum esse istic Fides.
Non metuo ne qsq̃ inueniat, ita probe in latebris situm est.
Aedepol næ illic pulchram prædã agat, siqs illã inuenerit
Aulam onustam auri, uerum id te quæso ut prohibessis Fides.
Nunc lauabo, ut rem diuinam faciam, ne affinem morer.

Quin ubi

Quin ubi accersat me, meam extemplo filiam ducat domum.
Vide fides etiam atq; etiam nunc, saluam ut aulam abs te auferã.
Tuæ fidei credidi aurum. in tuo luco, & phano est situm.
St. Di immortales, quod ego hunc hominem facinus audio loqui.
Se aulam onustam auri abstrusisse hic intus in Phano: Fides,
Caue tu illi fidelis quæso potius fueris, q̃ mihi.
Atq; hic pater est, ut ego opinor, huius, herus quam amat.
Ibo hinc intro, perscrutabor phanum, si inueniam uspiam
Aurum, dum hic est occupatus. sed si repperero o' Fides,
Mulsi congialem plenam faciam tibi fideliam.
Id adeo tibi faciam, uerum ego mihi bibam, ubi id fecero.

Euclio.

On temere est, ꝙ coruos cantat mihi nunc ableua manu.
n Simul radebat pedibus terram, & uoce crocitabat sua.
Continuo meum cor cœpit artem facere ludicram,
Atq; in pectus emicare. sed ego cesso currere?

Euclio. Strophilus.

Oras lumbrice, qui sub terra erepsisti modo.
f Qui modo nusquam cõparebas. nunc quom cõpares, peris.
Ego pol te præstigiator miseris iam accipiam modis.
St. Quæ te mala crux agitat? quid tibi mecum est commerci senex?
Quid me afflictas? quid me raptas? qua me caussa uerberas?
Eu. Verberabilissime etiam rogitas, non fur, sed trifur?
St. Quid tibi surripui? Eu. redde huc sis. St. qd uis reddã? Eu. rogitas?
St. Nihil equidem tibi abstuli. Eu. at illud quod tibi abstuleras, cedo.
St. Ecquid agis? Eu. quid agam? auferre non potes. St. quid uis tibi?
Eu. Pone hoc sis. aufer cauillam. non ego nunc nugas ago.
St. Quid ego ponam? quin tu eloquere quicquid est, suo nomine.
Non hercle equidem quicq̃ sumpsi, nec tetigi. Eu. ostende huc manus.
St. Hem tibi ostendi, eccas. Eu. uideo, age ostende etiam tertiam.
St. Laruæ hunc, atq; intemperiæ, insaniæq; agitant senem.
Facis ne iniuriam mihi, an non? Eu. qa fateor nõ perdo, maxumã.
Atq; id quoq; iam fiet, nisi fatere. St. quid fatear tibi?
Eu. Quid abstulisti hinc? St. Di me perdant, si ego quicq̃ abstuli.
Niue adeo abstulisse uellem. Eu. agedum excutedum pallium.
St. Tuo Arbitratu. Eu. ne inter tunicas habeas. St. tenta qua lubet.
Eu. Vah, scelestus q̃ benigne, ut ne abstulisse intellegam.

Noui sycophantias. age rursum ostende huc manũ
Dextrã. St. hem. Eu. nũc leuã ostende. St. qn eqdem ambas profero.
Eu. Iam scrutari mitto, redde huc. St. qd reddam? Eu. ah nugas agis,
Certe habes. St. habeo ego. quid habeo? Eu. non, dico, audire expetis.
Id meum quicquid habes, redde. St. insanis, perscrutatus es
Tuo arbitratu, neq; tui me quicquam inuenisti penes.
Eu. Mane mane. quis ille intus alter erat tecum simul?
Perij hercle, ille nunc intus turbat. hunc si amitto, hic abierit.
Postremo iam hunc perscrutaui, hic nihil habet. abi quo lubet.
Iupiter te, Diq; omnes perdant. St. haud male agit gratias.
Interstringere Eu. Ibo intro, atq; illi tuo socieno iam interstringam gulam.
Fugin hinc ab oculis, abin an non? St. abeo. Eu. cauesis te uideam.

Strophilus.

Ortuum ego me mauelim læto malo,
Abstrudere m Quam non ego illi dem hodie insidias seni.
Nam hic iam non audebit aurum abstrudere.
Credo referet iam secum, & mutabit locum.
Foris. Crepuit. Atat foris crepuit, eccum senex aurum effert foras.
Tantisper hic ego ad ianuam concessero.

Euclio. Strophilus.

Idei censebam maxumam multo fidem
Subleuit os f Esse, ea subleuit os mihi penissume.
Ni subuenisset coruos, perijssem miser.
Nimis hercle ego illum coruom ad me ueniat uelim,
Qui indicium fecit, ut ego illi aliquid boni
Dicam. nam quod dedit tandiu, q̃ perdium.
Nunc hoc ubi abstrudam, cogito solum locum.
Syluani lucus extra murum est auius,
Crebro salicto oppletus ibi summam locum.
Certum est Syluano potius credam, q̃ fidei.
Fuge, fuge. Di me saluom, & seruatum uolunt.
Præcurrere St. Iam ego illuc præcurram, atq; inscendam aliquam in arborem:
Inscendere Indéq; obseruabo, aurum ubi abstrudat senex.
Abstrudere Quanq̃ hic manere me herus sese, iusserat,
Certu'st malam rem potius quæram cum lucro.

Lyconides

Lycónides adoleſcens. Eunomia mulier. Phœdra puella.

Ixi tibi mater, iuxta rem mecum tenes
d Super Euclionis filiam. nunc te obſecro,
Fac mentionem cum auonculo mater mea.
Reſecroq; mater, quod dudum obſecraueram.
Eu. Scis tute, facta uelle me, quæ tu uelis.
Et iſtuc confido à fratre me impetraſſere.
Et cauſa iuſta eſt, ſiquidem ita'ſt, ut prædicas.
Te eam compreſſiſſe uinolentum uirginem.
Ly. Ego'ne ut te aduorſum mentiar mater mea?
Ph. Perij mea nutrix, obſecro te, uterus dolet.
Iuno lucina tuam fidem. Ly. hem mater mea,
Tibi rem potiorem uideo. clamat, parturit.
Eu. I hac intro mecum gnate mi ad fratrem meum,
Vt iſtuc, quod me oras efficiam tibi, impetratum ab eo auferam.
Ly. Iam ego ſequor te mater. ſed ſeruom meum
Strophilum miror, ubi ſit, quem ego me iuſſeram
Illic opperiri. nunc ego mecum cogito.
Si mihi dat operam, me illi iraſci iniurium eſt.
Ibo intro. ubi de capite meo ſunt comitia.

Strophilus.

Ici diuitijs, qui aureos monteis colunt,
p Ego ſolus ſupero. nam iſtos reges cæteros
Memorare nolo hominum mendicabula.
Ego ſum ille rex Philippus. o lepidum diem.
Nam ut dudum hinc abij, multo illuc adueni prior,
Multoq; prius me collocaui in arborem.
Indéq; expectabam, aurum ubi abſtrudebat ſenex.
Vbi ille abijt, ego me deorſum duco de arbore.
Exfodio aulam auri plenam. inde ex eo loco
Video recipere ſe ſenem, ille me non uidet.
Nam ego modo declinaui paulum me extra uiam.
Atat eccum ipſum. ibo ut hoc condam domum.

Euclio ſenex. Lycónides adoleſcens.

p Erij, interij, occidi. quo curram? quo non curram? tene tene.
Quem? quis? neſcio. nihil uideo, cæcus eo, atq;

Equidem quo eam, aut ubi ſim, aut qui ſim,
Nequeo cum animo certum inueſtigare. obſecro uos ego mihi auxilio,
Oro, obteſtor, ſitis. & hominem demonſtretis, qui eam abſtulerit,
Qui ueſtitu, & creta occultant ſeſe, atq; ſedent quaſi ſint frugi,
Quid ais tu? tibi credere certu'ſt. nam eſſe bonum te, uoltu cognoſco.
Quid eſt? quid ridetis? noui omneis. ſcio fures eſſe hic complures.
Hem nemo habet horum? occidiſti. dic igitur quis habet, neſcis?
Heu me miſerum, miſerum. perij male perditus, peſſume ornatus eo,
Tantum gemiti, et malæ mœſtitiæ hic dies mihi obtulit famē, et pau-
Perditiſſumus ego ſum omnium in terra. (periem.
Nam quid mihi opus uita'ſt, qui tantum auri
Perdidi, quod cuſtodiui ſedulo? egomet me fraudaui,
Animumq; meū, geniumq; meū, nūc eo alij lætificantur meo malo, &
damno. pati nequeo.
Ly. Quinā homo hic ante ædeis noſtras eiulans conqueritur mœrens?
Atq; hic qdē Euclio eſt, ut opinor. oppido ego interij. palàm res eſt.
Scit peperiſſe iam (ut ego opinor) filiam ſuam. nunc mihi, incertu'ſt
Quid agā, abeā, an maneā, an adeā, an fugiā, qd agā ædepol neſcio.

Euclio ſenex. Lyconides adoleſcens.

q Vis hic loquitur? Ly. ego ſum miſer. Eu. immo ego ſum
miſer, & miſere perditus.
Ly. Quoi tanta mala mœſtitudo obtigit. animo bono es.
Eu. Quo obſecro pacto eſſe poſſum? Ly. quia iſtuc facinus, quod tuum
Sollicitat animum, id ego feci, & fateor. Eu. quid ego ex te audio?
Ly. Id quod ueru'ſt. Eu. quid ego emerui adoleſcens mali
Quamobrem ita faceres? meq; meoſq; perditum ires liberos?
Ly. Deus impulſor fuit. is me ad illam illexit. Eu. quo modo?
Ly. fateor me peccauiſſe, & me culpam commeritum ſcio.
Id adeo te oratum aduenio, ut animo æquo ignoſcas mihi.
Eu. Cur id auſus facere, ut id, quod non tuum eſſet, tangeres?
Ly. Quid uis fieri? factu'ſt. illud fieri infectum non poteſt.
Credo deos uoluiſſe. nam ni uellent, non fieret ſcio.
Eu. At ego credo deos uoluiſſe, ut apud te me in neruo enicem.
Ly. Ne iſtuc dixis. Eu. quid tibi ergo meam me inuito tactio'ſt?
Ly. Quia uini uitio, atq; amoris feci. Eu. homo audaciſſume
Cum iſtac te oratione huc ad me adire auſin impudens?
Nam ſi iſtuc ius eſt, ut tu iſtuc excuſare poſſes,
Luce clara deripiamus aurum matronis palàm.

Poſt id, ſi

Post id, si prensi simus, excusemus ebrios
Nos fecisse amoris caussa. nimis uile est uinum, atq; amor,
Si ebrio atq; amanti impune facere quod lubeat, licet.
Ly. Quin tibi ultro supplicatum aduenio ob stultitiam meam.
Eu. Non mihi homines placent, qui quom malefecerunt, purgant.
Tu illam scibas non tuam esse, non attactam oportuit.
Ly. Ergo quia sum tangere ausus, haud causificor, quin eam
Ego habeam potissumum. Eu. tun habeas me inuito meam?
Ly. Haud te inuito postulo, sed meam esse oportere arbitror.
Quin tu eam inuenies inquam meam illam esse oportere Euclio.
Eu. Nisi refers. Ly. quid tibi ego referã? Eu. quod surripuisti meum.
Iam quidem ad prætorem hercle te rapiam, & tibi scribam dicã.
Ly. Surripui ego tuũ? unde? aut quid idest? Eu. ita te amabit Iuppiter,
Vt tu nescis. Ly. nisi quidem tu mihi quid quæras, dixeris.
Eu. Aulam auri inquam te reposco, quam tu confessus mihi
Te abstulisse. Ly. neq; id ædepol dixi, neq; feci. Eu. negas?
Ly. Pernego. immo neq; ego aurum, neq; istæc aula, quæ siet,
Scio, nec noui. Eu. illam ex Syluani luco, quam abstuleras, cedo.
I refer. dimidiam tecum potius partem diuidam.
Tametsi fur mihi es. molestus non ero furi, refer.
Ly. Sanus tu non es, qui furem me uoces. ego te Euclio
De alia re resciuisse censui, quod ad me attinet.
Magna est res, quam ego tecum ociose, si ocium est, cupio loqui.
Eu. Dic bona fide, tu id aurum non surripuisti? Ly. non, bona.
Eu. Istuc quoq; bona. neq; id scis q abstulerit mihi? Ly. non. Eu. atq;
Si scies qui abstulerit, mihi indicabis? Ly. faciam. Eu. neq; partem
Tibi ab eo, quoi est, indipisces, neq; furem excipies?
Ly. Ita. Eu. id fallis? Ly. tum me faciat quod uolt magnus Iuppiter.
Eu. Sat habeo. age nunc loquere quid uis. Ly si me nouisti minus,
Genere quo sim gnatus, hic mihi est Megadorus auonculus.
Meus fuit pater Antimachus. ego uocor Lyconides.
Mater est Eunomia. Eu. noui genus. nunc quid uis? Ly. id uolo
Noscere, filiam ex te tu habes? Eu. immo ecillam domi.
Ly. Eam tu despondisti (opinor) meo auonculo. Eu. omnem rem tenes.
Ly. Is me nunc renunciare repudium iussit tibi.
Eu. Repudium rebus paratis, atq; exornatis nuptijs?
Vt illum Di immortales omnes, quantum est, perduint.
Quem propter hodie auri tantum perdidi infelix miser.
Ly. Bono animo es. bene dice. nunc quæ res tibi, & gnatæ tuæ

Causificari

Dicã scribere alicui

Resciui

Renunciare repudium

Bene, feliciterq; uortat, ita Di faxint, inquito.
Eu. Ita Di faciant. Ly. & mihi ita Di faciant. audi nunc iam.
Qui homo culpam admisit in se, nullus est tam parui pretij
Quin pudeat, quin purget sese. nunc te obtestor Euclio,
Vt quod ego erga te imprudens peccaui, aut gnatam tuam,
Mihi ignoscas, eamq; uxorem mihi des, ut lex iubet.
Ego me iniuriam filiæ fecisse fateor tuæ
Cereris uigilijs per uinum atq; impulsu adolescentiæ.
Eu. Hei mihi quod facinus ex te ego audio. Ly. curre i uise,
Quem ego auom feci iam ut esses filiæ nuptijs.
Nam tua gnata peperit decumo mense post. numerum cape.
Eo repudium remisit auonculus caussa mea.
Intro exquære sit'ne ita, ut ego prædico. Eu. perij oppido.
Ita mihi ad malum malæ res plurimæ se adglutinant.
Ibo intro, ut quid huius sit rei sciam. Ly. iam te sequor.
Hæc propémodum iam esse in uado salutis res uidetur.
Nunc seruom esse ubi dicam meum Strophilum, non reperio.
Nisi etiam hic opperiar tamen paulisper. postea
Intro hunc subsequar. interim spacium ei dabo exquirendi meum
Factum ex gnatæ pedisequa nutrice, an uerum norit.

QVINTVS ACTVS.

Strophilus. Lyconides.

d I immortales, quibus, & quantis me donatis gaudijs?
Quadrilibrẽ aulam auro onustã habeo. qs me est diuitior?
Quis me Athenis nunc magis quisq̃ est homo, quoi Di sint propitij?
Ly. Certo enim ego uocem hic loquentis modo me audire uisus sum.
St. Herum ego'ne aspicio meum? Ly. uideon Strophilum seruom meũ?
St. Ipsu'st. Ly. haud aliu'st. St. cõgrediar. Ly. contollã gradũ. credo ego
Illum, ut iussi, eampse anum adisse huius nutricem uirginis.
St. Quin ego illi me inuenisse dico hanc prædam, atq; eloquor.
Igitur orabo, ut manu me mittat, ibo, atq; eloquar.
Repperi. Ly. quid repperisti? St. non quod pueri clamitant
In faba se repperisse. Ly. iam'ne autem ut soles, ludis?
St. Here mane, eloquar, iã ausculta. Ly. age ergo loquere. St. repperi
Hodie here diuitias nimias. Ly. ubi nam? St. quadrilibrem inquam
Aulam auri plenam. Ly. quod ego facinus audio ex te? St. Euclioni
Huic seni surripui. Ly. ubi id aurum? St. in arca apud me, nunc
Volo me emitti manu. Ly. ego ne te emittam manu

Scelerum cumulatissime? St. abi here scio quam rem geras.
Lepide hercle animum tentaui tuum, iam eripere apparabas.
Quid faceres, si repperissem? Ly. non potes probasse nugas
I redde aurum St. reddam ego aurum? Ly. redde inquam, ut huic
reddatur. St. ah.
Vnde? Ly. quod modo fassus es esse in arca. St. soleo hercle ego nugas
Garrire. ita loquor. Ly. at scin quomodo? St. uel hercle enica.
Nunquam hinc feres a me. Imperfecta fabula.

Nugas garrire.

CAPTEIVEI.

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.
AEGIO SENEX.
LORARIVS.
PHILOCRATES. CAPTEIVEI.
TYNDARVS.
ARISTOPHONTES.
AEGIONIS PVER.
PHILOPOLEMVS.
STALAGMVS SERVOS.
GREX.

ARGVMENTVM.

Aptus est in pugna AEGIONIS filius.
Alium quadrimum fugiens seruos uendidit.
Pater CAPTEIVOS commercatur alios.
Tantum studens ut natum recuperet.
Et inibi emit olim amissum filium.
Is suo cum domino ueste uorsa, ac nomine
Vt amittatur fecit, ipsus plectitur.
Et is reduxit captum, & fugitiuom simul,
Indicio quoius alium agnoscit filium.

Quadrimum
Commercari
Inibi

PROLOGVS.

Os quos uidetis stare hic CAPTEIVOS duos,
Illi qui stant, hi stant hic ambo, non sedent.
Vos, uos mihi testes estis me uerum loqui.

Stare
Sedere

Senex qui hic habitat AEGIO est huius pater.
Sed is quo pacto suo sibi seruiat patri,
Id ego hic apud uos proloquar, si operam datis.
Seni huic fuerunt filij nati duo.
Alterum quadrimum puerum seruos surripuit.
Eumq; hinc profugiens uendidit in AVLIDE
Patri huiusce. iam hoc tenetis? optumu'st.
Negat hercle ille ultimus, accedito.
Si non ubi sedeas, locus est, est ubi ambules.
Quando histrionem cogis mendicarier.
Ego me tua caussa (ne erres) non rupturus sum.
Vos, qui potestis ope uestra censerier,
Accipite reliquom. alieno uti nihil moror.
Fugitiuos ille, ut dixeram ante, huius patri
Domo quem profugiens dominum abstulerat, uendidit.
Hic postq̃ hunc emit, dedit eum huic gnato suo
Peculiarem, quia quasi una ætas erat.
Hic domi nunc seruit suo patri, nec scit pater.
Est uero dijnos, quasi pilas, homines habent.
Rationem habetis, quo modo unum amiserit.
Postquam belligerant Aetoli cum Aulidis,
Vt fit in bello capitur alter filius.
Medicus MAENARCHVS emit ibidem in Aulide.
Cœpit capteiuos commercari hic alios.
Si quem reperire posset, cum quo mutet suum.
Illum capteiuom hunc suum esse nescit, qui domi'st.
Et quoniam heri inde audiuit de summo loco,
Summoq; genere captum esse equitem alium,
Nihil pretio parsit, filio dum parceret,
Reconciliare ut facilius posset domum.
Emit hosce de præda ambos de quæstoribus.
Hi sce autem inter sese confinxerunt dolum.
Quo pacto hic seruos suum herum hinc amittat domum.
Itaq; inter se commutant uestem, & nomina.
Illic uocatur PHILOCRATES, hic TYNDARVS.
Huius illic, hic illius hodie fert imaginem.
Et hic hodie expediet hanc docte fallaciam.
Et suum herum faciet libertatis compotem.
Eodemq; pacto fratrem seruabit suum.

Reducemq;

Reducemq; faciet liberum in patriam ad patrem,
„ Imprudens itidem & sæpe iam in multis locis
„ Plus insciens quis fecit, q̄ prudens boni.
Sed inscientes sua sibi fallacia
Ita compararunt, & confinxerunt dolum.
Itaq; hi commenti de sua sententia,
Vt in seruitute hic ad suum maneat patrem.
Ita nunc ignorans suo sibi seruit patri.
Homunculi quanti sunt quom recogito?
Hæc res agetur nobis, uobis fabula.
Sed etiam est, paucis uos quod monitos uoluerim.
Profecto expediet fabulæ huic operam dare.
Non pertractate facta'st, neq; item ut cæteræ.
Neq; spurcidici insunt uersus immemorabiles.
Hic neq; periurus leno'st, nec meretrix mala,
Neq; miles gloriosus. Ne uereamini,
Quia bellum Aetolis dixi cum Aulidis
Foris illic extra scenam fient prælia.
Nam hoc planè iniquom'st comico chorago,
Conari de subito nos agere tragœdiam.
Proin siquis pugnam expetat, lites contrahat.
Valentiorem nactus aduersarium
Si erit, ego faciam, ut pugnam inspectet non bonam.
Adeo ut spectare postea omneis oderit.
Abeo. ualete iudices iustissumi
Domi, belliq; duellatores optumi.

ACTVS PRIMVS.

Ergasilus parasitus.

Vuentus nomen indidit scorto mihi.
Quod inuocatus soleo esse in conuiuio.
Scio absurde dictum hoc derisores dicere.
At ego dico recte. nam scortum in conuiuio,
Sibi amator talos quom iacit, inuocat.
Est ne inuocatum an non? planissume.
Verum hercle uerum nos parasiti planius,
Quos nunquam quisquam neq; uocat, neq; inuocat,
Quasi mures semper edimus alienum cibum,

Vbi res prolatæ sunt, quom rus homines eunt.
Simul prolatæ res sunt nostris dentibus.
Quasi quom caletur, cochleæ in occulto latent.
Suo sibi succo uiuont, ros si non cadit.
Item parasiti rebus prolatis latent.
In occulto miseri uictant succo suo.
Dum ruri rurant homines, quos liguriant.
Prolatis rebus parasiti uenatici
Sumus, quando rure redierunt, molossici.
Odiosiciq́;, & multum incommodistici.
Et hic quidem hercle, nisi qui colaphos perpeti
Potest parasitus, frangiq́; aulas in caput,
Vel extra portam ire trigeminam ad sacculum licet.
Quod mihi ne eueniat nonnullum periculu'st.
Nam postq̃ meus rex est potitus hostium,
Ita nunc belligerant Aetoli cum Aulide,
Nam AETOLIA hæc est. illic est captus in AVLIDE
PHILOPOLEMVS huius AEGIONIS filius
Senis, qui hic habitat, quæ ædes lamentariæ
Mihi sunt, quas quotiescunq; conspicio, fleo.
Nunc hic occœpit quæstum hunc filij gratia,
Inhonestum, & maxume alienum ingenio suo.
Homines capteiuos commercatur, si queat
Aliquem inuenire, suum quicum mutet filium.
Nunc ad eum pergam. sed aperitur hostium
Vnde saturitate sæpe ego exij ebrius.

Aegio senex. Lorarius. Ergasilus Parasitus.

Duorte animum scis istos tu istos capteiuos duos,
Heri quos emi de præda de quæstoribus,
His indito catenas singularias.
Istas maiores, quibus sunt uincti demito.
Sinito ambulare, si foris, si intus uolent.
Sed uti asseruentur magna diligentia.
„ Liber capteiuos auis fere consimilis est.
„ Semel fugiendi si data'st occasio,
Satis est. nunquam postilla possis prendere.
Lo. Omnes profecto liberi lubentius

Sumus, q̃ seruimus. Ae. non uidere ita tu quidem.
Lo. Si non est quod dem, me'ne uis dem ipse in pedes?
Ae. Si dederis, erit extemplo mihi, quod dem tibi.
Lo. Auis me ferè consimilem faciam, ut prædixti.
Ae. Ita ut dicis, si faxis, te in caueam dabo.
Sed satis uerborum est. cura quæ iussi, atq; abi.
Pa. Quod quidem ego nimis q̃ cupio ut impetret.
Nam ni illum recipit, nihil est quo me recipiam.
Nulla'st spes, iuuentutis, sese omneis amant.
Ille demum antiquis est adolescens moribus,
Quoi nunquam uoltum tranquillauit gratus.
Condigne pater est eius moratus moribus.
Ae. Ego ibo ad fratrem, ad alios capteiuos meos.
Visam ne noctu hac quippiam turbauerint.
Inde me continuo recipiam rursum domum.
Pa. Aegre'st mihi, hunc facere quæstum carcerarium
Propter sui gnati miseriam, miserum senem.
Sed si ullo pacto ille huc conciliari potest,
Vel carnuficinam hunc facere possum perpeti.
Ae. Quis hic loquitur? Pa. ego, qui tuo mœrore maceror,
Macesco, consenesco, & tabesco miser.
Ossa, atq; pellis sum misera macritudine.
Neq; unquam quicquam me iuuat, quod edo domi.
Foris aliquantillum etiam quod gusto, id beat.
Ae. Ergasile salue Pa. Di te bene ament Aegio.
Ae. Ne fle. Pa. ego'ne illum non fleam? ego'ne non defleam
Talem adolescentem? Ae. semper sensi filio
Meo te esse amicum, & illum intellexi tibi.
Pa. Tum deniq; omnes nostra intellegimus bona,
Quom quæ in potestate habuimus, ea amisimus.
Ego postquam gnatus tuus potitus est hostium,
Expertus quanti fuerit, nunc desidero.
Ae. Alienus quom eius incommodum tam ægre feras,
Quid me patrem par facere'st, quoi ille'st unicus?
Pa. Alienus ego? alienus ille? ah Aegio
Nunquam istuc dixis, neq; animum induxis tuum.
Tibi ille unicu'st, mihi etiam unico magis unicus.
Ae. Laudo, malum quom amici, tuum ducis malum.
Nunc habe bonum animum. Pa. heu Ae. huic illud dolet,

CAP.

Quia nunc remissus est edendi exercitus.

Pa. Nullum'ne interea nactus, qui possit tibi
Remissum, quem dixti, reparare exercitum?

Ae. Quid credis? fugitant omnes hanc prouinciam.
Posteaq̃ captus est Philopolemus tuus.

Pa. Non pol mirandu'st fugitare hanc prouinciam,
Multis, & multigeneribus opus est tibi
Militibus. primodum opu'st Pistoriensibus,
Eorum sunt aliquot genera Pistoriensium.
Opus Paniceis, opus Placentinis quoq;.
Opus Turdetanis, opu'st Ficedulensibus.
Iam maritumi omnes milites opus sunt tibi.

Ae. Vt sæpe summa ingenia in occulto latent?
Hic qualis imperator, nunc priuatus est.
Habe modo bonum animum. Nam illum confido domum
In his diebus me reconciliassere.
Nam eccum hic capteiuom adolescentem alium,
Prognatum genere summo, & summis diuitijs.
Hoc illum me mutare confido fore.

Pa. Ita Di Deæq; faxint. Ae. sed num quo foras
Vocatus ad cœnam? Pa. nusquam pol quod sciam.
Sed quiddum id quæris? Ae. quia mihi'st natalis dies.
Propterea te uocari ad cœnam uolo.

Pa. Facete dictum. Ae. sed si pauxillum potes
Contentus esse. Pa. næ perpauxillum modo.
Nam istoc me assiduo uictu delecto domi.

Ae. Age sis roga, emptum nisi quis meliorem afferet,
Quæ tibi, atq; amicis placeat conditio magis,
Quasi fundum uendam, meis me addicam legibus.

Pa. Proh fundum uendis? Ae. tu quidem haud fundum mihi,
Sed si uenturus, tempori. Pa. Hem mihi iam ocium est.

Ae. I modo, uenare leporem, nunc itym tenes.
Nam meus scrupulosam uictus commeat uiam.

Pa. Nunquam istoc uinces me Aegio, ne postules.
Cum calceatis dentibus ueniam tamen.

Ae. Asper meus uictus sane'st. Pa. senteis ne esitas?

Ae. Terrestris cœna'st. Pa. sus terrestris bestia'st.

Ae. Multis oleribus. Pa. curato ægrotos domi.

Ae. Num quid uis? uenias tempori. Pa. memorem mones.

Ae. Ibo intro, atq; intus subducam ratiunculam,
Quantillum argenti mihi apud trapezitam siet.
Ad fratrem quo ire dixeram, mox iero.

ACTVS SECVNDVS.

Lorarius. Philocrates. Tyndarus. Capteiui.

I immortales id uoluerunt, uos hanc erumnam exequi.
Decet id pati animo æquo. si id facietis, leuior labos erit.
Domi fuistis credo liberi.
Nunc seruitus si euenit, ei uos morigerari mos bonu'st.
Eamq; herili imperio, ingenijs uostris leuem reddere.
Indigna digna habenda sunt, herus quæ facit. Ca. ohohohoh.
Lo. Eiulatione haud opus est, oculis multa misera cuditis.
In re mala animo si bono utare, adiuuat.
Ca. At nos pudet, quia cum catenis sumus. Lo. at pigeat postea
Nostrum herum, si uos eximat uinculis,
Aut solutos sinat, quos argento emerit.
Ca. Quid à nobis metuis, scimus
Nostrum officium quod est, si solutos sinat.
Lo. At fugam fingitis. sentio quam rem agitis.
Ca. Nos fugiamus? quos fugiamus? Lo. in patriam.
Ca. Apage, haud nos deceat fugitiuos imitari.
Lo. Immo ædepol, si erit occasio, haud dehortor.
Ca. Vnum exorare uos sinite nos.
Lo. Id quidnam est? Ca. ut sine hisce, arbitris
Atq; uobis, nobis detis loquendi locum,
Lo. Fiat. abscedite hinc. nos concedamus huc,
Sed breuem orationem incipesse. Ph. Hem istuc certum erat
Concede huc. Lo. abite ab istis. Ph. obnoxij
Vobis sumus ob hanc rem, quom quæ uolumus,
Copia'st, atq; ea facitis nos compotes.
Ph. Secede hunc nunc iam, si uidetur, procul.
Ne arbitri dicta nostra arbitrari queant,
Ne'ue permanet palàm hæc nostra fallacia.
Nam doli non doli sunt, ni astu colas.
Sed malum maximum, si id palàm prouenit.
Nam si herus mihi es tu, atq; ego me tuum
Esse seruom assimulo, tamen uiso opus,

Cauto est opus, ut sobrie, sineq; arbitris accurate hoc agatur, docte
Et diligenter. tanta incœpta res,
Haud somniculose hoc agendu'st. Ty. ero ut me uoles.
Ph. Spero. nam nunc uides pro tuo charo capite
Charum offerre meum caput uilitati. Ty. scio.
Ph. Sat scire tam memento, quando id, quod uoles, habebis,
» Nam ferè maxuma pars morē hunc hoies habēt. quod sibi uolūt,
» Dum id impetrant boni sunt, sed id ubi iam penes sese habent,
» Ex bonis pessumi, & fraudolentissumi
» Sunt. nunc ut mihi te uolo esse, autumo,
Quod tibi suadeam, suadeam meo patri.
Pol ego si te audeam, meum patrem
Nominem. nam secundum patrem tu es pater proxumus.
Ty. Audio. Ph. & propterea sæpius te, ut memineris, moneo.
Non ego herus tibi, sed seruos sum. nunc obsecro te hoc unum,
Quoniam nobis Di immortales animum ostenderunt suum,
Vt qui herum me tibi fuisse, atq; esse nunc conseruom uelint,
Quod antehac pro iure imperitabam meo, te oro nunc per precem,
Per fortunam incertam, & per mei te erga bonitatem patris,
Perq; conseruitium commune, quod hostica euenit manu,
Ne me secus honore honestes, q̃ ego te quom seruibas mihi.
Atq; qui fueris, & qui nunc sis, meminisse ut memineris.
Ty. Scio quidem me te esse nunc, & te esse me. Ph. hem istuc si potes
Memoriter meminisse, inest spes nobis in hac astutia.

Aegio. Philocrates. Tyndarus.

Am ego reuortar intro, si ex his quæ uolo, exquisiuero.
Vbi sunt isti, quos ante ædeis iussi huc produci foras?
Ph. Pol tibi ne quæstioni essemus, cautum intellego,
Ita uinclis, custodijsq; circumuenti sumus.
Ae. Qui cauet, ne decipiatur, uix cauet, quom etiam cauet.
» Etiam quom cauisse ratus est, sæpe is cautor captus est.
An uero non iusta caussa'st, ut uos seruem sedulo,
Quos tam grandi sim mercatus præsenti pecunia?
Ph Neq; pol tibi nos, quia seruas, æquom stultitiæ uortere.
Neq; te nobis, si abeamus hinc, si fuat occasio.
Ae. Vt uos hic, itidem illic apud uos meus seruatur filius.
Ph. Captus est? Ae. ita. Ph. non igitur nos soli ignaui fuimus.

Ae. Secede huc. nam sunt, quæ ex te solo scitari uolo,
Quarum rerum te falsiloquom mihi esse nolo. Ph. non ero,
Quod sciam. si quid nesciui, id nescium tradam tibi.
Ty. Nunc senex est in tonstrina, nunc iam cultros attinet.
Næ is quidem inuoluere inijcere uoluit, uestem ut ne inquinet.
Sed utrum strictim ne attonsurum dicam esse, an per pectinem
Nescio. uerum si frugi'st, usq; admutilabit probe.
Ae. Quid tu, seruos'ne esse an liber mauelis? memora mihi.
Ph. Proxumum quod sit bono, quodq; à malo longissume,
Id uolo. quanq̃ non multum fuit molesta seruitus.
Nec mihi secus erat, q̃ si essem familiaris filius.
Ae. Euge pol Thalem talento non emam milesium.
Nam ad sapientiam huius nimius nugator fuit.
Vt facete orationem ad seruitutem contulit.
Quo de genere natu'st illic Philocrates? Ph. Polyplusio.
Quod genus illic unu'st pollens, atq; honoratissumum.
Ae. Quid, ipsus hic quo honore ẽ illic? Ph. summo, atq; ab summis uiris.
Ae. Tum igitur ei, quom in alijs tanta gratia'st, ut prædicas,
Quid diuitiæ? sunt'ne optumæ? Ph. unde excoquat seruom senex.
Ae. Quid pater, uiuit'ne? Ph. uiuom quom inde abijmus, liquimus.
Nunc uiuat necne, id Horcum scire oportet scilicet.
Ae. Salua res est. philosophatur quoq; iam, non mendax modo'st.
Quod erat ei nomen? Ph. Thesaurochrysonicochrysides.
Ae. Videlicet & propter diuitias inditum id nomen quasi est.
Ph. Immo ædepol propter auaritiam ipsius, atq; audaciam.
Nam illi Theodoromedes fuit germano nomine.
Ae. Quid tu ais? tenax'ne pater est eius? Ph. immo ædepol pertinax.
Quin etiam, ut magis noscas, Genio ubi suo quando sacruficat,
Ad rem diuinam quibus est opus, samijs uasis utitur,
Ne ipse Genius surripiat. proinde alijs ut credat, uide.
Ae. Sequere hac me igitur, eadem ego ex hoc, quæ uelo exquisiuero.
Philocrates hic fecit hominem frugi, ut facere oportuit.
Nam ego ex hoc quo genere natus sis scio, hic fassu'st mihi.
Hæc tu eadem si confiteri uis, ex tua re feceris.
Quæ tamen scito scire me ex hoc. Ly. fecit officium hic suum,
Quom tibi est confessus uerum, quem uolui sedulo meam
Nobilitatem occultare, & genus, & diuitias meas.
Aegio, nunc quando patriam, & libertatem perdidi,
Non ego istunc me potius, q̃ te metuere æquom censeo.

Æquabilis

Obseq imperii

Insueram

Vis hostilis cum istoc fecit meas opes æquabiles.
Memini quom dicto haud audebat, facto nunc lædat licet.
Sed uiden? fortuna humana fingit, artat'q; ut lubet.
Me qui liber fueram seruom fecit, e summo infimum.
Qui imperare insueram, nunc alterius imperio obsequor.
Equidem, si perinde, ut ipse fui imperator familiæ,
Habeā dominū, haud uerear, ne iniuste, aut grauiter mihi imperet.
Aegio hoc te monitum, nisi forte ipse non uis, uolueram.
Ae. Loquere audacter. Ty. tam ego fui ante liber, q̄ gnatus tuus.
Tam mihi, q̄ illi libertatem hostilis eripuit manus.
Tam ille apud nos seruit, q̄ ego nunc hic apud te seruio.
Est profecto Deus, qui quæ nos gerimus, audit'q;, & uidet.
Is, uti tu me hic habueris, p̄inde illum illic curauerit.
Bene merenti bene profuerit, male merenti par erit.
Quam tu filium tuum, tam pater me meus desiderat.
Ae. Memini ego istoc, sed faterin eadem, quæ hic fassus est mihi?
Ty. Ego patri meo esse fateor summas diuitias domi.
Me'q; summo genere gnatum, sed te obtestor Aegio,
Ne tuum animum auariorem faxint diuitiæ meæ.
Ne patri, tametsi unicus sum, decere uideatur magis
Me saturum seruire apud te sumptu & uestitu tuo,
Quam illic, ubi minime honestu'st mendicantem uiuere.
Aeg. Ego uirtute Deûm, & maiorum nostrûm diues sum satis.
" Non ego omnino lucrum omne esse utile homini existumo.
" Scio ego multos iam lucrum luculentos homines reddidit.
" Est etiam ubi profecto damnum præstet facere, q̄ lucrum.
" Odi ego aurum. multa multis sæpe suasit perperam.
Nunc animum huc aduorte, ut ea quæ sentio, pariter scias.
Filius meus illic apud uos seruit captus inulide.
Eum si reddes, mihi præterea unum nummum ne duis.
Et te, & hunc amittam hinc, alio pacto abire non potes.
Ty. Optumum, atq; æquissumū oras, optumus'q; hominum es homo.
Sed is priuatam illic seruitutem seruit, an publicam?
Aeg. Priuatā medici Mænarchi. Ty. pol hic qdē huius est cliens.
Tam hoc quidem tibi in procliui, q̄ imber est, quando pluit.
Aeg. Fac is homo ut redimat. Ty. faciam. sed te id oro Aegio.
Aeg. Quid uis, dū ab re ne quid ores, faciam. Ty. ausculta. tum scies.
Ego me amitti donicum ille huc redierit, non postulo.
Verum quæso te, ut æstimatum hunc mihi des, quē mittā ad patrē,

Seruit ser. < pub. / priu.

In procliui.

Vt is homo redimatur illic. Aeg. immo alium potius misero
Hinc, ubi erunt induciæ, illuc, tuum qui conueniat patrem,
Qui tua, quæ tu iusseris mandata, ita, ut uelis, perferat.
Ty. At nihil est ignotum ad illum mittere, operam luseris.
Hunc mitte. hic omne transactum reddet, si illuc uenerit.
Nec quẽquam fideliorem, neq; quoi plus credat, potes
Mittere ad eum, nec qui magis sit seruos ex sententia.
Neq; adeo quoi tuum concredat filium hodie audacius.
Ne uereare meo periculo, huius ego experiar fidem
Fretus ingenio eius, quod me esse scit erga se beneuolum.
Aeg Mittam equidem istum æstumatum tua fide, si uis. Ty. uolo.
Quam citissume potest, tam hoc cedere ad factum uolo.
Aeg. Num quæ caussa'st, quin si ille huc non redeat, uiginti mnas
Mihi des pro illo? Ty. optume immo. Aeg. soluite istum nunc iam,
Atq; utrunq;. Ty. Di tibi omnes omnia optata ferant,
Quom me tanto honore honestas, quomq; ex uinclis eximis.
Hoc quidem haud molestu'st iam, quod collus collaria caret.
Quod bonis benefit beneficium, gratia ea grauida'st bonis.
Nunc tu illum, si illo es missurus, dice, demonstra, præcipe,
Quæ ad patrem uis nunciari. uin uocem huc ad te? Ty. uoca.

Aegio. Philocrates. Tyndarus.

Væ res bene uortat mihi, meoq; filio,
Vobisq; uolt te nouos herus operam dare
Tuo ueteri domino, quod uelit, fideliter.
Nam ego te æstumatum huic dedi uiginti mnis
Hic autem te ait mittere hinc uelle ad patrem,
Meum ut illic redimat filium. mutatio
Inter me, atque illum, ut nostris fiat filijs.
Ph. Vtroq; uorsum rectu'st ingenium meum
Ad te, atque ad illum. pro rota me uti licet.
Vel ego huc, uel illuc uortar, quo imperabitis.
Aeg. Tute tibi ea tuopte ingenio prodes plurimum,
Quom seruitutem ita fers ut ferri decet.
Sequere. en tibi hominem. Ty. gratiam habeo tibi,
Quom copiam istam mihi, & potestatem facis,
Vt ego ad parentes hunc remittam nuncium.
Qui me quid rerum hic agitem, & quid fieri uelim,
Patri meo ordine omnem rem illuc perferat.

Conuenit

Nunc ita conuenit inter me, atq; hunc Tyndare,
Vt te æstumatum in Aulidem mittam ad patrem.
Ac si non rebitas huc, ut uiginti minas
Dem pro te. Ph. recte conuenisse censeo.
Nam pater expectat aut me, aut aliquem nuncium,
Qui hinc ad se ueniat. Ty. ergo animum aduortas uolo,
Quæ nunciare hinc te uolo in patriam ad patrem.
Ph. Vt adhuc locorum feci, faciam sedulo,
Vt potissumum in rem quod recte conducat tuam,
Id petam, id persequarq́; corde, & animo, atq; uiribus.
Ty. Facis ita, ut te facere oportet. nunc animum aduortas uolo.
Omnium primum salutem dicito matri, & patri,
Et cognatis, & quem alium beneuolentem uideris.
Me hic ualere, & seruitutem seruire huic homini optumo,
Qui me honestiorem honore semper fecit, & facit.
Ph. Istuc non præcipias, facile memoria memini. Ty. tamen,
Nam quidem, nisi ꝙ custodem habeo, liberum me esse arbitror,
Dicito patri, quo pacto mihi cum hoc conuenerit
De huius filio. Ph. quæ memini mora mera'st monerier
Vt eum redimat, & remittat huc nostrum amborum uicem.
Meminero. Aeg. at q̃primum, istuc in rem utrique'st maxume.
Ph. Non tuum tu magis uidere, q̃ ille suum gnatum cupit.
Aeg. Meus mihi, suus quoiq; est carus. Ph. nũ quid aliud uis patri
Nunciari? Ty. me hic ualere, & tu te audacter dicito
Tyndare inter nos fuisse ingenio haud discordabili,
Neq; te commeruisse culpam, neq; me aduorsatum tibi,
Benéq; hero gessisse morem. in tantis ærumnis tamen
Neq; me unquam deseruisse te, neq; factis, neq; fide
Rebus in dubijs egenis, hoc pater quando sciet
Tyndare, ut fueris animatus erga suum gnatum, atq; se,
Nunquam erit tam auarus, quin te gratis emittat manu.
Et mea opera, si hinc redibo, faciam ut faciat facilius.
Nam tua opera, & comitate, & uirtute, & sapientia
Fecisti, ut redire liceat ad parentes denuo.
Quom apud hunc confessus es & genus, & diuitias meas.
Quo pacto emisti è uinculis tuum herum tua sapientia.
Ph. Feci ego ista, ut commemoras & te meminisse id, gratu'st mihi.
Merito tibi ea euenerunt à me. nam nunc Philocrates,
Si ego item memorem, quæ me erga multa fecisti bene,

discordabilis, commeruisse culpam

emittere manu.

Nox diem adimat. nam seruos meus si esses, nihilo secius
Mihi obsequiosus semper fuisti. Aeg. Di. uostram fidem.
Hominum ingenium liberale. ut lachrumas excutiunt mihi.
Videas corde amare inter se. quantis laudibus suum herum
Seruos collaudauit. Ph. pol istic me haud centesumam
Partem laudat, q̃ ipse meritus est, ut laudetur laudibus.
Aeg. Ergo quom optume fecisti, nunc adest occasio
Benefacta cumulare, ut erga hunc rem geras fideliter.
Ph. Magis non factum possum uelle, q̃ opera experiar persequi.
Id ut scias, Iouem supremum testem do Aegio,
Me infidelem non futurum Philocrati. Aeg. probus es homo.
Ph. Nec me secus unquam ei facturum quicq̃. q̃ memet mihi.
Ty. Istaec dicta te experiri & opera, & factis uolo.
Et quod minus dixi, q̃ uolui de te, animum aduortas uolo.
Atq; horum uerborum caussa mihi caue iratus fuas.
Sed te quaeso cogitato, hinc te mea fide mitti domum
Aestumatum, & meam esse uitam hic pro te positam pignori.
Ne tu me ignores, quomodo extemplo meo e' conspectu abscesseris.
Quom me seruom in seruitute pro te hic reliqueris.
Tuq; te pro libero esse Ducas pignus deseras.
At neq; des operam pro me, ut huius reducem facias filium.
Scito te minis uiginti aestumatum mittier.
Fac fidele sis fideli, caue fidem fluxam geras.
Nam pater scio faciet, quae illum facere oportet omnia.
Serua tibi perpetuum amicum me, atq; hunc inuentum inueni.
Haec per dexteram tuam, te dextera retinens manu,
Obsecro infidelior mihi ne fuas, q̃ ego sum tibi.
Tu hoc age. mihi herus nunc es, tu patronus, tu pater.
Tibi commendo spes, opesq; meas. Ph. mandauisti satis.
Satin habes mandata quae sunt, facta si refero? Ty. satis.
Ph. Et tuo huc ornatus reueniam ex sententia?
Nunquid aliud? Ty. ut quamprimum possis, redeas. Ph. res monet.
Aeg. Sequere me, uiaticum ut dem a' trapezita tibi.
Eadem opera a' praetore sumas syngraphũ. Ty. quem syngraphũ?
Aeg. Quem hic ferat secum ad legionẽ, hinc ire huic ut liceat domum.
Tu intro abi. Ty. bene ambulato. Ph. bene uale. Aeg. aedepol rẽ meã
Constabiliui, quom illos emi de praeda a' quaestoribus,
Expediui ex seruitute filium, si Dis placet.
At etiam dubitaui hos homines emerem, an non emerem diu.

Seruate istum (sultis) intus serui, ne quoquam pedem
Efferat sine custode. at ego mox apparebo domi.
Ad fratrem modo captiuos alios inuiso meos.
Eadem percontabor ecquis hunc adolescentem nouerit.
Sequere te ut amittam, ei rei primum præuorti uolo.

ACTVS TERTIVS.

Ergasylus parasitus.

Iser homo'st, q ipse sibi, qđ edat quærit, et id ægre inuenit.
m Sed ille est miserior, qui ægre quærit, & nihil inuenit.
Ille miserrimus est, qui quom esse cupit, qđ edat, nō habet.
Nam hercle huic diei, si liceat, oculos effodiam lubens.
Ita malignitate onerauit omnes mortales mihi.
Neq; ieiuniosiorem, neq; magis effractum fame
Procedere. Vidi, nec quoi minus procedat quicquid facere occœperit.
Esuriales. Ita uenter, gutturq; resident esuriales ferias.
Licet parasiticæ arti maxumam malam crucem.
Ita iuuentus iam ridiculos, inopesq; ab sese segregat.
Nihil morantur iam lacones imi subselli uiros.
Plagipatidas, quibus sunt uerba sine penu & pecunia,
Eos requirunt, qui libenter, quom ederint, reddant domi.
Ipsi obsonant, quæ parasitorum ante erat prouincia.
Ipsi de foro tam aperto capite ad lenones eunt,
Quam in tribu aperto capite sontes condemnant reos.
Teruncij. Neq; ridiculos iam teruncij faciunt. sese omnes amant.
Nam ut dudum hinc abij, accessi ad adolescentes in foro.
Saluete inquam quo imus unà inq̃ ad prandium? atq; illi tacent.
Quis agit hoc? aut quis profitetur inquam? quasi muti silent.
Neq; me rident. ubi cœnamus inquam? atq; illa abnuunt.
Dictū. Dico unum ridiculum dictum de dictis melioribus,
Menstruales epulas. Qui solebam menstruales epulas ante adipiscier,
De compacto gerire. Nemo ridet. sciui extemplo rem de compacto geri.
Ne canem quidem irritatam uoluit quisquam imitarier.
Saltem si non arriderent, dentes ut restringerent.
Abeo ab illis, postquam uideo me sic ludificarier,
Pergo ad alios. uenio ad alios, deinde ad alios, una res.
Compacto rem agere. Omnes compacto rem agunt, quasi in uelabro olearij.
Olearij. Nunc redeo, inde quom me ibi uideo ludificarier.
Obambulare. Item alij parasiti frustra obambulabant in foro.

Nunc

In Velabro uendebant oleum olearij.



Nunc barbarica lege certu'st ius meum omne persequi.
Qui concilium iniere, quo nos uictu, & uita prohibeant,
His diem dicam. irrogabo mulctam, ut mihi cœnas decem
Meo arbitratu dent, quom cara annona sit, sic ægero.
Nunc ibo ad portum hinc. est illic mihi una spes cœnatica.
Si ea decollabit, redibo huc ad senem ad cœnam asperam.

Aegio.

Quid est suauius, q̃ bene rem gerere bono publico
Sicut ego feci heri? Quom emi hosce hoies? ubi qsq; uidet,
Eunt obuiam. gratulanturq; eam rem, ita me miserum
Restitando, retinendoq; lassum reddiderunt. uix iam miser
Ex gratulando emnebam. tandem abij ad prætorem. ibi
Vix requieui. rogo syngraphum. datur mihi illico,
Do Tyndaro. ille abijt demum. inde illico præuortor domum,
Postquam id actu'st, eo protinus ad fratrem, mei ubi sunt alij
Capteiui. rogo, Philocratem ex Aulide ecquis omnium
Nouerit. hic exclamat, eum sibi esse sodalem. dico eum
Esse apud me. hic extemplo orat, obsecratq; eum sibi
Vt liceat uidere. iussi illico hunc exolui. nunc sequere me,
Vt quod me orauisti impetres, eum hominem ut conuenias.

Tyndarus.

Nunc illud est, quom me fuisse, q̃ esse nemo mauelim.
Nunc spes, opes, auxiliaq; a me segregant, spernuntq; me.
Hic ille'st dies, quom nulla uitæ salus sperabilis est mecũ.
Neq; exilium exitio'st, neq; adeo spes, quæ mihi hunc aspellat.
Nec mendacijs subdolis mihi usquam mantellum est meis.
Nec sycophantijs, nec fucis ullum mantellum obuia'st.
Neq; precatio perfidijs meis, nec malefactis fuga'st.
Nec confidentiæ usquam hospitiu'st, nec diuorticulum dolis.
Operta quæ fuere, aperta sunt. patent præstigiæ.
Omnis res palam est, neq; ullum pol de hac re negocium est,
Quin male occidam, oppetamq; pestem, heri uicem mei.
Perdidit me Aristophontes hic, qui uenit modo intro. is me nouit,
Is sodalis Philocrati, & cognatus est. neq; iam seruare salus,
Si uolt, me potest, nec copia'st. nisi si aliquam corde machinor
Astutiam. quam, malum? quid machiner? quid cõminiscar miser?
Maxumas nugas, ineptiasq; haud dubiu'st me cœpisse, horreo.

Aegio. Tyndarus. Aristophontes. Colaphus.

Vo illũ nũc hoiem foras proripuisse se dicã ex ædibus?

q Ty. Nũc enivero occidi. eũt ad te hostes Tyndare. qd loquar?

Quid fabulabor? quid negabo? aut quid fatebor? mihi

Res omnis in incerto sita'st. quid rebus confidam meis?

Vtinam te Di prius perderent, q̃ peristi e patria tua

Aristophontes, qui ex parata imparatam rem omnem facis.

Occisa est hæc res. nisi reperio atrocem mihi aliquam

Astutiam. Aeg. sequere. hem tibi hominem. adi, atq; alloquere,

Ty. Quis est homo me hominum miserior? Ar. quid istuc est.

Quod meos te dicam sic fugitare oculos Tyndare?

Proq; ignoto me aspernari, quasi me nunquam noueris?

Equidem tam sum seruos, q̃ tu, etsi ego domi liber fui.

Tu usque à puero seruitutem seruiuisti in Aulide.

Ae. Aedepol minime miror is si te fugitat, aut oculos tuos.

Aut si te odit, qui istum appelles Tyndarum pro Philocrate.

Ty. Aegio, hic homo rabiosus habitus est in Aulide.

Ne tu quod fabuletur, in aureis immittas tuas.

Nam istic hastis insectatus est domi matrem, & patrem.

Et illic isti qui insputatur morbus interdum uenit.

Proin tu ab istoc procul recedas. Ae. ultro istũ à me. Ar. ain uerbero

Me rabiosum, atq; insectatum hastis meum memoras patrem?

Et eum morbum mihi esse, ut qui me opus sit insputarier?

Ae. Ne uerere, multos istic morbus homines macerat,

Quibus insputare saluti fuit, atq; ijs profuit.

Ar. Quid tu ãt ẽt huic credis? Ae. qd ego credã huic? Ar. isanũ eẽ me?

Ty. Viden hunc q̃ inimico uoltu intuetur? concedi optumu'st

Aegio. fic quod tibi dixi, gliscit rabies, caue tibi.

Ae. Credidi esse insanum extemplo, ubi te appellauit Tyndarum.

Ty. Quia suum ipse interdum ignorat nomen, neq; scit qui siet.

Ae. At te etiam suum sodalem esse aiebat. Ty. audiui, Di magni.

Et quidem Alcmæon, atq; Orestes, & Lycurgus postea

Vna opera mihi sunt sodales, qua iste. Ar. at etiam furcifer

Male loqui mihi audes? non ego te noui? Ae. pol phanõ id qdẽ ẽ.

Non nouisse, qui istum appellas Tyndarum pro Philocrate.

Quem uides, eum ignoras? illum nominas, quem non uides?

Ar. Immo iste eum sese ait, qui non est. & qui uero est, negat.

Ty. Tu repertus enim Philocratem qui superes ueriuerbio.

Ar. pol

Fugitare
Aspernari
Rabiosus
Immittere in aures
Insectari quẽ hastis
Insputare
Insputare
Gliscere
Veriverbiũ

Ar. Pol ego ut rem uideo, tu inuentus uera uanitudine.
Qui couincas. sed quæso hercle agedũ aspice ad me. Ty. hẽ. Ar. dic mõ
Te negas Tyndarũ esse? Ty. nego inq̃. Ar. tu te Philocratẽ esse ais?
Ty. Ego inq̃. Ar. tu ne huic credis? Aeg. quam tibi plus q̃dem, aut mihi.
Nam ille quidem, quem tu memoras esse, hodie hinc abijt Aulidem
Ad patrem huius. Ar. quem patrem, qui seruos est? Ty. & tu quidẽ
Seruos, & liber fuisti, & ego me confido fore,
Si huius huc reconciliasso in libertatem filium.
Ar. Quid ais furcifer? tum te gnatum esse huic memoras liberum?
Ty. Non equidem me liberum, sed Philocratem esse aio. Ar. quid est?
Vt scelestus, Aegio nunc is te ludos facit. nam is est
Seruos ipse. neq; præter eum quisq̃ ei seruos fuit.
Ty. Quia tute ipse eges in patria, nec tibi qui uiuas dom'st.
Omneis inuenire similes tibi uis. non mirum facis.
" Est miserorum, ut male uolentes sint, atq; inuideant bonis.
Ar. Videsis Aegio, ne quid tu huic temere insistas credere.
Atq; ut perspicio, profecto iam aliquid pugnæ edidit.
Filium tuum quod redimere se ait, id neutiquam mihi placet.
Ty. Scio te id nolle fieri. efficiam tamen ego id, si Di adiuuant.
Illum restituam huic. hic autem in Aulidem me meo patri.
Propterea ad patrem hinc amisi Tyndarum. Ar. quin tute is es?
Neq; præter te in Aulide ullus seruos istuc nomine'st.
Ty. Pergin seruom me exprobrare esse, id quod ui hostili obtigit?
Ar. Sed enim iam nequeo contineri. Ty. heus tu, quid agis, quin fugis?
Iam illic nos insectabit lapidibus, nisi illunc iubes
Comprehendi? Ar. crucior. Ty. ardent oculi. fune opus Aegio.
Viden tu illi maculari corpus totum maculis luridis?
Atrabilis agitat hominem. Ar. at pol te, si hic sapiat senex,
Atra pix agitet apud carnuficem, ac tuo capiti illuceat.
Ty. Iam deliramenta loquitur. Laruæ stimulant uirum.
Ae. Hercle, quid si hunc comprehendi iusserim? Ty. sapias magis.
Ar. Crucior, lapidem non habere me, ut illi mastigiæ
Cerebrum excutiam, qui me insanum uerbis concinnat suis.
Ty. Audin lapidem quæritare? Ar. solus te solum uolo
Aegio. Ae. istinc loquere si quid uis, procul tamen audiam.
Ty. Nanq; ædepol si adites propius, os denasabit tibi
Mordicibus. Ar. neq; pol me insanum Aegio esse creduis,
Neq; fuisse unquam, neq; esse morbum, quem istic autumat.
Verum si quid metuis a me, iube uinciri uolo,

— :- Inter sacrum et saxum :—

Dum istic itidem uinciatur. Ty. immo enimuero Aegio
Istic, qui uolt, uinciatur. Ar. tace modo ego Philocrates
Falsê faciam, ut uerus hodie reperiare Tyndarus.
Longius quid mihi abnutas? Ty. tibi ego abnuto? qd agat, si absis?
Ae. Quid ais? qd si adeã hunc insanum? Ty. nugas ludificabitur.
Garriet, quod neq; pes unquam, neq; caput compareat.
Armenta absunt. Aiacem, hunc quom uides, ipsum uides.
Ae. Nihil facio, tamen adibo. Ty. nunc ego omnino occidi.
Nunc ego inter sacrum, saxumq; sto, nec quid faciam scio.
Ae. Do tibi operam Aristophontes, siquid est, quod me uelis.
Ar. Ex me audibis uera, quae nunc falsa opinare, Aegio.
Sed hoc primum expurgare tibi uolo, me insaniam
Neq; tenere, neq; mi esse ullum morbum, nisi quod seruio.
At ita me rex Deûm, atq; hominum faxit patriae compotem,
Vt istic Philocrates non magis est, q̃ aut ego, aut tu. Ae. ehò dic mihi.
Quis illic igitur est? Ar. quem dixi à principio tibi.
Hoc si secus reperies, nullam caussam dico, quin mihi
Et parentum, & libertatis apud te deliquio siet.
Ae. Quid tu ais? Ty. me tuũ eẽ seruom, et te meũ herũ. Ae. haud istuc rogo
Fuistin liber? Ty. fui. Ar. Pol non fuit, nugas agit.
Ty. Qui tu scis? an fortasse fuisti meae matri obstetrix,
Qui id iam audacter dicere audes? Ar. puerum te uidi puer.
Ty. At ego te uideo maior maiorem. hem rursum tibi
Rem meam non cures, si recte facias. num ego curo tuam?
Ae. Fuit'ne huic pater Thesaurochrysonicochrysides?
Ar. Non fuit. neq; ego istuc nomen unquam audiui ante hunc diem.
Philocrati Theodoromedes fuit pater. Ty. pereo probe.
Quin tu quiescis dierectum cor meum, ac suspende te.
Tu sussultas, ego miser uix asto prae formidine,
Ae. Satin istuc mihi exquisitu'st, fuisse hunc seruom in Aulide,
Neq; esse hunc Philocratem? Ar. tam satis, q̃ nunq̃ inuenies secus.
Sed ubi is nũc est? Ae. ubi ego minime, atq; ipsus se uolt maxume.
Tum igitur ego aerumnatus, deartuatus sum miser.
Scelesti huius technis, qui me ut lubitu'st, ductauit dolis.
Sed uidesis. Ar. quin exploratum dico, & prouisum hoc tibi.
Ae. Certon? Ar. quin nihil unq̃ inuenies magis hoc certo certius.
Philocrates iam in aulide amicus fuit mihi à puero puer.
Ae. Sed qua facie'st tuus sodalis Philocrates? Ar. dicam tibi.
Macilento ore, naso acuto, corpore albo, & oculis nigris.

Subruffus

Abnutare
Expurgare
Deliquium
Nugas agere
Dierectus
Sussultare
Aerumnari
Deartuari
Ductare quẽ dolis

Subruffus aliquantum, crispus, cincinnatus. Ae. conuenit.
Ty. Vt quidem hercle in medium ego hodie pessume processerim.
Væ illis uirgis miseris, quæ hodie in tergo morientur meo.
Ae. Verba mihi data esse uideo. Ty. quid cessatis compedes
Currere ad me, meaq; amplecti crura, ut uos custodiam?
Ae. Satin me illi hodie scelesti capti cæperunt dolo?
Illic seruom se assimulabat, hic sese autem liberum.
Nucleum amisi, reliquit pignori putamina. Putamen.
Ita mihi stolido suis os subliuere officijs. Officia.
Hic quidem me nunquam irridebit. Colaphe, Cordalio, Corax,
Ite istinc, efferte lora. Co. num lignatum mittimur?

Aegio. Tyndarus. Aristophontes.

Nijcite huic actutum manicas mastigiæ.
i Ty. Quid hoc est negocij? quid ego deliqui? Ae. rogas?
Sator, sartorq; scelerum, & messor maxume?
Ty. Non occatorem dicere debebas prius? Occator
Nam semper occant prius, quam sarriunt rustici. Occare. Sarrire
Ae. At ut confidenter mihi contra astitit.
Ty. Decet innocentem seruom, atq; innoxium
Confidentem esse, suum apud herum potissumum.
Ae. Astringite isti (sultis) uehementer manus.
Ty. Tuus sum. tu has quidem uel præcidi iube.
Sed quid negocij, quamobrem succenses mihi?
Ae. Quia me, meamq; rem, quod in te uno fuit,
Tuis scelestis falsidicis fallacijs
Delacerauisti, deartuauistiq; opes. Deartuare
Confecisti omnes res, atq; rationes meas.
Ita mihi emunxisti Philocratem fallacijs.
Illum esse seruom credidi, te liberum.
Ita uosmet aiebatis, itaq; nomina
Inter uos permutastis. Ty. fateor omnia
Facta esse ita, ut dicis, & fallacijs
Abisse eum abs te mea opera, atq; astutia.
An obsecro hercle te id nunc succenses mihi?
Ae. At cum cruciatu maxumo id factu'st tuo.
Ty. Dum ne ob malefacta peream, parui æstumo.
Si ego hic peribo, ast ille ut dixit, non redit.

At erit mihi hoc factum mortuo memorabile.
Meum herum captum ex seruitute, atq; hostibus
Reducem fecisse liberum in patriam ad patrem.
Meumq; potius me caput periculo,
Promptauisse, q̃ is periret ponere.
Ae. Facito ergo ut acherunti ducas gloriam.
Ty. Qui per uirtutem peritat, non pol interit.
Ae. Quando ego te exemplis pessimis excruciauero,
Atq; ob sutelas tuas te morti misero,
Vel te interijsse, uel perisse prædicent.
Dum pereas, nihil interdico, dicant uiuere.
Ty. Pol si istuc faxis haud sine pœna feceris.
Si ille huc redibit, & sicut confido affore.
Ar. Proh Di immortales, nunc ego teneo, nunc scio
Quid sit hoc negoci. meus sodalis Philocrates
In libertate'st ad patrem in patria. bene'st,
Nec quisqua'st mihi, nunc æque melius quoi uelim.
Sed hoc mihi ægre'st, me huic dedisse operam malam.
Qui nunc propter me, meáq; uerba uictus est.
Ae. Vetuin te quicquam mihi hodie falsum proloqui?
Ty. Vetuisti. Ae. cur es ausus mentiri mihi?
Ty. Quia uera obessent illi, quoi operam dabam?
Nunc falsa prosunt. Ae. at tibi oberunt. Ty. optumu'st,
At herum seruaui, quem seruatum gaudeo,
Quoi me custodem addiderat herus maior meus.
Sed male'ne id factum arbitrare? Ae. pessume.
Ty. At ego aio, recte. qui abs te seorsum sentio;
Nam cogitato, siquis hoc gnato tuo
Tuus seruos faciat, qualem haberes gratiam?
Emitteres'ne nec'ne eum seruom manu?
Esset'ne apud te is seruos acceptissumus? responde.
Ae. Opinor. Ty. cur ergo iratus mihi es?
Ae. Quia illi fuisti, quàm mihi fidelior.
Ty. Quid tu una nocte postulauisti, & die,
Recens captum hominem & nuperum, & nouicium
Te perdocere, ut melius consulerem tibi,
Quàm illi, quicum unà puero ætatem exegeram?
Ae. Ergo ab eo petito istam gratiam, ducite
Vbi ponderosas crassas capiat compedes.

Reducé facere
Proptauisse
Sutelas
Seorsum sentire ab aliq.
Acceptissimus
Nuperus. Nouicius.
Exigere ætatem.

Inde ibis porro in latomias lapidarias,
Ibi quom alij octonos lapides effodiunt,
Nisi quotidianum sexquiopus confeceris,
Sexcentoplago nomen indetur tibi.
Ar. Per Deos, atq; homines te ego obtestor, Aegio,
Ne tu istunc hominem perduis. Ae. curabitur.
Nam noctu neruo uinctus custodibitur.
Interdiu sub terra lapides eximet.
Diu ego hunc cruciabo, non uno absoluam die.
Ar. Certum'ne est tibi istuc? Ae. non moriri certius,
Abducite istum actutum ad Hippolytum fabrum.
Iubete huic crassas compedes impingier,
Inde extra portam ad meum libertum Cordalium
In lapidicinas facite deductus siet.
Atq; hunc ita me uelle, dicite curarier,
Ne quid deterius huic sit, q̃ quoi pessume'st.
Ty. Cur ego te inuito me esse saluom postulem?
Periclum uitæ meæ tuo stat periculo
Post mortem in morte nihil est, quod metuam mali,
Et si peruiuo usq; ad summam ætatem, tamen
Breue spacium est perferundi, quæ minitas mihi.
Vale, atq; salue, etsi aliter ut dicam, meres.
Tu Aristophontes, de me ut meruisti, ita uale.
Nam mihi propter te hoc obtigit. Ae. abducite.
Ty. At unum hoc te quæso si huc rebitet & Philocrate
Vt mihi eius facias conueniundi copiam.
Ae. Peristis, nisi hunc iam e' conspectu abducitis.
Ty. Vis hæc quidem hercle'st, & trahi, & trudi simul.
Ae. Illic est abductus recta in phylacam, ut dignus est.
Ego illis captiuis alijs documentum dabo.
Ne tale quisquam facinus incipere audeat.
Quod absq; hoc esset, & qui mihi fecit palam,
Vsq; offerre natum suis me ductarent dolis.
Nunc certu'st nulli post hæc quicquam credere.
Satis sum semel deceptus. speraui miser
Ex seruitute me exemisse filium.
Ea spes elapsa'st. perdidi unum filium
Puerum quadrimum, quem mihi seruos surripuit.
Neq; eum seruom unquam repperi, nec filium.

Latomias Lapidarias.
Sexquopus.
Impingi.
ductarent dolis.

Maior potitus hostium est, quod hoc est scelus?
Quasi in orbitatem liberos produxerim.
Sequere hac, reducam te ubi fuisti neminis
Misereri certu'st. quia mei miseret nemo,
Ar. Exauspicaui ex uinculis. Nunc intellego
Redauspicandum hunc esse in catenas denuo.

ACTVS QVARTVS.

Ergasilus parasitus. Aegio Senex.

Vpiter supreme seruas me, measq; auges opes.
Maxumas optumitates, atq; opipares offers mihi.
Lucrum, ludum, iocum, festiuitatem, ferias,
Pompam, penum, potationes, saturitatem, gaudium.
Nec quoiq̃ homini, supplicare nunc certu'st mihi.
Nam prodesse amico possum, uel inimicum perdere.
Ita hic me amœnitate amœna amœnus onerat dies.
Sine sacris hæreditatem sum adeptus effertissumam.
Nunc cursum ad senem capessam hunc Aegionem, quoi boni
Tantum offero, quantum ipse à Dis optat, atq; etiam amplius.
Nunc certa res est eodem pacto, ut comici serui solent,
Coniiciam in collum pallium, primo ex me hanc rem ut audiat,
Speroq; me ob hunc nuncium æternum adepturum cibum.
Ae. Quanto in pectore hanc rem meo magis uoluto, tanto mihi
Aegritudo auctior est in animo. ad illum modum sublitum os esse
Hodie mihi, neq; id perspicere quiui. quod quom scibitur,
Per urbem irridebor, quom extemplo ad forum aduenero
Omnes de me loquentur, hic ille est senex ductus
Quoi uerba data sunt. sed Ergasilus est ne hic quem uideo procul?
Collecto quidem est pallio. quidnam acturus est?
Er. Moue abs te moram, atq; Ergasile age hanc rem
Eminor, interminorq;, ne quis mihi obstiterit obuiam.
Nisi quis sat diu uixisse sese homo arbitrabitur.
Nam qui obstiterit, ore sistet. Aeg. hic homo pugillatum incipit.
Er. Facere certu'st. proinde omnes itinera insistant sua.
Neu quis in hac platea negotii conferat quicquam sui.
Nam meus est balista pugnus, cubitus catapulta'st mihi.
Humerus aries, tum genu ut quenq; icero, ad terram dabo.
Dentilegos omneis mortales faciam, quenq; offendero.

Aeg. Quæ illæc eminatio'st? nam nequeo mirari satis.
Er. Faciam huius diei, lociq;, meiq; semper meminerit.
Qui mihi in cursu obstiterit, faxo uitæ is obstiterit suæ.
Aeg. Quid hic homo tantum incipessit facere cum tantis minis?
Er. Prius edico ne quis propter culpam capiatur suam.
Continete uos domi, prohibete à uobis uim meam.
Aeg. Mirum ædepol ni hic in uentrem sumpsit confidentiam.
Væ misero illi, quoius cibo iste factu'st impensior.
Er. Tum pistores scrophipasci, qui alunt furfure sues,
Quarum odore præterire nemo pistrinum potest.
Eorum si quoius quam scropham in publico conspexero,
Ex ipsis dominis meis pugnis exculcabo furfures.
Aeg. Basilicas edictiones, atq; imperiosas habet.
Satur homo'st. habet profecto in uentre confidentiam.
Er. Tum piscatores, qui præbent populo pisces foetidos,
Qui aduehuntur quadrupedanti, crucianti cantherio,
Quorum odos subbasilicanos omnes abigit in forum,
Eis ora ego uerberabo surpiculis piscarijs,
Vt sciant alieno naso quam exhibeant molestiam.
Tum lanij autem, qui concinnant liberis orbas oues.
Qui locant cædundos agnos, & duplam agninam danunt.
Qui petroni nomen indunt uerueci sectario.
Eum ego si in uia petronem publica conspexero,
Et petronem, & dominum reddam mortaleis miserrumos.
Aeg. Euge edictiones ædilicias hic quidem habet.
Mirumq; adeo'st, nisi hunc fecerunt sibi Aetoli agoranomum.
Er. Non ego nunc parasitus sum, sed regum rex regalior.
Tantus uentri commeatus meo adest in portu cibus.
Sed ego cesso hunc Aegionem onerare lætitia senem?
Quoi hominum adæq; nemo uiuit fortunatior.
Aeg. Quæ illæc est lætitia, quam illic lætus largitur mihi.
Er. Heus heus ubi estis? ecquis hoc mihi aperit hostium?
Aeg. Hic homo ad coenam recipit se ad me. Er. apite hasce ambas foreis
Prius, quàm pultando assulatim foribus exitium affero.
Aeg. perlubet hunc hominem colloqui Ergasile. Er. Ergasilum qui uocat?
Aeg. Respice. Er. fortuna quod tibi nec facit, nec faciet, hoc
Me iubes. sed tu quis es? Aeg. respice ad me, Aegio sum. Er. o mihi quantu'st.
Hominum optumorum, optume mihi in tempore aduenis.
Aeg. Nescio quem ad portum nactus ubi coenes, eo fastidis? Er. cedo'.

Manum. Aeg. manum? Er. manũ inquã cedo tuã actutũ. Aeg. tene.
Er. gaude. Aeg. quid ego gaudeam? Er. q̃a ego impo. age gaude modo.
Aeg. Pol mœrores mihi anteuortunt gaudijs. Er. noli irascier.
Iam ego ex corpore exigam omneis maculas mœrorum tibi.
Gaude audacter. Aeg. gaudeo, etsi nihil sciam, quod gaudeam.
Er. Bene facis. iube. Aeg. quid iubeam? Er. ignem ingentem fieri.
Aeg. Ignem ingentem? Er. ita dico, magnus ut sit. Aeg. q̃d uolt uri? tuan
Caussa me ædeis incensurum censes? Er. noli irascier.
Iuben, an non iubes astitui aulas? patinas elui?
Laridum, atq; epulas foueri foculis feruentibus?
Alium pisces præstinatum abire? Aeg. hic uigilans somniat.
Er. Alium porcinam, atq; agninam, & pullos gallinaceos.
Aeg. Scis bene esse, si sit unde. Er. pernam, atq; ophthalmiam,
Horæum, scombrum, & trygona, & cetum, & mollem caseum.
Aeg. Nominandi istorum tibi erit magis, q̃ edundi copia
Hic apud me Ergasile. Er. mean me caussa hoc censes dicere?
Aeg. Nec nihil hodie, nec multo plus tu hic edes, ne frustra sis.
Proin tu tui quotidiani uicti uentrem ad me afferas.
Er. Quin ita faciam & ut recupias facere sumptum, etsi ego uetem.
Ae. Egone? Er. tune? Aeg. tum tu mi igitur herus es? Er. imo bñ uolẽs.
Vin te faciam fortunatum? Aeg. malim, q̃ miserum quidem.
Er. Cedo manũ. Aeg. hem manũ. Er. Dij te oẽs adiuuãt. Ae. nihil sentio.
Er. Non enim es in senticeto, eo non sentis. sed iube.
Vasa tibi pura apparari ad rem diuinam cito,
Atq; agnum afferri proprium, pinguem. Aeg. cur? Er. ut sacrufices
Ae. Quoi deorũ? Er. mihi hercle. nã ego nũc tibi sum summus Iupiter.
Idem ego sum salus, fortuna, lux, lætitia, gaudium.
Proin tu deum hunc saturitate facias tranquillum tibi.
Ae. Esurire mihi uidere. Er. mihi equidem esurio, non tibi.
Ae. Tuo arbitratu facile patior. Er. consuetus puer.
Ae. Iuppiter te, diq; perdant. Er. te hercle, mihi æquom'st gratias
Agere ob nuncium, tantum ego nunc porto à portu tibi boni.
Ae. Nunc tu mihi places. abi stultus, sero post tempus uenis.
Er. Igitur si olim aduenissem? magis tu tum istuc diceres.
Nunc hanc lætitiam accipe à me, quam fero, nam filium tuum
Modo in portu Philopolemum uiuom, saluom, & sospitem
Vidi in publica celoce, ibidemq; illum adolescentulum
Alium unà, & tuum Stalagmum seruom, qui aufugit domo.
Qui tibi surripuit quadrimum puerum filiolum tuum.

Ae. Abi in rem malam, ludis me? Er. ita me amabit sancta saturitas
Aegio, itaq; suo me semper condecor & cognomine,
Vt uidi. Aeg. meum gnatum? Er. tuum gnatum, & Genium meum.
Et capteuom illũ aulidẽsem. Aeg. μὰ τὸν ἀπόλλω? & seruolum.
Aeg. Stalagnum, meum qui gnatum subripuit? Er. νὴ τὴν κοράν.
Aeg. Iãdiu? Er. νὴ τὴν πραινέστην. Aeg. uenit. Er. νὴ τὴν σιγνίαν.
Aeg. Certon? Er. νὴ τὴν φρυσίνωνα? Aeg. uidesis. Er. νὴ τὸν ἀλάτριον.
Aeg. Quid tu barbaricas urbeis iuras? Er. quia enim item asperæ
Sunt, ut tuum uictum autumabas esse. Aeg. uæ ætati tuæ.
Er. Quippe quando mihi nihil credis quod ego dico sedulo.
Sed Stalagnus quoius erat tunc nationis, quom hinc abijt?
Aeg. Quoius & nunc. Er. si quoius nunc est, Boius Boiam terit. Boia.
Liberorum quærundorum caussa ei credo uxor data'st.
Aeg. Dic bonan fide tu mihi istæc uerba dixisti? Er. bona.
Aeg. Di immortales, iterum gnatus uideor, si uera autumas. Autumare
Er. An tu dubium habebis etiam, sancte quom ego iurem tibi?
Postremo Aegio, si parua iurijurando'st fides,
Vise ad portum. Aeg. facere certu'st, tu intus cura quod opu'st. Visere
Sume, posce, prome quiduis, te facio cellarium. Cellarius
Nam hercle nisi manticulatus probe hæc fuisti, petito, Manticulary.
Aeternum tibi dapinato uictum, si uera autumas, Dapinare
Er. Vnde id? Aeg. a' me, meoq; gnato. Er. spõden tu istud? Aeg. spondeo,
Er. At ego tuum tibi aduenisse filium respondeo.
Aeg. Cura q̃ optume potes. Er. bene ambula, & redambula.

Ergasilus.

Ilic hinc abit. mihi rem summam credidit cibariam. Cibaria res.
i Di immortales, ut ego collos detruncabo tergoribus. Collus detrũcare
Quanta pernis pestis ueniet. quanta labes larido. Pernę.
Quanta sumini absumedo. quanta collo calamitas. callo / Sumen. Absumedo.
Quanta lanijs lassitudo. quanta porcinarijs. Lassitudo. Porcinarij.
Nam si alia memorem, quæ ad uentris uictum conducunt, mora'st.
Nunc ibo ad præfecturam, & ius dicam larido.
Et quæ pendent indemnatæ, pernis auxilium feram.

Aegionis puer.

Iuppiter te Diq; Ergasile perdant, & uentrem tuum,
d Parasitosq; omneis, & qui posthac cœnam parasitis dabit.
Clades, calamitas. q̃ ĩtem pies mõ in nostrã aduẽit domũ.

Quasi lupus esuriens, metui ne in me faceret impetum.
Nimisq; hercle ego illum male formidabam, ita frendebat dẽtibus.
Adueniens modo deturbauit totum cum carne carnarium.
Arripuit gladium, prætruncauit tribus tergoribus glandia.
Aulas calicesq; omneis confregit, nisi quæ modiales erant.
Coquum percontabatur, possent'ne seriæ feruescere.
Cellas refregit. omneis intus, reclusitq; armarium.
Asseruate istunc, sultis, serui. ego ibo ut conueniam senem,
Dicam ut sibi penum aliud ornet, siquidem sese uti uolet.
Nam in hoc, ut hic quidem adornat, aut iã nihil est, aut iã nihil erit.

ACTVS QVINTVS.

Aegio. Philopolemus. Philocrates.

Oui Disq; ago gratias merito magnas, quom te reducem
Tuo patri reddideront. quomq; ex miserijs plurimis
Me exemeront, quæ adhuc te carens (dũ hic fui) sustẽtabã.
Quomq; hũc conspicio in potestate nostra. quomq; hæc repertast fides
Firma nobis. Phil. satis iam dolui ex animo, & cura me satis
Et lachrumis maceraui hoc. satis iam audiui tuas
Erumnas ad portum, quas tu memorauisti mihi,
Hoc agamus. Phi. quid nunc? quoniam tecum seruaui fidem,
Tibiq; hunc reducem in libertatem feci? Aeg. fecisti ut tibi
Philocrates nunquam referre gratiam possim satis,
Perinde ut tu promeritus de me, & filio. Phil. immo potes
Pater, & poteris. & ego potero, & Di potestatem dabunt,
Vt beneficium benemerenti nostro merito muneres,
Sicut tu huic potes pater mi facere merito maxume.
Aeg. Quid opus uerbis? lingua nulla'st, qua negem quicquid roges.
Philoc. Postulo abs te, ut mihi illũ reddas seruom, quẽ hic reliqueram
Pignus pro me. qui mihi melior, q̃ sibi semper fuit.
Pro benefactis eius, uti precium possim reddere.
Aeg. Quod benefecisti, refertur gratia. id quod postulas,
Et id, & aliud, quod me orabis, impetrabis. atq; te
Nolim succensere, quod ego iratus ei feci male.
Philoc. Quid fecisti? Aeg. in lapicidinas compeditum condidi,
Vbi resciui mihi data esse uerba. Philoc. uæ misero mihi,
Propter meum caput labores homini euenisse optumo.
Aeg. At ob eam rem mihi libellam pro eo argenti ne duis.
Gratis a me, ut sit liber, abducito. Philoc. ædepol Aegio

Facis

Facis benigne, ſed quæſo hominem ut iubeas arceſſi. Aeg. licet.
Vbi eſtis uos? ite actutum Tyndarum huc arceſſite.
Vos ite intro, interibi ego ex hac ſtatua uerueæa uolo
Erogitare meo minore quid ſit factum filio.
Vos lauate iteribi. Ph. ſequere hac Philocrates me itro. Ph. ſequor.

Aegio ſenex. Stalagnus fugitiuos.

Ge tu illuc procede bone uir, lepidum mancupium meum.
a St. Quid me oportet facere? ubi tu talis uir falſum autumas?
Fui ego lepidus, uel bonus uir nunquam, neq; frugi bonæ,
Neq; ero unquam, neq; ſpem ponas, me bonæ frugi fore.
Aeg. Propémodum ubi loci tuæ fortunæ ſint facile intellegis.
Si eris uerax, rem tuam facies ex mala meliuſculam.
Recte, & uera loquere. ſed neq; tu uere, neq; recte adhuc
Feciſti unq̃. St. quid ego fatear? credin pudeat quom autumes?
Aeg. At ego faciam, ut pudeat. nam in ruborem te totum dabo.
St. Eia credo ego imperito plagas minitaris mihi.
Tandem iſta aufer dic quid fers, ut feras hinc quod petis.
Aeg. Satis facundus, ſed fieri dictis compendium uolo.
St. Vt uis fiat. Aeg. bene morigerus fuit puer. nunc non decet.
Hoc agamus. iam animaduorte. hæc mihi, quæ dicam, ediſſere.
Si eris uerax, tuas res feceris meliuſculas.
St. Nugæ iſtæc. non me cenſes ſcire, quo dignus ſiem?
Aeg. At ea ſubterfugere potis es pauca, ſi non omnia.
St. Pauca effugiam ſcio, nam multa euenient, & merito meo,
Quia & fugi, & tibi ſurripui filium, & eum uendidi.
Aeg. Quoi homini? St. Theodoromedi in Aulide polypluſio,
Sex minis. Aeg. proh Di immortales, is quidem huius eſt pater
Philocratis. St. quin melius noui, q̃ te, & uidi ſæpius.
Aeg. Serua Iuppiter ſupreme & me, & meum gnatum.
Philocrates per tuum Genium obſecro exi, te uolo.

Philocrates. Aegio. Stalagnus.

Ego adſum, ſiquid me uis impera. Aeg. hic gnatum meum
a Tuo patri ait uendidiſſe ſex minis in Aulide.
Ph. Quãdiu id factu'ſt? St. hic annus incipit uiceſimus.
Ph. Falſa memorat. St. aut ego, aut tu. nam tibi quadrimulum
Tuus pater peculiarem paruolum puero dedit.
Ph. Quod erat ei nomen? ſi uera dicis, memoradum mihi.

St. Pægnium uocitatus est, post uos indidistis Tyndaro.
Ph. Cur ego te non noui? St. quia mos obliuisci hominibus.
Neq; nouisse, quoius nihili sit faciunda gratia.
Ph. Dic mihi, is ne istic fuit, quem uendidisti meo patri,
Qui mihi peculiaris datus est, huius filius?
Viuit'ne is homo? St. argentum accepi, nil curaui cæterum.
Aeg. Quid tu ais? Ph. quin istic ipsu'st Tyndarus tuus filius,
Vt quidem hic argumenta loquitur. nam is mecum à puero puer
Bene, pudiceq; educatus est usq; ad adolescentiam.
Aeg. Et miser, & fortunatus sum si uera dicitis.
Eo sum miser, quia male illi feci, si gnatus meu'st.
Heheu quom ego plus, minusq; feci illi q̃ æquom fuit.
Quod malefeci crucior, modo si infectum fieri possiet.
Sed eccum incedit huc ornatus audax suis uiribus.

Tyndarus. Aegio. Philocrates. Stalagmus.

Crucimenta
Idi ego multa sæpe picta, quæ sub Acheronte fierent
Exigere lassitudinem
u Cruciamenta, uerũenimuero nullus adæque'st Acherons,
Atq; ubi ego fui in lapicidinis, illic ibi demu'st locus,
Vbi labore lassitudo est omnis exigunda ex corpore.
Monedula.
Nam ubi illò adueni, quasi patricijs pueris aut monedulæ,
Lusitare
Aut anates, aut coturnices dantur, quicum lusitent,
Itidem huc mihi aduenienti upupa, quæ me delectet, data'st.
Sed herus eccum ante hostium, & herus alter eccum ex Aulide
Redit. Aeg. salue exoptate gnate mi. Ty. hem quid gnate mi?
Atat scio cur te patrem assimules esse, & me filium,
Exigere ærumnam
Qui mihi item ut parentes, lucis das tuendæ copiam.
Ph. Salue Tyndare. Ty. & tu quoius causa hanc ærumnam exigo.
Ph. At nunc liber in diuitias faxo uenies. nam tibi
Pater hic est. hic seruos, qui te huic hinc quadrimum surpuit.
Vendidi patri meo te sex minis, is te mihi
Paruolum peculiarem paruolo puero dedit.
Illic indicium fecit, nam hunc ex Aulide huc reducimus.
Ty. Quid, filium? Ph. intus eccum fratrem germanum tuum.
Ty. Quid tu ais? adduxtin illum huius captiuom filium?
Ph. Quin inquam intus hic est. Ty. fecisti ædepol & recte, & bene.
Ph. Nunc tibi pater hic est. hic fur tuus, qui paruom hinc te abstulit.
Ty. At ego nunc grandis grandem ob furtum ad carnuficem dabo.
Ph. Meritus est. Ty. ergo ædepol meritam mercedem dabo.

Sed dic

Sed dic oro, pater meus tu'ne es? Aeg. ego sum gnate mi.
Ty. Nunc demum in memoriam redeo, quom mecum cogito.
Nunc ædepol demum in memoriam regredior, audisse me
Quasi per nebulam, Aegionem meum patrem uocarier.
Aeg. Ego sum. Ty. compedibus quæso, ut tibi sit leuior filius.
Atq; hic grauior seruos. Aeg. certu'st principium id prævortier.
Eamus intro, ut arcessatur faber, qui istas compedes
Tibi adimam, huic dem. St. quoi peculi nihil est, recte feceris.

GREX.

Peccatores, ad pudicos mores facta hæc fabula'st.
Neq; in hac subitæ cogitationes sunt, ulla'ue amatio,
Nec pueri suppositio, nec argenti circumductio,
Neq; ubi amans adulescens scortum liberet clam suum patrem.
Huiusmodi paucas poëtæ referunt comœdias,
Vbi boni meliores fiant. nunc uos, si uobis placet,
Et si placuimus, neq; odio fuimus, signum hoc mittite.
Qui pudicitiæ esse premium uoltis, plausum date.

Amatio.
Circuductio.

CVRCVLIO.

DRAMATIS PERSONAE.

PALINVRVS	SERVOS.
PHAEDROMVS	ADOLESCENS.
LENA	ANVS.
PLANESIVM	VIRGO.
CAPPADOX	LENO.
COQVVS.	
CVRCVLIO	PARASITVS.
LYCO	TRAPEZITA.
CHORAGVS.	
TERAPONTIGONVS	MILES.

ARGVMENTVM.

VRCVLIO missus a PHAEDROMO it i CARIAM,
Vt petat argentum. ibi eludit anulo
Riualem. scribit, atq; obsignat litteras.
Cognoscit signum LYCO, ubi uidit, militis.
Vt amicam mittat, pretium lenoni dedit.
Lyconem miles, ac lenonem in ius rapit.

Ipsus sororem, quam peribat, repperit.
Oratu quoius Phædromo nuptum locat.

ACTVS PRIMVS.

Palinurus seruos. Phædromus adolescens.

Vo te hoc noctis dicam proficisci foras,
Cum istoc ornatu, cumq; hac pompa Phædrome?
Ph. Quo Venus, Cupidoq; imperant, suadetq; amor.
Si media nox est, siue est prima uespera.
Si status condictus cum hoste intercedit dies,
Tamen est eundum, quo imperant ingratijs.
Pa. At tandem tandem. Ph. tandem es odiosus mihi.
Pa. Istuc quidem nec bellum est, nec memorabile.
Tute tibi puer es lautus, luces cereum.
Ph. Egon apicularum opera congestum non feram,
Ex dulci oriundum melliculo dulci meo?
Pa Nam quo te dicam ego ire? Ph. si tu me roges,
Dicam, ut scias. Pa. si rogitem, quid respondeas?
Ph. Hoc Aesculapij phanum est. Pa. plus iam anno scio.
Ph. Huic proxumum illud hostium oclusissumum.
Salue. ualuistin hostium oculissumum?
Pa. Caruit ne febris te heri, uel nudiustertius?
Et heri cœnauisti ne? Ph. derides ne me?
Pa. Quid tu ergo insane rogitas, ualeat ne ostium?
Ph. Bellissumum hercle uidi, & taciturnissumum,
Nunquam ullum uerbum mutit. quom aperitur, tacet.
Quom illa noctu clanculum ad me exit, tacet.
Pa. Nunquid tu, quod te, aut genere indignum sit tuo,
Facis, aut incœptas facinus facere Phædrome?
Num tu pudicæ quoipiam insidias locas,
Aut quam pudicam esse oportet? Ph. nemini.
Nec me ille sinat Iuppiter. Pa. ego item uolo.
Ita tuum conferto amorem semper, si sapis,
Ne id quod ames, populus si sciat, tibi sit probro.
Semper curato, ne sis intestabilis.
Quod amas, ama testibus præsentibus.
Ph. Quid istuc est? Pa. caute ut incedas uia.
Ph. Quin leno hic habitat. Pa. nemo hinc prohibet, nec uetat,
Quin quod palam est uenale, si argentu'st, emas.

Nemo ire

Nemo ire quenquam prohibet publica uia.
Dum ne per fundum septum facias semitam.
Dum te abstineas nupta, uidua, uirgine,
Iuuentute, & pueris liberis, ama quod lubet.
Ph. Lenonis hæ sunt ædes. Pa. male istis eueniat.
Ph. Qui? Pa. quia scelestam seruitutem seruiunt.
Ph. Obloquere. Pa. fiat maxume. Ph. etiam taces?
Pa. Nempe obloqui me iusseras. Ph. at nunc ueto.
Pa. Inducias occœpi dicere. Ph. ei ancillula'st.
Pa. Nempe huic lenoni, qui hic habitat? Ph. recte tenes.
Pa. Nimis formido, ne exedat. Ph. odiosus es.
Eam uolt meretricem facere, ea me deperit.
Ego autem cum illa facere nolo mutuum.
Pa. Quid ita? Ph. quia proprium facio, amo pariter simul.
Malus, clandestinus est amor. damnu'st merum.
Pa. Est hercle ut dicis ita, iam'ne ea fert iugum?
Ph. Tam à me pudica est, quasi soror mea sit, nisi
Si est osculando quippiam impudicior.
Pa. Semper tu scito, flamma fumo est proxuma.
Fumo comburi nihil potest, flamma potest.
Qui è nuce nucleum esse uolt, frangit nucem.
Qui uolt cubare, pangit saltem sauium.
Ph. At illa est pudica, neq; dum cubitat cum uiris.
Pa. Credam, pudor si quoipiam lenoni siet.
Ph. Immo ut illam censes, ut quæq; illi occasio'st,
Surripere se ad me. ubi sauium oppegit, fugit.
Id eo fit, quia hic leno ægrotus incubat
In Aesculapi phano. is me excruciat. Pa. quid est?
Ph. Alias me poscit pro illa triginta minas.
Alias talentum magnum, neq; quicquam queo
Aequi, boniq; ab eo impetrare. Pa. iniuriu'st.
Ph. Quid? Pa. quod lenoni nulli'st, id ab eo petas?
Ph. Nunc hinc parasitum in Cariam misi meum,
Petitum argentum à meo sodale mutuum.
Quod si non affert, quo me uortam nescio.
Pa. Si deos salutas dextrouorsum, censeo.
Ph. Nunc ara Veneris hæc est ante horum fores,
Me inferre Veneri uoui iam ientaculum.
Pa. Quid ante pones Veneri à ientaculo?

Fundus septus
Semita
Obloqui
Pangere
Oppegit
Lenoni ... nec est ... nec boni.
Ientaculo

Ph. Me, te, atq; hosce omneis. Pa. tum tu Venerem uomere uis?
Ph. Cedo puere signum. Pa. quid facturus? Ph. iam scies.
Anus hic recubare solet custos ianitrix.
Nomen est lenæ Multibiba, atq; Merobiba.
Pa. Quasi tu lagenam dicas, ubi uinum solet
Chium esse. Ph. quid opus est uerbis? uinosissima'st.
Eaq; extemplo ubi uino has conspersi fores
De odore adesse me scit, aperit illico.
Pa. Ei'ne hic cum uino sinus fertur? Ph. nisi ne uis.
Pa. Nolo hercle, nam istunc qui fert, afflictum uelim,
Ego nobis afferri censui. Ph. quin tu taces,
Siquid super illi fuerit, id nobis sat est.
Pa. Quisnam hic fluuius est, quem non recipiat mare?
Ph. Sequere hac Palinure me ad fores, si mihi obsequeris.
Pa. Ita faciam. Ph. agite bibite festiuæ fores.
Potate, site mihi uolentes propiciæ.
P. Voltis'ne oliuas, aut pulpamentum, aut caparim?
Ph. Exuscitate uostram huc custodem mihi.
Pa. Profundis uinum? quæ te res agitant? Ph. sine,
Viden ut aperiuntur ædes festiuissumæ?
Non mutit cardo? est lepidus. Pa. quin das sauium?
Ph. Tace, occultemus lumen, & uocem. Pa. licet.

Lena anus. Phædromus. Palinurus seruos.

Los ueteris uini meis naribus obiectus est.
f Eius amor cupidam huc me per tenebras prolicit,
Vbi ubi est, prope me est. euax habeo. salue anime mi
Liberi lepos. ut ueteris uetusti cupida sum.
Nam omnium odor unguentum præ tuo nautea'st.
Tu stacte, tu cinamum, tu rosa, tu crocum, & casia es,
Tu petalium. nam ubi tu profusus, ibi ego me
Peruelim sepultam; sed quom adhuc naso odos meo,
Es obsecutus, da uicissim gutturi
Meo gaudium, nihil ago tecum, ubi est ipsus.
Ipsum expeto tangere, inuergere in me liquores tuos.
Sino ductim, sed hac abijt, hac persequar.
Ph. Sitit hæc anus. Pa. quantillum sitit? Ph. modica est. capit
Quadrantal. Pa. pol, ut prædicas, uindemia hæc
Huic anui non satis est soli. canem esse hanc quidem

Magis par fuit, nasum ædepol sagax habet.
An. Amabo quoia uox auribus sonat, procul?
Ph. Hanc appellandam anum censeo. adibo. redi.
Et respice huc ad me lena. An. imperator quis es?
Ph. Vini pollens lepidus liber, qui screanti tibi
Siccæ, semisomnæ potionem affert, atq; it
Sedatum te. An. Quam longe à me abest? Ph. lumen hoc uide.
An. Sed grandiorem gradum ergo fac ad me obsecro.
Ph. Salue anus. An. egon salua sim, quæ sicca sum siti?
Ph. At iam bibes. An. diu fit. Ph. hem tibi anus lepida.
An. Salue oculissime homo. Pa. age effunde hoc cito in baratrum,
Propere prolue cloacam. Ph. tace nolo huic
Maledici. Pa. faciam igitur male potius. An. Venus
De paulo paululum hoc tibi dabo haud lubenter.
Nam tibi amantes propinantes uinum danunt,
Mihi haud sæpe tales hæreditates eueniunt.
Pa. Hoc uide ut ingurgitat impura in se merum auariter.
Plenis faucibus. Ph. perij hercle. huic quid dicam nescio.
Pa. Hem istuc, quod mihi dixti. Ph. quid id est? Pa. perisse ut te
Dicas. Ph. male tibi Di faciant. Pa. dic isti. An. ah. Pa. quid est?
Ecquid lubet? An. lubet. Pa. etiam mihi quoq;
Stimulo fodere lubet te. Ph. tace, noli. Pa. taceo.
Ecce autem bibit arcus, pluet credo hercle hodie.
Ph. Iam'ne ego huic dicam? Pa. quid dices? Ph. me perisse. Pa. age
Dice. Ph. Anus audi hoc uolo scire te. Perditus sum miser.
An. At pol ego oppido seruata. sed quid est,
Quod lubet perditum dicere te? Ph. quia id, quod amo, careo.
An. Phædrome mi ne plora amabo, tu me ne sitiam
Curato, ego tibi quod amas, iam huc adducam. Ph. tibi
Næ ego, si fidem seruas mecum, uineam
Pro aurea statua statuam, quæ tuo gutturi
Sit monumentum. alter qui me in terra æque erit
Fortunatus Palinure, si illa ad me betet?
Pa. Aedepol qui amat, si eget, misera ærumna afficitur.
Ph. Non ita res est. nam confido parasitum hodie
Aduenturum cum argento ad me. Pa. magnum incipis,
Si id expectas, quod nusquã'st. Ph. quid, si adeam fores,
Atq; occentem? Pa. neq; ueto, neq; iubeo, quando te
Video immutatis moribus esse here atq; ingenio.

Screant.
Barathrum.
Cloaca.
Ingurgitare
Auariter
Fodere stimulo
Arcum
Occentare

Ph. Pessuli, heus pessuli, uos saluto lubens,
Vos amo, uos uolo, uos peto, atq; obsecro.
Gerite amanti mihi morem amœnissumi.
Site causa mea lydi barbari.
Sussilite obsecro, & mittite istanc foras.
Quæ mihi misero amanti ebibit sanguinem.
Hoc uide, ut dormiunt pessuli pessumi.
Nec mea gratia commouent se ocyus.
Respicio nihili uos meam gratiam facere.
Sed tace, tace. Pa. taceo hercle, quid est? Ph. sentio sonitum.
Tandem ædepol mihi morigeri pessuli fiunt.

Anus. Palinurus. Planesium uirgo. Phædromus.

P Lacide egredere, et sonitũ prohibe foriũ, et crepitũ cardinũ.
Ne, quod hic agimus, herus percipiat fieri mea Planesium.
Mane, suffundam aquulam. P. uiden ut anus medicinam facit?
Ea merum quom didicit bibere, foribus dat aquam, quam bibant.
Pl. Vbi tu es qui me conuadatus uenerijs uadimonijs?
Vbi tu es qui me libello uenerio citasti,
Ecce me sisto, ades contra.
Sisto ego tibi me, & mihi contra itidem ut sistas, suadeo.
Ph. Adsum, nam si absim, haud recusem, quin mihi male sit mel meũ.
Pl. Anime mi. procul amantem abesse haud consentaneum est.
Ph. Palinure, palinure. Pa. loquere, quid est, quod palinurum uoces?
Ph. Est lepida? P. nimiũ lepida. Ph. sum deus. Pa. imo aliud magni pre-
Ph. Quid uidisti? aut qd uidebis magis Dijs equiparabile? (cij.
Pa. Male ualere te, quod mihi ægre'st. Ph. male mihi morigerus, tace.
Pa. Ipsus se excruciat, qui homo, quod amat, uidet, nec potiri licet.
Ph. Recte obiurgat. sane haud quicqua'st, magis quod cupiam tamdiu.
Pl. Tene me. ergo amplectere. Ph. hoc etiam'st q̃obrem cupiam uiuere.
Quia te herus prohibet. clã hero potior. Pl. prohibet? nec prohibere
Nec prohibebit, nisi mors meũ animũ abs te abalienauerit. (quit.
Pa. Sed enim nequeo durare, quin ego herum accusem meum.
Nam bonum est pauxillum amare sane, insane, non bonum est.
Verum totum insanum amare, hoc est quod meus herus facit.
Pl. Sibi sua habeant regna reges, sibi diuitias diuites.
Sibi honores, sibi uirtutes, sibi pugnas, sibi prælia.
Dum mihi abstineant inuidere, sibi quisq; habeat, quod suu'st.
Pa. Quid tu Venerin peruigilare te uouisti Phædrome?

Nam hoc

Nam hoc quidem, ædepol haud multopost luce lucebit. Ph. tace.
Pa. Quid taceam? quin tu is dormitum? Ph. dormio. ne occlamites.
Pa. Tu quidẽ uigilas. Ph. at meo more dormio. hic somnus est mihi.
Pa. Heus tu mulier male mereri de immerente inscitia'st.
Pl. Irascere, si te edentem hic a cibo abigat. Pa. illicet
Pariter hos perire amando uideo, uterq; insaniunt.
Viden ut misere moliuntur. neq; queunt complecti satis.
Etiam dispertimini? Pl. nulli est homini perpetuum bonum.
Iam huic uoluptati hoc adinuentum odiu'st. Pa. quid ais propudiũ?
Tun etiam cum nocturnus oculis odium me uocas?
Ebriola, persolæ nugæ. Ph. tun Venerem uituperas meam?
Pl. Quod quidem mihi pollutus uirgis seruos sermonem serat?
Ph. At næ tu hercle cum cruciatu magno dixisti tuo.
Hem tibi, maledicis pro istis dictis, moderari ut queas.
Pa. Tuam fidem Venus. noctu uigila. Ph. pergin etiam uerbero?
Pl. Noli amabo uerberare lapidem, ne perdas manum.
Pa. Magnum flagitium, probrumq; expergefacis Phædrome,
Bene monstrantem pugnis cædis, hanc amas, nugas meras.
Hoccine fieri, ut immodestis hic, te moderere moribus?
Ph. Auro contra cedo modestum amatorem, a me aurum accipe.
Pa. Cedo mihi contra orichalco, quoi ego sano seruiam.
Pl. Bene uale ocule mi, nam sonitum, & crepitum claustrorum audio.
Aedituumq; aperire phanum. quousq; quæso ad hunc modum
Inter nos amore utimur semper surreptitio?
Ph. Minime. nam parasitum misi nudiusquartus in Cariam,
Petere argentum. is hodie hic aderit. Pl. nimium consultas diu.
Ph. Ita me Venus amet, ut ego te hoc triduum nunq̃ sinam
In domo esse istac, quin ego te liberalem liberem.
Pl. Facito ut memineris, tene etiam prius, q̃ abeo hinc sauium.
Ph. Siquidem hercle mihi regnum detur, nunq̃ id potius persequar.
Quando ego te uidebo? Pl. hem istoc uerbo uindictam para.
Si amas, eme, ne rogites, facito ut pretio peruincas tuo,
Bene uale. Ph. iam'ne ego relinquor? pulchre Palinure occidi.
Pa. Ego quidem, qui & uapulando, & somno pereo. Ph. sequere me.

ACTVS SECVNDVS.

Cappadox leno, & Palinurus seruos.

m Igrare certu'st iam nunc e phano foras.
Quando Aesculapi ita sentio sententiam.

Vt qui me nihili faciat, nec saluom uelit.
Valetudo decrescit. accrescit labor.
Nam iam quasi zonaliene cinctus ambulo.
Geminos in uentre habere uideor filios.
Nihil metuo, nisi ne medius disrumpar miser.
Pa. Si recte facias Phædrome auscultes mihi,
Atq; istam exturbes ex animo ægritudinem.
Paues, parasitus quia non rediit Caria
Afferre argentum credo. nam si non ferat,
Tormento non retineri potuit ferreo,
Quin reciperet se huc esum ad præsepem suam.
Ca. Quis hic est qui loquitur? Pa. quoiam uocem audio.
Ca. Est ne hic Palinurus Phædromi? Pa. qui hic est homo
Cum collatiuo uentre, atq; oculis herbeis?
De forma noui, de colore non queo
Nouisse, iamiam noui. leno est cappadox,
Congrediar. Ca. salue Palinure. Pa. o' scelerum caput,
Salueto, quid agis? Ca. uiuo. Pa. nempe, ut dignus es,
Sed quid tibi'st? Ca. lien necat, renes dolent,
Pulmones distrahuntur, cruciatur iecur,
Radices cordis pereunt, choriæ omnes dolent.
Pa. Tum te igitur morbus agitat hepatarius.
Ca. Facile'st miserum irridere Pa. quin tu aliquot dies
Perdura, dum intestina exputrescunt tibi.
Nunc dum saltura sat bona'st, si id feceris,
Venire poteris intestinis uilius.
Ca. Lien dirupti'st. Pa. ambula. id lieni optumu'st.
Ca. Aufer istæc quæso, atq; hoc responde, quod rogo.
Potin coniecturam facere, si narrem tibi?
Hac nocte tu quod ego somniaui dormiens?
Pa. Vah solus hic homo'st qui sciat diuinitus.
Quin coniectores a' me consilium petunt.
Quod eis respondi, ea omnes stant sententia.

Coquus. Palinurus. Cappadox. Phædromus.

P Alinure quid stas? quin depromuntur mihi,
Quæ opus sunt parasito, ut sit paratum prandium,
Quom ueniat. Pa. manesis dum huic conijcio somnium.
Co. Tute ipse, siquid somniasti, ad me refers.

Pa. Fateor. Co. abi deprome. Pa. age tu interea huic somnium
Narra, meliorem q̃ ego sum, suppono tibi.
Nam quod scio, omne ex hoc scio. Ca. operam ut det. Pa. dabit.
Ca. Facit hic, quod pauci, ut sit magistro obsequens.
Da mihi igitur operam. Co. tametsi non noui, dabo.
Ca. Hac nocte in somnis uisus sum uiderier,
Procul sedere longe à me Aesculapium.
Neq; eum ad me adire, neq; me magnipendere
Visu'st. Co. item alios Deos facturos scilicet.
Sane illi inter se congruunt concorditer.
Nihil est mirandum, melius si nihil sit tibi.
Nanq; incubare te satius fuerat Ioui,
Qui tibi auxilio in iureiurando fuit.
Ca. Siquidem incubare uelint, qui peierauerunt,
Locus non præberi potis est in capitolio.
Co. Huc animum aduorte, pacem ab Aesculapio
Petas, ne forte tibi eueniat magnum malum.
Quod inquiete tibi portentu'st. Ca. bene facis,
Ibo, atq; orabo. Co. quæ res male uortat tibi.
Pa. Proh Di immortales quem conspicio? quis illic est?
Est'ne hic parasitus qui missus est in Cariam?
Heus Phædrome exi, exi inquam ocyus.
Ph. Qui istic clamorem tollis? Pa. parasitum tuum
Vide occurrentem, ellum usq; in platea ultima.
Hinc auscultemus quid agat. Ph. sane censeo.

Curculio. Phædromus. Palinurus.

d Ate uiam mihi noti, atq; ignoti, dum ego hic officium meũ
Facio, fugite omnes, abite, & de uia secedite,
Ne quem in cursu, capite, aut cubito, aut pectore offendam, aut genu.
Ita nunc subito, propere, & celere obiectu'st mihi negocium.
Nec quisquam fuerit tam opulentus, qui mihi obsistat in uia.
Nec strategus, nec tyrannus quisquam, nec agoranomus.
Nec demarchus, nec comarchus, nec cum tanta gloria,
Quin cadat, quin capite sistat in uiam de semita.
Tum isti græci palliati, capite operto qui ambulant,
Qui incedunt suffarcinati cum libris, cum sportulis,
Constant, conferunt sermones inter se tanquam drapetæ.
Obstant, obsistunt, incedunt cum suis sententijs.

Supponere
Congruunt inter se.
Concorditer.
Incubare
Secedere de uia
Suffarcinatus

Quos semper uideas bibentes esse in œnopolio;
Vbi quid surripuere operto capitulo caldum bibunt.
Tristes atq; ebrioli incedunt. eos ego si offendero,
Ex uno quoq; eorum eijciam crepitum polentarium.
Tum isti, qui ludunt datatim serui scurrarum in uia,
Et datores, & fautores omneis subdam sub solum.
Proin se domi contineant, uitent infortunia.
Ph. Recte hic monstrat, si imperare possit, nam ita nunc mos uiget.
Ita nunc seruitu'st. profecto modus haberi non potest.
Cu. Ecquis est, qui mihi commonstret & Phædromum genium meum?
Ita res subita'st, celeriter mihi hoc homine conuento'st opus.
Pa. Te ille quærit. Ph. quid si adeamus? heus Curculio, te uolo.
Cu. Quis uocat, quis nominat me? Ph. qui te conuentum cupit.
Cu. Haud magis cupis, q̃ ego te cupio. Ph. ó mea opportunitas
Curculio exoptate salue. Cu. salue. Ph. saluom gaudeo
Te aduenisse. cedo tuam mihi dextram, ubi sunt spes meæ?
Eloquere obsecro hercle. Cu. eloquere te obsecro, ubi sunt meæ?
Ph. Quid tibi'st? Cu. tenebræ oboriuntur, genua media succidunt.
Ph. Lassitudine hercle credo. Cu. retine, retine me obsecro.
Ph. Vide ut expalluit? datin isti sellam, ubi assidat cito?
Et aqualem cum aqua? properatin ocyus? Cu. animo male'st.
Ph. Vin aquam? Cu. si frustulenta'st, da obsecro hercle obsorbeam.
Ph. Væ capiti tuo. Cu. obsecro hercle facite uentum, ut gaudeam.
Pa. Maxume. Cu. quid facitis quæso? Pa uentum. Cu. nolo eqdem mihi
Fieri uentulum. Pa. quid igitur uis? Cu. esse, ut uentum gaudeam.
Ph. Iuppiter te, Diq; perdant. Cu. perij, prospicio parum.
Os amarum habeo, dentes plenos, lippiunt fauces fame,
Ita cibi uacuitate uenio lassis lactibus.
Ph. Iam edes aliqd. Cu. nolo hercle aliqd, certum q̃ aliquid mauolo.
Ph. In imo si scias reliquiæ quæ sint. Cu. scire nimis lubet,
Vbi sient. nam illis conuentis sane opu'st meis dentibus.
Ph. Pernam, abdomẽ, suis glandium. Cu. ain tu omnia hæc?
In carnario fortasse dicis. Ph. immo in lancibus
Quæ tibi sunt parata, postq̃ scimus uenturum. Cu. uide
Ne me ludas. Ph. Ita me amabit, quam ego amo, ut haud mentior.
Sed quo te misi, nihilo sum certior. Cu. nihil attuli.
Ph. Perdidisti me. Cu. inuenire possim, si mihi operam dabis.
Postq̃ sum tuo iussu profectus, perueni in Cariam.
Video tuum sodalem. argenti rogo ut copiam faciat.

Scire uelles gratiam tuam noluit frustrarier. Si minus uelles
Vt decet uelle hominem amicum amico, atq; opitularier.
Respondit mihi paucis uerbis, atq; adeo fideliter.
Quod tibi'st, item sibi esse magnam argenti inopiam.
Ph. Perdis me tuis dictis. Cu. immo seruo, & seruatum uolo.
Postquam mihi responsu'st, abeo ab illo mœstus ad forum,
Me illo frustra aduenisse. forte aspicio militem.
Aggredior hominem. saluto adueniens. salue inquit mihi. Seducere
Prændit dextram, seducit. rogat quid ueniam Cariam.
Dico me illo aduenisse animi cau'sa. ibi me interrogat,
Ecquem in Epidauro trapezitam Lyconem nouerim.
Dico me nouisse. quid lenonem cappadocem? annuo
Visitasse. sed quid eum uis? quia de illo emi uirginem
Triginta minis, uestem, aurũ, & decem pro his coaccedunt minæ. Coaccedere
Dedisti argentum inquam, immo inquit apud trapezitam situ'st
Illum quem dixi, atq; ei mandaui, qui anulo meo
Tabellas obsignatas attulisset, daret operam
Vt mulierem a lenone cum auro, & ueste abduceret.
Postquam hoc mihi narrauit, abeo ab illo. reuocat me ilico.
Vocat ad cœnam, religio fuit, denegare nolui. Religio
Quid si adeamus, ac decumbamus inquit? consilium placet. Decumbere
Neq; diem decet me morari, neq; nocti nocerier.
Omnis res parata'st, & nos quibus paratu'st, assumus.
Postquam cœnati, atq; appoti, talos poscit in manum.
Prouocat me in aleam, ut ego ludam. pono pallium.
Ille suum anulum opposuit, inuocat Planesium. Ph. meos
Ne amores? Cu. tace parumper. iacit uoltorios quattuor. Vulturius
Talos arripio, inuoco almam meam nutricem Herem. Basilicus
Iacto basilicum, propino magnum poculum, ille ebibit. Propinare
Caput deponit. quomodo dormiscit, ei subduco anulum. Subducere
Deduco pedes de lecto clam, ne miles sentiat.
Rogant me serui quo eam, dico ire quo saturi solent. Protinus
Hostium ubi conspexi, exinde me illico protinam dedi.
Ph. Laudo. Cu. laudato, quando id quod cupis, effecero.
Eamus intro, ut tabellas consignemus. Ph. non moror.
Cu. Atq; aliquid prius obtrudamus pernam, sumen, glandium.
Hæc sunt uentri stabilimenta, panis, & assa bubula.
Poculum grande, aula magna, ut satis consilia suppetant.
Tu tabulas consignato. hic ministrabit. ego edam.

Dicam quemadmodum conscribas, sequere me hac intro. Ph. sequor.

ACTVS TERTIVS.

Lyco. TrapeZita. Curculio. Leno.

Eatus uideor, subduxi ratiunculam,
b Quantum æris mihi sit, quantum'q; alieni siet.
Diues sum, si non reddo eis, quibus debeo.
Si reddo illis, quibus debeo, plus alieni'st.
Verum hercle uero conuellere illus cogito.
Si magis me instabunt ad prætorem, sufferam.
Habent hunc morem pleriq; argentarij,
Vt alius alium poscant, reddant nemini.
Pugnis rem soluant, siquis poscat durius.
Qui homo mature quæsiuit pecuniam,
Nisi eam mature parsit, mature esurit.
Cupio aliquem emere puerum, qui usurarius
Nunc mihi quæratur, usu'st etiam pecunia.
Cu. Nil tu me saturum monueris, memini, & scio.
Ego hoc effectum lepide tibi tradam, tace.
Aedepol næ ego hic me intus expleui probe.
Et equidem reliqui in uentre cellæ uni locum,
Vbi reliquiarum reliquias reconderem.
Quis hic est qui operto capite æsculapium
Salutat, atat pol quem quærebam. sequere me,
Simulabo quasi non nouerim. heus tu, te uolo.
Ly. une ocule salue. Cu. quæso derides'ne me?
Ly. De coclitum prosapia te esse arbitror,
Nam hi sunt unoculi. Cur. Catapulta hoc ictu'st mihi
Apud Sicyonem. Ly. nam quid id refert mea,
An aula quassa cum cinere effossus siet?
Cur. Superstitiosus hic quidem est, uera prædicat,
Nam illæc ad me catapultæ crebro commeant,
Adolescens ob rempublicam, hoc intus mihi
Quod insigne habeo, quæso ne me incomities.
Ly. Licet'ne inforare, si incomitiare non licet? Cur. nō inforabis
Me qdē. nō mihi placet tuū profecto nec forū, nec comitium.
Sed hunc quem quæro, commonstrare si potes
Inibis a' me solidam & grandem gratiam,
Lyconem quæro ego trapeZitam. Ly. dic mihi

Quid eum nunc quæris, aut quoiatis? Cu. eloquar
Ab Therapontigono platagidoro milite.
Ly. Noui ædepol nomen. nam mihi istoc nomine
Dum scribo, expleui totas ceras quattuor.
Sed quid Lyconem quæris? Cu. mandatu'st mihi.
Vt has tabellas ad eum feram. Ly. quis tu homo es?
Cu. Libertus illius, quem omnes Summanum uocant.
Ly. Summane salue. Qui Summanus? fac sciam.
Cu. Quia uestimenta, ubi obdormiui ebrius,
Summano. ob eam rem me omnes Summanum uocant.
Ly. Alibi te meliu'st quærere hospitium tibi.
Apud me profecto nihil est Summano loci.
Sed istum, quem quæris, ego sum. Cu. quæso tu ne is es
Lyco trapezita? Ly. ego sum. Cu. multam me tibi
Salutem iussit Therapontigonus dicere, — Dicere salute.
Et has tabellas dare me iussit. Ly. mihin? Cu. ita.
Cape, signum nosce, nostin? Ly. quid ni nouerim?
Clypeatus elephantum ubi machæra diligit.
Cu. Quod istic scriptu'st, id te orare iusserat
Profecto ut faceres, suam si uelles gratiam. — Velle gratiã alicuius.
Ly. Concede inspiciam quid sit scriptum. Cu. maxume,
Tuo arbitratu, dum auferam abs te id, quod peto.
Ly. Miles Lyconi in Epidauro hospiti suo
Therapontigonus Platagidorus plurimam
Salutem dicit. cumeus hic est, hamum uorat.
Ly. Tecum oro, & quæso, qui has tabellas afferet
Tibi ut ei detur, quam istic emi uirginem.
Quod te præsente istic egi, teq; interprete. — Interpres.
Et aurum, & uestem, iam scis, ut conuenerit. — Conuenerit.
Argentum des lenoni, huic des uirginem.
Vbi ipsus? cur non uenit? Cur. ego dicam tibi.
Quia nudiusquartus uenimus in Cariam
Ex India, ibi nunc statuam uolt dare auream,
Solidam faciundam ex auro philippeo, quæ siet
Septempedalis, factis monumentum suis. — Septempedalis
Ly. Quamobrẽ istuc? Cu. dicam. quia enim Persas, Paphlagonas,
Synopas, Arabes, Caras, Cretanos, Syros,
Rhodiam, atq; Lyciam, Perediam, & Bibesiam,
Centauromachiam, Elatiam, unimammiam,

Libyam'q; oram omnem conterebrominiam.
Dimidiam partem nationum usq; omnium
Subegit solus intra uiginti dies.
Ly. Vah. Cu. quid mirare? Ly. quia enim in cauea si forent
pulli gallinacej
Conclusi itidem, ut pulli gallinacei,
Ita non potuere uno anno circuirier.
Credo hercle te esse ab illo, nam ita nugas blatis.
Cu. Immo etiam porro (si uis) dicam. Ly. nihil moror.
Sequere hac, te redabsoluam, qua aduenisti gratia.
Atq; eccum uideo. Leno salue. Le. Di te ament.
Ly. Quid hoc, quod ad te uenio? Le. dicas quid uelis.
Ly. Argentum accipias, cum illo mittas uirginem.
Le. Quid quod iuratus sum. Ly. quid id refert tua,
Dum argentum accipias? Le. qui monet, quasi adiuuat.
Sequimini. Cu. Leno caue in te sit morari mihi.

ACTVS QVARTVS.

Choragus.

Edepol nugatorē lepidū lepide hūc nactus est Phædromus.
a Halophantam, an sycophantā, hūc magis dicam, nescio.
Ornamenta, quæ locaui, metuo ut possim recipere.
Quanq̄ cum istoc mihi negocij nihil est, ipsi Phædromo
Credidi, tamen asseruabo, sed hic dum egreditur foras,
Commostrabo quo in quenq; hominem inueniatis loco,
Ne nimio opere sumat operam, qui quem conuentum uelit,
Vel uitiosum, uel sine uitio, uel probum, uel improbum.
Qui periurum hominem uolt conuenire, mitto in comitium.
Cluacina Dea
Qui mendacem & gloriosum, apud Cluacinę sacrum.
Ditis damnosos maritos sub basilica quærito.
Ibidem erunt scorta exoleta. quiq; stipulari solent.
Symbolorum collatores apud forum piscarium.
In foro infimo boni homines, atq; dites ambulant.
In medio propter canalem, ibi ostentatores meri,
Confidentes garruliq; & maleuoli. supra lacum
Dicere contumeliā de nihilo
Qui alteri de nihilo audacter dicunt contumeliam.
Et qui ipsi sat habent, quod ipsis possit uere dicier.
vetera
Sub ueteribus, ibi sunt qui dant, quiq; accipiunt foenore.
Pone ædem Castoris, ibi sunt quibus credas male.
Venditare
In tusco uico, ibi sunt homines, qui ipsi sese uenditant.

In uelabro,

In uelabro, uel pistorem, uel lanium, uel haruspicem.
Vel qui ipsi uortant, uel qui alij subuersandos præbeant.
Ditis damnosos maritos apud leucadiam oppiam,
Sed interim crepuere fores, linguæ moderandu'st mihi.

Curculio. Lyco. Cappadox.

Tu præ uirgo, non queo quod me pone'st seruare
Et aurũ, & uestẽ omnẽ, suã esse aiebat, quicq̃d haberet.
Ly. Nemo it inficias. Cu. attamen meliusculu'st monere.
Ly. Memento promisisse te, si quisquam hanc liberali
Caussa manu assereret, mihi omne argentum redditum iri,
Minas triginta. Ca. meminero, de istoc quietus esto.
Et nunc idem dico. Ly. & commeminisse ego hæc uolam te.
Ca. Memini & mancupio tibi dabo. Cu. egon ab lenone quicquam
Mancupio accipiam? quibus sui nihil est, nisi una lingua.
Qui abiurant, siquid creditu'st, alienos mancupatis.
Alienos manumittitis, alienisq; imperatis.
Nec uobis autor ullus est, nec uosmet estis ulli.
Item genus est lenonum inter homines meo quidem animo
Vt muscæ, culices, pedesq;, pulicesq;, cimices,
Odio, & malo, & molestiæ, bono usui estis nulli.
Nec uobiscum quisquam in foro frugi consistere audet.
Qui constitit, culpant eum, conspuitatur, uituperatur.
Eum rem fidemq; perdere, tametsi nihil fecit, aiunt.
Ly. Aedepol lenones meo animo nosti lusce lepide.
Cu. eodem hercle uos pono & paro. parissimi estis ijbus.
Hi saltem in occultis locis prostant, uos in foro ipso.
Vos fœnore, hi male suadendo, & lustris lacerant homines.
Rogitationes plurimas propter uos populus sciuit.
Quas uos rogatas rumpitis, aliquam reperitis rimam.
Quasi aquam feruentem frigidam esse, ita uos putatis leges.
Ly. Tacuisse mallem. Ca. haud in male meditantem male dicassis.
Cu. Indignis si male dicitur, maledictum id esse dico.
Verum si dignis dicitur, benedictu'st meo quidem animo.
Ego mancupem te nihil moror, nec lenonem alium quenquam.
Lyco nunquid uis? Ly. bene uale. Cu. uale. Ca. heus tu, tibi ego dico.
Cu. Eloquere quid uis. Ca. quæso ut hanc cures, ut bene sit isti.
Bene ego istam eduxi meæ domi, & pudice. Cu. si huius miseret,

Ecquid das, quod bene sit? Ca. malũ. Cu. tibi opu'st, quo te procures.
Ca. Quid stulta ploras? ne time, bene hercle uendidi ego te.
Fac sis bonæ frugi sies, sequere istum bella belle.
Ly. Summane nunquid nunc iam me uis? Cu. uale, atq; salue.
Nam & operam mihi & pecuniam benigne præbuisti.
Ly. Salutem multam dicito patrono. Cu. nunciabo.
Num quid uis leno? Ca. istas minas decem qui modo procures,
Dum melius sit mihi, des. Cu. dabuntur, cras peti iubeto.
Ca. Quando bene gessi rem, uolo hic in phano supplicare.
Nam illam minis olim decem puellam paruolam emi.
Sed eum, qui mihi uendidit illam, nunquam post illa uidi.
Perijsse credo. quid id mea refert? Ego argentum habeo.
Quoi homini Di sunt propicij, lucrum ei profecto obijciunt.
Nunc rei diuinæ operam dabo, certu'st bene me curare.

Terapontigonus miles. Lyco trapezita.

Non ego nunc mediocri incedo iratus iracundia.
Sed eapse illa, qua excidionem facere condidici oppidis.
Nunc, nisi tu mihi propere properas dare triginta minas,
Quas ego apud te deposui, uitam propera ponere.
Ly. Non pol nunc ego te mediocri macto infortunio.
Sed eopse illo, quo mactare soleo, quoi nihil debeo.
Mi. Ne te mihi facias ferocem, haud supplicare me censeas.
Ly. Nec tu me quidem unquam subiges, redditum ut reddam tibi.
Nec daturus sum. Mi. idem ego istuc quom credebam, credidi
Te nihil esse redditurum. Ly. cur nunc a me igitur petis?
Mi. Scire uolo quoi reddidisti. Ly. Lusco liberto tuo.
Is Summanum uocari se dixit, ei reddidi,
Qui has tabellas obsignatas attulit. Mi. quas tu mihi tabellas?
Quos tu mihi Luscos libertos? quos Summanos somnias?
Nec mihi quidem libertu'st ullus. Ly. facis sapientius.
Quam pars lenonum, libertos qui habent, & eos deserunt.
Mi. Quid fecisti? Ly. quod mandasti tui honoris gratia.
Qui tuum signum ad me attulisset, nuncium ne spernerem.
Mi. Stultior stulto fuisti, qui ijs tabellis crederes.
Ly. Quis respublica & priuata geritur, non ijs crederem?
Ego habeo tibi res solutas recte, bellator uale.
Mi. Quid ualeam? Ly. at tu ægrota, sed uiues per me ætatem quidem.

Mi. Quid

Præbere opã.

Deponere pecuniã apud aliquẽ.

Mi. Quid ego nunc faciam? quid refert me fecisse regibus,
Vt mihi obedirent, si me hodie hic umbraticus deriserit?

Cappadox leno, & Miles.

Voi homini Di sunt propicij, ei non esse iratos puto.
q Postq̃ rem diuinam feci, uenit in mentem mihi.
Ne trapezita exulatum abierit, argentum ut petam.
Vt ego potius comedam, q̃ ille. iusseram saluere te
Therapontigone Platagidore, salue saluus quom aduenis
In Epidaurum, hic hodie apud me nunquam delinges salem.
Mi. Bene uocas, uerum uocata res est. ut male sit tibi.
Sed quid agit meum mercimonium apud te? Ca. nihil apud me qdẽ.
Ne facias testeis, neq; equidem debeo quicquam. Mi. quid est?
Ca. Quod fui iuratus, feci. Mi. reddin, an non uirginem
Prius, q̃ te huic meæ machæræ obijcio mastigia?
Ca. Vapulare ego te uehementer iubebo, ne me territes.
Illa abducta'st. tu auferere hinc a' me, si perges mihi
Male loqui profecto, quoi ego nisi malum, nihil debeo.
Mi. Mihin malum minitare? Ca atq; ædepol non minitabor,
Sed dabo, mihi si perges molestus esse. Mi. leno mihi
Minitatur? meæq; pugnæ præliares plurimæ
Obtritæ iacent? at ita me machæra, & clypeus bene iuuent
Pugnantem in acie, nisi mihi uirgo redditur. iam ego
Te faciam, ut hic formicæ frustillatim differant.
Ca. At ita me uolsellæ, pecten, speculum, calamistrum meum,
Bene me amassint, meaq; axitia, linteumq; extersum, ut ego
Tua magnifica uerba, neq; istas tuas magnas minas
Non pluris facio, q̃ ancillam meam, quæ latrinam lauat.
Ego illam reddidi, qui argentum attulit. Mi. quis is est homo?
Ca. Tuum libertum esse aiebat sese Summanum. Mi. meum?
Atat Curculio hercle uerba mihi dedit, quom cogito.
Is mihi anulum surripuit. Ca. perdidistin tu anulum?
Miles pulchre centuriatus es expuncto in manipulo.
Mi. Vbi nunc Curculionem inueniam? Ca. in tritico facillume.
Vel quingentos curculiones pro uno faxo reperias.
Ego abeo, uale, atq; salue. Mi. male uale. male sit tibi.
Quid ego faciam? maneam, an abeam? sic ne esse os mihi oblitũ?
Cupio dare mercedem, qui illunc ubi sit, commonstret mihi.

ACTVS QVINTVS.

Parasitus.

Ntiquom poëtam audiui scripsisse in tragœdia,
Mulieres duas peiores esse, q̃ unam, res ita'st.
Verum mulierem peiorem, q̃ hæc amica est Phædromi,
Non uidi, neq; audiui, neq; pol dici, nec fingi potest
Peior, quæ ubi me hunc habere conspicata'st anulum,
Rogat unde habeam. quid id tu quæris? qa mihi quæsito opu'st.
Nego me dicere, ut eum eriperet, manum arripuit mordicus.
Vix foras me arripui, atq; effugi, apage istanc caniculam.

Planesium uirgo. Phædromus adolescens. Curculio. miles.

P Hædrome propera. Ph. qd propere? Pl. parasitũ ne amiseris.
Magna res est. Ph. nulla'st mihi. nã quã habui, absumpsi cele-
Pl. Teneo. Ph. qd negoci? Pl. rogita istũc, unde habeat anulũ. (riter.
Cu. Pater istum meus gestauit. Pl. at pol mea matertera.
Mater ei utendum dederat. Cu. at pater tuus rursum tibi.
Pl. Nugas garris. Cu. soleo, nam propter eas uiuo facilius.
Quid nunc? Pl. obsecro parentes ne meos mihi prohibeas?
Cu. Quid? ego sub gemma abstrusos habeo tuam matrem & patrem?
Pl. libera ego sum nata. Cu. & alij multi, qui nunc seruiunt.
Pl. At enim irascor. Cu. dixi equidem tibi, unde ad me hic peruenerit.
Quoties dicundu'st? elusi militem inquam in alea.
Mi. Saluos sum, eccum quem quærebã. quid agis bone uir? Cu. audio.
Si uis tribus bolis chlamydem. Mi. quin tu is malam in crucem
Cum bolis, cum bullis, redde mihi iam argentum, aut uirginem.
Cu. Quod argentum? quas tu mihi tricas narras? quam uirginem
Me reposcis? Mi. quam ab lenone abduxisti hodie scelus uiri.
Cu. Nullam abduxi. Mi. certe eccistam uideo. Ph. uirgo hæc libera'st.
Mi. Mea ancilla, libera ut sit, quam ego nunquam emisi manu?
Ph. Quis tibi hanc dedit mancupio? aut unde emisti? fac sciam.
Mi. Ego quidem pro istac rem solui ab trapeZita meo.
Quam ego pecuniam quadruplicem abs te, & lenone auferam.
Ph. Qui scias mercari furtiuas, atq; ingenuas uirgines,
Ambula in ius. Mi. non eo. Ph. licet antestari? Mi. non licet.
Ph. Iuppiter te male disperdat miles intestatus uiuito.
Mi. At ego, quẽ licet. Ph. tu accede huc. Cu. seruon antestari? Mi. uide.

Cu. Hem

Cu. Hem ut scias me liberum esse. Mi. ergo ambula in ius. hem tibi.
Cu. O ciues ciues. Mi. quid clamas? Ph. quid istum tibi tactio'st?
Mi. Quia mihi lubitum. Ph. accede huc tu, ego illum tibi dedam, tace.
Cu. Phædrome obsecro serua me. Ph. tanquam met genium meum.
Miles, quæso ut mihi dicas, unde illum habeas anulum,
Quem parasitus hic te elusit. Pl. per tua genua te obsecro,
Vt nos facias certiores. Mi. quid istuc ad uos attinet?
Quæratis chlamydem, & machæram hanc, unde ad me peruenerit.
Cu. Vt fastidit gloriosus. Mi. mitte istum. ego dicam omnia.
Cu. Nihil est, quod ille dicit. Ph. fac me certiorem obsecro.
Mi. Ego dicam. surgite, hanc rem agite, atq; animum aduortite.
Pater meus habuit Periphanes Planesium.
Is prius, q̃ moritur, hunc mihi dedit, tanquam suo,
Vt æquom fuerat, filio. Pl. proh Iuppiter.
Mi. Et iste me hæredem fecit. Pl. pietas mea
Serua me. quando ego te seruaui sedulo.
Frater mi salue. Mi. qui credam ego istuc cedò,
Si uera memoras, quæ fuit mater tua? Pl. Cleobula.
Mi. Nutrix quæ fuit? Pl. Archestrata. ea me spectatum tulerat
Per dionysia, postquam illò uentu'st iam, ut me collocarat,
Exoritur uentus, turbo. spectacula ibi ruunt,
Ego pertimesco. tum ibi me nescio quis arripit
Timidam atq; pauidam, nec uiuam, nec mortuam,
Nec quo me pacto abstulerit possum dicere.
Mi. Meministin hanc turbam fieri? sed tu dic mihi
Vbi is est homo qui te surripuit? Pl. nescio,
Verum hunc seruaui semper mecum unà anulum.
Cum hoc olim perij. Mi. cedò ut inspiciam. Ph. sanan es
Quæ isti committas? Pl. sine modo. Mi. proh Iuppiter.
Hic est, quem ego tibi misi natali die.
Tam facile noui, q̃ me. salue mea soror.
Pl. Frater mi salue. deos uolo bene uortere
Istam rem nobis. Cu. & ego, nobis omnibus
Tu ut hodie aduenient cœnam des sororiam,
Hic nuptialem cras dabit. Ph. promittimus.
Mi. Tace tu. Cu. non taceo, quandò res uortit bene,
Tu istanc desponde huic miles, ego dotem dabo.
Ph. quid dotis? Cu. ego'ne? ut semper, dum uiuat, me alat.
Mi. Verum hercle dico me iubente feceris.

Et leno hic debet nobis triginta minas.
Ph. Quamobrem istuc? Mi. quia ille ita repromisit mihi
Si quisquam hanc liberali asseruisset manu.
Sine controuersia omne argentum redderet.
Ph. Nunc eamus ad lenonem. Mi. laudo. Ph. hic prius uolo
Meam rem agere. Mi. quid id est? Ph. ut mihi hanc despondeas.
Cur. Quid cessas miles hanc huic uxorem dare?
Mi. Si hæc uolt. Pl. mi frater cupio. Mi. fiat. Cu. bene facis.
Ph. Spondes ne miles mihi hanc uxorem? Mi. spondeo.
Cu. Et ego hoc idem unum spondeo. Mi. lepide facis.
Sed eccum leno incedit, thesaurus meus.

Cappadox. Miles. Phædromus. Planesium.

Rgentarijs male credi qui aiunt, nugas prædicant.
a Nã & bene, et male credi dico. id adeo hodie ego expertus
Nã male creditur, q̃ nunq̃ reddũt, sed prosus perit. (sum.
Velut hic decem minas dum soluit, omnis mensis transijt.
Postq̃ nihil fit clamore hominem posco, ille me in ius uocat.
Pessime metui, ne mihi hodie apud prætorem solueret.
Verum amici compulerunt. reddit argentum domo.
Nunc domum properare certu'st. Mi. heus tu leno, te uolo.
Ph. Et ego te uolo. Ca. at ego uos nolo ambos. Mi. sta sis illico,
Atq; argentum propere propera uomere. Ca. quid mecu'st tibi?
Aut tecum? Mi. quia ex te hodie faciam pilum catapultarium.
Atq; ita te neruo torquebo itidem, ut catapultæ solent.
Delicatum te hodie faciam, cum catello ut accubes,
Ferreo ego dico. Ca. at ego uos ambo in robusto carcere
Vt pereatis. Mi. collum obstringe. abduce istum in malam crucem.
Ph. Quicquid est, ipse ibit potius. Ca. proh deũm atq; hominum fidem!
Hoccine pacto indemnatum, atq; intestatum me arripi?
Obsecro Planesium, & te Phædrome, auxilium ut feras.
Pl. Frater obsecro te, noli hunc indemnatum perdere.
Bene & pudice domi me habuit. Mi. haud uoluntate id sua.
Aesculapio huic habeto, quod pudica es, gratiam,
Nam si uoluisset, iampridem quoq; posset mittere.
Ph. Animum aduortite, si possum hoc inter uos sententia componere,
Mitte istunc. accede huc, dicam meam sententiam.
Siquidem uoltis, quod decrero, facere. Ca. tibi permittimus.

Dum quidem

Dum quidē hercle ita iudices, ne quisquam a me argentum auferat.
Mi. Quod'ne promisisti? Ca. quod promisi, lingua eadē nunc nego.
" Dicundi, non rem perdundi hæc gratia nata'st mihi.
Mi. Nihil agit. collum obstringe homini. Ca. iamiam faciam, ut iusseris.
Mi. Quando uir bonus es, responde quod rogo. Ca. roga quod lubet.
Mi. Promisistin, si quisquam hanc liberali assereret manu,
Te omne argentum redditurum? Ca. non commemini dicere.
Mi. Quid? negas? Ca. nego hercle uero. quo præsente? quo in loco?
Mi. Meipso præsente, & Lycone trapezita. Ca. non taces?
Mi. Non taceo. Ca. non ego te flocifacio, ne me territes.
Mi. Meipso præsente, & Lycone factu'st. Ph. satis credo tibi.
Nunc adeo, ut tu scire possis leno meam sententiam,
Libera hæc est. Hic huius frater est. hæc autem illius soror.
Hæc mihi nubet. tu huic argentum redde, hoc iudicium meu'st.
Mi. Tu autem in neruo iam iacebis, nisi mihi argentum redditur.
Ca. Hercle istam rem iudicasti perfidiose Phædrome,
Et tibi oberit, & te miles Di, Deæq; perduint,
Tu me sequere. Mi. quo sequar ego te? Ca. ad trapezitam meum,
Ad prætorem. nam inde rem resoluo omnibus, quibus debeo.
Mi. Ego te in neruom, haud ad prætorē hinc rapiā, ni argentū refers.
Ca. Ego te uehementer perire cupio, ne tu me nescias.
Mi. Ita'ne uero? Ca. ita hercle uero. Mi. noui ego hos pugnos meos.
Ca. Quid tu? Mi. quid tu rogitas? hisce ego, si tu me irritaueris,
Placidum hodie te reddam. Ca. age ergo recipe actutum. Mi. licet.
Ph. Tu miles apud me cœnabis, hodie fient nuptiæ.
Mi. Quæ res bene uortat mihi, & uobis spectatores, plaudite.

CASINA.

DRAMATIS. PROLOGVS. PERSONAE.

CHALINVS SERVOS.
OLYMPIO VILLICVS.
CLEOSTRATA VXOR.
PARDALISCA ANCILLA.
MYRINA MVLIER.
STALINO SENEX.
ALCESIMVS SENEX.
COQVVS.
ANCILLAE.
GREX.

ARGVMENTVM.

Onseruam, uxorem duo conserui expetunt.
Alium senex allegat, alium filius.
c Sors senem adiuuat, uerum decipitur dolis,
Ita ei subijcitur pro puella seruolus
Neq̃, qui dominum multat atq; uillicum.
Adolescens ducit ciuem Casinam cognitam.

PROLOGVS.

Aluere iubeo spectatores optumos
s Fidem qui facitis maxumi, & uos fides,
Si uerum dixi, signum clarum date mihi
Vt uos mihi æquos iam inde à principio sciam.
Qui utuntur uino uetere sapienters puto,
Et qui lubenter ueteres spectant fabulas.
Aequom'st placere ante ueteres fabulas.
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multo sunt nequiores, q̃ nummi noui.
Nos postq̃ populi rumore intelleximus,
Studiose expetere uos plautinas fabulas.
Antiquam eius edimus comœdiam
Quam uos probastis, qui estis in senioribus.
Nam iuniorum qui sunt, non noront scio.
Verum ut cognoscant, dabimus operam sedulo.
Hæc quom prima acta'st uicit omners fabulas,
Ea tempestate flos poëtarum fuit.

Qui nunc

Qui nunc abierunt hinc in communem locum.
Absentes prosunt, sed tamen præsentibus.
Vos omnes opere magno oratos esse uolo.
Benigne ut operam detis ad nostrum gregem.
Ducite ex animo curam, atq; alienum æs.
Ne quis formidet flagitatorem suum.
Ludi sunt, ludus datus est argentarijs.
Tranquillum est, alcedonia sunt circa forum.
Ratione utuntur. ludis neminem poscunt.
Secundum ludos reddunt autem nemini,
Aures uociuæ si sunt, animum aduortite.
Comœdiæ nomen huius dare uobis uolo.
CLERVMENE hæc uocatur comœdia.
Græce, latine sortientes, Diphilus hanc
Scripsit, post id eam rursum denuo
Latine PLAVTVS cum latranti nomine.
Senex hic maritus habitat. ei est filius.
Is una' cum patre in illisce habitat ædibus.
Est ei quidam seruos, qui in morbo cubat.
Immo hercle uero in lecto, ne quid mentiar.
Is seruos (sed ab hinc annos factu'st sexdecim)
Quom conspicatus est primo crepusculo
Puellam exponi, adit extemplo ad mulierem,
Quæ illam exponebat, orat ut eam det sibi.
Exorat, aufert, detulit recta domum.
Dat heræ suæ, orat ut eam curet, educet.
Hera facit, educauit magna industria.
Quam si esset ex se nata, non multo secus.
Postquam hæc adoleuit ad eam ætatem, ut uiris
Placere posset, amare eam puellam hic senex
Efflictim occipit, & item contra filius.
Nunc sibi uterq; contra legiones parat,
Pater, filiusq; clam alter alterum.
Pater allegauit uillicum, qui posceret,
Sibi istam uxorem. is sperat, si ei sit data,
Sibi fore paratas clam uxore excubias foris.
Filius autem armigerum allegauit suum,
Qui sibi eam uxorem poscat. scit si id impetret,
Futurum, quod amat intra præsepeis suas.

Senis uxor sensit amori uirum operam dare.
Propterea unà consentit cum filio.
Ille autem postq̃ sensit filium suum
Eandem illam amare, & esse impedimento sibi.
Hinc adolescentem peregre ablegauit pater.
Sciens mater ei dat operam absenti tamen.
Is, ne expectetis hodie in hac comœdia,
In urbem non rediuit, Plautus noluit.
Pontem interrupit, qui erat in itinere.
Sunt hic, quos credo nunc inter se dicere.
Hercle quid istuc est? seruiles nuptiæ?
Serui ne uxorem ducent? aut poscent sibi?
Nouom attulerunt, quod fit nusquam gentium.
At ego aio hoc fieri in Græcia, & Carthagini.
Et hic in nostra terra, atq; in Apulia.
Maioreq; opera ibi seruiles nuptiæ
Quam liberales etiam curari solent.
Id ni fit, mecum pignus siquis uolt dato
In urnam mulsi. pœnus dum iudex siet.
Vel græcus adeo, uel mea caussa apulus.
Quid, nunc nihil agitis, sentio, nemo sitit.
Reuortar ad illam puellam expositiciam.
Quam serui summa ui sibi uxorem expetunt
Ea inuenietur & pudica, & libera
Ingenua atheniensis. neq; quicq̃ stupri
Faciet profecto in hac quidem comœdia.
Mox hercle uero post, transacta fabula
Argentum siquis dederit, ut ego suspicor,
Vltro ibit nuptum. non manebit auspices.
Tantu'st, ualete. bene rem gerite, & uincite
Virtute uera, quod fecistis antehac.

ACTVS PRIMVS.

Chalinus, & Olympio serui.

On mihi licere meã rẽ me solum ut uolo loq, atq; cogitare,
Sine te arbitro? quid tu, malum, me sequere?
Ol. decretum est mihi, quasi umbra quoquo ibis te p̃sequi.
Quin ædepol etiam si in crucem uis pergere, sequi decretu'st.
Dehinc conijcito cæterum, possis'ne, necne, clam sutelis tuis
Præripere Casinam, uxorem perinde, ut postulas.

Ch. Quid tibi negocii mecu'st? Ol. quid ais impudens?
Ch. Quid in urbe restas uillicæ hinc magni precii?
Ol. Lubet. Ch. Quin ruri es in præfectura tua?
Quin potius quod legatu'st tibi negocium
Id curas, atq; urbanis rebus te abstines?
Huc uenisti sponsam præreptum meam. abi rus,
Abi directus tuam in prouinciam. Derectus.
Ol. Chaline non sum ego oblitus officium meum,
Præfeci ruri recte, qui curet, tamen
Ego huc quod ueni in urbem, ubi impetrauero,
Vxorem ut istanc ducam, qnam tu deperis,
Bellam, & tenellam Casinam conseruam tuam,
Quando ego eam mecum rus uxorem abduxero
Rure incubabo usq; in præfectura mea.
Ch. Tu illam ducas? hercle me suspendio
Quam tu eius potitor fias, satiu'st mortuum.
Ol. Mea præda'st illa, proin tute in laqueum ne duas. dare se in laqueu.
Ch. Ex sterquilinio effosse tua illæc præda'st? Sterquilinio.
Ol. Scies hoc ita esse. Ch. uæ tibi. Ol. quod te modis,
Si uiuo, habebo in nuptiis miserum meis?
Ch. Quid tu mihi facies? Ol. Ego'ne quid faciam tibi? Lucerent
Primum omnium huic lucebis nouæ nuptæ facem.
Post illa ut semper improbus, nihil'q; sis
Post id locorum, quando ad uillam ueneris
Dabitur tibi amphora una, & una semita,
Fons unus, unum ahenum, & octo dolia,
Quæ nisi erunt semper plena, ego te implebo flagris.
Ita te aggerunda curuom aqua faciam, probe
Vt ex te postilena possiet fieri. Postilena
Post autem nisi ruri tu Eruum comederis,
Aut quasi lumbricus terram, quod tu postules
Gustare, quicquam nusquam ædepol gentium,
Ieiunum æque'st, atq; ego te ruri reddibo.
Post id quom lassus fueris & famelicus
Noctu ut condigne recubes, curabitur.
Ch. Quid facies? Ol. concludere in fenestram firmiter,
Vnde auscultare possis, quom ego illam osculer,
Quom mihi illa dicet, mi animule, mi Olympio,
Mea uita, mea mellilla, mea festiuitas.

Sine tuos ocellos deosculer uoluptas mea,
Sine ámabo te amari meus festus dies,
Meus pullus passer, mea columba, mi lepus.
Quom mihi istæc dicentur, tum tu furcifer,
Quasi mus in medio parietis uorsabere.
Ch. Nunc, ne tu respondere postules, me tibi,
Abeo intro, tedet sermonis tui. Ol. te sequor,
Hic quidem pol certe nihil ages sine me arbitro.

ACTVS SECVNDVS.

Cleostrata coniunx, & Pardalisca ancilla.

Obsignate cellas, referte anulum ad me.
Ego huc transeo in proxumum
Ad meã uicinã. uir siqd me uolet, facite hinc ne accersatis.
Pa. Prandium iusserat senex sibi parari. Cl. sta, tace, atq; abi.
Neq; paro, neq; hodie coquetur, quando is mihi, & filio
Aduorsatur suo, animi, amorisq; caussa sui
Flagitium illud hominis, ego illum fame, ego illum siti,
Maledictis, malefactis, amatorem ulciscar probe.
Ego illum incommodis angam, faciam périnde, uti dignu'st,
Vitam colat, Acherontis pabulum, flagitij persequens,
Stabulum nequitiæ. nunc hinc fortunas meas eo questum
Ad uicinas, sed foris concrepuit. atq; ea ipsa eccam foras
Egreditur, non pol hoc mihi per tempus incœptum est iter.

Myrina, & Cleostrata.

Equimini comites in proxumum me huc, heus uos, ecqs hæc
Audit, quæ loquor? ego hic ero, uir si, aut quispiã quæret.
Nam ubi domi sola sum, sopor manus caluitur, iussin
Ferri mihi colum? Cl. Myrina salue. My. salue Cleostrata,
Sed quid tu es tristis ámabo? Cl. ita solent omnes, quæ sunt male
Nuptæ. domi & foris quod ægre sit, satis semper est.
Nam ego ibam ad te. My. ædepol ego istuc ad te, sed quid est,
Quod tuo nunc animo ægre'st? nam quod tibi est ægre, idem mihi
Diuidiæ. Cl. credo ecastor, nam uicinam neminem
Amo merito magis, q̃ te, nec q̃plura sunt mihi,
Quæ ego ipsa uelim. My. amo te, atq; istuc scire expeto quid est.
Cl. Vir me pessumis meus habet despicatam modis. nec mihi
Meum ius obtinendi optio est. My. hoc quid est? dic idem hoc

Oobſecro. nam pol haud ſatis meo corde accepi
Querelas tuas. Cl. uir me peſſumis habet deſpicatum modis.
My. Mira ſunt, ſi uera prædicas. nam ius uiri ſuum
Ad mulieres haud obtinere queunt. Cl. quin mihi ancillam
Ingratis poſtulat, quæ mea'ſt. quæ meo educata ſiet
Sumptu, ſuo ſe uillico dare, ſed ipſus eam amat.
My. Obſecro tace. nam nunc hic licet dicere, nos ſumus. Cl. ita'ſt.
My. Vnde ea tibi'ſt? nam peculi probam nihil habere addecet.
Clá uiro, et quæ habet partũ, ei haud cõmodi'ſt. qn uiro aut ſubtra-
Aut ſtupro inuenerit. hoc uiri cẽſeo eſſe omne, qcqd tuũ eſt. (hat,
Cl. Tu qdem aduorſum tuam amicam loqueris omnia. Mi. tace ſis
Stulta, & mihi auſculta. nolis ſis tu illi aduorſari,
Sine amet, ſine quod lubet, id faciat, quando tibi nil domi
Deliquo'm'ſt. Cl. ſatin ſana es? nam tu quidem aduorſus tuam
Iſtam rem loquere. My. inſipiens ſemper tu huic uerbo uita
Ab tuo uiro. Cl. quoi uerbo? My. i foras. Cl. mulier es tu, tace.
My. Quid eſt. hẽ qs eſt, quẽ uides? Cl. uir eccũ it. intro abi, adpropera.
My. Age amabo impetras, abeo. Cl. mox magis quando ocium
Mihi, & tibi erit, igitur tecum loquar, nunc uale. My. ualeas.

Stalino ſenex, & Cleoſtrata uxor.

Mnibus rebus ego amorem credo, & nitoribus nitidis
Anteuenire. Nec pote quicq̃ cõmemorari, quod plus ſalis,
Pluſq; lepõris habeat hodie. coquos equidem nimis
Demiror, qui tot utuntur condimentis, eos eo
Condimento uno non utier, quod præſtat omnibus.
Nam ubi amor condimentum inerit, quoiuis placiturum credo.
Neq; ſalſum prorſus, neq; ſuaue eſſe poteſt quicquam, ubi amor
Non admiſcetur. fel quod eſt amarum, id mel faciet.
Hominem ex triſti lepidum, & lenem. ego hanc de me coniecturã
Domi facio, magis q̃ ex auditis, qui poſtquam amo
Caſinam, magis inijcio mundicijs mundicianti Deo.
Myropolas ſollicito omneis. ubicunq; unguetũ'ſt lepidum,
Vngor, illi ut placeam, & placeo, ut uideor. ſed uxor me excruciat,
Quia uiuit, triſtem aſtare aſpicio. blande hæc mihi mala res
Appellanda'ſt. uxor mea, mea amœnitas, quid tu agis?
Cl. Abi, atq; abſtine manum. St. Eia mea Iuno, non te eſſe decet
Tam triſtem tuo Ioui. quo nunc abis? Cl. mitte me. St. mane.
Cl. Non maneo. St. at pol ego te ſequar. Cl. obſecro ſanun es?

St. Sanus. q̃ te deamo. Cl. nolo ames. St. non potes impetrassere.
Cl. Enicas. St. uera dicas ueli. Cl credo ego istuc tibi. St. respice o' mi lepos.
Cl. Nempe ita, ut tu mihi es. unde hic a'mabo unguẽta olẽt? St. oh peri.
Manufesto miser teneor. cesso caput pallio obtergere?
Vt te bonus Mercurius perdat myropola, qui hæc mihi.
Cl. Eho, ó, tu nihili, cana culex, uix teneor, quin quæ te decent.
Senecta ætate unguentis perlitus ignaue incedis?
St. Pol amico dedi quoidam operam, dum emit unguenta. Cl. ut cito
Commentatus est. ecquid te pudet? St. omnia, quæ tu uis. Cl. ubi
In lustra iacuisti? St. ego'ne in lustra? Cl. scio plus, q̃ tu me
Arbitrare. St. quid id est, quod tu scis? Cl. te sene omnium
Neminem esse ignauiorem. unde is nihili? ubi fuisti? ubi
Lustratus? ubi bibisti? id est mecastor palliolum
Vide ut rugat. St. Di me, & te infelicitent, si ego in os meum
Vini guttam indidi. Cl. immo age ut lubet, ede, bibe, disperde rem.
St. Ohe' iam satis uxor est, comprime te. nimium tinnis. relinque
Aliquantum orationis, cras quod mecum litiges.
Sed quid ais? iam domuisti animum, potius ut quid uir uelit
Fieri, id facias, q̃ aduorsere contra? Cl. qua de re? St. rogas?
Super ancilla Casina, ut detur nuptum nostro uillico,
Seruo frugi, ubi illi bene sit, ligno, aqua calida, cibo,
Vestimentis, ubiq; educet pueros, quos ea pariat,
Potius, q̃ illi seruo nequam, armigero nihili, atq; improbo.
Quoi homini hodie peculi nummus non est plumbeus.
Cl. Mirum ecastor, senecta ætate te officium tuum
Non meminisse? St. quid iam? Cl. quia si facias recte & commode,
Curare sinas me ancillas, quæ mea'st curatio.
St. Qui, malum, homini scutigerulo lubet dare? Cl. quia enim
Filio nos oportet opitulari unico? St. at q̃q̃ unicus,
Nihilo magis unicus ille'st mihi filius, q̃ ego illi pater.
Illum mihi æquius est, q̃ me illi, quæ uolo, concedere.
Cl. Tu ecastor. tibi homo malã rem quæris. subolet sentio. St. egon?
Cl. Tu. nam quid frigutis? quid istuc tam cupide cupis?
St. Vt enim frugi seruo detur potius, q̃ seruo improbo.
Cl. Quid si ego impetro, atq; exoro a' uillico, caussa mea
Vt eam illi permittat? St. quid si ego autem ab armigero impetro,
Eam illi permittat? atq; hoc credo impetrassere. Cl. conuenit.
Vis tuis Chalinum huc euocem uerbis foras? tu orato eum,
Ego autem orabo uillicum? St. sane' uolo. Cl. iam hic erit,

Nunc experiemur, nostrum uter sit blandior. St. hercules,
Di'q; istam perdant, quod mihi nunc liceat dicere.
Ego discrucior miser amore. illa autem quasi ob industriam
Mihi aduorsatur. subolet iam uxori, quod ego machinor.
Propter eam rem magis armigero dat operam de industria.

Stalino senex. Chalinus seruos.

T illum Di omnes perdant Deæq;. Ch. uxor te aiebat tua
Me uocare. St. ego. n. uocari iussi te. Ch. eloquere qd uelis.
St. Primum ego te porrectiore fronte uolo mecum loqui.
Stultitia'st ei te esse tristem, quoius potestas plus potest.
Pol bonæ frugi hominem te iampridem esse arbitror. Ch. intellego.
Quin, si ita arbitrare, emittis me manu? St. quin id uolo.
Sed nihil est cupere me factum, nisi tu factis adiuuas.
Ch. Quod uelis modo, id uelim me scire. St. ausculta, ego loquar.
Casinam ego uxorem promisi uillico nostro dare.
Ch. At tua uxor, filius'q; promiserunt mihi. St. scio,
Sed utrum nunc eã cœlibem te mauis esse liberum,
An maritum seruom ætatem degere, & gnatos tuos?
Optio hæc tua'st. utram harum uis conditionem, accipe.
Ch. Liber si sim, periclo meo uiuam, nunc uiuo tuo,
De Casina certu'st concedere homini nato nemini.
St. Intro abi, atq; actutum uxorem huc euoca ante ædeis cito,
Et situlam huc tecum afferto cum aqua, & sorteis. Ch. satis placet.
St. Ego pol istam iam aliquouorsum tragulam decidero.
Nam si sic nihil impetrare potero, saltem sortiar.
Ibi ego te, & suffragatores ulciscar tuos. Ch. attamen
Mihi obtinget sors. St. ut pol quidem pereas cruciatu malo.
Ch. Illa nubet mihi, machinare quod lubet quouis modo.
St. Abin hinc ab oculis? Ch. inuitus me uides, uiuam tamen.
St. Sum'ne ego miser homo? satin omnes res sunt aduorsæ mihi?
Iam metuo ne Olympionem mea uxor exorauerit,
Ne Casinam ducat; si id factu'st, ecce me nullum senem.
Si non impetrauit, spicula etiam insortita sunt mihi.
Si sors autem decollassit, gladium faciam culcitram.
Eumq; incubam. sed eccum optume progreditur Olympio.

Olympio uillicus. Stalino senex.

Na ædepol opera in furnum calidum condito,
Atq; ibi torreto me pro pane rubido hera,
Quam istanc operam a'me impetres, quod postulas.
St. Saluos sum, saluaspes est, ut uerba audio.
Ol. Quid istac tu me hera libertate territas?
Quid? si tu nolis, filius'q; etiam tuus,
Vobis inuitis, atq; amborum ingratijs,
Vna libella liber possum ego fieri.
St. Quid istuc est? qui cum litigas Olympio?
Ol. Cum eadem, qua tu semper. St. cum uxore'ne hem mea?
Ol. Quam tu mihi uxorem? quasi uenator tu quidem es,
Dies atq; noctes cum cane ætatem exigis.
St. Quid ait? quid tecum loquitur? Ol. orat, obsecrat,
Ne Casinam uxorem ducam. St. quid tu postea?
Ol. Negaui enim ipsi me concessurum Ioui,
Si is mecum oraret. St. Di te seruassint mihi.
Nunc in fermento tota'st. ita turget mihi.
Aedepol ego illam mediam diruptam uelim.
Ol. Credo ædepol, si tu quidem frugi bonæ es.
Verum ædepol tua mihi odiosa'st amatio.
Inimica'st tua uxor mihi, inimicus filius,
Inimici familiares. St. quid id refert tua?
Vnus tibi hic dum propicius sit Iuppiter,
Tu istos minutos Deos caue flocci feceris.
Ol. Nugæ sunt istæ magnæ, quasi tu nescias
Repente ut emoriantur humani Ioues.
Sed tandem si tu Iuppiter sis emortuus,
Quom ad Deos minores redierit regnum tuum,
Quis mihi subueniet tergo, aut capiti, aut cruribus?
St. Opinione melius res tibi habeat tua,
Si hoc impetramus, ut ego cum Casina cubem.
Ol. Non hercle opinor posse, ita uxor acriter
Tua instat, ne mihi detur. St. ego sic agam,
Conijciam sorteis in sitellam, & sortiar
Tibi, & Chalino. ita ego rem natam intellego.
Necessu'st uorsis gladijs depugnarier.
Ol. Quid si sors aliter, q̃ uoles euenerit?

St. Benedice.

St. Benedice. Dis ſum fretus, Deos ſperauimus.
Ol. Non ego iſtud uerbum empſitem titiuilicio.
" Nam omnes mortales Dis ſunt freti, ſed tamen
" Vidi ego Dis fretos ſæpe multos decipi.
St. Tace parum tu. Ol. quid uis? St. eccum exit foras
Huc Chalinus intus, cum ſitella & ſortibus.
Nunc nos collatis ſignis depugnabimus.

Cleoſtrata. Chalinus. Stalino. Olympio.

Acce Chaline me certiorem, quid meus uir me uelit.
Ch. Ille ædepol uidere te ardentem extra portam metiam
Credo ecaſtor uellet. Cl. at pol ego haud credo, ſed certo ſcio.
St. Plus artificum eſt mi, q̃ rebar, hariolum hunc habeo domi.
Quid ſi propius attollamus ſigna, eamusq; obuiam?
Sequere, quid uos agitis? Ch. adſunt, quæ imperauiſti, omnia.
Vxor, ſortes, ſitula, atq; egomet. Ol. te uno adeſt plus, q̃ ego uolo.
Ch. Tibi quidem ædepol ita uidetur, ſtimulus ego nunc ſum tibi.
St. Eo corculum adſudaſſit iam ex metu maſtigia?
Cl. Tace Chaline, comprime iſtum. Ol. immo iſtunc, qui dicit clare.
St. Depone hic ſitellam, ſortes cedò mihi, animum aduortite.
Atqui ego cenſui abs te poſſe hoc mecum impetrare uxor mea,
Caſina ut uxor mihi daretur. & nunc etiam cenſeo.
Cl. Tibi daretur illa? St. mihi enim. ah non id uolui dicere.
Dum mihi uolui, huic dixi. atq; adeo dum mihi cupio, perperam
Iandudum hercle fabulor. Cl. pol id tu quidem, atq; etiam facis.
St. Huic, immo hercle mihi. uah, tandem redij, uix eram in uia.
Cl. Perpol ſæpe peccas. ita fit, ubi quid tanto opere expetas.
St. Sed te uterq; tuo pro iure, hic atq; ego oramus. Cl. quid eſt?
St. Dicam enim mea mulſa, de iſtac Caſina huic noſtro uillico
Gratiam facias. Cl. at pol ego neq; facio, neq; cenſeo.
St. Tum igitur ego ſortes utrinq; ponam. Cl. iam quis uetat?
St. Optumum, atq; æquiſſumum iſtud eſſe iure iudico.
Sin ſecus, patiemur animis æquis. tene ſortem tibi.
Vide quod ſcriptum. unde uillicus eſt. Ch. quia iſti prius, q̃ mihi.
St. Accipe hanc ſis. Ch. cedò, mane, unum uenit in mentem modo.
Vide nequa illic ſit alia ſortis ſub aqua. St. uerbero.
Men te cenſes eſſe? nulla eſt, habe quietum animum. modo
Quid bonum atq; fortunatum tuum ſit mihi magnum malum.

f

Titiuilicium.

extra porta.

Fammi gratia de alquna ...

Ch. Tibi quidem credo eueniet, noui pietatem tuam.
Sed mane dum. num ista aut populna sors, aut abiegna'st tua?
Cl. Quid tu id curas? Ch. quia enim metuo, ne in aqua summa natet.
St. Age caue, conijcite sortes nunc iam ambo huc. ecce re
Vxor æqua. Ol. noli uxori credere. St. habe animum bonum.
Ol. crede hercle hodie deuorabit sortes, si attigerit. Ch. tace.
Ol. Taceo. Deos quæso, ut quidem hodie canum, & furcam feras.
Ch. Mihi ut sortitio eueniat, ut quidem hercle pedibus pendeas.
Ol. At tu ut oculos emungare ex capite per nasum tuos.
Quid times? paratum oportet esse iam laqueum tibi,
Peristi. St. animum aduortite ambo. Ch. taceo. St. nunc tu Cleostrata,
Ne a me memores malitiose de hac re factum, aut suspices,
Tibi permitto, tute sorti. Ol. perdis me. Ch. lucrum facit.
Cl. Benefacis. Ch. Deos quæso, ut tua sors ex sitella effugerit.
Ol. Ain tu? quia tute es fugitiuos, omnes te imitari cupis.
Ch. Vtinam tua quidem, sicut herculeæ prædicant
Quondam prognatis, ita in sortiendo sors delicuerit.
Ch. Tu ut liquescas ipse actutum, uirgis calefacto aëre.
St. Hoc agesis olympio. Ol. si hic literatus me sinat,
Quod bonum, atq; fortunatum mihi sit. Ch. ita uero mihi.
Ol. Nō immo hercle. Ch. imo mihi hercle. Cl. hic uincet, tu uiues miser.
St. Præcide os tu illi hodie. age ecquid fit, ne oblesis manum.
Ol. Compressa palma, an porrecta ferio? St. age ut uis. Ol. hem tibi.
Cl. Quid tibi istunc tactio'st? Ol. quia Iuppiter iussit meus.
Cl. Feri malam, ut ille rursus. Ol. peri, pugnis cædor Iuppiter.
St. Quid tibi tactio hunc fuit? Ch. quia iussit hæc Iuno mea.
St. Patiundu'st, siquidem me uiuo, uxor imperium exhibet.
Cl. Tam huic loqui licere oportet, q̃ isti. cur omine mihi
Vituperat malo? St. Chaline tibi cauendum censeo.
Ch. Tempori, postq̃ oppugnatū est os. St. age uxor mea, iam nunc
Sorti, uos aduortite animum. præbe tu. Ol. ubi sim nescio.
Perij, cor lienosum opinor habeo. iamdudum salit.
Delabor. pectus tundit. St. teneo sortem effer foras.
Ch. Iā'ne es mortuus? St. ostende. Ol. mea'st. Cl. mala! Ol. crucias, Ch. qd ē?
St. Victus es Chaline, tum nos diu uiuere Olympio, gaudeo.
Pietate factum est mea, atq; maiorum meum.
Intro abi uxor, atq; adorna nuptias. Cl. faciam ut iubes.
St. Scin tu ruri est ad uillam longe quo ducatur? Cl. scio. St. intro abi.
Et q̃q̃ hoc tibi'st ægre, tamen fac accures. Cl. licet.

St. Eamus

P. v. [illegible]
Cōpressa
Porrecta palma ferire.
Rus. Villa.
Accurare.

St. Eamus nos quoq; intro, hortemur, ut properent. Ol. nihil
Moror. nam præsente hoc plura uerba non desidero.

Chalinus seruos.

I nunc me suspendam, meam operam luserim.
Et præter operam, restim sumpti fecerim. et meis inimicis
Voluptatem creauerim. quid opus est? q sic mortuus eqdē,
Tamen sorti sum uictus. Casina nubet uillico.
Atq; id non tam ægre'st, iam uicisse uillicum,
Quam id expetiuisse opere tam magno senem,
Ne ea mihi daretur, atq; ut illi nuberet.
Vt ille trepidabat, ut festinabat miser,
Vt sussultabat, postquam uicit uillicus.
Atat concedam huc. audio aperiri fores,
Mihi beneuolenti, atque illi ad me prodeunt.
Hinc ex insidijs his ego insidias dabo.

Olympio. Stalino. Chalinus.

Ine modo rus eueniat, remittam ad te uirum
Cum furca in urbem, tanquam carbonarium.
St. ita fieri oportet. Ol. factum, & curatum dabo.
St. Volui nunc Chalinum, si domi esset, mittere
Tecum obsonatum, ut etiam in mœrore insuper
Inimico nostro miseriam hanc adiungerem.
Ch. Recessim cedam ad parietem, imitabor nepam.
Captandu'st horum clanculum sermo mihi.
Nam illorum me alter cruciat, alter macerat.
At candidatus cedit hic mastigia,
Stimulorum loculi. protollo mortem mihi.
Certu'st hunc ad Acherontem præmittam prius.
Ol. Vt tibi ego inuentus sum obsequens? quod maxume
Cupiebas, eius copiam feci tibi.
Erit tecum hodie, quod amas clam uxorem. St. tace,
Ita me Di bene ament, ut ego uix reprimo
Labra ob istanc rem, quin te deosculer uoluptas mea.
Ch. Quid deosculer te? quæ res? quæ uoluptas tua?
Effodere hercle hic uolt credo uesicam uillico.

Creauere uoluptate.

Captare sermone.

Ol. Ecquid amas nunc me? St. immo ædepol me, q̃ te minus.
Licet'ne amplecti te? Ch. quid amplecti. Ol. licet.
St. Vt quia te tango, mel mihi uideor lingere.
Ol. Vltro te amator, apage te à dorso meo.
Ch. Illuc est, hunc quod hic præfecit uillicum,
Et idem me pridem, quom ei aduorsum ueneram.
Facere atriensem uoluerat sub ianua.
Ol. Vt tibi morigerus hodie, ut uoluptati fui.
St. Vt tibi, dum uiuam, bene uelim plus, q̃ mihi.
Ch. Hodie hercle opinor is conturbabit pedes.
Solet hic barbatos sane sectari uiros.
St. Vt ego hodie Casinam deosculabor, ut mihi
Bona multa faciam clàm meam hanc uxorem. Ch. at at
Nunc pol ego demum in rectam redij semitam,
Hic ipsus Casinam deperit, habeo uiros.
St. Iam hercle amplexari, iam osculari gestio.
Ol. Sine prius deduci. quid malum operas? St. amo.
Ol. At non opinor fieri hoc posse hodie. St. potest,
Siquidem cras censes posse te mitti manu.
Ch. Enimuero huc aures sunt magis adhibendæ mihi,
Iam ego uno in saltu lepide apros capiam duos.
St. Apud hunc sodalem meum, atq; uicinum mihi
Locus est paratus, ei ego amorem omnem meum
Concredui. is mihi se locum dixit dare.
Ol. Quid eius uxor? ubi erit? St. lepide repperi.
Mea uxor uocabit huc eam ad se in nuptias,
Vt hic sit secum, se adiutet, secum cubet.
Ego iussi, & dixit se facturam uxor mea.
Illa hic cubabit, si uir abierit, faxo
Tu rus uxorem duces. id rus domus hæc erit
Tantisper, dum ego cum Casina faciam nuptias.
Hinc tu ante lucem rus cras duces postea.
Satin astute? Ch. age modo fabricamini,
Malo hercle uostro tam uorsuti uiuitis.
St. Scin quid nunc facias? Ol. loquere. St. tene marsupium,
Abi, atq; obsona, propera. sed lepide uolo
Molliculas escas, ut ipsa mollicula'st. Ol. licet.
St. Emito sepiolas lepidas, lolliguncculas
Ordeias. Ch. immo triticeias, si sapis.

Soleas.

Sculponix.

Soleas. qui quæso potius, q̃ sculponeas,
Quibus batuatur tibi os senex nequissime.
Ol. Vin lingulacas? St. quid opus est? quando uxor domi'st?
Ea lingulaca est nobis, nam nunquam tacet.
Ol. In re præsenti, ex copia piscaria
Consulere licebit, quid emam. St. æquom oras, nunc abis?
Argento parci nolo, obsonato ampliter.
Nam mihi uicino hoc etiam conuento'st opus,
Vt quod mandaui, curet. Ol. iam'ne abeo? St. malo.
Ch. Tribus non conduci possum libertatibus,
Quin ego illis hodie comparem magnum malum,
Quin'q; hanc omnem rem meæ heræ iam faciam palàm.
Manufeste teneo in noxa inimicos meos.
Sed si nunc facere uolt hera officium suum,
Nostra omnis lis est, pulchre præuortar uiros.
Nostro omine it dies iam, uicti uicimus.
Ibo intro, ut id, quod alius condiuit coquus,
Ego uicissim alio nunc pacto condiam.
Quicquid paratu'st, ut paratum ne siet.
Sitq; ei paratum, quod paratum non erat.

ACTVS TERTIVS.

Stalino, & Alcesimus senes duo.

Vnc amici an'ne inimici sis imago Alcesime mihi,
Sciam. nunc specimen specitur, nunc certamen cernitur.
Al. Curã erue, curã exime, castigare, id ponito ad compendiũ.
Cano capite, ætate aliena, eo addito ad compendium.
Quoi sit uxor, id quoq; illuc ponito ad compendium.
Miseriorem ego ex amore, q̃ te uidi neminem.
St. Fac uacent ædes. Al. quin ædepol seruos, & ancillas domo
Certu'st omneis mittere ad te. St. oho` nimium scite scitus es,
Sed facito dum memineris uersus, quos cantat colax.
Cum cibo, tu quoq; eos facito ut ueniant, quasi eant sutrium.
Al. Meminero, hem nunc enim demum nullo scito scitus es.
St. Cura, ego ad forum modo ibo, iam hic ero. Al. bene ambula.
St. Fac habeãt linguã ædes tuæ. Al. qd ita? St. quom ueniam inuocent.
Al. Aetate cedundus tu homo es, nimias delicias facis.
St. Quid me amare refert, nisi sum doctus? dicas uiuis, sed tu
Caue in quæsitione mihi sis. Al. usq; adero domi.

Cleostrata. Alcesimus.

T properarem arcessere hanc ad me uicinã meã, hoc erat
u Ecastor id, quod me uir tanto opere orabat meus,
Libere ædes ut sibi essent, Casinam quo deducerent.
Nunc adeo nequaquam illam arcessam ego, ignauissumis
Liberi loci potestas ne sit uetulis uerueccibus.
Sed eccum egreditur senati columen, præsidium populi,
Meus uicinus, meo qui uiro liberum præbet locum.
Non ecastor uili emptus est modius, qui uenit salis.
Al. Miror huc iam non arcessi in proxumum uxorem meam,
Quæ iam si arcessatur, dudum ornata expectat domi.
Sed eccam opinor arcessit salue Cleostrata.
Cl. Et tu Alcesime, ubi tua uxor? Al. intus si se arcessas, manet.
Nam tuus uir me orauit, eam istuc ad te adiutum mitterem.
Vin eam uocem? Cl. sine, nolo, si occupata'st. Al. ocium est.
Cl. Nihil moror, molesta esse nolo. post conuenero.
Al. Non ornatis istic apud uos nuptias? Cl. orno, & paro.
Al. Non ergo opus est adiutrice? Cl. satis domi'st. ubi nuptiæ
Fuerint, tum istam conuenibo. nunc uale, atq; istam iube.
Al. Quid ego nunc faciam, flagitium maxumum feci miser.
Propter operam illius improbi hirci edentuli,
Qui hoc mihi contraxit, operam uxoris polliceor foras,
Quasi catillatum flagitium hominis, qui dixit mihi
Suam uxorem hanc arcessituram esse. ea se eam negat
Morarier. atq; ædepol mirum, ni subolet iam hoc huic
Vicinæ meæ. uerum autem altrouorsum quom eam mecum
Rationem puto, eius esset mecum postulatio.
Ibo intro, ut subducam nauim rursum in puluinarium.
Cl. Iam hic est lepide ludificatus. miseri ut festinant senes.
Nunc ego illum nihili meum decrepitum uirum ueniat uelim.
Vt eum ludificem uicissim, postquam hunc delusi alterum.
Nam ego aliquid contrahere cupio litigi inter eos duos.
Sed eccum incedit. at quom aspicias tristem, frugi censeas.

Stalino, & Cleostrata.

Tultitia magna'st mea quidem sententia,
s Hominem amatorem ullum ad forum procedere,
In eum diem, quoi quod amet, in mundo siet.

Sicut

Sicut ego feci stultus. contriui diem,
Dum asto aduocatus quoidam cognato meo,
Quem hercle ego litem adeo perdidisse gaudeo,
Ne me nequicquam sibi hodie aduocauerit.
Rogitare oportet prius, & percontarier,
Adsit'ne ei animus, necne adsit, sibi quem aduocet.
Si neget adesse, exanimatum amittat domum.
Sed uxorem ante ædeis eccam, hei misero mihi,
Metuo ne non sit surda, atq; hæc audiuerit.
Cl. Audiui ecastor cum malo magno tuo.
St. Accedam propius. quid agis mea festiuitas?
Cl. Te ecastor præstolabar. St. iam'ne ornata'st res?
Iam'ne hanc traduxti huc ad nos uicinam tuam,
Quæ te adiutaret? Cl. accersiui, ut iusseras,
Verum hic sodalis tuus amicus optumus
Nescio quid se sufflauit uxori suæ.
Negauit posse, quando arcesso, mittere.
St. Vitium tibi istuc maxumu'st, blanda es parum.
Cl. Non matronarum est officium, sed meretricum,
Viris alienis mi uir subblandirier.
I tu, atq; arcesse illam. ego intus quod facto'st opus,
Volo accurare mi uir. St. propera ergo. Cl. licet.
Iam pol ego huic aliquem in pectus inijciam metum.
Miserrumum hunc hodie ego habeo amasium.

Alcesimus, & Stalino.

Iso huc amator si a foro redijt domum,
Qui me, atq; uxorem larua ludificatus est.
Sed eccum ante ædeis. ad te hercle ibam. St. commodum,
Atq; hercle ego ad te. quid ais uir minimi preci?
Quid tibi mandaui? quid tecum oraui? Al. quid est?
St. Vt tu bene uacuas ædeis fecisti mihi,
Vt traduxisti huc ad nos uxorem tuam,
Satin propter te pereo ego, atq; occaso?
Al. Quin tu suspendis te? nempe tute dixeras
Tuam arcessituram esse uxorem meam.
St. Ergo arcessiuisse ait sese, & dixisse te,
Eam non missurum. Al. quin ea ipsa ultro mihi
Negauit eius operam se morarier.

Perdere lite. Adeo
Suffluer
Subblandiri
Accurare
Amasius

St. Quin ea ipsa me allegauit, qui istam arcesserem.
Al. Quin nihili facio. St. quin me perdis. Al. quin bene'st.
St. Quin etiam diu morabor? Al. quin cupio tibi.
St. Quin aliquid ægre facere? Al quin faciam lubens.
St. Nunquam tibi hodie quin erit plus, q̃ mihi.
Al. Quin hercle Di te perdant postremo quidem.
St. Quid nunc? missurus'ne ad me es uxorem tuam?
Al. Ducas, easq; in maxumam malam crucem,
Et cum hac, & cum istac, cum'q; amica etiam tua.
Abi, & aliud cura. ego iam per hortum iussero
Meam istuc transire uxorem ad uxorem tuam.
St. Amicus nunc tu mihi es in germanum modum.
Sortem qua ego hunc amorem aut esse mihi dicam datum?
Aut quod ego unquam erga Venerem inique fecerim,
Quoi sic tot amanti mihi obuiam eueniant moræ?
At quid illud clamoris obsecro in nostra domo'st?

Pardalisca ancilla. Stalino senex.

Vlla nulla sum. tota tota occidi. cor mortuu'st metu,
Membra miseræ tremunt, nescio unde auxilij, præsidij,
Perfugij mihi, aut opum nunc copiã cõparem, aut expetã.
Tanta facta modo mira ueris modis intus uidi. nouam,
Atq; integram audaciam, caue tibi Cleostrata, abscede
Ab ista obsecro, ne quid in te mali faxit ira percita.
Eripite quæso isti gladium, quæ sui est impos animi.
St. Nam quid est, quod hæc huc timida, atq; exanimata exiluit foras?
Pardalisca? Pa. perij. unde usurpant aures sonitum meæ?
St. Respice mõ ad me. Pa. here mi St. qd tibi'st? qd timida es? Pa. perij.
St. Quid peristi? Pa. perij. & tu peristi. St aperi qd tibi. Pa. uæ tibi.
St. Immo istuc tibi sit. Pa. ne cadam tene me. St. quicquid est,
Eloquere mihi cito. Pa. contine pectus, face uentulum,
Amabo pallio. St. timeo hoc negocium quidem,
Nisi hæc imera glossam uspiam percussit flore liberi.
Pa. Obtine aureis amabo. St. in malam crucem pectus, aureis, caput,
Te'q; Di perduint. nam nisi ex te scio quicquid hoc siet, iam
Tibi pol execrata istic cerebrum dispertiam,
Ludibrio pessuma adhuc quæ me habuisti. Pa. here mi. St. quid uis
Ancilla? Pa. nimium sæuis. St. numero dicis? sed hoc quicquid est,
Loquere.

Loquere. atq; in pauca refer. quid nam intus tumulti fuit?
Pa. Audi, scibis malum, pessumumq; hic modo apud nos intus
Tua ancilla hoc pacto exordiri cœpit, quod haud atticam
Addecet disciplinam. St. quid est id? Pa. timor præpedit dicta
Linguæ. St. quid est? possum scire ego istuc quid negoci sit?
Pa. Dicam. tua ancilla, quam tuo uillico uis dare uxorem,
Ea intus. St. quid intus ea? quid est? Pa. imitatur malarum malam
Disciplinam, uiro quæ interminatur suo uitam.
St. Quid ergo? Pa. ah. St. quid é? Pa. interimere ait uelle se uitã, gladium,
St. Hem. Pa. gladium. St. quid eum gladium? Pa. habet. St. hei misero
mihi, cur eum habet?
Pa. Insectatur omneis domi per ædeis, nec quenquam prope.
Ita omnes sub arcis, sub lectis latentes metu mussitant. mussitant
St. Occidi atq; interij, quid illi obiectu'st malitiæ repente?
Pa. Insanit. St. scelestissumum me credo esse. Pa. immo si scias
Dicta, quæ dixit hodie. St. istuc expeto scire, quid dixit?
Pa. Audi per omneis Deos, & Deas deiurauit hac eum deiurauit
Nocte occisurum, quicum cubaret. St. me occidet? Pa. an quippiam
Ad te attinet? St. uah. Pa. quid cum ea negocij tibi'st?
St. Peccaui. illunc dicere uillicum uolebam. Pa. sciens de uia
In semitam regredere. St. nunquid mihi quoq; minatur,
Pa. Tibi soli infesta'st plus, q̃ quoiq̃. St. quam ob rem? Pa. quia
Si se des uxorem Olympioni, neq; tuam, nec suam
Neq; uiri uitam sinet in crastinum protolli. protolli
Id huc missa sum, tibi ut dicerem, ab ea ut caueas tibi.
St. Perij hercle ego miser. neque'st, neq; fuit me senex quisquam
Amator, adæque miser. Pa. ludo ego hunc facete. nam quæ omnia
Facta dixi huic, falsa dixi. hera dolum hunc, atq; hæc ex proxumo
Protulerunt. ego huc missa sum ludere.
St. Heus Pardalisca. Pa. quid? St. est quod uolo
Exquirere a te. Pa. morã offers mihi. St. at tu mihi offers mœrorẽ.
Sed etiam'ne habet, & nunc Casina gladium? Pa. habet, sed duos.
St. Quid duos? Pa. altero te occisurum ait. altero uillicum hodie.
St. Occisissumus sum omnium qui uiuont. loricam induam
Mihi optumum esse opinor. quid uxor mea? non eam adijt,
Atq; ademit? Pa. nemo audet prope accedere. St. exoret. Pa. orat, ne
Ponere alio modo ullo profecto, ni se sciat uillico (gat
Non datum iri. St. atq; ingratis, quem non uolt, ei nubet hodie.
Nam cur non ego id perpetrem, quod occœpi, ut nubat mihi,

Illud quidem uolebam, non sed nostro uillico.
Pa. Sæpiuscule peccas. St. timor præpedit uerba, uerum obsecro,
Dic me uxorem orare, ut exoret illam, gladium ut ponat, &
Redire me intro, ut liceat. Pa. nunciabo. St. & tu orato.
Pa. Et ego orabo. St. at blande orato, ut soles. sed audin? si
Effexis hoc, ego soleas tibi dabo, & anulum
In digito aureũ, et bona plurima. Pa. operam dabo. St. face, ut impetres.
Pa. Sed nunc iam nisi quippiam remorare me. St. abi, & cura. Pa. redit.
Eccum tandem obsonatu eius adiutor, pompam ducit.

Olympio, Coquus, & Stalino.

Ide fur, ut sentis, subsignum ducas. Co. qui uero sentes?
u Ol. Quia quod tetigere, illico rapiũt. si eas ereptũ, illico scidũt.
Ita coquos adueniũt. ubiubi sunt, duplici dãno mulctãt. Co. eia.
Ol. Atat cesso magnifice, patriceq;, amiceq; hero meo
Ire aduorsum? St. bone uir, salue. Ol. fateor. St. quid fit? Ol. tu amas ego
Esurio, & sitio. St. lepide incessisti excurratus. Ol. ah hodie.

Excurratus.

St. Mane uero, quamquam fastidis. Ol. hei hei feret tuus mihi
Sermo. St. quæ res? Ol. hæc res. St. etiã'ne astas, enimuero πράγματα
μοι παρέχεις. Ol. dabo ναὶ κενὸν, ut ego opinor, nisi mihi resistis, ὄζειν,
Potin, ut à me abeas, nisi me uis uomere hodie? St. mane. Ol. quid est?
Quis hic homo'st? St. herus sum. Ol. quis herus? St. quoius es seruos
tu. Ol. seruos ego?
St. Atq; meus. Ol. non sum ego liber? memento. St. mane atq; asta. Ol.
omitte, seruos sum tuus.
St. Optume'st obsecro Olympisce mi, mi pater, mi patrõe. Ol. hem sapis.
Sane. St. tuus equidem sum. Ol. quid mihi seruo opus est tam neq̃?
St. Quid nũc? quam mox recreas me. Ol. cœna mõ si sit cocta. St. ergo abeãt
Propere, cito introite, & cito deproperate, iam intus ero, facite
Cœnam mihi. ut ebria sit, lepide, nitideq; uolo, nihil moror
Barbarico ritu. ne etiã is is? Ol. ego hic habito. St. nunquid est cæterũ
Quod moræ sit? Ol. Casinã itus hẽre aiũt, quæ me, atq; te inuitat. St. scio
Sic habere sine, nugas agunt. noui ego malas illas merces.
Ol. Quin tu i modo domũ mecũ. St. at pol metuo malũ. i tu modo, prius
Perspicito quid intus agatur. Ol. tam mihi mea uita, quam tua
Tibi cara'st. St. uerum modo. Ol. si tu iubes, inibitur tecum.

Actus

ACTVS QVARTVS.

Ancilla.

Ec pol ego Nemeæ credo, neq; ego Olympiæ,
Neq; usquam ludos tam festiuos fieri, q̃
Hic intus fiunt ludi ludificabiles
Seni nostro, & nostro Olympioni uillico.
Omnes festinant intus totis ædibus.
Senex inculina clamat, hortatur coquos,
Quin agitis hodie, quin datis, si quid datis
Properate. cœnam iam esse coctam oportuit.
Villicus hic autem cum corona candide,
Laute uestitus, exornatusq; ambulat.
Illæ autem in cubiculo armigerum ornant,
Quem dent pro Casina nuptum nostra. sed nimium
Lepide dissimulant fore hoc futurum huius quod est.
Condigne autem nimis lepide huc conducti coqui,
Ei rei dant operam, ne cœnet senex,
Aulas peruortunt. ignem restinguont aqua,
Illarum oratu faciunt. illæ autem senem
Incœnem extrudere cupiunt ex ædibus,
Vt ipsæ solæ uentres distendant suos.
Ego noui illas ambas estrices, corbitant,
Vbi comesse possunt. sed aperitur ostium.

Stalino, & Ancilla.

I sapitis uxor, uos tamen cœnabitis,
Cœna ubi erit cocta. ego ruri cœnauero.
Nam nouom maritum hinc, & nouam nuptam uolo
Rus prosequi (noui hominum mores maleficos)
Ne quis eam arripiat. facite uostro animo uolup.
Sed properate istum, atq; istam actutum emittere
Tandem, ut ueniamus luci, ego cras hic ero.
Cras habuero uxor ego tamen conuiuium.
An. Fit, quod futurum dixi, incœnatum senem
Foras extrudunt mulieres. St. quid tu hic agis?
An. Ego eo, quo me ipsa misit. St. ueron? An. serio.
St. Quid speculare? An. nihil equidem speculor St. hinc abi,
Cunctas? intus alij festinant. An. eo.

St. Abi hinc sis ergo pessumarum pessuma.
Iam'ne abijt illæc? dicere hic quid uis licet.
Qui amat tantum, hercle si esurit, nullum esurit.
Sed eccum progreditur cum corona, & lampade
Meus socer, compar, commaritus uillicus.

Olympio. Stalino.

Ge tibicen, dum illam educunt huc nouam nuptam foras,
Suaui cantu concelebra omnem hanc plateolam hymenæo.
Io hymen hymenæe o'hymen. St. quid agis mea salus?
Ol. Esurio hercle, atq; adeo nunc haud parum sitio. St. at ego amo.
Ol. At ego hercle, nihil facio tibi amor pericli,
Mihi inanitate iamdudum intestina murmurant.
St. Nã quid illæc nunc tam diu intus, remoratur quasi ob industriã.
Quãto ego plus propero, tãto illa minus. Ol. qd si ẽt occentem hymenæũ?
St. Censeo, & ego te adiuuabo in nuptijs communibus.
Ol. Io hymen hymenæe o'hymen. St. perij hercle ego miser.
Iam me ædepol dirumpi cantando hymenæum licet.
Illo morbo, quo dirumpi cupio, non est copia.
Ol. Aedepol næ tu si esses equos, esses indomabilis.
St. Quo argumento? Ol. nimis es tenax. St. nũ me expertus uspiam.
Ol. Di melius faciant. sed crepuit ostium, exitur foras.
St. Di hercle me cupiunt seruatum. iam oboluit Casina procul.

Ancillæ duæ. Olympio. Stalino.

Ensim super attole limen pedes noua nupta.
Sospes iter incipe hoc, ut uiro tuo semper sis superstes.
Atq; ut potior pollentia, ut uincas'q; uirum, uictrix'q; sies.
Superet'q; tuum imperium, uir te uestiat, tu uirum despolies.
Et diu ut uiro subdola sies obsecro memento.
Ol. Maxumo suo hercle illico, ubi tantulum peccassit,
Non taceo. St. quæ res? Ol. mala malæ male monstrant.
Hanc rem mihi ex parata imparatam
Id quærunt. uolunt hæc ut infecta faciant.
An. Age Olympio, quando uis uxorem accipere hanc à nobis?
St. Date ergo, daturæ unquam si estis hodie uxorem, abite intro.
An. Amabo integræ, atq; imperitæ huic impera, atq;.
St. Futuru'st. ualete, ite iam ualete, iam'ne abscessit uxor?

Ol. Domi'st, ne time. St. euax, nunc pol demum ego sum liber.
Meum corculum, melliculum, uerculum. Ol. heus tu malo, si sapis,
Cauebis. mea'st hæc. St. scio, sed meus fructus est prior.
Ol. Tene hanc lampadem. St. immo ego hanc tenebo.
Venus multipotens bonā uitā mihi dedisti, huius quom copiam mihi
Dedisti. corpusculum melliculum. Ol. eia uxorcula.
St. Quid est? Ol. institit plantam. St. quasi iocabor,
Nebula haud est mollis, atq; hæc est.
Aedepol papillam bellulam. Ol. hei misero mihi.
St. Quid est? Ol. pectus mihi agit nunc cubito.
St. Quid tu ergo hanc quæso tractas tam?
At mihi, qui belle hanc tracto. non. Ol. uahā.
St. Quid negoci est? Ol. obsecro ut ualentula'st,
Pene expos uit cubito. St. cubitum ergo ire uolt.
Ol. quin imus ergo. St. bella bellatula Casina.

ACTVS QVINTVS.

Myrina, & Pardalisca ancilla.

Cœptæ bene, & commode, eximus intus
Ludos uisere huc in uia nuptiales.
Nunquam ecastor ullo die risi adæque
Neq; hoc, quod reliquom'st, plus risuram opinor.
Lubet Chalinum, quid agat scire nouom nuptum cum nouo marito.
Nec fallaciam astutiorem ullus fecit poëta, atq; ut hæc est,
Fabre facta à nobis. obtunso ore nunc peruelim progrediri
Senem. quo senex nequior nullus uiuit. ne ullum quidem
Nequiorem arbitror esse, qui locum præbet illi nunc præsidem?
Hic Pardalisca esto, qui hinc exeat, eum ut
Ludibrio habeas. Pa. lubens fecero, & solens.
My. Spectato hinc omnia intus, quid intus agant.
Pa. Pone, me amabo, & ibi audacius licet
Quæuis libere proloqui, tace, nostra foris crepuit.

Olympio, & Cleostrata.

Eq; quo fugiā, neq; ubi lateā, neq; hoc dedecus quō celem,
Scio, tm̄ herus, atq; ego flagitio superauimus nuptijs nostris.
Ita nunc pudeo, atq; ita nūc paueo, atq; ita in ridiculo sumus ambo.
Sed ego insipiēs noua nūc facio. pudet qđ prius nō puditū unquā'st.

Operam date, dum mea facta itero. est operæ auribus accipere.
Ita ridicula auditu, iteratu, ea sunt, quæ ego intus tuli.
Vbi intro hanc nouam nuptam deduxi uia recta, clauem
Abduxi, sed tamen tenebræ ibi erant, tanquam nox, apte decumbē
Colloco, fulcio, mollio, ut prior qua senex nuper,
Tardus esse illico cœpi. quoniam respecto identidem, ne senex
Illecebram stupri. principio eam sauium posco.
Reppulit mihi manum, neq; enim dare sibi sauium me sinit.
Enim iam magis, iam appropero magis, iā lubet in Casinā irruere.
Cupio illā opam seni surripe, forem obdo, ne senex me opprimeret.
Cl. Agedum tu, adi huc obsecro, ubi tua noua nupta'st?
Ol. Perij hercle ego. manufesta res est. Cl. omnem in ordine rem
Fatere. Ol. ergo actu'st. Cl. quid intus agitur? quid agit
Casina? satin morigera'st? Ol pudet dicere me.

Cl. Memora ordine, ut occœpas. Ol. pudet hercle. Cl. age audacter
Quam debuisti, inde uolo memorare quid est factum,
Ol. Flagitiu'st. Cl. cauebunt qui audierint, faciant.
Ol. Hoc magnu'st. Cl. perdis, quin tu pergis. Ol. ubi ubi sumptus porto.

Cl. Quid? Ol. habet. Cl. quid? Ol. papæ.
Cl. Est. Ol oh. Cl. erat. Ol. maxumum
Haberet, metui. id quærere occœpi
Dum gladium quæro' ne habeat, arripio capulum.
Sed quom cogito, non habuit gladiū, nam esset frigidus. Cl. eloquere.
Ol. At pudet. Cl. num radix fuit? Ol. non fuit. Cl. num cucumis?
Ol. Profecto hercle non fuit quicquam olerum.
Nisi quicquid erat, calamitas profecto attigerat nunquam.
Ita quicquid erat, grande erat.
Cl. Quid fit deniq;, edisserta. Ol. ubi appello Casinam, inquiens
Amabo mea uxorcula, cur uirum tuum sic me spernis?
Nimis tu quidem hercle nunc immerito
Meo mihi hoc facis, quia mihi te expetiui.
Illa haud uerbum facit, & sæpit ueste id, qui estis.
Vbi illum saltum uideo obseptum, rogo ut alterum sinat adire.
Volo ut obuortat cubitissim, uerbūm ullum mutite.
Surgo ut ineam, atq; illam in
Perlepide narrat sauium,
Ita quasi setis labra mihi compungit barba.

Continuo in genua astanti pectus mihi pedibus percutit.
Decido de lecto præceps, subsilit, obtundit os mihi.
Inde foras tacitus exeo cum ornatu quo uides,
Vt senex hoc eodem poculo, quo ego bibi, biberet. Cl. optume'st,
Sed ubi est palliolum tuum? Ol. hic intus reliqui.
Cl. Quid nunc? satin lepide adita uobis manus merito?
Sed concrepuerunt fores. num illa senem sequitur?

Stalino, Cleostrata, & serui.

Axumo ego ardeo flagitio, nec quid agam meis rebus scio
m Nec meam ut uxorem aspiciam contra oculis, ita disperij.
Quia palàm sunt probra. omnibus modis occidi miser,
Ita manufesto faucibus teneor.
Neq; quibus modis purgem scio me meæ uxori, qui expalliatus
Sum miser, clandestinę nuptiæ censeo. mihi optumu'st.
adeunda ea, dux uxor hem meam rimam.
Sed ecquis est qui homo munus uelit fungier pro me?
Quid nunc agam? nescio, nisi ut improbos famulos imiter, ac domo
Fugiam. nam salus nulla'st scapulis, si domum redeo.
Nugas istic dicere licet, uapulo hercle ego inuitus tamen,
Et si malum merui, hac dabo protinam, & fugiā. Cl. heus Stalino
Amator. St. occidi. reuocor, quasi non audiam abibo.

Cleostrata. Stalino. Olympio. Myrina. Chalinus.

Bi tu es, qui colere mores massilienseis postulas?
n Nunc tu si uenis subicitare me, proba'st occasio. Subicitarer
Peristi hercle. age accede huc.
St. Hac ibo, caninam cœnam spero meliorem fore.
Cl. Quid agis tu marite, mi uir? unde ornatu hoc
Aduenis? quid fecisti scipionem, aut quod habuisti pallium?
In adulterio, dum mœchissat Casinam, credo perdidit.
St. Occidi. Cl. etiam'ne imus cubitū? Casina sum. St. in malam crucem.
Cl. Non amas me? quin responde, tuo quid factu'st pallio.
St. Bacche ergo. hercle uxor. bacche bacche. hercle uxor.
Cl. Nugatur sciens, nam ecastor. nunc bacchæ nullæ ludunt.
St. Oblitus fui. sed tantum bacche. Cl. quid bacche? id fieri non potest.

Times ecastor. St. ego'ne? Ol. haud mentire hercle. nam pallium.
St. Non taces? Ol. non hercle uero taceo. nam tu maxume
Me obsecrauisti Casinam ut poscerem uxorem mihi.
Tui amoris caussa ego istuc feci. St. immo hercle illius.
Te quidem oppressisset. feci ego ista hæc dicta, quæ uos dicitis?
Cl. Rogitas etiam? St. & siquidem hercle feci, feci nequiter.
Cl. Redi modo huc intro. monebo, siquidem meministi minus.
St. Hercle opinor, potius uobis credam, quod uos dicitis.
Sed uxor, da uiro hanc ueniam. Myrina ora Cleostratam.
Si unquam posthac aut amasso Casinam, aut occœpso modo.
Ne autem eam amasso, si ego unquam adeo posthac tale admisero,
Nulla caussa'st, quin pendentem me uxor uirgis uerberes.
My. Censeo ecastor ueniam hanc dandam. Cl. faciam, ut iubes.
Propter eam rem hanc tibi nunc ueniam minus grauate propero.
Hanc ex longa longiorem ne faciamus fabulam.
St. Non irata es? Cl. non sum irata. St. tuæ fidei credo. Cl. meæ.
St. Lepidiorem uxorem nemo quisq̃, quam ego habeo, hac habet.
Cl. Age tu redde huic scipionem, & pallium. Ch. tene. St. lubet.
Ch. Mihi quidem ædepol insigniter facta'st magna iniuria.
Duobus nupsi, neuter fecit, quod nouæ nuptæ solet.

GREX.

Pectatores, quod futuru'st intus, id [illegible]morabimus.
Hæc Casina huius reperietur filia esse ex proxumo.
Eaq; nubet Theutunico nostro herili filio.
Nunc uos æquom'st manibus meritis meritam mercedem dare.
Qui faxit, clàm uxorem ducat semper scortum, quod uolet.
Verum qui non manibus clare, quantum poterit, plauserit,
Ei pro scorto supponetur hircus unctus nautea.

Cistellaria

Iniungetur.
Suppone.

CISTELLARIA.

DRAMATIS PERSONAE.

SILENIVM MERETRIX.
GYMNASIVM MERETRIX.
LENA.
AVXILIVM. PROLOGVS.
MELENIS LENA.
ALCESIMARCHVS ADOLESCENS.
LAMPADIO SERVOS.
PHANOSRATA VXOR.
HALISEA ANCILLA.
DEMIPHO SENEX.
GREX.

ARGVMENTVM.

Omprimit adolescens Lemnius Sicyoniam.
Is redit in patriã, et gnatã generat nuptijs.
Sicyonia æque parit puellam. hanc seruolus
Tollit, atq; exponit, & ex insidijs aucupat.
Eam sublatam meretrix alij detulit.
Lemnius post rediens ducit, quam cõpresserat,
Demniq; natam despondit adolescentulo
Amore capto illius proiectitiæ,
Requirens seruos reperit, quam proiecerat.
Itaq; hanc lege, & rite ciuem cognitam
ALCESIMARCHVS, ut erat nactus, possidet.

ACTVS PRIMVS.

Silenium & Gymnasium meretrices. Lena.

Vm antehac te amaui, & mihi amicam esse creui mea
Gymnasium.
Et matrẽ tuã, tũ id mihi hodie aperuistis, tu atq; hæc. soror
Si mea esses, qui mihi magis potueritis ire honorem habitum
Nescio, ut meus est animus, fieri non posse arbitror, ita
Omnibus relictis mihi frequentem operam dedistis. &
Ego uos amo, & eo a' me magnam iniistis gratiam.

Gy. Pol istoc quidem nos pretio facile est frequentare tibi
Vtilesq; habere. ita lepide, nitideq; in prandio
Accepisti apud te, ut semper meminerim. Si. aedepol factum id est
Lubenti animo. fietq; ut quae uos arbitrer uelle, ea expetam.
Le. Quod ille dixit, qui secundo uectus est mari,
Ventum gaudeo ad te ecastor, ita hodie hic acceptae sumus
Suauibus modis. haec nisi disciplina apud te quicquam fuit,
Quin mihi placeret. Si. quid ita amabo? Le. raro nimium dabat,
quod biberem,
Atq; id merum infuscabat. Gy. amabo hiccine istud decet?
Ius, fasq; est? Le. nemo alienus hic est. Si. merito uostro amo uos,
Quia me colitis, & magnificatis. Le. decet mea Silenium
Hunc esse ordinem, beneuolentes inter se, beneq; utier
Amicitia. ubi istas uideas summo genere natas
Summates matronas, ut sancte amicitiam colunt,
Atq; ut eam uinctam bene habent inter se. si idem istuc nos
Facimus, si idem istuc imitamur, ita tamen uix uiuimus.
Cum inuidia summa opum suarum nos illae uolunt
Esse indigentes, nostra copia nihil potesse.
Suiq; omnium rerum nos indigere, ut sibi simus supplices.
Eas si adeas, abitum q̃ aditum malis, ita nostro ordini
Palam blandiuntur. clam si occasio usq̃ est, frigidam
Subdole suffundunt. uiris cum suis nos solere praedicant.
Suas pellices esse aiunt, eunt depressum, quia nos sumus
Libertinae, & ego, & tua mater, ambae meretrices fuimus.
Illa te, ego hanc mihi educaui ex patribus contiguis, ego
Neq; hanc superbiae caussa reppuli ad meretricium
Quaestum, nisi ut ne esurirem. Si. at satius fuerat eam uiro
Dare nuptum potius. Le. eia, haec quidem ecastor quotidie uiro
Nubit, nupsitq; hodie, nubet mox noctu, nunquam ego hanc
Viduam cubare siui. nam si haec non nubat, lugubre
Fame familia pereat. Gy. necesse est, quo tu me modo
Voles esse, ita esse mater. Le. ecastor haud me poenitet,
Si ut dicis, ita futura es. nam si quidem ita eris, ut uolo,
Nunquam Hecale fies, semperq; istanc, quam habes, aetatulam
Obtinebis, multisq; damno, & mihi lucro sine sumptu eris.
Gy. Di faxint. Le. sine tua opera nihil Di horum facere possunt.
Gy. Equidem hercle addam operam sedulo, sed tu inter haec uerba
Meus oculus, mea Silenium nunquam tristiorem te

Vidi esse,

Vidi esse, cedo quid tam abhorret hilaritudo te obsecro?
Neq; munda es adæq;, ut soles. hoc sis uide, ut suspirium
Petiuit alte, & pallida es. eloquere nobis utrunq;.
Et quid tibi'st, & quid uelis nostram operam, ut sciamus nos.
Noli obsecro imperare lachrumis mihi excruciatum tuis.
Si. Male excrucior Gymnasium mea, male mihi'st. male maceror.
Doleo ab animo, doleo ab oculis, doleo ab ægritudine.
Quid dicam? nisi stulticia mea me in mœrorem rapit?
Gy. Indidem unde oritur, facito ut facias stulticiam sepelibilem.
Si. Quid faciam? Gy. in latebras abscondas pectore penitissumo
Tuam stulticiam. sola facito, ut scias sine arbitris.
Si. At mihi cordolium est. Gy. qd id? unde est tibi, commemora obsecro.
Quod neq; ego habeo, neq; quisquam alia mulier, ut perhibent uiri.
Si. Si quid est quod doleat, dolet, si autem non est, tamen hoc hic dolet.
Gy. Amat hæc mulier. Si. eho, an amare occipere, amarum est obsecro?
Gy. Nanq; ecastor amor & melle, & felle est fœcundissumus,
Gustu dat dulce, amarum ad satietatem usq; aggerit.
Si. Ad istam faciem est morbus, qui me Gymnasium macerat.
Gy. Perfidiosus est amor. Si. ergo in me peculatum facit?
Gy. Bono animo es, erit isti morbo melius. Si. confidam fore,
Si medicus ueniat, qui huic morbo facere medicinam potest.
Gy. Veniet. Si. spissum istud amanti'st uerbum, ueniet, nisi uenit.
Sed mea ego culpa, & stulticia peius misera maceror,
Quia ego illum mihi unum exoptaui, quicum ætatem degerem.
Gy. Matronæ magis conducibile'st istuc mea Silenium,
Vnum amare, & ætatem cum illo exigere, quoi nupta'st semel.
Verum enim meretrix fortunati est oppidi simulluma.
Non potest suam rem obtinere sola sine multis uiris.
Si. Hoc uolo agatis, qua accersitæ caussa ad me estis, eloquar.
Nam mea mater, quia ego nolo me meretricem dicier,
Obsecuta est, de ea re gessit morem morigeræ mihi,
Vt me, quem ego amarem grauiter, sineret cum eo uiuere.
Le. Stulte ecastor fecit. sed tu en unquam cum quiquam uiro
Consueuisti? Si. nisi quidem cum Alcesimarcho, nemine.
Neq; pudicitiam meam mihi alius imminuit quisquam.
Le. Obsecro quo is homo insinuauit pacto ad te? Si. per Dionysia
Mater pompam me spectatum duxit. dum redeo domum,
Conspicillo consecutus est clanculum me usq; ad fores.
Inde in amicitiam insinuauit cum matre, & mecum simul

Hilaritudo
Sepelibilis.
Cordolium.
Quisq
Peculatum
Conspicillo

Blandicijs, muneribus, donis. Gy. mihi istum hominem uellem dari,
Vt ego illum uorsarem. Si. quid opus uerbis? consuetudine
Cœpi amare contra ego illũ, & ille me. Le. o' mea Sileniũ. Si. q̃d est?
Assimulare amare oportet. nam si extemplo ames,
Melius illi multo, quem ames consulas, q̃ rei tuæ.
Si. At ille conceptis iurauit uerbis apud matrem meam,
Me uxorem ducturum esse. ei nunc alia ducenda'st domum,
Sua cognata lenniensis quæ habitat hic in proxumo.
Nam eum pater eius subegit. nunc mea mater mihi irata'st.
Quia non redierim domum ad se, postq̃ eam rem resciuerim,
Eum uxorem ducturum esse aliam. Le. nihil amare iniurium est.
Si. Nunc ego te amabo obsecro, ut hanc mecũ triduũ hoc solum sinas
Esse, & hic seruare apud me, nam ad matrem accersita sum.
Le. Quanq̃ mihi istud erit molestum triduum, & damnum dabis,
Faciam. Si. facis benigne, sed tu Gymnasium mea,
Si me absente Alcesimarchus ueniet, nolito acriter
Eum inclamare. & ut ut me erga'st meritus, tamen incordies.
Sed tranquille amabo, ne quid quod illi doleat, dixeris.
Accipias clauers. si quid tibi opus erit promptu, promito.
Ego uolo ire. Gy. ut excuisti mihi lachrumas? Si. Gymnasium mea
Bene uale. Gy. cura te amabo. sicine immunda obsecro abis?
Si. Immundas fortunas meas æquom'st squalorem sequi.
Gy. Amiculum hoc sustolle saltem. Si. sine trahi, quom egomet trahor.
Gy. Quando ita tibi iuuat, uale atq; salue. Si. si possim, uelim.
Gy. Nunquid me uis mater intro quin eam? ecastor mihi
Visa amare. Le. istoc ergo aureis grauiter obtundo tuas,
Ne quẽ ames abi intro. Gy. nunq̃d me uis? Le. ut ualeas. Gy. uale.

Lena.

D'mihi magnæ quod parti est uitium mulierum,
i Quæ nunc quæstum facimus, quæ ubi saburratæ sumus,
Largiloquæ extemplo sumus, plus loquimur, q̃ sat est.
Nam ego illam olim, quæ flens hinc abijt, paruolam
Puellam proiectam ex angiportu sustuli.
Adolescens quidam hinc est apprime nobilis.
Quin ego nunc quasi sum honesta mea ex sententia,
Quia quom adeo me compleui flore liberi,
Magis libera uti lingua collubitu'st mihi,

Tacere

Incl[a]mare.

Saburrari.
Largiloquus.

Tacere nequeo misera quod tacito usus est.
Sicyone summo genere ei uiuit pater.
Is amore misere hanc deperit mulierculam,
Quæ hinc modo flens abijt. contra amore eum hæc aperit.
Eam meæ ego amicæ dono huic meretrici dedi,
Quod sæpe mecum mentionem fecerit,
Puerum, aut puellam alicunde ut reperirem sibi
Recens natum, eapse quod sibi supponeret.
Vbi mihi potestas primum euenit, illico
Feci eius ei, quod orauit me, copiam.
Postq̃ puellam eam à me accepit, illico
Eandem puellam peperit, quam à me acceperat,
Sine obstetricis opera, & sine doloribus,
Item ut aliæ pariunt, quæ malum quærunt sibi.
Nam amatorem aiebat esse peregrinum sibi.
Suppositionem eius rei facere gratia.
Id duæ nos solæ scimus. ego quæ illi dedi,
Et illa quæ à me accepit, præter uos quidem.
Hæc sic res gesta. si quid usus uenerit,
Meminisse ego hanc rem uos uolo. ego abeo domum.

Auxilium Prologus.

Trunq; hæc, & multiloqua, & multibiba est anus.
Satine? uix reliquit deo quod loqueretur loci,
Ita properauit de puellæ proloqui
Suppositione. quod si tacuisset, tamen
Ego eram dicturus Deus, qui poteram planius.
Nam mihi nomen est AVXILIO. nunc operam date,
Vt ego argumentum hoc uobis planè perputem.
Fuere SICYONE iamdiu Dionysia,
Mercator uenit huc ad ludos Lemnius.
Isq; hic compressit uirginem adolescentulus,
Vinolentus raptam multa nocte in uia.
Is ubi malam rem scit se meruisse, illico
Pedibus perfugium peperit, in Lemnum aufugit,
Vbi habitabat. tunc illa quam compresserat,
Decumo post mense exacto hic peperit filiam.
Quoniam reum eius facti nescit qui siet,

Paternum seruom sui participat consilij.
Dat eam puellam ei seruo exponendam ad necem.
Is eam proiecit. hæc puellam sustulit.
Ille clam obseruauit, quo hæc puellam deferat,
Vt eampse uos audistis confiterier,
Dat eam puellam meretrici MELAENIDI,
Eaq; educauit eam sibi pro filia
Bene, ac pudice, tum illic autem Lemnius
Propinquam uxorem duxit cognatam suam.
Ea diem suum obijt, facta morigera'st uiro.
Postq̃ ille uxori iusta fecit, illico
Huc commigrauit, duxit uxorem hic sibi
Eandem, quam olim uirginem hic compresserat,
Et eam cognoscit esse, quam compresserat.
Illa illi dicit eius se ex iniuria
Peperisse gnatam, atq; eam se seruo illico
Dedisse exponendam, ille extemplo seruolum
Iubet illum eundem prosequi, si qua queat
Reperire, quæ sustulerit. ei rei suam
Nunc operam seruos usq; dat, si possiet
Meretricem illam inuenire, quam olim tollere,
Quom ipse exponebat, ex insidijs uiderat.
Nunc quod reliquom restat, uolo persoluere,
Vt expungatur nomen, ne quid debeam.
Adolescens hic est Sicyone, ei uiuit pater.
Is amore proiecticiam illam deperit.
Quæ dudum flens hinc abijt ad matrem suam.
Et illa hunc contra, qui est amor suauissimus.
Vt sunt humana, nihil est perpetuum datum.
Pater adolescenti dare uolt uxorem. hoc ubi
Mater resciuit, iussit accersi eam domum.
Hæc res gesta sic est. bene ualete & uincite
Virtute uera, quod fecistis antehac.
Seruate uostros socios, ueteres, & nouos.
Augete auxilia uostris uictis legionibus.
Perdite perduelles. parite laudem, & lauream.
Et uobis uicti pœni pœnas sufferant.

ACTVS

ACTVS SECVNDVS.

Alcesimarchus adolescens. Melaenis lena.

Credo ego amorē primū apud hoīes carnuficinā cōmentum.
Hanc de me coniecturam domi facio, ne foris quæram.
Qui omnes homines supero, atq; antideo cruciabilitatibus. Cruciabilitates
Iactor, crucior, agitor, stimulor, uersor in amoris rota, miser
Exanimor, feror, differor, distrahor, deripior, ita
Nullā mentē animi habeo. ubi sum, ibi nō sum. ubi nō sum, ibi'st animus.
Ita mihi ingenia sunt, quod lubet, nō lubet iā id continuo.
Ita me amor lapsum animi ludificat, fugat, agit, appetit,
Raptat, retinet, iactat, largitur, quod dat, non dat. eludit.
Modo quod suasit, dissuadet, quod dissuasit, id ostentat.
Maritumis moribus mecum experitur, ita meum
Frangit amantem animum. neq; nisi quia miser ne eo pessum,
Mihi ulla abest iam perdito pernicies, ita pater
Apud uillam detinuit me hosce sex dies ruri
Continuos. neq; licitum intere a'st meam amicam uisere.
Est ne hoc miserum memoratu? Me. eo facetus, quia tibi
Alia'st sponsa locuples Lemnia, habeas neq; nos tanta
Factione sumus, neq; opes nostræ tam sunt ualidæ, q̄ tuæ.
Verum haud metuo ne iurandum nostrum quisquam culpitet.
Tu iam si quid dolebit, scies qua doleat gratia.
Al. Di me perdant. Me. quodcunq; optes, tibi uelim contingere.
Al. Si illam uxorem duxero mihi unquam, quam despondit pater.
Me. Et me si unquam tibi uxorem filiam dedero meam.
Al. Periurare me patiere? Me. atq; q̄ me, aliquanto facilius,
Meamq; rem perire, & ludificare filiam.
Abi quærere ubi tuo iurando satis sit subsidij,
Hic apud nos iam Alcesimarche confregisti tesseram. Confringere Tesseram
Al. Face semel periculum. Me. sæpe feci, quod factum queror.
Al. Redde mihi illam. Me. inter nouā rem uerbum usurpabo uetus.
Quod tibi dedi, datum non uellem. quod reliquom'st, non dabo.
Al. Non remissura es mihi illam? Me. pro me responsa tibi.
Al. Non remittes? Me scis iamdudum omnem meam sententiam.
Al. Satin istuc tibi in corde certu'st? Me. quin ego cōmentor quidem.
Non, ædepol istæc tua dicta nunc in aureis recipio.
Al. Non? hem qd agis. Me. igitur animaduorte iā, ut quod agis, scias.
Al. At ita me Di, Deæq; superi, inferi, & medioxumi.

Itaq; me regina Iuno, & Iouis supremi filia.
Itaq; me Saturnus patruus eius. Me. ecastor pater.
Al. Itaq; Ops opulenta illius auia. Me. quinimmo mater quidem.
Al. Iuno filia, & Saturnus patruus est, summus Iuppiter.
Tu Melænis, nunc propter te hæc pecco. Me. perge dicere.
Al. An ne ut etiam quid consulturasis sciam? Me. perge
Eloqui, non remittam. definitu'st. Al. enimuero ita Iuppiter,
Itaq; me Iuno, & Saturnus rex. quid dicam nescio,
Iam scio. immo mulier audi, meam ut scias sententiam.
Dij me omnes magni, minutiq;, & patellarij
Faxint, ne ego uiuos dem sauium Silenio,
Nisi ego te, tuamq; filiam, meq; hodie obtruncauero.
Postea autem cum primo luci cras nisi ambos occidero,
Et equidem hercle nisi perdam te tertio, omneis efflixero,
Nisi tu illam remittis ad me. dixi quæ uolui, uale.
Me. Abit intro iratus. quid ego nunc agam? si redierit
Illa ad hunc, ibidem loci res erit, ubi odium occœperit,
Illam extrudet, quom hanc uxorem Lemniam ducet domum.
Sed tamen ibo, & persequar, amans, ne quid faciat, cauto opu'st.
Postremo, quando æqua lege pauperi cum diuite
Non licet, perdam operam potius, q̃ carebo filia.
Sed quis hic est qui recta platea cursum huc contendit suum?
Illud paueo, & hoc formido, ita tota sum misera in metu.

Lampadio seruos.

Num sectatus sum clamore per uias.
Miserrumam habui. ut illæc hodie quot modis
Sibi moderatrix fuit, atq; immemorabilis?
Quot illi blanditias? quid promisi boni?
Quot admoui fabricas? & quot fallacias
In quæstione? uix exculpsi ut diceret,
Quia ei promisi modiolum uini dare.

Phanostrata uxor. Lampadio. Melænis.

Vdire uocem uisa sum ante ædeis modo
Mei Lampadisci serui. La. non surda hera es,
Recte audiuisti. Ph. quid agis hic? La. quod gaudeas.

Ph. quid id est? La. hinc ex hisce aedibus paulo prius
 Vidi exeuntem mulierem. Ph. illam, quae meam
 Gnatam sustulerat? La. rem tenes. Ph. quid postea?
La. Dico ei quo pacto eam ab Hippodromo uiderim
 Herilem filiam nostram sustollere.
Ph. Extimuit tum illan? Me. iam horret corpus, cor salit.
 Nam mihi ab Hippodromo memini afferri paruolam
 Puellam, eamq; me mihi supponere. Supponere
Ph. Age perge quaeso. nam animus audire expetit,
 Vt res gesta sit. Me. utinam audire non queas.
La. Pergo illo. subagito blandis, & benedicis
 Dictis. illaec forti fortuna fortius
 Aures obserat. ego Lemniam foras uoco.
 Nam illaec tibi nutrix est, ne matrem censeas.
 Ego te reduco, & reuoco ad diuitias, ubi
 Tu iam locere in luculentam familiam,
 Vnde tibi talenta magna uiginti pater
 Det dotis, non enim hic, ubi ex tusco modo
 Tute tibi indigne dotem quaeras corpore.
Ph. An amabo meretrix illa'st, quae illam sustulit?
La. Immo meretrix fuit. sed ut sit de ea re, eloquar.
 Iam perducebam illam ad me suadela mea,
 Anus ei amplexa'st genua plorans, obsecrans
 Ne deserat se, eam suam esse filiam,
 Seq; eam peperisse sancte adiurabat mihi,
 Istanc, quam quaeris inquit. ego amicae meae
 Dedi, quae educeret eam pro filiola sua.
 Et uiuit inquit. ubi ea'st inquam extemplo?
Ph. Seruate Di me obsecro. Me. at me Di perditis.
Ph. Quo illam dedisset, exquisisse oportuit.
La. Quaesiui, & dixit meretrici Melaenidi.
Me. Meum elocutu'st nomen, interij oppido.
La. Vbi elocuta'st, ego continuo anum interrogo,
 Vbi habitat inquam? duc, ac demonstra mihi.
 Auecta'st inquit peregre hinc habitatum longius.
Me. Obstipat aquulam. La. quo auecta'st, eo sequimur.
 Sicine agis nugas? perijsti hercle, non destiti
 Instare usq; adeo, donec adiurat se anus
 Eam mihi monstrare. Ph. ah non missam oportuit.

La. Seruatur. sed se quandam aiebat mulierem
Suam beneuolentem conuenire etiam prius,
Commune qua cum id esset sibi negocium,
Et scio uenturam. Me. me indicauit, & suas,
Ac meas miserias alias faciam conscias.
Ph. Quid nunc uis facere me? La. intro abi, atq; animo bono es.
Vir si tuus ueniet, iube domi opperier,
Ne quæstioni mihi sit, si quid eum uelim.
Ego ad anum recurro rursum. Ph. Lampadio obsecro
Cura. La. perfectum ego hoc dabo negocium.
Ph. Deos, teq; ego spero. La. eosdem ego, uti abeas domum.
Me. Adolescens asta, atq; audi. La. men mulier uocas?
Me. Te. La. quid negoci'st? nam occupatus sum ampliter,
Me. Quis istic habitat? La. Demipho dominus meus.
Me. Nempe istic est, qui Alcesimarcho filiam
Suam despondit in diuitias maxumas?
La. Is ipsus est. Me. eho tu, quam igitur filiam
Nunc quæritatis alteram? La. ego dicam tibi,
Non ex uxore gnatam, uxoris filiam.
Me. Quid istuc est uerbi? La. ex priore muliere
Nata inquam meo hero est filia. Me. certo modo
Huius quæ locuta'st, quærere aiebas filiam.
La. Huius ego quæro. Me. quo modo igitur obsecro
Hæc est prior, quæ nupta nunc est. La. conteris
Tu tua me oratione mulier, quisquis es,
Medioxumam quam duxit uxorem, ex ea
Nata'st hæc uirgo, Alcesimarcho quæ datur,
Ea uxor diem obijt, scis? Me. teneo istuc satis.
Sed ego illud quæro confragosum, quo modo
Prior posterior sit, posterior sit prior.
La. Prius hanc compressit, q̃ uxorem duxit domum.
Prius grauida facta'st, prius peperit filiam.
Ea postq̃ peperit, iussit paruam proijci.
Ego eam proieci, alia mulier illam sustulit.
Ego inspectaui, meus herus hanc duxit post ibi.
Eam nunc puellam, filiam eius quærimus,
Quid nunc supina sursum in cœlum conspicis? supinus
Me. I nunc iam istuc quod properabas, nihil moror,
Nunc intellexi. La. Dijs hercle habeo gratiam.

Nam tu intellexisses, nunquam credo amitteres.
Me. Nunc mihi bonæ necessu'st esse ingratijs,
Quanq̃ esse nolo, rem palàm esse intellego.
Nunc egomet potius hanc inibo gratiam
Ab illis, q̃ illæc indicet me, ibo domum,
Atq; ad parentes suos reducam Silenium.

ACTVS TERTIVS.

Melænis. Alcesimarchus. Silenium.

Em elocuta sum tibi omnem. sequere me mea Silenium,
Vt eorum, quoiam esse oportet te, sis potius, q̃ mea.
Quanq̃ inuita te carebo. meũ animũ ego inducam tamen
Vt illud, quod tuam in rem bene conducat, consulam.
Nam hic crepundia insunt, quibus cum, te illa olim ad me detulit.
Quæ mihi dedit, parentes te ut cognoscant facilius.
Accipe hanc cistellam Halisca, atq; agedum pulta illas fores.
Dic me orare, ut aliquis intus prodeat. propera ocyus.
Al. Recipe me ad te mors amicum, & beneuolum. Si. mater mea
Perimus miseræ. Al. utrum hac me feriam, an ab leua latus?
Me. Quid tibi'st? Si. Alcesimarchum ferrum tenentem non uides?
Al. Ecquid agis? ne morare. lumen linque. Si. accurrite,
Ne se interimat. Al. o' salute mea salus salubrior.
Tu nunc si ego uolo, seu nolo, sola me ut uiuam, facis.
Me. Hau uoluisti istuc sæuum facere. Al. nihil mecum tibi.
Mortuus tibi sum, hanc ut habeo, certu'st non amittere.
Nam hercle iam ad me agglutinandum totam decretu'st dare.
Vbi estis? occludite ædeis pessulis, repagulis.
Ibo, hanc ego tetulero intra limen. Me. abijt, abstulit
Mulierem. ibo persequar iam illum intro, ut hæc ex me sciat
Eadem, si possum tranquillum facere ex irato mihi.

ACTVS QVARTVS.

Lampadio, & Phanostrata.

Vllam egome uidisse credo magis anum excruciabilem,
Quã illæc est, quæ dudũ fassa'st mihi, quæ'ue inficies eat.
Sed eccã heram uideo. sed quid hoc est, q cistella hic iacet
Cum crepundijs? nec quenquam conspicor alium ĩn uia?
Faciundu'st puerile officium, conquiniscam ad cistellam. (Coquiniscam)

Ph. Quid agis Lãpadio? La. hæc cistella nūnã hinc ab nobis domo'st?
Nam hinc ab ostio iacentem sustuli. Ph. quid nuntias
Super anu? La. scelestiorem in terra nullam esse alteram.
Omnia inficiatur ea, quæ dudum confessa'st mihi.
Nam hercle ego illam anum irridere me ut sinam, satius mihi'st,
Quouis exitio interire. Ph. Di obsecro uostram fidem.
La. Quid deos obsecras? Ph. seruate nos. La. quid est? Ph. crepundia
Hæc sunt, quibuscum extulisti nostram filiolam ad necem.
La. Sana'ne es? Ph. hæc sunt profecto. La. pge hinc. Ph. hæc sunt. La. si (mihi
Alia mulier istoc pacto dicat, dicam esse ebriam.
Ph. Non ecastor cassa memoro, nam obsecro unde hæc gentium?
Aut quis deus obiecit hanc ante ostium nostrum? quasi
Dedita opera in tempore ipso Spes mihi sancta subuenit.

Halisca ancilla. Lampadio. Phanostrata.

Isi quid mihi opis Dij dant, disperij, neq;
n Vnde auxilium mihi, aut præsidium expetam, habeo.
Itaq; petulantia mea me animi miseram habet,
Quæ in tergum meum ne ueniat, formido male,
Si hera mea tam secordem esse me, q̃ sum, sciat.
Quam næ in manibus tenui, atq; accepi cistulam
Hic ante ædeis nostras, ubi ea sit, nescio.
Nisi ut opinor, loca hæc circiter excidit mihi.
Mi homines, mi spectatores obsecro facite
Indicium, siquis uidit, si quis eam abstulit,
Quis'ue sustulit, & utrum hac an illac iter institit.
Sed non'ne ecastor ego sum multo inscitior,
Hos quæ rogem, aut quæ fatigem, qui semper malo
Muliebri sunt lubentes. nunc uestigia
Hic si qua sunt, iam noscitabo, nam nisi
Nemo hæc præterijt, postq̃ intro abij, cistella hic
Iaceret, quid hic? hic perijt opinor, illicet
Actu'st. me infelicem & scelestam, nulla hic est.
Atq; neq; ego sum usquam, perdita me perdidit.
Sed pergam, ut cœpi, quæritabo ego hic tamen.
Nam & intus paueo, & formido foris, ita metus
Nūc utrobiq; me agitat illos hominis miseræ misereri. ille nūc lætus ē,
Quisquis est, qui illam habet,

Quæ neq; illa illi quicquam usui'st,
Mihi potest esse. sed nunc ego memet moror.
Quin hoc halisca, hoc inquam age, ad terram aspice.
Et despice, oculis inuestiga, astute augura.
La. Hera? hem tibi. Ph. qd est? La. hæc est. Ph. qs? La. quoi hæc excidit
Cistella. eccam locum signat, ubi ea excidit.
Ha. Sed is hac, aut hac. socii uideo uestigium
In puluere. persequar hac. iam hoc loco cum altero constitit.
Meis hic oculis turba se obiecit modo.
Neq; prorsum iit hac. hic stetit, hinc illuc exiit.
Hic concilium fuit, ad duos hoc attinet,
Si quis. atat singulum uideo uestigium.
Sed is hac abiit, contemplabor. is hinc huc iit.
Hinc nusquam abiit, actam rem ago. quod periit, periit.
Meumq; corium cum cistella. redeo intro.
Ph. Sunt qui uolunt te conuentam. Ha. quis me reuocat?
Ph. Bona fœmina, & malus masculus hic te uolunt.
Ha. Plus qui uocat, scit, quod uelit, q̃ ego, quæ uocor,
Reuortor. ecquem tu uidisti tollere hic,
Amabo in hac regione cum crepundiis
Cistellam, quam ego hic amisi misera? nam dudum
Vt ad Alcesimarchum istuc omnes accurrimus,
Capillo scisso atq; excissatis auribus
Tumultuantem, ne se uita interimeret,
Timore puto excidisse cistellam mihi.
Disperii misera. quid ego heræ dicam meæ,
Quæ me opere tanto eam seruare iusserat,
Qui suos Silenium parentes facilius
Posset noscere, quæ meæ heræ supposita'st parua,
Quam quædam dedit ei meretrix. La. hæc nostram rem
Fabulatur. hanc scire oportet filia tua ubi sit,
Signa ut dicit. Ha. nunc eam uolt suæ matri & patri,
Quibus nata'st, ultro reddere. mi homo obsecro
Alias res geris. ego tibi meas mando. La. istuc ago.
Atq; istic, quod tu fabulare mihi cibus est.
Sed inter rem agendam istam heræ huic respondi, quod rogat.
Nunc ad te redeo, si quid opu'st dic, impera.
Et tu quid quæritabas? Ha. mi homo, & mea mulier,
Ego uos saluto. Ph. & nos te. sed quid quæritas?

Ha. Vestigium hic requiro, qua aufugit mihi
Quaedam. La. quid id est, quidnam est, quod quaeris? nescio.
Ph. Alienam'ne, an familiarem hanc ego memorem?
La. Mala merx hera haec, & callida. Ph. ecastor mihi
Ita uidetur. La. imitatur nequam bestiam,
Et damnificam. Ph. sed quidnam amabo? La. inuoluolum,
Quae in pampini folio intorta implicat se. itidem haec
Intortam orationem exorditur sibi,
Quid quaeritas? Ha. cistellam adolescens hic mihi
Euolauit. La. in cauea latam oportuit. Ha. aedepol
Non praeda magna'st. La. mirum quin grex uenalium
In cistella infuerit una. Ph. sine ut dicat.
La. Si dicat quidem. Ph. age loquere tu, quid ibi infuerit.
Ha. Crepundia una. La. est quidam homo, qui illam se ait
Scire, ubi sit. Ha. at pol ille a quadam muliere,
Si eam demonstret, ineat magnam gratiam.
La. At pol sibi ille quidam uolt mercedem dari.
Ha. At pol illa quaedam, quae illam cistellam perdidit,
Eam qui dat, sibi esse quod ei det, negat.
La. At enim ille quidam sibi dari argentum expetit.
Ha. At pol illa quaedam mulier in nulla'st opera
Gratuita. La. commoda loquelam iam tuam,
Tibi nos prodimus, ac confitemur cistellam
Habere. Ha. at uos seruassit Salus, ubi ea nunc est?
Ph. Saluam eccam, sed ego rem meam magnam tecum
Confabulari uolo, sociam te mihi opto
Ad meam salutem. Ha. quid istuc est negocij?
Aut quis tu nunc es? Ph. ego sum mater illius,
Quae haec gestitauit. Ha. hic ergo habitas? Ph. hariola es.
Sed quaeso ambages mulier mitte, atq; hoc age.
Eloquere, unde haec sunt tibi cito crepundia.
La. Mea haec herilis gestitauit, non tua.
Ph. Ne obloquere. La. taceo, mulier perge dicere,
Vbi ea'st quae gestitauit? Ha. hic in proxumo.
Ph. Istic quidem aedepol mei uiri habitat gener.
La. Ne obloquere rursus. perge porro dicere.
Quot annos nata dicitur? Ha. septemdecim.
Ph. Mea'st. La. equolam hanc soli si detur, possum ego.
Ita mustulentus aestus nares attigit.

Inuoluolum.

Ph. Quod quæritabam, filiam inueni meam.
Ha. At æquom'st, per fidem quod creditum est tibi,
Ne bene merenti sit malo benignitas
Nostra, hæc alumna profecto est. filiam
Et reddituta'st tibi tuam, & ea gratia
Domo profecta'st, cæterum ex ipsa obsecro
Exquirito te. ego serua sum. Ph. æquom postulas.
Illius ego istam incesso malle gratiam.
Ha. Sed istanc cistellam te obsecro, ut reddas mihi.
Ph. Quid fit lampadio? La. quod tuu'st, teneas tuum.
Ph. At me huius miseret. La. sic faciundum censeo.
Da cistellam. tu intro hac abi cum istac simul.
Ph. Tibi auscultabo. tene tu cistellam tibi.
Abeamus intro. sed quod nomen est tuæ
Dominæ? Ha. Melænis. Ph. i præ, iam te ego sequar.

ACTVS QVINTVS.

Dempho senex. Lampadio seruos.

Vid hoc negoci'st, quod homines fabulantur per uiam,
Mihi esse filiam inuentam, & Lampadionem me in foro
Quæsiuisse aiunt. La. here unde is? De. ex senatu. La. gaudeo
Tibi mea opera liberorū esse amplius. De. & n. non placet.
Nil moror aliena mihi opera fieri plureis liberos.
Sed quidnam istuc est? La. propera ire intro ad affinem tuum,
Filiam tuam iam cognosces, intus ibidem uxor tua'st.
Abi cito. De. præuorti hoc certu'st rebus alijs omnibus.

GREX.

E expectetis spectatores, dum illi huc ad uos exeant.
Nemo exibit, omnes intus conficient negocium.
Vbi id erit factū, ornamenta ponent. postidea loci.
Qui deliquerit, uapulabit. qui non delinquet, bibet.
Nunc ad uos spectatores, quod reliquom relinquitur,
More maiorum date plausum postrema in comœdia.

EPIDICVS.

DRAMATIS PERSONAE.

EPIDICVS	SERVOS.
TESPRIO	SERVOS.
STRATIPHOCLES	ADOLESCENS.
CHOERIBOLVS	ADOLESCENS.
APOECIDES	SENEX.
PERIPHANES	SENEX.

MILES.
FIDICINA.
MVLIER.
DANISTA.
VIRGO.
GREX.

ARGVMENTVM.

Mit fidicinam, filiam credens ſenex
Perſuaſu ſerui, atq; conductam conductitiam
Iterum pro amica ei ſubiecit filij.
Dat herili argentum, eo ſororem præſtinat,
Imprudens iuuenis, mox cōpreſſæ, ac militis
Cognoſcit opera ſibi ſenex os ſublitum,
Vt ille amicam, hæc inquirebat filiam.
Sed gnata inuenta, ſeruolum emittit manu.

PRIMVS ACTVS.
Epidicus, Teſprio, ſerui duo.

Eus adoleſcens. Te. qs properantē me præhēdit pallio.
Ep. Familiaris. Te. fateor, nā odio es nimiū familiariter.
Ep. Reſpice uero Teſprio. Te. ch. Epidicum'ne ego nunc conſpicor?
Ep. Certe oculis uteris. Te. ſalue. Ep. Dij dent quæ uelis.
Venire ſaluom gaudeo. Te. quid cæterum? Ep. eſſe quod aſſolet.
Cœna tibi dabitur. Te. ſpondeo. Ep. qd? Te. me accepturū, ſi dabis.
Ep. Quid tu autem, agis ut uelis? Te. exemplum adeſſe intellego.
Ep. Euge, corpulentior uidere, atq; agilior. Te. hac gratia.
Ep. Quam quidem te iamdiu perdidiſſe oportuit. Te. minus
Iam furtificus

Iam furtificus sum, q̃ antehac. Ep. qd ita? Te. qd ita? rapio pro pal.
Ep. Di immortales te infelicitent, ut tu is gradibus grandibus.
Nam ut apud portum te conspexi, curriculo occœpi sequi.
Vix adipiscendi potestas modo fuit. Te. scurra es. Ep. scio.
Te esse quidem hominem militarem. Te. audacter quid uis dicito.
Ep. Quid agis? perpetuom ualuisti? Te. uarie. Ep. qui uarie ualent,
Caprigenum hominum non placet mihi, neq; pantherinum genus.
Te. Quid uis dicam, nisi quod est? Ep. ut illa respondeas probe.
Quid herilis noster filius ualet? Te. pugilice, atq; athletice.
Ep. Voluptabilem mihi tuo aduentu attulisti nuntium.
Sed ubi is est? Te. adueni simul. Ep. ubi ergo'st. nisi si in uidulo,
Aut si in mellina attulisti. Te. Di te perdant. Ep. te uolo
Percontari, operam da, opera reddetur tibi. Te. ius dicis.
Ep. Me decet quidem. Te. iam tu autem nobis præturam geris?
Ep. Quem dices digniorem esse hominem hodie Athenis alterum?
Te. At unum à prætura tua Epidice abest. Ep. quidnam? Te scies,
Lictores duo, duo uiminei fasces uirgarum. Ep. uæ tibi.
Sed quid ais? Te. quid rogas? Ep. ubi arma sunt Stratiphocli?
Te. Pol illa ad hostes transfugere. Ep. arma'ne? Te. atq; quidem cito.
Ep. Serio'ne dicis tu. Te. serio'ne inquam, hostes habent.
Ep. Aedepol facinus improbum. Te. at iam ante alij fecerunt idem.
Erit illi illa res honori. Ep. qui? Te. quia ante, alijs fuit.
Mulciber credo arma fecit, quæ in bello habuit Stratiphocles.
Transuolauerunt ad hostes. Ep. tum ille prognatus Theti,
Sine perdat, alia apportabunt ei Nerei filiæ.
Id modo uidendum, ut materies suppetat scutarijs,
Si in singulis stipendijs ad hosters exuuias dabit.
Te. Supersede istis rebus iam. Ep. tu ipse ubi lubet finem face.
Te. Desiste percunctari. Ep. loquere ubi ipse est Stratiphocles.
Te. Est caussa, qua caussa mecum ire ueritu'st. Ep. quidnam id est?
Te. Patrem se uidere nó uolt etiam nunc. Ep. quapropter? Te. scies.
Quia forma lepida, & liberali captiuam adolescentulam
De præda mercatu'st. Ep qd ego ex te audio? Te. hoc, quod fabulor.
Ep. Cur eam emit? Te. animi caussa. Ep. quot illic homo animos hēt,
Nam certo priusquam hinc ad legionem abijt domo. ipse mihi
Mandauit ab lenone ut fidicina, quam amabat sibi
Emeretur. id ei ego impetratum reddidi. Te. utcunq;
In alto uentu'st Epidice, ex imo uelum uortitur.
Ep. Væ misero mihi, male pdidit me. Te. qd istuc? qdnā est? Ep. quid?

Curriculo.
Adipisci.
Pugilice. Athletice.
Voluptabilis.
Vidulum. Mellina.
Dare opā.
Reddere opā.
Scutarij

Summed foenored.:- Istanc quã emit, quanti eam emit? Te.uili.Ep.haud ego istuc te rogo.
Te.Quid igitur? Ep.quot minis? Te.tot, quadraginta minis.Ep.id
Adeo argentum? Te.ab Danista apud thebas.Ep.sumpsit fœnore?
Te.Indies minasq; argenti singulas nummus.Ep.papæ.
Te.Et is Danista aduenit una cum eo, qui argentum petit.
Ep.Di immortales ut ego interij basilice.Te.quid iam, aut quid est
Epidice? Ep.perdidit me.Te.quis? Ep.ille, qui arma perdidit.
Te.Nam quid ita? Ep.quia quotidie ipse ad me ab legiõe epistolas
Mittebat.sed taceam optumum est.plus scire satius est,
Quam loqui seruom hominem, ea sapientia est.Te.nescio ædepol
Quid tu timidus es.trepidas Epidice.ita uoltum tuum
Cmoruisse Videor uidere commeruisse hic me absente aliquid mali.
Ep.Potin ut molestus ne sis? Te.abeo.Ep.asta, abire nunc non sinam.
Te.Quid nũc me retines? Ep.amat'ne istã, quã emit de præda? Te.ro-
Deperit.Ep.degetur corium de tergo meo.Te.plus te amat, (gas?
Quam unquam amauit.Ep.Iuppiter te perduit.Te.mitte nunc iã.
Nam ille me uetuit domum uenire.ad Chæribolum iussit huc
In proximum ibi manere.eo' est ipse uenturus.Ep.quid ita?
Te.Dicam.quia patrem prius conuenire se non uolt, neq;
Dinumerarit argent. Conspicari q̃ id argentum, quod debet dinumerauerit.
Ep.Tu ædepol re es turbulentus.Te.mitte me, ut eam nunc iam.
Ep.Hæccine ubi scribit senex, istæc puppis pereunda'st probe.
Te.Quid istuc ad me attinet? uel quo tu intereas modo?
Ep.Quia perire solus nolo.te cupio perire simul
Beneuolens Beneuolens cum beneuolente.Te.abi a' me in malam rem maxumã
Cum istac conditione.Ep.i sane', si quid festinas magis.
Te.Nunquam hominem quẽquam conueni, unde abierim lubentius.
Ep.Illic hinc abijt.solus es nunc Epidice, quomodo
Me expeditum ex impedito faciam? consilium placet.
Ego primum miser perpuli meis dolis senem,
Vt censeret suam argento sese emere filiam.
Is filio suo fidicinam emit, quam ipse amat, quam abiens
Mandauit mihi.sibi nunc ab legione alteram adduxit
Anim caussa, corium perdidi.nam ubi senex senserit
Sibi data esse uerba, uirgis dorsum despoliet meum.
At enim tu præcaue, nihil est istuc plane' hoc corruptu'st caput.
Nequam homo es Epidice, quoi tibi lubido'st male loqui?
Quoi tu te deseris? quid faciam? men tu rogas? tu quidem
Ante hac alijs solebas dare consilia mutua.

Quid?

Quid? aliqua reperiundu'ſt.ſed ego cæſſo ire obuiam
Adoleſcenti,ut quid negoci ſit,ſciam? atq; ipſe illic eſt.
Triſtis eſt.huc cum Chæribolo incedit æquali ſuo,
Huc concedam,orationem unde eorum placide perſequar.

Stratiphocles. Chæribolus adoleſcens. Epidicus.

Em tibi elocutus ſum omnẽ Chæribole iam,atq; admodũ
r Meum mærorum,atq; amorum ſummam edictaui tibi.
Ch. Præter ætatem,& uirtutem ſtultus es Stratiphocles,
Id ne pudet te? quia captiuam genere prognatam bono
In præda es mercatus? quis erit,uitio qui id non uortat tibi?
St. Qui inuident omnes inimicos mihi illoc facto repperi,
At eius pudicitiæ nunquam nec uim,nec uitium attuli.
Ch. Iam iſtoc probior es meo quidem animo,cum in amore temperes.
St. Nihil agit qui diffidentem uerbis ſolatur ſuis.
Is amicus eſt,qui in re dubia re iuuat,ubi re eſt opus.
Ch. Quid tibi me uis facere? St. argenti dare quadraginta mnas,
Quod Daniſtæ detur,unde ego illud ſumpſi fœnore.
Ch. Si haberem hercle. St. nam quid igitur te mihi eſſe rettulit
Beneficum oratione,ſi ad rem auxilium emortuu'ſt?
Ch. Quin ædepol egomet amore differor. St. malim
Iſtiuſmodi mihi amicos furno merſos,q̃ foro.
Sed operam Epidici nunc me emere pretio pretioſo uelim.
Quem quidem ego hominem irrigatum plagis piſtori dabo,
Niſi hodie prius comparaſſit mihi quadraginta minas,
Quam argenti fuero elocutus ei poſtremam ſyllabam.
Ep. Salua res eſt.bene promitte modo.ſpero ſeruabit id
Sine meo ſumptu.paratæ iam ſunt ſcapulis ſymbolæ.
Aggrediar hominem.aduenientem herum ſuum Stratiphoclem
Salua impertit ſalute Epidicus ſeruos. St. ubi is eſt? Ep. adeſt.
Saluom te gaudeo huc adueniſſe. St. tam tibi credo iſtuc,q̃ mihi.
Ep. Bene'ne uſq; ualuiſti? St. à morbo ualui,ab animo æger fui.
Ep. Quod ad me attinuit,ego curaui.quod mandaſti mihi,
Impetratum eſt.empta'ſt ancilla,quod tu te ad me literas
Miſſiculabas. St. perdidiſti omnem operam. Ep. nam qui perdidi?
St. Quia meo neq; cara cordi'ſt,neq; placet. Ep. quid retulit mihi
Tantopere te mandare,& mittere ad me epiſtolas?
St. Illam amabam olim,nunc iam alia cura impendet pectori.

Eg. ... in pistrinum dabo.

Ep. Hercle miseru'st, ingratum esse hominem id quod facias bene,
Ego quod benefeci, malefeci, quia amor mutauit locum.
St. Desipiebam mentis, quom illas scriptas mittebam tibi.
Ep. Men piacularem oportet fieri ob stultitiam tuam,
Vt meum tergum stultitiæ tuæ subdas succidaneum?
St. Quid uerba facimus? homini huic opus est quadraginta mnis
Celeriter calide, danistæ quas resoluat, & cito.
Ep. Dic modo unde auferre me uis, a quo trapezita peto?
St. Vnde lubet. nam ni illas ante solis occasum hodie ἐλω.
Meam domum tu ne imbites, tu te in pistrinum.
Ep. Facile tu istuc sine periculo, & cura corde libero
Fabulare Ioui, tergo nostro sed dolet quom ego uapulo.
St. Quid tu nunc? patierin ut ego me interimam? Ep. ne feceris,
Ego istuc accedam potius periclum, atq; audaciam.
St. Nunc places, nunc ego te laudo. Ep. patiar ego istuc, quod lubet.
St. Quid de illa fiet fidicina igitur? Ep. aliqua reperibitur,
Aliqua ope exoluam, extricabor aliqua. St. plenus consili es.
Noui ego te. Ep. euboicus miles locuples multo auro potens,
Qui tibi quom istam emptam esse scibit, atq; hanc adductam alterã,
Continuo te orabit ultro, ut illam transmittas sibi.
Sed ubi illa'st, quam tu adduxisti tecum? St. iam faxo hic erit.
Ch. Quid hic nunc agimus? St. eamus intro ad te, ut hunc hodie diem
Luculente habeamus. Ep. ite intro, ego de re argentaria
Iam senatum conuocabo in corde consiliarium,
Quoi potissumum indicatur bellum, unde argentum auferam.
Epidice uide quid agas, ita res subito hæc obiecta'st tibi.
Non enim nunc tibi dormitandum, neq; cunctandi copia'st.
Tibi audendum est. senem oppugnare certum est consilium.
Abi intro, atq; adolescenti dic nostro herili filio,
Ne hinc foras ambulet, ne'ue usquam ueniat obuiam seni.

ACTVS SECVNDVS.

Apoecides, Periphanes, senes duo.

Leriq; homines, quos quom nihil refert, pudet,
Vbi pudendu'st, ibi deserit eos pudor,
Quom magis usus est, ut pudeat. is tu adeo es, qui des
Quod pudendum siet, genere natam bono pauperem
Domum ducere uxorem, præsertim eam, qua ex tibi

Comemores

Commemores hanc, quæ domi'st, prognatam filiam.
Pe. Reuereor filium. Ap. at pol ego te credidi
Vxorem, quam extulisti pudore te exequi.
Quoius, quoties uides sepulchrum, sacrufıcas
Horco illico hostias, neq; adeo iniuria.
Quia licitu'st eam tibi uiuendo uincere.
Pe. Oh hercules ego fui, dum illa mecum fuit.
Neq; sexta ærumna acerbior herculi, q̄ mihi
Illa obiecta'st. Ap. pulchra ædepol dos pecunia'st.
Pe. Quæ quidem ædepol est non marita Apoecide.

Epidicus. Apoecides. Periphanes.

Tat tacete, habete animum bonum, liquido exeo
Foras auspicio, aui sinistra. acutum cultrum habeo,
Qui seni exenterē marsupiū. sed eccum ipsum ante ædeis
Conspicor Apoecidæ, qualeis uolo uetulos duos.
Iam ego me uortam in hirudinem, atq; horum exugebo sanguinem,
Senati qui columen cluent. Ap. ut continuo fiat
Maritus. Pe. laudo consilium tuum, nam illum ego audiui
Hærere iuniorem apud nescio quam fidicinam.
Id ego excrucior. Ep. Di hercle omnes me adiuuant, augent, amant.
Ipsi hi mihi dant uiam, quo pacto ab se argentum auferam.
Age nunc iam orna te Epidice, & palliolum in collum conijce,
Atq; assimulato quasi per totum urbem hominem quæsieris,
Age si quid agis. Di immortales utinam conueniam domi
Periphanem, per omnem urbem quem sum defessus quærere.
Per medicinas, tonstrinas, in gymnasio, atq; in foro.
Per myropolia, & lanienas, circumq; argentarias,
Rogitando sum raucus factus, pene in cursu concidi.
Ap. Epidice. Ep. Epidicum qs est, qui reuocat? Pe. ego sum Periphanes.
Ap. Et ego Apoecides sum. Ep. et ego qdē sum Epidicus, sed hære optūa
Vos uideo ambo aduentare opportunitate. Pe. quid rei'st?
Ep. Mane, sine respirem quæso. Pe. immo adqesce. Ep. animo male'st,
Recipiam anhelitum. Ap. clementer quiesce. Ep. animum aduortite,
A legione omnes remissi domum sunt Thebis. Ap sic factum?
Ep. Ego ita factum esse dico. Pe. scin tu istuc certo? Ep. scio.
Pe. Qui tu scis? Ep. quia ego ire uidi milites plenis uijs.
Arma referunt. iumenta ducunt. Pe. nimis factum bene.

Reuereri
Cluent
Medicinas
Lanienas · Argentarias
Aduentare
Respirare

Ep. Tum captiuorum quid ducunt secum? pueros, uirgines,
Binos, ternos, alius quisq;, fit concursus per uias,
Filios suos quisq; uisit. Pe. hercle rem gestam bene,
Ep. Tum meretricum numerus tantus, quantus in urbe omni fuit.
Obuiam ornatae occurrebant suis quaeq; amatoribus. eos
Captabant, id adeo scio, qui maxume animum aduorterim.
Pleraeq; hae sub uestimentis secum habebant retia.
Quom ad portam uenio, atq; ego illam illi uideo praestolarier.
Et cum ea tibicinae ibant quattuor. Pe. qui cum Epidice?
Ep. Cum illa, quam tuus gnatus annos multos deamat, deperit,
Vbi fidemq;, remq;, seq;, teq; properat perdere.
Ea praestolabatur illum ad portam. Pe. uiden ueneficam?
Ep. Sed uestita aurata ornamenta ut lepide, ut concinne, ut noue?
Pe. Quid erat induta? an regillam induculam, an mendiculam?
Ep. Impluuiatam, ut istaec faciunt uestimentis nomina.
Vt impluuium erat induta? Pe. quid istuc mirabile'st?
Quasi non fundis exornatae multae incedant per uias.
At tributus quom imperatus est, negant pendi potesse.
His quibus tributus maior penditur, pendi potest.
Quid istae quae quotannis nomina inueniunt noua,
Tunicam rallam, tunicam spissam, linteolum caesicium.
Indusiatam, patagiatam, caltulam, aut crocotulam,
Supparum, aut subminiam, ricam basilicum, aut exoticum.
Cumatile, aut plumatile, aut cerinum. gerrae maxumae.
Cani quoq; ademptu'st nomen. Ep. qui? Pe uocant laconium.
Haec uocabula auctiones subigunt, ut faciant uiri.
Pe. Quin tu, ut occoepisti, loquere. Ep. occoepere aliae mulieres
Duae post me fabulari inter sese, ego abscessi solens
Paulum ab illis. dissimulabam me harum sermoni operam dare.
Nec sat exaudiebam, nec sermonis fallebar tamen
Quem loquerentur. Pe. id lubido'st scire. Ep. ibi illarum altera
Dixit illi, qui cum ipsa ibat. Pe quid? Ep. tace ergo, ut audias.
Postquam illam sunt conspicatae, quam tuus gnatus deperit,
Quam facile, & fortunate illi euenit obsecro mulieri,
Liberare quam uolt amator. quisnam is est? inquit altera,
Illa ibi nominat Stratiphoclem Periphanae filium.
Pe. Perij hercle, qd ego ex te audio? Ep. hoc, qd actũ. egomet post ubi
Coepi rursum uorsum ad illas pauxillatim accedere,
Quasi re truderet hominum me uis inuitum. Pe. intellego.

Ep. Ibi

Captare
Regilla · Induculum
Mendicula · Impluuiatam
Ralla
Spissa · Caltula · Crocotula
Indusiatam · Patagiatam
Supparum · Subminia
Rica · Basilicum
Exoticum · Cumatile
Plumatile · Cerinum
Laconium
Dare opam sermoni
Exaudire · Fallebar sermonis
Loqui sermonem

Ep. Ibi illa interrogat illam, qui scis? qui id dixit tibi?
Quin hodie allatæ sunt tabellæ ad eam à Stratiphocle, eum
Sumpsisse argentum apud Thebas ab Danista fœnore,
Id paratum, & sese ob eam rem id ferre. Pe. ego occidi.
Ep. Hæc aiebat sic audiuisse se abs se, atq; epistola.
Pe. Quid ego nunc faciam? consilium à te expetesso Apoëcides.
Reperiamus aliquid callidi, conducibilis consili.
Nã ille aut iã hic aderit credo hercle, aut iã adest. Ep. si equom siet,
Me plus sapere, q̃ uos, dederim uobis consilium catum,
Quod laudetis (ut ego opinor) uterq;. Pe. ergo ubi id est Epidice?
Ep. Atq; eam ad rem conducibile. Ap. quid istud dubitas dicere.
Ep. Vos priores esse oportet, nos posterius dicere,
Quod plus sapitis. Ap. eia uero age dic. Ep. at deridebitis.
Ap. Non ædepol faciemus. Ep. si placebit, utiminor,
Consilium. si non placebit, reperitote rectius.
Mihi istic nec seritur, nec metitur. nisi ea, quæ uis, uolo.
Pe. Gratiam habeo, fac participes nos. Ep. nunc occasio'st
Faciundi prius, in urbem q̃ aduenit. sicut cras hic [Aduenit in urbem.]
Aderit, hodie non uenerit. Pe. qui scis? Ep. scio, quia
Mihi alius dixit, qui illinc uenit. mane hic hunc adfore.
Pe. Quin tu eloquere, quid faciemus. Ep. sic faciundum censeo.
Quasi tu cupias liberare fidicinam animi gratia.
Quasi quã ames tu uehemẽter illam. Pe. quã ad rẽ istuc refert.
Ep. Vt ei præstines argento, priusquam ueniat filius, [Præstinare]
Atq; ut eam te in libertatem dicas emere. Pe. intellego.
Ep. Vbi erit empta, ut aliquò ex urbe amoueas, nisi quid tua secus
Sententia'st. Pe. immo docte. Ep. quid tu autem Apoëcides?
Ap. Quid ego iam, nisi te commentum nimis astute intellego.
Ep. Iam tum igitur amota ei erit omnis consultatio
Nuptiarum, ne grauetur, quod uelis. Ap. ut sapis, & placet.
Tum tu igitur callide iam, quicquid acturus es, age.
Pe. Rem hercle loquere. Ep. repperi & hæc te qui abscedat, suspitio.
Pe. Sine me scire. Ep. scibis, audi. Ap. sapit hic pleno pectore. [Sapit pleno pectore.]
Ep. Opus est homine, qui illo argentum deferat pro fidicina.
Nam te illo non æque opus facto'st. Pe. quid iam? Ep. ne te censeat
Filij causa facere. Pe. docte. Ep. quo illum ab illa prohibeas,
Ne qua ob eam suspicionem difficultas eueniat.
Pe. Quẽ hominẽ inueniemus ad eã rem utilẽ? Ap. hic erit optumus,
Hic poterit cauere recte, iura qui, & leges tenet.

Pe. Epidice habeas gratiam. Ep. sed ego istuc faciam sedulo.
Ego conueniam illum, atq; adducam ad te quoia'st fidicina.
Ap. Illa'ne? Ep. atq; argentũ ego cũ hoc ferã. Pe. q̃ti emi pôt minimo?
Ep. Ad quadraginta fortasse eam posse emi minimo minas.
Verum si plus dederis, referam. nulla in ea re captio'st.
Atq; id non decem datum occupatum tibi erit argentum dies.
Pe. Quidum? Ep. quia. n. mulierem illam alius adolescens deperit,
Auro opulentus, magnus miles rhodius, raptor hostium
Gloriosus. hic emet illam de te, & dabit aurum, iubeas,
Tace mõ, est lucrũ hic tibi amplũ. Pe. Deos q̃dem oro. Ep. impetra.
Ap. Quin tu is intro, atq; huc argentũ promis? ego uisam ad forum.
Epidice eo' ueni. Ep. ne abeas prius, q̃ ad te uenero.
Ap. Vsq; oppiar. Pe. sequere tu intro. Ep. i, numera, nihil ego moror.

Epidicus.

Nullum esse ego agrum opinor in agro attico
Aeque feracem, q̃ hic noster Periphanes.
Quin ex occluso, atq; obsignato armario
Decutio argenti tantum, quantum mihi lubet.
Quod pol ego metuo, si senex resciuerit,
Ne ulmos parasitos faciat, atq; usq; attondeat.
Sed me una turbat res, ratioq;, Apoecidi
Quam ostendam fidicinam aliquam conducticiam.
Atq; id quoq; habeo. mane me iussit senex
Conducere aliquam fidicinam sibi huc domum,
Dum rem diuinam faceret, cantaret sibi.
Ea conducetur, atque ei præmonstrabitur
Quo pacto fiat subdola aduersus senem.
Ibo intro, argentum accipiam ab damnoso sene.

ACTVS TERTIVS.

Stratiphocles. Chæribolus.

Expectando exedor miser, atq; exenteror, quo mihi
Epidici blanda dicta eueniant, nimis diu macæror.
Sit'ne quid, nec ne sit, scire cupio. Ch. per illam tibi copiam,
Copiam parare aliam licet, sciui equidem in principio
Illico nullam tibi esse in illo copiam. St. interij
Hercle ego Ch. absurde facis, q̃ angis te ai. St. si hercle ego illũ semel
Præhẽdero.

Præhendero, nunquam irridere nos illum inultum sinam
Seruom hominem. Ch. quid illũ facere uis. Sta. quid tibi, quoi diuitiæ
Domi maxumæ sunt, nummum his nullum habes, nec sodali tuo
In te copia'st. Ch. si hercle habeam, pollicear lubens. uerum
Aliquid aliqua, aliquo modo, alicunde, ab aliquibus, aliqua
Tibi spes est, fore mecum fortunam. St. ue tibi muricide homo.
Ch. Qui tibi lubet mihi male loqui? St. quippe tu mihi
Aliquid aliqua, aliquo modo, alicunde, ab aliquibus blatis,
Quod nusquã'st, neq; ego id immitto in meas aures. nec mihi
Plus adiumenti das, q̃ ille qui nunquam etiam natus est.

Epidicus. Stratiphocles. Chæribolus.

Ecisti officium iam tuum, me meum nunc facere oportet.
Per hanc curã quieto tibi licet esse. hoc quidem iam perijt.
Nisi quid tibi hinc in spem referas, hoc oppido politũ est.
Crede modo mihi. sic ego ago. sic egere nostri. proh Di
Immortales mihi hunc diem dedistis luculentum,
Vt facilem, atq; impetrabilem. sed ego hinc migrare cesso,
Vt importem in coloniam hunc hunc auspicio meo commeatum.
Mihi cesso, quom sto. sed quid hoc? ante ædeis duos sodales,
Herum, & Chæribolum conspicor, quid hic agitis? accipe hoc sis.
St. Quantum hic inest? Ep. quantum sat est, & plus satis superest.
Decem minis plus attuli, q̃ tu Danistæ debes.
Dum tibi ego placeam, atq; obsequar, meum flocci facio tergum.
St. Nam quid ita? Ep. quia ego tuum patrem faciam parenticidam.
St. Quid istuc est uerbi? Ep. nihil moror uetera, & uolgata uerba,
Para, tu ductare, atq; ego follitum ductitabo.
Nam leno omne argentum abstulit pro fidicina, ego resolui,
Manibus his denumeraui, pater suam gnatam, quã esse credit.
Nunc iterum ut fallatur pater, tibiq; auxilium apparetur,
Inueni iam. nam ita suasi seni. atq; hanc habui orationem,
Vt quom redisses, ne tibi eius copia esset. St. euge
Ea iam puella domi'st, teneo. Ep. nunc cautorem mihi dedit
Ad hanc rem Apoeciden. is apud forum manet me, quasi qui
Amare te caueat. haud male. iam cautor ipse captu'st.
Ipse meo in collo tuus pater crumenam collocauit.
Is adornat ueniens, ut domi extemplo maritus fias.
St. Vno persuadebit modo, si illam, quæ adducta'st mecum,
Mihi ademptsit Horcus. Ep. uerum nunc ego astutiam hanc institui.

Deueniam ad lenonem domum egomet solus. eum docebo,
Siquidem ad eum deueniam, ut sibi datum esse argentum dicat
Pro fidicina, argenti minas se habere quinquaginta,
Quippe ego quas nudiustertius meis manibus numeraui
Pro illa tua amica, quam pater suam filiam esse retur.
Ibi leno caput suum sceleratum imprudens alligabit,
Quasi pro illa argentum acceperit, quæ tecum nunc adducta'st.

Figularis.

Ch. Vorsutior es, q̃ rota figularis. Ep. ego aliquam parabo
Dolosam fidicinam, nummo conducta quæ sit, quæ se
Emptam simulet, quæ senes duo docte ludificetur. eam
Ducet simul Apoëcides ad tuum patrem, ut parate
Eam præmeditatam, meis dolis, astutijsq;
Onustam mittam. sed nimis longum loquor. diu me
Estis demorati. hæc scitis, ut futura sint. abeo iam.
St. Bene ambulato. Ch. nimis est doctus ille ad malefaciendum.
St. Me quidem certo seruauit consilijs suis. Ch. abeamus
Intro hinc ad me. St. atq; aliq̃to lubẽtius, q̃ abs te sum egressus intus
Virtute, atq; auspicio Epidici cum præda in castra redeo.

Periphanes. Apoëcides, & seruos unus.

h

Onoris caussa, modo homines æquom fuit
Sibi habere speculum, ubi os contemplarent suum,
Sibi qui perspicere possent cor sapientiæ,
Igitur perspicere ut possint cordis copiam.
Vbi id inspexissent, cogitarent postea
Vitam ut uixissent olim in adolescentia.
Vel quasi egomet, qui filij caussa cœperam
Me excruciare animi, quasi quid filius meus
Deliquisset mederga, aut quasi non plurimum
Malefacta mea essent solida in adolescentia.
Profecto deliramus interdum senes.
Fuit hoc conducibile mea sententia.
Sed meus sodalis it cum præda Apoëcides.
Venire saluom mercatorem gaudeo.
Quid fit? Ap. Di Deæq; te adiuuant. res prospere,
Omen placet iam, quom omini omnes suppetunt
Res prosperæ. sed tu hanc intro abduci iube.
Pe. Heus intus uos, exite huc aliquis iam foras,

Duce istam intro mulierem, concludi uolo.
Atq; audin? Ser. quid uis? Pe. cauesis cum filia mea
Hanc copulari, neq; conspicere, iam tenes.
In aediculam seorsum istaec eat, iube.
Deuortunt mores uirgini longe, ac lupae.
Ap. Docte, & sapienter dicis. non nimis potest
Pudicitiam quisquam seruare suae filiae.
Aedepol nae istam tempore suo gnato tuo
Sumus praemercati. Pe. quid iam? Ap. quia dixit mihi
Iamdudum alius, se tuum uidisse hic filium.
Pe. Hanc aedepol rem apparabat. Ap. plane hercle hoc quidem est.
Nae tu graphicum habes seruom, & quanti uis pretij.
Pe. Non caru'st auro contra. Ap. ut ille fidicinam
Fecit nescire prorsus se esse emptam tibi.
Illam ridibundam, atq; hilaram huc adduxit simul.
Pe. Mirum hoc qui potuit fieri. Ap. te pro filio
Facturum dixit rem esse diuinam domi.
Ego illic me autem assimulabam quasi stolidum,
Quom bardum me faciebam. Pe. immo ita quidem decet.
Ap. Res magna amici apud forum agitur. ei uolo
Ire aduocatus. Pe. ito, atq; ubi erit otium,
Reuortere ad me extemplo. Ap. continuo hic ero.
Pe. Nihil homini amico'st opportuno amicius.
Sine tuo labore quod uelis actu'st tamen.
Ego si allegassem aliquem ad hoc negocium
Minus hominem q̃ doctum, minusq; ad rem hanc callidum,
Os sublitum esset, itaq; me alcatis dentibus
Meus derideret filius meritissumo.
Atq; haec stultitia'st me illi uitio uortere.
Egomet quod factitaui in adolescentia,
Quom militabam, pugnis memorandis meis
Eradicabam hominum aureis, quando occoeperam.
Sed hic quis est, quem huc aduenientem conspicor,
Suam qui undantem chlamydem quassando facit?

Miles. Periphanes. Fidicina.

Aue praeterbites ullas aedeis, quin roges,
Senex hic ubi habitat Periphanes platenius?
Pe. Incertus sum. caue. ad me rettulit pedem.

Allegare
Alcati .i. ligati, et pro miseri.
Eradicare
Praeterbitere

Adolescens si istunc hominem, quem tu quæritas
Tibi commonstrasso, ecquam abs te inibo gratiam?
Mi. Virtute belli armatus promerui, ut mihi
Omnes mortaleis deceat agere gratias.
Pe. Non repperisti adolescens tranquillum locum,
Vbi tuas uirtutes explices, ut postulas.
Nam strenuiori deterior si prædicat
Suas pugnas, de illius ore fiunt sordidæ.
Sed istum, quem quæris Periphanem platenium,
Ego sum, si quid uis. Mi. nempe quem in adolescentia
Memorant apud reges armis, arte duellica
Diuitias magnas sibi adeptum? Pe. immo, si audias
Meas pugnas, fugias manibus demissis domum.
Mi. Pol ego magis unum quæro, meas quoi prædicem,
Quam illum, qui memoret suas mihi. Pe. hic non est locus.
Quin tu alium quæras, quoi centones farcias.
Mi. Animum aduorte, ut quod ego ad te uenio, intellegas.
Meam ego amicam audiui mercatum te esse. Pe. atat
Nunc demum scio ego hunc qui sit, quem dudum Epidicus
Mihi prædicauit militem. adolescens ita'st,
Vt dicis, emi. Mi. uolo te uerbis pauculis,
Si tibi molestum non est. Pe. non ædepol scio,
Molestum mihi non est, nisi dicis, quid uelis.
Mi. Mihi illam ut tramittas, atq; argentum accipias,
Habeas. Nam quid ego apud te proloqui parem,
Ego illam hodie uolo facere libertam meam,
Mihi concubina quæ sit. Pe. te absoluam breui.
Argenti quinquaginta mihi illa empta'st minis.
Sexaginta mihi dinumerentur minæ,
Tuas possidebit mulier faxo ferias,
Atq; ita profecto, ut eam ex hoc exoneres agro.
Mi. Est ne empta mihi hæc? Pe. istis legibus habeas licet.
Mi. Conciliauisti pulchre. Pe. heus, foras educite
Quam introduxistis fidicinam. atq; etiam fides,
Ei quæ accessere, tibi addam dono gratis.
Age accipe hanc sis. Mi. quæ te intemperiæ tenent?
Quas tu mihi tenebras cudis? quin fidicinam
Produci intus iubes? Pe. hæc ergo est fidicina.
Hic alia nulla'st. Mi. non mihi nugari potes,

Centones farcire (marginal note, handwritten)
Liberta
Concubina (marginal notes, handwritten)

Quin tu huc producis fidicinam Eropolistidem.
Pe. Haec inquam est. Mi. non haec inquam est, non nouisse meam
Merere amicam posse? Pe. hanc inquam filius
Meus deperibat fidicinam. Mi. haec non est ea.
Pe. Quid non est? Mi. non est. Pe. unde haec igitur gentium est?
Equidem hercle argentum pro hac dedi. Mi. stulte datum
Reor, & peccatum largiter. Pe. immo est haec ea.
Nam seruom misi, qui solet gnatum meum
Sectari. ipse hanc meo articulo emit fidicinam.
Mi. Hem istic homo te articulatim concidit senex
Tuus seruos. Pe. quid concidit? Mi. sic suspicio'st.
Nam pro fidicina illa haec nunc supposita'st tibi
Senex tibi os est sublitum plane & probe.
Pe. Ego illam requiram iam, ubi ubi est, bellator uale.
Euge frugi Epidice, frugi es, bene pugnasti, homo es,
Qui me emunxisti mucidum minimi precij.
Mercatus te hodie'st de lenone Apoëcides?
Fi. Ehodum istunc hominem nunquam audiui ante hunc diem,
Neq; me quidem emere quisquam ulla pecunia
Potuit, quae plus iam sum libera quinquennium.
Pe. Quid tibi negoci'st meae domi igitur? Fi. audies,
Conducta ueni, ut fidibus cantarem seni,
Dum rem diuinam faceret. Pe. fateor me omnium
Hominum esse Athenis atticis minimi precij.
Sed tu nouistin fidicinam Eropolistidem?
Fi. Tam facile, q̃ me. Pe. ubi habitat? Fi. postquam libera'st,
Vbi habitet, dum incerto scio. Pe. eho an aliquis eam
Liberauit? uolo scire, si scis. Fi. quod audiui, audies.
Stratiphoclem audiui Periphani filium
Absentem curauisse, ut fieret libera.
Pe. Perij hercle si istaec uera sunt. planissume
Meum exenterauit Epidicus marsupium.
Fi. Haec sic audiui nunquid me uis caeterum.
Pe. Malo cruciatu ut pereas, atq; obeas cito.
Fi. Fides non reddit? Pe. neq; fides, neq; tibias.
Propera igitur hinc, si te Di amant, fugere. Fi. abiero,
Flagitio cum maiore post reddes tamen.
Pe. quid nunc qui in tantis positus sum sententijs,
Eum'ne ego sinam impune? immo etiamsi alterum

Supponi

Exenterauit

Alteri tantum

Tantum perdundu'st, perdam potius, q̃ sinam
Me impune irrisum esse habitum, depecuatum eis,
Sic data mihi esse uerba præsenti palàm,
Atq; me minoris factum præ illo, qui omnium
Legum, atq; iurum fictor, conditor cluet.
Is etiam sese sapere memorat malleum.
Sapientior est, ut malo hærens manubrio mulier.

ACTVS QVARTVS.

Mulier. Periphanes.

I qd homini est miseriarũ, quo miserescat miser, ex aio'st,
Id ego expior, quoi multa in unum confluunt locum, meũq;
Pectus pulsant. simul, erumnam multiplex exercitam
Habet paupertas. territat pauor animi mentem. neq;
Vbi meas ego collocem spes, habeo usquam munitum locum.
Ita gnata mea hostiu'st potita, neq; ea nunc ubi sit, scio.
Pe. Quis illæc est mulier timido pectore pegre aduenians, quæ ipsa
Se miseratur? Mu. in his dictus locis est habitare mihi Periphanes.
Pe. Me nominat hæc. credo illi ego hospitio usus inerit. Mu. peruelim
Mercedem dare q̃ monstret nũc eum mihi hominẽ, aut ubi habitet.
Pe. Noscito ego hanc? nam uideor, nescio ubi me uidisse prius. est ne ea?
An non, quam animus retur meus? Dij boni uisitaui antidhac.
Certe ea'st, quam in Epidauro pauperculã memini me comprimere.
Mu. Plane hic est qui mihi in Epidauro primus pudicitiam pepulit.
Pe. Quæ meo compressu peperit filiam, quam nunc habeo domi?
Mu. Quid si adeã? Pe. haud scio, an cõgrediar, si hæc ea'st. Mu. sin ẽ is hõ
Sic ut anni multi dubiam dant. Pe. longa dies animum incertat meũ.
Sin ea'st, quam incerto animo, hanc congrediar astu. Mu. muliebris
Adhibenda mihi malitia nunc est. Pe. compellabo.
Mu. Orationis aciem contra conferam. Pe. heus tu, salua sis.
Mu. Salutem accipio mihi, & meis. Pe. quid cæterum? Mu. saluos sies,
Quod credidisti, reddo. Pe. haud accuso fidem. noui n ego te?
Mu. Si ego te noui, animum inducam, uti noueris. Pe. ubi te uisitaui?
Mu. Inique iniurius es. Pe. quid iam? Mu. quia tuæ memoriæ
Interpretari me æquom censes. Pe. commode. Mu. mira memoras.
Pe. Hẽ istuc rectius mẽinisti? Mu. memini id. Pe. ĩ Epidauro. Mu. ah gut-
Pectus mihi ardens aspersisti. Pe. uirgini pauperculæ, (tula
Tuæq; matri me leuare paupertatem. Mu. tu ne is es

Qui per uoluptatem in me erumna obseuisti grauiter?
Pe. Ego sum, salue. Mu. salua sum, quia te esse saluom sentio.
Pe. Cedo manū mihi. Mu. accipe. ærumnosam & miseriarum cópotem
Mulierem retines. Pe. quid id est, quod digitos interturbat tuos?
Tum filiam, quam ex te suscepi, quid eam? Mu. eductam perdidi,
Atq; hostium est potita. Pe. habe animum lenem, & tranquillū face,
Domi meæ eccam saluam, & sanam. nam postquam audiui illico
Ex meo seruo, illam esse captam, continuo argentum dedi, ut emeret.
Ille eam rem adeo sobrie, & frugaliter accurauit, ut alias
Res, ē impēse improbus. Mu. fac uideā, sitne. Pe. ehó Cāthara, i stati
Iube Eropolistidem prodire filiam ante ædeis meam,
Vt suam uideat matrem Mu. remigrat animus nunc demum mihi.

Fidicina. Periphanes. Mulier.

q Vid est pater, qđ me exciuisti ante ædeis? Pe. tuā ut matrē
Videas, adeas, uenienti des salutem, atq; osculum.
Fi. Quā meā matrē? Pe. quæ exanimata exeqtur aspectū tuū.
Mu. Quis istæc, quam tu osculum mihi ferre iubes? Pe. tua filia.
Mu. Hæccine? Pe. Hæc. Mu. ego'ne osculum huic dem? Pe. cur non, quæ
ex te nata sit?
Mu. Tu hō insanis. Pe. ego'ne? Mu. tu. Pe. cur? Mu. qa ego hāc, quæ siet,
Neq; scio, neq; noui, neq; ego hanc oculis uidi ante hunc diem.
Pe. Scio quid erres. quia uestitum, atq; ornatum immutabilem
Habet hæc. Mu. aliter catuli longe olent, aliter sues, nego
Eam nouisse. Pe. proh Deûm, atq; hominum fidem. quid ego
Lenocinium facio, qui quidem habeam alienos domi,
Atq; argentum exgurgitem domo prorsum? quid tu, quæ patrem
Vocas me, atq; osculare, quid stas stupida? quid taces?
Fi. Quid loquar uis? Pe. hæc negat se tuam esse matrem. Fi. ne fuat,
Si non uolt, equidem hac tamen inuita ero matris filia.
Non me istanc cogere æquom'st meam esse matrem, si non uolt.
Pe. Cur me igitur patrem uocabas? Fi. tua istæc culpa, non mea.
Non patrem ego nominem, ubi tu tuam me appellas filiam?
Hanc quoq; etiam si me appellet filiam, matrem uocem.
Negat hæc me filiam suam esse. non ergo hæc mater mea'st.
Postremo hæc mea culpa non est. quæ didici, dixi omnia.
Epidicus mihi magister fuit. Pe. perij. plaustrum perculi.
Fi. Nunquid ego tibi fortasse? Pe. si hercle te unquam audiuero

Me patrem uocare, uitam tuam ego interimam. Fi. non uoco.
Vbi uoles pater esse, ibi esto. ubi noles, ne fueris pater.
Mu. Quid? ob eam rem hanc emisti, quia tuam gnatam ratus?
Quibus signis agnoscebas? Pe. nullis. Mu. quare filiam
Credidisti nostram? Pe. seruos Epidicus dixit mihi.
Mu. Quid si seruo aliter uisum est, non poteras nouisse obsecro?
Pe. Quid ego, qui illam ut primum uidi, nunquam uidi postea?
Mu. Perii misera. Pe. ne fle mulier. intro abi. habeto animum bonum.
Ego illam reperiam. Mu. hinc Athenis est ciuis atticus
Adolescentem equidem dicebant emisse. Pe. inueniam, tace,
Abi modo intro, atq; adserua hanc Circem solis filiam.
Ego relictis rebus Epidicum operam quærendo dabo,
Si inueniam, exitiabilem ego illi faciam hunc ut sciat diem.

ACTVS QVINTVS.

Stratiphocles. Epidicus. Danista. Virgo.

Ale morigerus mihi est Danista, q̄ argentū de me nō petit,
Neq; adducit illā quæ ex præda, sed eccū ĩcedit Epidicus.
Quid illuc est, quod illi caperat frons seueritudine?
Ep. Si undecim Deos præter se secum adducat Iuppiter,
Ita non omnes poterunt excruciatu eximere Epidicum.
Periphanem emere lora uidi. aderat ibi unà Apoecides.
Nunc homines quæritare me credo. senserunt, sciunt
Sibi data esse uerba. St. quid agis mea cōmoditas? Ep. quod miser.
St. quid est tibi? Ep. quin tu mihi adornas ad fugam uiaticum
Prius, q̄ pereo? nam per urbem duo deflocati senes
Quæritant me. in manibus gestant copulas secum, subueni.
St. Habe animum bonum. Ep. qppe ego quoi libertas in mundo sita'st,
St. Ego seruabo te. Ep. ædepol me illi melius, si nacti fuant.
Sed quis est hæc muliercula, & ille rauistellus qui uenit?
St. Hic est Danista. hæc illa'st aũt, quā emi ex præda. Ep. hæcinest?
St. Hæc est. est'ne, ut tibi dixi? aspecta. Ep. hæc? St. cōtempla Epidice
Vsq; ab unguiculo ad capillū summum. Ep. est. St. est? tu uise. est'ne?
Conspice. nam signum pictum pulchre uideris. Ep. ex tuis
Verbis meum futurum corium pulchrum prædicas,
Quem Apelles, Zeusisq; duo pingent pigmentis ulmeis.
St. Di immortales, socios iussi adimere pedibus. pulmo enim
(Quod perhibent) prius uenisset, q̄ tu aduenisti mihi.

Da. Hæc

Da. Hæc ædepol remorata'st me. St. siquidem istius gratia id
Remoratus, ꝙ ista uoluit, nimium aduenisti cito.
Da. Age age absolue, atq; argentum numera, ne comites morer.
St. Pernumerat u'st. Ep. crumenam tene, huc inde. Da. sapienter uenis.
St. Opperire, dum effero ad te argentum. Da. matura. St. domi'st.
Ep. Satin ego oculis utilitatem obtineo sincere, an parum?
E Philippa matre natan Thebis, Epidauri satan?
Videó ne ego te Eropolistidem Periphani filiam?
Vi. Quis tu homo es, qui meum parentũ nomen memoras, & meum?
Ep. Non nosti me? Vi. quod quidem nunc ueniat in mentem mihi.
Ep. Lunulam, atq; anellum aureolũ in digito? Vi. memini mi homo.
Ep. Non meministi me inaurem ad te afferre natali die? Inauris.
Vi. Tu'ne is es? Ep. ego sum, istic frater tuu'st alia matre, uno patre.
Vi. Quid pater meus, uiuo'st? Ep. animo liqdo, et tranquillo es, tace.
Vi. Di me ex perdita seruatam uolunt, si uera autumas.
Ep. Non habeo ullam occasionem, ut apud te falsa fabuler.
St. Accipe argentum hoc Danista. hic sunt quadraginta minæ,
Si quid erit dubium, immutabo. Da. benefecisti, bene uale.
St. Nunc enim tu mea es. Vi. soror quidem ædepol, ut tu æque scias,
Salue frater. St. sanan hæc est? Ep. sana fratrem si appellat suum.
St. Quid ego modo huic frater factus, dum eo intro, atq; exeo?
Ep. Quod boni'st, id tacitus taceas tute tecum, & gaudeas.
St. Perdidisti, & repperisti me soror. Ep. stultus tace.
Tibi quidem quod ames, domi præsto'st fidicina opera mea,
Et sororem in libertatem idem opera concilio mea.
St. Epidice fateor. Ep. abi intro, ac iube huic aquam calefieri.
Cætera ego posterius faxo scibis, quom erit ocium.
St. Sequere hac me soror. Ep. ego ad uos Thesprionem iussero
Huc transire. sed memento, si quid sæuiunt senes,
Suppetias mihi cum sorore ferre. St. facile istuc erit.
Ep. Thesprio exi istac per hortum. affer domum auxilium mihi.
Magna res est. minoris multo facto, q̃ dudum, senes.
Remeabo intro, ut accurentur aduenientes hospites.
Eadem hæc intus edocebo, quæ egó scio Stratiphoclem.
Non fugio. domi adesse certu'st, neq; ille haud obijciet mihi
Pedibus sese prouocatum. abeo intro. nimis longum loquor.

Periphanes. Apoecides. Epidicus. Mulier.

Atine ille homo ludibrio nos uetulos decrepitos duos
Habet? Ap. immo ædepol tu quidem miserum me habes
miseris modis.
Pe. Tacesis modo. sine me hominẽ apisci. Ap. dico ego tibi iam ut scias,
Alium tibi te comitem melius quærere. ita dum te sequor,
Præ lassitudine inuaserunt miserum in genua flegmina.
Pe. Quot illic hodie me exemplis est ludificatus, atq; te?
Vt illic autem exenterauit mihi opes argentarias?
Ap. Apage illum à me. nam ille quidem Volcani est irati filius.
Quaqua tangit, omne amburit. si propius astes, æstu calefacit.
Ep. Duodecim ego Deis plusq̃ placeo, deorum immortalium.
Mihi nunc auxilio adiutores sunt, & mecum militant.
Quicquid ego malefeci, auxilia mihi, & suppetiæ sunt domi.
Ἀπολακτίζω inimicos omneis Pe. ubi illum quæram gentium?
Ap. Dum sine me quæras, hunc mea caussa, uel in medio mari.
Ep. Quid me quæris? quid laboras? uel quid hunc solicitas? ecce me.
Num te fugi? num absum ab domo? num ab oculis concessi tuis?
Nec tibi quidem supplico, uincire ius est, ostendo manus.
Tu lora habes. ego te emere uidi, quid nunc cessas? colliga.
Pe. Ilicet ut uadimonium mihi hic ultro facit. Ap. quid colligas?
Pe. Aedepol mancupium scelestum. Ep. te profecto Apoecides,
Nihil moror mihi. Pe. de præfiscali exoras Epidice. Ep. eho
Quid agis? Pe. tuo'ne arbitratu? Ep. meo hercle uerbo, atq; haud tuo
Colligandæ hæ sunt tibi hodie manus. Pe. at non lubet, non colligo.
At mihi magis lubet solutum te rogitare. Ep. at nihil scies.
Ap. Tragulam in te inijcere adornat. nescio quam fabricam facit.
Ep. Tibi moram facis, quom ego solutus asto, alliga inquam, colliga.
Pe. At mihi magis lubet solutum te rogitare. Ep. at nihil scies.
Pe. Quid ego ago? Ap. qd agas? mos geratur. Ep. frugi es hõ tu apoecides.
Pe. Cedo manus igitur tu. Ep. morantur nihil, atq; arcte colliga.
Pe. Nihil eas uero obnoxias. Ep. facto opere in me arbitrare nunc.
Bene hoc habet, age nunc iam ex me exquire. rogita, si quid lubet.
Pe. Qua fiducia ausus primum quæ empta'st nudiustertius mihi,
Meam esse filiam dicere? Ep. lubuit, ea fiducia.
Pe. Ain tu lubuit? Ep. aio. uel da pignus, ni ea sit filia.
Pe. Quam negat nouisse mater. Ep. non ergo matris ea filia'st.
Pe. In meum nummum, in tuum talentum pignus Danistæ captio'st.

Sed quis

Sed quis ea mulier est? Ep. tui gnati amica, ut omnem rem scias.
Pe. Dedin tibi minas triginta ob filiam? Ep. fateor datas.
Et eo me argento illam fidicinam emisse amicam filij
Pro filia tua, te istam ob rem tetigi triginta minis.
Pe. Quo me modo ludos fecisti de illa conductitia
Fidicina? Ep. factum id hercle uero, & recte factum iudico.
Pe. Quid de postremo argento factu'st, quod dedi? Ep. dicā tibi, malū?
Neq; malo homini, neq; benigno tuo dedi Stratiphocli.
Pe. Cur ausus es dare? Ep. qa mihi lubitu'st. Pe. quæ hæc uerba sunt.
Ep. Etiam inclamitor, quasi seruos. Pe. tum tu es igitur liber? gaudeo.
Ep. Merui, ut fierem. Pe. tu meruisti? Ep. uise intro, ego faxo scies
Hoc ita esse. Pe. quid est negocij? Ep. iam id ipsa res dicet tibi.
Abi modo intro. Pe. hei non illuc temere'st, asserua istum Apoecides.
Ap. Quid illuc Epidice est negocij? Ep. maxuma hercle iniuria.
Vinctus asto, quoius huic hodie opera est inuenta filia.
Ap. Ain tu te illius inuenisse filiam? Ep. inueni, & domi'st.
Sed ut est acerbum, pro benefactis cum mali messem metas.
Ap. Quam'ne hodie nos per urbem uterq; sumus defessi quærere?
Pe. Quid isti oratis opere tanto? meruisse illum intellego,
Vt liceat merito eius facere. cedo' quoi resoluam iam manus.
Ep. Ne me attingas. Pe. ostende uero. Ep. nolo. Pe. non æquom facis.
Ep. Nunq̄ hercle hodie nisi supplicium mihi das, resolui me sinam.
Pe. Quom optumum, atq; æquissimum oras. soccos, tunicam, pallium
Tibi dabo. Ep. quid deinde porro'? Pe. libertatem. Ep. at postea?
Nouo liberto opus est quod pappet. Pe. dabitur. præbebo cibum. Pappar
Ep. Nunq̄ hercle hodie, nisi tu me orassis, solues. Pe. oro te Epidice
Mihi ut ignoscas, si quid imprudens culpa peccaui mea.
At ob eam nunc rem liber esto. Ep. inuitus do hanc ueniam tibi,
Nisi ego necessitate cogar. solue sane si lubet.

GREX.

hIc is homo'st qui libertatem malicia inuenit sua. Malitia.
Plaudite. ualete. lumbos extollite, atq; exurgite.

BACCHIDES DIMIDIATAE.

DRAMATIS PERSONAE.

PISTOCLERVS ADOLESCENS.
LYDVS POEDAGOGVS.
BACCHIDES MERETRICES.
CHRYSALVS SERVOS.
NICOBOLVS SENEX.
MNESILOCHVS ADOLESCENS.
PARASITVS.
MILITIS PVER.
PHILOXENES SENEX.
CLEOMACHVS MILES.
GREX.

Bacchides sorores, & Pistoclerus.

Vid si hoc potiu'st, ut taceas, ego loquar? Ba. lepide, licet.

Ba. Vbi me effugerit memoria, ibi tu facito, ut subuenias soror.

Ba. Pol magis metuo, in monendo ne mihi defuat oratio.

Cantio. Cognomines.

Ba. Pol ego quoq; metuo, Lusciniolæ ne defuat cantio.
Sequere hac. Pi. qd agunt germanæ duæ meretrices cognomines.
Quid in concilio consuluistis? Ba. bene pol. Pi. haud meretricum est.
Ba. Miserius nihil, q̃ mulier. Pi. quid esse dicis dignius?
Ba. Hæc ita me orat sibi, qui caueat aliquẽ ut reperiam hominem,
Istoc milite ut ubi emeritum sibi sit, se reuehat domum.
Id amabo te huic caueas. Pi. qd isti caueam? Ba. ut reuehat domũ.
Vbi ei dederit operas, ne hanc ille habeat pro ancilla sibi.
Renumerare
Nam si habeat aurum, quod illi renumeret, faciat lubens?
Pi. Vbi his homo'st? Ba. iam hic credo aderit. sed hoc idẽ apud nos re-
Poteris agere. atq; is dum ueniat, sedens ibi opperibere, (ctus
Eadem bibens. eadem dedero tibi, ut biberis, sauium.
Viscus. Blanditia.
Pi. Viscus merus uestra est blanditia. Ba. qd iam? Pi. q. a. n. intellego.
Duæ unum expetitis palumbem, parua hirundo alas uerberat.
Non ego istuc facinus mihi mulier conducibile esse arbitror.
Ba. Qui amabo? Pi. quia Bacchis bacchas metuo, & bacchanal tuum.
Ba. Quid est quid id metuis? ne tibi lectus malitiã apud me suadeat?

Pi. Magis

Pi. Magis illectum tuum, q̃ lectum metuo. mala es bestia.
Nam huic ætati non conducit mulier latebrosus locus.
Ego'ne apud me quid stulte facere cupias, prohibeam?
Ba. Sed ego apud me te esse. ob eam rem, miles cum ueniat uolo.
Quia quom tu aderis huic, mihiq;, haud faciet quisquam iniuriam.
Tu prohibebis. & eadem opera tuo sodali operam dabis.
Et ille adueniens tuam me esse amicam suspicabitur.
Quid ámabo obticuisti? Pi. quia istæc lepida sunt memoratu.
Eadem in usu, atq; ubi periculum facias, aculeata sunt,
Animum fodicant. bona distimulant facta, & famam sauciant.
Apage à me, apage. Ba. ah nimiũ ferus es. Pi. mihi sum. Ba. mala=
cissandus es.
Quid ab hac metuis? Pi. quid ego metuam rogitas? homo adolescens
Penetrem huiusmodi in palæstram, ubi damnis desudascitur,
Vbi pro disco damnum capiam, pro cursura dedecus?
Ba. Lepide memoras. Pi. ubi ego capiam pro machæra turturem,
Vbiq; imponat in manu, alius mihi pro cestu, cantharum.
Pro galea, scaphium, pro insigni, sit corolla plectilis.
Pro hasta, talus. pro lorica, malacum capiam pallium.
Vbi mihi pro equo lectus detur. scortum pro scuto accubet.
Apage à me, apage. Ba. ah nimiũ ferus es? Pi. mihi sum? Ba. mala-
cissandus es.
Equidem tibi dabo hanc operam. Pi. at nimiũ pretiosa operaria es.
Ba. Simulato me amare. Pi. utrum ego ioco assimulem istuc, an serio?
Ba. Eia hoc agere meliu'st, miles cum huc adueniat, te uolo
Me amplexari. Pi. quid eo opu'st? Ba. ut ille te uideat uolo.
Scio quid ago. Pi. & pol ego scio quid metuo. sed quid ais? Ba. q̃d est?
Pi. Quid? si apud te ueniat de subito prandium, aut potatio
Forte, aut cœna, ut solet in istis fieri conciliabulis,
Vbi ego tũ accubã? Ba. apud me mi anime, ut lepidus cũ lepida ac-
Locus, hic nos apud, q̃uis subito uenias, semper liber est. (cubet.
Vbi lepide esse uoles tibi mea rosa, mihi dicito.
Dato qui bene sit, ego ubi bene sit tibi, locum lepidum dabo.
Pi. Rapidus fluuius est hic. non hac temere transiri potest.
Ba. Atq; ecastor apud hunc fluuium aliquid perdundu'st tibi.
Manum da, & consequere. Pi. ahá minime. Ba. quid ita obsecro?
Pi. Quia istoc illecebrosius fieri nihil potest.
Nox. mulier. uinũ homini adolescentulo? Ba. age igitur equidem
Pol nihili facio nisi caussa tua, ille quidem abducat hanc,

Tu nullus affueris, si non lubet. Pi. sum'ne ego nihili,
Qui nequeam ingenio meo moderari? Ba. quid est, quod tu metuas?
Pi. Nihil est. nunc mulier tibi me emancupo, tuus sim, tibi do operam.
Ba. Lepidus. nunc ego te facere hoc uolo. ego sorori meæ cœnam
Hodie dare uolo uiaticam. ego tibi argentum iubeo
Iam intus efferri foras, tu facito opulentum obsonium,
Ego obsonabo. nam id flagitium meum sit, mea gratia
Te operam dare mihi, & ad eam operam facere sumptum de tuo.
Pi. At ego nolo dare te quicq̃, sine. Ba sino quidem, si lubet.
Propera amabo. Pi. prius hic adero, q̃ te amare desinam.
Ba. Bene me accipis aduenientem mea soror. Ba. quid ita obsecro?
Ba. Quia piscatus meo animo hic tibi hodie euenit bonus.
Ba. Meus ille quidem est. ibi nunc operã dabo. de Mnesilocho soror,
Vt hic accipias potius aurum, q̃ eas hinc cum milite.
Ba. Cupio. Ba. dabitur opera. aqua calet, eamus intro, ut laues.
Nam ut e' naui uecta es, credo timida es aliquantum soror.
Simul hic nescio quid turbest, quin hinc decedimus.
Sequere hac igitur me intro in lectum, ut sedes lassitudinem.

Lydus pædagogus. Pistoclerus adolescens.

Andudum Pistoclere tacitus te sequor,
Spectans quas tu res hoc ornatu geras, nanq;
Ita me Di ament, Lycurgus, ut mihi quidem
Videtur, posset hic ad nequitiam adducier.
Quo nunc capessis tu te hinc aduorsa uia
Cum tanta pompa? Pi. huc. Ly. quid tibi huc? qs istic habet?
Pi. Amor, uoluptas, uenus, uenustas, gaudium,
Iocus, ludus, sermo, suauis sauiatio.
Ly. Quid tibi commerci'st cum Dis damnosissimis?
Pi. Mali sunt homines, qui bonis dicunt male.
Tu Dis nec dicis recte, nec æquom facis.
Ly. An Deus est ullus suauis sauiatio?
Pi. An non putasti esse unquam? o' Lyde es barbarus,
Quem ego sapere nimio censui plus, q̃ Thalem,
Sed is stultior es barbaro poticio,
Qui tantus natu deorum nescis nomina.
Ly. Non hic placet mihi ornatus. Pi. nemo ergo tibi
Hoc apparauit, mihi paratu'st, quoi placet.
Ly. Etiam me aduorsus exordire argutias?

Qui si decem habeas linguas, mutum esse addecet.
Pi. Non omnis ætas Lyde ludo conuenit.
Magis unum in mente'st mihi nunc, satis ut commode
Pro dignitate obsonij hæc concuret coquus.
Ly. Iam perdidisti te, atq; me, atq; operam meam,
Qui tibi nequicq̃ sæpe monstraui bene.
Pi. Ibidem meam operam perdidi, ubi tu tuam.
Tua disciplina nec mihi prodest, nec tibi.
Ly. O' perligatum pectus. Pi. odiosus mihi es
Tace, atq; sequere Lyde me. Ly. illuc sis uide.
Non pædagogum iam me, sed Lydum uocat.
Pi. Non par uidetur, neq; sit consentaneum,
Cum hic herus intus sit, & cum amica is accubet,
Quomq; osculetur, & conuiuæ ali accubent,
Præsentibus illis pædagogus una' ut siet.
Ly. An hoc ad eas res obsonatu'st obsecro?
Pi. Sperat quidem animus, quo eueniat Dijs in manu est.
Ly. Tu amicam habebis? Pi. cum uidebis, tum scies,
Ly. Immo neq; habebis, nec sinam. iturus sum domum.
Pi. Omitte Lyde, ac caue malo. Ly. quid caue malo?
Pi. Iam excessit mihi ætas ex magisterio tuo.
Ly. O' baratrum, ubi nunc es, ut ego te usurpem lubens.
Video nimio iam multo plus, q̃ uolueram.
Vixisse, nimio satius est, q̃ uiuere,
Magistron quenq̃ discipulum minitarier?
Nil moror discipulos mihi esse tam plenos sanguinis.
Valens afflictat me nunc iam uacuum uirium.
Pi. Eia nunc esse ego opinor Hercules, tu autem Linus.
Ly. Pol metuo magis ne phœnix factis fiam tuis.
Teq; ad patrem esse mortuum renuntiem.
Pi. Satis historiarum est? Ly. hic ueri perdidit
Compendium. ædepol haud ætati optabile
Fecisti, quom istanc nactus es impudentiam.
Occisus hic homo'st. ecquid in mentem est tibi,
Patrem tibi esse? Pi. tibi ego, an tu mihi seruos es?
Ly. Peior magister te istæc docuit, non ego
Nimio es tu ad istas res discipulus docilior,
Quam ad illa, quæ te docui, ubi operam perdidi.
Pi. Isthac actenus tibi Lyde libertas data'st.

Orationis, satis est. sequere me, ac tace.
Ly. Aedepol fecisti furtum ætati malum.
Quom istæc flagitia me celauisti, & patrem.

ACTVS SECVNDVS.

Chrysalus seruos.

Erilis patria salue, quam ego biennio,
h Postquam hinc in Ephesum abij, nunc conspicio lubens.
Saluto te uicine Apollo, qui ædibus
Propinquos nostris accolis, ueneror'q; te
Ne Nicobolum sinas nostrum senem prius
Me conuenire, quam sodalem uiderim
Mnesilochi Pistoclêron. quem ad epistolam
Mnesilochus misit super amica Bacchide.

Pistoclêrus. Chrysalus.

Iru'st me ut redeam te opere tanto quærere,
m Qui abire hinc nullo pacto possim, si uelim.
Ita me uadatum amore, uinctum'q; attines?
Ch. Proh Dij immortales Pistoclêrum conspicor.
O Pistoclêre salue. Pi. salue Chrysale.
Ch. Compendio uerba multa iam faciam tibi.
Venire tu me gaudes, ego credo tibi,
Hospitium, & cœnam pollicere, ut conuenit,
Peregre aduenienti, ego autem uenturum adnuo.
Salutem tibi ab sodali solidam nuncio.
Rogabis me, ubi sit, uiuit. Pi. nempe recte ualet?
Ch. Istuc uolebam ego ex te percontarier.
Pi. Qui scire possum? Ch. nullus plus. Pi. quem nam admodum.
Ch. Quia si illa inuenta'st, quam amat, uiuit. recte ualet.
Si non inuenta'st, minus ualet, moribundus'q; est.
• Anima est amica amanti. si ea abest, nullus est.
• Si adest, res nulla'st. ipsus est nequam, & miser.
Sed tu quid factitasti mandatis super?
Pi. Egon? ut quod attulisset ab illo nuncius
Non impetratum, id aduenienti redderem?
Regiones colere mauellem ego acheronticas.
Ch. Eho an inuenisti Bacchiden? Pi. samiam quidem.
Ch. Vide quæso ne quis tractet illam indiligens.

Scis tu ut

Scis tu ut confringi uas cito Samium solet?
Pi. Iam'ne ut soles? Ch. dic ubi ea nunc est obsecro?
Pi. Hic, exeuntem me unde aspexisti modo.
Ch. Vt istuc est lepidum, proxume uiciniæ
Habitat. ecquidnam meminit Mnesilochi? Pi. rogas?
Immo unicè unum plurimi pendit. Ch. papæ?
Pi. Immo ut eum credis misera amans desiderat.
Ch. Dictum istuc? Pi. immo Chrysale hem non tantulum
Vnquam intermittit tempus, quin eum nominet.
Ch. Tanto hercle melior Bacchis. Pi. immo. Ch. immo abiero
Potius. Pi. num inuitus rem bene gestam audis heri?
Ch. Non herus, sed actor mihi cor odio sauciat.
Etiam Epidicum, quam ego fabulam æque, ac me ipsum amo,
Nullam æque inuitus specto, si eam agit Pellio,
Sed Bacchis etiam fortis tibi uisa est? Pi. rogas? i. formosa
Ni nactus Venerem essem, hanc Iunonem dicerem.
Ch. Aedepol Mnesiloche, ut rem hanc natam esse intellego,
Quod ames paratu'st, quod des inuento'st opus.
Nam istic fortasse auro opu'st. Pi. philippeo quidem.
Ch. Atq; eo fortasse iam opus est. Pi. immo etiam prius.
Nam iam huc adueniet miles, & miles quidem,
Qui de admittenda Bacchide aurum hic exigit.
Ch. Veniat quando uolt. atq; ita ne sibi sit moræ,
Domi'st. non metuo, nec quoiq̃ supplico,
Dum quidem hoc ualebit pectus perfidia meum,
Abi intro. ego hic curabo. tu intus dicito
Mnesilochum adesse Bacchidi. Pi. faciam ut iubes.
Ch. Negocium hoc ad me nunc attinet aurarium.
Mille, & ducentos philippos attulimus aureos
Epheso, quos hospes debuit nostro seni.
Inde ego hodie aliquam machinabor machinam,
Vnde aurum efficiam amanti herili filio.
Sed foris concrepuit nostra. quin nam exit foras?

Nicobolus senex. Chrysalus seruos.

Bo in Pyreæum uisam ecquæ aduenerit
i In portum ex Epheso nauis mercatoria.
Nam meus formidat animus, nostrum tamdiu
Ibi desidere, neq; redire filium.

Ch. Extexam ego illum pulchre iam si Di uolunt.
Haud dormitandu'st. opus est chryso Chrysale.
Adhibo hunc, quem quidem ego hodie hic faciam arietem
Phryxi. itaq; tondebo auro usq; ad uiuam cutem.
Seruos salutat Nicobolum te Chrysalus.
Ni. Proh Di immortales, Chrysale ubi mihi'st filius?
Ch. Quin tu primum salutem reddis, quam dedi?
Ni. Salue. sed ubi nam est Mnesilochus? Ch. uiuit, ualet.
Ni. Venit'ne? Ch. uenit. Ni. euax, aspersisti aquam,
Bene'ne usq; ualuit? Ch. pancraticæ, atq; athleticæ.
Ni. Quid hoc, qua ego caussa illum in Ephesum miseram,
Accipit'ne aurum ab hospite Archidemide?
Ch. Heu cor meum, & cerebrum Nicobole finditur,
Istius hominis ubi fit quaq; mentio.
Tun hospitem illum nominas, hostem tuum?
Ni. Quid ita hercle obsecro? Ch. quia ædepol certo scio,
Volcanus, Sol, Dies, Luna, Dei quattuor
Scelestiorem nullum illuxere alterum.
Ni. Quem'ne Archidemidem? quem inquam Archidemidem?
Quid fecit? Ch. quid non fecit? quin tu id me rogas?
Primum dum inficias ire cœpit filio,
Negare sese debere tibi triobolum,
Continuo antiquom ibi hospitem nostrum sibi
Mnesilochus aduocauit Pelagonem senem.
Eo præsente homini extemplo ostendit symbolum,
Quem tute dederas ad eum, ut ferret, filio.
Ni. Quid ubi ei ostendit symbolum? Ch. infit dicere
Adulterinum, & non eum esse symbolum.
Quotq; innocenti ei dixit contumelias,
Adulterare eum aiebat rebus exteris.
Ni. Habetin aurum? id mihi primum dici uolo.
Ch. Postq̃ quidem prætor recuperatores dedit,
Damnatus demum, ui coactus reddidit
Ducentos, & mille philippûm. Ni. tantum debuit?
Ch. Porro etiam ausculta pugnam, quam uoluit dare.
Ni. Etiam'ne est quid porro? Ch. hem accipe, trina hæc nunc erit.
Ni. Deceptus sum. Autolico hospiti aurum credidi.
Ch. Quin tu audi. Ni. immo ingeniũ auidi haud pernoram hospitis.
Ch. Postq̃ aurum abstulimus, in nauim conscendimus

Donum cupientes. forte ut adsedi in gestra,
Dum circumspecto, atq; ego tum lembum conspicor.
Longum est rigorem maleficium exornarier.
Ni. Perii hercle, lembus ille mihi lædit latus.
Ch. Is erat communis cum hospite & prædonibus.
Ni. Adeon me fuisse fungum, ut qui illi crederem,
Quom mihi ipsum nomen eius Archidemidis
Clamaret dempturum esse si quod crederem.
Ch. Is nostræ naui lembus insidias dabat.
Occœpi ego obseruare eos, quam rem gerant.
Interea è portu nostra nauis soluitur.
Vbi portu eximus, homines remuleo sequi,
Neq; aues, neq; uenti citius, quoniam sentio
Quæ res gereretur, nauim extemplo statuimus.
Quoniam uident nos stare, occœperunt ratem
Turbare in portu. Ni. ædepol mortaleis malos.
Quid deniq; agitis? Ch. rursum in portum recipimus.
Ni. Sapienter factum à uobis. quid illi postea?
Ch. Reuorsionem ad terram faciunt uesperi.
Ni. Aurum hercle auferre uoluere ei rei operam dabant.
Ch. Non me fefellit. sensi. eo exanimatus fui.
Quom id uidimus, cœpimus consilium continuo,
Postridie auferimus aurum omne iis præsentibus,
Palàm atq; aperte, ut illi id factum sciscerent.
Ni. Scite hercle, cedò quid illi? Ch. tristes illico
Quom extemplo à portu abire nos cum auro uident,
Subducunt lembum capitibus quassantibus.
Nos ibi apud Theotimum omne aurum deposuimus,
Qui illic sacerdos est in Dianæ ephesiæ.
Ni. Qui istic Theotimus est? Ch. Megabyzi filius,
Qui nunc in Epheso est ephesiis carissimus.
Ni. Næ ille hercle mihi sit multo tanto carior,
Si me illoc auro tanto circunduxerit.
Ch. Quin ipsa in æde Dianæ conditu'st ibi
Denum publicitus seruant. Ni. occidis me,
Nimio hic priuatim seruaretur rectius.
Sed uos nihil'ne attulistis inde auri domum?
Ch. Immo etiam. uerum quantum attulerit nescio.
Ni. Quid nescis? Ch. quia Mnesilochus noctu clanculum

Strega

Sciscerent

Quassanti

Deuenit ad Theotimum, nec mihi credere,
Nec quoiq̃ in naui uoluit. eo ego nescio
Quantillum attulerit, uerum haud permultum attulit.
Ni. Etiam dimidium censes? Ch. non ædepol scio.
Verum haud opinor. Ni. ferin'e partem tertiam?
Ch. Non hercle opinor. uerum uerum nescio.
Profecto de auro nihil scio, nisi nescio.
Næ tibi met illuc naui capiundu'st iter,
Vt illud reportes aurum ab Theotimo domum.
Atq; heus tu? Ni. quid uis? Ch. anulum gnati tui
Facito, ut memineris ferre. Ni. quid opus est anulo?
Ch. Quia id signum est cum Theotimo, qui eum illi affert,
Ei aurum ut reddat. Ni. meminero, & recte mones.
Sed diues'ne est illic Theotimus? Ch. etiam rogas?
Qui soccis habeat auro suppactum solum.
Ni. Cur ita fastidit? Ch. tantas diuitias habet,
Nescit quid faciat auro. Ni. mihi dederit uelim.
Sed qui præsente id aurum Theotimo datum est?
Ch. Populo præsente. nullus est Ephesi, quin sciat.
Ni. Istuc sapienter saltem fecit filius
Quom diuiti homini id aurum seruandum dedit,
Ab eo licebit, quãuis subito, sumere.
Ch. Immo hem tantisper nunquam te morabitur,
Quin habeas illud, quo die illuc ueneris.
Ni. Censebam me effugisse à uita maritima,
Ne nauigarem tandem hoc ætatis senex.
Id mihi haud utrum uelim licere intellego.
Ita bellus hospes fecit Archidemides.
Vbi nunc est ergo meus Mnesilochus filius?
Ch. Deos, atq; amicos ijt salutatum ad forum.
Ni. At ego hinc ad illum, ut conueniam, quantum potest.
Ch. Ille est oneratus recte, & plus iusto secum uehit.
Exorsa hæc tela non male est omnino mihi,
Vt amantem herilem copem facerem filium,
Ita feci, ut aurum quantum uellet, sumeret.
Quantum autem lubeat reddere, ut reddat patri.
Senex in Ephesum ibit sibi aurum arcessere.
Hic nostra agetur ætas in malacum modum,
Siquidem hic relinquet, nec secum abducet senex,

Me, nec Mnesilochum, quas ego hic turbas dabo.
Sed quid futuru'st, quom hoc senex resciuerit?
Quom se excucurrisse illuc frustra sciuerit?
Nosq; aurum abusos? quid mihi fiet postea?
Credo hercle aduenìens nomen mutabit mihi.
Facietq; ex templo Crucisalum me ex Chrysalo.
Aufugero hercle, si magis usus uenerit.
Si ero repraensus, macto ego illum infortunio.
Si illi sunt uirgae ruri. at mihi tergum domi'st.
Nunc ibo, herili filio hanc fabricam dabo
Super auro, amicaq; eius inuenta Bacchide.

ACTVS TERTIVS.

Lydus paedagogus.

Andite, atq; aperite propere ianuam hanc Horci obsecro.
p Nã eqdẽ haud aliter esse duco. Quippe quoi nemo aduenit,
Nisi quem spes reliquere omnes, ex se ut frui possiet.
Bacchides, non bacchides, sed bacchae sunt acerrumae.
Apage istas a me sorores. quae hominum sorbent sanguinem.
Omnium ad perniciem instructa domus opime, atq; opipare.
Quae ut aspexi, me continuo contuli protinam in pedes.
Ego'ne ut haec clusa gestem clanculum? ut celem patrem
Pistoclêre tua flagitia, aut damna, aut dispoliabula, despoliabula
Quis patrem, & me, teq;, amicosq; omneis affectas tuos
Ad probrum, damnum, flagitium appellare unà, & perdere?
Neq; mei, neq; te tui intus puditu'st factis, quae facis;
Quis tuum patrem, meq; unà, amicos, affines tuos
Tua infamia fecisti geruli figulos flagitij.
Nunc prius, q̃ malum istoc addis, certu'st iam dicam patri.
De me culpam hanc demolibor iam, & seni faciam palàm, demolivi
Vt eum ex lutulento coeno propere hinc eliciat foras.

Mnesilochus adolescens.

Vltis meditatus modis egomet mecũ sum, et ita esse arbitror
m Homini amico, qui est amicus, ita uti nomen possidet,
Nisi deos nihil praestare. id opera expertus sum esse ita.
Nam ut in Ephesum hinc abij, hoc factu'st fermè abhinc biennium,
Ex Epheso huc ad Pistoclêrum sodalem meum litteras

Misi amicum ut mihi inueniret Bacchidem. illum intellego
Inuenisse, ut seruos mihi nunciauit Chrysalus.
Condigne is technam de auro aduorsum meum fecit patrem,
Vt mihi amanti copia esset. sed eccum uideo incedere.
Nam pôl quidem meo animo ingrato homine nihil impensiu'st.
Malefactorem amitti satius, quam relinqui beneficum.
Nimio præstat impendiosum te, quam ingratum dicier.
Illum laudabunt boni. hunc etiam ipsi culpabunt mali.
Qua me causa magis eum curam esse ea cum obiurgato est opus.
Nunc Mnesiloche specimen specitur, nunc certamen cernitur.
Sis'ne, nec ne, ut esse oportet malus, bonusq;, quoiusmodi,
Iustus, iniustus, malignus, largus, commodus, incommodus.
Cauesis te superare seruom sinas, faciundo bene,
Vt tu eris, modo haud celabis. sed eccos uideo incedere.
Sodalis, patrem, & magistrum. hinc auscultabo quam rem agant.

Lydus. Philoxenes. Mnesilochus.

Vnc experiar sit'ne acetum tibi cor acre in pectore.
Sequere me. Ph. quo te sequar? aut quo nunc me ducis.
Ly. ad illam,
Quæ tuum perdidit, pessundedit tibi filium unicum.
Ph. Eia Lyde leniter qui sæuiunt, sapiunt magis.
Minus mirandum est, illa ætas si quid illorum facit,
Quam si non facit. feci ego istæc itidem in adolescentia.
Ly. Hei mihi, hei mihi. istæc illum perdidit assentatio.
Nam absq; te esset, ego illum haberem rectum ad ingeniũ bonum.
Nunc propter te, tuamq; prauos factu'st fiduciam
Pistoclerus. Mn. Di immortales meum sodalem hic nominat,
Quid negocij hoc est, Pistoclerum Lydus quod herum tam ciet.
Ph. Paulisper Lyde lubido'st homini suo animo obsequi.
Iam aderit tempus, cum sese etiam ipse oderit; morem geras,
Dum caueatur, præter æquom ne quid delinquat. sine.
Ly. Non sino. neq; equidem illum me uiuo corrumpi sinam.
Sed tu, qui pro tam corrupto dicis caussam filio,
Eadem'ne erat hæc disciplina olim, quom tu adolescens eras?
Nego tibi annis uiginti fuisse primis copiam,
Digitum longe à pedagogo pedem ut efferres ex ædibus.
Ante solem exorientem nisi in palæstram ueneras,
Gymnasij præfecto haud mediocreis pœnas penderes.

Idq; ubi obtigerat, hoc etiam ad malum arcessebatur malum.
Et discipulus, & magister perhibebantur improbi.
Ibi cursu, luctando, hasta, disco, pugillatu, pila,
Saliendo se exercebant magis, q̃ scorto, aut sauijs.
Ibi suam ætatem extendebant, non in latebrosis locis.
Inde de hippodromo, & palæstra ubi reueniisses domum,
Cincticulo præcinctus in sella apud magistrum assideres,
Tum librum legeres, si unam peccauisses syllabam,
Fieret corium tam maculosum, q̃ est nutricis pallium.
Mn. Propter me hæc meo nunc sodali dici discrucior miser,
Ille innocens suspitionem hanc sustinet caussa mea.
Ph. Alij Lyde nunc sunt mores. Ly. id equidem ego certe scio.
Nam olim populi prius honorem capiebat suffragio,
Quam magistri desinebat dicto esse obediens.
At nunc priusq̃ est septuennis, si eum attingas manu,
Extemplo puer pædagogo tabula dirumpit caput.
Cum patrem adeas postulatum, puero sic dicit pater,
Noster esto, dum te poteris defensare iniuria.
Prouocatur pædagogus. eho senex minimi precij
Ne attingas puerum ista causa, quando fecit strenue.
It magister quasi lucerna expletus uncto linteo.
Itur illinc iure dicto. uerum hoccine hic pacto potest
Inhibere imperium magister, si ipsus primus uapulet?
Mn. Acris postulatio hæc est. quom huius dicta intellego.
Mira sunt, ni Pistoclerus Lydum pugnis contudit.
Sed quis hic est, quē astantē uideo ante hostium? Ly. o Philoxene.
Mn. Deos me propitios uidere, q̃ illum mauellem mihi.
Ph. Quis illic est? Ly. Mnesilochus Pistocleri sodalis tui,
Haud consimili ingenio, atq; ille est, qui in lupanari accubat.
Fortunatum Nicobolum, qui illum produxit sibi.
Saluos sis Mnesiloche. saluom te aduenire gaudeo.
Mn. Di te donent Philoxene. Ly. hic rite productus est patri.
In mare it, rem familiarem curat, custodit domum,
Obsequens est, obediensq; mori, atq; imperijs patris.
Hic sodalis Pistoclero iam puer puero fuit.
Triduum non interest ætatis, uter maior siet.
Verum ingenium plus triginta annis maius est, q̃ alteri.
Ph. Caue malum, & compesce in illum iniuste dicere.
Ly. Tace, stultus es, qui illi ægre, male patere, dici qui facit;

Pugillatus.
Cincticulus.
Sustinere suspitionē.
Capere honorē.
Septuennis.
dirumpere caput.
Contundere quē pugnis.
Ly. ictus.

Nam illum meum promptare malum malim, q̃ peculium.
Ph. Qui dum? Ly. quia malum si promptet, in dies faciat minus.
Mn. Quid meum sodalem castigas Lyde discipulum tuum?
Ly. perijt tibi sodalis. Mn. ne dixeris. Ly. sic est, ut loquor.
Quin ego quom peribat uidi, non ex audito arguo.
Mn. Quid factu'st? Ly. meretricem indigne deperit. Mn. non tu taces?
Ly. Atq; acerruma ea'st, absorbet uiros, ubi quẽq; attigit.
Mn. Vbi ea mulier habitat? Ly. hic. Mn. unde eã eẽ aiũt? Ly. ex Samo.
Mn. Quae uocatur? Ly. Bacchis. Mn. erras Lyde. nã ego omnẽ rẽ scio,
Quemadmodum est. tu Pistoclerum falsò, atq; insontem arguis.
Nam ille amico, & beneuolenti suo sodali sedulo
Rem mandatam exequitur. ipsus nec amat, nec tu creduas.
Ly. Ita'ne oportet rem mandatam gerere amici sedulo,
Ipsus ut in gremio osculantem mulierem teneat sedens?
Nullo pacto res mandata potest agi, nisi identidem
Manus ferat ad papillas, labra ab labris nusquam auferat?
Nam alia memorare, quae illum facere uidi, dispudet,
Quom manum sub uestimenta ad corpus detulit Bacchidi,
Me praesente. neq; pudere quicquam, quid uerbis opus est?
Mihi discipulus, tibi sodalis perijt, huic filius.
Nam ego illum perisse duco, quoi quidem perijt pudor.
Quid opus est uerbis? si opperiri uellem paulisper modo,
Vt opinor, inspectandi mihi esset maior copia.
Plus uidissem, q̃ deceret, q̃ me, atq; illo aequom foret.
Mn. Perdidisti me sodalis. ego'ne ut illam mulierem
Capitis non perdam? perire me malis malim modis.
Satin, ut quem tu fidelem habeas, aut quoi credas, nescias?
Ly. Viden, ut aegre patitur, gnatum esse corruptum tuum
Suum sodalem? ut ipsus se cruciat aegritudine?
Ph. Mnesiloche hoc tecum oro, ut illius animũ, atq; ingenium regas.
Serua tibi sodalem, & mihi filium. Mn. factum uolo.
Ph. In te ergo hoc onus omne impono. Lyde sequere hac me. Ly. sequor.
Melius esset me quoq; unà si cum illo relinqueres.
Ph. Affatim est. Mnesiloche cura, & castiga hominem probe,
Qui dedecorat te, me, amicos, atq; alios flagitijs suis.

Mnesilochus adolescens.

Maiorem nunc utrum credam magis
Sodalem'ne esse, an Bacchidem, incertu'st admodum

Illum

Illum exoptauit potius. Habeat optumum est.
Næ illa illud hercle cum malo fecit meo,
Nam mihi Diuôm nunquam quicquam creduat,
Ni ego illam exemplis plurimis, planeq; amo.
Ego faxo haud dicet nactam, quem derideat.
Nam iam domum ibo, atq; aliquid surripiam patri.
Id isti dabo. ego istanc multis ulciscar modis.
Adeo ego illam cogam, usq; ut mendicet pater.
Sed satin ego animum mente sincera gero,
Qui ad hunc modum hæc hic quæ futura fabulor?
Amo hercle, opinor, ut pote quod pro certo sciam.
Verum quam ulla unquam de mea pecunia
Ramenta fiat plumea propensior,
Mendicum malim mendicando uiuere.
Nunquam ædepol uiua me irridebit, nam mihi
Decretu'st renumerare iam omne aurum patri.
Igitur mihi inani, atq; inopi subblandibitur,
Tum, quom nihilo pluris ea res referet sibi,
Quam si ad sepulchrum mortuo dicat iocum.
Sed ante, q̃ illa unquam meis opulentijs
Ramenta fiat grauior, aut propensior,
Mori me malim misera excruciatum inopia.
Profecto stabile'st me patri aurum reddere.
Eadem exorabo Chrysalo caussa mea
Pater ne noceat, neu quid ei succenseat
Mea caussa de auro, quod eum ludificatus est.
Nam illi æquom'st me consulere, qui caussa mea
Mendacium dixit. nunc uos me sequimini.

Pistoclerus.

Ebus alijs anteuortam Bacchis, quæ mandas mihi,
Mnesilochũ ut reqrã, atq; ut eũ mecũ ad te adducã simul.
Nam illud animus miratur meus, si à me tetigit nuncius,
Quid remoratur. ibo, & uisam huc ad eum, si forte est domi.

Mnesilochus. Pistoclerus.

Eddidi patri omne aurũ. nũc ego illã me cõuenire uelim,
Postquam inanis sum, cõtemptricem meam, sed ueniã mihi
Quam grauate pater dedit de Chrysalo. uerum postremo

Impetraui, ut ne quid ei succenseat. Pi. est'ne hic meus
Sodalis? Mn. est'ne hic hostis, quem aspicio meus? Pi. certe is est.
Mn. Is est. adibo contra, & tollam gradum. Pi. saluos sies
Mnesiloche. Mn. salue. Pi. saluos cum peregre aduenis, coena
Detur. Mn. non placet mihi coena, quae bilem mouet. Pi. num quae
Aduenienti aegritudo obiecta est? Mn. atq; acerruma.
Pi. Vnde? Mn. ab hoie quẽ mihi amicũ esse arbitratus sum antidhac.
Pi. Multi more isto atq; exemplo uiuont, quos cum censeas
Tibi amicos, reperiuntur falsi falsimoniis,
Lingua factiosi, inertes opera, sublesta fide.
Nullus est, qui non inuideat rem secundam obtingere,
Sibi ne inuideatur, ipsi ignaui cauent recte. Mn. aedepol
Nae tu illorum mores perquammeditate tenes. sed etiam
Vnum hoc ex ingenio malo malum inueniunt suo.
Nulli amici sunt. inimicos ipsi in sese omnes habent.
Atq; esse cum frustrantur, frustari alios stolidi existumant.
Sicut est hic, quem esse amicum ratus, ipsus iam sum mihi.
Ipse quod in se fuit, accuratum habuit, quod posset mali
Facere in me, inconciliare copias omnes meas.
Pi. Improbum istunc esse oportet hoiem. Mn. ego ita eum esse arbitror.
Pi. Obsequere hercle, loquere quis is est? Mn. bene ualens uiuit tibi.
Nam ni ita esset, tecum orarem, ut ei quod posses malefacere,
Faceres. Pi. dic modo hominem qui sit. si non fecero ei male
Aliquo pacto, me etiam dicito ignauissumum. Mn. nequam homo'st.
Verum hercle amicus est tibi. Pi. tanto magis dic, quis est.
Nequam istiusmodi hominis ego paruipendo gratiam,
Mn. Video non posse, quin tibi eius nomen eloquar.
Pistoclere perdidisti me sodalem funditus.
Pi. Qui istuc est? Mn. quid est? misi'ne ego ad te ex Epheso epistolam
Super amica, ut mihi inuenires? Pi. fateor factum, & repperi.
Mn. Quid, tibi non erat meretricum aliarum Athenis copia,
Quibus cum haberes rem, nisi illam quam ego mandassem tibi
Occiperes tu te amare, & me ires consultum male?
Pi. Sanun es? Mn. rem repperi omnem ex tuo magistro. ne nega,
Perdidisti me. Pi. etiam'ne ultro tuis me proiectas probris?
Quid amas? Mn. Bacchidẽ. Pi. duas ergo hic intus eccas Bacchides.
Mn. Quid duas? Pi. atq; ambas sorores. Mn. loqueris nũc nugas sciens.
Pi. Postremo si pergis parum mihi fidem arbitrarier,
Tollam ego te in collũ, atq; intro hinc auferã. Mn. immo ibo, mane,

Pi. Non

Pi. Non maneo. neq; tu me habebis falsò suspectum. Mn. sequor.

ACTVS QVARTVS.

Parasitus. puer.

p Arasitus ego sum nequam hominis atq; improbi
Militis, qui amicam secum auexit ex Samo.
Nunc me ire iussit ad eam, & percontarier,
Vtrum aurum reddat, an'ne eat secum simul,
I tu puer, qui dudum cum illa usq; isti simul.
Quæ harum sunt ædes pulta. adi actutum ad fores.
Recede hinc dierecte. en ut pultat propudium.
Comesse panem tres pedes latum potes,
Fores pultare nescis. ecquis his in ædibus est?
Heus, ecquis hic est? ecquis hoc aperit ostium? ecquis erit.

Pistoclērus, & Parasitus.

q Vid istuc est? quænam istæc est pultatio?
Quæ te mala crux agitat, qui ad istunc modum
Alieno uires tuas extentes ostio.
Fores penè effregisti. quid nunc uis tibi?
Pa. Adolescens salue. Pi. salue, sed quem quæritas?
Pa. Bacchidem. Pi. Vtram ergo? Pa. nihil scio, nisi bacchidem.
Paucis me misit miles ad eam Cleomachus.
Vel ut ducentos philippos reddat aureos,
Vel ut hinc in Elatiam hodie eat secum simul.
Pi. Non it. negato esse ituram. abi, & renuntia.
Alium illa amat, non illum. duc te ab ædibus.
Pa. Nimis iracunde. Pi. at scin q̃ iracundus siem?
Næ tibi hercle haud longe est os ab infortunio.
Ita dentifrangibula hæc meis manibus gestiunt.
Pa. Cum ego huius uerba interpretor, mihi cautio'st,
Ne nucifrangibula excussit ex malis meis.
Tuo ego istæc igitur dicam illi periculo.
Pi. Quid ais tu? Pa. ego istuc illi dicam. Pi. dic mihi.
Quis es tu? Pa. illius sum integumentum corporis.
Pi. Nequam esse oportet, quoi tu integumentum improbus es.
Pa. Sufflatus ille huc ueniet. Pi. diruptum uelim.
Pa. Num quid uis? Pi. abeas celeriter. facto est opus.

Pa. Vale dentifrangibule. Pi. & tu integumentum uale.
In eum nunc reuenit res locum, ut quid consilij
Dem meo sodali super amica, nesciam,
Qui iratus renumerauit omne aurum patri.
Neq; nummus ullu'st, qui reddatur militi.
Sed huc concedam. nam concrepuerunt fores.
Mnesilochus eccum mœstus progreditur foras.

Mnesilochus. Pistoclerus.

Etulans, proteruo, iracundo animo, indomito, incogitato,
p Sine modo, & modestia sum, sine bono iure, atq; honore,
Incredibilis, impos animi, inamabilis. inlepidus uiuo.
Male uolente genio natus. postremo id mihi'st, quod uolo esse
Ego, alijs credibile hoc? nequior nemo, neq; indignior est
Quoi Di benefaciant, neq; quẽ homo quisquam, aut amet, aut adeat.
Inimicos q̃ amicos æquom'st me habere, malos, q̃ bonos magis me
Iuuare, omnibus probris, quæ improbis uiris digna sunt, dignior est
Nullus homo, qui patri reddidi omne aurum amẽs, quod mihi fuit
Præ manibus. sum ne ego hõ miser? ꝑdidi me, atq; operã Chrysali. Pi.
Consolandus mihi est. ibo ad eum. Mnesiloche quid fit?
Mn. Perij. Pi. di melius faciant. Mn. perij. Pi. non taces insipiens?
Mn Taceam? Pi. sanus satis non es. Mn. perij. multa mala mihi nunc
In pectore acra, atq; acerba eueniunt. criminin me
Habuisse fidem, immerito tibi iratus fui. Pi. eia.
Bonũ habe aĩum. Mn. unde hẽam? mortuus pluris preti'st, q̃ ego sum.
Pi. Militis Parasitus uenerat modo aurum petere hinc. eum ego
Meis dictis malis, his foribus reppuli, reieci hominem.
Mn. Quid id mihi prodest? qd faciã, nihil habeo miser. ille quidem hãc
Abducet scio. Pi. si mihi est, non polliceor. Mn. scio dares,
Noui. sed nisi ames, non tibi habeam fidem tantam. nunc agitas,
Sat tute tuarum rerum. ego'ne ut opem mihi ferre putem posse
Inopem te? Pi. tace modo, Deus respiciet nos aliquis.
Mn. Nugæ. Pi. mane. Mn. qd est? Pi. Chrysalum tuã copiam eccam uideo.

Chrysalus. Mnesilochus. Pistoclerus.

Vnc hoĩem decet auro expẽdi, huic decet statuã statui ex auro.
h Nam duplex hodie facinus feci, duplicibus spolijs
Affectus sum. herum maiorẽ meum, ut ego hodie lusi lepide,

Vt ludi

Inamabilis

pre manibus esse

Vt ludificatus est, ut ego hodie callidum senem
Callidis dolis compuli, & perpuli mihi omnia ut crederet?
Nunc amanti hero filio senis, qui cum bibo, edo, & amo,
Regias copias, aureasq; obtuli, ut domo sumeret, neu foris
Quæreret. non mihi placent isti Parmenones, syri,
Qui duas, aut treis minas auferunt heris. nequius nihil est,
Quam egens consilij seruos. nisi habet pectus multipotens,
Vbicunq; usus siet, pectore expromat. nullus frugi
Esse potest homo, nisi qui bene, & malefacere tenet. improbus
Cum improbis sit. harpaget, furibus furetur, quod queat.
Versipellem frugi conuenit esse hominem, pectus quoi sapit.
Bonus sit bonis, malis malus. utcunq; res sit, ita animum
Habeat. sed lubet scire q̃tum aurum herus sibi dempsit, & quid suo
Reddidit patri. si frugi'st Herculem fecit ex patre.
Decumã partem ei dedit, sibi nouẽ abstulit. sed quem quæro, optume
Obuiam ecce mihi'st. num qui nummi exciderunt here tibi,
Quod sic terram obtuere? quid uos mœstos tam, tristesq;
Esse conspicor? non placet, nec temere'st. etiam quin mihi
Respõdetis? q̃a malũ parũ? Mn. imo uero nimio minus multo parũ
Chrysale. occidi. Ch. fortassis tu auri dempsisti parum.
Quid igitur stulte? quoniam occasio ad eam rem fuit
Virtute mea parta, ut quantum uelles, tantum sumeres,
Sic hoc digitulis duobus sumebas primoribus, an
Nesciebas, q̃ eiusmodi homini rarò tempus se daret?
Mn. Erras. Ch. at qdẽ tute errasti, quom parũ immersisti ampliter.
Mn. Pol tu q̃ nunc me accuses magis, si mages rem noueris.
Ch. Occidi. iam animus istoc dicto plus præsagitur mali.
Mn. Perij. Ch. quid ita? Mn. quia, patri omne cum ramento reddidi.
Ch. Reddidisti? Mn. reddidi. Ch. oẽ'ne? Mn. omne oppido. Ch. occisi sumus.
Qui in mentem uenit tibi istuc facinus facere tam malum?
Mn. Bacchidem, atq; hunc suspicabar propter crimen Chrysale
Me male consuluisse. ob eam rem omne aurum iratus reddidi
Meo patri. Ch. quid, ubi reddebas aurum, dixisti patri?
Mn. Me id aurum accepisse extemplo ab hospite Archidemide.
Ch. Hem istoc dicto dedisti hodie in cruciatum Chrysalum,
Nam ubi me aspiciet, ad carnuficem rapiet continuo senex.
Mn. Ego patrẽ exoraui. Ch. nempe ergo hoc ut faceret, quod loquor?
Mn. Immo tibi ne noceat, neu quid ob eam rem succenseat,
Atq; ægre impetraui. nunc hoc tibi curandu'st Chrysale.

Ch. Quid uis curem? Mn. ut ad senem etiã alterã facias uiã, cõpara,
Fabricare, finge, quod lubet, conglutina, ut senem
Hodie doctum docte fallas, aurumq; ut auferas.
Ch. Vix uidetur fieri posse. Mn. perge hac, facile hæc feceris.
Ch. Qua (malum) facile? quem mendacij præhendit manufesto modo.
Quem si orem, ut mihi nihil credat, id non ausit credere,
Mn. Immo si audias, quæ dicta dixit me aduorsum tibi.
Ch. Quid dixit? Mn. si tu illum solem, sibi solem esse diceres
Se illum lunam credere esse, & noctem, qui nunc est dies.
Ch. Emungam hercle hominem probe hodie, ne id nequicquam dixerit.
Mn. Nunc qd nos uis facere? Ch. enim nihil est, nisi ut ametis, impero.
Ceterum quamlubet me poscitote aurum, ego dabo.
Quid mihi refert Chrysalo esse nomen, nisi factis probo,
Sed nunc quantulum usu'st auri tibi Mnesiloche? dic mihi.
Mn. Militi nummus ducentis iam usus est pro Bacchide.
Ch. Ego dabo. Mn. tum nobis opus est, sumptu. Ch. ah, placide uolo
Vnumquodq; agamus. hoc ubi ægero, tum istuc agam.
De ducentis nummus, primum intendam balistam in senem, — Intendam balistā.
Et balista si præuortam turrim, & propugnacula, — Propugnacula.
Recta porta inuadam extemplo in oppidum antiquom, & uetus.
Si id capso, geritote amicis nostris aurum corbibus.
Si quoi animus sperat. Pi. apud te est animus noster Chrysale.
Ch. Nunc tu abi intro Pistoclêre ad Bacchidem, atq; effer cito,
Pi. Quid? Ch. stilum, ceram, tabellas, & linum. Pi. iam faxo hic erunt.
Mn. Quid nunc es facturus? id mihi dice. Ch. coctum prandium.
Vos duo eritis, atq; amica tua erit tecum tertia.
Mn. Sicut dicis. Ch. Pistoclêro nulla amica'st. Mn. immo adest.
Alteram ille amat sororem, ego alteram, ambas bacchides.
Ch. Quid tu loqueris? Mn. hoc ut futuri sumus. Ch. ubi biclinium est
Vobis stratum? Mn. cur id exquiris? Ch. res si ita'st, dici uolo.
Nescis quid ego acturus sim, neq; facinus quantum exordiar.
Mn. Cedò manum, ac subsequere propius me ad fores. intro inspice.
Ch. Eulax nimis bellus, atq; esse maxume optabam, locus.
Pi. Quæ impetrauisti, impetratum bene bonis factum illico'st.
Ch. Quid parasti? Pi. quæ parare tu mihi iussisti omnia.
Ch. Cape stilum propere, & tabellas tu has tibi. Mn. quid postea?
Ch. Quod iubeo, scribito istic. nam propterea uolo scribere,
Vt pater cognoscat litteras, quando legat, scribe.
Mn. Quid scribam? Ch. scribe salutem tuo patri uerbis tuis.

Pi. Quid

Pi. Quid si potius morbum, mortem scribat? id erit rectius.
Mn. Ne interturba. imperatum iam in cera'st. Ch. dic quemadmodum?
Mn. Mnesilochus salutem dicit suo patri. Ch. adscribe hoc cito.
Chrysalus mihi usquequaq; loquitur, nec recte pater, Vsquequaq;.
Quia tibi reddidi aurum, & quia non te fraudauerim. Fraudauerim.
Pi. Mane dum scribit. Ch. celerem esse oportet amatoris manum.
Pi. Atq; idem hercle ad perdundum est magis, q̃ ad scribendum citus.
Mn. Loquere, hoc scriptu'st. Ch. nũc pater mi, proin tu ab eo ut caueas tibi.
Is sycophantias componit, aurum ut abs te auferat,
Et profecto se ablaturum dixit, plane adscribito.
Mn. Dic modo. Ch. atq; id pollicetur se daturum aurum mihi,
Quod dem scortis, quodq; in lustris comœdim, et congrecem pater. Congrecare
Sed mi pater, ne tibi hodie uerba det, quæso caue.
Mn. Loquere porro. Ch. adscribe dũ. Mn. ẽt loquere dũ id scribã mó.
Ch. Sed pater, quod promisisti mihi, id te quæso ut memineris,
Ne illum uerberes. uerum apud te uinctum asseruato domi.
Cedo tu ceram, ac linum actutum age obliga, obsigna cito. Obligare Obsignare
Mn. Obsecro quid istis ad istunc usus est conscriptis modum?
Vt tibi ne quid credat, atq; ut uinctum te asseruet domi.
Ch. Quia mihi lubet. potin ut cures te, atq; ne parcas mihi?
Mea fiducia opus conduxi, & meo periculo
Rem gero. Mn. æquom dicis. Ch. cedo tabellas. Mn. accipe.
Ch. Animaduortite, Mnesiloche, & tu Pistoclere iam facite,
In Biclinio cum amica sua uterq; accubitum eatis.
Ita negociu'st. atq; ibi in lectis stratis potetis cito.
Pi. Nunquid aliud. Ch. hoc, atq; etiam ubi erit accubitum semel,
Ne quoquam exurgatis, donec a me erit signum datum. Exurgere
Pi. O imperatorem probum, iam bis bibisse oportuit.
Mn. Fugiamus. Ch. uostrum curate officium, ego efficiam meum. Curare Efficere } officium suum.

Chrysalus.

i Nsanum, magnum molior negocium.
Metuoq; ut hodie ne possim emolirier.
Sed nunc truculento mihi, atq; sæuo usus sene'st.
Nam non conducit huic sycophantiæ senem
Tranquillum esse ubi me aspexerit,
Ego uorsabo illum hodie, si uiuo, probe.
Tam frictum ego illum reddam, q̃ frictu'st cicer,
Ambulabo ad hostium, ut quando exeat,

Extemplo aduenienti tabellas dem in manu.

Nicobolus. Chrysalus.

Imo illæc res est magnæ diuidiæ mihi,
Subterfugisse sic mihi hodie Chrysalum.
Ch. Saluos sum, iratus est senex, nunc est mihi
Adeundi ad hominem tempus. Ni. quis hic loquitur prope,
Atq; hic quidem opinor Chrysalus. Ch. accessero.
Ni. Bone serue salue. quid fit? q̃ mox nauigo
In Ephesum, ut aurum repetam ab Theotimo domum?
Taces? per omneis deos adiuro, ut ni meum
Gnatum tam amem, atq; ei facta cupiam, quæ is uelit,
Vt tua iam uirgis latera lacerentur probe,
Ferratusq; in pistrino ætatem conteras.
Omnia resciui scelera ex Mnesilocho tua.
Ch. Men criminatus est? optume'st. ego sum malus,
Ego sum sacer, scelestus. spectare modo. ego
Verbum faciam? Ni. etiam minitare carnufex?
Ch. Nosces tu illum actutum qualis sit, & ubi sit.
Nunc hasce tabellas ferre me iussit tibi,
Orabat, quod istic est scriptum, fieret. Ni. cedo.
Ch. Sed nosce signum. Ni. noui. ubi ipse? Ch. nescio.
Nihil iam me oportet scire, oblitus sum omnia.
Scio me esse seruom. nescio etiam id, quod scio.
Nunc ab trasenna hic turdus lumbricum petit.
Pendebit hodie pulchre, ita intendi tenus.
Ni. Mane parumper dum, iam ad te exeo Chrysale.
Ch. Vt uerba mihi dat? ut nescio quam rem gerat?
Seruos arcessit intus, qui me uinciant.
Bene nauis agitatur. pulchre hæc confertur ratis.
Sed conticiscam. nam audio aperiri fores.

Nicobolus. Chrysalus.

Constringe tu illi Artamo actutum manus.
Ch. Quid feci? Ni. impinge pugnum. si mutiuerit.
Quid hæc loquontur litteræ? Ch. quid me rogas?
Vt ab illo accepi, ad te obsignatas adtuli.
Ni. Eho tu loquitatus'ne es gnato meo male
Per sermonem, quia mihi id aurum reddidit?

Et te

Et te dixisti id aurum ablaturum tamen
Per sycophantiam? Ch. ego'ne istuc dixi unquam? Ni. ita.
Ch. Quis homo'st qui dicat me dixisse istuc? Ni. tace,
Nullus homo dicit, hæ tabellæ te arguunt,
Quas tu attulisti. hæ te uinciri iubent. Ch. aha'
Bellerophontem iam tuus me fecit filius.
Egomet tabellas detuli, ut uincirer? sine.
Ni. Propterea hoc facio, ut suadeas gnato meo,
Vt pergræcetur tecum ter uenefice.
Ch. O' stulte stulte, nescis nunc uenire te,
Atq; in eo ipso astas lapide, ubi præco prædicat?
Ni. Responde quis me uendit? Ch. quem Di diligunt,
Adolescens moritur, dum ualet, sentit, sapit.
Hunc si ullus deus amaret, plus annis decem,
Plus iam uiginti mortuum esse oportuit.
Terræ odium inambulat. Et iam nihil sapit,
Nec sentit. tanti est, quanti'st fungus putidus.
Ni. Tun terræ me odium esse autumas? abducite
Hunc intro, atq; adstringite ad columnam fortiter.
Nunquam auferes hinc aurum. Ch. atqui ultro iam dabis.
Ni. Dabo? Ch. atq; orabis me quidem ultro, ut auferam,
Quom illum resciscces criminatorem meum
Quanto in periculo, & quanta in pernicie siet.
Tum libertatem Chrysalo largibere,
Ego adeo nunquam accipiam. Ni. dic scelerum caput,
Dic quo in periclo est meus Mnesilochus filius.
Ch. Sequere hac me. Ni. quo gentium? Ch. treunos passus. Ni. uel decem.
Ch. Agedum tu Artame hanc forem pauxillulum
Aperi placide, ne crepet, faxo iam scies.
Sat est accede huc tu. uiden conuiuium?
Ni. Video. ex aduorsum Pistoclērum, & Bacchidem.
Ch. Qui sunt in lecto illo altero? Ni. interij miser.
Ch. Nouisti'ne hominem? Ni. noui. Ch. dic sodes mihi,
Bellan uidetur specie mulier? Ni. admodum.
Ch. Quid illam meretricem'ne esse censes? Ni. quippe ni.
Ch. Frustra es. Ni. quis igitur obsecro'st? Ch. inueneris,
Ex me quidem hodie nunquam fies certior.

Arguunt

Pergræcari

Cleomachus. Nicobolus. Chrysalus.

Eam'ne hic Mnesilochus Nicoboli filius
Per uim ut retineat mulierem? quæ hæc factio'st?
Ni. Quis illic est? Ch. per tempus hic uenit miles.
Cle. Non me arbitratur militem, sed mulierem,
Qui me, meosq; non queam defendere.
Nam neq; Bellona mihi unquam, neq; Mars creduat,
Ni illum exanimalem faxo, si conuenero.
Ni'ue exhæredem fecero uitæ suæ.
Ni. Chrysale quis ille'st qui minatur filio?
Ch. Vir hic est illius mulieris, qua cum accubat.
Ni. Quid uir? Ch. uir inquam. Ni. nupta'ne est illa obsecro?
Ch. Scies haud multo post. Ni. oppido interij miser.
Ch. Quid, nunc scelestus tibi uidetur chrysalus?
Age nunc, uincito me, auscultato filio.
Dixin tibi illum inuenturum te, qualis siet?
Ni. Quid nunc ego faciam? Ch. iube sis me exolui cito.
Nam ni exoluor ego, iam manufesto hominem opprimet.
Cle. Nihil est lucri, quod me hodie facere mauelim,
Quam illum cubantem cum illa opprimere, ambo ut necem.
Ch. Audin quæ loquitur, quin tu me exolui iubes?
Ni. Exoluite istum. perij, pertimui miser.
Cle. Tum illam, quæ corpus publicat uolgo suum
Faxo, se haud dicat nactam, quem derideat.
Ch. Pacisci cum illo paulula pecunia
Potes. Ni. pacisscere ergo obsecro quid tibi lubet,
Dum ne manufesto hominem opprimat, ne'ue enicet.
Cle. Nunc nisi ducenti philippi redduntur mihi,
Iam illorum ego animam amborum exorbabo oppido.
Ch. Hem illoc pacisscere si potes perge obsecro,
Pacisscere quiduis. Ch. ibo, & faciam sedulo.
Quid clamas? Cle. ubi herus tuus est? Ch. nusquam, nescio,
Vis tibi ducentos nummos iam promittier,
Vt ne clamorem hic facias, nec conuicium?
Cle. Nihil est, quod malim. Ch. atq; ut tibi mala multa ingeram?
Cle. Tuo arbitratu. Ni. ut subblanditur carnufex.
Ch. Pater hic Mnesilochi'st. sequere, is promittet tibi,
Tu aurum rogato. cæterum uerbum sat est.

Ni. Quid fit? Ch. ducentis philippeis rem pepigi. Ni. uah.
Salus mea seruasti me. quam mox dico, dabo.
Ch. Roga hunc tu. tu promitte huic. Ni. promitto. Ch. roga. Stipulatio
Cle. Ducentos nummos aureos philippos probos
Dabin? Ch. dabuntur inque, responde. Ni. dabo.
Ch. Quid nunc impure, nunquid debetur tibi?
Quid illi molestus, quid illum morte territas?
Et ego te, & ille mactamus infortunio,
Si tibi'st machæra, & nobis ueruina'st domi Veruina.
Qua quidem te faciam, si tu me irritaueris
Confossiorem soricina nænia. Confossiore. Soricina nenia.
Iamdudum hercle equidem sentio, suspicio quæ,
Te solicitet, eum esse cum illa muliere.
Cle. Immo est quoq;. Ch. ita me Iuppiter, Iuno, Ceres,
Minerua, Latona, Spes, Ops, Virtus, Venus,
Castor, Polluces, Mars, Mercurius, Hercules,
Sumanus, Sol, Saturnus, Diq; omnes ament,
Vt ille cum illa neq; cubat, neq; ambulat,
Neq; osculatur, neq; illud, quod dici solet.
Ni. Vt iurat. seruat me ille suis periurijs. Periurium.
Cle. Vbi nunc Mnesilochus ergo? Ch. rus misit pater,
Illa autem in arcem abiuit ædem uisere
Mineruæ. nunc aperta'st uise, est'ne ibi.
Cle. Abeo ad forum igitur. Ch. uel hercle in malam crucem.
Cle. Hodie exigam aurum hoc? Ch. exige, ac suspende te,
Ne supplicare censeas homo nihili.
Ille'st amotus, sine me, per te here obsecro
Deos immortaleis, ire huc intro ad filium.
Ni. Quid eò introibis? Ch. ut eum dictis plurimis
Castigem, cum hæc facta sic adhunc faciat modum.
Ni. Immo oro Chrysale ut facias, & te obsecro,
Caue parsis in eum dicere. Ch. etiam me mones?
Satin est, si plura ex me audiet hodie mala,
Quam audiuit unquam Clinia ex Demetrio?
Ni. Lippi illic oculi, seruos est simillumus,
Si non est, nolis esse, neq; desideres.
Si est, abstinere, quin attingas non queas.
Nam ni illic hodie forte fortuna hic foret,
Miles Mnesilochum cum uxore opprimeret sua,

Atq; obtruncaret mœchum manufestarium.
Nunc quasi ducentis philippis emi filium,
Quos dare promisi militi, quos non dabo
Temere etiam prius, q̃ filium conuenero.
Nunquam ædepol quicquam temere credam Crhysalo.
Verum lubet etiam has perlegere denuo.
Aequom'st tabellis consignatis credere.

Chrysalus. Nicobolus.

Tridæ duo fratres dicuntur fecisse facinus maximum,
Quom Priami patriã Pergamũ diuina mœnitum manu
Armis, equis, exercitu, atq; eximijs bellatoribus
Cum mille numero nauium decumo anno post subegerunt.
Non Pelîdes tormento fuit, prout ego herum expugnabo meum.
Sine classe, sineq; exercitu, & tanto numero militum.
Cœpi, expugnaui amanti herili filio aurum ab suo patre.
Nunc prius, huc q̃ senex uenit, lubet lamentari, dum exeat.
O' Troia, ó patria, o' Pergamum, o' Priame, nunc perijsti senex.
Qui misere male mulctabere quadringentis philippis aureis.
Nam ego has tabellas obsignatas, consignatas, quas fero,
Non sunt tabellæ, sed equos, quem misere achiui ligneum.
Epeius est Pistoclêrus. ab eo hæc sumpta, Mnesilochus Sinon'st
Relictus. ille non in busto Achilli, sed lecto accubat.
Bacchidẽ habet secum. ille olim ut habuit ignem, qui signũ daret,
Hunc ipsum exurit. ego sum Vlysses, quoius consilio hæc gerunt.
Tum quæ sunt hic scriptæ litteræ, hoc in equo insunt milites
Armati. atq; animati. probe ita res successit, meliusq; adhuc.
Atq; hic equos non in arcem, uerum in arcam faciet impetum.
Exidium, exitium ex latebra fiet, hic equos hodie auro senis.
Nostro seni huic stolido, ei profecto nomen facio ego Ilio,
Miles Menelaus. ego Agamemnon, idem Vlysses laërtius,
Mnesilochus Alexander, qui erit exitium rei patriæ suæ.
Is Helenam abduxit, quoius caussa nunc facio obsidium Ilio.
Nam illic audiui Vlyssem, ut ego sum, fuisse, & audacem, & malũ.
Dolis ego deprensus sum, ille mendicans penè inuentus interijt,
Dum sibi exquirit fata illorum. adsimiliter mihi hodie obtigit.
Vinctus sum, sed dolis me exemi. item se ille seruauit dolis.
Ilio tria audiui fuisse fata, quæ illi exitio forent.
Ex arce signum si perisset. alterum etiam est mors Troili.

Tertium, quom portæ scææ limen superum scinderetur;
Paria item tria tribus eis sunt nunc fata nostra huic ilio.
Nam dudum Priamo ut dixeram nostro seni mendacium
Et de hospite, & de auro, & de lembo, ibi signum ex arce iã abstuli.
Iam duo restabant fata, tum nec magis id cœperam oppidum.
Post ubi tabellas ad senem detuli, ibi occidi Troilum.
Quom censuit Mnesilochum cum uxore esse dudum militis,
Ibi me iniunxit solui. atq; id piclum assimulo, Vlyssem ut prædicãt
Cognitũ ab Helena esse, proditũ Hecubæ. sed ut & olim ille se ab ea
Blanditijs exemit, & ei persuasit, ut se amitteret.
Item ego dolis me illo expuli è periculo, & decœpi senem.
Post hæc cum magnifico milite, qui uerbis urbeis inermis capit,
Conflixi. atq; hominem reppuli, déin pugnam conserui seni,
Eum ego adeo mendacio uno deuici, uno ictu extemplo
Cœpi spolia. is ducentos nunc nummos philippos militi
Quos dare se promisit, dabit. nunc alteris etiam ducentis usus est,
Qui dispensentur Ilio capto, ut sit mulsum qui triumphent milites.
Sed Priamus hic multo illi præstat, non quinquaginta modo,
Quadringentos filios habet, atq; equidem omnis lectos sine probro.
Eos ego hodie omneis contruncabo duobus solis ictibus.
Nunc Priamo nostro, si quis est emptor, comicialem senem
Vendã ego uenalem, quẽ habeo, extẽplo, ubi oppidũ expugnauero.
Sed Priamũ astantem eccũ ante portã uideo. adibo, atq; alloquar.
Ni. Quoianã uox prope me sonat? Ch. ó Nicobole. Ni. qd fit Chrysale?
Quid qđ te misi, ecqd nã egisti? Ch. rogas? gradere nũc. Ni. gradior.
Ch. Optumus sum orator, ad lachrumas coëgi hominem castigando,
Maléq; dictis, quæ qdẽ quiui cóminisci. Ni. qd ille ait? Ch. uerbum
Nullum fecit. lachrumans, tacitus auscultabat, quæ ego loquebar.
Tacitus cóscripsit tabellas, obsignatas mihi has dedit, tibi me iussit da-
Sed metuo ne idem cantent quod priores. nosce signum eius. (re.
Ni. Noui, lubet pellegere has. Ch. pellege. nũc superum limen scinditur,
Nunc exitium adest Ilio. turbat equos lepide ligneus.
Ni. Chrysale ades, dũ has ego pellego. Ch. qd me tibi adesse opus ẽ? Ni. uolo
Vt quod iubeo, facias, ut scias quæ hic scripta sient. Ch. nihil moror,
Neq; scire uolo. Ni. tamen ades. Ch. qd opus ẽ? Ni. taceas, id qđ iubeo,
Facias. Ch. adero. Ni. heu literas minutas. Ch. q qdẽ uideat parum,
Verum qui satis uideat, grandes satis sunt. Ni. aium aduortito igitur.
Ch. Nolo inq̃. Ni. at uolo inq̃? Ch. qd opus est? Ni. at. n. id qđ te iubeo fa-
Ch. Iustum est, tuus tibi seruos tuo arbitratu seruiat. (cias.

Ni. Hoc age sis iam nunc. Ch. ubi lubet, recita, aurium opam tibi dabo.
Ni. Ceræ quidem haud parsit, neq; stilo. sed qcqd est pellegere'st certum
O' pater, ducentos philippos quæso Chrysalo
Da, si esse saluom uis me, aut uitalem tibi. Vitalis.
Ch. Malum quidem hercle magnum tibi dico. Ni. quid est?
Ch. Non prius salutem scripsit. Ni. nusquam sentio.
Ch. Non dabis, si sapies. uerum si das maxume.
Næ ille alium gerulum quærat, si sapiet, sibi. Gerulus
Nam ego non laturus sum, si iubeas maxume.
Sat sic suspectus sum, cum careo noxia. Noxia.
Ni. Ausculta porro', dum hoc quod scriptu'st, pellego.
Ch. Inde a' principio iam impudens epistola est.
Ni. Pudet prodire me ad te in conspectum pater,
Tantum flagitium te scire audiui meum,
Quod cum peregrini cubui uxore militis.
Pol haud derides. nam ducentis aureis
Philippis redemi uitam ex flagitio tuam.
Ch. Nihil est illorum, quin ego illi dixerim.
Ni. Stulte fecisse fateor, sed quæso pater,
Ne me in stultitia, si deliqui, deseras.
Ego animo cupido, atq; oculis indomitis fui.
Persuasum est facere, quoius nunc me facti pudet.
Te prius cauisse ergo, q̃ pudere æquom fuit.
Ch. Eadem istæc uerba dudum illi dixi omnia.
Ni. Quæso, ut sat habeas id pater, quod Chrysalus
Obiurgauit me plurimis uerbis malis,
Et me meliorem fecit præceptis suis,
Vt ei te habere gratiam, æquom sit, bonam.
Ch. Est'ne istuc istic scriptum? Ni. hem specta, tum scies.
Ch. Vt qui deliquit, supplex est ultro omnibus.
Ni. Nunc si me fas est obsecrare abs te pater,
Da mihi ducentos nummos philippos te obsecro.
Ch. Ne unum quidem hercle si sapis. Ni. sine pellegam.
Ego iusiurandum uerbis conceptis dedi, Dare iusiurandum conceptis uerbis.
Daturum id me hodie mulieri ante uesperum
Prius, q̃ a' me abiret. nunc ne periurem pater Periurare.
Cura, atq; abduce me hinc ab hac quantum potes,
Quam propter tantum damni feci, & flagitij.
Caue tibi ducenti nummi diuitiæ fuant,

Sexcenta tanta reddam, si uiuo, tibi.
Vale, atq; hæc cura. quid nunc censes Chrysale?
Ch. Nihil ego tibi consilij hodie quicquam dabo,
Neq; ego haud committam, ut si quid peccatum siet,
Fecisse dicas de mea sententia.
Verum, ut ego opinor, si ego in istoc siem loco,
Dem potius aurum, q̃ illum corrumpi sinam.
Duæ conditiones sunt, utram tu accipias, uide.
Vel ut aurum perdas, uel ut amator periuret.
Ego neq; te iubeo, neq; ueto, neq; suadeo.
Ni. Miseret me illius. Ch. tuus est, non mirum facis.
Si plus perdundum sit, perisse, suauius est,
Quàm illud flagitium uolgo dispalescere.
Ni. Næ ille ædepol Ephesi multo mauellem foret,
Dum saluos esset, q̃ reuenisset domum.
Quid ego istic, quod perdundu'st, properem perdere?
Binos ducentos philippos iam intus efferam.
Et militi quos dudum promisi miser,
Et istos. mane istic, iam exeo ad te Chrysale.
Ch. Fit uasta Troia, scindunt proceres Pergamum
Sciui ego iamdudum, fore me exitium Pergamo.
Aedepol qui me esse dicat cruciatu malo
Dignum, næ ego cum illo pignus haud ausim dare.
Tantas turbellas facio. sed crepuit foris.
Effertur præda ex Troia, taceam nunc iam.
Ni. Cape hoc tibi aurum Chrysale. i fer filio,
Ego ad forum autem hinc ibo, ut soluam militem.
Ch. Non equidem accipiam, proín tu quæras, qui ferat.
Nolo ego mihi credi. Ni. caue uero, odiose facis.
Ch. Non equidem capiam. Ni. at quæso. Ch. dico, ut res se habet.
Ni. Morare? Ch. nolo inquam aurum concredi mihi.
Ni. Ohe odiose facis. Ch. cedo, si necesse est.
Ni. Cura hoc, ad uos iam ego huc à foro reuenero.
Ch. Curatu'st te esse senem omnium miserrumum
Hoc est incœpta efficere pulchre, ueluti mihi
Euenit, ut ouans præda onustus incederem.
Salute nostra, atq; urbe capta per dolum
Domum reduco integrum omnem exercitum.
Sed spectatores, uos nunc ne miremini,

Sexcenta tanta.
Periuraret.
dispalesceret.
Reuenire domum.

Quod non triumpho. peruolgatu'st, nihil moror.
Verum tamen accipientur mulso milites.
Nunc hanc prædam omnem ad quæstorem deferam.

Philoxenes.

Vam magis in pectore meo foueo, quas meus filius turbas
q Turbet, quã se ad uitã, & quos ad mores præcipitẽ ĩsciti js
Capessat, magis curæ est, magisq; adformido, ne is pereat,
Neu corrumpatur. scio, fui ego illa ætate, & feci illa omnia,
Sed more modesto. neq; placitant mores, quibus uideo uolgo
Gnatis esse parentes. duxi, habui scortum, potaui, dedi,
Donaui. & enim id raro'. ego dare me ludum meo gnato
Institui, ut obsequium animo sumere possit, æquom puto.
Sed nimium nolo desidiæ ei dare ludum. nunc Mnesilochum,
Quod mandaui, uiso ecquid eũ ad uirtutẽ, aut ad frugẽ opera sua
Compulerit. sicut eum conuenit, scio fecisse, eo ingenio'st.

ACTVS QVINTVS.

Nicobolus. Philoxenes.

Vicunq; ubi ubi sunt, qui fuere, quiq; futuri sunt posthac,
q Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, bucones, blenni, ego
Longe anteeo stultitia, & moribus indoctis, peri ji. pudet
Hoccine ætatis ludum his factum esse indigne. q̃ magis id repeto,
Tam magis uror, meus quem filius turbauit. perditus,
Atq; etiam eradicatus sum. omnibus exemplis crucior. omnia
Me mala consectantur. omnibus exiti js interi ji, Chrysalus
Me hodie lacerauit. Chrysalus me miserum spoliauit. is me scelus
Auro usq; attondit doctis indoctum dolis, ut lubitu'st,
Ita miles memorat meretricem esse, quam ille uxorem esse aiebat.
Omniaq;, ut quodq; actu'st, memorauit. eam sibi hunc annum totum
Cõductam. reliquom auri id factum, quod ego ei stultissimus homo
Promisissem. hoc hoc est, qđ peracescit. hoc demu'st quod percrucior,
Me hoc ætatis ludificari. immo ædepol sic ludos factum
Cano capite, atq; alba barba, sic miserum me auro esse emunctum.
Peri ji. hoc seruom meum nõ naucifacere esse ausum? atq; ego si alibi
Plus perdiderim, minus ægre habeam, minusq; id mihi dãno ducã.
Ph. Certo hic prope me mihi nescio quis loqui uisus est. sed quem uideo,
Hic quidem pater Mnesilochi'st. Ni. euge, sociũ ærumnæ, & mei mali
Video.

Video. ſalue Philoxene. Ph. & tu. unde agis? Ni. unde homo miſer,
atq; infortunatus. Ph. at
Pol ego ubi ſum, eſſe ibi miſerum hominem decet, atq; infortunatum.
Ni. Igitur pari fortuna, ætate ut ſumus, utimur. Ph. ſic eſt. ſed tu,
Quid tibi'ſt? Ni. pol mihi par idẽ, qđ eſt tibi. Ph. nunqd, nã ad filiũ
Hæc ægritudo attinet? Ni. admodum. Ph. idem mihi morbus in pe-
ctore'ſt. Ni. at mihi
Chryſalus optumus hõ ꝑdidit filiũ, me, atq; rẽ omnẽ meã. Ph. qd tibi
Ex filio, nam obſecro ægre'ſt? Ni. ſcies. is periјt cum tuo, (hi,
Atq; ambo unà, nã amicas æque habẽt. Ph. qſcis? Ni. uidi. Ph. hei mi
Diſperiј. Ni. qd dubitamus pultare atq; huc euocare ambas foras?
Ph. Haud moror. Ni. heus bacchis, iube ſis actutum aperiri
Niſi mauoltis fores, & poſtes comminui ſecuribus.

Bacchis. Nicobolus. Bacchis. Philoxenes.

q Vis ſonitu ac tumultu tanto nominat me, atq; pultat fores?
Ni. Ego, atq; hic. Ba. quid hoc eſt negociј. nam ámabo quis
has huc oues
Adegit? Ni. oues nos uocãt peſſumæ. Ba. paſtor harũ dormit, cũ hæ
Sic à pecu balitantes. Ba. & pol nitent. haud ſordidæ (eunt
Videntur ambæ. Ba. at tonſæ hæ quidem ambæ à nobis uſq; ſunt.
Ni. Vt uidentur deridere nos? Ph. ſine uſq; arbitratu ſuo.
Ba. Rerin ter in anno tu has tonſitari? Ba. pol hodie altera
Iam bis detonſa certo'ſt. Ba. uetulæ ſunt, thymianæ. at bonas
Fuiſſe credo uiden limulis ut, obſecro, intuentur? Ba. ecaſtor ſine
Omni arbitror malitia eſſe. Ph. merito hoc nobis fit, qui quidem
Huc uenerimus. Ba. cogantur intro qdẽ. Ba. haudſcio qd eo opus ſit,
Quæ nec lactem, nec lanam ullã habent. ſic ſines aſtent. exoluere
Quanti fuere; omnis fructus iam illis decidit. an non uides
Vt ſolæ libere craſſentur. quin ætate eas iam
Credo eſſe mutas. ne balant quidem quom à cætero pecu
Abſunt. Ph. ſtultæ atq; malæ uidentur.
Ba. Reuertamur intro ſoror. Ba. ambæ. Ni. manete. hæ oues uos uolunt.
Ba. Prodigium hoc quidem eſt. humana nos uoce appellant oues.
Ph. Hæ oues uobis malam rem, magnam quom debent, dabunt.
Ba. Si quam debes, te condono, tibi habe. nunq̃ abs te petam.
Sed quid eſt, qua propter nobis uos malum minitamini?
Ph. Quia noſtros agnos concluſos iſtic eſſe aiunt duos.

Ni. Et præter eos agnos, meus est istic clam mordax canis:
Qui nisi nobis producuntur, iamq; emittuntur foras,
Arietes truces nos erimus, iamq; in uos incursabimus.
Ba. Soror est, quod te uolo secreto. Ba. eho' amabo. Ni. quo illæ abeunt?
Ba. Senem illum ego tibi dedo ueteriorem soror,
Lepide ut lenitum reddas, ego adhunc iratum aggrediar.
Ba. Possumus nos hos intro illicere huc? Ba. ego pensum meum
Lepide accurabo, q̃q̃ odiosum est mortem amplexarier.
Ba. Facito ut facias. Ba. taceas. tu tuum facito, ego quod dixi,
Haud mutabo. Ni. quid illæc illic in consilio duæ
Secretæ consultant? Ph. quid ais tu homo? Ni. qd me uis? Ph. pudet
Me dicere quiddã. Ni. qd est, quod pudeat? Ph. sed amico homini tibi
Quod uolo credere, certu'st. nihili sum. Ni. istuc iampridem scio.
Sed quid nihili sis memora. Ph. tactus sum uehementer uisco.
Cor stimulo foditur. Ni. pol tibi multo æquius est coxendicem.
Sed quid istuc est? & si iam ego ipse quid siet, prope'
Scire puto, me uerum audire etiam ex te studeo. Ph. uiden hanc?
Ni. Video. Ph. haud mala'st mulier. Ni. pol uero' ista mala, & tu nihili.
Ph. Quid multa? ego amo. Ni. an amas? Ph. necas. Ni. tun homo putide
Amator istac fieri ætate audes? Ph. qui non? Ni. quia
Flagitium est. Ph. quid opus uerbis est? ego meo filio
Non sum iratus, neq; te tuo est æquom esse iratum. si amant,
Sapienter faciunt. sequere, hac eunt. Ni. eccas tandem, probri
Perlecebræ, & persuastrices, quid nunc etiam redditis
Nobis & filios, & seruom? an ego experior tecum
Vi maiore? Ph. abin hinc. non homo tu quidem es. qui isthoc pacto
Tam lepidam illepide appelles. Ba. senex optume q̃tum in terra est,
Sine hoc exorare me obsecro abs te, ut istuc delictum
Desistas tantopere ire oppugnatum. Ni. nisi hinc abeas,
Quanq̃ tu bella es, malum tibi magnum dabo iam. Ba. patiar,
Non metuo, ne quid doleat, quod ferias. Ni. ut blandiloqua'st?
Hei mihi metuo. Ba. hic magis tranquillu'st. i hac mecũ intro, atq; ibi,
Si quid uis, filium concastigato. Ni. abin a' me scelus?
Ba. Sine mea pietas, exorem. Ni. exores tu me? Ba. ego quidem
Ab hoc certe exorabo. Ph. immo ego te oro, ut me intro abducas.
Ba. Lepidũ te. Ph. at scin quo pacto me ad te itro abducas? Ba. mecũ ut sis.
Ph. Omnia quæ cupio, commemoras. Ni. uidi ego hominem nequam,
Verum te neminem deteriorem. Ph. ita sum. Ba. i hac mecũ intro.
Vbi tibi sit lepide uictibus, uino, atq; unguentis.

Satis iam

Satis iã satis uos tristes. Ph. conuiuij me nihil poenitet, ut sum acceptus.
Ni. Quadringentis philippis filius me, & Chrysalus circũduxerunt.
Quem quidem ego ut non excruciem, alterũ tantum auri non mereream. Ba. quid tandem si dimidium
Auri redditur. i hac mecũ itro, atq; ut eis delicta ignoscas. Ph. faciet.
Ni. Minime, nolo, nihil moror sint sic, malo illos ulcisci ambo.
" Etiam tu homo nihili? Ph. quod Di dant boni, caue culpa amissis tua.
Dimidiũ auri datur, accipias. potesq;. & scortum accumbas. Ni. egon
Vbi filius corrumpatur meus, ibi potem? Ba. potandum est.
Ni. Age iã id, utut est, et si est dedecorũ, patiar facere, inducã animum.
Egon, quom haec cum illo accumbet, inspectem? Ba. immo equidem aedepol tecum accumbam,
Te amabo, et te amplexabor. Ni. caput prurit, perij. uix qdẽ negito.
Ba. Non tibi uenit in mentem ámabo, si dum uiuas, tibi bene facias,
" Iam pol id qdẽ esse haud plonginquom? neq; si hoc hodie amiseris,
" Post in morte id euẽturũ esse unq̃? Ni. qd ago. Ph. qd agas, etiã rogas?
Ni. Lubet, & metuo. Ba. qd metuis? Ni. ne obnoxius sim filio, & seruo.
Ba. Mel meũ ámabo, istaec fiunt. tuus est, unde illum censes sumere,
Nisi quod tu te illi dederis? hanc ueniam illis te exorem sine.
Ni. Vt terebrat? satin ut offirmatum quod mihi erat, id me exorat.
Tua sum opera, & propter te improbior. Ba. nusq̃ me auelles satin
Ego istuc habeo offirmatum. Ni. quod dixi semel, haud mutabo.
Ba. It dies, ite intro accubitum, filij uos expectant intus.
Ni. Quam nos qdẽ actutum emorimur. Ba. hic uesper est, uos seqmini.
Ph. Ducite nos quocunq; lubet, tanquam uobis addictos quidem.
Ba. Lepide ipsi hi sunt capti, suis filijs qui fecere insidias.

Circũduxere / Alterũ tãtũ / Accubare / Lõginquum. / Obnoxius. / Terebrare / Longinquum

GREX.

I senes, nisi fuissent nihili iam inde ab adolescentia,
h Non hic tantum flagitij facerent canis capitibus,
Neq; adeo haec faceremus, ni antehac uidissemus fieri,
Vt apud lenones riuales filijs fierent patres.
Spectatores, uos ualere uolumus, & clare applaudere.

MOSTELLARIA.

DRAMATIS PERSONAE.

TRANIO	SERVOS.
GRVNIO	SERVOS.
PHILOLACHES	ADOLESCENS.
PHILEMATIVM	MERETRIX.
SCAPHA	ANCILLA.
CALLIDATES	ADOLESCENS.
DELPHIVM	MERETRIX.
TEVROPIDES	SENEX.
SIMO	SENEX.
DANISCVS	SERVOS.

DANISTA.
ADVORSITOR.
LORARII.

ARGVMENTVM.

Anumisit emptos suos amores PHIlolaches,
Omnemq; absente rem suo absumit patre.
Senem, ut reuenit, ludificatur TRANIO.
m Terrifica monstra dicit sentiri in ædibus,
Et inde primum emigratum esse. interuenit
Lucripeta fœnus fœnerator postulans.
Ludosq; rursum fit senex, nam mutuum
Acceptum inde dicit seruos emptis ædibus.
Requirit quæ sunt, ait uicini proxumi,
Inspectat illas, post se derisum dolet.
Ab sui sodale gnati exoratur tamen.

ACTVS PRIMVS.
Grunio, Tranio, serui duo.

Xi e culina sis foras mastigia,
e Qui mihi inter patinas exhibes argutias.
Gr. Egredere herilis pernicies ex ædibus.
Tr. Ego pol te, ruri si uiuam, ulciscar probe.

Exi inquam

Gr. Exi inquam nidor e culina. quid lates?
Tr. Quid tibi, malum, hic ante ædeis clamitas?
An ruri censes te esse, abscede ab ædibus.
Abi rus. abi dierecte. abscede ab ianua.
En hoccine uolebas? Gr. perij, cur me uerberas?
Tr. Quia lubet nimis. Gr. patiar. sine modo adueniat senex.
Sine modo uenire saluom, quem absentem comes.
Tr. Nec uerisimile loquere, nec uerum frutex,
Comesse quenq̃ ut quisquam absentem possiet.
Gr. Tu urbanus uero scurra, delitiæ populi,
Rus mihi tu obiectas? sane credo Tranio
Quod te in pistrinum scis actutum tradier.
Cis hercle paucas tempestates Tranio
Augebis ruri numerum genus ferratile.
Nunc dum tibi lubet, licetq;, pota, perde rem,
Corrumpe herilem filium adolescentem optumum.
Dies noctesq; bibite, pergræcamini,
Amicas emite, liberate, pascite
Parasitos, obsonate pollucibiliter.
Hæc ne mandauit tibi cum peregre hinc ijt senex?
Hoccine modo hic rem curatam offendet suam?
Hoccine boni esse officium serui existumas,
Vt heri sui corrumpat absentis filium?
Nam ego illum corruptum duco, quom his factis studet.
Quo nemo adæque iuuentute ex omni attica
Antehac est habitus parcus, nec magis continens.
Is nunc in aliam partem palmam possidet,
Virtute id factum tua & magisterio tuo.
Tr. Quid tibi, malum, mea, ut quid ego agam curatio'st?
An ruri quæso non sunt quos cures boues?
Lubet potare, amare, scorta ducere.
Mei tergi facio hoc, non tui fiducia.
Gr. Quam confidenter loquitur fur. Tr. at te iupiter
Diq; omnes perdant, oboluisti allium
Germana illuuies, rusticus, hircus, hara suis,
Canem, capram commistam. Gr. quid tu uis fieri.
Non omnes possunt olere unguenta exotica,
Sicut tu oles, neq; superior accumbere,
Neq; tam selectis, q̃ tu uiuere, uictibus.

Tu tibi istos habeas turtures, pisces, aueis,
Sine me alliato fungi fortunas meas.
Tu fortunatus, ego miser. Tr. patiunda sunt.
Meum bonum me, te tuum maneat malum.
Quasi inuidere mihi hoc uidere Grumio,
Quia mihi bene est, & tibi male est, dignissimum est,
Licet me amare, & te bubulcitarier.
Me uictitare pulchre, te miseris modis.
Gr. O' carnificium cribrum, quod credo fore,
Ita te forabunt patibulatum per uias
Stimulis, huc si reueniat quamprimum senex.
Tr. Qui scis an tibi istuc eueniat priusq̃ mihi?
Gr. Quia nunq̃ merui, tu meruisti, & nunc meres.
Tr. Orationis operam compendi facito,
Nisi te mala re magna mactari cupis.
Gr. Eruom daturin estis bubus quod feram?
Date æs inhonestis. agite porro', pergite
Quo modo occœpistis. bibite, pergræcamini,
Este, ac ferite uobis saginam, cedite.
Tr. Tace atq; abiturus, ego ire in pyræum uolo
In uesperum parare piscatum mihi.
Eruom tibi aliquis cras faxo ad uillam afferat.
Quid est? quid tu me nunc obtuere furcifer?
Gr. Pol tibi istuc credo nomen actutum fore,
Dum intereas. Tr. sic sit. istuc actutum sino.
Gr. Ita'st. sed unum hoc scito nimio celerius
" Venire quod molestum est, q̃ id, quod cupide petas.
Tr. Molestus ne sis. nunc iam i rus, hinc te amoue.
Gr. Ne tu erres. hercle mihi præter hanc non facies moram.
Tr. Satin abijt? neq; quod dixi flocci æstumat.
Gr. Proh Di immortales obsecro uostram fidem,
Facite huc ut redeat noster q̃primum senex.
Triennium qui iam hinc abest, priusq̃ omnia
Perierint. & ædeis & ager, qui nisi huc redit,
Paucorum mensium sunt relictæ reliquiæ.
Nunc rus abibo. nam eccum herilem filium
Video corruptum hic ex adolescente optumo.

Philolaches

Philolaches adoleſcens.

Recordatus multum & diu cogitaui, argumentaq; multa
In pectus inſtitui ego atq; in corde meo, ſi quod eſt mihi
Cor, eã rem uolutaui & diu diſputaui, hominẽ quoius rei,
Quando natus eſt, ſimilẽ eſſe arbitrarer, ſimulacrumq́; habere, iam
Id repperi exemplum. nouarum eſſe ædium arbitror ſimilem,
Ego hominem quando hic natus eſt; ei argumenta rei dicam.
Atq; hoc uidetur haud uериſimile uobis. at ego faciam
Id eſſe ita ut credatis. & profecto ita eſſe, ut prædico,
Vero uincam. atq; hoc uoſmetipſi ſcio, perinde ut nunc ego
Eſſe autumo quando dicta audietis mea, haud uos aliter id
Dicetis. auſcultate donec argumenta dixero.
Simul autem gnauos eſſe ad hanc rem mecum uos omnes uolo.
Aedes quom extẽplo paratæ, expolitæ, factæ probe, examuſſim
Laudant fabrum, atq; ædes probãt. ſibi quiſq; inde exẽplũ expetũt.
Sibi quiſq; ſimile ſumit, ſumptu ſuo operam poſcunt ſuam.
Atq; ubi illo immigrat neq̃ homo indiligens cum pigra familia,
Immundus, inſtrenuus, hic iam ædibus uitium additur, bonæ
Quom curantur male. atq; illud fit ſæpe. tempeſtas uenit.
Confringit tegulas, imbriceſq;. ibi dominus indiligens
Reddere alias ne uolt. uenit imber. lauat parietes. perpluunt
Tigna, putrefacitq́; operam fabri. nequior iam factus eſt
Vſus ædium, atq; haud fabri culpa, ſed magna pars morã hãc ſibi
Induxerunt, quod nummo poteſt ſarciri, uſq; mantant, neq; id faciũt,
Donicum parietes ruunt, ædificantur ædes totæ denuo.
Hæc argumenta ego ædificijs dixi. nunc etiam uolo
Dicere, ut uos homines ædium eſſe ſimiles arbitremini.
Primum dum parentes fabri liberûm ſunt, & fundamentum
Liberorum ſubſtruunt, extollunt. parant ſedulo infirmitatem, et ut
In uſum boni, & in ſpeciem populo ſint, ſibiq; & materiem
Reparant, nec ſumptus ſibi ſumptui eſſe ducunt, expoliunt, docent
Litteras, iura & leges. ſumptu ſuo, & labore nituntur,
Vt alij ſibi eſſe illorum ſimiles expetant. ad legionem
Quom itur, adminiculũ eis dant tum iam aliquẽ cognatum ſuũ.
Eatenus abeunt à fabris, unum ubi emeritum eſt ſtipendium.
Igitur tum ſpecimen cernitur, quo eueniat ædificatio.
Nam ego ad id frugi uſq;, et probus fui, in fabrorum poteſtate dũ fui.
Poſteaq̃ immigraui in ingenium meum, perdidi operam fabrorum

Illico.oppidoq; uenit ignauia.ea mihi tempestas fuit.
Ea mihi aduentu suo q̃ primum grandinem, imbremq; attulit.
Hæc uerecundiam mihi & uirtutis modum deturbauit.texit.
Detexitq; me illico.post illa obtexere eam neglegens fui.
Continuo pro imbre amor aduenit.is usq; in pectus permanauit,
Permadefecit cor meum.nunc simul res, fides, fama, decusq; et uirtus
Deseruerunt.ego sum in usu factus nimio nequior.
Atq; ædepol ita hæc tigna humida putrent.non uideo mihi
Sarcire posse ædeis meas, quin totæ perpetue ruant.
Quin cum fundamento perierint.nec quisq̃ esse auxilio queat.
Cor dolet mihi.quom scio nunc ut sum, atq; ut fui olim, quo neq;
Industrior de iuuentute erat arte gymnastica, disco, hastis, pila,
Cursu, armis, equo.uictitabam uolupe parsimonia, & duricia.
Disciplinæ alijs eram.optumi quiq; expetebant eam sibi.
Nunc postq̃ nihili sum, id uero meopte ingenio repperi.

Philematium mulier. Scapha ancilla. Philolaches.

Iam pridem mecastor frigida non laui magis lubenter.
Nec unde me melius mea Scapha rerer ædificatam.
Sc. Euentus rebus in oĩbus, uelut in horreo horna messis
Magnifit. Ph. quid ea messis attinet ad meam lauationem?
Sc. Nihilo plus, q̃ lauatio tua ad messim. Philo. o' uenus uenusta,
Hæc illa est tempestas mea, mihi quæ modestiam omnem
Detexit, tectus qua fui. quam mihi amor & cupido
In pectus perpluit meum, neq; iam unquam obtegere possum.
Madent iam in corde parietes. periere hac oppido ædes.
Ph. Contempla ámabo mea Scapha satin hæc me uestis deceat.
Volo placere Philolacheti meo ocello, meo patrono.
Sc. Quin tu te exornas moribus lepidis, quom lepida tu te es.
Non uestem amatores mulieris amant, sed uestis fartum.
Philo. Ita me Di ament, ut lepida Scapha sapit scelesta multum.
Vt lepide omnes res tenet, sententiasq; amantium. Ph. qui nunc?
Sc. Quid est? Ph. quin me aspice et cõtempla, ut hoc me decet amiculũ.
Sc. Virtute formæ id euenit, te ut deceat, quicquid habeas.
Philo. Ergo ob hoc ædepol uerbũ te Scapha donabo ego hodie aliqui,
Neq; patiar te gratis hanc laudasse, quæ mihi placet.
Ph. Nolo ego te assentari mihi. Sc. nimis quidem tu stulta es mulier.
Eho mauis uituperari falso, q̃ uero extolli?

Ph. Equidem

Ph. Equidem pol uel falso, tamen laudari multo malo,
Quam uero culpari. ain alios meam speciem irridere,
Ego uerum amo. uerum uolo mihi dici. mendacem odi.
Sc. Ita tu me ames, ita Philolaches tuus te amet, ut uenusta es.
Philo. Quid ais scelesta? quomodo adiurasti? ita ego istam amarem?
Quid ita hæc me? id cur non additum est? infecta dona facio.
Perijt. quod iam promiseram tibi, dona perdidisti.
Sc. Equidem pol miror tam catam, tam doctam te, & bene doctam,
Non scire, & tam stulte facere. Ph. quin mone quæso si quid erro.
Sc. Tu ecastor erras. quæ illum expectes unum, atq; illi morem
Præcipue sic geras, atq; alios omneis asperneris.
Matronæ, non meretricium est, unum inseruire amantem.
Philo. Proh iuppiter. nam quod malũ uersatur meæ domi? ut Dij
Deæq; omnes me pessumis exemplis interficiant,
Nisi ego illam anum interfecero siti, fameq;, atq; gelu.
Ph. Nolo ego mihi male te Scapha præcipere. Sc. stulta es tu plane,
Quæ illum tibi æternum putas fore amicum, & beneuolentem.
Moneo ego te. te deseret ille ætate, & sacietate.
Ph. Non spero. Sc. insperata accidunt magis sæpe, quam quæ speres.
Postremo si dictis nequis perduci, ut uera hæc credas
Mea dicta, ex factis nosce rem. uides quæ sim, & quæ fui ante?
Nihilo ego, q̃ nunc tu amata sum, atq; uni modo gessi morem.
Qui pol me ubi ætate hoc caput colorem commutauit,
Reliquit, deseruitq; me, tibi idem futurum credo.
Philo. Vix comprimor, quin inuolem illi in oculos stimulatrici.
Ph. Solam illi meo soli censeo esse oportere obsequentem,
Solam ille me soli sibi suo quom liberauit.
Philo. Proh Dij immortales mulierem lepidam & pudico ingenio,
Bene hercle factum, & gaudeo mihi nihili esse huius caussa.
Sc. Inscita ecastor tu qdem es. Ph. quapropter? Sc. quæ istuc cures,
Vt te ille amet. Ph. cur obsecro non curem? Sc. libera es iam,
Tu iam, quod quærebas habes. ille te nisi amabit ultro,
Id pro capite tuo quod dedit, perdiderit tantum argenti.
Philo. Perij hercle, ni ego illam pessumis exemplis enicasso.
Illa hanc corrumpit mulierem male suada uolgi lena.
Phi. Nunq̃ ego illi possum gratiam referre, ut meritu'st de me
Scapha, id tu mihi ne suadeas, ut illum minoris pendam.
Sc. Et hoc unum facito cogites, si illum inseruibis solum,
Dum tibi nunc hæc ætatula est, in senecta male querere.

Laudari falso.
Culpari non.
Adiurare
Morẽ gerere.
Aspernari.
Inseruire
Male suada
Inseruire

Philo. In aginam ego nunc me uelim uerti, ut ueneficæ illi
Fauces prehendam, atq; enicem scelestam stimulatricem.
Ph. Eundem animum oportet nunc mihi esse gratum, ut impetraui,
Atq; olim, priusꝙ id extudi, quom illi subblandiebar.
Philo. Dij me faciant quod uolunt, ni ob istam orationem
Te liberasso denuo, & ni Scapham ego enicasso.
Sc. Si tibi acceptum est illum fore unicum tibi sempiternum,
Atq; illum amatorem tibi proprium futurum in uita,
Soli gerundum censeo morem, & capiundos crines,
Vt fama est, homini, exinde in sole pecuniam inuenire.
Ph. Ego si bonam famam mihi seruasso, sat ero diues.
Philo. Si quidem hercle uendundum sit, pater uenibit multo potius,
Quam te, me uiuo, unꝙ sinam egere, aut mendicare. Sc. quid illis
Futurum est cæteris, q te amant? Ph. magis amabunt quom uidebũt
Gratiam referentem. Philo. utinã nũc meus mortuus pater nũcietur,
Vt ego exhæredem meis me bonis faciam, atq; hæc sit hæres.
Sc. Iam ista quidem absumpta res erit. quãdo dies noctesq; estur,
Bibitur. neq; quisꝙ parsimoniam adhibet. sagina plane est.
Philo. In te hercle certu'st principium, ut sim parcus, experiri,
Nam neq; edes quicꝙ, neq; bibes apud me ijs diebus.
Ph. Si quid tu in illum bene uoles loqui, id loqui licebit.
Nec recte si illi dixeris, iam ecastor uapulabis.
Philo. Aedepol summo Ioui si uiuo argento sacrificassem,
Pro illius capite, quod dedi, nunꝙ æque id bene collocassem,
Vt uideas eam medullitus me amare. oh probus homo sum.
Qui pro me causam diceret, patronum liberaui.
Sc. Video te nihilipendere omneis homines præ Philolache.
Nunc ne eius causa uapulem, tibi potius assentabor.
Is acceptus. sat habes tibi fore illum amicum sempiternum.
Ph. Cedo mihi speculum & cũ ornamentis arculã actutũ Scapha,
Ornata ut sim, quom ueniat huc Philolaches mea uoluptas.
Sc. Mulier quæ se, suamq; ætatem spernit, speculo elusa est,
Quid opus speculo tibi, quæ tute speculo speculum es maximum?
Philo. Ob istuc uerbum, nequicꝙ tam lepide dixeris,
Dabo aliquid hodie. Sc. pertuli tibi Philematium mea.
Ph. Suo quiq; loco uide an capillus compositu'st commode.
Sc. Vbi tu commodes, capillum commodum esse credito.
Philo. Vah quid illa potest peius quicꝙ muliere memorarier?
Nunc assentatrix scelesta est, dudum aduersatrix erat.

Ph. Cedo cerusam. Sc. quid cerusa opus est? Ph. nã q̃ malas oblinam.
Sc. Vna opera ebur atramento candefacere postules.
Philo. Lepide dictum de atramento atq; ebore. euge plaudo Scaphæ.
Ph. Tum tu igitur cedo purpurissum. Sc. non do. scita es tu quidem.
Noua pictura, interpolare uis opus lepidissimum.
Non istanc ætatem oportet pigmentum ullum attingere.
Neq; cerusam, neq; melinum, neq; aliam ullam offuciam.
Cape igitur speculum. Philo. hei mihi misero sauium speculo dedit.
Nimis uelim lapidem, qui ego illi speculo imminuam caput.
Sc. Linteum cape. tuq; exterge tibi manus. Ph. quid ita obsecro?
Sc. Vt speculum tenuisti, metuo ne oleant argentum manus.
Ne usq̃ argentum te accepisse suspicetur Philolaches.
Philo. Non uideor uidisse lenam callidiorem ullam alteram,
Vt lepide atq; astute in mentem uenit de speculo. Ph. mane,
Etiam ne unguentis unguendam censes? Sc. minime feceris.
Ph. Qua propter? Sc. quia castor mulier recte olet, ubi nihil olet.
Nam istæc ueteres quæ se unguentis unctitant interpoles,
Vetulæ, edentulæ, quæ uitia corporis fuco occultant,
Vbi sese sudor cum unguentis consociauit, illico
Itidem olent, quasi quom una multa iura confundit coquos.
Quid oleas nescias. nisi id unum male olere intellegas.
Philo. Vt perdocte cuncta callet. nihil hac docta doctius.
Verum illic esse maxima pars uostrorum intellegit,
Quibus anus domi sunt uxores, quæ uos dote meruerunt.
Ph. Agedum contempla aurum, & pallam. satin hæc decent Scapha?
Sc. Non me curare istuc oportet. Ph. quẽ obsecro igitur? Sc. eloquar.
Philolaches nequid emat, nisi quod tibi placere censeat.
Nam amator meretricis mores sibi emit, auro & purpura.
Quid opus est, quod suum esse nolit, ei ultro ostentarier?
Purpura ætas occultanda est. aurum turpi mulieri.
Pulchra mulier nuda erit, q̃ purpurata, pulchrior.
›› Postea nequicq̃ exornata est bene, si morata est male.
›› Pulchrum ornatum, turpes mores peius cœno collinunt.
Nam næ si pulchra est, nimis ornata est. Philo. nimis diu
Abstineo manum. quid hic uos tam diu agitis? Ph. ego tibi
Me exorno, ut placeam. Philo. at mihi quidem sic ornata es satis.
Abi tu intro. atq; ornamenta hæc aufer. sed uoluptas mea
Mea Philematium potare tecum collubitum est mihi.
Ph. Lubet & ædepol mihi tecum, nam quod tibi, idem mihi lubet

Mea uoluptas. Philo. iam istuc uerbum uile'st uiginti mnis.
Cedo' amabo decumbe. emptum tibi dare hoc uerbum uolo.
Etiam nunc decem minæ apud te sunt. uel rationem puta,
Triginta mnas pro capite tuo dedi. Ph. cur exprobras?
Philo. Ego'ne id exprobrem, qui mihimet cupio id opprobrier?
Nec quicquam argenti locaui tamdiu usquam æque bene.
Ph. Certe ego, q te amo, operam nusquam melius potui ponere.
Philo. Bene igitur ratio accepti, atq; expensi inter nos conuenit.
Tu me amas. ego te amo, merito id fieri uterq; existumat.
Hæc qui gaudent, gaudeant perpetuo suo semper bono. Ph. age
Accumbe igitur. cedo' aquam manibus puer. appone hic mensulam.
Qui inuident, ne unq̃ eorum quisq̃ inuideat prorsus commodis.
Sc. Vide tu an ibi sint unguenta. Philo. qd opus est, cũ stacte accubo.
Sed est ne hic meus sodalis. qui huc incedit cum amica sua?
Is est Callidates. cum amica eccum incedit. euge oculus meus.
Conueniunt maniplares, eccos prædam participes petunt.

Callidates. Scapha. Delphium. Philolaches. Philematium.

Duorsum mihi uenire ad Philolachem uolo tempori. Sca
Audi, en tibi ĩpetratũ est. Ca. nã illi ubi sunt. effugi foras,
Ita me ibi male conuiuij, sermonisq; pertæsum.
Nunc comessatum ibo ad Philolacheten. ubi nos hilari
Ingenio & lepido accipiet. ecquid tibi uideor mammam
Adire? De. semper hoc modo moratis debebas
Vti. Ca. uis'ne ego te, ac tu me amplectare? De. si tibi est cordi
Facere, licet. Ca. lepida es, duce me amabo. De. caue'ne cadas,
Asta. Ca. oh oh ocellus es meus. tuus sum alumnus. mel meum.
De. Caue modo'ne prius in uia accumbas, q̃ illic, ubi
Lectus est stratus, quo imus. Ca. sine sine cadere me, sines
Et hoc quod mihi in manu est? De. si cades, nõ cades qn cadam tecũ.
Iacenteis tollet nos postea ambos aliquis. Sc. madet homo.
Ca. Tun mea uis mammam adire? De. cedo' manum. nolo equidem te
Affligi. Ca. en tene, age simul quo ego eam an scis? De. scio. Ca. in mentem uenit.
De. Modo. Ca. nẽpe domũ eo comessatũ. De. immo istuc qdẽ memini.
Philo. Num non uis me obuiã hisce ire anime mi? Ph. illico ex oĩbus
Optume uolo. Philo. iam reuortar. Ph. diu est iam id mihi. Ca. ecqs hic est? Philolaches adest.

Cal. En Philolaches, salue amicissume mihi hoīum oīum. Ph. Dij te amēt,
Accuba Callidates, unde agis te? Ca. unde homo ebrius. Ph. probe,
Quin amabo accubas Delphium mea. Ca. da illi quod bibat,
Dormiam ego iam. De. num mirum hic, aut nouom quippiā facit?
Philo. Quid ego hoc faciam postea mea. Ph. sic sine eum quiescere.
Age tu interim da Delphio cito cantharum Erotium.

ACTVS SECVNDVS.

Tranio. Philolaches. Callidates. Delphium. Philematium.

Vppiter supremus summis opibus atq; industrijs
i Me perisse, & Philolacheten cupit herilem filium.
Occidit spes nostra. nusquam stabulum est confidentiæ,
Nec salus nobis saluti iam esse, si cupiat, potest.
Ita altum erroris montem maxumum ad portum modo
Conspicatus sum. herus aduenit peregre. perijt Tranio.
Ecquis homo est, qui facere argenti cupiat aliquantum lucri?
Qui hodie sese excruciari meam uicem possit pati?
Vbi sunt isti plagipatidæ ferritribaces uiri?
Vel isti qui trium nummorum caussa subeunt sub hasta?
Vbi qui dindymeneis hastis corpus transfigi solent?
Ego dabo ei talentum, primus qui in crucem excurrerit:
Sed ea lege ut offigantur bis pedes, bis brachia.
Vbi id erit factum, à me argentum petito præsentarium.
Sed ego sum næ infelix, qui non curro curriculo domum.
Philo. Adest obsonium. eccum Tranio à portu uenit.
Tr. Philolaches. Philo. quid est? Tr. ego & tu. Philo. quid? Tr. & ego & tu perijmus.
Philo. Quid ita? Tr. pater adest. Philo. quid ego ex te audio? Tr. absumpti sumus.
Pater inquam uenit tuus. Philo. ubi est is obsecro? Tr. hic adest.
Philo. Quis id ait? quis uidit? Tr. egomet inq̄ uidi. Philo. uæ mihi.
Quid ego agam nunc? Tr. nunquid tu, malum, me rogitas qd agas?
Accumbas. Philo. tu en uidisti? Tr. egomet inq̄. Philo. certe inq̄ occidi
Si tu uera memoras. Tr. quid mihi sit boni, si mentiar?
Philo. Quid ego nunc faciam? Tr. iube hæc hinc omnia amolirier.
Quis istic dormit? Philo. Callidates. Tr. suscita istum Delphium.
De. Callidates, callidates uigila. Ca. uigilo. cedò ut bibam.
De. Vigila, pater aduenit peregre Philolachis. Ca. ualeat pater.

Plagipatide.
Ferritribaces.
presentarium
Amoliri
Suscitare

Philo.Valet ille quidem.atq; ego disperij.Ca.disperisti? qui potest?
Philo.Quæso exurge,pater aduenit.Ca.tuus uenit pater?
Iube abire rursum.quidnam illi reditio etiam huc fuit?
Philo.Quid ego agã? pater iã hic me offendet miserũ adueniens ebriũ,
Adeis plenas conuiuarum,& mulierum.miserum est opus,
Sicut ego aduentu patris,nunc quæro, quid faciam miser.
Tr.Ecce autem hic deposuit caput,& dormit, suscita.
Philo.Etiam uigilas? pater inq̃ aderit iam hic meus.Ca.ain tu pater?
Cedo soleas mihi,ut arma capiam.ego pol iam occidam patrem.
Philo.Perdis rẽ.tace amabo.abripite huc intro actutũ inter manus.
Ca.Iam hercle ego uos pro matula habebo,nisi matulam datis.
Philo.Perij.Tr.habe bonũ animũ.ego istũ lepide medicabor metum.
Ph.Nullus sum Tr.taceas.quin ego ista hæc sedens medicabor tibi.
Satin habes,si ego ita aduenientem patrem faciam tuum,
Non modo ne introeat,uerum etiam ut fugiat longe ab ædibus?
Vos modo hinc abite intro,atq; hæc hinc propere amolimini.
Philo.Vbi ego ero? Tr ubi maxume esse uis,cũ hac,tu cum istac eris.
De.Quid est igitur? abeamus hinc nos.Ca.non hoc,non Delphium
Metuas potare,haud tantillo hac quidem caussa minus.
Philo.Hei mihi,cõmista hæc blanda dicta quo eueniant madeo metu.
Tr.Potin animo ut sis quieto,& facias quod iubeo? Phi.potest.
Tr.Omnium primum Philematium intro abi.& tu Delphium.
Ph.Morigeræ tibi erimus ambæ.Tr.ita ille faxit Iuppiter.
Animum aduorte nunc tu iam quæ uolo accurarier.
Omnium primum dum ædes iam fac occlusæ sient.intus
Caue mutire quenq̃ sieris.Philo.curabitur.
Tr.Tanq̃ si intus natus nemo in ædibus habitet.Philo.licet.
Tr.Neu quisq̃ responset,quando hasce ædeis pultabit senex.
Philo.Nunquid aliud? Tr.clauim mihi harunsce ædium nunc iam
Iube efferri intus.hasce ego ædeis occludam hinc foris.
Philo.In tuam custodiam me,& meas spes,trado Tranio.
Tr.Pluma haud interest patronus,an cliens fuat
„ Homini,quoi nulla in pectore est audacia.
„ Nam quoiuis homini,uel optimo uel pessimo,
„ Quamuis de subito facile est facere nequiter.
Clauim cedo.atq; abi intro.atq; occlude ostium.
Verum id uidendu'st,id uiri docti est opus,
Quæ designata sint,& facta nequitia,
Nequid patiantur,quamobrem pigeat uiuere.

Tranquille cuncta, & ut proueniant sine malo,
Sicut ego efficiam, quae facta hic turbabimus,
Profecto ut liqueant omnia & tranquilla sint,
Neq; quicq̃ nobis pariant ex eo incommodi.
Sed quid tu egrederis? at spero iam iam optume
Praeceptis paruisti. Ph. iussit maxumo
Opere orare, patrem aliquo ut absterreres modo,
Ne intro iret ad se. Tr. quin etiam hoc illi dicito
Facturum me, ut ne etiam aspicere aedeis audeat.
Capite obuoluto ut fugiat summo cum metu.
Clauim cedo. atq; abi hinc intro. atq; occlude ostium,
Et ego hinc occludam. iube uenire nunc iam.
Ludos ego hodie uiuo praesenti huic seni
Faciam, quod credo mortuo nunquam fore.
Concedam a foribus huc. hinc speculabor procul,
Vnde aduenienti sarcinam imponam seni.

Teuropides senex. Tranio seruos.

Abeo Neptune gratiam magnam tibi,
h Quom me amisisti uix a te uiuom modo.
Verum si posthac me pedem latum modo,
Scies imposuisse in undam, haud caussa'st illico,
Quod nunc uoluisti facere, quin facias mihi.
Apage, apagete a me. nunc iam ego post hunc diem
Quod crediturus tibi fui, omne credidi.
Tr. Aedepol Neptunne peccauisti largiter,
Qui occasionem hanc amisisti tam bonam.
Te. Triennio post aegypto aduenio domum,
Credo expectatus ueniam familiaribus.
Tr. Nimio pol ille potuit expectatior
Venire, qui te nunciaret mortuum.
Te. Sed quid hoc? occlusa ianua est interdius.
Pultabo. heus ecquis istas hic aperit fores?
Tr. Quis homo est, qui nostras aedeis accessit prope?
Te. Meus seruos hic quidem est Tranio. Tr. o Teuropides,
Here salue. saluom te aduenisse gaudeo.
Vsq; inualuisti? Te. usq;, ut uides. Tr. factum optume.
Te. Quid uos insani ne estis? Tr. Quidum? Te. sic quia

Absterreres

Obuoluto capite

Inualuisti.

Servuat in ædibus.

Foris ambulatis. natus nemo in ædibus
Seruat, neq; qui recludat, neq; qui respondeat.
Pultando pedibus penè confregi hasce ambas.
Tr. Ehò, an tu tetigisti has ædeis? Te. cur non tangerem?
Quin pultando inq̃ penè confregi fores.
Tr. Tetigistin? Te. tetigi inq̃, & pultaui. Tr. uah. Te. quid est?
Tr. Male hercle factum. Te. quid est negocij? Tr. non potest
Dici q̃ indignum facinus fecisti, & malum.
Te. Quid iam? Tr. fuge obsecro atq; abscede ab ædibus.
Fuge huc. fuge ad me propius. tetigistin foreis?
Te. Quomodo pultare potui, si non tangerem?
Tr. Occidisti hercle. Te. quem mortalem? Tr. omnes tuos.
Te. Di te deæq; omnes perduaxint cum isto omine.
Tr. Metuo, te atq; istos expiare ut possies.
Te. Quamobrem, aut quam subito rem mihi apportas nouam?
Tr. Et heus iube illos illinc àmabo abscedere.
Te. Abscedite. Tr. ædes ne attingite. quin tangite
Vos quoq; terram. Te. obsecro hercle, quin eloquere iam.
Tr. Quia septem menses sunt, cum in hasce ædes pedem

Emigrauimus

Nemo intro tetulit, semel ut emigrauimus.
Te. Eloquere quid ita. Tr. circumspice dum, nũquis est
Sermonem nostrum qui aucupet? Te. tutum probe.
Tr. Circumspice etiam. Te. nemo est, eloquere nunc iam.

Capitalis

Tr. Capitalis ædis facta est. Te. quid est? non intellego.
Tr. Scælus inquam factu'st iamdiu antiquom, & uetus,
Antiquom id adeo, nos nunc factum inuenimus.
Te. Quid istuc est scæleste? aut quis id fecit? cedò.
Tr. Hospes necauit hospitem captum manu,
Iste, ut ego opinor, qui has tibi ædeis uendidit.

Defodere

Te. Necauit? Tr. aurumq; ipsi ademit hospiti,
Eumq; hic defodit hospitem ibidem in ædibus.
Te. Qua propter id uos factum suspicamini?
Tr. Ego dicam, ausculta ut foris cœnauerat
Tuus gnatus, postq̃ redit à cœna domum,
Abimus omnes cubitum, condormiuimus.
Lucernam forte oblitus fueram extinguere,
Atq; ille exclamat de repente maximum.
Te. Quis homo? an gnatus meus? Tr. sic, tace. ausculta modo.
Ait uenisse illum insomnis ad se mortuum.

Te. Nempe

Te. Nempe ergo insomnis? Tr. ita. sed ausculta modo.
Ait illum hoc pacto sibi dixisse mortuum.
Te. Insomnis? Tr. mirum quin uigilanti diceret,
Qui ab hinc sexaginta annis occisus foret.
Interdum inepte stultus es. Te. taceo. Tr. ecce quæ ait.
Ego transmarinus hospes sum Diapontius.
Hic habito. hæc mihi dedita est habitatio,
Nam me in Acherontem recipere Horcus noluit.
Quia præmature uita careo. per fidem
Deceptus sum. hospes hic me necauit. isq; me
Defodit insepultum, clàm ibidem in hisce ædibus
Scelestus auri caussa. nunc tu hinc emigra.
Scelestæ hæ sunt ædes, simpla est habitatio.
Quæ hic monstra fiunt, anno uix possum eloqui.
Secede. Te. quid obsecro factu'st? Tr. concrepuit foris.
Hic me percussit. Te. guttam haud habeo sanguinis.
Viuom me accersunt ad Acherontem mortui.
Perij hisce hodie hanc confabulabunt fabulam.
Nimis q̃ formido' ne manufesto hic me opprimant.
Tr. Quid tute tecum loquere? abscede ab ianua.
Fuge obsecro hercle. Te. quo fugiam? etiam tu fuge.
Tr. Nihil ego formido. pax mihi est cum mortuis.
Te. Heus Tranio. Tr. non me appellabis, si sapis.
Nihil ego commerui, neq; has percussi fores.
Te. Quæso quid egre est, qui te agitat Tranio?
Qui cum istæc loquere? Tr. an quæso tu appellaueras?
Ita me Di amabunt, mortuum illum credidi
Expostulare, quia percussisses fores,
Sed tu etiam ne astas, nec quod dico obtemperas?
Te. Quid faciam? Tr. caue respexis. fuge atq; operi caput.
Te. Cur non fugis tu? Tr. pax mihi est cum mortuis.
Te. Scio. modo igitur cur tantopere extimueras?
Tr. Nihil me curassis inquam, ego mihi prouidero.
Tu ut occœpisti, tantum quantum quis, fuge.
Atq; herculem inuocabis. Te. hercules te inuoco.
Tr. Et ego hodie ut det senex magnum malum.
Proh Di immortales, obsecro uostram fidem.
Quid ego hodie negocij confeci, malum.

ACTVS TERTIVS.

Danista. Tranio. Teuropides.

Celestiorem ego annum locando argento fœnori
Nunquam ullum uidi, q̃ hic mihi annus obtigit.
A mane ad noctem totum usq; in foro ago diem,
Locare argenti nemini nummum queo.
Tr. Nunc pol ego peri plane in perpetuum modum.
Danista adest, qui dedit, qui amica est empta quoq;.
Manifesta res est, nisi quid occurro prius,
Ne hoc senex resciscat, ibo huic obuiam.
Sed quid nam hic sese tam cito recipit domum?
Vt metuo ne de hac re quippiam inaudiuerit.
Accedam atq; appellabo. at q̃ timeo miser.
Nihil est miserius q̃ animus hominis conscius,
Sicut me nunc habet. uerum ut ut res hæc sese habet,
Pergam turbare porro. ita hæc res postulat.
Vnde is? Te. conueni illum unde hasce ædes emeram.
Tr. Num quid dixisti de illo, quod dixi tibi?
Te. Dixi hercle uero illi omnia. Tr. hei misero mihi.
Etiam fatetur de hospite? Te. immo pernegat.
Tr. Cape hercle te obsecro cum eo una iudicem.
Sed eum uideto ut capias, qui credat mihi.
Tam facile uinces, q̃ pirum uolpes comest.
Metuo ne technæ meæ perpetuo perierint.
Te. Quid tu te tecum? Tr. nihil enim. sed dic mihi.
Dixtin quæso? Te. dixi inquam atq; ordine omnia.
Tr. Etiam fatetur de hospite? Te. immo pernegat.
Tr. Negat? quom rogitas? Te. dicam si confessus siet,
Quid nunc faciundum censes? Tr. egon quid censeam?
Cape obsecro hercle te cum eo una iudicem.
Sed eum uideto ut capias qui credat mihi.
Tam facile uinces, q̃ pirum uolpes comest.
Da. Misericordias tandem habere hominem oportet.
Illi bucedæ erunt multo potius q̃ ego
Sim restio, mane tu atq; assiste ilico.
Sed philolachetis eccum seruom Tranium,
Qui mihi neq; fœnus neq; sortem argenti danunt.
Te. Quo nunc te agis? Tr. nequoq̃ abeo. næ ego sum miser

Scelestus

Scelestus natus. Deis inimicis omnibus.
Iam illo præsente adibit me. næ ego sum miser.
Ita & hinc & illinc mihi exhibent negocium.
Sed occupabo adire. Da. hic ad me it. saluos sum.
Spes est de argento. hic hilarus est. Tr. frustra est homo.
Saluere iubeo te mi Saturites bene.
Da. Salue et tu. qd de argēto? Tr. molestus ne sis, nemo dat age qd lubet.
Tu solus credo fœnore argentum datas. abi sis belua.
Continuo aduenieus pilum iniecisti mihi.
Da. Hic homo est inanis. Tr. hic homo est certe hariolus.
Da. Quin tu istas mutiscis tricas? Tr. quin quid uis cedo?
Da. Vbi Philolaches est? Tr. nunquam potuisti mihi
Magis opportunus aduenire, q̃ nunc aduenis.
Da. Quid est? Tr. concede huc. Da. quin mihi argentum redditur?
Tr. Scio te bona esse uoce. ne clama. Da. hercle ego
Vero clamabo. Tr. ahah morem mihi gere.
Da. Quid tibi ego morem uis geram? Tr. abi quæso hinc domum.
Da. Abeam? Tr. redito huc circiter meridiem.
Da. Reddetur ne igitur fœnus? Tr. reddetur, nunc abi.
Da. Quid ego huc recursem? aut operam sumam, aut conteram?
Quid si hic manebo potius ad meridiem?
Tr. Immo abi domum. uerum hercle dico. abi modo.
Da. Quin uos mihi fœnus date. quid hic nugamini?
Tr. Tu hercle, næ tu. hinc abi modo. ausculta mihi.
Da. Iam ego hercle nominabo illum. Tr. euge strenue.
Beatus uero es nunc quom clamas me ut puto.
Da. Multos me hoc pacto iam dies frustramini.
Molestus si sum, reddite argentum. abiero.
Tr. Responsiones omnes hoc uerbo eripit.
Sortem accipe. Da. immo fœnus id primum uolo.
Tr. Quid tu nunc hominum te omnium deterrume
Venisti huc extentatum? agas quod in manu est.
Non dat. non debet. Da. non debet? Tr. nec erit quidem.
Ferre hoc potes. an id mauis, ut abeat foras
Vrbem, exuletq; à patria sua caussa tui?
Quin sortem potius dare licebit. Da. quin non peto.
Cedo fœnus, redde fœnus, fœnus reddite,
Daturin estis actutum mihi? date fœnus.
Tr. Fœnus illic fœnus, hic nescit quidem nisi fœnus fabularier,

Vero, te neq; ego tetriorem beluam
Vidisse me unquam, neq; peiorem censeo.
Da. Non ædepol nunc me istis tu uerbis territas.
Tr. Calidum hoc est, & si procul abest uritat male.
Te. Quid illud est fœnus? Tr. at etiam & sortem dabit.
Pater cum aduenict peregre iam multo prius,
Is tibi & fœnus & sortem dabit,
Næ inconciliate quid nos porro postules,
Vide num moratur. Da. quin feram siquid datur.
Tr. Danista etiam respicis. Da. mihi molestus ne sis.
Tr. Vide ut fastidit simia. Da. mihi sum sic sum,
Libet esse quid id tu curas? manes tu ne illico
Impure parasite? Tr. quin parasitus sum.
Da. Ego enim dicam, cibo perduci potes quouis.
Tr. Ferocem facis, quia te æratus amat. Da. num oculi dolent.
Tr. Cur? Da. quia fumus molestus est. Tr. tace sis faber,
Qui cudere soles plumbeos nummos. Da. non potes
Tu cogere me ut tibi male dicam. Tr. noui te.
Is me suam quidem pol optat culcitrulam.
Da. Si sobrius sis, male non dicas. Tr. tibi obtemperem,
Quom tu mihi nequeas? Da. at tu mecum pessume.
Tr. Aduorsus quæso hercle abstine iam sermonem de rebus istis.
Te. Quid ais tu. Tr. quid uis. Te. quis illic est, quid illic petit?
Quid Philolacheten gnatum compellat ferox?
Sic & præsenti tibi facit conuitium?
Quid illi debetur? Tr. obsecro hercle te, iube
Obtrudi argentum ob os impurum belluæ.
Te. Iubeam? Tr. iube homini argento os uerberarier?
Da. Perfacile ego ictus perpetior argenteos.
Te. Quod illud argentum est? Tr. huic debet Philolaches
Paulum. Te. quantillum. Tr. quasi quadraginta minas
Ne sane id multum censeas. Te. paululum id quidem est?
Tr. Audin? uidetur obsecro hercle idoneus,
Danista qui sit, genus quod improbissimum est.
Te. Non ego istuc curo qui sit unde sit, id uolo
Mihi dici, atq; id me primum scire expeto.
Ab eo etiam argenti fœnus creditum audio.
Tr. Quatuor quadraginta illi debentur minæ.
Dic te daturum ut abeat. Te. egon dicam dare?

Tr. Dic

Tr. Dic. Te. ego ne? Tr. tu ipsus dic, modo ausculta mihi.
Promitte age inquam ego iubeo. Te. responde mihi.
Quid eo est argento factum? Tr. saluom est. Te. soluite
Vosmet igitur si saluom est. Tr. aedes filius
Tuus emit. Te. aedeis? Tr. aedeis. Te. euge Philolaches.
Patrizat, & iam homo in mercatum auortitur.
Ain tu aedeis? Tr. aio inquam. Te. sed quoiusmodi?
Tr. Qui scire possum? Te. uah. Tr. quid est? Te. ne me roga.
Tr. Nam quid ita specula clamas clamorem merum?
Te. Bene hercle factum. quid eas quanti destinat?
Tr. Talentis magnis totidem, quot ego, & tu sumus.
Sed Arraboni has dedit quadraginta minas,
Hinc sumpsit illi quas dedimus. satin intellegis?
Nam postquam hic aedeis uiderat, ut dixi tibi,
Continuo est alias aedeis mercatus sibi.
Te. Bene hercle factum. Da. heus iam appetit meridies.
Tr. Absolue hunc quaeso uomitum. ne hic nos enicet
Quatuor quadraginta illi debentur minae.
Et sors. & foenus. tantum est. Da. nihilo plus peto.
Tr. Velim quidem hercle ut uno nummo plus petas.
Te. Adolescens mecum habe rem. Tr. nempe abs te petet.
Petito ab eo cras. Da. sat habeo. si cras fero.
Tr. Malum quod isti Dij deaeq; omnes duint.
Ita mea consilia perturbat planissume.
Nullum aedepol hodie genus est hominum tetrius,
Nec minus bono cum iure, q̃ danisticum.
Te. Qua in regione istas aedeis emit filius?
Tr. Ecce autem perij. Te. dicis ne hoc quod te rogo?
Tr. Dicam. sed nomen domini quaero quod siet.
Te. Age comminiscere ergo. Tr. quid agam nunc iam?
Nisi in uicinum hunc proxumum mendacium
Eas emisse aedeis dicam huius filium.
Calidum hercle audiui esse optumum mendacium.
Quicquid Dij dicunt, id decretum est dicere.
Te. Quid igitur iam commentus? Tr. Dij istum perduint.
Immo istunc potius. de uicino hoc proxumo
Tuus emit aedeis filius. Te. bona fide?
Tr. Siquidem es argentum redditurus, tum bona,
Si redditurus non es, non emit bona.

Destinare
Arrabo
Appetere
Comminiscor

Te. Non in loco emit perbono. Tr. immo peroptumo.
Te. Cupio hercle inspicere has ædeis. pulta dum fores,
    Atq; euocato aliquem intus ad te Tranio.
Tr. Ecce autem nunc iterum quid dicam nescio.
    Iterum iam ad unum saxum me fluctus efferunt
    Quid nunc? non hercle, quid nunc faciam? ecce
    Manifesto teneor. Te. euoca dum aliquem foras,
    Roga circunducat. Tr. heus tu. at hic sunt mulieres,
    Videndum est primum, utrum eæ uelint ne, an non uelint.
Te. Bonum tu æquomq; oras. percontare, & roga,
    Ego hic tantisper dum exis, te opperiar foris.
Tr. Dij te deæq; omnes funditus perdant senex.
    Ita mea consilia undiq; oppugnas mala.
    Faciam & pultabo fores,
    Heus ecquis hic est, maxumam qui his iniuriam
    Foribus defendat? Ecquis huc exit, atq; aperit?
    Nemo hinc quidem foras exit, ut esse addecet,
    Nequam homines ita sunt. sed eo magis cauto est opus,
    Ne quisquam huc exeat qui me mulctet male.
    Fuge. optume eccum dominus ædium foras.
    Simo progreditur ipsus. huc concessero
    Dum mi senatum consilij in cor conuoco.
    Igitur tum accedam huc, quando quid agam inuenero.

Simo senex. Tranio seruus.

m Elius hoc anno non mihi fuit domi.
    Nec qui esca una sibi me demeruerit magis
    Vxor. nam prandium mihi perbonum dedit.
    Nunc illa dormitum iubet me ire, minime.
    Non bonus est somnus homini de prandio. apage.
    Ex ædibus me clanculum edidi foras.
    Tota mihi turget uxor nunc domi scio.
Tr. Parata res mala est in uesperum huic seni.
    Nam & cœnandum, & cubandum, si intrabit, male.
Si. Quom magis ac magis ego cogito cum meo animo,
    Si quis domi dotatam uxorem habet male,
    Neminem sollicitat ire dormitum sopor.
    Odiosa hæc. exequi certa res est, ut abeam
    Potius hinc ad forum, quam nunc domi cubem.

Atque

Atq; ego pol nescio ut moribus uostræ sient,
Hæc scio q̃ me habeat male. peius posthac fore, q̃ fuit mihi.
Tr. Abitus tuus tibi senex fecerit male.
Nihil erit, quod deorum nullum accusites.
Te ipsum iure optumo merito incuses licet,
Sed tempus hunc est me senem nunc alloqui.
Hoc habeo. repperi senem qui ducerem,
Quoq; dolo a me procul dolorem pellerem.
Accedam. Di omnes plurimum te ament Simo.
Si. Saluos sis Tranio. Tr. ut uales? Si. ego, non male.
Quid agis? Tr. hominem optumum teneo. Si. amice facis,
Quom me laudas. Tr. decet certe. Si. hercle ego haud bonum
Te teneo seruom. Tr. qui dum? Si. eia mastigia
Nunquid ad merendam istic ero? quid nunc? q̃ mox?
Tr. Quid est? Si. quid hic solet fieri? Tr. quid id est? Si. loquar.
Sic decet, absente ut hero, filio morem geras.
Vita q̃ sit breuis simul cogitas? Tr. hem tandem quidem
Percepi super his rebus nostris te loqui.
Si. Musice hercle agitis ætatem. itaq; uti uos decet,
Vino, & uictu, piscatuq; probo electili
Vitam colitis. Tr. immo sic uita antehac erat.
Nunc nobis istæc exciderunt omnia.
Si. Qui dum? Tr. quia oppido occidimus omnes Simo.
Si. Non tu taces? prospere uobis cuncta usq; adhuc
Processerunt. Tr. ita ut dicis facta haud nego.
Profecto nos probe, ut uoluimus, uiximus.
Sed ita Simo nunc uentus nauem deseruit.
Si. Quid est? quo pessume modo? quæ ne subducta erat
Tuto in terram? Tr. hei. Si. quid est? Tr. hei. me miserum occidi.
Si. Qui? Tr. quia uenit nauis, nostræ quæ frangat ratem.
Si. Velim ut tu uelles Tranio. sed quid negocij est?
Tr. Eloquar. herus peregre uenit. Si. tuus ne herus?
Tr. Cor tenditur, inde ferit iterum. post hem obsecro
Ne indicium hero facias meo. Si. e me, ne quidem
Metuas, nihil sciet. Tr. patrone salue. Si. nihil
Moror mihi clientis istiusmodi.
Tr. Nunc hoc, quod ad te noster me misit senex.
Si. Hoc mihi responde primum, quod ego te rogo.
Iam de istis rebus uoster quid sensit senex?

Accusare. Incusare.
Ducerem.
Merenda.
Morē geras
Electilis
Procedere pro prosperari.
Peregre uenire
i. torquetur

Increpitare

Tr. Nihil quicquam. Si. nunquid increpitauit filium?
Tr. Tam liquidum est, q̃ liquida esse tempestas solet.
Nunc hoc te orare iussit opere maxumo,
Vt sibi liceret inspicere hasce ædeis tuas.
Si. Non sunt uenales. Tr. scio equidem istuc, sed senex
Gynæceum ædificare uolt hic in suis,
Et balneas, & ambulacrum, & porticum.
Si. Quid is consomniauit? Tr. ego dicam tibi.
Dare uolt uxorem filio quantum potest.
Ad eam rem facere uolt nouom gynæceum,
Nam sibi laudasse ædeis ait architectorem — architectone
Nescio quem, esse ædificatas has sane bene.
Nunc hinc exemplum capere uolt, nisi tu'ne uis.
Si. Næ ille malo quidem ab opere sibi exemplum petit.
Quia hic æstatem constat esse per bonam.
Nam subdiu sol agit hic perpetuum diem.
Immo ædepol uero quom usquequaq; umbra est, tamen
Sol semper hic est. usq; à mane ad uesperum,
Quasi flagitator astat usq; ad ostium,
Nec umbra mihi usquam est, nisi si in puteo quæpiam est.
Tr. Quid sarsinatis ecqua est? si umbram non habes?
Si. Molestus'ne sis. hæc sunt sicut prædico.
Tr. Attamen inspicere uolt. Si. inspiciat si lubet,
Si quid erit quod illi placeat de exemplo meo,
Ipse ædificato. Tr. eon? uoco huc hominem? Si. uoca.
Tr. Alexandrum magnum atq; Agathoclem aiunt maxumas
Duo res gessisse. quid mihi fiet tertio,
Qui solus facio facinora immortalia?
Vehit clitellas, uehit hic autem alter senex.
Nouicium mihi quæstum institui, non malum.
Nam muliones mulos clitellarios
Habent. ego homines habeo clitellarios.
Magni sunt oneris, quicquid imponas uehunt.

Architector
Capere / Petere > exemplu.
Vsquequaq.
A mane ad uesperum.
Flagitator.
Clitellas uehere.
Muliones.
Clitellarij muli

Tranio. Teuropides. Simo.

Vnc illum ego hinc ex insidijs ausculto, an colloquar?
Congrediar. heus Teuropides. Te. hem qs me nominat?
Tr. Seruos hero multum suo. quo me miseras, omne affero
Impetratum. Te. Quid illic destitisti obsecro tam diu?

Tr. Seni

Tr. Seni non otium erat. id ſum opperitus. Te. antiquom obtines.
Hoc tuum, tardus ut ſis. Tr heus tu, ſi uerbum hoc cogitare uoles,
Simul flare, ſorbereq́;, haud factu facile eſt. ego hic eſſe,
Et illic ſimul haud potui. Te. quid nunc? Tr. uiſe, ſpecta tuo
Arbitratu. Te. age. duc me. non moror. te ſubſequor. Tr. ſenex
Ipſe ante oſtium eccum opperitur. ſed mœſtus eſt, uendidiſſe has ſe.
Te. Quid tandẽ? Tr. orat ut ſuadeã Philolacheti, ut iſtas remittat ſibi.
Te. Haud opinor. ſibi quiſq; in iure cauet; ſi male emptæ forent,
Nobis iſtas redhibere haud placeret. lucri quicquid eſt,
Id domum trahere oportet. Tr. ſatius demum eſt. operæ pretium
Nunc eſt iuiſſe. morare hercle, atq; illi indignum facis.
Te. Quin tu recte ædepol mones, ſubſequere me. Tr. fiat.
Do tibi ego operam. ſenex illic eſt. hem adduxi hominem tibi.
Si. Saluom te adueniſſe peregre gaudeo Teuropides.
Te. Di te ament. Si. inſpicere ædeis te has uelle aiebat mihi.
Te. Niſi tibi incõmodum eſt. Si. imo eſt commodum. i intro, atq; inſpice.
Tr. Et enim mulieres? Si. caue tu ullam flocciſfaxis mulierum.
Qualibet perambula ædes oppido tanquam tuas.
Te. Tanquam. Tr. ha caue'ne illi obiectes nunc in ægritudine
Te has emiſſe. non tu uides hunc uoltu triſti ut eſt ſenex?
Te. Video. Tr. ergo irridere ne uideare, & geſtire admodum,
Noli facere ei mentionem te emiſſe. Te. intellego,
Et bene monitum duco, ac eſſe exiſtumo humani ingenij.
Quid nunc? Si. quin tu is intro, atq; otioſe perſpecta, ut lubet.
Te. Bene boniq; arbitror te facere. factum ædepol uolo.
Si. Vin qui perductet? Te. apage iſtum perductorem. non placet.
Si. Quid eſt? Te. errabo potius q̃ perductet quiſpiam.
Tr. Viden ueſtibulum ante ædeis, & ambulacrum quoiuſmodi.
Te. Luculentum ædepol. Tr. age ſpecta poſtes quoiuſmodi.
Quanta firmitate facti, & quanta craſſitudine.
Te. Non uideor uidiſſe poſteis pulchriores. Si. pol mihi
Eo pretio empti fuerant olim. Tr. audin fuerant dicere?
Vix uidetur continere lachrumas. Te. quanti hoſce emeras?
Si. Tris minas pro iſtis duobus præter uecturam dedi.
Tr. Hercle quin multo improbiores ſunt, quàm à primo credidi.
Te. Quapropter? Tr. quod ædepol ambo ab infimo terram ſecant.
Si. Intempeſtiuos exciſos credo, id eis uitium nocet.
Atq; etiam nunc ſatis ſunt boni, ſi ſunt induti pice.
Non enim hæc pultifagus opifex opera fecit barbarus.

Eho' istum puer circumduce hasce ædeis, & conclauia.
Nam egomet ductarem, nisi esset mihi ad forum negocium.
Te. Apage istum a' me. nihil moror ductarier quicquid est.
Si. Perductet quispiam per ædes dico. Te. ego eo intro igitur
Sine ullo perductore. Si. ilicet. Te. ibo intro igitur. Tr. sed est?
Mane sis uideam ne canis. Te. age dum uide. est? Si. abi. Te. canis est?
Si. Abi dierecta. Tr. est? Si. abi hinc in malā crucem. at etiam restas?
Tr. Est? Si. abi hinc nihil pericli est. Tr. age tam placida est, q̄ fœta.
Si. Quando uis ire intro, audacter licet. ego eo hinc ad forum.
Tr. Fecisti commode. bene ambula. Te. Tranio age canem
Istam a' foribus fac abducas, & si non metuenda est.
Tr. Quin tu istam aspice quæso, ut placide accubat. nisi molestum
Vis uideri te, atq; ignauum, iam ut lubet. Te. sequere hac me igitur.
Tr. Equidem ego haud usquam ab ædibus abscedam tuis. uiden
Coagmenta in foribus? Te. uideo. Tr. specta q̄ arte dormiunt.
Te. Dormiunt? Tr. illæ quidem, ut conniuent uolui dicere.
Te. Satin habes. ut quicquid magis contemplor, magis placet?
Tr. Viden pictum ubi ludificatur cornix uolturios duo?
Cornix astat. ea uolturios duo uicissim uellicat?
Quæso huc ad me specta, cornicem ut conspicere possis.
Iam uides? Te. profecto nullam equidem illic cornicem intuor.
Tr. At tu istac aduorsum obtuere, quoniam cornicem nequis.
Conspicari, si uolturios forte duos possis contui.
Te. Omnino, ut te absoluam, nullam pictam conspicio hic auem.
Tr. Age iam mitto, ignosco ætati, non quis obtuerier.
Te. Hæc, quæ possum, ea mihi profecto cuncta uehementer placent.

Tranio seruus. Teuropides senex.

q
Vid tibi uisum est hoc mercimonij? Te. totus gaudeo.
Tr. Nū nimio emptæ tibi uidētur. Te. nūq̄ ædepol me scio
Vidisse unq̄ ablectas ædes nisi mó hasce. Tr. ecq̄d placent?
Te. Ecquid placent me rogas? immo hercle uero perplacent.
Tr. Quoiusmodi gynæceum? quā & porticum? Te. insanum bonam,
Non equidem ullam in publico esse maiorem hac existumo.
Tr. Quin ego ipse, & Ph lolaches in publico omneis porticus
Commensi sumus. Te. quid igitur? Tr. longe omnium longissima est.
Te. Dij immortales mercimonij lepidi, hercle nunc ferat
Sex talenta magna argenti pro stis præsentaria,
Nunquam acciperem. Tr. si hercle accipere cupies, ego nunquā sinā.

Te. Bene res nostra collocata est istoc mercimonio.
Tr. Me suasore atq; impulsore id factum audacter dicito.
Qui subegi fœnore argentum ab Danista ut sumeret,
Quod isti dedimus Arraboni. Te. seruasti omnem ratem.
Nempe octoginta debentur huic minæ? Tr. haud nummo amplius.
Te. Hodie accipiat. Tr. ita enim uero, ne qua causa subsiet.
Vel mihi denumerato. ego illi porro denumerauero.
Te. At enim nequid captioni mihi sit, si dederim tibi.
Tr. Ego'ne te ioculo modo ausim dicto aut facto fallere?
Te. Egon abs te ausim non cauere, ne quid committam tibi?
Tr. Quin tibi nunquam quicq̃, postq̃ sum tuus, uerborum dedi.
Te. Ego enim caui recte. Tr. eandem inis gratiam. Te. atq; animo meo
Sat sapio, si abs te modo uno caueo. Tr. tecum sentio.
Te. Nunc abi rus. dic me aduenisse filio. Tr. faciam ut uoles.
Te. Curriculo abi. iube in urbem ueniat iam tecum simul.
Tr. Nunc ego me illac per posticum ad congerrones conferam.
Dicam ut hic res quietæ sunt, atq; ut hunc hinc amouerim.

ACTVS QVARTVS.

Aduorsitor seruos.

Erui, qui quom culpa carent, tum malum metuunt,
Hi solent esse heris utibiles. nam qui nihil metuunt,
Postquam sunt malum meriti, stulta sibi consilia
Expetunt, exercent se ad cursuram, fugiunt, sed hi
Si reprensi sunt, faciunt à malo peculium,
Quod nequeunt, augent ex pauxillulo.
At illud superat adhuc mihi in pectore consili,
Malam rem prius cauendam multo esse, q̃ ut meum
Tergum subiciam culcitram uibicibus.
Vt adhuc mihi fuit corium, esse oportet sincerum,
Atq; ut uetem uerberari. si huic imperabo, prope
Tectum habebo, malum, quom impluit cæteros, ne impluat mihi.
Nam ut serui suum uolunt herum esse, ita ille solet.
Bonus cum probis est. malus cum malis. nam nunc domi
Nostræ tot pessumi uiuont, peculij
Sui prodigi plagigeruli. ubi aduorsum ut eant hero
Vocantur, non eo, molestus'ne sis, scio
Quo properas, gestis, aliquo iam hercle ire pastum foras.

Bene merens hoc pretium ubi auscultaui, foras,
Solus eo nunc aduorsum hero ex plurimis seruis.
Hanc rem die crastini quom herus resciuerit, Die crastini.
Mane castigabit eos exuuijs bubulis.
Minoris pendo tergum illorum, q̃ meum.

Aduorsitor. Daniscus. Teuropides.

Ic qdem neq; conuiuarum sonitus itidem, ut antehac fuit,
h Neq; tibicinam cantantem, neq; alium quẽquam audio.
Te. Quæ illæc res ẽ? qd illi hoĩes quærũt apud ædeis me-
Quid uolũt? qd intro spectant? Da. pgam pultare ostiũ. as?
Heus reclude, heus Tranio etiam aperis? Te. quæ hæc est fabula?
Da. Etiam'ne aperis? Callidati nostro aduorsum uenimus.
Te. Heus pueri. quid istic agitis? quid istas ædeis frangitis?
Da. Herus hic noster potat. Te. herus hic uoster potat? Da. ita loquor.
Te. Puer nimium delicatus es. Da. ei aduorsum uenimus.
Te. Quoi homini? Da. hero nostro. quæso quoties dicendum est tibi?
Te. Puer hic nemo habitat. nam te esse arbitror puerum probum.
Da. Non hic Philolaches adolescens habitat in hisce ædibus?
Cerebrosus Ad. Senex hic cerebrosus est certe. Da. erras peruerse pater.
Sex menses habitat Nam nisi hic hodie emigrauit, aut heri certo scio
Hic habitare. Te. quin sex menses iã hic nemo habitat. Da. somnias.
Te. Ego'ne? Ad. tu tu. Te. ne molestus, sine me cum puero loqui,
Nemo habitat hic. Da. habitat profecto. nam heri, et nudius tertius,
Quartus, quintus, sextus, usq; postquam hinc peregre eius pater
Abijt, nunquam hic triduum desitum esse, & bibi. Te. quid ais?
Da. Triduum profecto unum est haud intermissum, hic esse, & bibi,
Scorta duci. pergræcari, fidicinas, tibicinas
Ducere. Te. quis faciebat istæc? Da. Philolaches. Te. qui Philolaches?
Quo is patre? Da. quoi patrẽ Teuropidẽ esse opinor. Te. hei occidi,
Si hæc hic uera memorat. pergam porrò percontarier.
Ain tu istic potare solitum Philolachem istum, qui est
Cum hero uostro? Da. hic inq̃. Te. puere præter speciem stultus es.
Merenda. Videsis'ne forte ad merendam quopiam diuorteris,
Atq; ibi melius, q̃ tibi satis fuerit, biberis? Da. quid est?
Te. Ita dico ad alias ædeis perperam ne ueneris.
Da. Scio quo me ire oportet. & quo uenerim noui loqui.
Philolaches hic habitat, quoius est pater Teuropides.

Qui postquam ad mercatum abijt, hic tibicinam
Liberauit. Te. Philolaches ergo? Da. ita Philematium quidem.
Te. Quanti? Da. triginta talentis. Te. μὰ τὸν ἀπόλλω. Da. seu minis.
Te. Ain minis triginta amicam destinatum Philolachem?
Da. Aio. Te. atq; eã emisisse manu? Da. aio. Te. et postq̃ eius hinc pater
Sit profectus peregre, perpotasse assiduo cum tuo
Domino. Da. aio. Te. quid ais, emit aedeis uicini hic proxumas?
Da. Non aio. Te. quadraginta etiam dedit huicsq; pignori?
Da. Neq; istud aio. Te. hei perdis. Da. immo suum illic patrem perdidit.
Te. Vera cantas. uana uellem patris amicus uidelicet.
Heu aedepol patrem eum miserum praedico. Da. nihil hoc quidem est
Triginta mnae. praeterq; alios dapsiles sumptus facit.
Perdidit patrem unus istic seruos sacerrumus Tranio.
Is uel Herculi conterere quaestum posset. Te. aedepol.
Me eius patris miseret, qui quom istaec facta sciet, ita
Amburetur misero ei corculum, ut carbunculus,
Siquidem istaec uera sunt. Da. quid merear, quamobrem mentiar?
Heus uos ecquis hasce aperit? Te. quid ita pultas, ubi nemo intus est?
Alio credo comessatum abijsse. Da. abeamus nunc iam,
Te. Puer iam'ne abis? libertas penula est tergo tuo.
Da. Mihi nisi herum ut metuam & curem, nihil est qui tergum tegam.

Teuropides, & Simo senex.

Eri hercle, quid opus est uerbis? ut audio.
Non equidem in aegyptum modo hinc uectus fui.
Sed etiam in terras solas, orasq; ultimas
Sum circumuectus. ita ubi nunc sim, nescio.
Verum iam scibo. nam eccum, aedeis unde filius
Meus emit. quid agis tu? Si. à foro incedo domum.
Te. Num quid processit ad forum forte hodie noui?
Si. Etiam. Te. quid tandem? Si. uidi efferri mortuum? Te. hem.
Si. Nouom unum uidi efferri mortuum foras,
Modo eum uixisse aiebant. Te. uae capiti tuo.
Si. Quid tu ociosus res nouas requiritas?
Te. Quia hodie adueni peregre. Si. promisi foras.
Ad coenam me ne te euocare censeas.
Te. Haud postulo aedepol. Si. uerum cras, nisi prius
Vocauerit me quis, apud te coenauero.
Te. Ne istuc quidem aedepol postulo. nisi quid magis

Destinari
Dapsilis · i. profusae
Amburi · Carbunculus
Penula.
Ena.
Peregre.

Es occupatus, operam mihi da. Si. maxume.
Te. Minas quadraginta accepisti iam, quas sciam,
A' Philolachete? Si. nunquam nummum quod sciam.
Te. Quid à Tranione seruo? Si. multo equidem id minus.
Te. Quas arraboni tibi dedit. Si. quid somnias?
Te. Ego'ne? Si. at quidem tu. Te. qui istoc te speras modo
Posse dissimulando infectum hoc reddere?
Si. Quid autem? Te. quod me absente hic tecum filius
Negocij gessit. Si. mecum ut ille hic gesserit,
Dum tu hinc abes, negocij? quidnam, aut quo die?
Te. Minas tibi octoginta argenti debeo.
Si. Non mihi quidem hercle. uerum si debes, cedò.
Fides seruanda est, ne ire inficias postules.
Te. Profecto non negabo debere, & dabo.
Tu caue quadraginta accepisse hinc ne neges.
Si. Quæso ædepol huc me aspecta, & responde mihi.
Te uelle uxorem aiebat tuo nato dare.
Ideo ædificare hoc uelle aiebat in tuis.
Te. Hæc satis. ædificare uolui? Si. sic dixit mihi.
Te. Hei mihi disperi. uos o' uicini. peri. interi.
Si. Nunquid Tranio turbat? Te. immo exturbauit omnia.
Si. Te ludificatus est? Te. me hodie indignis modis.
Si. Quid tu ais? Te. hæc res sic est, ut narro tibi.
Deludificatus est me hodie in perpetuum modum.
Nunc te obsecro, ut me bene iuues, operamq; des.
Si. Quid uis? Te. i mecum hercle obsecro te, unà simul.
Si. Fiat. Te. seruorumq; operam, & lora mihi cedò.
Si. Sume. Te. atq; eadem opera hæc tibi narrauero,
Quibus me exemplis hodie ludificatus est.

Turbare. Exturbare.

ACTVS QVINTVS.

Tranio. Teuropides lorarij.

Vi homo timidus erit in dubijs rebus, is nauci non erit.
Atq; equidem, quid id esse dicam uerbum nauci, nescio.
Nam herus me postq̃ rus misit, ut filium suum accerserem
Ab illo per angiportum ad ortum nostrum clanculum,
Ostium, quod in angiportu est orti, patefeci fores.

Nauci.

Eaq; eduxi omnem legionem, & mares, & fœminas.
Postquam ex obsidione in tutum eduxi maniplares meos,
Capio consilium, ut senatum congerronem conuocem.
Quem quom uocaui, atq; illi me è senatu segregant.
Vbi ego uideo rem uorti in meo foro, quantum potest,
Facio idem, quod plurimi, quibus res timida aut turbida est.
Pergunt turbare usq;, ut quod fit, cœpit conquiescere.
Nam scio equidem nullo pacto iam esse posse clàm senem.
Sed quid hoc, quod foris concrepuit proxuma uicinia?
Herus meus hic quidem est. gustare eius sermonem uolo.
Te. Illic uos intra limen astate, ut quom extemplo uocem,
Continuo exiliatis, manicas celeriter connectite.
Ego illum ante ædeis præstabo ludificatorem meum.
Quoius ego hic ludificabo corium, si uiuo. Tr. res palàm est.
Nunc te uidere melius est quid agas cum illoc Tranio.
Te. Docte atq; astute mihi captandu'st, ubi huc aduenerit.
Non ego ita extemplo meum ostendam sensum. mittam lineam.
Dissimulabo me horum quicquam scire. Tr. o mortalem malum.
Alter hoc athenis nemo doctior dici potest.
Verba illi non magis hodie quisquam, q̃ lapidi potest.
Aggrediar hominẽ. appellabo. Te. nũc ego ille huc ueniat uelim.
Tr. Si quidem pol me quæris, adsum præsens præsenti tibi.
Te. Euge Tranio quid agitur? Tr. ueniunt ruri rustici.
Philolaches iam hic aderit. Te. ædepol mihi opportune aduenit.
Nostrum ego hunc uicinum opinor esse hominem audacem, & malũ.
Tr. Qui dum? Te. qui negat nouisse uos. Tr. negat? Te. nec uos sibi
Nummum unq̃ argenti dedisse. Tr. abi. ludis me, credo, haud negat.
Te. Immo ædepol negat profecto, neq; ædeis Philolachi
Vendidisse. Tr. eho an negauit sibi datum argentum obsecro?
Te. Quin iusiurandum pollicitus est dare, si uellem, mihi.
Neq; se hasce ædeis uendidisse. neq; sibi argentum datum.
Dixi ego istuc idem illi. Tr. quid ait? Te. seruos pollicitu'st dare
Suos mihi omnes quæstioni. nugas nunquam mihi
Aedepol dabit. Tr. dat profecto. Te. quin illum in ius conueniam.
Mane experiar, ut opinor, certum est. Tr. mihi. hominem cedo.
Te. Quid si igitur ego accersam homines? Tr. factum esse iã oportuit.
Vel hominem iube ædeis mancupi poscere. Te. immo primum uolo
Quæstioni accipere seruos. Tr. faciundum ædepol censeo.
Interim ego hanc aram occupabo. Te. quid ita? Tr. nullam rẽ sapis.

Ne enim illi huc confugere possint, quæstioni quos dabit
Hic ego tibi præsidebo, ne ulla interbitet quæstio.
Te. Surge. Tr. minime. Te. ne occupassis obsecro aram. Tr. cur? Te. scies.
Quia enim id ita maxume uolo, illi istoc confugiant sine.
Tanto apud iudicem hunc argenti condemnabo facilius.
Tr. Quod agis, id agas. quid tu porro uis serere negocium?
Nescis q̃ meticulosa res sit ire ad iudicem?
Te. Surge dum huc. est consulere igitur quiddam, quod tecum uolo.
Tr. Sic tamen hinc consilium dedero, nimio plus sapio sedens.
Tum consilia firmiora sunt de diuinis locis.
Te. Surge, ne nugare, aspice dum contra me. Tr. aspexi. Te. uides?
Tr. Video. huc si quis intercedat tertius, pereat fame.
Te. Qui dum? Tr. quia nihil quæsti sit. mali hercle ambo sumus.
Te. Perij? Tr. quid tibi est? Te. dedisti uerba, qui tandem probe
Me emunxti? Tr. uide sis satine recte nummi huic affluunt.
Te. Immo etiam cerebrum quoq; omnem è capite emunxisti meo.
Nam omnia malefacta uostra repperi radicitus.
Non radicitus quidem hercle, uerum etiam eradicitus.
Nunquam ædepol hodie inultus destinauerim tibi.
Iam iubebo ignem, & sarmenta carnufex circundari.
Tr. Ne faxis, nam elixus esse, q̃ assus soleo suauior.
Te. Exempla ædepol faciam ego in te. Tr. quod placeo, exẽplũ expetis.
Te. Loquere quoiusmodi, quom hinc abibam, reliqui filium?
Tr. Cum pedibus, manibus, cum digitis, auribus, oculis, labris.
Te. Aliud te rogo. Tr. aliud ego nunc tibi respondebo.
Sed eccum tui gnati sodalem uideo huc incedere
Callidatem. illo præsente mecum agito, si quiduoles.

Callidates adol. Teuropides senex. Tranio ser.

Bi somnum sepeliui, omnemq; obdormiui crapulam,
Philolaches uenisse mihi suum peregre huc dixit patrem.
Quoq; modo hominem aduenientem seruos ludificatus siet.
Ait se metuere in conspectum illius accedere.
Nunc ego de sodalitate solus sum orator datus,
Qui à patre eius conciliarem pacem. atq; eccum optume.
Iubeo te saluere. & saluos, quom aduenis, Teuropides
Peregre gaudeo. hic apud nos hodie cœnes. Te. Salue & tu
Callidate. Dij te ament, de cœna facio gratiam.

Ca. Quin

Ca. Quin uenis? Tr. promitte. ego ibo pro te, si tire non lubet.
Te. Verbero etiam irrides? Tr. quin me pro te ire ad cœnã autumo.
Te. Non enim ibis. ego ferare faxo, ut meru sti, in crucem.
Tr. Age mitte ista hæc. & me ad cœnam dic iturum. quid taces?
Ca. Sed tu istic quid confugisti in aram hanc inscitissimus?
Tr. Adueniens perterruit me. loquere nunc quid fecerim.
Nunc utriusq; disceptator eccum adest. age disputa.
Te. Filium corrupisse aio te meum. Ca. ausculta modo.
Fateor peccauisse. amicam liberasse absente te.
Fœnori argentum sumpsisse. id esse absumptum prædico.
Nunquid aliud fecit, nisi quod faciunt summi gnati.
Te. Hercle mihi cauendum est. nimis orator clues catus.
Sine me istuc iudicare. surge ego istic assedero
Maxume. & accipiam hanc ad me litem. enim istic captio est.
Tr. Fac ego ne metuam. ut tu meam timeas uicem.
Iam minoris fecero prædem. Te. quid iam quibus modis
Me ludificatus es? Tr. bene factum hercle. & factum gaudeo.
Sapere ista ætate oportet. quis capite candido capi?
Te. Quid ego nunc faciam, si amicus Dephilo aut Philomontes?
Tr. Dicito his quo pacto tuus te seruos ludificauerit.
Optumas frustrationes dederis in comœdijs.
Ca. Tace parumper. sine me uicissim loqui, ausculta. Te. licet.
Ca. Omnium primum sodalem me esse scis gnato tuo.
Is me adijt. nam illum prodire pudet in conspectum tuum.
Propterea q̃ fecit, quæ te scire scit. nunc te obsecro,
Stultitiæ atq; adolescentiæ eius ignoscas. tuus est.
Scis solere illanc ætatem tali ludo ludere.
Quicquid fecit unà nobiscum fecit. non delinquimus.
Fœnus, sortem, sumptumq; omnem, qui amicã est. omnia
Nos dabimus. nos conferemus nostro sumptu, non tuo.
Te. Non potuit uenire orator magis ad me impetrabilis,
Quàm tu. neq; illi sum iratus. neq; quoiq̃ succenseo.
Immo me præsente amato, bibito, facito quod lubet.
Si hoc pudet, fecisse sumptum, sumptum supplicij habeo satis.
Ca. Dispudet istam ueniam. Tr. quid me fiet nunc iam?
Te. Verberibus cædere dudum pendens, tametsi me pudet,
Interimam hercle. Ca. ego iubeo. fac istam cunctam gratiam.
Tranioni remitte remitte, quæso hanc noxiam caussa mea.
Te. Aliud quid uis impetrari à me, facilius perferam.

Quam ut non istunc ego suis pro factis pessumis
Pessum premam. Tr. mitte quæso. Te. uiden ut restat furcifer?
Ca. Tranio? Te. quin tu si sapis quiesce hanc rem modo petere.
Ego illum uerberibus, ut sit quietus, subegero.
Tr. Nihil opus est profecto. Ca. age iam sine te exorarier.
Te. Nolo. Ca. quæso hercle. Te. nolo inquã, ne ores. nequicq̃ uenis.
Ca. Hanc modo unam noxiam unam. quæso fac caussa mea.
Quid grauaris, quasi gratiam non commeream? si aliam noxiam,
Ibi utrunq; & hoc & illud poteris ulcisci probe.
Sine te exorem. Te. age habe. abi impune. hem huic habeto gratiã.
Spectatores fabula hæc est acta. uos plausum date.

Commereare grum.

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.

PENICVLVS PARASITVS.
MENAEHMVS SVRREPTVS.
EROTIVM MERETRIX.
CYLINDRVS COQVVS.
MENAEHMVS SOSIDES.
MESSENIO SERVOS.
MVLIER VXOR.
SACERVS SERVOS.
ANCILLA.
SENEX.
MEDICVS.
LORARII.

ARGVMENTVM.

Ercator siculus, quoi erant gemini filij,
Ei surrepto clam altero, mors obtigit.
Nomen surrepti illius illi indit, qui domi est,
m Auos paternus. facit Menæhmum Sosidem.
Et is germanum, postq̃ adoleuit, quæritat.
Hic fuerat alitus, ille surrepticius.
Menæhmum ciuem credunt omnes aduenam?
Eumq; appellant meretrix, uxor, & socer.
Ii se cognoscunt fratres postremo inuicem.

PROLOGVS.

PROLOGVS.

Alutem primum iam a` principio propiciam
s Mihi atq; uobis spectatores nuncio.
Adporto uobis Plautum lingua, non manu,
Quæso ut benignis accipiatis auribus.
Nunc argumentum accipite, atq; animum aduortite.
Quam potero in uerba conferam paucissima.
Atq; hoc poëtæ faciunt in comœdijs.
Omneis res gestas esse Athenis autumant.
Quo uobis illud græcum uideatur magis.
Ego nusq̃ dicam, nisi ubi factum dicitur.
Atq; adeo hoc argumentum græcissat tamen,
Non atticissat, uerum sicilicissitat.
Nunc argumentum uobis demensum dabo,
Non modio, neq; trimodio. uerum ipso horreo.
Tantum ad narrandum uostra adest benignitas.
Mercator quidam fuit SYRACVSIS senex.
Ei sunt nati filij duo gemini.
Ita simili forma pueri, ut mater sua
Non internosse posset, quæ mammam dabat.
Neq; adeo mater ipsa, quæ illos pepererat.
Vt quidem ille mihi dixit, qui pueros uiderat.
Postq iam pueri septuennes sunt, pater
Onerauit nauem magnam multis mercibus.
Imponit alterum geminum in nauim pater.
TARENTVM auexit secum ad mercatum simul.
Illum reliquit alterum apud matrem domi.
Tarenti ludi forte erant, quom illuc uenit.
Mortales multi ut ad ludos conuenerant,
Puer inter homines aberrauit a` patre.
Epidamnensis quidam ibi mercator fuit.
Is puerum tollit. auehitq; in Epidamnum.
Pater eius, postq̃ puerum perdidit,
Animum despondit. atq; is ægritudine
Paucis diebus post Tarenti emortuu'st.
Postq̃ Syracusas de re ea redijt nuncius
Ad auom puerorum, puerum surreptum alterum,
Patremq; pueri post Tarenti esse mortuum.

Immutat nomen huic auos gemino alteri.
Ita illum dilexit, qui surreptus est, alterum.
Illius nomen indit illi, qui domi est.
MENAEHMO idem quod alteri nomen fuit.
Et ipsus est eodem uocatus nomine.
Propterea illius nomen memini facilius,
Quia illum clamore uidi flagitarier.
Ne mox erretis, iam nunc prædico prius.
Idem est ambobus nomen geminis fratribus.
Nunc in Epidamnum pedibus redeundum est mihi,
Vt hanc rem uobis examussim disputem.
Siquis quid uostrum Epidamni curari sibi uolt,
Audacter imperato, & dicito, sed ita
Vt det mihi unde curari id possit sibi.
Nam nisi qui argentum dederit, nugas egerit.
Qui dederit, magis maiores nugas egerit.
Verum illuc redeo, unde abij. atq; uno asto in loco.
Epidamnensis ille, quem uobis dudum dixeram,
Geminum illum puerum, qui surripuit alterum,
Et liberorum, nisi diuitiæ, nihil erat.
Adoptat illum puerum surrepticium
Sibi filium, eiq; uxorem dotatam dedit.
Eumq; hæredem fecit. quom ipse obijt diem,
Nam rus ut ibat, ut multum forte pluuerat,
Ingressum fluuium rapidum ab urbe haud longule,
Rapide raptorem pueri subduxit fides.
Abstraxitq; hominem in maxumam malam crucem.
Ita illi diuitiæ euenerunt maxumæ.
Atq; istic habitat geminus surrupticius.
Nunc ille geminus qui Syracusis habet,
Hodie in Epidamnum uenit cum seruo suo
Hunc quæritatum geminum germanum suum.
Hæc urbs EPIDAMNVS est, dum hæc agitur fabula.
Quando alia agetur, aliud fiet oppidum.
Sicut familiæ mutari solent quoq;.

ACTVS

ACTVS PRIMVS.

Peniculus parasitus.

Vuentus nomen fecit Peniculo mihi,
Ideo quia mensam, quando edo, detergeo,
Homines captiuos, qui cathenis uinciunt,
Et qui fugitiuis seruis indunt compedes,
Nimis stulte faciunt, mea quidem sententia.
Nam homini misero malum si accedit ad malum,
Maior lubido est fugere, & facere nequiter.
Nam se ex cathenis eximunt aliquo modo.
Tum compediti ianuam lima perterunt.
Aut lapide excutiunt clauom. nugæ sunt meræ.
Quem tu asseruare recte ne aufugiat uoles,
Esca atq; potione uinciri debet.
Apud mensam plenam homini rostrum deliges,
Dum tu illi quod edat, & quod potet, præbeas,
Arbitratu suo affatim quotidie,
Nunq̃ ædepol fugiet, tametsi capital fecerit,
Facile asseruabis, dum illo uinclo uincies.
Ita istæc nimis lenta uincla sunt escaria.
Quam magis extendas, tanto astringant arctius.
Nam ego ad Menæhmum nunc eo, quoi iam diu
Sum iudicatus. ultro eo ut me uinciat.
Nam illic homo homines non alit, uerum educat.
Recreatq;. nullus melius medicinam facit.
Ita est adolescens ipsus escæ maxumæ.
Cereales cœnas dat. ita mensas extruit.
Tanta is struices concinnat patinarias.
Standum est in lecto, si quid de summo petas.
Sed mihi interuallum iam hos dies multos fuit.
Domi sum domitus usq; cum caris meis.
Nam neq; edo, neq; emo, nisi quod est carissimum.
Ii quoq; iam cari qui instruxerunt, deserunt.
Nunc ad eum inuiso. sed aperitur ostium.
Menæhmum eccum ipsum uideo progreditur foras.

Menæhmus ſubreptus. Peniculus paraſitus.

I mala, ni ſtulta, ni indomita, impoſq; animi, quod uiro
Eſſe odio uides, tu te tibi odio habeas, præter hac ſi mihi
Tale poſt hunc diem faxis, faxo foris uidua uiſas patrem.
Nam quoties ire uolo, me retines, reuocas, rogitas quo eam,
Quam rem ego agam, quid negocij geratur, quid detur,
Quid dicam, quid faciam, quid foris egerim, quid dixerim.
Portitorem duxi domum. ita omnem mihi rem neceſſe eſt loqui,
Quicquid egi, atq; ago. nimium te habui delicatam, nunc adeo
Vt facturus dicam. quando ego tibi ancillas, penum,
Lanam, aurum, ueſtem, purpuram bene præbeo, nec quicq̃ eges.
Malo cauebis, ſi ſapis, obſeruare uirum deſines,
Atq; adeo ne me nequicq̃ ſerues, ob eam induſtriam
Hodie ducam ſcortum ad cœnam. atq; alio conducam foras.
Pe. Illic ſe homo uxori ſimulat male loqui. loquitur mihi.
Nam ſi foris cœnat, me profecto, haud uxorem ulciſcitur.
Me. Euáx, iurgio hercle tandem uxorem abegi ab ianua.
Vbi ſunt amatores mariti? quid dona ceſſant mihi
Conferre omnes gratulantes, quia pugnaui fortiter.
Hanc modo uxori intus pallam ſubripui. ad ſcortum fero.
Sic decet dari. facete uerba. cuſtodi cate.
Hoc facinus pulchrũ eſt. hoc probũ. hoc lepidũ eſt. hoc factũ eſt fabre.
Meo malo à mala abſtuli. hoc ad damnum defertur.
Auorti prædam ab hoſtibus noſtrũm ſalute ſociũm.
Pe. Heus adoleſcens, ecqua in iſtac pars mihi eſt præmij. Me. perij.
In inſidias deueni. Pe. immo in præſidium, ne time.
Me. Quis hõ eſt? Pe. ego ſum. Me. ó mea cõmoditas. ó mea opportunitas.
Salue. Pe. ſalue. Me. quid agis? Pe. teneo dextra genium meum.
Me. Non potuiſti per tempus magis aduenire, q̃ aduenis.
Pe. Ita ego ſoleo. commoditatis omnis articulos ſcio.
Me. Vin tu facinus luculentum inſpicere? Pe. quis id coxit coquos?
Iam ſciam ſiquid titubatum eſt, ubi reliquias uidero.
Me. Dic mihi nunquid uidiſti unq̃ tabulam pictam in pariete,
Vbi aquila catamitum raperet, aut ubi uenus adoneum?
Pe. Sæpe. ſed quid iſtæ picturæ ad me attinent? Me. age me aſpice.
Ecquid aſſimulo ſimiliter? Pe. quid iſtic eſt ornatus tuus?
Me. Dic hominem me lepidiſſimum eſſe. Pe. ubi eſuri ſumus?
Me. Dic modo hoc, quod ego te iubeo. Pe. dico, homo lepidiſſime.

Me. Ecquid

Me. Ecquid audes de tuo istuc addere? Pe. atq; hilarissume.
Me. Perge porro. Pe. non pergo hercle, nisi scio qua gratia
Litigium tibi est cum uxore. Me. hoc mihi abs te caueo cautius,
Clam uxorẽ ubi sepulchrum habeamus, atq; hũc cõburamus diem.
Pe. Age sane igitur. quando æquom oras. q̃ mox incendo rogum.
Me. Dies quidem iam ad umblicum est dimidiatus mortuus.
Remorare, mihi quom obloquere. Pe. oculũ effodito per solum mihi
Menæhme, si ullum uerbum faxo, nisi quod iusseris.
Me. Concede huc a foribus. Pe. fiat. Me. etiam concede huc. Pe. licet.
Me. Etiam nunc concede audacter ab leonino cauo.
Pe. Heu ædepol. næ tu, ego opinor, esses agitator probus.
Me. Quidum. Pe. ne te uxor sequatur, respectas identidem.
Me. Sed qd ais? Pe. ego ne? id enim, quid tu uis? id aio, atq; id nego.
Me. Ecquid tu de odore possis, siquid forte olfeceris,
Facere coniecturam? captum sit collegium augurum.
Age dum odorare hanc quam ego habeo pallam quid olet,
Vt summum olfactare abstines? Pe. uestimentum muliebre.
Næ ex istoc loco spurcatur nasum odore illutibili.
Me. Olfacta igitur hinc Penicule lepide, ut fastidis? Pe. decet.
Me. Quid igitur? quid olet responde. Pe. furtum, scortum, prandium.
Me. Nunc ad amicam defertur hanc meretricem Erotium.
Mihi, tibi, atq; illi iubebo iam apparari prandium.
Inde usq; ad diurnam stellam crastinam potabimus.
Pe. Expedite fabulatus. iam fores ferio. Me. feri
Vel mane etiam mille passum commoratus cantharum.
Placide pulta. Pe. metuis credo, ne fores samiæ sient,
Me. Mane mane obsecro hercle ab se ecca exit. Pe. o solem uides
Statim ut occæcatu'st præ huius corporis candoribus?

Erotium. Peniculus. Menæhmus subreptus.

Nime mi Menæhme salue, qd ergo extra numerũ es mihi?
Me. Idem istuc aliis ascriptiuis ad legionem solet.
Ego istic mihi apparari iussi apud te prælium.
Hodie aliud feci. næ uterq; pro illo potabimus.
Vter ibi melior bellator erit iuuentus cantharo.
Tua legio est. adiudicato cum utro hanc noctem sies.
Vt ego uxorem mea uoluptas, ubi te aspicio, odi male.
Er. Interim nequis, quin eius aliquid indutus sies.
Quid hoc est? Me. induuiæ tuæ, atq; uxoris exuuiæ, rosa.

Ergo
Litigium
q̃ mox
Dimidiatus dies.
Effodere oculũ.
Cauum
Agitator
Respectare. Identide.
Olfacere
Odorari
Olfactare
Spurcare. Illutibilis
Potare
Abse
Asscriptiuus
prelio, qd cũ uxore gessi.
Adiudicare
Induuiæ
Exuuiæ

Er. Superas facile, ut superior sis mihi, q̃ quisq; qui imperat.
Pe. Meretrix tantisper blanditur, dum illud quod rapiat, uidet.
Nam si amabas, oportebat iam nasum abreptum mordicus.
Me. Sustine has Penicule exuuias facere, dum suauium uolo.
Pe. Cedo. Me. sed obsecro hercle salta sic cum palla postea.
Pe. Ego saltabo? Me. sanus hercle non es. Pe. ego ne, an tu magis?
Me. Si non saltas, exi igitur. nimio ego hanc periculo
Surripui hodie meo animo, ab Hippolyta subcingulum
Haud Hercules æquæ magno unq̃ abstulit periculo.
Cape tibi hanc, quom unà uiuis meis morigera moribus.
Pe. Hoc animo decet animatos esse amatores probos,
Qui quidem ad mendicitatem se properent detrudere.
Me. Quattuor minis ego emi istanc anno iam uxori meæ.
Pe. Quattuor minæ periere planè, ut ratio redditur.
Me. Scin quid uolo ego te accurare? Ero. scio. curabo quæ uoles.
Me. Iube nobis tribus apud te prandium accurarier,
Atq; aliquid sitomentorum de foro obsonarier.
Glandulam suillam, laridum, pernam itidem, aut sinciput,
Aut polimenta porcina. aut aliquid aliud ad eum modum,
Madida quæ mihi apposita mensam miluinam suggerant,
Atq; actutum. Ero. licet ecastor. Me. nos prodimus ad forum.
Iam hic nos erimus. dum coquitur, interim potabimus.
Er. Quando uis ueni, parata res erit. Me. propera modo.
Sequere tu. Pe. ego hercle uero te & seruabo, & te sequar.
Neq; hodie ut te perdam, meream deûm diuitias mihi.
Er. Euocate intus Cylindrum mihi quoquom actutum foras.

Erotium meretrix. Cylindrus coquus.

Portulam cape atq; argentum. eccos treis nummos habes?
Cy. Habeo. Er. abi atq; obsoniũ affer, tribus uide qđ sit satis.
Neq; defiat, neq; supersit. Cy. quoiusmodi homines erunt?
Er. Ego & Menæhmus, & parasitus eius. Cy. iam isti sunt decem.
Nam parasitus hominum octo munus facile fungitur.
Er. Elocuta sum conuiuas. cæterum cura tu, esse.
Cy. Cocta sunt. iube ire accubitũ. Er. redi cito. Cy. iam ego hic ero.

Actus

ACTVS SECVNDVS.

Menæhmus Sosides. Messenio seruus.

Vlla est uoluptas nauitis Messenio
Maior meo animo, q̃ quom illi ex alto procul
Terram conspiciunt. Mes. maior non dicam dolo,
Quam si adueniens terram uideas, quæ fuerit tua.
Sed quæso quamobrem nunc Epidamnum uenimus?
Iam quasi mare, omneis circuimus insulas.
Me. Fratrem quæsitum geminum germanum meum.
Mes. Nam quid modi futurum est illum quærere?
Hic annus sextu'st, postq̃ rei huic operam damus.
Istros, hispanos, massilienseis, illyricos,
Mare superum omne, græciamq; exoticam,
Orasq; italicas omneis, quas adgreditur mare,
Sumus circumuecti. si acum credo quæreres,
Acum inuenisses, si apparet tam diu.
Hominem inter uiuos quæritamus mortuum.
Nam inuenissemus iam diu, si uiueret.
Me. Ergo istuc quæro certum qui faciat mihi.
Qui sese dicat, scire eum esse mortuum.
Operam præterea nunquam sumam quærere.
Verum inter uiuos nunquam desistam exequi.
Ego illum scio, q̃ cordi sit carus meo.
Mes. In scyrpo nodum quæris, quin nos hinc domum
Redimus. nisi si historiam scripturi sumus.
Me. Dictum facesse elatum, & discaueas malo.
Molestus ne sis, non tuo hoc fiet modo. Mes. hem
Illoc enim uerbo esse me seruom scio.
Non potuit paucis plura planè proloqui.
Verumtamen me nequeo continere quin loquar.
Audin Menæhme, quom inspicio marsupium
Viaticati hercle admodum æstiue sumus.
Næ tu hercle opinor nisi domum reuorteris,
Vbi nihil habebis, geminum dum quæris, gemes.
Nanq; epidamnea natio est hæc ita hominum,
Voluptarij atq; potatores maxumi,
Tum sycophantæ, & palpatores plurimi
In urbe hac habitant, tum meretrices mulieres,

Quæ nusquam perhibentur blandiores gentium.
Propterea huic urbi nomen Epidamno inditum est,
Quia nemo ferme huc sine damno diuortitur.
Me. Ego istuc cauebo. cedo dum mihi huc marsupium.
Mes. Quid eo uis? Me. iam abs te metuo de uerbis tuis.
Mes. Quid metuis? Me. ne mihi damnum in Epidamno duas.
Tu magnus amator mulierum es Messenio.
Ego autem homo iracundus animi perditi.
Id utrunque, argentum quando habebo, cauero.
Ne tu delinquas, ne'ue ego irascar tibi.
Mes. Cape, atque serua. me lubente feceris.

Cylindrus. Menæchmus sosides. Messenio.

Ene obsonaui. atque ex mea sententia
b Bonum anteponam prandium pransoribus.
Sed eccum Menæchmum uideo a tergo meo,
Prius iam conuiuæ ambulant ante ostium,
Quam ego obsonatu redeo adibo, atque colloquar. Menæchme saluos sis.
Me. Dij te amabunt quisquis es. scis quis ego sum?
Cy. Non hercle uero. ubi sunt conuiuæ cæteri?
Me. Quos tu conuiuas quæris? Cy. parasitum tuum.
Me. Meum parasitum? certe hic insanus est homo.
Mes. Dixtin tibi esse hic sycophantas plurimos?
Quem tu parasitum quæris adolescens? Cy. tuum
Peniculum. Mes. eccum in uidulo ego saluom fero.
Cy. Menæchme numero huc aduenis ad prandium.
Me. Nunc ipso naturæ deo mihi responde
Adolescens. quibus hic pretijs porci ueneunt
Sacres, sinceri. nummum unum en a me accipe,
Iube te piari de mea pecunia,
Nam ego quidem insanum esse te certo scio,
Qui mihi molestus homini ignoto, quisquis es.
Cy. Cylindrus ego sum. non nosti nomen meum?
Me. Seu tu Cylindrus, seu Choriendrus, perieris.
Ego te non noui. neque nouisse adeo uolo.
Cy. Est tibi Menæchmi nomen tantum, quod sciam.
Me. Pro sano loqueris, qui me meo appellas nomine.
Sed ubi nouisti tu me. Cy. ubi ego te nouerim,
Qui amicam habes heram meam hanc Erotium?

Me. Neq; hercle habeo, neq; ego te, quis homo sis, scio.
Cy. Non scis quis ego sim, qui tibi sæpissime
Cyathisso apud nos, quando potas? Mes. hei mihi
Quom nihil est, qui cum illi homini diminuam caput.
Me. Tun cyathissare mihi soles? qui ante hunc diem
Epidamnum nunq̃ uidi, neq; ueni. Cy. negas?
Me. Nego hercle uero. Cy. non tu in illisce ædibus.
Habitas? Me. dij illos homines, qui illic habitant perduint.
Cy. Insanit hic equidem, qui ipse maledicit sibi.
Audin Menæhme? Me. quid uis? Cy. si me consulas,
Nummum illum, quem mihi dudum pollicitus dare,
(Nam tu quidem hercle certo non sanus satis
Menæhme, qui nunc ipsus maledicas tibi,
Iubeas, si sapias, porculum afferri tibi.)
Mes. Tu hercle insanus homo es, multum & odiosus mihi.
Cy. Solet iocari sæpe mecum illo modo,
Quamuis ridiculus est, ubi uxor non adest.
Me. Quid ais tu? Cy. quiduis inquam? satin hoc, quod uides,
Tribus uobis obsonatus, an obsono amplius
Tibi, & parasito, & mulieri? Me. quas mulieres,
Quos tu parasitos loquere? Mes. quod te urget scelus,
Qui huic sis molestus? Cy. quid tibi mecum est rei?
Ego te non noui, cum hoc quem noui, fabulor.
Me. Non ædepol tu homo sanus es, certo scio.
Cy. Iam ergo hæc mandentur faxo. nihil morabitur.
Proin tu ne quo longius abeas ab ædibus.
Nunquid uis? Me. ut eas maxumam in malam crucem.
Cy. Ire hercle melius est te intro, atq; accumbere.
Dum ego hæc appono ad uolcani uiolentiam,
Ibo intro, & dicam te hic astare Erotio.
Vt te hinc abducat potius, q̃ hic adstes foris.
Me. Iam ne abijt ille? ædepol haud mendacia
Tua uerba. Mes. exterior sis. obseruato modo
Nam istic meretricem credo habitare mulierem,
Vt quidem insanus ille dixit, qui hinc abijt modo.
Me. Sed miror qui ille nouerit nomen meum.
Mes. Minime hercle mirum. morem hunc meretrices habent,
Ad portum mittunt seruolos, ancillulas,
Si qua peregrina nauis in portum aduenit,

Rogitant quoiatis sit, quid ei nomen siet,
Post illi extemplo se applicant, agglutinant,
Si pellexerunt, perditum amittunt domum.
Me. Sane censeo. Mes. nunc in istoc portu stat nauis,
Abs qua cauendum est nobis, prædatoria.
Me. Mones quidem hercle recte. Mes. tum demum sciam
Recte monuisse, si tu recte caueris.
Me. Tace dum parumper, nam concrepuit hostium.
Videamus qui hinc egreditur. Mes. hoc ponam interim.
Adseruatote hæc sultis nauales pedes.

Erotium. Cylindrus. Menæhmus. Sosides. Messenio.

Ine fores sic. abi. nolo opperirier intus, para,
Cura tu quod opu'st. Cy. fiat. Er. sternite lectos: incendite
Odores. mundicia illecebra animo est amantium.
Amanti amœnitas malo, sed nobis est lucro.
Sed ubi nam est ille, quem coquos mihi ante ædeis esse ait.
Atq; eccum uideo, qui mihi usui est. & plurimum
Prodest. item huic ultro fit ut meret, potissimus
Vt nostræ domui sit. nunc eum adibo, atq; ultro alloquar.
Animule mi Menæhme cur uideo te stare hic foris?
Fores quoi pateant magis, q̃ domus tua, domus quom hæc tua sit?
Prandium, ut iussisti, hic curatum, ubi lubet, ire accubitum licet.
Me. Qui cũ hæc mulier loquitur? Er. eqdẽ tecum. Me. qd mecum tibi
Fuit unq̃, aut nunc est negocij? Er. quia pol te unum ex omnibus
Venus uoluit me magnificare, neq; id immerito tuo.
Nam ecastor solus bene factis me florentem facis.
Me. Certo hæc mulier aut insana, aut ebria est Messenio.
Quæ hominem ignotum compellet me tam familiariter.
Mes. Dixin ego istæc hic solere fieri. folia nunc cadunt.
Præut si triduum hoc hic erimus, tum arbores in te cadent.
Nam ita sunt hic meretrices omnes illecebræ argentariæ.
Sed sine me dum hanc compellare. heus mulier tibi dico. Er. qd est?
Mes. Vbi tu hunc hominem nouisti? Er. ibidem, ubi hic me, iam diu
In Epidamno. Mes. in Epidamno? qui huc in hanc urbem pedem
Nisi hodie nunq̃ intro tetulit. Er. eia delicias facis
Mi Menæhme. quin amabo is intro? hic tibi erit rectius.
Me. Hæc equidem ædepol recte appellat me meo mulier nomine.
Nimis miror, quid hoc sit negoci. Mes. oboluit marsupium

Huic istuc, quod habes. Me. atq; ædepol monuisti probe.
Accipe dum hoc. iam scibo utrum hæc me mage amet, an marsupiũ.
Er. Eamus intro ut prandeamus. Me. bene uocas, tum gratia est.
Er. Cur igitur tibi me iussisti coquere dudum prandium?
Me. Egone te iussi coquere? Er. certo tibi, & parasito tuo.
Me. Quoi, malum, parasito? certe hæc mulier non sana est satis.
Er. Peniculo Me. quis is est peniculus? qui extergentur baxeæ?
Er. Scilicet qui dudum tecum uenit, quom pallam mihi
Detulisti, quam uxori surripuisse aiebas tuæ.
Me. Tibi pallam dedi, quam uxori meæ surripui? sana ne es?
Certe hæc mulier canterino ritu astans somniat.
Er. Qui lubet ludibrio habere me, atq; ire inficias mihi,
Facta quæ sunt? Me. dic quid est id quod negem quod fecerim?
Er. Pallam te hodie mihi dedisse uxoris. Me. iam nunc nego.
Ego quidem. neq; unq̃ uxorem habui, neq; habeo, neq; huc unquam
Postq̃ sum natus, intra portam penetraui pedem.
Prandi in naui. inde huc sum egressus. te conueni. ecce rem.
Er. Perij misera. quam tu nunc mihi nauem narras. Me. ligneam
Sæpe tritam, sæpe fixam, sæpe excussam malleo.
Quasi supellex pellionis, palus palo proxumus est.
Er. Iam ámabo desine ludos facere. atq; i hac mecum simul.
Me. Nam quem mulier alium hominem, non tu me quæritas.
Er. Non ego te noui Menæchmum Moscho prognatum patre,
Qui Syracusis perhibere natus esse in Sicilia,
Vbi rex Agathocles regnator fuit. & iterum Pythia,
Tertium Olympia, qui in morte regnum Hieroni tradidit.
Me. Nunc heroas haud falsò mulier prædicas. Mes. proh iupiter
Nunc istæc mulier illinc uenit, quæ te nouit tam cate.
Me. Hercle opinor pernegari non potest. Mes. ne feceris.
Peristi, si intrassis intra limen. Me. quin tu tace modo.
Bene res geritur. assentabor quicquid dicet mulier.
Si possem hospitium nancisci. iam dudum mulier tibi
Non imprudens aduersabar. hunc metuebam, ne meæ
Vxori renunciaret de palla, & de prandio.
Nunc quando uis eamus intro. Er. etiam parasitum manes?
Me. Neq; ego illum maneo, neq; flocci facio. neq; si uenerit
Eum intromitti uolo. Er. ecastor haud inuita fecero.
Me. Sed scin quid te ámabo ut facias impero? Er. quid uis modo?
Me. Pallam illam quam dudum dederam, ad phrygionẽ ut deferam,

Vt reconcinnetur. atq; ut opera addantur, quæ uolo.
Er. Hercle quin tu recte dicis. Me. eadem ignorabitur,
Ne uxor cognoscat te habere, si in uia conspexerit.
Er. Ergo mox auferto tecum quando abibis. Me. maxume.
Er. Eamus intro. Me. iam sequar te. hunc uolo etiam colloqui.
Eho Messenio accede huc. Mes. quid negocij est sisciri?
Quid eo opus est? Me. scio, ut me dicas tanto nequiorem.
Habeo prædam. tantum incœpi operis. & quantum potes,
Abduc istos in tabernam actutum diuersoriam.
Tu facito ante solis occasum ut uenias aduorsum mihi.
Mes. Non tu istas meretrices nouisti here. Me. tace inquam, mihi
Dolebit, non tibi, si quid ego stulte fecero.
Mulier hæc stulta, atq; inscita est. quantum perspexi modo.
Est hic præda nobis. Mes. peri. Me. iam ne abis. Mes. peri. tibi probe
Ducit lembum dierectum nauis prædatoria.
Sed ego inscitus, qui hero me postulem moderarier,
Dicto me emit audientem, haud imperatorem sibi.
Sequimini, ut quod imperatum est, ueniam aduorsum tempori.

ACTVS TERTIVS.

Peniculus parasitus.

PLus triginta annis natus sum, quom ego interea loci
Nunq̃ quicq̃ facinus feci peius, neq; scelestius,
Quam hodie, quom in cõtionẽ mediã me immersi miser.
Vbi, Dij, mihi menæhmus se subtraxit mihi.
Atq; abijt ad amicam credo. neq; me uoluit ducere.
Vt illum Dij omnes perduint, qui primus commentus est
Contionem habere, quæ homines occupatos occupat.
Nanq; ad eam rem ociosos homines decuit deligi,
Qui nisi adsint, quom citentur, census capiant illico.
Ad forum est hominum indies, qui singulas escas edunt.
Quis negoci nihil est. qui esum neq; uocantur, neq; uocant.
Hos oportet concioni dare operam, atq; comitijs.
Si id ita esset, non ego hodie perdidissem prandium,
Quoi tam credo datum uoluisse, q̃ me uideo uiuere.
Ibo etiamnum. relliquiarum spes animum oblectat meum.
Sed quid ego uideo Menæhmum? cum corona exit foras.
Sublatum est conuiuium, ædepol uenio aduorsum tempori.

Menæchmus Sosides. Peniculus.

Otin ut quiescas, si ego tibi hanc hodie probe
Lepideq; concinnatam referam tempori?
Non faxo eam esse dices, ita ignorabitur.
Pe. Pallam ad phrygionem fert confecto prandio
Vinoq; epoto, parasito excluso foras.
Non hercule is sum, qui sum, ni hanc iniuriam,
Meq; ultus pulchre fuero. obseruabo quid agat
Hinc primum. post hunc hominem adibo, atq; alloquar.
Me. Pro dij immortales. quoi homini unq̃ uno die
Boni dedistis plus, qui minus sperauerit?
Prandi. potaui. scortum accubui, atq; abstuli
Hanc, quoius hæres nunq̃ erit post hunc diem.
Pe. Nequeo quæ loquitur exaudire clanculum.
Satur nunc loquitur de me, & de parti mea.
Me. Ait hanc dedisse me sibi, atq; eam meæ
Vxori surripuisse, quoniam sentio
Errare, extemplo, quasi res cum ea esset mihi,
Cœpi assentari, mulier quicquid dixerat,
Idem ego dicebam. quid multis uerbis opu'st?
Minore nusq̃ bene fui dispendio.
Pe. Adibo ad hominem. nam turbare gestio.
Me. Quis hic est, qui aduorsum fit mihi? Pe. quid ais, homo
Leuior q̃ pluma, pessume, & nequissume,
Hominis flagitium, subdole, ac minimi pretij?
Quid de te merui, qua me caussa perderes?
Vt surripuisti te mihi dudum de foro?
Fecisti funus absenti me prandio.
Cur ausus facere, quom ego ea, qua tu eras, eram?
Me. Adolescens quæso quid tibi mecum est rei?
Qui mihi maledicas ignoto insciens? an tibi
Malam rem uis pro maledictis dari postea?
Pe. Eam quid est? ædepol te dedisse intellego.
Me. Responde adolescens quæso quid tibi nomen sit?
Pe. Etiam derides, quasi nomen non noueris?
Me. Non ædepol ego te, quod sciam, unq̃ ante hunc diem
Vidi, neq; noui. uerum te hortor quisquis es,
Si æquum facias, ut mihi odiosus ne sies.

Pe. Non me nouisti? Me. non negem, si nouerim.
Pe. Menæhme uigila. Me. uigilo hercle quidem, quod sciam.
Pe. Tuum parasitum non nouisti? Me. non tibi sanu'st
Adolescens sinciput, intellego. Pe. respondeas.
Surripuisti uxori tuæ pallam istanc hodie?
Atq; dedisti Erotio? Me. neq; ego uxorem habeo, neq;
Ego Erotio dedi, nec pallam surripui.
Pe. Satin sanus es? occisa est hæc res. non ego
Te indutum palla exire uidi istinc foras?
Me. Væ capiti tuo. omnes cinædos censes nunc, quia tu es.
Tun me indutum fuisse pallam prædicas?
Pe. Ego hercle uero. Me. non tu hinc abis quo dignus es?
Aut te piari iubes homo insanissime?
Pe. Nunquam ædepol quisquam me exorabit, quin tuæ
Vxori rem omnem iam, gesta ut sit, eloquar.
Omnes in te istæc recident contumeliæ.
Faxo haud inultum prandium comederis.
Me. Quid hoc est negocij? satine ut quenq; conspicor,
Ita me ludificant? sed concrepuit ostium.

Ancilla. Menæhmus. Sosides.

Enæhme orare ait te multum Erotium.
Vt hoc una opera ad aurificem deferas,
Atq; huic ut addas auri pondo unciam,
Iubeasq; spinther nouom reconcinnarier.
Me. Et istuc, & aliud, si quid curari uolet,
Me curaturum dicito quicquid uolet.
An. Scin quod hoc sit spinther? Me. nescio, nisi aureum.
An. Hoc est quod olim clanculum ex armario
Te surripuisse aiebas uxori tuæ.
Me. Nunquam hercle factum. An. non tu meministi obsecro?
Redde igitur spinther, si non meministi. Me. mane.
Immo equidem memini. nempe hoc est, quod illi dedi,
Istuc. ubi hercle armillæ sunt, quas una dedi?
An. Nunquam dedisti. Me. nam pol una dedi die.
An. At te accurare dicit. Me. accurabitur.
Hæc palla, & spinther faxo referantur simul.
An. Amabo mi Menæhme in aureis da mihi

Faciunda

Facunda pondo duûm nummum stalagmia.
Vt te lubenter uideam, quom ad nos ueneris.
Me. Fiat, cedo aurum ego manu pretium dabo.
An. Da sodes abs te. post reddidero tibi.
Me. Imo cedo abs te. An. ego post tibi reddam duplex.
Me. Non habeo. An. at tu quando habebis, tum dato.
Nunquid me uis? Me. haec me curaturum dicito.
Vt quamtum possit, quanq; liceat, reueniant.
Iam ne abijt intro abijt. obtrudit fores.
Dij me quidem omnes adiuuant, augent, amant.
Sed quid ego cesso, dum datur mihi occasio?
Tempu'st abire ab his locis lenonijs.
Propera Menæhme. fer pedem. confer gradum.
Demam coronam. atq; abijciam ad leuam manum.
Vt qui sequantur, hac me abijsse censeant.
Ibo, & conueniam seruom, si potero, meum.
Vt haec, quæ bona dij mihi dant, ex me sciat.

ACTVS QVARTVS.

Mulier uxor. Peniculus.

e Go ne hic mendiciar in matrimonio,
Vbi uir compilet clanculum quicquid domi est,
Atq; ad amicam deferat? Pe. quin tu taces?
Manifesto faxo iam opprimes, sequere hac modo,
Pallam ad phrygionem cum corona hinc
Ferebat hodie, tibi quam surripuit domo.
Sed etiam, quam coronam habuit. num mentior?
Mu. Hem hac abijt. Pe. si uis persequi uestigijs.
Atq; ædepol etium optume reuortitur.
Sed pallam non fert. Mu. quid ego nunc cum illoc agam?
Pe. Idem quod semper. male habeas. Mu. sic censeo.
Pe. Huc concedamus. ex insidijs aucupa.

Menæhmus subreptus. Mulier uxor. Peniculus.

a T hoc uiuitur more morum molesto maxume omnium,
Atq; uti quiq; optumi sunt maxumi, morē hunc habent.
Clientis sibi oēs uolunt esse multos. boni ne an mali sient,
Id haud quæritant. res quæritur magis, q̄ clientum fides
Quoiusmodi cluat. si pauper est, atq; haud malus

Stalagmia .i. ornamenta aurium.
Da abs te.
Compilare
Cluere

Nequam habetur. ſin diues malus eſt, habetur is cliens
Frugi, qui neq; leges, neq; æquom, neq; bonum uſquam colunt,
Solicitos patronos habent, datum denegant, quod datum eſt.
Litium pleni, rapaces, fraudulenti ſunt uiri.
Qui aut fœnore, aut periurijs paratam rem habent.
Mens in querelis. iuris ubi dicitur dies, ſimul
Patronis dicitur, quippe qui pro illis, quæ malefecerint
Loquantur, aut ad populum, aut in iure, aut ad iudicem res eſt
Sicut me hodie nimis ſolicitum quidam habuit cliens.
Neq; quod uoluit agere, quicquam licitum eſt ita me adtinuit,
Ita detinuit apud ædiles prælijs factis plurimis,
Peſſumus'q;. dixi cauſſam, conditiones retuli
Tortas, confragoſas. plus minus opus q̃ erat multo dixeram
Controuerſiam. ut ſponſio fieret, quid ille, prædem dedit.
Nec magis ego manifeſto teneri hominem unquam ullum uidi
Omnibus malefactis. teſtes tres aderant acerrumi.
Di illum omnes perdant. ita mihi hunc hodie corrupit diem.
Me'q; adeo, qui hodie forum oculis unquam inſpexi meis.
Iuſſi apparari prandium. amica expectat me, ſcio.
Vbi primum eſt licitum, illico properaui abire de foro.
Irata eſt credo nunc mihi. placabit palla, quam dedi,
Quam hodie uxori abſtuli, atq; huic detuli. Pe. quid ais? Vx. uiro
Me malo male nuptam. Pe. ſatin audis, quæ illic loquitur? Mu. ſatis.
Me. Si ſapiã, hinc intro abeã, ubi mihi bñ ſit. Mu. mane male erit potius.
Næ illam mecaſtor fœnerato abſtuliſti? ſic datur?
Clanculum te iſtæc flagitia facere cenſebas poteſſe?
Me. Quid illuc uxor negocij? Mu. men rogas? Me. uin hunc rogem?
Pe. Aufer hinc palpationes. Me. perge tu. quid tu mihi
Triſtis es? ſcire oportet. Pe. ſcit. ſed diſſimulat malus.
Me. Quid negocij eſt? Vx. pallam. Me. pallã, q̃d? Vx. pallã. q̃d paues?
Me. Nihil equidem, niſi unum, palla pallorem incutit.
Pe. An tu næ etiam mecum eſſes prandium? perge in uirum.
Me. Non taces? Pe. non hercle uero taceo. nutat, ne loquar.
Me. Non hercle ego quidem uſquam quicquam nuto, neq; nicto tibi.
Vx. Næ ego ecaſtor mulier miſera. Me. qui tu miſera es? mihi expedi.
Pe. Nihil hoc confidentius, qui quæ uides, ea pernegat.
Me. per Iouem, deos'q; omneis adiuro uxor. ſatin hoc eſt tibi?
Me iſti num nutaſſe. credis? Vx. iam tibi de iſtis. illuc redi.
Me. Quo ego redeam. Vx. equidẽ ad phrygionẽ cenſeo. & pallã refer.

Me. Quæ

Me. Quæ iſtæc palla eſt? Vx. taceo iam, quãdo nec rem meminit ſuam.
Me. Num quis ſeruorum deliquit? num ancillæ, aut ſeruæ tibi?
Reſponſa, aut loquere, impune non erit. Vx. nugas agis.
Me. Triſtis admodum es. non mihi iſtuc ſatis placet. Vx. nugas agis.
Me. Certe familiarium aliquoi irata es. Vx. nugas agis.
Me. Num mihi es irata ſaltem? Vx nunc tu non nugas agis.
Me. Dic mea uxor, quid tibi ægre eſt? Pe. bellus blanditur tibi.
Me. Potin ut moleſtus ne ſis? non te appello. Pe. aufer manum.
Sic datur. properato abſente me comeſſe prandium.
Poſt ante ædeis cum corona hederæ huc intro tetuliſti pedem.
nee. Neq; pol ego prandi. neq; hodie huc intro tetuli pedem.
Pe. Tun negas? Me. nego hercle uero. Pe. nihil hoc homine audacius.
Non ego te modo hic ante ædeis cum corona florea
Vidi aſtare quom negabas mihi eſſe ſanum ſinciput?
Et me negabas nouiſſe? peregrinum aiebas eſſe te?
Me. Quin ut dudum diuerti abs te, redeo nunc demum domum.
Pe. Noui ego te. non mihi cenſebas eſſe, qui te ulciſcerer.
Omnia hercle uxori dixi. Me. quid dixiſti? Pe. neſcio.
Eam ipſus roga. Me. quid hoc eſt uxor? quid nam hic narrauit tibi?
Quid id eſt? quid taces, quin dicis quid ſit? Vx. quaſi tu neſcias.
Palla eſt mihi domo ſubrepta. Me. palla ſubrepta eſt tibi?
Vx. Men rogas? Me. pol haud rogem te, ſi ſciam. Pe. o hominem malum.
Vt diſſimulat? Vx. non potes celare. rem noui probe.
Pe. Omnia hercle ego edictaui. Me. qd id eſt? Vx. quando nihil pudet.
Neq; uis tua uoluntate ipſe profiteri, audi, atq; ades.
Et quid ſim triſtis, & quid mihi hic dixerit, faxo ſcias.
Palla eſt mihi domo ſubrepta. Me. palla ſubrepta eſt tibi?
Pe. Viden ut ſceleſtus captat? huic ſubrepta eſt, non tibi.
Nam profecto tibi ſubrepta ſi eſſet, ſalua non foret?
Me. Nihil mihi tecum eſt. ſed quid tu ais? Vx. palla inquã perit domo.
Me. Quis eam ſurripuit? Vx. pol iſtuc ille ſcit, qui illam abſtulit.
Me. Quis hõ eſt? Vx. menæhmus qdam. Me. ædepol factum nequiter.
Quis is menæhmus ẽ? Vx. tu iſtic. Me. ego ne. Vx. tu. Me. qs arguit?
Vx. egomet. Pe. & ego. atq; huic amicæ detuliſti Erotio.
Me. Egon dedi? Pe. tu, tu inquam. uin afferri noctuam,
Quæ tu, tu uſq; dicat tibi. nam nos iam nos defeſſi ſumus.
Me. Per Iouem deoſq; omneis adiuro uxor, ſatin hoc eſt tibi?
Non dediſſe. Pe. immo hercle uero nos non falſum dicere.
Me. Ego illam non condonaui. ſed ſic utendam dedi.

Vx. Equidem tuam nec chlamydem defero, nec pallium quoiquam
Vtendum mulierem æquom est uestimentum muliebre
Dare foras, uirum uirile. quin refers pallam domum?
Me. Ego faxo referetur. Vx. ex re tua, ut opinor, feceris.
Nam domum nunquam introibis, nisi feres pallam simul.
Me. Ego domũ? Pe. quid mihi futurum est, qui tibi hanc operam dedi?
Vx. Opera reddetur, quando quid tibi erit subreptum domo.
Pe. Id quidem ædepol nunq̃ erit. nam nihil est, quod perdam domi
Commune cum uxore, Dij uos perdant, properabo ad forum.
Nam ex hac familia me planè excidisse intellego.
Me. Male uxor mihi se fecisse censet, quom excludit fores.
Quasi non habeam, quo intromittar, alium meliorem locum.
Si tibi displiceo patiundum. at placuero huic Erotio.
Quæ me non excludet à se, sed apud se occludet domi.
Nunc ibo, orabo, ut mihi pallam reddat, quam dudum dedi.
Aliam illi redimam meliorem. ecquis hic est ianitor?
Aperite. atq; Erotium aliquis euocate ante ostium.

Erotium meretrix. Menæhmus subreptus.

Vis à me hic quærit inimicitias sibi, atq; ætati suæ?
q Mi menæhme cur an̄ ædeis astas, sequere intro. Me. mane.
Scin q̄d ē, q̄d ego ad te uẽio? Ero. scio, ut tibi ex me sit uolũ=
Me. Immo ædepol pallam illam amabo, quam tibi dudum dedi, (ptas
Mihi eam redde. uxor resciuit rem omnem, ut factum est, ordine.
Ego tibi redimam bis tanto pluris pallam, quam uoles.
Er. Tibi dedi equidem illam, ad phrygionem ut ferres, paulo prius,
Et spinther, ut ad aurificem ferres, ut fieret nouom.
Me. Mihi tu dederis pallam, & spinther? nunquam factum reperies.
Nam ego quidem postq̃ illam dudum tibi dedi, atq; abij ad forum,
Nunc redeo. nunc te post illa uideo. Er. uideo quam rem agis,
Quia commisi, ut me defrudes, ad eā rem affectas uiam.
Me. Neq; pol te defrudandi caussa posco. quin tibi dico
Vxorem resciuisse. Er. nec te ultro oraui, ut dares,
Tu te ultro ad me detulisti. dedisti eam dono mihi.
Eandem nunc reposcis. patiar. tibi habe. aufer. utere
Vel tu, uel tua uxor, uel etiam in oculos compingite.
Tu huc post hunc diem pedem intro non feres, ne frustra sis,
Quando tu me benemerentem tibi habes despicatui,
Nisi feres argentum, frustra me ductare non potes.

Affectare uiam.
Despicatum habere
ductare

Aliam

Aliam posthac tibi inuenito.quam habeas frustratui.
Me.Nimis iracunde hercle.tandem heus tu tibi dico mane.
Redi.Er.etiam ne astas? etiam audes mea reuorti gratia?
Me.Abijt intro ocyus in ædeis.nunc ego sum exclusissimus.
Neq; dom,neq; apud amicam mihi iam quicquam creditur.
Ibo,& consulam hanc rem amicos,quid faciundum censeant.

ACTVS QVINTVS.

Menæhmus Sosides. Mulier.

Imis stulte dudum feci,quom marsupium
Messenioni cum argento concredidi,
Immersit aliquo sese credo in ganeum.
Mu.Prouisam q̄ mox uir meus redeat domum.
Sed eccum uideo,salua sum,pallam refert.
Me.Demiror ubi nunc ambulet Messenio.
Mu.Adibo,atq; hominem accipiam quibus dictis meret.
Non te pudet prodire in conspectum meum
Flagitium hominis cum istoc ornatu? Me.quid illud est.
Quæ res te agitat mulier? Mu.etiam tu ne impudens
Mutire unum uerbum audes,aut mecum loqui?
Me.Quid tandem admisi in te,ut loqui non audeam?
Mu.Rogas me? o' hominis impudentem audaciam.
Me.Non tu scis mulier Hecobam quapropter canem
Græci esse prædicabant.Mu.non equidem scio.
Me.Quia idem faciebat Hecoba,quod tu nunc facis.
Omnia mala ingerebat,quenq; aspexerat.
Itaq; adeo iure cœpta appellari canis.
Mu.Non istæc ego flagitia possum perpeti.
Nam me ætatem meam uiduam esse mauelim,
Quam istæc flagitia tua pati,quæ tu facis.
Me.Quid id ad me? tu te nuptam possis perpeti.
An sis abitura a' tuo uiro,an non? Mu.mos ita est.
Me.Hæc peregrino ut aduenienti narrat fabulas.
Mu.Quas fabulas? non inquam patiar præter hac,
Quin uidua uiuam,q̄ tuos mores perferam.
Me.Mea quidem hercle caussa uidua uictita.
Vel usq; dum regnum obtinebit iuppiter.
Mu.At mihi negabas dudum surripuisse te.

Frustratui habere.
Ganeum
q̄ mox
Mutire
Admittere
Ingerere mala

Nunc eandem ante oculos attines. num te pudet?
Me. Heu hercle mulier multum & audax & mala es.
Tun tibi hanc subreptam dicere audes, quam mihi
Dedit alia mulier, ut concinnandam darem?
Mu. Næ istuc mecastor iam patrem accersam meum,
Atq; enarrabo tua flagitia, quæ facis.
Heus Decio. quære meum patrem, tecum simul
Vt ueniat huc ad me. ita rem illi esse dicito.
Iam ego aperiam istæc tua flagitia. Me. sanan es,
Quæ mea flagitia? Mu. pallam atq; aurum meum domo
Quom suppilas tuæ uxori, atq; illud tuæ
Degeris amicæ. satin hæc recte fabulor?
Me. Quæso hercle mulier, si scis, monstra, quod bibam
Tuam qui possim perpeti petulantiam.
Quem tu hominem me arbitrare? Mu. nescio te ego?
Me. Scis tu me? Mu. non te noui? quom Parthaon es,
Me derides. at pol illum iam non potes
Patrem meum, qui huc aduenit. quin respicis?
Nouistin tu illum? Me. noui cum Calcha simul.
Eodem die uidi illum, quo te ante hunc diem.
Mu. Negas nouisse me? negas patrem meum?
Me. Idem hercle dicam, quom si uis adducere.
Mu. Ecastor pariter hoc, atq; alias res soles.

Senex. Mulier. Menæhmus Sosides.

Tæ aetas mea est, atq; ut hic usus facto est, gradū proferam.
Progredi properabo, sed id quam facile sit, haud mihi
sum falsus.
Nam pernicitas deserit. consitus sum senectute. onustum gero
Corpus, uires reliquere. ut ætas mala est merx. mala est ergo,
Nam res plurimas pessumas cum aduenit affert, quas si autumem
Omneis, nimis longus sermo est, sed ea res mihi
In pectore, & corde dura est, quid nam hoc sit negocij.
Quod filia sic repente expetit me, ut ad se irem. nec quid
Id sit mihi certius facit, quid uelit, quid me accersit,
Verum propemodum iam scio quid siet rei. credo
Cum uiro litigium natum esse aliquod ita istæc solent, quæ uiros
Subseruire sibi postulant, fretæ, dote feroces.

Et illi quoq; haud abstinent sæpe culpa. uerum est modus tamen.
Quo id pati uxorem oportet. nec pol filia unquam accersit patrem
Ad se, nisi quid commissi adiurgij est caussa. sed quicquid est,
Iam sciam. atq; eccam eã ipsam ante ædeis, & eius tristẽ uirũ uideo.
Id est quod suspicabar. ibo aduorsum. appellabo hanc.
Mu. Salue multum mi pater. Se. salua sis. sed cur ab tuo seruo
Accersi iubes? quid tu es tristis? quid ille abs te iratus
Destitit? nescio quid uos uelitati estis inter uos duos. Velitarj
Loquere, uter meruistis culpam, paucis, non longos logos.
Mu. Nusquam equidem quicq̃ deliqui. hoc primum te absoluo pater.
Verum uiuere hic non possum. neq; durare ullo modo. Durare
Proin tu me hinc abducas. Se. quid istuc est? Mu. ludibrio pater
Habeor. Se. unde? Mu. ab illo quoi mandauisti meo uiro.
Se. Ecce autem litigium. quoties tandem edixi tibi,
Vt caueres, neuter ad me iretis cum querimonia?
Mu. Qui ego istuc mi pater cauere possum? Se. me interrogas?
Nisi non uis. quoties monstraui tibi, uiro ut morem geras?
Quid ille faciat, ne id obserues, quo eat, quid rerum gerat.
Mu. At enim ille hanc amat meretricem ex proxumo. Se. sane sapit.
Ob istanc industriam etiam faxo amabit amplius.
Mu. Atq; ibi potat. Se. tuan ille caussa potabit minus,
Siue illic, siue alibi lubebit, quæ hæc (malum) impudentia est?
Vna opera prohibere ad cœnam ne promittat, postules,
Neue quenquam accipiat alienum. apud te seruiren tibi
Postulas uiros? dare una illi opera pensum postules,
Inter ancillas sedere iubeas, lanam carpere. Carpere
Mu. Non quidem mihi aduocatum pater adduxi. sed uiro.
Hinc stas, illinc causam dicis, si ille quid deliquerit.
Se. Multo tanto illum accusabo, q̃ te accusaui amplius.
Quando te auratam & uestitam bene habet. ancillas, penum
Recte præbet, melius sanam est mulier mentem sumere.
Mu. At ille mihi suppilat aurum, & pallas ex arcis modo
Me despoliat. mea ornamenta ad meretrices degerit.
Se. Malefacit, si istuc facit. si non facit, tu male facis,
Quæ insontem insimules. Mu. quin etiam nunc habet pallam pater,
Et spinther, quod ad hanc detulerat. nunc quia resciuit, refert.
Se. Iam ego ex hoc, ut factum est, scibo. hominem adibo, atq; alloquar.
Dic mihi istuc Menæhme, quod uos dissertatis, ut sciam, Dissertare
Quid tu tristis es? quid illam autem iratam abs te destituis? Destituere

Me. Quisquis es, quicquid tibi nomen est senex. summum Iouem,
Deosq; detestor. Se. qua de re, aut quoi omnium rei?
Me. Me neq; isti male fecisse mulieri, neq; quod me arguit,
Hanc domo ab se surripuisse, atq; abstulisse. delirat.
Si ergo intra ædeis huius unquam, ubi habitat, penetraui pedem,
Omnium hominum exopto ut fiam miserorum miserrumus.
Se. Sanun es, qui istuc exoptes, aut neges te unquam pedem
In eas ædeis intulisse? ubi habitas insanissume?
Me. Tun senex ais habitare me in illisce ædibus? Se. tu negas?
Me. Nego hercle uero. immo si non hæc eludere neget.
Mu. Nisi ex quo nocte emigrasti. Se. concede hoc filia.
Quid tu ais? nõ hinc emigrasti? Me. quẽ in locũ? aut quã ob rẽ obse-
Se. Nõ ædepol scio. Mu. profecto ludit te hic. non tu te tenes? (cro?
Se. Iam uero Menæhme satis iocatus. nunc ad rem age redi.
Me. Quæso quid mihi tecum est? unde, aut quis homo tu es, quid nocui
Tibi, aut adeo isti, quæ mihi molesta est quoquo modo?
Mu. Viden tu illi oculos urier? ut uiridis exoritur color.
Ex temporibus, atq; fronte? ut oculi scintillant uide.
Me. Quid, mihi melius est, quando illi me insanire prædicant,
Ego me assimulem insanire. ut illos à me absterream.
Mu. Vt pandiculans oscitatur. quid nunc faciam mi pater?
Se. Concede huc mea nata ab istoc q̃ potes longissime.
Me. Euhoe atq; heu bromie. quo me insiluam uenatum uocas?
Audio, sed non abire possum ab his regionibus.
Ita me illa ab leua rabiosa fœmina obseruat canis.
Post autem illic hircus alius, qui sæpe ætate in sua
Perdidit ciuem innocentem falso testimonio.
Se. Væ capiti tuo? Me. ecce Apollo mihi ex oraculo imperat,
Vt illi oculos exuram lampadibus ardentibus.
Mu. Peri mi pater. minatur mihi oculos exurere.
Me. Hei mihi insanire me aiunt ultro. quom ipsi insaniunt.
Se. Filia. Mu heus quid est? quid agimus? Se. qd si ego huc seruos cito?
Ibo, adducam, qui hunc hinc tollant, & domĩ deuinciant.
Prius q̃ turbatum quid faciat. Me. amplius enim hæreo.
Ni occupo aliquid mihi consilium, hi domum me ad se auferent
Pugnis cæsum. Mu. notas in huius ore quicquam pater?
Se. Næ iam his oculis abscedat in malam magnam crucem.
Me. Faciam, quod iubes. Apollo Se. fuge domum quantum potes,
Ne hic te obtundat. Mu. fugio ámabo. obserua istunc mi pater.
Ne quo

Ne quo hinc abeat. sum ne ego mulier misera, quæ illæc audio?
Aut male illunc amo? Me. uirum hunc ego perimã impurissimum,
Barbatum, tremulum, titanum, cycno prognatum patre.
Me. Ita mihi imperas, ut ego huius membra atq; ossa atq; artua
Comminuam illo scipione, quem ipse habet. dabitur malum.
Se. Me quidem si attigeris, aut si propius ad me accesseris.
Me. Faciam quod iubes. securim capiam ancipitem. atq; hunc ego
Senem exossem reddam. dedolabo assulatim uiscera.
Se. Enimuero illud præcauendum. atq; acurandum mihi.
Sane ego illum metuo, ut minatur, nequid male faxit mihi.
Me. Multa mihi imperas Apollo. nunc equos iunctos iubes
Capere me indomitos feroces, atq; currum inscendere,
Vt ego hunc proteram leonem gætulum olentem edentulum.
Iam ascendo in currum. iam lora teneo. iam stimulus in manu est.
Agite equi. facitote sonitus ungularum appareant
Cursu celeri. facitote in flexu sit pernicitas
Pedum. malim equis iunctis manere, & ecce Apollo denuo
Me iubes facere impetum in eum, qui stat, atq; occidere.
Sed quis hic est, qui capillo me hinc de curru deripit.
Imperium tuum demutat, atq; edictum Apollinis?
Se. Heu hercle morbum acrem & durum. Dij uestram fidem.
Vel hic qui nunc insanit, quam ualuit paulo prius.
Ei ecce derepente tantus morbus incidit.
Ibo atq; accersam, adducamq; medicum iam quantum potest.

Menæhmus Sosides. Sacerus seruus.

Am ne isti abiere quæso ex conspectu meo?
Qui me ui cogunt, ut ualidus insaniam.
Quid cesso abire ad nauem, dum saluo licet?
Vos omnes quæso si senex reuenerit,
Ne me indicetis qua platea hinc aufugerim.
Sa. Lumbi sedendo, oculi spectando dolent,
Manendo medicum, dum se ex opere recipiat.
Odiosus tandem uix ab ægrotis uenit.
Ait se obligasse crus fractum Aesculapio,
Apollini autem brachium. nunc cogito
Vtrum me dicam ducere medicum, an fabrum.
Atq; eccum incedit, mouet formicanum gradum.

Dedolare

Formicinus gradus

Medicus. Senex.

Vid esse illi morbi dixeras? narra senex.
Num laruatus erat, aut ceritus? fac sciam.
Num eum ueternus, aut aqua intercus tenet?
Se. Quin ea causa duco te, ut id dicas mihi.
Atq; illum ut sanum facias Me. perfacile id quidem est
Sanum futurum, mea ego id promitto fide.
Se. Magna cum cura ego illum curari uolo.
Me. Quin suspirabo plus sexcentum dies,
Ita ego eum cum cura magna curabo tibi.
Se. Atq; eccum ipsum hominem. obseruemus quam rem gerat.

Menæchmus subreptus. Senex. Medicus.

Edepol næ hic dies peruorsus, atq; aduorsus mihi
Obtigit. quæ me clàm ratus facere, ea omnia fecit palàm
Parasitus, qui me compleuit flagitij & formidinis.
Meus ulysses, qui suo regi tantum conciuit mali.
Quem ego hominem, siquidem uiuo, ita soluam sua.
Sed ego stultus sum, qui illius esse dico, quæ mea sit.
Meo cibo & sumptu eductus est, anima priuabo uirum.
Condigne autem hæc meretrix fecit, ut mos est meretricius,
Quia rogo pallam ut referatur rursum ad uxorem meam,
Mihi se ait dedisse. heu ædepol næ ego homo uiuo miser.
Se. Audin quæ loquitur? Med. se miserum prædicat. Se. adeas uelim.
Med. Saluos sis Menæchme. quæso cur apertas brachium?
Non tu scis quantum isti morbo nunc tu te facias mali?
Me. Quin te tu suspendis? Med. ecquid sentis? Me. quidni sentiam?
Med. Non potest hæc res ellebori iugere obtinerier.
Sed qd ais Menæchme? Me. qd uis? Med. dic mihi hoc quod te rogo.
Album an atrum uinum potas? Me. quin tu is in malam crucem?
Se. Iam hercle occœptat insanire primulum. Me. quin me interrogas
Purpureum panem an puniceum soleam ego esse, an luteum?
Soleam ne esse aueis squamosas, pisceis pennatos? Se. papæ.
Audin tu ut deliramenta loquitur, quid cessas dare
Potionis aliquid, priusquam percitus insania?
Med. Mane uero etiam perconctabor alia. Se. occidis iam.
Med. Dic mihi hoc etiam, solent tibi unquam oculi duri fieri?

Me. Quid tu me locustam censes esse homo ignauissime?
Med. Dic mihi, en unquam intestina tibi crepant, quod sentias?
Me. Vbi satur sum, nulla crepitant. quando esurio crepant.
Med. Hoc quidem ædepol haud pro insano uerbum respondit mihi.
Perdormiscin usq; ad lucem? Me. facilin tu dormis curans?
Med. Ego perdormisco, si resolui argentum quoi debeo.
Me. Quin te iuppiter diq; omnes percunctator perduint.
Se. Nunc homo insanire incœptat. de illis uerbis caue tibi.
Modestior nunc quidem est de uerbis, præ ut dudum fuit.
Nam dudum uxorem suam esse aiebat rabiosam canem.
Me. Quid ego dixi? Se. insanis inquam. Me. ego ne? Se. tu istic, qui mihi
Etiam me iunctis quadrigis minitatus prosternere.
Egomet ecce uidi facere. egomet ecce arguo.
Me. At ego te sacram coronam surripuisse ioui scio.
Et ob eam rem te in carcerem esse compactum scio.
Et postquam es emissus, cæsum uirgis sub furca scio.
Tum patrem occidisse. & matrem uendidisse etiam scio.
Satin hæc pro sano maledicta maledictis respondeo?
Se. Obsecro hercle medice propere quicquid sis facturus face.
Non uides hominem insanire? Med. scin quid facias optumum?
Ad me face ut efferatur. Se. itan censes? Med. quippini
Ibi meo arbitratu potero curare hominem. Se. age ut lubet.
Me. At ego te pendentem fodiam stimulis triginta dies,
Med. Elleborum potabis faxo aliquot uiginti dies.
Accerse homines qui illum ad me deferant Se. quot sunt satis?
Me. Proinde ut insanire uideor. Med. quatuor nihilominus.
Se. Iam hic erunt. adserua tu istunc medice. Med. immo ibo ego domum,
Vt parentur, quibus paratis opus est. tu seruos iube hunc
Ad me ferant Se. iam ego illic faxo erit? Med. abeo. Se. uale.
Me. Abijt socerus. abijt medicus. nunc solus sum. proh iuppiter.
Quid illuc est, quod me hi homines insanire prædicant?
Neq; ego insanio, neq; pugnas, neq; ego lites cœpio.
Sanos. saluos. alios uideo. noui homines. alloquor.
An qui perperam insanire me uolunt, ipsi insaniunt?
Quid ego nunc faciam? domum ire cupio. sed uxor non sinit.
Huc autem intromittit nemo. nimis prouentum est nequiter.
Hic ero usq; ad noctem. saltem credo intromittar domum.

Messenio seruus.

Pectamen bono seruo id est, qui rem herilē procurat, uidet,
Collocat, cogitatq́; ut absente hero diligenter rem tutet.
Quā si ipse adsit, aut rectius. tergum, q̄ gulā, crura, q̄ uētrē
Oportet potiora esse, quoi cor est modeste situm.
Recordetur id. qui nihili sunt, quid iis pretij detur
Ab suis heris. ignauis, improbis uiris, uerbera,
Compedes, molae, magna lassitudo, fames, frigus durum.
Haec praetia sunt ignauiae. id ego male malum metuo.
Propterea bonum esse certum est potius, q̄ malum.
Nam magis multo patior facilius uerba, q̄ uerbera,
Nimioq́; edo lubentius molitum, quam molitum praebeo.
Propterea heri imperium exequor bene, & sedulo seruio.
Atq; id mihi prodest. alij sunt ita, ut in rem esse ducunt suam.
Ego ero ita, ut me esse oportet. metum comitem mihi adhibeam,
Vt culpa abstineam. hero ut omnibus in locis praesto siem.
Serui qui culpa carent, & metuunt, ij solent heris
Esse utibiles. nam illi qui nihil metuunt, postquam malum
Promeriti sunt, tunc metuunt, metuam ego haud multum quidem.
Prope est quando herus qui quod faciam, pretium exoluet mihi.
Ego extemplo seruio, tergi ut in rem esse arbitror. postquam
In tabernam uasa, & seruos collocaui, ut iusserat,
Venio aduorsum. nunc fores pultabo, adesse ut me sciat.
Sed metuo, ne sero ueniam depugnato praelio.

Senex. Menaechmus subreptus. Lorarij. Messenio seruus.

Er ego uobis deos atq; homines dico, ut imperium meum
Sapienter habeatis curae, quaeq; imperaui atq; impero,
Facite. illic homo iam in medicinas ablatus sublimis siet,
Nisi quidem uos uostra crura, aut latera nihilipenditis.
Cauete quisquam, quod illic minitetur uostrum flocci fecerit.
Quid statis? quid dubitatis? iam sublimem raptum oportuit.
Ego ibo ad medicum. praesto ero illic, ut ueneritis. Me. occidi.
Quid hoc est negocij? quid illic homines ad me currunt obsecro?
Quid uoltis uos, quid quaeritatis? quid me circumsistitis?
Quo rapitis me? quo fertis me? perij. obsecro uostram fidem.
Epidamnenses subuenite quaeso ciues. quin me mittitis?
Mes. Pro dij immortales obsecro, quid ego oculis aspicio meis?
Herum meum indignissume nescio quid sublimem ferunt.
Me. E cqs suppetias mihi audet nunc afferre? Mes. eo here audacissume.

O' facinus indignum & malum epidannij ciues. herum meum
Hoc in pacato oppido luci deripier in uia, qui ad uos
Liber uene rit, mittitis? Me. nunc obsecro te, quisquis es, opam mihi
Vt des, neu sinas in me insignite fieri tantam iniuriam.
Mes. Immo & operam dabo, & defendam, & subuenibo sedulo.
Ac nunquam te patiar perire. me perire satius est.
Eripe oculum isti actutum ab humero qui tenet here te, obsecro.
Ego hisce iam sementem in ore faciam, pugnosq; obseram.
Maxumo hodie malo hercle uostro fertis istunc mittite.
Me. Teneo ego huic oculum. Mes. face ei ut oculi locus in capite appeat,
Vos scelesti. uos rapaces. uos prædones. Lor. perimus. tuam fidem.
Obsecro hercle. Mes. mittite istunc ergo. Me. quid me uobis tactio'st?
Plecte illos pugnis. Mes. agite. abite. fugite hinc in malam crucem.
Hem tibi etiam, quia postremus cedis, hinc hoc præmi feres.
Nimis haud bene ora commetaui, atq; ex mea sententia.
Aedepol here næ tibi suppetias tempore adueni modo.
Me. Et tibi dij semper adolescens, quisquis es, faciant bene.
Nam si absq; te fuissem hodie, nunquam ad solem occasum uiuerem.
Mes. Ergo ædepol si recte facias here, nunc me emittas manu.
Me. Liberem ego te? Mes. uerum, quãdo qdem ego here te seruauerim.
Me. Quid est adolescens? erras. Mes. qd erro? Me. p Iouẽ adiuro patrẽ
Me herum tuũ non esse? Mes. non taces? Me. non mentior. nec meus
Seruos unquam tale fecit, quale tu mihi. Mes. sic sine igitur.
Si tuum negas me esse seruom, abire liberum eum uiatico.
Me. Mea quidem hercle causa liber esto, atq; abito quo uoles.
Mes. Nempe iubes? Me. iubeo hercle, uero si qd imperij est in te mihi.
Mes. Salue mi patrõe. Me. quõ tu liber es adolescẽs, gaudeo. Mes. credo her
Sed patrone te obsecro ne minus imperes mihi, q̃ quom tuus (cle.
Soruos fui. apud te habitabo, & quando ibis, una tecum ibo domum.
Me. Minime. Mes. nũc ibo in tabernam, uasa & argentum tibi referam.
Recte obsignatum in uidulo est marsupium, id tibi iam nunc afferã.
Me. Affer strenue. Mes. saluom tibi ut dedisti redhibeo. hic me mane.
Me. Nimia mira mihi quidem hodie hic exorta sunt multis modis.
Alij me pernegant eum esse qui sum, atq; excludunt foras.
Etiam hic seruom esse se meum aiebat, quem ego emisi manu.
Is ait se allaturum cum argento marsupium. id si is attulerit,
Dicam ut a me abeat liber quo uolet. ne dũ quãdo sanus factus sit,
Argentum petat. socer & medicus me insanire dicebant. quid sit?
Mira sunt hæc. nihilo mihi esse uidentur secius, q̃ in somnia.

Commetaui

Vidulus
Redhibeo

Nunc ibo intro huc ad hanc meretricem, quãquam succenset mihi.
Si possum eam exorare, ut pallam reddat, quam referam domũ.

Menæhmus Sosides. Messenio.

En hodie usquam conuenisse audax audes dicere,
m Postq̃ aduorsũ imperaui mihi ut huc uenires? Mes. qn modo.
Eripui homines, qui te ferebant sublimem quattuor
Apud hasce ædeis, tu clamabas deum fidem atq; hominum.
Quin ego accurro, teq; eripio oppugnando ingratijs.
Ob eam rem, quia te seruaui, me amisisti liberum.
Quom argentum dixi me petere & uasa, tu, quantum potest,
Percurristi obuiam, ut quæ fecisti, inficias eas.
Me. Liberum ego te iussi abire? Mes. certo. Me. quoi certissumu'st
Me à te potius fieri seruom, q̃ te unquam emittam manu.

Menæhmus subreptus. Messenio. Menæhmus Sosides.

Vltis oculos iurare, nihilo hercle ea caussa magis
s Facietis, ut ego hodie abstulerim pallã, et spither pessumæ
Mes. Proh dij imortales, qd uideo? Me. qd uides? Mes. speculũ
Me. Quid negocij ẽ? Mes. tua ẽ imago, tam cósimilis est, q̃ potest. (tuũ.
Me. Pol profecto haud dissimulis. meam formam quom noscito.
Me. O adolescens salue qui me seruasti, quisquis es.
Me. Adolescens quæso loquere tuum mihi nomen, nisi piges.
Me. Non me ædepol promeruisti de me, ut pigeat quæ uelis.
Mihi est Menæhmus nomen. Me. immo id ædepol mihi.
Me. Siculus sum siracusanus. Me. ea domus & patria est mihi.
Me. Quid ego ex te audio? Me. hoc quod res est. Mes. noui noui
Equidem hunc. herus est meus.
Ego quidem huius seruos sum. sed me esse huius credidi.
Ego hunc censebam esse te. huic etiam exhibui negocium.
Quæso ignoscas. siquid stulte dixi atq; imprudens tibi.
Me. Delirare mihi uidere. non commeministi simul
Te hodie mecum exire è naui? Mes. quin tu æquom postulas.
Tu herus es. tu seruom quære. salueto tu. tu uale.
Hunc ego esse aio Menæhmum. Me. at ego me. Me. quæ hæc est fabula
Tu es Menæhmus? Me. me esse dico Mosco prognatum patre.
Me. Tun meo patre es prognatus? Me. immo quidem adolescens neq;
Tuum tibi occupare, neq; præripere postulo.
Mes. Dij immortales spem insperatam date mihi, quam suspicor.

Nam nisi me animus fallit, hi sunt gemini germani duo,
Nam & patrem & matrem commemorant pariter, q̃ fuerunt sibi.
Sed uocabo herum. Menæhme. Me. quid uis? Mes. non ambos uolo.
Sed uter uostrum est aduectus naui mecum. Me. non ego.
Mes. At ego te uolo igitur. huc concede. Me. concessi. quid est?
Mes. Illic homo aut sycophanta, aut geminus est frater tuus.
Nam ego hominem homini similiorem nunquam uidi alterum.
Nec aqua aquæ, nec lacte lacti, crede mihi, usquam similius,
Qua hic tui est. tuq; huius. postea autem eandem patriam ac patrē
Memorat. melius nos est adire atq; hunc perconctarier.
Me. Hercle quin tu me admonuisti recte & habeo gratiam.
Perge operam dare obsecro hercle. liber esto, si inuentus.
Hunc fratrem meum esse spero. Mes. & ego pol idem spero fore.
Quid ais tu? Menæhmum opinor te uocari dixeras.
Me. Ita uero. Mes. huic item Menæhmo nomen est. in Sicilia
Syracusis natum esse dixisti. hic natus est ibi.
Moscum tibi patrem fuisse dixti. huic itidem fuit.
Nunc operam potestis amabo mihi dare. & uobis simul.
Me. Promeruisti ut nequid ores, quod uelis. quin impetres.
Tanquam si emeris me argento, liber seruibo tibi.
Mes. Spes mihi est uos inuenturos fratres germanos duos
Geminos, una matre natos, & patre uno, uno die.
Me. Mira memoras. utinam efficere quod pollicitus, possis.
Mes. Possum. sed nunc agite uterq; id quod rogabo. dicite.
Me. Vbi lubet, roga. respondebo. nil reticebo, quod sciam.
Mes. Est tibi nomen Menæhmus? Me. fateor. Mes. est idem tibi?
Me. Est. Mes. patrem fuisse Moscū tibi ais? Me. ita uero. Me. & mihi.
Mes. Es ne tu Syracusanus? Me. certo. Mes. quid tu? Me. quippini
Mes. Optume. usq; adhuc conueniunt signa. porrò operam date.
Quid longissime meministi dic mihi in patria tua?
Me. Cum patre ut abij olim Tarentum ad mercatum. postea
Inter homines me deerrare à patre. atq; inde auehi.
Me. Iupiter supreme serua me. Mes. quid clamas? quin taces?
Quod eras annos gnatus, quom te pater à patria auehit?
Me. Septuennis, nam tum dentes mihi cadebant primulum,
Neq; patrem unquam post illa uidi. Mes. quid, uostrum patri
Filij quot eratis? Me. ut nunc maxume memini. duo.
Mes. Vter eratis, tun aut ille maior? Me. æque ambo pares.
Mes. Qui pôt? Me. gemini ambo eramus. Me. dij me seruatum uolunt.

Mes. Si interpellas, ego tacebo. Me. potius tacebo ego.
Mes. Dic mihi, uno nomine ambo eratis? Me. minime. nam mihi erat,
Quod nunc est, Menæhmus. illum tum uocabant Sosidem.
Me. Signa cognoui, contineri quin complectar non queo.
Mi germane, gemine frater, salue. ego sum Sosides.
Me. Quomodo igitur post Menæhmo nomen est factum tibi?
Me. Postquam ad nos renuntiatum est, te & patrem esse mortuum,
Auos noster mutauit, quod nomen est tibi, fecit mihi.
Mes. Hercle ita factum est, ut dicit. Me. sed mihi hoc responde. Me. roga.
Me. Quod erat nomen nostræ matri? Me. Theusimarcæ. Me. conuenit.
O' salue insperate multis annis, postquam conspicor,
Frater. So. & tu frater quem multis miseris laboribus
Vsq; adhuc quæsiui, quenq; ego esse inuentum gaudeo.
Mes. Hoc erat quod hæc te meretrix huius uocabat nomine.
Hunc censebat te esse credo, quom uocat te ad prandium.
Me. Nanq; ædepol mihi hodie hic iussi apparari prandium
Clàm meam uxorem. quia pallam surripui dudum domo.
Eam dedi huic So. hanc dicis frater pallam, quam ego habeo?
Me. Quonā modo hæc ad te peruenit? So. meretrix hæc ad prādium
Me adduxit. me sibi dedisse aiebat. prandi perbene.
Potaui atq; accubui scortum, pallam, & aurum hoc. Me. gaudeo
Aedepol siquid propter me tibi euenit boni.
Nam illa quidem quom te ad se uocabat, me esse credidit.
Mes. Nunquid memorare, quin ego liber, ut iussisti, eam?
Me. Optumum atq; æquissumum orat frater, fac caussa mea.
So. Liber esto. Me. quom tu es liber gaudeo Messenio.
Mes. Sed meliore est opus auspicio, liber perpetuo ut siem.
So. Quoniam hæc euenerunt frater nostra ex sententia,
In patriam redeamus ambo. Me. faciam frater, ut uoles.
Auctionem hic faciam. & uendam quicquid est mihi. interim
Eamus intro. So. fiat. Mes. scitin quid ego uos rogo?
So. Quid? Mes. præconium ut mihi detis. Me. dabitur ergo nunc iam.
Mes. Vis conclamari auctionem fore quidem. Me. die septimi
Auctio fiet. Mes. menæhme. Me. mane sane' die septimi
Venibunt serui, supellex, fundi, ædes, omnia
Venibunt. quiqui licebunt præsenti pecunia.
Venibit uxor quoq; etiam, siquis emptor uenerit.
Vix credo tota auctione capiet quinquagesies.
Nunc spectatores ualete. & nobis clare applaudite.

Auctioné facere

Miles

DRAMATIS PERSONAE.

PHYRGOPOLYNICES MILES.
ARTOTROGVS PARASITVS.
PALESTIO SERVOS.
PERIPLECTOMENVS SENEX.
SCELEDRVS SERVOS.
PHILOCOMASIVM MERETRIX.
PLEVSIDES ADOLESCENS.
LVCRIO PVER.
MELPHIDIPPA.
ACROTELEVTIVM.
PVER.
CARIO COQVVS.

ARGVMENTVM.

Eretricem Athenis EPHESVM *miles auehit.*
Id dum seruos hero amanti nunciare uolt,
Legato peregre, captus ipsu'st in mari,
Et illi eidem militi dono datu'st.
Suum arcessit herũ Athenis, atq; inde adforat
Geminis communem parietem suum aedibus.
Licere ut quiret conuenire amantibus.
Obhaerenteis custos hos uidit de tegulis.
Ridiculus autem quasi sit, alia deluditur.
Item'q; impellit militem PALESTRIO.
Omissam facit concubinam, quando ei
senis uicini cupiat uxor nubere.
Vltro abeat, orat. donat multa. ipse in domo
Senis prehensus, poenas pro moecho luit.

ALIVD ARGVMENTVM.

Eretricem ingenuam deperibat mutuo
Atheniensis iuuenis. Naupactum is domo
Legatus abijt. miles in eandem incidit.
Deportat Ephesum inuitam seruos attici
Vt nunciaret domino facta, nauigat.

Capitur, donatur illic captus militi.
Ad herum, ut ueniret Ephesum, scribit. aduolat
Adolescens, atq; in proxumo deuortitur
Apud hospitem paternum. medium parietem
Perfodit seruos, commeatus clanculum
Qua foret amantium. geminam fingit mulier
Sororem adesse. mox ei dominus ædium
Suam clientem solicitandum ad militem
Subornat. capitur ille. sperat nuptias.
Dimittit concubinam, & mœchus uapulat.

ACTUS PRIMUS.

Pyrgopolynices miles. Artotrogus parasitus.

Curate ut splendor meo sit clypeo clarior,
Quam solis radij esse olim, cum sudu'st, solent.
Vt ubi usus ueniat, contra conserta manu,
Oculorum præstringat aciem in acie hostibus.
Nam ego hanc machæram mihi consolari uolo,
Ne lamentetur, ne'ue animum despondeat,
Quia se iampridem feriatam gestitem.
Quæ misera gestitet fractum facere ex hostibus.
Sed ubi Artotrogus? Ar. hic est. stat propter uirum
Fortem, atq; fortunatum, & forma regia,
Cum quo bellator Mars haud ausit dicere,
Neq; æquiparare suas uirtutes ad tuas.
Py. Quem ne ego seruaui in campis cuticulindonijs
Vbi bombomachides cluninstatides Archides
Erat imperator summus Neptuni nepos?
Ar. Memini, nempe illum dicis cum armis aureis,
Quoius tu legiones difflauisti spiritu,
Quasi uentus folia, aut penniculum tectorium.
Py. Istuc quidem ædepol nihil est. Ar. nihil hercle hoc quidem.
Præut alia dicam, tu quæ nunquam feceris.
Periuriorem hoc homine siquis uiderit,
Aut gloriarum pleniorem, q̃ illic est,
Me sibi habeto. & ego me illi mancupi dabo.
Si unum epityrum edam apud illum esuriens insane.
Py. Vbi tu es? Ar. eccum ædepol elephanto in India,

Quo pacto

Perfodere parietes.
Despondere animum.
Equiparare
Difflare
Periurior
Gloriae
Dabo me illi [illegible]
Epityrum.

Quo pacto pugno præfregisti brachium?
Py. Quid brachium? Ar. illud dicere uolui, femur.
At diligenter hic eram. pol siquidem
Connisus esses, per corium, per uiscera,
Perq; os elephanti brachium transmitteres.
Py. Nolo istæc hic nunc. Ar. ne hercle operæpretium quidem
Mihi id enarrare, tuas qui uirtutes sciam.
Venter creat omneis has ærumnas, auribus
Peraudienda sunt, ne dentes dentiant.
Et assentandum est, quicquid hic mentibitur.
Py. Quid illuc quod dico. Ar. hem scio quid uis dicere,
Factum hercle. memini fieri. Py. quid id est? Ar. quicquid est.
Py. Habes tabellas? Ar. uis rogare, habeo & stilum.
Py. Facete aduortis tuum animum ad animam meam.
Ar. Nouisse mores me tuos meditate decet,
Curamq; adhibere, ut præuolet mihi, quo tu uelis.
Py. Ecquid meministi? Ar. memini centum in Cilicia,
Et quinquaginta centum in siclo latrones.
Trigynta Sardis, sexaginta macedones.
Sunt homines, tu quos occidisti uno die.
Py. Quanta istæc hominum summa est. Ar. septem millia.
Py. Tantum esse oportet, recte rationem tenes.
Ar. At nullos habeo scriptos, sic memini tamen.
Py. Aedepol memoria optuma est. Ar. offa emonet.
Py. Dum tale facies, quale adhuc assiduo æders, edis,
Communicabo te semper mensa mea.
Ar. Quid in Cappadocia, ubi tu quingentos simul,
Ni hebes machæra foret, uno ictu occideres.
At pedites tibi reliquiæ erant, si uiuerent.
Quid tibi ego dicam, quod omnes mortales sciunt.
Pyrgopolinicem te unum in terra uiuere
Virtute, & forma, & factis inuictissimis?
Amant te omnes mulieres, neq; iniuria,
Qui sis tam pulcher, uel here illæ quæ pallio
Me deprehendere. Py. quid here dixerunt tibi?
Ar. Rogitabant, hic ne Achilles est inquit tibi?
Immo eius frater inquam. illarum altera
Ergo mecastor pulcher est inquit mihi,
Et liberalis. uide cæsaries quam decet.

Næ illæ sunt fortunatæ, quæ cum isto cubant.
Py. Ita'ne dicunt tandem? Ar. quæ me ambæ obsecrauerint,
Vt te hodie quasi pompam illac præterducerem.
Py. Nimia est miseria, pulchrum esse hominem nimis.
Ar. Molestæ sunt, accedunt, orant, obsecrant
Videre ut liceat. ad sese accersi iubent.
Vt tuo non liceat dare operam negocio.
Py. Videtur tempus esse, ut eamus ad forum,
Vt in tabellis, quas consignaui hic heri
Latronibus ego denumerem stipendium.
Nam Rex Seleucus me opere orauit maxumo,
Vt sibi latrones cogerem, & conscriberem.
Regi hunc diem mihi operam decretum est dare.
Ar. Age eamus ergo. Py. sequimini satellites.

ACTVS SECVNDVS.

Palestrio seruos.

Ibi ad enarrandum hoc argumentum est comitas,
Si ad auscultandum uestra erit benignitas.
Qui autem auscultare nollet, exurgat foras,
Vt sit ubi sedeat ille, qui auscultare uolt.
Nunc qua assedistis causa in festiuo loco,
Comœdiæ huius, quam nos acturi sumus,
Et argumentum & nomen uobis eloquar.
ALAZON græce huic nomen est comœdiæ,
Id nos latine GLORIOSVM dicimus.
Hoc oppidum Ephesus est, miles meus est herus,
Qui hinc ad forum abijt gloriosus, impudens,
Stercoreus, plenus periurij atq; adulteri.
Ait sese ultro omneis mulieres sectarier.
Is est derisui, quaqua incedit, omnibus.
Itaq; hic meretrices labijs dum ducant eum,
Maiorem partem uideas ualgis sauijs.
Nam ego iamdiu apud hunc seruitutem seruio.
Id uolo uos scire quomodo ad hunc deuenerim
In seruitutem ab eo, quoi seruiui prius.
Date operam. nam nunc argumentum exordiar.
Erat herus Athenis mihi adolescens optumus.
Is amabat meretricem macte Athenis atticis,

Et illa illum contra, quì est amor cultu optumus.
Is publicæ legatus Naupactum fuit.
Interim iuit hinc miles. forte Athenas aduenit.
Insinuat sese ad illam amicam heri mei,
Occœpit eius matris culpa pariter, &
Vino, ornamentis, opiparisq; obsonijs.
Itaq; intumum ibi se miles apud lenam facit.
Vbi primum euenit militi huic occasio,
Sublinit os illi lenæ matri mulieris,
Quam herus meus amabat. nam is illius filiam
Compegit in nauem miles clam matre sua.
Eamq; inuitam huc mulierem in Ephesum auehit.
Ego quantum unus possum, mihi nauem paro,
Vbi amicam herilem Athenis auectam scio.
Inscendo, ut eam rem Naupactum ad herum nunciem.
Vbi sumus prouecti in altum, sicut uolunt.
Capiunt prædones nauem illam, ubi uectus fui.
Prius perij, q̃ ad herum ueni, quo ire occœperam.
Ille qui me cœpit, dat me huic dono militi.
Hic postq̃ in ædeis me ad sese duxit domum,
Video illam amicam herilem, Athenis quæ fuit.
Vbi contra aspexit me, oculis mihi signum dedit,
Ne se appellarem. deinde, postq̃ occasio est,
Conqueritur mecum mulier fortunas suas.
Ait sese Athenas fugere cupere ex hac domu.
Sese illum amare meum herum, Athenis qui fuit.
Neq; peius quenq̃ odisse, q̃ istum militem.
Ego quoniam inspexi mulieris sententiam,
Cæpi tabellas, consignaui clanculum,
Dedi mercatori quoidam, qui ad illum deferat
Meum herum, qui Athenis fuerat, qui hanc amauerat,
Vt is huc ueniret. is non spreuit nuncium.
Nam & uenit. & is in proxumo hic diuortitur
Apud suum paternum hospitem, lepidum senem.
Itaq; ille amanti suo hospiti morem gerit.
Nosq; opera consilioq; adhortatur, iuuat.
Itaq; ego paraui hic intus magnas machinas.
Qui amantes unà inter se faciam, ut conueniant,
Nam unum conclaue, concubinæ quod dedit

Sublinired os.

Cōclaui

Miles, quo nemo nisi ea ipsa inferret pedem.
In eo conclaui ego perfodi parietem.
Qua commeatus clam esset hic huic mulieri.
Et sene sciente hoc feci, is consilium dedit.
Nam meus conseruos est homo haud magni pretij.
Quem concubinæ miles custodem addidit.
Ei nos factitijs fabricis, & doctis dolis,
Glaucomam ob oculos obijciemus, eumq; ita
Faciemus, ut quid uiderit, non uiderit.
Et mox ne erretis, hæc duarum hodie uicem
Et hinc, & illinc, mulier fert imaginem.
Atq; eadem erit. uerum alia esse assimulabitur.
Itaq; sublinitur os custodi mulieris.
Sed foris concrepuit hinc à uicino senis.
Ipse exit. hic ille est lepidus, quem dixi, senex.

Periplectomenus senex. Palestrio seruos.

I hercle defregeritis talos, posthac queq; in tegulis
Videritis alienum, ego uestra faciam latera lorea.
Mihi quidem iam arbitri uisunt meæ quid fiat domi.
Ita per impluuium introspectant. nunc adeo edico omnibus,
Queq; à milite hic uideritis hominem in nostris tegulis,
Extra unum Palestrionem, hunc deturbatote in uia.
Quod ille columbam aut gallinam se sectari, aut simiam
Dicat, peristis, nisi usq; ad mortem mulctatis male.
Atq; adeo ut ne legi fraudem faciam talariæ.
Accuratote ut sine talis domi agitent conuiuium.
Pa. Nescio quid malefactum nostra huic familia est, quantum audio.
Ita senex talos elidi iussit conseruis meis.
Sed me excepit, nihilifacio quid faciat cæteris.
Aggrediar hominem, est'ne aduorsum mihi? est quasi. quid agis
Periplectomene? Pe. haud multos homines si optandum fuerit mihi
Nunc uidere, & inuenire, q̃ te mauellem. Pa. quid est?
Quid negocij est? Pe. res palàm est. Pa. quæ res palàm est? Pe. de te-
Modo nescio quis inspectauit uostrum familiarium (gulis
Per nostrum impluuium intus apud nos Philocomasiũ atq; hospitẽ
Osculanteis. Pa. qs homo uidit? Pe. tuus cõseruos. Pa. qs is est homo?
Pe. Nescio, ita abripuit repente sese subito. Pa. suspicor

Me perisse.

Facticius · Fabrica.
Glaucoma.
Obijcere ob oculos.
Defringere talos.
Impluuium.
Extra · deturbare in uia.

Me perisse. Pe. ubi abijt, conclamo. heus quid agis tu inq̃ in tegulis?
Ille mihi abiens ita respondit, se sectari simiam.
Pa. Væ mihi misero, quoi pereundum est propter nihili bestiam.
Sed Philocomasium hiccine etiam est nũc? Pe. cum exibam, hic erat.
Pa. Si est, iube transire huc quantum possit, se ut uideant domi
Familiares, nisi quidem illa nos uolt, qui serui sumus,
Propter suum amorem omneis crucibus contubernaleis dari.
Pe. Dixi iam ego istuc, nisi quid aliud uis. Pa. uolo. hoc dicito.
Parumper artem, & disciplinam obtineat, colorẽ, et quemamodum
Roget eum qui hic se uidit, utrum iunctam uiderit.
Si quidem centies hic uisa sit, tamen inficias eat.
Pe. Os habet, linguam, perfidiam, malitiam, atq; audaciam,
Confidentiam, confirmitatem, fraudulentiam.
Qui arguat se, eum contra uincat iureiurando suo.
Domi habet animum falsiloquom, falsificum, falsiiurium.
Domi dolos, delenifica facta, domi fallacias.
Nam mulier olitori nunquam supplicat, siqua est mala,
Domi habet hortum, & condimenta ad omnis molis mellifica.
Ego istæc si erit hic, nunciabo, sed quid Palestrio est,
Quod uoluis astute tecum in corde? Pa. paulisper tace,
Dum ego mihi consilia in animum conuoco, & dum consulo
Quid agam, quem dolum doloso contra conseruo parem.
Qui illam hic uidit osculantem, id uisum ne uisum siet
Quæro. Pe. ego hinc abscessero abs te huc, interim illuc sis. uide
Quemadmodum astitit seuera fronte, curas cogitans,
Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus leua, in femore habet manum.
Dextera digitis rationem computat feriens femur
Dexterum, ita uehementer quod facto opu'st ægre suppetit.
Concrepuit digitis, laborat cerebro, commutat status.
Ecce autem capite nutat, non placet quod repperit.
Quicquid est incoctum non exprimit, bene coctum aliquid dabit.
Ecce autem ædificat, columnam mento suffulsit suo.
Apage, non placet mihi profecto illa ædificatio.
Nam os columnatum poetæ inaudiui esse barbaro.
Quoi uini custodes semper totis horis accubant.
Euge αἰχμωμόνως hercle astitit, & dulce, & comœdice.
Nunq̃ hodie quiescet prius, q̃ id, quod petit, perfecerit.
Habet opinor. age siquid agis uigila, ne somno stude,

Confirmitas · Fraudulentia
Falsiloquus · Falsificus
Falsiiurius · Delenifica

Obsidium

Subitarius

Imperatorem

Lacte

Titubare

Nisi quidem hic agitari mauis uirgis, uigila, tibi ego
Dico, feriatus'ne sis. heus te alloquor Palestrio,
Vigila, expergiscere inquam, lucet, hoc inquam. Pa. audio.
Pe. Viden hostis tibi adesse? tuo'q; tergo obsidium? tibi consule.
Arripe opem, auxilium'q; ad hanc rem propere, hoc non placide decet.
Anteueni aliqua, aliquos mitte, circunduce exercitum.
Curre in obsidium perduellis, nostris præsidium para,
Intercludе inimicis commeatum. tibi muni uiam,
Qua cibatus commeatus'q; ad te, & legiones tuas
Tuto possit peruenire, hanc agerem, res subitaria est.
Repperi, comminiscere, cedo callidum consilium cito.
Quæ hic est uisa, ut uisa non siet, facta infecta ut sient.
Magnum illic honorem incipis, si magna munis mœnia.
Pa. Tu te unus si hoc recipere ad te dicis, confidentia est,
Nos inimicos profligare posse. Pe. dico & recipio
Ad me. & ego imperatorem dico me ad id, quod petis. Pa. at te
Iuppiter bene amet. Pe. at me imperti quod commentus. Pa. tace
Dum in regionem astutiarum mearum te induco, ut scias
Iuxta mecum mea consilia. Pe. salua sumes indidem.
Pa. Meus herus elephanti corio circuntentus, non suo'st.
Neq; plus habet sapientiæ, quam lapis. Pe. ego istuc scio.
Pa. Nunc sic rationem incipiens, hanc instituam astutiam.
Vt Philocomasio huic sororem geminam germanam alteram
Dicam aduenisse Athenis, & cum amatore aliquo suo,
Tam similem, quam lacte lacti est. apud te eos hic diuortier
Hospitio. Pe. euge euge lepide laudo commentum tuum.
Pa. Vt si illic concriminatus siet aduorsum militem
Meus conseruos, eam uidisse osculantem hic cum alieno, eum
Ego contra arguam, illam uidisse apud te cum suo
Amatore amplexantem, atq; obsculantem. Pe. immo ut optume,
Idem ego dicam si me exquiret miles. Pa. sed simillimas
Dicito esse. & Philocomasio id præcipiendum est, ut sciat,
Ne titubet, si quæret ex ea miles. Pe. nimis doctum dolum.
Sed si ambas uidere in uno miles concilio uolet,
Quid agimus? Pa. facile est. trecentæ possunt causæ concinni.
Non domi'st, abijt ambulatum, dormit, ornatur, lauat,
Prandet, potat, occupata'st opere, non est, non potest.
Quantum uis prolationum, dummodo nunc prima uia
Pe. Inducamus, uera ut esse credat, quæ mentibimur.

Pe. Placet

Pe. Placet ut dicis. Pa. intro abi ergo, & si istuc est mulier, iube eam
Cito domum transire, atq; hoc ei præmonstra. & præcipe.
Vt teneat consilia nostra, quemadmodum exorsi sumus
De gemina sorore. Pe. docte tibi illam perdoctam dabo.
Nunquid aliud uis? Pa. intro ut abeas. Pe. abeo equidem igitur.
Pa. Ego ibo domum. atq; hominem inuestigabo, operã hanc dissimulans
Qui conseruos hodie fuerit sectatus simiam.
Nam non potuit quin suo sermoni aliquem familiarium
Participauerit de heri amica, qui uidisset eam hic in proxumo
Osculantem cum alieno adolescentulo. noui morem ego,
Et tacere solus scio. si inuenio qui uidit, ad eum
Vineas pluteosq; agam. res parata'st, impugnandoq;
Capere certa res est. si ita non repperio, ibo odorans quasi
Venaticus usq;, donec persecutus uolpem ero.
Sed fores concrepuerunt nostræ. ego uoce moderabo me.
Nam Philocomasio custos meus conseruos it foras.

Scæledrus, Palestrio serui.

Isi quidem ego hodie ambulaui dormiens in tegulis,
Certo ædepol scio uidisse, hic proxumæ uiciniæ
Philocomasiũ herilẽ amicã sibi aliũ quærere. Pa. hic illam
Vidit osculantem, quantum hunc audio loquentem. Sc. quis hic est?
Pa. Tuus conseruos. quid agis Scæledre? Sc. te Palestrio
Volupe'st conuenisse. Pa. quid negocij, fac sciam.
Sc. Metuo. Pa. qd metuis? Sc. ne hercle hodie quantũ hic familiariũ est,
Maxumum in malum cruciatum insiliamus. Pa. tu sali solus,
Nam ego istam insulturam, & desulturam nihil hic moror.
Sc. Nescis tu fortasse apud nos facinus quod natum est nouom?
Pa. Quod id est facinus? Sc. impudicum. Pa. tu te scis, soli te tibi,
Mihi ne dixis, scire nolo. Sc. non enim faciam, quin scias.
Simiam hodie sum sectatus nostram in horum tegulis.
Pa. Adepol Scæledre homo sectatus nihili nequam bestiam.
Sc. Di te perdant. Pa. te istuc equom quomodo occœpisti eloqui.
Sc. Forte fortuna per impluuium huc despexi proxumum.
Atq; ego hic aspicio osculantem Philocomasium cum altero
Nescio quo adolescente. Pa. quod ego Scæledre scelus ex te audio?
Sc. Profecto uidi. Pa. tu'ne? Sc. egomet his duobus oculis meis.
Pa. Abi non uerisimile est, neq; uidisti. Sc. num tibi

Premonstrare. Familiaris. Venaticus. Familiaris. Insultura. Desultura.

Lippus uideor. Pa. medicum istuc tibi melius perconctarier.
Verum enim si te di ament, temere haud tollas fabulam, tuis
Nunc cruribus, capitiq; fraudem capitalem hinc creas
Tibi iam, ut pereas, paratum est dupliciter, ni reprimas tuum
Stultiloquium. Sc. qui uero dupliciter? Pa. id dicam tibi
Primum dum si falsum insimulas Philocomasium, hoc perieris.
Iterum si id uerum est, tu custos ei additus perieris.
Sc. Quid ad me? Pa. at nescio. Sc. hæc me uidisse ego certo scio.
Pa. Pergin infelix? Sc. quid tibi uis dicam, nisi quod uiderim?
Quin etiã nunc intus hic in proxumo est. Pa. cho' an non domi est?
Sc. Vise, abi intro tute, nam ego mihi nihil credi postulo.
Pa. Certum est facere. Sc. hic te opperiar. Pa. eidem hinc insidias dabo
Quam mox ad stabulum iunix recipiat se pabulo.
Sc. Quid ego nunc faciam? custodem me illi miles tradidit.
Nunc si indicium facio, interij, si taceo, sic tamen
Hoc palàm fuerit, quod peius muliere atq; audacius?
Dum ego in tegulis sum, illæc relicto hospitio exijt foras.
Aedepol facinus audax, hocine si miles sciat?
Credo hercle has tollat ædeis totas, tollat atq; hic crucem.
Hercle quicquid est, mussitabo, potius q̃ inteream male.
Non ego possum, quæ ipsa sese uenditat, tutarier.
Pa. Sceledre Sceledre. Sc. quis homo interminat. Pa. est alter audacior,
Qui magis inimicitias acquirat sibi, q̃ tu? Sc. quid est?
Pa. Iube nunc tibi oculos effodi, quibus id quod nusq̃ est uides.
Sc. Quid nusq̃? Pa. non ego emam nunc uitam tuam uitiosa nuce.
Sc. Quid negoci est? Pa. quid negoci sit rogas? Sc. cur non rogem?
Pa. Non'ne tibi istam prætruncari linguam largiloquam iubes?
Sc. Quamobrẽ iubeam? Pa. Philocomasiũ eccam domi, quã in proxumo
Vidisse ais te osculantem, atq; amplexantem cum altero.
Sc. Miru'st lolio uictitare te, tam uili tritico.
Pa. Quid iam? Sc. quia lusciosus. Pa. uerbero, ædepol tu quidem
Cæcus, non lusciosus, nam illam quidem uidi domi.
Sc. Quid domi? Pa. domi hercle uero. Sc. abi ludis me Palestrio.
Pa. Tam mihi sunt manus inquinatæ? Sc. quidũ? Pa. quia ludam luto.
Sc. Væ capiti tuo. Pa. istuc Sceledre promitto fore, nisi oculos
Orationemq; aliam commutas tibi, sed fores
Concrepuerunt nostræ. Sc. at ego illas obseruasso fores.
Nam nihil est, qua hinc huc transire ea possit, nisi recto ostio.
Pa. Quin domi eccam. Sc. nescio utiq;. Pa. Sceledre Sceledre te suscita.

Sc. Mihi ego uideo, mihi ego sapio, mihi egó credo plurimum.
Me homo nemo deterreat, quin ea sit in his ædibus.
Hic obsistam, ne imprudenti hic ea se subrepsit mihi.
Pa. Meus illic homo est, deturbabo ego iam illum de pugnaculis.
Vin iam te faciam, ut stultum dum fateare? Sc. age, uolo, face.
Pa. Neq; te quicquam sapere corde, neq; oculis uti? Sc. scio
Neq; solarium, neq; hortum, nisi per impluuium scio.
Pa. Quid nunc si domi est, si facio ut eam hinc exire uideas domo,
Dignus es uerberibus multis? Sc. dignus. Pa. serua istas fores,
Ne tibi clam se subterducat istinc, atq; huc transeat.
Sc. Consilium est ita facere. Pa. ego iam illam huc tibi sistam in uiam.
Sc. Aegedum ergo face, uolo scire utrũ ego id, quod mihi uidi uiderim,
An illic faciat, quod facturum dicit, ea ut sit domi.
Nam ego quidem meos oculos habeo, nec rogo utendos foris.
Sed hic illi supparasitatur semper, hic ei proximus,
Primus ad cibum uocatur, primo pulmentum datur.
Nam illic noster est fortasse circiter triennium,
Neq; quoiq̃, q̃ illi in nostra melius famulo familia.
Sed quid ego ago? quod me agere oportet, hoc obseruare ostium.
Hic obsistam. hac quidem pol uerba mihi nunq̃ dabunt.

Palestrio. Philocomasium. Sceledrus.

PRæcepta facito ut memineris. Ph. mirũ ẽ, tolle monere, memini.
Pa. At metuo, ut satis sis subdola. Ph. ne doceto malas, ut sint malæ
Mihi sola ego supersum. Pa. age igitur nunc iam insiste in dolos.
Ego istinc abs te procul recedã. o qd astas Sceledre? Sc. hãc rẽ gero.
Habeo aureis, loquere quid uis. Pa. credo ego istuc extemplo tibi
Esse eundum actutum extra portam dispessis manibus, patibulum
Quom habebis. Sc. quã nã ob rẽ. Pa. respice dũ ad leuã. qs illæc est
Sc. Pro Di immortales nostra herilis cõcubina est hæc qdẽ. (mulier?
Pa. Mihi quoq; pol ita uidetur. age nunc iam quãdo tibi lubet.
Sc. Quid agam? Pa. peri propere. Ph. ubi iste bonus seruos, qui prodit
Me maxume innocentem tibi falsò insimulatam? Pa. ue tibi,
Hic dixit mihi. Ph. quem dixti tu te me uidisse in proxumo
Sceleste hic osculantem? Pa. atq; id alieno cum adolescentulo,
Dixit. Sc. dixi hercle uero. Ph. tun me uidisti? Sc. atq; his qdẽ oculis.
Ph. Carebis credo. qui plus ecastor uident, q̃ quod uident.
Sc. Nunq̃ hercle deterrebor. quin ego uiderim id, quod uiderim.
Ph. Ego uero stulta moror multum, quæ cum hoc insano fabulem,

Quem pol ego capitis perdam. Sc. noli minitari. ſcio crucem
Futuram mihi ſepulchrum. ibi enim mei maiores ſunt ſiti,
Pater, auos, proauos, abauos, non mihi poſſunt minacijs tuis
Hiſce oculi fodiri. ſed paucis uerbis te uolo Paleſtrio. (uides.
Obſecro unde exit hæc? Pa. unde, niſi domo? Sc. domo? Pa. te uidēte
Sc. Niſi mirum eſt facinus, quomodo hæc nunc hinc tranſire potuerit.
Nam certo neq; ſolarium apud nos eſt, neq; ortus ullus, neq;
Feneſtra, niſi clatrata. nam certo ego te hic intus uideram.
Pa. Pergin ſceleſte intendere, & hanc arguere? Ph. ecaſtor ergo mihi
Haud falſum euenit ſomnium, quod noctu hac ſomniauerim.
Pa. Quid ſomniaſti? Ph. ego tibi eloquar, ſed amabo aduortito
Animum. hac nocte in ſomnis ſoror mea gemina & germana mihi
Viſa eſt ueniſſe Athenis, in Epheſum cum amatore quodam ſuo,
Hi ambo hoſpitio huc in proxumum mihi diuorti ſunt uiſi.
Sc. Paleſtrioni ſomnium narratur. Pa. perge porro. Ph. ego
Læta uiſa, quia ſoror ueniſſet. propter eandem maxumam
Suſpicionem uiſa ſum ſuſtinere. nam arguere in ſomnis meus
Me familiaris mihi uiſus eſt. me cum alieno adoleſcentulo
Quaſi nunc eſt, oſculatam quom tamen illa oſculata mea ſoror
Gemina ſuum eſſet illum amicum. ita me inſimulatam perperam
Fuiſſe ſomniaui. Pa. ſatin ut eadem uigilanti expetunt,
Quæ in ſomnis uiſa memoras, heus hercle præſenti iam omnia.
Abi intro, & comprecare. narrandum ego militi iſtuc cenſebo.
Ph. Facere certum mihi, neq; ego prodi me quidem impune patiar
Ab iſtoc falſo inſimulatam. Sc. timeo quid rerum geſſerim,
Ita dorſum totum prurit. Pa. ſcin te periiſſe nunc quidem domi?
Sc. Certo. ſed certa res eſt, noſtrum nunc obſeruare oſtium.
Vbi eſſet? Pa. at Scœledre quæſo, ut ad id exemplum ſomnium
Quaſi ſimile ſomniauit illa, atq; ut tu ſuſpicatus es
Eam uidiſſe oſculantem. Sc. me eam non uidiſſe arbitraris tu?
Pa. Næ tu hercle opinor obſecro reſpice, ſi ad herum hæc res peruenit,
Periſti pulchre. Sc. nunc demum experior ob oculos caliginem
Prius mihi obiectam fuiſſe. Pa. dudum ædepol planum eſt hoc quidem,
Quæ hucuſq; fuerit intus. Sc. nihil habeo, quod loquar. nō uiderim,
Et ſi uidi. Pa. næ te ædepol ſtultitia tua penè perdidit,
Dum te fidelem facere hero uoluiſti, penè abſumptus es.
Sed fores uicini proxumi concrepuerunt. conticeſcam iam.

Philocomaſium. Paleſtrio. Scæledrus.

Nde ignem in aram, ut Epheſiæ Dianæ latas laudes,
i Grateſq; agam, eiq; ut arabico fumificem odore, Fumificem
Amœne quæ me in locis Neptunijs, templiſq; turbulentis
Seruauit ſæuis fluctibus, ubi ſum afflictata multum. Afflictatas
Sc. Paleſtrio o' Paleſtrio. Pa. o' Scæledre, Scæledre, quid uis?
Sc. Hæc mulier, quæ hinc exit modo, eſt'ne herilis concubina
Philocomaſium, an non eſt iſta? Pa. hercle opinor, ea uidetur.
Sed facinus mirum eſt, quomodo hæc hinc potuerit tranſire,
Siquidem ea eſt. Sc. an dubiũ tibi eſt, eam eſſe hanc? Pa. ea uidetur.
Adeamus, appellemus. Sc. heus, quid iſtuc Philocomaſium?
Quid iſtic tibi in hiſce ædibus debetur? quid negocij eſt?
Quid nunc taces? tecum loquor. Pa. immo ædepol tute tecum,
Nam hæc nihil reſpondet. Sc. te alloquor, uitij probriq; plena
Quæ circum uicinos uages. Ph. qui cum tu fabularis?
Sc. Qui cum, niſi tecum? Ph. qs tu homo es? aut mecũ qd eſt negocij?
Sc. Men rogas hem, q ſiem? Ph. q? num hũc ego rogẽ, quẽ neſciam ego?
Pa. Quis ego ſum igitur, ſi hũc ignoras? Ph. mihi odioſus quiſquis es, tu
Et hic. Sc. nõ nos noſti? Ph. neutrũ. Sc. metuo maxume. Pa. qd metuis?
Sc. Enim ne noſmet perdiderimus uſpiam, nam neq; te, neq; me
Nouiſſe ait hæc. Pa. perſcrutari hic uolo Scæledre, nos noſtri,
An alieni ſimus, ne dum quiſpiam nos uicinorum
Imprudentes aliquis immutauerit. Sc. certe equidem noſter
Sum. Pa. et pol ego, quæris mulier malũ, tibi dico, heus Philocomaſiũ?
Ph. Quæ te intemperiæ tenent, q me perperam perplexo appelles
Nomine? Pa. eho' qui igitur uocare, Philocomaſium dicere nomen
Si iniuria eſt? falſum nomen poſſidere Philocomaſium
Poſtulas? at iſtuc non decet, & meo hero facis iniuriam. Ph. egon?
Pa. Tu. Ph. quæ heri Athenis Epheſum adueni ueſperi cũ meo amatore
Adoleſcente Athenienſi? Pa. dic mihi, quid tibi hic in Epheſo eſt
Negocij? Pa. geminam germanam hic eſſe meam ſororem audiui,
Eam ueni quæſitum. Pa. mala es. Ph. immo ecaſtor ſtulta multum,
Quæ uobiſcum fabulem, abeo. Sc. abire non ſinam te. Pa. mitte
Scæledre, manifeſtaria res eſt. Sc. non omitto. Ph. at iam crepabunt Manifestarius
Manu malæ tibi, niſi me omittis. Sc. quid (malum) illic adſtas?
Quin retines altrinſecus? Pa. nihil moror, negocioſum Altrinsecus
Mihi eſſe tergum qui ſcio, an iſta non ſit Philocomaſium?
Atq; alia eius ſimilis ſit? Ph. mittis me, an non mittis? Sc. immo

Vi atq; inuitam, atq; ingratijs uolutatim domum te rapiam.
Ph. Non hostium hoc mihi est domicilium, Athenis domus, ac herus est.
Ego istam domum neq; moror, neq; uos qui homines sitis noui,
Neq; scio. Sc. lege agito, te nusq̃ mittam, nisi mihi das
Firmatam fidem, te huc, si emisero, intro ituram. Ph. ui me cogis
Quisquis es, do tibi fidem, si omittis, istuc me intro ituram,
Quo iubes. Sc. ecce ergo mitto. Ph. at ego abeo missa. Sc. muliebri
Fecisti fide. Pa. Sceledre manibus amisisti prædam.
Sc. Si queam, tam ea est nostra, q̃ potest herilis concubina.
Vin tu facere hoc strenue? Pa. qd faciã? Sc. mihi affer machærã huc
Pa. Quid facies ea? Sc. itrorũpã recta in ædeis, quẽq; hic intus (intus.
Videro cum Philocomasio osculantem, eum ego obtruncabo extemplo.
Pa. Visa'ne ea est? immo ædepol plane ea est. Pa. sed quomodo
Dissimulabat? Sc. abi, machæram huc affer. Pa. iam faxo hic erit,
Neq; eques, neq; pedes præfectus quisq̃ tanta audacia est,
Qui æque faciat confidenter, q̃ mulieres faciunt,
Vt utrobiq; orationem docte duint, nam ut sublinitur
Os custodi cauto conseruo meo, nimis beat,
Quod commeatus est trans parietem. Sc. heus Palestrio,
Machæra mihi nihil'opus est. Pa. qd iam? aut qd opus est? Sc. domi
Eccam herilem concubinam. Pa. quid domi. Sc. in lecto cubat.
Pa. Adepol næ tibi malam rem repperisti, ut prædicas.
Sc. Qui iam? Pa. quia hanc attingere ausus mulierẽ hic in proxumo.
Sc. Magis hercle metuo. sed nunq̃ quisq̃ faciet, quin soror
Ista sit germana huius. Pa. eam pol tu osculantem hic uideras,
Et quidem palàm est. eam esse ut dicis. Sc. quid propius fuit,
Quam ut perirem, si locutus fuissem hero? Pa. ergo si sapis,
Mussitabis. plus oportet scire seruom, q̃ loqui.
Ego abeo, ne quid tecum consilij commisceam,
Atq; apud hunc uicinum. tuæ mihi turbæ non placent.
Herus si ueniet, si quæret me, hic ero. hinc me accersito.

Scaledrus. Periplectomenus.

Atin abijt hinc ille, neq; herile negocium
Plus curat, q̃ si non seruitutem seruiat.
Certo quidem illa hic nostra intus est in ædibus.
Nam ego excubantem eam modo offendi domi.
Certu'st nunc obseruationi operam dare.

Excubare.

Pe. Non hercle hisce homines me marem, sed fœminam
Vicini rentur esse serui militis.
Ita me ludificant. mea ne hic in uia hospita,
Quæ heri huc Athenis cum hospite aduenit meo
Tracta & ludificata est ingenua & libera?
Sc. Perij hercle. hic ad me recta nunc abit uia.
Metuo illæc mihi res ne malo magno fuat.
Quantum hunc audiui facere uerborum senem,
Accedam ad hominem. Pe. tun Sceledre hic scelerum caput,
Meam ludificasti hospitam ante ædeis modo?
Sc. Vicine ausculta quæso. Pe. ego auscultem tibi?
Sc. Expurgare uolo me. Pe. tu ne expurges mihi,
Qui facinus tantum, tamq; indignum feceris?
An quia latrocinaris, arbitramini
Quid uis licere facere uobis uerbero?
Sc. Licet'ne. Pe. at ita di me deæq; omnes ament,
Nisi mihi supplicium uirgarum de te datur
Longum, diutinumq; à mane usq; ad uesperum:
Quod meas confregisti imbrices & tegulas
Ibi, dum condignam te sectaris simiam.
Quodq; inde inspectauisti meum apud me hospitem
Amplexum, amicam quom osculabatur suam.
Quodq; concubinam herilem insimulare ausus es
Probri pudicam, meq; summi flagitij.
Tum quod tractauisti hospitem ante ædeis meas,
Nisi tibi supplicium stimuleum deditur,
Dedecoris pleniorem herum faciam tuum,
Quam magno uento plenum est undarum mare.
Sc. Ita sum coactus Periplectomene, ut nesciam
Vtrum me postulare tecum æquo'st prius.
Si istæc non est istæc, neq; istæc est mihi.
An me expurgare hoc tibi uidetur æquius,
Sicut etiam nunc, nescio quid uiderim.
Ita est istæc huius similis nostræ tua,
Siquidem non eadem est. Pe. uise ad me intro, iam scies.
Sc. Licet'ne? Pe. neq; te inhibeo, placide noscita.
Sc. Ita facere certum est. Pe. heus Philocomasium cito
Transcurre curriculo ad nos, ita negocium est.
Post quando exierit Sceledrus à nobis, cito

Ludificant
Ludificant
Expurgant
A mane usq ad uesperu
Stimuleum
Hospitant

Transcurrito ad uos rursum curriculo domum.
Nunc pol ego metuo, ne quid infucauerit.
Si hic non uidebit mulierem, aperitur dolus.
Sc. Proh di immortales similiorem mulierem,
Magisq; eandem q̃ nostræ est ea, non reor
Deos facere posse. Pe. quid nunc? Sc. commerui malum.
Pe. Quid igitur, ean est? Sc. & si ea est, non est ea.
Pe. Vidistin istam? Sc. uidi & illam & hospitem
Complexam atq; osculantem. Pe. ea'ne hæc est? Sc. nescio.
Pe. Vin scire plane? Sc. cupio. Pe. abi intro ad uos domum.
Continuo uide sit ne ista hæc domum uostram intus. Sc. licet,
Pulchre admonuisti. iam ego ad te exibo foras.
Pe. Nunq̃ ædepol hominem quenq̃ ludificarier
Magis facete uidi, & magis miris modis.
Sed eccum egreditur. Sc. Periplectomene te obsecro
Per deos, atq; homines, perq; stultitiam meam,
Perq; tuam gratiam. Pe. quid? Sc. meæ ut inscitiæ,
Meæ stultitiæ ignoscas. nunc demum scio
Me fuisse excordem, cæcum, incogitabilem.
Nam Philocomasium eccam intus. Pe. quid nunc furcifer
Vidisti ambas? Sc. uidi. Pe. exhibeas herum uolo.
Sc. Meruisse equidem me maxumum fateor malum,
Et tuæ fecisse me hospitæ aio iniuriam.
Sed meam esse herilem concubinam censui,
Quoi me custodem herus addidit miles meus.
Nam è summo puteo similior nunq̃ potest
Aqua aquæ sumi, q̃ hæc est, atq; ista est hospita.
Et me despexisse ad te per impluuium tuum
Fateor. Pe. quid ni fateare, ego qui uiderim.
Sc. Sed Philocomasium me uidisse censui.
Pe. Ratus'ne istic me hominem esse omnium minimi pretij,
Si ego me sciente paterer uicino meo
Inferri apud me ita insignite iniuriam?
Sc. Nunc demum à me insipienter factum esse arbitror,
Quom rem cognosco, at non malitiose tamen
" Feci. Pe. immo equidem indigne. nam homini seruo suos
" Domitos habere oportet oculos, & manus,
" Orationemq;. Sc. ego'ne? si post hunc diem
Mutiuero, etiam quod ego me certo sciam,

Dato excruciatum me, egomet me dedam tibi.
Nunc hoc mihi ignoscas quæso. Pe. uincam animum meum.
Ne malitiose factum id esse abs te arbitrer,
Ignoscam tibi istuc. Sc. at dij tibi faciant bene.
Pe. Næ tu hercle si te di amabunt, linguam comprimas,
Post hac etiam illud, quod scies, nesciueris.
Ne uideris, quod uideris. Sc. bene me mones.
Ita facere certum est. sed satin ne oratus abit?
Nunquid nunc aliud me uis? Pe. ne me noueris.
Sc. Dedit hic mihi uerba, qua benigne gratia
Fecit, ne iratus esset. scio quam rem gerat.
Vt me quom extemplo aduenìat à foro domum,
Domi comprendat una hic & palestrio,
Me habent uenalem, sensi, & iamdudum scio.
Nunquam hercle ex ista nassa ego hodie escam petam.
Nam iam aliquò aufugiam, & occultabo aliquot dies.
Dum hæ consilescunt turbæ, atq; iræ leniunt,
Nam iam nunc satis & plus nimio merui mali,
Veruntamen de me quicquid est, ibo hinc domum.
Pe. Ille hinc abscessit. sat ædepol certo scio.
Occisam sæpe sapere plus multo suem,
Quom manducatur, ne id quod uidit, uiderit?
Nam illius oculi, atq; auris, atq; opinio,
Transfugere ad nos, usq; adhuc actum est probe.
Nimium festiua mulier operam præbuit.
Redeo in senatum rursus. nam Palæstrio
Frequens senatus, Sceledrus nunc autem foras,
Illic domi apud me poterit nunc haberier.
Ibo intro, ne dum absum, illi in sortito siem.

ACTVS TERTIVS.

Palæstrio. Pleusides adolesc. Periplectomenus.

Ohibete intra limen etiam uos parumper Pleusides,
Sinite me prius perspectare, ne uspiam insidiæ sient.
Conciliumq; habere uolumus. nam opus est nunc tuto loco,
Inimicus ne quis nostris spolia capiat consilijs,
Atq; unde inimicus nequis spolia capiat auribus.
Nam bene consultum, inconsultum si sit inimicis usu esse potest.

Nassa.
Plus nimio mali.
Perspectare

Si minus cum cura, aut catalogo loquendi lectum siet.
Quin si inimicis usu est, obsit mihi.
Nam bene consultum surripitur sæpissime,
Quippe si resciuere inimici consilium tuum, tibi
Tuopte consilio occludunt linguam, & constringunt manus,
Atq; eadem quæ illis uoluisti facere, faciunt tibi.
Sed speculabor nequis aut hinc ab leua, aut ab dextera
Nostro consilio uenator assit cum auritis plagis.
Prospectus — Sterilis hinc prospectus usq; ad ultimam plateam probe est,
Euocabo. heus Periplectomene & Pleusides progredimini.
Pe. Ecce nos tibi obedienteis. Pa. facile est imperium in bonis.
Sed uolo scire eodem consilio, quod meditati intus sumus,
Si gerimus rem. Pe. magis ad rem non potest esse utibile.
Pa. Immo qd tibi Pleusides? Pl. quod ne uobis placet, displicet mihi?
Pe. Quis homo sit magis meus, q̃ tu es? Pl. loquere lepide & commode.
Pa. Pol ita decet hunc facere. Pl. at hoc me facinus miserum macerat.
Meumq; cor, corpusq; cruciat. Pe. quid id est quod cruciat te?
Pl. Me tibi istuc ætatis homini facinora puerilia
Obijcere, neq; te decora, neq; tuis uirtutibus.
Eaq; expetere te opibus summis mei amoris gratia.
Mihiq; amanti ire opitulatum, atq; ea facere facinora,
Quæ istæc ætas fugere facta magis, q̃ sectari solet.
Eam me pudet tibi in senecta obijcere sollicitudinem.
Pe. Nouo modo tu homo amas, siquidem te quicquam, quod faxis, pudet.
Nihil amas, umbra es amantum, magis q̃ amator Pleusides.
Pl. Hanccine me ætatem exercere mei amoris gratia?
Pe. Quid ais tu, ita ne tibi ego uideor oppido acheronticus.
Capularis — Tam capulari stamine, tibi diu uideor uiuere.
Nam equidẽ haud sum natus annos præter qnquaginta et quatuor.
Clare oculis uideo, pernix sum manibus, sum pedes mobilis.
Pa. Si albus capillus hic uidetur, ne utiquam ibi ingenio senex inest.
Amussitatus. i. ad amussim factus — In hoc amussitata sua sibi ingenua indoles.
Pl. Pol id quidem ita experior esse ut prædicas Palestrio.
Nam benignitas quidem huius oppido ut adolescentuli.
Pe. Immo hospes magis quom periclum facies, magis nosces meam
Comitatem merito te amantem. pl. quid opus nota noscere.
Pe. Quom apud te exemplum experiundi habeas, non eges foris.
Nam qui ipse amauit, amantis ægre ingenium inspicit, & ego
Amatoris aliquantum habeo, humorisq; etiam in corpore,

Neq;

Neq; dum exarui ex amore, rebusq; uoluptarijs,
Cauillator facetus, uel commodus conuiua item ero.
Neq; ego oblocutor unquam sum alteri in conuiuio.
Incommoditate abstinere me apud conuiuas commode
Commemini, & meæ orationis iustam partem persequi.
Et meam partem itidem tacere, quom aliena est oratio.
Minime sputator, screator sum itidem, minime sucidus.
Post Ephesi sum natus, non enim in apulis, non sum in umbria.
Pa. O' lepidum semiseneum, næ si quas memorat, uirtutes habet.
Atq; equidem plane' eductum in nutricatu uenerio.
Pe. Plus dabo q̃ prædicabo ex me uenustatis tibi.
Neq; ego unquam alienum scortum subagito in conuiuium.
Neq; præripio pulpamentum, neq; præuorto poculum.
Neq; per uinum unquam ex me exoritur discidium in conuiuio.
Siquis ibi est odiosus, abeo domum, sermonem segrego.
Venerem, amorem, amœnitatem'q; accubans exerceo.
Et quidem ædepol omneis mores ad uenustatem iugiter.
Pl. Cedò treis mihi homines contra auricalco emptos istis moribus.
Pa. At quidem illuc ætatis qui sit, non inuenies alterum
Lepidiorem ad omneis res, nec qui amicus amico sit magis.
Pe. Tu te me ut fateare faciam, esse adolescentem moribus.
Ita apud omneis comparebo tibi res benefactis frequens.
Opus erit ne tibi aduocato tristi, iracundo? ecce me.
Opus leni? leniorem dices, q̃ mutum est mare.
Liquidus citusq; ero, q̃ uentus est fauonius.
Vel hilarissumum conuiuam me extimandum exprimam tibi.
Vel primarium parasitum, atq; obsonatorem optumum.
Tum ad saltandum, non cinædus magis usquam saltat, q̃ ego,
Pa. Quid ad illas arteis optes, si optio eueniat tibi?
Pl. Huius pro meritis ut referri pariter possit gratia,
Tibiq;, quibus esse me experior summæ solicitudini.
At tibi tanto sumptui esse mihi molestum est. Pe. mortuus es.
" Nam in mala uxore, atq; inimico, siquid sumatur, sumptus est.
" In bono hospite atq; amico, quæstus est, quod sumitur.
Et quod in diuinis rebus sumas sumptus, sapienti lucro est.
Dein deûm uirtute euntem hospitio accipere, apud me est comitas.
Es, bibe, animo obsequere mecum, atq; onerato hilaritus me.
Liberæ sunt ædes, liber sum autem ego, me uti uolo libere.
Nam mihi, uirtute deûm dicam, propter diuitias datas,

Licuit uxorem dotatam genere summo ducere.
Sed nolo mihi oblatratricem in ædeis intromittere.
Pl. Cur non uis? nam procreare liberos lepidum est onus.
Pe. Hercle uero liberum hominem esse, id multo est lepidius.
Pl. Tu homo & alteri sapienter potis es consulere, & tibi.
Pe. Nam bona uxor, si ea quidem deducta est usquam gentium,
Vbi ea possit inueniri? uerum ego ne eam ducam domum,
Quæ mihi hæc dicat, eme mi uir lanam, unde tibi pallium
Malachum, & calidum, conficiantur tunicæ mihi hibernæ bonæ,
Ne algeam hac hyeme, hoc, hoc nunq̃ uerbum ex uxore audiam.
Et prius q̃ Galli cantent, quæ me somno suscitet.
Da mihi uir calendis quæ mittam, quom martiæ uenerint,
Da qui faciat, qui condiat, da quod dem quinquatribus
Percantatrici, collectrici, ariolæ, atq; haruspicæ.
Flagitium est, si nil mittetur, quo supercilio spicit.
Tum patrita clementer, non pota est inquit munere.
Iampridem, quia nihil abstulerit, succenset celaria.
Tum obstetrix expostulauit mecum parum missum sibi.
Quid, nutrici non missurus quicquam, quæ uernas alit.
Hæc atq; huius similia alia damna multa mulierum.
Nunc uxorem prohibent mihi, & quæ huius sermonis erant.
Pa. Dij tibi sunt propicij hercle, nam si istam semel amiseris
Libertatem, haud facile te in eundem restitues locum.
Pl. At illa laus est magno in genere & diuitijs maxumis,
Liberum hominem educare generi monimentum & sibi.
Pe. Quando habeo multos cognatos, quid opus sit mihi liberis?
Nunc bene uiuo, & fortunate, atq; ut uolo, atq; animo ut lubet.
Mea bona mea morte cognatis dicam, inter eos partiant.
Illi apud me edunt, me curant, uisunt quid agam, ecquid uelim.
Prius q̃ lucet, assunt, rogitant, noctu an somnum cœperim.
Eos pro liberis habeo, quin mittunt munera,
Sacrificant, dant inde partem mihi maiorem, q̃ sibi.
Abducunt ad exta me, ad se ad prandium, ad cœnam uocant.
Ille miserrumum se retur, minimum qui misit mihi.
Illi inter se certant donis, ego mecum musito.
Bona mea inhiant, certatim nutricant & munere.
Pa. Nimis ratione bona nimiumq; apte tu multa uides.
Et tibi sunt gemini, & tergemini, si te bene habes, filij.
Pe. Pol si habuissem, cœpissem satis miseriarum, liberis

Conferem

Censerem emori, cecidisset'ne ebrius, aut de equo uspiam,
Metuerem, ne ibi defregisset crura, aut ceruices sibi.
Ea mihi insignitos pueros pariat postea.
Aut uarum, aut ualgum, aut compernem, aut petum, aut brocchum.
Pa. Huic homini dignum est diuitias esse, diu uitam dare,
Qui aegre seruat, & qui bene habet, suisq; amicis uolt uolup.
,, O' lepidum caput, ita me dij deaeq; ament, aequom fuit
,, Deos parasse, uno exemplo ne omnes uitam uiuerent.
,, Sicuti merci pretium stat, pro uirtute ut ueneat.
Quae improba est, pro mercis uitio dominum pretio pauperat,
,, Itidem diuos dispertisse uitam humanam aequom fuit.
,, Qui lepide ingenuatus esset, uitam longinquam darent.
,, At qui improbi, & scelesti, ijs adimerent animam cito.
Si hoc parauissent, homines essent minus multi mali.
,, Et minus audacter scelesta facerent facta, & postea
,, Qui homines probi essent, esset his annona uilior.
Pe. Quid deorum consilia culpes stultus inscitusq; sic
Qui deos uituperes? nunc iam istis rebus desisti decet.
Nunc uolo obsonare uel ut hospes te tua ex uirtute meae
Domi accipiam benigne, lepide, & lepidis uictibus.
Pl. Nihil me poenitet iam quanto sumptu fuerim tibi.
,, Nam hospes nullus tam in amici hospitium deuorti potest,
,, Quin ubi triduum continuum fuerit, iam odiosus siet,
,, Verum ubi dies decem continuos ire ad eundem instat,
,, Tametsi dominus non inuitus patitur, serui murmurant.
Pe. Seruientem seruitutem ego seruos introduxi mihi
Hospes, non qui imperarent mihi, quibus ego essem obnoxius.
Si illud aegre'st, mihi quod uolupe est, meo animo morem gero.
Quod tamen odiose faciundum, fit malum atq; ingratijs.
Nunc quod occoepi, obsonatum pergam. Pl. si certu'st tibi,
Commodum obsona, nec magno sumptu, mihi quod uis sat est.
Pe. Quin tu istanc orationem hinc ueterem atq; antiquam amoues?
Nam proletario sermone nunc quidem hospes utere.
Nam hi solent, quando accubuere, ubi coena apposita est, dicere,
Quid tibi opus fuit hoc sumptu tanto nostra gratia?
Insanuisti hercle, nam idem hoc hominibus sat erat decem.
Quod eorum causa obsonatum est, culpant, & comedunt tamen.
Pa. Fit pol illud ad illud exemplum, ut docte & perspecte sapit.
Pe. Sed idem homines nunquam dicunt, q̃q̃ appositum est ampliter,

Iube illud demi, tolle hanc patinam, pernam nihil moror.
Aufer hinc illam offam penitam, probus hic conger frigidus.
Remoue, abi, aufer, neminem eorum hæc assenerare audias.
Sed percellunt, sed producunt, dimidiatim dum appetunt.
PA. Bonus hercle ut malos descripsit mores. PE. haud centesimam
Partem dixi, atq; otium rei si sit, possum expromere.
PA. Igitur id quod agitur, nunc hoc primum præuorti decet.
Nunc huc animum aduortite ambo, mihi opus est opera tua
Periplectomene, nam ego inueni lepide sycophantiam.
Qui miles admutiletur cæsariatus, atq; uti
Huic amanti ad Philocomasium hanc efficiamus copiam.
Vt eam hinc abducat, abeatq;. PE. dari istanc rationem uolo.
PA. At ego mihi annulum dari istunc tuum uolo. PE. quam ad rem uis?
PA. Quando habebo igitur rationem mearum fabricarum dabo.
PE. Vtere? accipe. PA. accipe à me rursum rationem doli,
Quam institui. PL. perpurgatis ambo damus tibi operam auribus.
PA. Herus meus ita magnus mœchu'st mulierum, ut neminem
Fuisse æque, neq; futurum credo. PL. credo ego istuc idem.
PA. Itaq; Alexandri præstare prædicat formam suam.
Itaq; se omnes ultro sectari in Epheso memorat mulieres.
PE. Aedepol quid de isto multa? scio te non mentirier.
Sed ego ita esse, ut dicis teneo pulchre, proin Palestrio
Quam potes, tam uerba confer maxume ad compendium.
PA. Ecquam tu potes reperire forma lepida mulierem,
Quoi fallaciarum mens, corpus'q; sit plenum & doli.
PE. Ingenuam an libertinam? PA. parui istuc facio, dummodo
Eam des, quæ sit quæstuosa, quæ alat corpus corpore.
Quoiq; sapiat pectus, nam cor non potest, quod nulla habet.
PE. Lautam uis? an quæ non dum sit lauta? PA. sicco sucidam,
Quam lepidissumam potes, quãq; adolescentem maxume.
PE. Habeo eccillam clientam meam, meretricem adolescentulam.
Sed quid ea usus est? PA. ut ad te eam iam deducas domum.
Itaq; eam huc ornatam adducas matronarum modo,
Capite compto, crines uittas'q; habeat, assimulet'q; se
Tuam esse uxorem, ita præcipiendum. PL. erro quã insistas uiam.
PA. At scietis postea, sed ecquæ ancilla est illi? PE. est primita.
PA. Ea quoq; opu'st ita præcipio mulieri, atq; ancillulæ
Vt simulet se esse tuam uxorem, & deperire hunc militem.
Quasiq; hunc annulum Famesæ ancillæ dederit, ea porrò mihi,

Militi

Mili ut darem, quasiq; ego rei sim interpres. Pe. audio.
Pa. Ne me surdum uerbera, tu si audis, ego recte militi
Dabo, tua mihi uxore dicam delatum, & datum,
Vt se ad eum conciliarem, ille eiusmodi est, cupiet miser.
Qui nisi adulterio studiosus, nulli aliæ rei est improbus.
Pe. Non potuit repperire, si ipsi soli quærendas dares,
Lepidiores duas ad hanc rem, q̃ ego, habe animum bonum.
Pa. Ergo accura & propera, nunc tu ausculta mi Pleusides.
Pl. Tibi sum obediens hoc facto. Pa. miles domum ubi aduenerit,
Memineris ne Philocomasium nomines. Pl. quam nominem?
Pa. Dic eam. Pl. nempe eandem, quæ dudum constituta est. Pa. pax, abi.
Pl. Meminero, sed quid meminisse id refert? Pa. ego enim dicam
Tibi tum demum, quando usus poscet, interea tace.
Vt quom etiam hic agit, actutum parteis defendas tuas.
Pl. Ego eo intro igitur. Pa. hæc præcepta, sobrie ut cures, face.

Palestrio. Lucrio puer.

Vantas res turbo, quantas moueo machinas.
q Eripiam ego hodie concubinam militi.
Si centuriati bene sunt manupulares mei.
Sed illum uocabo, heus Scæledre, nisi negocium,
Progredere ante ædeis, te uocat Palestrio.
Lu. Non opera est Scæledro. Pa. quid iam? Lu. sorbet dormiens.
Pa. Quid sorbet? Lu. illud, stertit uolui dicere,
Sed quia consimile est, quod stertas, quasi sorbeas.
Pa. Eho an dormit Scæledrus intus? Lu. non naso quidem.
Nam eo magnum clamat, tetigit calicem, clanculum
Dimisit nardini unam amphoram cellarius.
Pa. Eho tu scæleste, qui illi suppromus, eho tu.
Lu. Quid uis? Pa. qui libitum est illi condormiscere?
Lu. Oculis opinor. Pa. non te istuc rogito scelus.
Procede huc, perijsti iam nisi uerum scio.
Prompsisti tu illi uinum? Lu. non prompsi. Pa. negas?
Lu. Nego hercle uero, nam ille me uetuit dicere.
Neq; equidem heminas octo exprompsi in urceum.
Neq; illæ hic calidum exuunt in prandium.
Pa. Neq; tu bibisti? Lu. dij me perdant, si bibi.
Pa. Qui iam? Lu. quia enim obsorbui, nam mihi nimius calor

Interpres. Ahy, in dio. Accurare Pax. Turbare Mouere machinas Centuriatus Manupulares Cellarius Nardini Suppromus Hemina. Vrceum

Comburebat gutturem, alij sunt ebrij,
Postquam potarunt. Pa. bono cella suppromo credita.
Lu. Tu hercle faceres idem, si tibi esset credita.
Quoniam æmulari non licet, nunc inuides.
Pa. Eho' an nunquam prompsi antehac? responde scelus.
Atq; ut tu scire possis, ego dico tibi.
Si falsa dicis, faxo iam excruciabere.
Ita uero ut tu ipse me dixisse dictites.
Lu. Post hæc sagina ego eiciar cellaria
Vt tibi qui prompseris, alium suppromum pares.
Pa. Non ædepol faciam, age loquere audacter mihi.
Lu. Nunquam ædepol uidi promere, uerum hoc erat.
Mihi imperabas, ego promebam, postea
Hic illi Sceledro capite sistebas cadum.
Non hercle tam istoc ualide quassabant cadi.
Sed in cella paululum erat loculi lubrici.
Ibi erat bilibris aqualis hic propter cados.
Eaq; sæpe decies complebatur die.
Eam plenam atq; inanem fieri, plenam à summo,
Vbi bacchabatur auia, quassabant cadi.
Pa. Abi abi intro iam, uos in cella uinaria
Bacchanal facitis, iam hercle ego herum adducam à foro.
Lu. Perij excruciabit me herus, domum si uenerit,
Quom hæc facta scibit, quia sibi non dixerim.
Fugiam hercle aliquo', atq; hoc in die extollam malum.
Ne dixeritis huic obsecro, uostram fidem.
Pa. Quo te agis? Lu. sum missus alio', iam huc reuenero.
Pa. Quis misit? Lu. Philocomasium. Pa. abi, actutum redi.
Lu. Quæso tamen tu meam partem infortunij,
Si diuidetur me absente, accipito tamen.
Pa. Modo intellexi quam rem mulier gesserit.
Quia Sceledrus dormit, hunc subcustodem suum
Foris ablegauit. dum eapse transire huc placet.
Sed Periplectomenus, quam ei mandaui, mulierem
Nimis lepida forma ducit. Di hercle hanc rem ut iuuant.
Quam digne ornata incedit, haud meretricie.
Lepide hoc succedit sub manus negocium.

Periplectomenus.

Periplectomenus. Milphidippa. Acroteleutium. Palestrio.

Em oẽm hanc edere uos ut uelim, tibi mea Milphidippa
Domi demonstraui ordine, hanc fabricam, fallaciasq;
Minus si tenetis, denuo uolo percipiatis plane'.
Satis si intelligitis, aliud est quod potius fabulem.
Mi. Stultitia magna atq; insipientia, non fallacia hæc sit,
Me ire in opus alienum, aut tibi meam operam polliceri,
Si ea opificina nesciam aut mala esse aut fraudulenta,
Pe. At melius est monerier. Mi. Meretricem commoneri,
Quam sane` magni referat, nihil clàm est, quin ego frustro.
Postquam adhibere meas aureis ad tuam moror orationem,
Tibi dixi, miles quemadmodum potis esset deartuari.
Pe. At nemo solus satis sapit, nam ego multos sæpe uidi
Regionem fugere consilij, prius q̃ repertam habere.
Ac. Siquid faciundum est mulieri malæ atq; malitiosæ,
Ea sibi immortalis memoria est, meminisse, & sempiterna.
Sin bene aut fideliter quid faciundum sit, eadem ueniunt,
Obliuiosæ extemplo ut fiant, & meminisse nequeant.
Pe. Ergo istuc mecum conuenit, uobis faciundum utrunq;.
Nam id proderit mihi, malitia male quod facietis ambæ.
Ac. Dum nescientes quid bonum faciamus, ne formida.
Pe. Mala nulla meretrix est. Ac. ne paue, peioribus conueniunt.
Pe. Ita uos decet, consequimini. Pa. cesso ego illis obuiam ire?
Venire saluom gaudeo. lepide ornatus hercle incedis.
Pe. Bene, opportuneq; obuiam is Palestrio, tibi adsunt
Quas me iussisti adducere, & quo ornatu. Ac. heus noster. Pa. esto.
Palestrio Acroteleutium salutat. Ac. quis nam homo est hic,
Qui tam pro nota me nominat? Pe. hic noster architectu'st.
Ac. Salue architecte. Pa. salua sis, sed dic mihi ecquid hic te
Onerauit præceptis? Pe. probe meditatam utranq; duco.
Pa. Audire cupio quemadmodum, ne quid peccetis paueo.
Pe. At tua præcepta, de meo nihil his nouom ipse apposui.
Ac. Nempe ludificari militem tuum herum uis? Pa. exlocuta es.
Ac. Lepide, & sapienter, commode, & facete res paratæ.
Pa. Atq; huius nunc uxorem te uolo assimulare. Ac. fiat.
Pa. Quasi militi animum adieceris, simulare sic futurum.
Quasi quæ hæc res per me interpretem & tuam ancillam curetur.
Ac. Bonus uates poteras esse, quom quæ sunt futura, uideas.

Pa. Quasi quæ annulum hunc ancillula tua abs te detulerit ad me,
Quem ego militi darem tuis uerbis. Ac. nunc uera dicis.
Pa. Quid istis nunc memoratis opus est commeminere melius?
Ac. Nam mi patrone hoc cogitato, ubi probus est architectus,
Bene liniatam si semel carinam collocauit,
Facile esse nauem facere, ubi fundata & constituta'st.
Nunc hic carina satis & fundata est bene, & statuta.
Pa. Adsunt fabri, architectiq; eam quidem ad rem haud imperiti.
Ac. Si non nos materiarius remoratur, quod quidem opus est,
Noui indolem nostri ingenij, cito erit parata nauis.
Pa. Nempe tu nouisti militem meum herum? Ac. rogare, miru'st.
Populi odium quid ni nouerim? magnum illum cincinnatum,
Mœchum unguentatum. Pa. num ille etiam te nouit? Ac. nunq̃ uidit,
Qui nouerit me, quis ego sum? Pa. nimis lepide fabulare.
Eo poterit uerum lepidius fieri. Ac. potine ut hominem
Mihi des? quiescas cætera, ni illum ludificata lepide.
Culpam omnem post in me impingito. Pa. age igitur uos intro abite,
Insistite hoc negocium sapienter. Ac. alia cura.
Pa. Age Periplectomene duc has nunc intro, ego ad forum illum
Conueniam, atq; illi hunc annulum dabo, atq; prædicabo
A' tua mihi uxore esse datum, eamq; illum deperire.
Hanc ad nos, q̃ extemplo à foro ueniemus, mittito tu,
Quasi clanculum ad eum missa sit. Pe. faciemus, alia cura.
Pa. Vos modo curate, ego illum probe iam oneratum huc acciebo.
Pe. Bene ambula, bene rem gere, at ego hoc nunc efficiam plané.
Vt concubinam militis meus hospes habeat hodie.
Atq; hinc Athenas abeat hodie, hunc nos dolum dolamus,
Quid tibi ego mittam muneris? Ac. des ne aliæ mulieri operam.
Pa. Lepidæ sunt, & comes sunt. Ac. at confido iam futurum,
Vbi facta erit collatio nostrarum malitiarum,
Haud uereor ne nos subdola perfidia peruincamur.
Abimus ergo intro, hæc uti meditemur. Pe. cogitate
Ne quid ubi miles uenerit, titubetur. Ac. tu morare.
Vt accurate & commode hoc quod agendum est, exequamur.

ACTVS QVARTVS.

Pyrgopolynices. Palestrio.

Olupe'st quod agas si id procedit lepide ex sententia.
Nam ego hodie ad Seleucum Regem misi parasitum meũ.
Vt latrones, quos conduxi hinc ad Seleucum, duceret.

Qui eius regnum tutarentur, mihi dum fieret otium.
Pa. Quin tu rem tuam cura potius, q̃ Seleuci, quæ tibi
Conditio noua, & luculenta fertur per me interpretem.
Py. Immo omneis res posteriores pono, atq; operam do tibi.
Loquere, aureis meas profecto dedo in ditionem tuam.
Pa. Circunspicito dum, nequis nostro auceps sermoni siet.
Nam hoc negocij clandestino ut agerem, mandatur mihi.
Py. Nemo adest. Pa. hunc Arrabonem amoris primum à me accipe.
Py. Quid hic, aut unde est? Pa. à luculenta atq; festiua fœmina,
Quæ te amat, tum quæ expetiscit pulchram pulchritudinem.
Eius hunc annulum ad te ancilla porrò ut afferrem, dedit.
Py. Quid ea, ingenua, an festuca facta, serua an libera est?
Pa. Vah, ego'ne ut ad te ab libertina esse auderem internuncius?
Qui ingenuis factis responsaret? te eapse cupit uti.
Py. Nupta ista, an uidua? Pa. et nupta, & uidua. Py. quo pacto potis
Vidua & nupta esse eadẽ? Pa. quæ adolescens nupta sit cum sene.
Py. Euge. Pa. lepida & liberali forma est. Py. caue mendacium.
Pa. Ad tuam formam illa una digna est. Py. hercle pulchrum prædicas.
Sed quis ea est? Pa. senis huius uxor Periplectomenis. Py. proxumi?
Pa. Ea demoritur te, atq; ab illo cœpit abire, odit senem.
Nunc te orare atq; obsecrare iussit, ut tui copiam
Sibi, potestatemq; facias. Py. cupio hercle equidem, si illa uolt.
Pa. Quæ cupit? Py. quid illa faciemus concubina, quæ domi est?
Pa. Quin tu illam iube abs te abire quo lubet, sicut soror
Eius gemina uenit Ephesum, & mater, arcessuntq; eam.
Py. Ain tu aduenit Ephesum eius mater? Pa. aiunt, qui sciunt.
Py. Hercle occasionem lepidam ut mulierem excludam foras.
Py. Immo uin tu lepide facere? Py. loquere, & consilium cedò.
Pa. Vin tu illam actutum amouere à te, ut abeat per gratiam?
Py. Cupio. Pa. tum hoc facere oportet, tibi diuitiarum affatim est.
Iube sis aurum atq; ornamenta, quæ illi instruxisti,
Mulierem dono habere, auferre abs te quod lubeat sibi.
Py. Placet, ut dicis, sed ne istam amittam, & hæc mutet fidem
Vide modo. Pa. uah delicatus, quæ te tanquam oculos amet.
Py. Venus me amat? Pa. at tace, aperiuntur fores, concede huc iam.
Hæc celox illius est, quæ hic egreditur internuncia.
Py. Quæ hæc celox? Pa. ancillula illius est, quæ hic egreditur foras.
Quæ annulum istunc attulit, quem tibi dedi. Py. ædepol equidem
Bellula est. Pa. pithecium hæc est præ illa & spinthurnicium.

Interpretem
Auceps sermoni
Arrabo
Internuncius.
Caueo mendacium.
Affatim
Instruxi
Internuncia Celox
Spinthurnix.

Viden tu illam oculis mature facere, atq; aucupium auribus?

Milphidippa. Pyrgopolinices. Palestrio.

Am ne est ante ædeis hircus? ubi ludificandus mihi est.
Dissimulabo, hos quasi nõ uideã, neq; esse hic etiã dum sciã.
Py. Tace subauscultemus, ecqua de me fiat mentio.
Mi. Nũc quis nam hic prope adest, q rem alienã potius curet q̃ suam?
Quiq; aucupetur, tanquam quidem qui uesperi uiuat suo?
Eos nunc homines metuo mihi, ne obsint, ne'ue obstent uspiam,
Domo si ibit, ac dum huc transibit, nãq; huius cupiens corporis est.
Atq; amat hũc hominem nimium lepidum, et nimia pulchritudine,
Militem Pyrgopolynicem. Py. satin hæc quoq; me deperit? meam
Laudat speciem, ædepol huius sermones, haud cinerem quæritant.
Pa. Quo hoc argumento? Py. qa enim loqtur laute & minime sordide.
Tum autem illa ipsa est nimium lepida, nimis'q; nitida fœmina.
Hercle uero iam mihi adlubescit primulum Palestrio.
Pa. Prius ne q̃ illam oculis tuis uides? Py. uideo. id quod credo tibi.
Tum hæc elocutio, illa aũt absens subigit me, ut amẽ hercle hãc qdẽ.
Pa. Nihil tu amassis, mihi hæc desponsata'st. tibi si illa hodie nupserit,
Ego hanc continuo uxorẽ ducã. Py. qd ergo hanc dubitas colloqui?
Pa. Sequere hac me ergo. Py. pedisequos tibi sum. Mi. utinã quoius caussa
Egressa sum, conueniundi mihi potestas eueniat. (foras
Pa. Erit, & tibi exoptatum obtinget, bonum habe animũ, ne formida.
Mi. Homo qdẽ est. Pa. q scit, qd̃ quæris, ubi sit? Mi. quẽ ego hic audiui?
Pa. Socium tuorum consiliorum, & participem consiliarium.
Mi. Tum pol igitur id quod cælo, haud cælo. Pa. immo ẽt, sed nõ cælas.
Mi. Quo argumento? Pa. infido cælas, ego sum firme tibi fidelis.
Mi. Cedo mihi signum, si hoc uerũ ẽ. Pa. amat mulier quædã quẽdam.
Mi. Pol istuc quidem multæ. Pa. at non multæ de digito domũ mittunt.
Mi. Enim cognoui nunc, fecisti modo mihi ex procliuo parem.
Sed hic nũ qs adest? Pa. uel adest, uel nõ. Mi. cedo te mihi solæ solũ.
Pa. Breuin an lõginquo sermõe? Mi. tribus uerbis? Pa. iã iã ad te redeo.
Py. Quid ego hic astabo tãtisper cũ hac forma, & factis, sic frustror?
Pa. Patere atq; asta, tibi ego do hãc operã. Py. properando excrucior mi-
Pa. Pedetẽtim tu hæc scis, tractari solere hasce huiusmodi merces (ser.
Py. Age age ut tibi maxume cõcinnius. Pa. nullum est hoc stolidius saxũ.
Redeo nunc ad te, consilium quasi hunc depereat. Mi. teneo istuc.
Pa. Collaudato huius formam, & faciem, & uirtutes commemorato.

Mi. Ad eam rem habeo omnem faciem, ut dudum iam tibi demõstraui,
Tu contra cura & contempla, & de uerbis meis uenator.
Py. Aliquam mihi partem hodie opæ des, deniq; iam tandem ades illico.
Pa. Assum. impera si qd uis. Py. qd illa hæc narrat tibi? Pa. lamentari
Ait illam miseram, cruciari, & lachrumantem se afflictare, quia
Tis egeat, quia te careat, ob eam rem huc ad me missa'st. Py. iube
Adire. Pa. at scin quid tu facias? facias fastidij plenum.
Quasi non lubeat, & me inclamato, quia sic te uolgo uolgem. — Inclamare. Vulgare.
Py. Memini, & præceptis parebo. Pa. uoco ergo hanc huc, quæ te quærit.
Py. Adeat si quid uolt. Pa. si quid uis, adi mulier. Mi. pulcher salue.
Py. Meum cognomentum commemorauit, dij dent, quæcunq; optes.
Mi. Tecum ut ætatem exigere liceat. Py. nimium optas. Mi. non me dico,
Sed heram meam quæ te demoritur. Py. multæ aliæ idẽ istuc cupiũt, — Demori
Quibus copia non est. Mi. ecastor haud mirum si te habes carum,
Hominẽ tam pulchrũ, & præclara uirtute, & forma factis'q;, heus
Dignior fuit quisq̃ homo, q esset. Pa. non hercle humanũ ẽ hoc, credo.
Nam uolturio plus humani credo est. Py. magnum me faciam nunc,
Quoniã illæc me collaudauit. Pa. uiden tu ignauom ut sese inferat?
Quin tu huic responde, hæc illæc est, ab illa quam dudum tibi.
Py. Qua ab illarũ? nã ita me occursant multæ, haud meminisse oẽs possũ. — Occursare
Mi. Ab illa quæ digitos despoliat suos, & tuos digitos decorat. — Despoliare
Nam hunc annulum ab tui cupiente huc detuli huic porro'.
Py. Quid nũc tibi uis mulier? memora. Mi. ut quæ te cupit, eã ne spnas,
Quæ per tuam nunc uitam uiuit. sit, nec sit, spes, in te uno est. — Sit nec sit.
Py. Quid ea nũc uolt? Mi. te compellare, & complecti, & cõtrectare. — Cotrectare.
Nam nisi tu fers illi suppetias, iam illa animum despondebit. — Despondere animu.
Age mi Achilles, fiat quod te oro, serua illam pulchram pulcher. — Ferre suppetias.
Exprome benignum ex te ingenium urbium captor, occisor regum.
Py. Heu hercle odiosas res, quoties hoc tibi uerbero ego interdixi,
Meam ne sic uolgo polliciteris operam? Pa. audin tu mulier.
Dixi hoc tibi dudum, & nunc dico nisi huic uerri affertur merces,
Non hic seminio suo quanq; porculenam partituru'st. — Seminiu. Porculena
Mi. Dabitur q̃tũ ipsus pretij poscet. Pa. talẽtũ philippũ huic opus auri ẽ.
Minus hic à nemine accipiet. Mi. heu ecastor nimis uile est tandem.
Py. Non mihi auaritia unquam innata est, satis habeo diuitiarum.
Plus mihi auri mille est modiorum philippi. Pa. præter thesaurum.
Tum argenti montes, non massas habet, ætna mons non æque altus.
Mi. Heu ecastor hominẽ periurum. Pa. ut ludo? Mi. qd ergo tu sublestus? — Sublestus
Pa. Scite. Mi. sed ámabo mitte me actutum. Pa. qn tu huic responde aliqd,

Aut facturum, aut nõ facturum, quid illã miserã animi excrucias?
Quæ nunq̃ male de te merita ẽ. Py. iube ipse eam exire huc ad nos,
Dic me oĩa, quæ uolt, facturũ. My. facis nunc, ut facere est æquom,
Quæ te uolt, & eandem tu uis. Pa. non hic insulsum hẽt ingeniũ.
Mi. Quom'q; me oratricem non spreuisti, ut exorarem ex te, q̃d est?
Vt ludo? Pa. nequeo hercle quidem risu meo moderarier.
Ob eam causam huc abs te auorti. Py. non ædepol tu scis mulier
Quãtum ego honorẽ nũc illi habeo. Mi. scio, et istuc ei dicã. Pa. cõtra
Auro alij hanc uendere potuit operam. Mi. pol istuc tibi credo.
Pa. Meri bellatores gignuntur, quas hic prægnanteis fecit.
Et pueri, annos octingentos qui uiuont. Mi. uæ tibi nugator.
Py. Quin mille annorum perpetuo uiuont ab sæculo ad sæculum.
Pa. Minus eo dixi, ne hæc censeret me aduorsum se mentiri.
Mi. Perij, quot hic annos uiuet, quoius filij tam diu uiuont?
Py. Postriduo natus sum ego mulier, q̃ Iuppiter ex ope natus est.
Pa. Si hic pridie foret, quàm ille est, hic regnum haberet in cœlo.
Mi. Iam iam sat ámabo est. sinite ut abeam, si possum uiua à uobis.
Pa. Quin ergo abis, quando responsũ'st. Mi. ibo, atq; illam adducam,
Quã propter opa ẽ mihi, nũq̃d uis? Py. ne sim magis pulcher q̃ sum.
Ita me mea forma hẽt sollicitũ. Pa. q̃d hic nũc stas? q̃n abis. Mi. abeo.
Pa. Atq; adeo audin tu? dicito docte & cordate, ut cor ei saliat.
Philocomasio dic si ẽ hic, domũ ut trãseat, hũc hic eẽ. Mi. hic cũ hera ẽ,
Clàm nostrum hũc illæ sublegerunt sermonem. Pa lepide factũ est.
Iam ex sermone hoc gubernabunt doctius. porrò remorare me.
Mi. Abeo neq; te remoror. neq; te tango. neq; te taceo. Py. iube
Maturate illam exire huc. iam nos isti rei præuortemur.

Pyrgopolinyces. Palestrio.

q Vid mihi nunc es author, ut faciam Palestrio
De concubina nostra? nullo pacto potest
Prius hæc in ædeis recipi, q̃ illam omiserim.
Pa. Quid me consultas, quid agas? dixi equidem tibi
Quo id pacto fieri possit clementissume.
Aurum atq; uestem omnem muliebrem habeat sibi,
Quæ illi instruxisti, sumat. habeat, auferat.
Dicas'q; tempus maxumum esse, ut eat domum.
Sororem hic eius geminam esse, & matrem dicito,
Quibus cum comitata recte deueniat domum.

Py. Quid tu scis eas adesse? Pa. quia oculis meis
Vidi hic sororem esse eius. Py. conuenit ne ea?
Pa. Conuenit. Py. ecquid fortis uisa est tibi? Pa. omnia Fortis
Vis opinare. Py. ubi matrem esse aiebat soror?
Pa. Cubare in naui lippam, atq; oculis turgidis
Nauclerus dixit, qui illas aduexit, mihi.
Py. Is ad hos nauclerus hospitio diuortitur?
Pa. Quid is? Py. ecquid fortis? Pa. abi sis hinc, nam tu quidem Ecquid
Aeque fuisti scitus emissarius, Emissarius
Qui consectare, qui mares, quæ fœminæ.
Py. Hoc age nunc istuc, quod das consilium mihi?
Tecum illa uerba facere de ista re uolo.
Nam cum illa sanè congruit sermo tibi.
Pa. Quin potius cum tu te ades, tuam rem tute agas.
Dicas uxorem tibi necessum esse ducere.
Cognatos persuadere, amicos cogere.
Py. Ita ne tu censes? Pa. quin ego nunc ita censeam?
Py. Ibo igitur intro, tu hic ante ædeis interim
Speculare, ut ubi illæc prodeat, me prouoces.
Pa. Tu modo istuc cura, quod agis. Py. curatum id quidem est.
Quin si uoluntate nolet, ui extrudam foris. per gratiam bonam abeat.
Pa. Istuc caue faxis, quin potius per gratiam
Bonam abeat abs te, atq; illæc quæ dixi, dato.
Aurum ornamentaq;, quæ illi instruxisti, ferat.
Py. Cupio. Pa. hercle credo te facile impetratum iri,
Sed intro abi, noli stare. Py. tibi sum obediens.
Pa. Nunquid uidetur demutare, aut utiq;
Dixi uobis dudum hunc esse meum militem.
Nunc ad me ut ueniat usu'st Acroteleutium,
Ancillula eius, & Pleusides. proh Iuppiter,
Satine ut commoditas me usquequaq; adiuuat?
Nam quos uidere exoptabam me maxume,
Vnà exeunteis hinc uideo de proximo.

Acroteleutium. Milphidippa. Pleusides. Palestrio.

s Eqmini, simul circũspicite neqs adsit arbiter. (go uocat.
Mi. Neminẽ pol uideo, nisi hũc quẽ uolumus conuẽtũ. Ac. er
Mi. Quid agis noster architecte? Pa. ego ne architectus?
uah. Mi. quid est?

Pa. Quid enim non sim dignus præ te, ut figam palum in parietem.
Ea nimis facete, nimisq; facunde mala est.
Vt lepide deruncinauit militem. Mi. at etiam parum.
Bono animo es, negocium omne iam succedit sub manus.
Pa. Vos modo porro, ut occœpistis, operam date amicabilem.
Nam ipse miles concubinam intro abijt oratum suam,
Vt hinc ab se abeat cum sorore & matre Athenas. Pl. probe.
Pa. Quin etiam aurum, atq; ornamenta, quæ ipse instruxit, mulieri
Omnia dat dono, ab se ut abeat, ita ego consilium ei dedi.
Pl. Facile istuc quidem est, si & illa uolt, & ille autem cupit.
Pa. Non tu scis cum alto ex puteo sursum ad summum descenderis,
Maxumum periculum inde etiam ab summo, ne rursum cadas?
Nunc hæc res apud summum puteum geritur. si præsenserit
Miles, nihil hanc ferre poterit, huius nunc q̃ maxume
Opus est dolis. Pl. domi etiam ad eam rem uideo salis satis.
Mulieres treis, quartus tute es, quintus ego, sextus senex.
Pa. Quod apud nos fallaciarum, septimu'st certo scio.
Oppidum quod uis uidetur posse expugnari dolis.
Date modo operam. Ac. id nos ad te, ut siquid uelles, uenimus.
Pa. Lepide facitis, nunc hoc tibi ego impero. Ac. quid uoles?
Pa. Militem lepide & facete ludificarier uolo.
Ac. Voluptatem mecastor mihi imperas. Pa. & scin' quemadmodum?
Ac. Nempe ut assimulem me amore istius differri Athenis.
Quasiq; istius causa amoris ex hoc matrimonio
Abierim, cupiens istius omen nuptiarum ordinis.
Pa. Nisi modo unum hoc, hasce ædeis dicas dotaleis tuas.
Hinc senem abs te abisse, postquam feceris diuortium,
Ne ille mox uereatur introire in alienam domum.
Ac. Bene mones. Pa. sed ubi ille exierit intus, istic te procul.
Ita uolo assimulare, præ illius forma quasi spernas tuam,
Quasiq; eius opulentitatem reuerearis, & simul
Formam amœnitatis illius faciem, pulchritudinem
Collaudato, satin præcepti'st? Ac. teneo. satin est, si tibi
Meum opus ita dabo expolitum, ut improbare non queas?
Pa. Sat habeo, nunc tibi uicissim quæ imperabo, discito,
Quã extemplo hoc erit factum, intro, ubi hæc abierit, tu illico
Facito ut uenias ornatu huc naucleriaco, causiam
Habeas ferrugineam, culturam ad oculos laneam.
Palliolum habeas ferrugineum, nam is color thalassicus.

Idem

Deruncinare. Succedit sub manus. Amicabilis. Dotalis. Opulentitas. Dabo opus expolitum. Improbare. Quam extemplo. Causia. Ferrugineus. Cultura. Thalassicus.

Idem & cum nexu in humero læuo expapillato brachio
Præcinctus, aliquid simulato quasi gubernator sies.
Atq; apud hunc senem omnia hæc sunt. nam is piscatores habet.
Pl. Quid ubi ero exornatus? quin dicis quid facturus sim.
Pa. Huc uenito, & matris uerbis Philocomasium accersito.
Vt si itura Athenas est, eat tecum ad portum cito.
Atq; adiuuet ferri in nauim, si quid imponi uelit.
Nisi eat, te soluturum esse nauim, uentum operam dare.
Pl. Satis placet pictura, perge. Pa. illa extemplo nihil
Iam morabitur, ut eat, ut properet, ne sit matri moræ.
Pl. Multis tu quidem modis sapis. Pa. uerum illi post hæc ego
Dicam, ut me adiutorem, qui onus feram ad portum, roget.
Ille iubebit me ire cum illa ad portum, ego adeo, ut tu scias,
Prorsum Athenas protinus abibo tecum. Pl. atq; ubi illo ueneris,
Triduum seruire nunquam te, quin liber sis, sinam.
Pa. Abi cito adorna te. Pl. nunquid aliud? Pa. hæc ut memineris.
Pl. Abeo. Pa. & uos intro abite actutum, nam illum huc sat scio
Iam iam exiturum esse intus. Ac. apud nos imperium tuum est.
Pa. Agite, abscedite ergo, ecce autem commodum aperitur foris.
Hilarus exit, impetrauit, inhiat quod nusquam est, miser.

Pyrgopolynices. Palestrio.

Vod uolui, ut uolo, impetraui per amicitiam & gratiam
q A Philocomasio. Pa. quid nam tam intus fuisse dicam diu?
Py. Nunquam ego tam sensi amari, quam nunc ab illa muliere.
Pa. Quid iam? Py. ut multa uerba fecit, ut lenta materies fuit,
Verum postremo impetraui, ut uolui, donaui ei
Quæ uoluit, quæ postulauit, te quoq; ei dono dedi.
Pa. Etiam me? quomodo ego uiuam sine te? Py. age animo bono es.
Idem ego te liberabo, nam si posset ullo modo
Impetrari, ne te abduceret, operam dedi, uerum
Oppressit. Pa. Deos spero, teq; postremo, tametsi istud mihi
Acerbum nunc est, quia hero te carendum est optumo,
Saltem id uolupe est, cum ex uirtute formæ uenit tibi
Mea opera super hac uicina, quam ego nunc concilio tibi.
Py. Quid opus uerbis? libertatem tibi ego & diuitias dabo,
Si impetras. Pa. reddam impetratum. Py. at gestio. Pa. at modice disce
Moderare animo, ne sis cupidus, sed eccam egreditur foras.

Expapillatus
Imponi qd in naui
Ventum dare opera
Prorsum .i. Recta
Inhiare

Milphidippa. Acroteleutium. Pyrgopolynices. Palestio.

h Era eccũ præsto militẽ. Ac. ubi is est? Mi. ad leuã. Ac. uideo.
Mi. Aspice limis oculis, ne ille nos se uidere sentiat. Ac. uideo.
Mi. Aedepol nunc tempus est, e` malis nos peioris fieri.
Ac. Tuũ est initiũ obsecro, tu te ipsum conuenisti. (lubitũ est mihi.
Mi. Ne parce uoci, ut audiat. Ac. eũ ipsum pol sum secuta placide ipsa, ut
Ociose meo arbitratu. Py. audin quæ loqtur. Pa. audio.
Quam læta est, quia te adit. Mi. o' fortunata mulier.
Py. Vt uideor amari. Pa. dignus es. Ac. permirum ecastor prædicas.
Te adisse, atq; exorasse, per epistolam aut per nuncium,
Quasi regem, adiri eum aiunt. Mi. nam ædepol uix fuit copia
Adeundi, atq; impetrandi. Pa. ut tu inclytus apud mulieres.
Py. Patiar quando ita Venus uolt. Ac. Veneri pol habeo gratiam.
Tandem'q; exoro & quæso, ut eius mihi sit copia,
Quem amo, quem'q; expetisso, benignus'q; erga me ut siet.
Quod cupiam, ne grauetur. Mi. spero ita futurum, q̃q̃
Illum multæ sibi expetissunt, ille illas spernit,
Segregat ab sese omneis, extra te unam. Ac. ergo istius metus
Me macerat, q̃ ille fastidiosus est iam,
Ne oculi eius sententiam mutent, ubi me uiderint
Atq; eius elegantia, meam extemplo speciem spernat.
Mi. Non faciet, bonum animum habe. Py. ut ipsa sese cõtẽnit. Ac. metuo
Ne prædicatio tua nunc meam formam exuperet.
Mi. Istuc curaui ut opinione illius pulchrior sies.
Ac. Si pol me uolet uxorem ducere, genua amplectar,
Atq; obsecrabo aliquo modo, si impetrare non quibo,
Consciscam letum, sine illo scio uiuere me non posse.
Py. Prohibendã mortẽ huic mulieri uideo, mulierẽ adibo? Pa. minime
Nam tu te uilem feceris, si te ultro largibere.
Sine ultro ueniat ad te, quæritet, desideret,
Expectet, si non perdere istam gloriam tu uis,
Quam habes, caue sis faxis, nam nulli mortali scio
Obtigisse hoc nisi duobus, tibi & Phaoni Lesbio,
Tam nimie ut amarentur. Ac. eo intro, abi tu illunc euocatum foras
Mea Milphiddipa. Mi. immo opperiamur, dum exeat aliquis.
Ac. Durare nequeo, quin eam intro. Mi. occlusæ sunt fores.
Ac. Effringam. Mi. sana non es, simula inq̃. Ac. parem sapientiam
Si hic habet ad formam, per amorem siquid ego fecero,

Clementi

Clementi animo ignoscet. Pa. ut quæso amore perdita est misera.
Py. Mutuum fit. Pa. tace ne audiat. Mi. quid astitisti obstupida? cur
Nō pultas? Ac. quia non est intus, quē ego uolo. Pa. qui scis? Ac. scio
Aedepol, olfacio, nam odorem nasus sentiet,
Si intus siet. Py. ariolatur, quia me amat, propterea Venus
Fecit ut diuinaret. Ac. nescio ubi hic prope adest, quem expeto
Videre, olet profecto. Py. naso pol iam hæc quidem plus uidet,
Quā oculis. Pa. cæca hercle est. Ac. tene me obsecro. Mi. cur? Ac. ne cadā. Mi. qd ita?
Ac. Quia stare nequeo, ita aīus p oculos meos desit.
Mi. Militem pol tu aspexisti? Ac. ita. Mi. at non uideo, ubi est?
Ac. Videres pol si amares. Mi. non ædepol tu illum magis
Amas, q̄ egomet, si aperte liceat. Pa. omnes profecto mulieres
Te amant, ut quæq; aspexit. Py. nescio, tu me ex hoc audieris, an non
Nepos sum Veneris. Ac. mea Milphidippa adi obsecro, et cōgredere.
Py. Vt me ueretur. Pa. illa ad nos pergit. Mi. uos uolo. Py. & nos te.
Mi. Vt iussisti, heram meam eduxi foras. Py. uideo. Mi. iube ergo adire.
Py. Induxi animum ne oderim item, ut alias, quando orasti.
Mi. Verbum hercle facere non potis, si accesserit prope ad te.
Dum te obtuetur, linguā oculi præciderunt. Py. leuandū morbum
Mulieri uideo. Mi. uiden ut tremit, atq; extimuit, postq̄ te aspexit?
Py. Viri quoq; armati idem istuc faciunt, iube domum ire.
Mi. Næ tu mirere melius mulierem. Py. sed quid uolt me agere?
Mi. ad se ut eas, tecum uiuere uolt, atq; ætatem exigere.
Py. Egon illam adeam, quæ nupta sit, uirum eius metuere æquom est.
Mi. Quin tua causa exegit uirum à se. Py. qui id facere potuit?
Mi. Quia ædes dotales huius sunt. Py. ita ne? Mi. ita pol dicā domū ire.
Py. Ita ego illic ero. Mi. uide ne sis ī expectatiōe, ne illā animi excrucies.
Py. Nō ero profecto, abite. Mi. abimus. Py. sed qd ego uideo? Pa. qd uides?
Py. Nscio qs eccum incedit ornatu qdem thalassico. Pa. is nos uolt.
Est profecto nauclerus, hic qdē est, uidelicet accersit accitā hinc credo.

Pleusides. Palestrio. Pyrgopolynices.

Lium alio pacto propter amorem nesciam
Fecisse multa nequiter, uerear magis
Me amoris caussa cum hoc ornatu incedere,
Verum quom multos multa admisisse acceperim
Inhonesta propter amorem, atq; alienum à bonis,
Mitto iam, ut occidit Achilles, quiuis passus est,
Sed eccum Palestrionem, stat cum milite.

Oratio illo mihi demutanda est mea.
Mulier profecto nata'st ex ipsa mora.
Nam quæuis alia, quæ mora est, æque mora,
Minor ea uidetur, q̃ quæ propter mulierem est.
Hoc adeo fieri credo consuetudine.
Nunc ego hanc accersam Philocomasium, sed fores
Pultabo, heus ecquis hic est? Pa. adolescens quid est?
Quis tu es? quid pultas? Pl. Philocomasium quærito.
A matre illius uenio, si est itura, eat.
Omnis moratur, nauim cupimus absoluere.
Py. Iamdudum res parata est, heus Palestrio
Aurum, ornamenta, uestem, pretiosum omne ut ferat,
Duc adiutores tecum ad nauim, qui ferant.
Omnia composita sunt, quæ donaui, ut ferat.
Pa. Eo. Pl. quæso hercle propera Py. non morabitur.
Quid istuc quæso, quod oculo factum est tuo?
Pl. Habeo quidem hercle oculum. Py. ad læuum dico. Pl. eloquar
Maris causa hercle hoc ego oculo utor minime.
Nam si abstinuissem a mari, tanquam hoc uterer.
Sed nimis morantur me diu. Py. eccos exeunt.

Palestrio. Philocomasium. Pleusides. Pyrgopolynices.

Quid modi flendo quæso hodie facies? Ph. q̃d ego ne fleam?
Vbi pulcherrime egi ætatẽ, inde abeo. Pa. uiden hoĩem tibi,
Qui a matre et sorore uenit? Ph. uideo. Py. audistin Pale-
Pa. Quid uis? Py. quin tu iubes efferri omnia, quæ isti dedi? (strio?
Pl. Philocomasium salue. Ph. & tu salue. Pl. materq; & soror
Tibi salutem me iusserunt dicere. Ph. saluæ sient.
Pl. Orant te, ut eas, uentus operam dum dat, ut uelum explicent.
Nam matri oculi si ualerent, mecum uenisset simul.
Ph. Ibo, q̃q̃ inuita facio omnia, pietas sic cohibet. Pl. sapis.
Py. Si non mecum ætatem egisset, hodie stulta uiueret.
Ph. Istuc crucior a uiro me tali abalienarier.
Nam tu quemuis potis es facere, ut fluat facetijs.
Et quia tecum eram, propterea animo eram ferocior.
Eam nobilitatem, uide omnia. Py. ne fle. Ph. non queo,
Quom te uideo. Pa. habe bonũ animum, scio ego et q̃d doleat mihi.
Nam nihil miror si tu libenter Philocomasium hic eras.

Forma

Forma huius, mores, uirtus, animum attinerent hic tuum.
Quom ego ſeruos, quando aſpicio hunc, lachrumor qui abiungitur.
Ph. Obſecro liceat complecti, priusq̃ proficiſcor. Py. licet.
Ph. O' mei oculi. o' anime mi. Pa. obſecro te, mulierem ſine,
Ne affligatur. Py. quid iſtuc? Pa. poſtq̃ abs te abijt, animo male
Factum eſt huic repente miſeræ. Py. accurrite intro, atq; efferte aquã.
Pa. Nihil moror aquam. Py. quor. Pa. malo ne interueneris quæſo.
Dum reſipiſcit. capta inter ſe nimis. noxam hinc habet.
Non placet. labra labellis ferrumnauit, acre malum.
Pl. Tentabam ſpirarent an non auræ. at nos iam oportuit.
Sin magis uis, ambos mittam. Py. nolo retineat. Pl. flet miſer.
Py. Exite, atq; hæc efferte huc intus omnia, quæ iſti dedi.
Pa. Etiam nunc ſaluto te familiaris, prius q̃ eo.
Conſerui conſeruæq; omnes bene ualete, & uiuite.
Bene quæſo inter uos dicatis, & mi abſenti tamen.
Py. Age Paleſtrio bono animo es. Pa. heu mihi nequeo quin fleam,
Quom abs te abeam. Py. fer animo æquo. Pa. ſcio quid doleat mihi.
Pl. Sed quid hoc eſt Philocomaſium? qd quereris? Ph. quid uideo?
Lux ſalue. Pl. iam reſipiſti? Ph. obſecro quẽ amplexa ſum hominẽ,
Perij, ſed ſum'ne ego apud me? Py. ne timeas uoluptas mea.
Pa. Quid iſtuc eſt negoci? Py. animus hanc modo hic reliquerat.
Pa. Metuoq; & timeo, ne hoc tandem palàm fiat nimis.
Py. Quid illud eſt? Pa. nos palàm ferre nunc per urbẽ hæc omnia,
Ne quis tibi hoc uitio uortat. Py. mea, non illorum dedi.
Parui ego illos facio, agite ite cum dis bene uolentibus.
Pa. Tua ego hoc cauſa dico. Py. credo. Pa. iam uale. Py. & tu bene uale.
Pa. Ite cito, iam ego uos aſſequar, cum hero pauca eloquar.
Quanq̃ alios fideliores ſemper habuiſti tibi,
Tamen tibi habeo magnam gratiam rerum omnium.
Et ſi ita ſententia eſſet, tibi ſeruire mauelim
Multo, q̃ alij libertus eſſe. Py. habe bonum animum. Pa. ah ah
Cum uenit in mentem, mores ut mihi mutandi ſient,
Muliebres mores diſcendi, obliuiſcendi tui.
Py. Fac ſis frugis. Pa. iam non poſſum, amiſi omnem lubidinem.
Py. I ſequere illos, ne morere. Pa. bene uale. Py. & tu bene uale.
Pa. Quæſo ut memineris, ſi forte liber fieri occœperim,
Mittam nuntium ad te, ne me deſeras. Py. non eſt meum.
Pa. Cogitato identidem, tibi q̃ fidelis fuerim, ſi id
Facies, tum demum ſcibis, tibi qui bonus ſit, qui malus.

Py.Scio & perspexi uerum, cum ante hac, tum hodie maxume.
Pa.Scies immo hodie meum factum, faxo post dices magis.
Py.Vix reprimor, quin te manere iubeam. Pa.caue istuc feceris.
Dicent te mendacem, nec uerum esse, fide nulla esse te.
Dicant seruorum praeter me esse fidelem neminem.
Nam si honeste censeam te facere posse, suadeam.
Verum non potest, caue faxis. Py.abi, iam patiar, quicquid est.
Bene uale igitur. Pa.ire melius est. Py.strenue. Pa.etiam nunc uale.
Py.Ante hoc factum, hunc sum arbitratus semper seruom pessumum.
Eum fidelem mihi esse inuenio, quom ego mecum cogito.
Stulte feci, qui hunc amisi, ibo hinc intro nunc iam
Ad amores meos, quis exit hinc? sonitum fecere fores.

Puer. Pyrgopolynices.

E me moneatis, memini ego officium meum.
n Ego nam conueniam illum, ubiubi erit gentium,
Inuestigabo, operae ego non parco meae. Paraco operae
Py.Me quaerit illic, ibo puero huic obuiam.
Pu.Hem te ipsum quaero, commodum uir, lepidissime
Cumulate commoditate praeter caeteros.
Duo di quem curant. Py.qui duo? Pu.Mars & Venus.
Py Facetum puerum. Pu.intro te, ut eas illa obsecrat.
Te uolt, te quaerit, teq; expectans deperit.
Amanti fer opem, quid stas? quin intro is. Py.eo.
Pu.Ipsus illic sese iam impediuit in plagas. Impediuit sese in plagas:
Paratae insidiae sunt, nanq; in statione stat senex. Stare in statione.
Vt adoriatur moechum, qui forma est ferox.
Qui omneis se amare credit, quasq; aspexerit
Mulieres, eum odere tam uiri q̃ mulieres.
Nunc in tumultum ibo, intus clamorem audio.

ACTVS QVINTVS.

Periplectomenus. Pyrgopo. Coquus. Cario. Sceledrus.

d Vcite istum, si non sequitur, rapite sublimem foras,
Facite eum inter terram atq; coelum ut sit, discindite.
Py.Obsecro hercle Periplectomene Pe.ne quicq̃ hercle obsecras.
Vide ut tibi istic sit acutus Cario culter probe.
Ca.Quin iamdudum gestit moecho hoc abdomem adimere, Abdomen
Vt faciam quasi puero in collo pendeant crepundia. Crepundia
Py.Perij.

Py. Perij. Ca. haud etiamnum uero hic dicis, iam'ne in hominē inuolo?
Pe. Immo etiam prius uerberetur fustibus multum quidem.
Cur es ausus subagitare alienam uxorem impudens? Py. ita me
Dij ament, ultro uentum est ad me. Pe. mentitur. feri. Py. mane
Dum narro. Pe. quid cessatis? Py. non licet mihi dicere?
Pe. Dic. Py. oratus sum ad te huc uenire. Pe. quare ausus? Py. hem tibi
Hodie sum satis uerberatus, obsecro. Pe. quam mox ergo,
Vbi lubet, dispennite hominem diuorsum, & distendite.
Py. Obsecro hercle te, ut mea uerba audias, priusq̃ secer.
Pa. Loquere, nondum donec factum est. Py. uiduam esse censui.
Itaq; esse ancilla conciliatrix dicebat mihi.
Pe. Iura te non nociturum esse hominem de hac re neminem,
Quod tu hodie hic uerberatus, aut quod uerberare si
Te saluom hinc mittimus ire uenerium nepotulum.
Py. Iuro per Venerem & Martem me nociturum neminem,
Quod ego hic hodie uapulo, sed mihi id æque factum arbitror.
Et si intestatus non abeo hinc, bene agitur pro noxia.
Pe. Quid si id non faxis? Py. ut uiuam semper intestabilis.
Ca. Verberetur etiam. post tibi amittendum censeo.
Pij. Dij tibi bene faciant semper, quom aduocatus mihi bene es.
Ca. Ergo des minam auri nobis. Py. quamobrem? Pa. saluis testibus
Vt te hodie hinc amittamus uenerium nepotulum.
Pe. Magis sapis, de tunica chlamyde, & mucrone, qui speres.
Ca. Non feret uebero, etiam'ne animā amittis? Py. mitis sum equidem
Fustibus, obsecro uos. Pe. soluite istum. Py gratiam habeo tibi.
Pe. Si post hac te prehendero hic, arcebo testibus.
Py. Causam haud dico. Pe. eamus intro. Py. seruos meos eccos uideo.
Philocomasium iam profecta est? dic mihi. Sc. iamdudū. Py. hei mihi.
Sc. Magis dicas si scias, quod ego scio, nam ille, qui lanam
Ob oculum habebat, nauta non erat. Py. quis erat igitur?
Sc. Philocomasio amator. Py. sed quid tu scis istuc? Sc. scio.
Nam postq̃ exierunt porta, nihil cessarunt illico
Osculari atq; amplexari inter se. Py. uæ misero mihi.
Verba mihi data esse uideo, scelus uir Palestrio,
Is me hac illexit fraude. iure factum iudico.
Si sic alijs mœchis fiat, minus hic mœchorum siet.
Magis metuant, minus has res studeant, eamus, plaudite.

Subagitare uxorē.

dispennite.

Cōciliatrix.

Hoc nō est cū aliō.

Intestatus · Noxia.
Intestabilis
Aduocatus

MERCATOR.

DRAMATIS PERSONAE.

CHARINVS	ADOLESCENS.
ACANTHIO	SERVOS.
DEMIPHO	SENEX.
LYSIMACHVS	SENEX.
LORARII.	
EVTHYCVS	ADOLESCENS.
PASICOMPSA	MERETRIX.
DORIPPA	VXOR.
SYRA ANVS	SERVA.
COQVVS.	
PERISTRATA. DEMIPHO.	VXOR.
LYCISSA	ANCILLA.

ARGVMENTVM.

Missus mercatum adolescens ab suo patre,
Emit, atq; portat scita forma mulierem.
Requirit quae sit, postq̃ eam uidit, senex.
Confingit seruos emptam matri pedisequam.
Amat senex hanc, seq; assimulans uendere,
Tradit uicino; illum, computat uxor domum
Obduxisse sibi scortũ; tum Charinum ex fuga
Retrahit sodalis, postquam amicam inuenit.

ALIVD ARGVMENTVM.

Eratum a se dum filium extrudit pater,
Is peregre militis redimit ancillam hospitis.
Amore captus, ut uexit, naui exilit.
Pater aduolat, uisam ancillam deperit.
Quoius sit percontatur, seruos pedisequam
Ab adolescente ait matri emptam ipsius.
Senex sibi prospiciens, ut amico suo
Veniret, natum orabat, natus, ut suo.
Hic filium subdiderat uicini, pater
Vicinum, praemercatur ancillam senex.
Eam domi deprehensam coniunx illius

Vicini

Vicini scortum insimulat, protelat uirum.
MERCATOR expers patria fugere destinat.
Prohibetur à sodale, qui patrem illius
Orat, suo cum patre, nato ut cederet.

ACTVS PRIMVS.
Charinus.

Duas res simul nunc agere decretu'st mihi,
Et argumentum & meos amores eloquar.
Non ego idem facio, ut alios in comœdijs
Amanteis uidi facere, qui aut nocti, aut diei,
Aut soli, aut lunæ miserias narrant suas.
Quos pol ego credo humanis querimonijs,
Non tanti facere quid uelint, aut quid non uelint.
Vobis narrabo potius nunc miserias meas.
Græce hæc uocatur, Emporos Philemonis.
Eadem latine, mercator Marci Accij.
Pater ad mercatum hinc me meus misit Rhodum.
Biennium iam factum est, postq̃ abij domo.
Occœpi amare forma eximia mulierem.
Sed eam, ut simplicitus dicam, si opera est auribus,
Atq; aduortendum huc animum adest benignitas,
Et hoc parum esse more maiorum instititi,
Per me percontatus sum, sineq; indice aliquo;
Nam amorem hæc cuncta uitia sectari solent.
Cura, ægritudo, dolor, nimiaq; elegantia.
Hæc non illum modo qui amat, sed quenq; attigit,
Magno atq; solido mulctat infortunio.
Nec pol profecto quisq̃ sine grandi malo,
Præterq̃ res patitur studet elegantiæ.
Sed amori accedunt etiam ultra hæc, quæ diximus,
Insomnia, ærumna, error, & terror, & fuga,
Ineptia, stultitiaq; adeo, & temeritas,
Incogitantia, excors immodestia,
Petulantia, cupiditas, & maleuolentia.
Inhæret etiam auiditas, desidia, iniuria,
Inopia, contumelia, & dispendium,
Multiloquium, pauciloquium hoc ideo fit, quia

.: perturbare
Protolare.
P. V. var. l. c. cap. VII.
Simplicitus.
Index.
Elegantia.
Multare infortunio.
Insomnia.
Adeo.
Incogitantia.
Multiloquium.
Pauciloquium.

Quæ nihil attingunt ad rem, nec sumptus uidet,
Tum amator profert sæpe aduorso tempore.
Hoc pauciloquium rursum idcirco prædico,
Quia nullus unquam amator adeo callidus
Facundusq; in re insit sua, ut possit loqui.
Nunc uos mihi irasci ob multiloquium non decet.
Eodem quo amorem Venus hanc mihi legauit diem.
Illuc reuerti certum, & conata eloquar.
Principio atq; animus ephebis ætate exijt, *Exire ephebis*
Atq; animus studio amotus puerili est meus,
Amare ualide cœpi hic meretricem. illico
Res exulatum ad illam abibat iam patris.
Leno importunus dominus eius mulieris
Vi summa quicquid poterat rapiebat domum.
Obiurgare pater, ob hæc me noctes & dies,
Perfidiam, iniustitiam lenonum expromere.
Lacerari ualide suam rem, illius augerier. *Lacerari rem. Augeri rem.*
Summo hoc clamore. mussans interdum loqui. *Mussare.*
Abnuere, negitare adeo me natum suum.
Conclamitare tota urbe, & prædicare
Omnes tenerent mutuitanti credere.
Amorem multos illexisse in dispendium. *Illicere in dispendium.*
Intemperantem, non modestum, iniurium *Mutuitari.*
Trahere, esurire me, quod quirem ab se domum,
Ratione pessuma, eaq; ipsius optuma.
Omni quo modo, quoi iuuenis ipse parserit, *Perdere rem. Funditare rem.*
Me rem uideret funditare, ac perdere.
Conuictum me tot annos iam sic pasceret. *Pascere.*
Quod nisi non puderet, ne luberet uiuere.
Sese extemplo ex ephebis postquam excesserit, *Excedere ex ephebis.*
Non ut ego amori, neq; desidiæ in ocio *Dare operam amori. desidiæ.*
Operam dedisse, neq; potestatem sibi
Fuisse, adeo arcte cohibitum se esse à patre.
Multopere in mundo rustico se exercitum. *Exercitus.*
Neq; nisi quinto quoq; anno posse tum uisere *Visere urbem.*
Vrbem, atq; extemplo inde, ut spectauisset populum,
Rus rursum confestim exigi solitum à patre. *Exigi rus.*
Ibi multo primum sese familiarium
Laborauisse, quom hæc pater sibi diceret.

Tibi aras,

Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi eidem metis,
Tibi deniq; iste lætitiam pariet obex.
Postquam recessit uita patrio corpore
Agrum se uendidisse, atq; ea pecunia
Nauim metretas quæ trecentas tolleret,
Parasse, atq; ea sese cis uectatum undiq;.
Adeo dum quæstum haberet, peperisset bona.
Me idem decere si, ut decaret me, forem.
Ego me ubi inuisum meo patri esse intellego,
Atq; odiosum, quod ei placeret æquom fuit.
Amens amansq;, utut animum offirmo meum,
Dico esse iturum me mercatum, si uelit.
Amorem missum facere me, dum illi obsequar.
Agit gratias mihi, atq; ingenium adlaudat meum.
Sed mea promissa non neglexit persequi.
Aedificat nauim gerariam, & merces emit.
Parata naui imponit, præterea mihi
Talentum argenti ipse adnumerat sua manu.
Seruom una mittit, qui olim à puero paruolo
Mihi pædagogus fuerat, quasi uti mihi foret
Custos, hisceq; confestim nauim soluimus.
Rhodum uenimus, ubi quas merces uexeram
Omnes, ut uolui, uendidi ex sententia.
Lucrum ingens facio, præterq̃ mihi meus pater
Dedit, æstimatas merces, ita peculium
Conficio grande, sed dum in portu ibi ambulo,
Hospes me quidam agnouit, ad cœnam uocat.
Venio, decumbo, acceptus hilare atq; ampliter.
Discubitum noctu ut imus, ecce ad me aduenit
Mulier, qua mulier alia nulla est pulchrior.
Ea nocte mecum illa hospitis iussu fuit.
Vosmet uidete, q̃ mihi ualde placuerit.
Postridie hospitem adeo, oro ut uendat mihi.
Dico eius pro meritis gratum me, & munem fore.
Quid uerbis opus est, mihi dedit, atq; aduexi heri.
Eam me aduexisse nolo rescisc at pater.
Modo eam reliqui ad portum in naui, & seruolum.
Sed quid currentem seruom à portu conspicor?
Quem naui abire uetui, timeo quid siet.

Avare
Occare
Serere
Metere. Obex.
Metreta.
Utut.
Offirmare animum.
Adlaudare.
Persequi promissa.
Nauis gerraria.
Adnumerare pecuniam sua manu.
Peculium.
Decubere.
Ampliter
Hilare
Iacapi
Iter discubitum.
Gratus.
Munus.
Conspicari.

Acanthio. Charinus.

X summis opibus uiribusq; usq; experire, nitere,
Herus ut minor opera tua seruetur, agedum Acanthio
Abige abs te lassitudinem, caue pigriciæ præuortier.
Simul enicat me spiritus, uix suffero hercle anhelitum.
Simul autem plenissume eos qui aduorsum te eunt, aspellito,
Detrude, deturba in uiam, nam hæc disciplina hic pessuma est.
Currenti atq; properanti haud quispiam dignum habet decedere.
Ita tres simul tibi res agendæ sunt, quando unam occœperis.
Et currendum est, & pugnandũ est, et ante etiam iurgandũ in uia.
Ch. Quid id est, q̃ ille tam expedite exquirit cursuram sibi?
Cura est negoci quid sit, aut quid nuntiet. Ac. nugas ago.
Quam maxume resisto, tam res in periculo uortitur.
Ch. Mali nescio quid nuntiat. Ac. genua hunc cursorem deserunt.
Perij, seditionem facit lien. occupat præcordia.
Perij, animam nequeo uortere. Ch. nimis nihil tibi censiem.
At tu ædepol sume laciniam, atq; absterge sudorem tibi.
Ac. Nunq̃ ædepol omnes balneæ mihi hanc lassitudinem eximent.
Domin an foris dicam esse herum charinũ? Ch. ego animi pendeo.
Quid illud sit negoci lubet scire me, ex hoc ut sim certus metu.
Ac. At etiam assisto, at etiam cesso foribus facere his assulas?
Aperite hoc aliquis, ubi Charinus herus, domi'ne est, an foris?
Num quisq̃ adire ad hostium dignum arbitratur? Ch. ecce me
Achanthio quem queris. Ac. nusq̃ est disciplina ignauior.
Ch. Quæ te male res agitãt? Ac. multæ here te atq; me. Ch. qd est negoci?
Ac. Perimus. Ch. principiũ inimicis dato. Ac. at tibi sortito id obtigit.
Ch. Loquere id negocij quid est. Ac. placide uolo acquiescere.
Tua causa rupi ramices, iamdudum sputo sanguinem.
Ch. Resinam ex melle ægiptiam uorato, saluom feceris.
Ac. At ædepol tu calidam picem, bibito, ægritudo abscesserit.
Ch. Hominem pol iracundiorem, q̃ te noui neminem.
Ac. At ego pol maledicentiorem, q̃ te noui neminem.
Ch. Sin ego saluti quod tibi esse censeo, id consuadeo.
Ac. Apage istius modi salutem, cum cruciatu, quæ aduenit.
Ch. Dic mihi an boni quid usq̃ est? quo qsq̃ uti possit sine omni malo?
Aut ne laborem capias cum illo uti uoles? Ac. nescio ego istæc.
Philosophari nunq̃ didici, neq; scio, ego bonum, malum
Quo accedit, mihi dari haud desidero. Ch. cedo tuã mihi dexteram

Agedũ Achanthio.Ac.en dabitur,tene.Ch uin mihi te obsequẽtẽ esse,(an'ne uis?
Ac.Opera licet experiri,q me rupi currendo tua
Causa,ut quæ scirem,scire actutum tibi liceret.Ch.liberum
Caput tibi faciam paucos menses.Ac.palpo me percutis.
Ch.Ego'ne ausim tibi usq̃ quicq̃ facinus falsum proloqui?
Quin iam priusq̃ sim elocutus,scisse,mentiri uolo.
Ac.Ah lassitudinem hercle uerba tua mihi addunt,enicas.
Ch.Sicine mihi obsequens es? Ac.qd uis faciã? Ch.tu'ne? id quod uolo.
Ac.Quid est id igitur quod uis? Ch.dicã.Ac.dice.Ch.at.n.placide uolo.
Ac.An dormientes spectatores metuis,ne e'somno excites?
Ch.Væ tibi.Ac.tibi eqdẽ à portu apporto hoc.Ch.qd fers? dic mihi.Ac.
Cruciatũ,curã,iurgiũ,atq; inopiã.Ch.perij,tu qdẽ (uim,metũ,
Thesaurum huc apportauisti mali,nullus sum.Ac.immo es.Ch.scio,
Iam miserum dices.Ac.tu dixisti,ego taceo.Ch: quid istuc est mali?
Ac.Ne rogites,maxumum infortunium est.Ch.obsecro dissolue iam
Me,nimis diu animi pendeo.Ac.placide,multa exquirere etiam
Prius uolo,q̃ uapulem.Ch.hercle uero uapulabis,nisi
Iam loquere,aut hinc abis.Ac.hoc sis uide,ut palpator nullus est,
Quom occœpit,blandior.Ch.obsecro hercle,oroq; ut istuc quid siet
Actutum indices,quando quidem mihi supplicandum seruolo
Video meo.Ac.tandẽ indignus uideor? Ch.immo dignus.Ac.eqdẽ
Credidi.Ch.obsecro num nauis perijt? Ac.salua est nauis,ne time.
Ch.Quid alia armamẽta.Ac.salua et sana sunt.Ch.qn igitur tu expe-(dis.
Quid id siet,quod me per urbẽ currens quærebas modo.
Ac.Orationem ex ore tu quidem mihi eripis,tace.
Ch.Taceo.Ac.credo,si boni quid ad te nuntiem,instes acriter.
Qui nunc,malum quom est audiundum flagitas me,ut eloquar.
Ch.Obsecro hercle te,istuc uti tu mihi malum facias palam.
Ac.Eloquar.quando quidem me oras,tuus pater.Ch.quid meus pater?
Ac.Tuã amicã.Ch.qd eã? Ac.uidit.Ch.uidit eã pater? uæ misero mihi.
Hoc quod te interrogo responde.Ac.quin tu,si quid uis,roga.
Ch.Qui potuit eã uidere pater? Ac.oculis.Ch.quo pacto? Ac.hiãtibus.
Ch.Abi hinc directus à me,nugare in re capitali mea.
Ac.Qui(malum)ego nugor,si tibi,quod me rogas,respondeo.
Ch.Certen uidit? Ac.tam hercle certe,q̃ ego nunc te,ac tu me uides.
Ch.Dic ubi eã uidit pater? Ac.intus ibi intra nauim,ut proræ astitit,
Et cum ea confabulatus est.Ch.perdidisti me pater,ehò tu,
Ehò tu quin cauisti ne'ue eam uideret uerbero?
Scelleste,quin abstrudebas,ne conspiceret eam pater?

Palpo percutere
Excitare e somno.
Dissoluere quem.
Animi pendere.
Palpator
Saluus.
Sanus.
Expedire.
Capitalis res
Confabulari cu aliq.
Abstrudere.

Ac. Quia enim negociosi eramus nos nostris negocijs,
Armamentis componendis, & complicandis studuimus.
Dum aguntur hæc, lembo aduehitur tuus pater pauxillulo,
Neq; hominem quisq̃ conspicatu'st, donec in naui super.
Ch. Nequicquam ego mare subterfugi sæuis tempestatibus.
At equidem iam me censebam esse in terra, atq; in tuto loco.
Verum me uideo nunc ad saxa ferri sæuis fluctibus.
Loquere porro quid sit actum tum. Ac. postq̃ ille aspexit mulierẽ,
Rogitare occœpit, quoius esset. Ch. quis respondit? Ac. illico
Occurri, atq; interpello, dico matri te ancillam tuæ emisse illam.
Ch. Quid dixit? uisus tibi credere id? Ac. etiam rogas,
Sed eam scelestus subagitare occœpit. Ch. illam'ne obsecro?
Ac. Mirum quin me subagitaret. Ch. cor ædepol miserum meum
Quod guttatim contabescit, quasi in aquam tu indideris salem.
Perij. Ac. hem nunc istuc unum uerbum dixisti uerissimum.
Ch. Stultitia istæc est, quid faciam cedò, nam non credet pater,
Si illam matri meæ me emisse dicam, post autem mihi
Scelus uidetur, me parenti proloqui mendacium.
Neq; ille credet, neq; credibile est forma eximia mulierem
Eam me emisse ancillam matri. Ac. non taces stultissime.
Ac credet hercle, nam credebat iam mihi. Ch. metuo miser,
Ne patrem prendat, ut sit gesta res, suspicio, hoc quod te rogo,
Responde. Ac. quid rogas? Ch. num esse amicam suspicari uisus est.
Ac. Non, sed credebat. Ch. uæ mihi misero, nullus sum, sed qd ego hic
In lamentando pereo, ad nauim eo, sequere. Ac. si istac ibis,
Commodum obuiam uenies patri, postq̃ aspiciet te timidum esse,
Atq; exanimatum, illico retinebit, rogitabit unde illam emeris.
Quanti emeris, timidũ tentabit te. Ch. quin hac ibo potius.
Iam censes patrẽ abijsse à portu? Ac. quin precucurri hac gratia.
Ne te hic opprimeret imprudentem, atq; eiectaret. Ch. optume.

ACTVS SECVNDVS.

Demipho senex.

Iris modis dij ludos faciunt hominibus,
Miris'q; exemplis somnia in somnis danunt.
Velut ego nocte hac, quæ præterijt proxuma.
In somnis egi satis, & fui homo exercitus.
Mercari mihi uisus sum formosam capram.

Ei ne noceret, quam domi ante habui capram,
Neu discordarent, si ambæ in uno essent loco,
Posterius q̃ mercatus fueram, uisus sum
Mihi eam in custodiam simiæ concredere.
Ea simia adeo post haud multo ad me uenit.
Male mihi precatur, & facit conuitium.
Ait sese illius opera, atq; aduentu capræ,
Flagitium & damnum fecisse haud mediocriter.
Dicit capram, quam dederam seruandam sibi,
Suæ uxoris dotem ambedisse, oppido mihi
Illud uideri mirum, & una illæc capra
Vxoris simiæ dotem ambederit.
Instare factum simia, atq; hoc deniq;
Respondet, ni properem illam ab sese abducere
Ad me domum, intro ad uxorem ducturum meam.
Ast non habere, quoi commendarem capram,
Atq; oppido hercle bene uelle illi uisus sum.
Quid agis? quid facerem? cura cruciabar miser.
Interea ad me hædus uisu'st aggredirier.
Infit mihi prædicare, sese ab simia
Capram abduxisse, & cœpit irridere me.
Ego enim lugere. atq; illam abductam conqueri.
Hoc quam ad rem credam pertinere somnium
Nequeo inuenire, nisi capram illam suspicor
Iam me inuenisse quæ sit, aut quid uoluerit.
Ad portum hinc abij mane cum lucu simul.
Postq̃ hic id, quod uolui transegi, atq; ego conspicor
Nauim, ex Rhodo qua est aduectus heri filius.
Collibitum est illud mihi nescio qui uisere.
Ascendi in lembum, atq; ad nauim aduehor, atq; ego
Illic aspicio forma eximia mulierem,
Filius quam aduexit meus matri ancillam suæ.
Quam ego postq̃ aspexi, non ita amo, ut sani solent
Homines, sed eodem pacto, ut insani solent.
Amaui hercle equidem ego olim in adolescentia,
Verum ad hoc exemplum nunquam, ut nunc insanio.
Vnum quidem hercle iam scio perijsse me.
Vosmet uidete cæterum quanti siem.
Nunc hoc profecto sic est, hæc illa est capra,

Sed simia illa atq; hædus timeo quid uelint,
Sed conticescam, uicinum eccum exit foras.

Lysimachus. Demipho. Lorarij.

Rofecto ego illum hircum castrari uolo,
Ruri qui nobis exhibet negocium.
De. Nec omen illud mihi nec auspicium placet.
Quasi hircum metuo ne uxor me castret mea.
Atq; illius hæc nunc simiæ parteis ferat.
Ly. I tu hinc ad uillam, atq; istos rastros uillico
Præsto ipsi facito coram ut tradas in manum.
Vxori facito ut nunties, negocium
Mihi esse in urbe, ne me expectet, nam mihi
Treis hodie lites iudicandas dicito.
Ei & hoc memento dicere. Lo. nunquid amplius?
Ly. Tantum est. De. Lysimache salue. Ly. euge mihi, Demipho
Salue, o' quid agitur? quid fit? De. quod miserrumus.
Ly. Dij melius faxint. De. di hoc quidem faciant. Ly. quid est?
De. Dicam, si uideam tibi operam esse, aut ocium.
Ly. Quanq̃ negocium est, si quid uis, Demipho
Non sum occupatus unq̃ amico operam dare.
De. Benignitatem tuam mihi experto prædicas.
Quid ego tibi ætatis uideor? Ly. acheronticus
Senex, uietus, decrepitus. De. peruorse uides.
Puer sum Lysimache septuennis. Ly. sanun es,
Qui puerum te esse dicis? De. uera prædico.
Ly. Modo hercle in mentem uenit, quid tu diceres.
Senex quom extemplo est, iam nec sentit, nec sapit.
Aiunt solere eum rursum repuerascere.
De. Immo bis tanto ualeo, q̃ ualui prius.
Ly. Bene hercle factum, & gaudeo. De. immo scias,
Oculis quoq; etiam plus iam uideo, q̃ prius.
Ly. Bene est. De. malam rem dico. Ly. iam istuc non bonum est.
De. Sed ausim ne ego tibi eloqui, quid uelim?
Ly. Audacter. De. animum aduorte. Ly. fiet sedulo.
De. Hodie ire in ludum occœpi litterarium
Lysimache, ternas scio iam. Ly. quid ternas? De. amo.
Ly. Tun capite cano amas senex nequissume?
De. Seu canum istuc, seu rutilum, siue atru'st, amo.

Ly. Ludificas nunc tu me hic opinor Demipho.
De. Decide mihi collum, si falsum ad te loquar,
Vel ut scias me amare, cape cultrum, seca
Digitum, uel aurem, uel tu nasum, uel labrum,
Si mouero me, seu secari sensero
Lysimache, author tibi sum, ut amando me enices.
Ly. Si unquam uidisti pictum amatorem, hem illic est.
Nam meo quidem animo uetulus, decrepitus, senex
Tantundem est, quasi sit signum pictum in pariete.
De. Nunc tu me credo castigare cogitas.
Ly. Egon te? De. nihil est iam, quod tu mihi succenseas,
,, Facere tale ante alij spectati uiri.
,, Humanum amare'st, humanum autem ignoscere est.
Nescis? ne obiurga hoc, non uoluntas me impulit.
Ly. Quin non obiurgo. De. at ne deteriorem tamen
Hoc facto ducas. Ly. ego'ne te? Athenæ desiuerint.
De. Vide sis me etiam. Ly. uisu'st. De. certen? Ly. perdis me, hic
Homo ex amore insanit, nunquid uis. De. uale.
Ly. Ad portum propero, nam ibi mihi negocium est.
De. Bene ambulato. Ly. bene ualeto. De. bene sit tibi.
Quin mihi quoq; etiam est ad portum negocium.
Nunc adeo illuc ibo, sed optume gnatum
Meum uideo, eccum opperiar hominem, hoc nunc mihi
Viso opu'st, huic persuadere quomodo sim potis,
Vt illam uendat, ne'ue det matri suæ.
Nam ei dono aduexe audiui, sed præcauto opu'st,
Ne ad illam me animum adiecisse aliqua sentiat.

Charinus. Demipho.

Homo me miserior nullus est æque opinor, neq; aduorsa quoi
Plura sint sempiterna, satin est, ut quicquid agere occœpi,
Proprium nequit mihi euenire quod cupio, ita mihi
Mala res aliqua obijcitur, bonumq; meum consilium opprimit.
Miser mihi amicam paraui animi caussa, eripui pretio,
Ratus clam patrem meum posse habere, is resciuit, & uidit.
Et perdidit me, neq; is quom roget, quid loquar cogitatu'st mihi.
Ita animi decem pectore incerti certant, nec quid corde nunc
Consilij capere possim scio, tantus cum cura meo est
Error animo, dum mei serui perplacet mihi consilium,

Dum rursum haud placet, nec pater potis uidetur induci,
Vt putet matri ancillam emptam esse illam. si dico, ut res est,
Atq; illam mihi me emisse indico, quemadmodum me existumet?
Atq; illam continuo abstrahat, trans mare hinc uenum asportet.
Scio saeuus q̃ sit homo, & durus, igitur hoccine est amare?
Arare mauelim, q̃ sic amare; iam hinc olim
Inuitum domo extrusit ab se, mercatum iussit ire, ibi
Hoc malum ego inueni, ubi aegritudo uoluptatem uincat.
Quid ibi inest amoeni? neqcquam abdidi, abstrusam habebã illam.
Musca est meus pater, nihil potest clãm haberi illum.
Nec sacrum, nec tam prophanum quicquam est, quin adsit ibi illico,
Nec qui rebus meis confidam mihi, ulla in corde est spes.

De. Quid illud quod solus secum fabulatur filius?
Solicitus mihi nescio quare uidetur. Ch. atat meus
Hic quidem pater est, quem uideo, ibo, alloquar, quid fit pater?

De. Vnde incedis? quid festinas gnate mi? Ch. recte pater.

De. Ita uolo, sed istuc quid est tibi, quod commutatus color est?
Num quid tibi dolet? Ch. nescio quid animo meo aegre est pater,
Postea nocte hac quieui non satis ex sententia.

De. Per mare ut uectus, nunc oculi terram mirantur tui.

Ch. Magis opinor. De. idest profecto, uerum actutum abscesserit.
Ergo aedepol, si sapias, eas, ac decumbas domi.

Ch. Ocium non est, mandatis rebus praeuorti uolo.

De. Cras agito, perendie agito. Ch. saepe ex te audiui pater
Mandatae rei omneis sapienteis primum praeuorti decet.

De. Age igitur, nolo tuam aduorsari aduorsus sententiam.

Ch. Saluos sum, siquidem isti dicto solida, & perpetua est fides.

De. Quid illud, quod ille à me solus se in consilium seuocat.
Iam non uereor, ne illam amare me hic potuerit resciscere.
Quippe haud etiam quicquam inepte feci, amantes ut solent.

Ch. Res adhuc quidem hercle in tuto'st, nam hunc nescire sat scio
De illa amica, quod si sciret, esset alia oratio.

De. Quin ego hunc aggredior de illa? Ch. quin ego hinc me amolior.
Eo ego, ut quae mandat amicus, amicis tradam. De. immo mane.
Paucula etiam sciscitare prius uolo. Ch. dic quid uelis.

De. Vsq; ne ualuisti? Ch. perpetuo recte, dum quidem illic fui.
Verum in portum ut huc sum aduectus, nescio qui animus dolet.

De. Nausea aedepol factum credo, uerum actutum abscesserit.
Sed quid ais? ecquam aduexti tuae matri ancillam è Rhodo?

Ch. Aduexi.

Ch. Aduexi. De. quid ea? ut uidetur mulier? Ch. non ædepol mala.
De. Vt morata est? Ch. nulla ut melius, mea sententia.
De. Sic quidem ædepol uisa'st, cum illam uidi. Ch. eho an uidisti pater?
De. Vidi uerum non ex usu nostro'st, neq; adeo placet.
Ch. Qui uero? De. quia non nostra formam habet dignam domo.
Nihil opus nobis ancilla, nisi quæ texat, quæ molat,
Lignum cædat, pensum faciat, ædeis uerrat, uapulet.
Quæq; habeat quotidianum familiæ coctum cibum.
Horum illa nihilum quicquam facere poterit admodum.
Ch. Ea caussa equidem illam emi, dono darem quam matri meæ.
De. Ne des, ne'ue te aduexisse dixeris. Ch. dij me adiuuant.
De. Labefacto paulatim, uerum quod præterij dicere,
Neq; matrem illa satis honeste tuam sequi poterit comes,
Neq; sinam. Ch. qui non? De. quia illa forma matrem familias
Flagitium est, si sequatur, quando incedat per uias.
Contemplent, conspiciant, nutent, nictent, sibilent, uellicent,
Vocent, molesti sint, occentent noctu ad hostium.
Meæ impleantur carbonibus elegiorum fores,
Atq; ut nunc sunt maledicentes, homines uxori meæ,
Mihiq; obiectent lenocinium facere, nam quid eo est opus?
Ch. Hercle quin tu recte dicis, & tibi ego assentior,
Sed quid illa nunc fiet? De. recte ego emero matri tuæ
Ancillam uiraginem aliquam non malam, forma mala,
Vt matrem addecet familias, aut Syram, aut Aegyptiam,
Ea molet, conficiet pensum, pinsetur flagro, neq;
Propter eam quicquam eueniet nostris foribus flagitium.
Ch. Quid si igitur reddatur illi, unde empta est? De. minime gentium.
Ch. Dixit se redhibere, si non placeat. De. nihil istoc opu'st.
Litigare nolo ego uos, quam tuam autem accusari fidem,
Multo ædepol, si quid faciundum est damni facere, mauolo,
Quam approbramentum aut flagitium muliebre efferri domo.
Me tibi posse illam opinor luculente uendere.
Ch. Dum quidem hercle ne minoris uendas, q̃ emi ego pater.
De. Tace modo senex est quidam, qui illam mandauit mihi,
Vt emerem, ad istanc faciem. Ch. at mihi quidam adolescens pater
Mandauit, ad illam faciem, ita ut illa est, ut emerem sibi.
De. Viginti minis opinor posse me illam uendere.
Ch. At ego, si uelim, iam dantur septem & uiginti minæ.
De. At ego. Ch. quin ego inquam. De. at nescis quid dicturus sum, tace.

Treis minas accudere etiam possum, ut triginta sient.
Ch. Quo uortisti? De. ad illum qui emit. Ch. ubi nam est is homo gẽtiũ?
De. Eccillum uideo, iubet quinq; me addere etiam nunc minas.
Ch. Hercle illunc dij infelicitent, quisquis est. De. ibidem mihi
Etiam nunc adnutat, addam sex minas. Ch. septem mihi,
Nunquam ædepol me uincet, hic commodius poscit pater.
De. Nequicquam poscit, ego habeo. Ch. at illic pollicitu'st prior.
De. Nihili facio. Ch. quinquaginta poscit. De. non, centum dantur,
Potin ut ne litigere aduorsum animi sententiam?
Maxumam hercle habebis prædam, ita ille est quoi emitur senex,
Sanus non est, ex amore illius, quod posces, feres.
Ch. Certo ædepol adolescens ille, quoi emo, efflictim perit
Eius amore. De. multo hercle ille magis senex, si tu scias.
Ch. Nunquam ædepol fuit, neq; fiet senex insanior
Ex amore, q̃ ille adolescens, quoi ego do hanc operam pater.
De. Quiesce inq̃, istanc rem ego recte uidero. Ch. quid agis? De. qd est?
Ch. Non ego illam mancupio accepi, ille illam accepit. De. sine.
Ch. Non potes tu lege uendere illam. De. ego aliquid uidero.
Ch. Post autem communis mihi illa est cum alio, quid scio
Quid sit ei animi, uenire ne eam uelit, an non uelit. De. ego
Scio uelle. Ch. at pol ego esse credo aliquem, qui non uelit.
De. Quid mea id refert? Ch. quia illi suã rem esse æquom est in manu.
De. Quid ais? Ch. cõmunis mihi illa est cum illo, is nunc hic non adest.
De. Prius respondes, q̃ rogo. Ch. prius tu emis, q̃ uendo pater.
Nescio inquam uelit ille illam nec'ne abalienarier.
De. Quid? illic quidem qui mandauit, cum ille nolet, nihil agis.
Nunquam ædepol quisquam illam habebit, potius q̃ ille quem ego
Volo, certum est. Ch. censes certum esse? De. q̃n ad nauim iã hinc eo,
Ibi uenibit. Ch. uin me tecum illò ire? De. nolo. Ch. non placet.
De. Meliu'st te, quæ sunt mandatæ res tibi, præuortier.
Ch. Tu prohibes. De. at tu excusato me fecisse sedulo
Ad portum ne ires, dico iam tibi. Ch. auscultabitur.
De. Ibo ad portum, & ne hic rescisсat cauto opu'st, non ipse emam.
Sed Lysimacho amico mandabo, is se ad portum ire dixerat
Dudum, sed me moror, cum hic adsto. Ch. nullus sum, occidi.

Charinus. Eutychus.

P Entheum diripuisse aiunt bacchas, nugas maxumas
Fuisse credo, præ ut quo pacto ego diuorsus distrahor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.4.8

Cur ego uiuo? cur non morior? quid mihi'st in uita boni?
Certu'st, ibo ad medicum, atq; ibi me toxico morti dabo.
Quando mihi adimitur, qua caussa uitam cupio uiuere.
Eu. Mane mane obsecro Charine. Ch. qui me reuocat? Eu. Eutychus
Tuus amicus & sodalis, simul uicinus proximus.
Ch. Non tu scis, quantum malarum rerum sustineam. Eu. scio
Omnia ego istæc, auscultaui ab ostio, omnem rem scio.
Ch. Quid id est quod scis? Eu. tuus pater uolt uendere. Ch. rem tenes.
Eu. Tuam amicam. Ch. nimium multum scis. Eu. tuis ingratijs.
Ch. Plurimum tu scis, sed qui scis esse amicam illam meam?
Eu. Tu te ipsus heri mihi. Ch. satin ut oblitus fui tibi
Me narrauisse? Eu. haud mirum factum est. Ch. te nunc consulo.
Responde quo læto censes me ut peream potissimum?
Eu. Non taces? caue istuc dixeris. Ch. quid uis me igitur dicere?
Eu. Vin patri sublinire pulchre os tuo? Ch. sane uolo.
Eu. Vis'ne eam ad portum? Ch. quid potius quam uoles? Eu. atque eximam
Mulierem pretio? Ch. quid potius quam auro expendas? Eu. unde at id?
Ch. Achillem orabo mihi aurum ut det, Hector qui expensus fuit.
Eu. Sanun es? Ch. pol sanus si sim, præ te medicum mihi expetam.
Eu. Tanti, quanti poscit, uin tanti emi illam? Ch. auctarium
Adijcito uel mille nummum, plusquam poscet. Eu. iam tace,
Sed quid ais? unde erit argentum, quod des, quom poscet pater?
Ch. Inuenietur, exquiretur, aliquid fiet. Eu. enicas.
Iam istuc aliquid fiet metuo. Ch. quin taces? Eu. muto imperas.
Ch. Satin istuc mandatu'st? Eu. potin ut aliud cures? Ch. non potest.
Eu. Bene uale. Ch. non possum, prius q̃ tu ad me redieris.
Eu. Melius sanus sis. Ch. uale, uince, & me serua. Eu. ego fecero.
Maneto domi me ergo. Ch. actutum face, prædam ut recipias.

Sublinire os alicui

Audacem

ACTVS TERTIVS.

Lysimachus. Pasicompsa.

Mice amico operam dedi, uicinus quod rogauit.
Hoc emi mercimonium, mea es tu, sequere sane.
Ne plora, nimium stulte facis, oculos corrumpis taleis,

Quin tibi quidem quod rideas magis est, q̃ ut lamentere.
Pa. Amabo ecastor mi senex eloquere. Ly. exquire quid uis.
Pa. Cur emeris me? Ly. te'ne ego? ut quod imperetur facias
Item. Pa. quin si imperes tu mihi ego faciam, facere certum
Pro copia & sapientia, quæ te uelle arbitrabor.
Ly. Laboriosi nihil tibi quicquam operis imperabo.
Pa. Nam ædepol equidem mi senex, non didici baiulare,
Nec pecua ruri pascere, neq; pueros nutricare.
Ly. Bona si esse uis, bene erit tibi. Pa. tum pol ego peri misera.
Ly. Qui? Pa. quia ibi, unde huc aduecta sum, malis bene esse solitu'st,
Nec mos meu'st, ut prædicem, quod ego omnes scire credam.
Ly. Oratio ædepol pluris est huius, quàm quanti hæc empta est.
Quasi dicas nullam mulierem bonam esse. Pa. haud equidem dico.
Ly. Rogare hoc unum te uolo. Pa. roganti respondebo.
Ly. Quid ais tu? quod nomen tibi dicam esse? Pa. Pasicompsæ.
Ly. Ex forma nomen inditum est, sed quid uis Pasicompsa?
Possin tu, si usus uenerit, subtegmen tenue nere?
Pa. Possim. Ly. si tenue scis, scio te uberius posse nere.
Pa. De lanificio neminem metuo, una ætate quæ sit.
Ly. Bonam hercle te & frugi arbitror natura, iam inde ætate,
Quom scis facere officium tuum. Pa. à muliere docta didici.
Operam accusari non sinam meam. Ly. hem istæc hercle res est.
Quin tibi ecce illam dabo, natam annos sexaginta
Peculiarem. Pa. mi senex tam uetulam? Ly. generis grati'st.
Eam si curabis perbona est, tondetur nimium scite.
Pa. Honoris caussa quicquid est, quod dabitur, gratum habebo.
Ly. Nunc mulier ne tu frustra sis, mea non es, ne arbitrere.
Pa. Dic igitur quæso quoia sum? Ly. tuo hero redempta es rursum.
Ego te redimerem, ille me orauit. Pa. animus iam rediit,
Si mecum seruatur fides. Ly. bono animo es, liberabit
Illic te, homo ædepol deperit, atque hodie primum uidit.
Pa. Ecastor iam biennium est, quom mecum rem ille cœpit.
Nunc quando amicum te scio esse illius, indicabo.
Ly. Quid ais tu iam biennium est, quom tecum habet rem? Pa. certe.
Et inter nos coniurauimus, ego cum illo, & ille mecum.
Ego cum uiro, & ille cum muliere, nisi cum illo, aut ille mecum,

Neuter

Neuter stupri causa caput limaret. Ly. di immortales,
Etiam cum uxore non cubet? Pa. amabo an maritus est is?
Neque est, neque erit. Lysimachus. nolim quidem, uerum homo hercle periurauit.
Pa. Nullum adolescentem plus amo. Ly. puer est ille quidem stulta,
Nam illi quidem haud sane diu'st, cum dentes exciderunt.
Pa. Quid dentes? Ly. nihil est, sequere sis huc me. diem unum orauit,
Vt apud me perhiberem sibi locum, ideo quia uxor ruri est.

Demipho.

Andem impetrauiut egomet me corrumperem.
Empta est amica mihi clam uxore, & filio.
Certu'st antiqua recolam, ut seruibo mihi
Decurso in spatio, breue quod uitæ reliquo'st.
Voluptate, uino, & amore delectauero.
Nam hanc se bene habere ætatem nimio est æquius.
Adolescens quom sis, tum quom est sanguis integer,
Rei quærundæ tuæ conuenit operam dare.
Demum igitur quom senex sis, tunc in otium
Te colloces, dum potes, si uales, id iam lucro'st,
Quominus hoc ut ego dico factis persequar?
Interea tamen huc intro ad me inuisam domum.
Vxor me expectat iamdudum esuriens domi.
Iam iurgio enicabit si intro rediero.
Verum hercle postremo ut ut est, non ibo tamen.
Sed hunc uicinum prius conueniam, quam domum
Redeam, ut mihi ædeis aliquas conducat uolo.
Vbi habitet istæc mulier, atque eccum it foras.

Lysimachus. Demipho.

Dducam ego illum iam ad te, si conuenero.
De. Me dicit. Ly. quid ais Demipho? De. est mulier domi?
Ly. Quid censes? Demipho. quid si uisam? Lysimachus. quid properas? mane.
De. Quid faciam? Ly. quid? quod opus est facto, ut cogites.
De. Quid cogitem equidem, hercle opus hoc facto existumo, ut

Verumquam[?] ...

Illuc introeam. Ly. ita ne uero uerbex introeas?
De. Quid aliud faciam? Ly. prius hoc ausculta, atque hic ades,
Prius etiam est quod te facere ego æquom censeo.
Nam nunc si illò introires, amplecti uoles.
Confabulari atq; osculari. De. tu quidem
Meum animum gestas, scis quod acturus siem.
Ly. Peruorse facies. De. quod ne amem? Ly. tanto minus
Quom sis iam ætatis plenus, anima foetida,
Senex hircosus, tu osculere mulierem,
Vti ne ei aduenien uomitum excutias mulieri.
De. Scio pol te amare, quom istæc præmonstras mihi.
Ly. Quid si igitur coenam faciam? De. hoc si censes, coquom
Aliquem arripiamus, prandium qui percoquat
Apud te hic usq; ad uesperum. Ly. hem istuc censeo,
Nunc tu sapienter loqueris, atq; amatorie.
De. Quid stamus, quin ergo imus, atq; obsonium
Curemus, pulchre ut simus. Ly. equidem te sequor,
Atq; hercle inuenies tu locum illi, si sapis.
Nullum hercle præter hunc diem, illa apud me erit.
Metuo ego uxorem, cras si rure redierit,
Ne illam hic offendat. De. res parata'st, sequere me.

Hircosus

Charinus. Eutychus.

Vm'ne ego miser, qui nusquam bene queo quiescere?
Si domi sum, foris est animus, sin foris sum, animus domi ē.
Ita mihi in pectore atq; in corde facit amor incendium.
Ni ex oculis lachrumæ descendant, iam ardeat credo caput.
Spem teneo, salutem amisi, redeat an non, nescio.
Si opprimit pater, quod dixit, exulatum abijt salus.
Sin sodalis, quod promisit fecit, non abijt salus.
Sed tandem si podagrosis pedibus esset Eutychus,
Iam à portu redisse potuit, id illi uitium maximu'st,
Quod nimis tardus est aduorsum mei animi sententiam.
Sed is ne est, quem currentem uideo? ipsus est, ibo obuiam.
Diuom atque hominum, quæ spectatrix atque hera eadem es hominibus,
Spem speratam cum obtulisti hunc mihi, tibi grates ago.

Podagrosus

Grates ago

Nunquid

Nunquid restat? & hei disperij, uoltus neutiquam huius placet.
Tristis incedit, pectus ardet, hæreo, quassat caput.
Eutyche. Eu. heu Charine. Ch. prius q̃ recipias anhelitum.
Vno uerbo eloquere, ubi ego sum, hicine an apud mortuos?
Eu. Neq; apud mortuos, neq; hic es. Ch. Saluos sum, immortalitas
Mihi data est, hic emit illam, pulchre os subleuit patri.
Impetrabilior qui uiuat nullus est, dico, obsecro,
Si neq; hic, neq; Acheronti sum, ubi sum? Eu. nusquam gentium.
Ch. Disperij, nam illæc interemit modo me oratio.
Odiosa næ oratio est, quom rem agas longinquum loqui,
Equidem ad capita rerum peruenias. Eu. primum perijmus.
Ch. Quin tu illud potius nuntias, quod nescio.
Eu. Mulier alienata est abs te. Ch. Eutiche capital facis.
Eu. Qui? Ch. quia æqualem & sodalem ciuem liberum enicas.
Eu. Ne dixeris. Ch. demisisti gladium in gulam, iam cadam.
Eu. Quæso hercle animum ne desponde. Ch. nullus est quem despondeam,
Loquere porrò aliam rem (malum) quoi est empta? Eu. nescio.
Iam addicta, atq; abducta erat, cum ad portum uenio. Ch. uæ mihi,
Monteis tu quidem mali in me ardenteis iamdudum iacis.
Perge, excrucia carnufex, quandoquidem occœpisti semel.
Eu. Nec tibi istuc magis diuidiæ est, q̃ mihi fuit hodie.
Ch. Dic quis emit? Eu. nescio hercle. Ch. hem istuc inest, operam dare
Bonum sodalem? Eu. quid me facere uis? Ch. id quod me uis,
Vt pereas, quin percontatus hominis quæ facies foret,
Qui illam emisset, eo si pacto posset indagarier
Mulier, heu me miserum Eu. fiet. Ch. omitto istuc, quod nunc agis.
Eu. Quid ego feci? Ch. perdidisti me, & fidem mecum tuam.
Eu. Dij sciunt culpam meam istanc non esse ullam. Ch. Eutyche
Deos absentes testeis memoras, qui ego istuc credam tibi?
Eu. Quia tibi in manu est, quod credas, at ego quod dicam, id mihi
Mea in manu est. Ch. de hac re es argutus, ut par pari respondeas,
Ad mandata, claudus, cæcus, mutus, mancus, debilis,
Promittebas te os sublinire patri meo, egomet
Credidi, homini docto rem mandans, lapidi maxumo.
Eu. Quid ego facerem? Ch. quid faceres? men rogas? requireres,
Rogitares quis esset, aut unde esset? qua prosapia.
Ciuis ne esset an peregrinus? Eu. ciuem esse aiebant Atticum.

Quassare caput
Sublinire os alicui
Impetrabilis
Capita rerum
peruenire ad capita rerum
Capital facere
despondere animum
diuidia
In manu est tibi.
Prosapia

Ch. Vbi habitaret inuenires saltem, si nomen nequires.
Eu. Nemo aiebat scire. Charinus. at saltem hominis faciem exquireres.
Eu. Feci. Ch. qua forma esse aiebant? Eu. ego dicam tibi.
Canum, uarum, uentriosum, bucculentum, breuiculum,
Subnigris oculis, oblongis malis, pansum aliquantulum.
Ch. Non hominem mihi, sed thesaurum nescio quem memoras mali.
Nunquid est, quod dicas aliud de illo? Eu. tantum quod sciam.
Ch. Aedepol næ ille oblongis malis dedit mihi magnum malum.
Non possum durare, certu'st exulatum hinc ire me.
Sed quam capiam ciuitatem cogito potissimum.
Megara, Eretriam, Corinthum, Chalcidem, Cretam, Cyprum,
Sicyonem, Cnidum, Zacynthum, Lesbiam, Bœotiam.
Eu. Cur istuc cœptas consilium? Charinus. quia enim me afflictat amor.
Eu. Quid tu ais, qui cum illuc, quo nunc ire paritas, ueneris,
Si ibi amare forte occipias, atq; item eius sit inopia,
Iam tu inde porro aufugies, deinde item illinc, si item euenerit.
Quis modus tibi exilio tandem eueniet? qui finis fugæ?
Quæ patria aut domus tibi stabilis esse poterit? dic mihi.
Cedo si hac urbe abis, amorem te hic relicturum putas?
Si id forte ita sat animo acceptum est, certum id profecto si habes,
Quanto satius est rus aliquo abire? ibi esse, ibi uiuere,
Adeo dum illius te cupiditas, atq; amor missum facit?
Ch. Iam dixisti? Eutychus. dixi. Charinus. frustra dixti, hoc mihi certissimum est.
Eo domum, patrem atq; matrem ut meos salutem, postea
Clàm patrem patria hac effugiam, aut aliquid capiam consilij.
Eu. Vt corripuit se repente atq; abijt, heu misero mihi
Si ille abierit, mea omnes dicent esse ignauia.
Certu'st præconum iam iubere quantum est conducier.
Qui illam inuestigent, qui inueniant, post ad prætorem illico
Orabo, ut conquisitores det mihi in uicis omnibus.
Nam mihi nihil reliqui quicquam aliud iam esse intellego.

[Marginal handwritten notes: Canus. Varus. / Ventriosus. / Bucculentus. / Breuiculus. Pansus / Coeptare exsilium? / Afflictare. / Conquisitores Cic. ad Att. 107]

ACTVS QVARTVS.

Dorippa mulier. Syra anus.

Voniam a' uiro ad me rus aduenit nuntius,
q Rus non iturum, feci ego ingenium meum.
Reueni ut illum persequar, qui me fugit.
Sed anum nunc uideo consequi nostram Syram,
Atq; incedit, eccam tandem, quin is ocyus?
Sy. nequeo mecastor, tantum hoc oneris est, quod fero.
Do. Quid oneris? Sy. annos octoginta & quatuor.
Et eodem accedit seruitus, sudor, sitis.
Simul hæc etiam, quæ mecum porto, deprimunt.
Do. Aliquid cedo', qui hanc uicini nostri aram augeam.
Sy. Da sane hanc uirgam lauri. Do. abi iam tu intro. Sy. eo.
Do. Apollo quæso te ut des pacem propitius,
Salutem & sanitatem nostræ familiæ.
Meoq; ut parcas gnato parce propitius.
Sy. Disperij, perij misera, uæ miseræ mihi.
Do. Satin tu sana es obsecro? quid eiulas?
Sy. Dorippa, mea Dorippa. Do. quid clamas obsecro?
Sy. Nescio quæ mulier est hic intus in ædibus.
Do. Quid mulier? Sy. mulier meretrix. Do. ueron serio?
Sy. Nimium scis sapere, ruri quæ non manseris.
Quam insipiens quæ non poteras persentiscere
Illam esse amicam tui uiri bellissimi.
Do. Credo mecastor. Sy. i hac mecum, ut uideam simul
Tuam Alcumenam pellicem Iuno mea.
Do. Ecastor uero istuc eo, quantum potest.

Lysimachus.

Arum ne est male rei quod amat hic Demipho,
p Ni sumptuosus insuper etiam siet?
Decem uocasset si ad cœnam summos uiros,
Nimium obsonauit, sed coquos, quasi in mari
Solitu'st hortator remiges hortarier,

Ita hortabatur, egomet conduxi coquom.
Sed eum demiror non uenire, ut iusseram.
Sed quis nam hinc à nobis exit? aperitur foris.

Dorippa mulier. Lysimachus uir.

I serior mulier me nec fiet, nec fuit,
m Tali uiro quæ nupserim, heu miseræ mihi.
Hem quoi te, & quæ tu habeas commendes uiro,
Hem quoi decem talenta dotis detuli.
Hæc ut uiderem, ut ferrem has contumelias.
Ly. Perij hercle, rure iam redijt uxor mea.
Vidisse credo mulierem hanc in ædibus.
Sed quæ loquatur, exaudire hinc non queo.
Accedam propius. Do uæ miseræ mihi. Ly. immo mihi.
Do. Disperij. Ly. ego equidem hercle oppido perij miser.
Vtinam di te omnes Demipho disperduint.
Do. Pol hoc est, ire quod rus meus uir noluit.
Ly. Quid nunc ego faciam, nisi ut adeam, atq; eloquar?
Iubet saluere suus uir uxorem suam.
Vrbani fiunt rustici? Do. pudicius
Ii faciunt q̃ illi, qui non fiunt rustici.
Ly. Nunquid delinquont rustici? Do. ecastor minus
Quam urbani, & multo minus malum quærunt sibi.
Ly. Quid autem urbani deliquerunt, dic mihi?
Do. Quia illa mulier intus est. Ly. uidisti'ne eam?
Do. Vidi. Ly. quoia ea sit cogitas? Do. resciscam tamen,
Cupio hercle scire, sed tu me tentas sciens?
Ly. Vin dicam quoia est illa? ædepol, uæ mihi,
Nescio quid huic dicam. Do. hæres? Ly. haud uidi magis.
Do. Quin dicis? Ly. quin si liceat. Do. dictum oportuit.
Noxius. Ly. Non possum, ita instas, urges, quasi pro noxio.
Innoxius. Do. Scio innoxius, audacter quid uis dicito.
Dic igitur. Ly. dicam. Do. atqui tibi dicundum est tamen.
Ly. Illa est scin? etiam uis ut nomen tibi dicam?
Do. Nihil magis manufesto teneo, innoxia es.
Noxia. Ly. Qua noxia? ista quidem illa est. Do. quæ illa est? Ly. illa. Do. io,
Illa. Ly. iam si nihil usus esset, iam non dicerem.

Do. Non tu ſcis quæ ſit illa? Ly. immo etiam iam ſcio,
De iſtac ſum iudex captus. Do. iudex? iam ſcio
Nunc tu in conſilium iſtanc huc aduocaſti tibi.
Ly. Immo ſic ſequeſtro mihi data'ſt. Do. intellego.
Nihil hercle iſtius quicquam numero purgitas.
Ly. Nimium negocij repperi, enimuero hæreo.

Coquus. Lyſimachus. Dorippa. Syra.

Gite, ite actutum, nam mihi amatori ſeni
a Coquenda'ſt cœna, atqui mecum cum cogito
Nobis coquenda'ſt, non ei cui ducti ſumus.
Nam qui amat, ſi quod amat habet, id ſatis habet ſibi
Pro cibo uidere, amplecti, oſculari, atq; alloqui.
Sed nos confido onuſtos redituros domum.
Ite hac, ſed eccum, qui nos conduxit ſenex.
Ly. Ecce autem, perij, coquos adeſt. Co. aduenimus.
Ly. Abi. Co. quo uis abeam? Ly. abi. Co. quo uis abeam? Ly. abi.
Co. Non eſtis cœnaturi? Ly. iam ſaturi ſumus.
Sed interij. Do. quid ais tu? etiam'ne hæc illi tibi
Iuſſerunt ferri, quos inter iudex datus?
Co. Hæccine tua eſt amica, quam dudum mihi
Te dixiſti amare, cum obſonabas? Ly. non taces?
Co. Satis ſcitum filum mulieris, uerum hercle an net hoc?
Ly. Abin directus? Co. haud mala eſt. Ly. at tu malus.
Co. Scitam hercle opinor ſatis concubinam. Ly. non abis?
Non ego ſum, qui te dudum conduxi. Co. quid eſt?
Immo hercle tu iſtic ipſus. Ly. uæ miſero mihi.
Co. Nempe uxor ruri'ſt tua, quam dudum dixeras
Te odiſſe æque, atq; angueis. Ly. ego'ne iſtuc dixi tibi?
Co. Mihi quidem hercle. Ly. ita uero me amabit Iuppiter
Vxor, ut ego illud nunquam dixi. Co. etiam negas?
Non te odiſſe aiebat, uxorem uerum ſuam.
Do. palàm iſtæc fiunt, te me odiſſe. Ly. quin nego.
Co. Et ſuam uxorem ruri eſſe aiebat. Ly. hæc ea eſt?
Quid mihi moleſtus es? Co. quia me non nouiſſe ais,
Ni metuis tu iſtanc. Ly. ſapio. nam mihi unica eſt.
Co. Vin me experiri? Ly. uolo. Co. mercedem mihi dato. Ly. cras petito,
Dabitur, nunc abi, heu miſero mihi.
Nunc ego uerum illud uerbum eſſe experior uetus,

Aliquid mali esse propter uicinum malum.
Co. Cur hic astamus? quin abimus? incommodi
Siquid tibi euenit, id non est culpa mea.
Ly. Quin me eradicas miserum. Co. scio iam quid uelis,
Nempe me hinc abire uis. Ly. uolo inquam. Co. abibitur,
Drachmam dato. Ly. dabitur. Co. dari ergo sis iube.
Dari interea potest, dum illi ponunt. Ly. quin abis?
Potin ut molestus ne sis. Co. agite apponite
Obsonium istuc ante pedes illi seni.
Hæc uasa aut mox, aut cras iubebo abs te peti.
Sequimini. Ly. fortasse te illum mirari coquom
Quod uenit, atq; hæc attulit, dicam quid est.
Do. Non miror, si quid damni facis aut flagitij.
Nec pol ego patiar sic me nuptam tam male,
Measq; in ædeis sic scorta obductarier.
Syra i rogato meum patrem meis uerbis,
Vt ueniat huc ad me iam tecum simul. Sy. eo.
Ly. Nescis negocij quid sit uxor obsecro
Conceptis uerbis iam iusiurandum dabo.
Me nunquam quicquam cum illa, iam ne abijt Syra?
Perij hercle, ecce autem hæc abijt, uæ misero mihi,
At te uicine di deæq; perduint
Cum tua hac amica, cumq; amationibus.
Quæ suspitione impleuit me indignissume
Conciuit mihi domi hostis, uxor acerruma est.
Ibo ad forum, atq; Demiphoni hæc eloquar,
Me istanc capillo pertracturum esse in uiam,
Nisi hinc abducit quo uolt ex hisce ædibus.
Vxor heus, heus uxor, q̃q̃ tu irata es mihi,
Iubeas si sapias, hæc intro hinc auferrier,
Eadem licebit mox cœnare rectius.

Syra serua. Eutychus adolescens.

Era quo me misit ad patrem, non est domi,
h Rus abijsse aiebant, nunc domum renuncio.
Eu. Defessus sum urbem totam peruenarier,
Nihil inuestigo quicquam de illa muliere.
Sed mater rure redijt, nam uideo Syram
Astare ante ædeis, Syra? Sy. quis est, qui me nominat?

Eu. Herus atq; alumnus tuus sum. Sy. salue alumne mi.
Eu. Iam mater rure rediit? responde mihi.
Sy. Cum quidem salute à familia omni maxuma.
Eu. Quid istuc negoci est? Sy. tuus pater bellissimus
Amicam adduxit intro in ædeis. Eu. quomodo?
Sy. Adueniens mater rure eam offendit domi.
Eu. Pol haud censebam istarum esse operarum patrem.
Etiamq; nunc mulier intus est? Sy. etiam. Eu. sequere me.
Quid? Peristratam hic Demiphonis contuor?
Gradus grandit, emittit oculos, circunfert se, obstipat uerticem.
Asseruabo hinc rerum quid gerat, magnum est quicquid quæritat.

Peristrata. Syra. Lycissa.

Iua Astarte hoĩum, deorũq; uis, uita, salus, rursus eadẽ q̃ ẽ
d Pernicies, mors, interitus, mare, tellus, cœlum, sydera,
Iouis q̃cũq; tẽpla colimus, eius ducũtur nutu, illi obtẽpant,
Eam spectant, quod illi displicet, facile excludunt cæteri.
Quicquid complacitum, id sequontur, quæ uiuont oĩa, atq; sentiunt.
Alios enicat, extiguit, alios suo lacte fouet, atq; erigit, sed quos enicat,
Hi uiuunt, & sapiunt, quos properat alere, ac erigere,
Hi quidem confestim pereunt, atq; male sapiunt miseri.
Iacent beneuolentes odiosi, humum mordent, caput reptant,
Fremunt, perstrepuntq;, cũq; putant uiuere, tunc ruunt maxume.
Tunc, tunc student persequi, labant iuuenes, itidem rapiuntur senes.
Illi se amant, quod amant, amatum uolunt, atq; cognitum.
Illi uero si amare ea ætate occœperunt, multo insaniunt acrius.
Verum si non amant, oderunt, molesti itidem, atq; difficiles,
Garruli, osores, infensi, iracundi sibi suisq;, inuidi.
Quod in se olim admisere turpiter, id si fiat modestius,
Nec tolerãt, ut æquom est patres, sed clamant, indecenter obstrepũt.
Sy. Quantum intellego, & hanc male habet Demipho. Pe. id uerum?
Amat filius & perit, id quom rescíscit pater, insanit uehementius.
Quæ istæc item piæ? abegit uir meus olim ipse ad mercatũ Rhodũ,
Nunc, ut fert Acanthio, ipse sibimet faciet exilium. (filium
O iniquom patrem, o infortunatum filium, quo te recipies?
Vbi matrem relinques? sola degam? filium amittam? non patiar.
Vendidit pater, ubiubi erit inuenta, mater redimet.
Dictu Lycissa num in hanc uiciniam adductam autumant?
Ly. In hãc opior, i amici senis cuiusdã ædeis. Pe. hic præter Lysimachũ,

Nullus quem sciam Sy. Lysimachum nominant.
Mirum ni senes uicini in unum nidum conspirauerint.
Pe. Dorippam eius uxorẽ conueniam. Ly. quid conuenias? nõ eã uides?
Pe. Video equidem, auscultemus, nescio quid secum iracunda mussitat.

Doryppa. Syra. Lycissa. Peristrata.

Yra non redit, quã accersitum patrẽ iã diu est ꝗ miseram.
Tarda nimium, aut lapis obriguit, aut angue demorsa cessauit turgida.
Sy. Nulla sum, adest hera, me quærit. Do. domi manere nequeo
Bellulam istanc pellicem mei non patiuntur oculi, exclusissem foras,
At me meus continuit Eutychus, sed omnino quod fert non creduã.
Ly. Audin hera? Pe. audio, sine pergat. Ly. sino. Do. amici inquit senis
Gratia huc ad nos uenisse, habet uenalẽ amanti dũ detrahat filio.
Hæc quidem aut uiri, aut gnati fallacia, dissident sententiæ.
Sequestro uir ait datam, eandem uero uenalem dicat filius.
Sy. Ibo de improuiso obuiam, ne cessasse intellegat. Do. istæc filio
Non credam, qui obsequitur patri? huic uero ut mero cuculo
Id certum est mentiri ampliter, equidem coquo creduam.
Eccam Syram, ut currit uenefica, Syra? Sy. quis me uocat?
Do. Malum quod di tibi danunt. Sy. hera, si sapis, hoc potius
Tuæ pellici, & marito dato. Do. istuc dictum tibi nõ amplius irascor.
Sed ubi pater? quid cessat? an hominem podagra impedit?
Sy. Nec podagricus, nec articularius est, quem rus ducunt pedes.
Do. Non domi? Sy non. Do ubi? Sy. rure esse autumant.
Atq; nunquid redeat incertum hodie, cum uillico rationis satis.
Do. Omnia mihi hodie eueniunt præter sententiam, non uinam uesperi.
Nisi illanc à me scelestam abigam, eo domum. Ly hera abit
Dorippa. Pe. hem abit compello, Dorippa? Do. quid molestiæ
Hoc est? quis me reuocat? Pe. non sum molesta, sed beneuolens,
Et amica te compellat tua Peristrata, mane quæso.
Do. Hem Peristrata, te pol non noram, mala bilis cruciat
Me, atq; exagitat. Pe. istuc uolo quæso ne neges.
Te audiui modo, dic mihi, quæ te nunc habet solicitudo?
Do. Peristrata, Di tibi unicũ gnatum sospitent, da mihi benignius opam
Nulla dari mihi poterit melius. Par est ætas, unà creuimus,
Pares ætate habemus uiros, nulli colloquor lubentius.
Sollicitor merito quidem, quid tibi animi esse nunc possiet
Si amicam hac ætate ante oculos tuus adduxerit Dempho?

Pe. Adduxit

Pe. Adduxit? Do. factum Pe. domi est? Do domi, immo coqui
Conducti, parabatur conuiuiũ, ni meus disturbasset aduẽtus omnia.
Senem miserum Venus, & Cupido alieno satis uexant tempore.
Pe. Sed ista leuia sunt Dorippa, utinam non ego essem miserior.
Do. Leuia? Pe. leuia quidem. Do. quæ peiora tibi tuus fæceret?
Pe. Immo peioribus peiora. Do. quæ istæc sunt? quæso loquere,
Vt tu mihi, ego tibi, quæ facto opus sunt, demus consilium.
Vetus id dictum est, feliciter is sapit, qui periculo alieno sapit.
Pe. Vnicus mihi Dorippa est gnatus scis. Do scio. Pe. hunc pater
Olim à se extrusit Rhodum. Do. quare? Pe. quoniam amaret.
Do. Ob id ipsum? Pe. id quidem nunc quoq; quem ancillam domum
Adduxisset, hanc resciscens pater produxit, uenalem præbuit.
Do. Atat noui, uerum dixerat filius, ego mariti amicam putabam mei,
Quoi data est? Pe. seni quoidam in hac amico uicinia.
Credo hic alium, præter tuum, amicum habere neminem.
Do. Ea quidem est, quid filius? Pe. urbem hanc se deserturũ autumat.
Do. In portu res est, quid si inuenerit? Pe. mansurum credito.
Do. Præter spem saluæ sumus, ne dubita, apud me ea est.
Pe. Apud te? ea erat opinor, de qua loqui te audiui modo.
Do. Ea. Pe. o' factum bene, merito te amo, restituisti filium.
Fac uideam. Do. eamus intro. Pe. eamus, Lycissa ades,
Acanthioni hæc nuncia, ego ad Dorippam huc deuortam.

Syra anus.

Castor lege dura uiuont mulieres,
Multoq; iniquiore miseræ q̃ uiri.
Nam si uir scortum duxit clam uxorem suam,
Id si resciuit uxor, impune est uiro.
Vxor uiro si clam domo egressa est foras,
Viro fit caussa, exigitur matrimonio.
Vtinam lex esset eadem quæ uxori est, uiro.
Nam uxor contenta est, quæ bona est, uno uiro.
Qui minus uir una uxore contentus siet?
Ecastor faxim, si itidem plectantur uiri,
Si quis clam uxorem duxerit scortum suam,
Vt illę exiguntur, quæ in se culpam commerent.
Plures uiri sint uidui, q̃ nunc mulieres.

ACTVS QVINTVS.

Charinus.

Imen superum inferumq; salue, simul autem uale.
t Hunc hodie postremũ extollo mea domo patria pedem
Vsus, fructus, uictus, cultus, iam mihi harunce ædium
Interemptu'st, interfectu'st, alienatu'st, occidi.
Dij penates meum parentum, familiæ lar pater,
Vobis mando parentum meum rem bene ut tutemini.
Ego mihi alios penateis deos persequar, alium larem.
Aliam urbem, aliam ciuitatem, ab atticis abhorreo.
Nam ubi mores deteriores increbrescunt in dies,
Vbiq; amici qui infideles sient, nequeas pernoscere,
Vbi quid eripiatur, animo tuo quod placet maxume,
Ibi quidem si regnum detur, non est cupita ciuitas.

Eutychus. Charinus.

Iuom atq; hominũ quæ spectatrix, atq; hera eadẽ es hoibus
d Spem speratam quom hanc obtulisti mihi, grates ago.
Ecquis nam deu'st, qui mea nunc lætus lætitia fiat?
Domi erat, quod quæritabam, sex sodales repperi,
Vitam, amicitiam, ciuitatem, lætitiam, ludum, iocum.
Forum inuenturus sim, ita pessumas pessundedi
Iram, inimicitiam, lachrumas, mœrorem, exilium, inopiam,
Solitudinem, stultitiam, exitium, pertinaciam.
Date di quæso conueniundi mihi eius celerem copiam.
Apparatus sum, ut uidetis, abijcio superbiam,
Egomet mihi comes clauator, equos, agaso, armiger.
Egomet sum mihi imperator, idem egomet mihi obedio.
Egomet mihi fero quod usu'st, Cupido quantus es?
Nam quemuis confidentem facile tuis factis facis.
Eundem ex confidente actutum diffidentem denuo.
Cogito quo nam illum curram quæritatum. Ch. certa est res.
Mensq; mihi illam quærere, quo quo hinc abducta est gentium,
Neq; mihi ulla obsistat amnis, neq; mons, neq; adeo mare
Nec calorem, nec frigus metuo, neq; uentum, neq; grandinem.
Imbrem perpetiar, laborem sufferam, solem, sitim.
Non concedam, neq; quiescam usq̃ noctu, neq; dius,
Prius profecto q̃ aut amicam, aut mortem inuestigauero.

Eu. Nescio

Eu. Neſcio quoia uox ad aurem mihi aduolauit. Ch. inuoco
Vos diales ut me bene tutetis lares. Eu. o' Iuppiter,
Eſt'ne illic Charinus? Ch. o' ciues bene ualete. Eu. illico
Sta Charine. Ch. qui me reuocat? Eu. ſpes, ſalus, uictoria.
Ch. Quid me uoltis? Eu. ire tecum. Ch. alium comitem uobis querite.
Non amittunt hi me comites, qui tenent. Eu. qui ſunt ij?
Ch. Cura, miſeria, ægritudo, lachrumæ, lamentatio.
Eu. Repudia iſtos comites, atq; huc reſpice, & reuortere.
Ch. Siquidem mecum fabulari uis, ſubſequere. Eu. ſta illico.
Ch. Maleſacis, properantem qui me commorare, ſol abit.
Eu. Si huc item properes, ut iſtuc properas, facias rectius.
Hic uentus nunc ſecundus eſt, cape modo uorſoriam.
Hic fauonius ſerenus eſt, hic auſter imbricus.
Hic facit tranquillitatem, iſte omneis fluctus conciet.
Reſpice huc ad dextram Charine, non'ne ex aduorſo uides?
Nubis atra imberq; inſtat, aſpice nunc ad ſiniſtram huc, atq; uides
Cœlum ut ſplendore eſt plenum, non'ne ex aduorſo uides?
Ch. Relligionem ille obiecit, recipiam me illuc. Eu. ſapis
O' Charine, contra pariter fer gradum, & confer pedem,
Porrige brachium, prehende, iam tenes? Ch. teneo. Eu. tene.
Quo nūc ibas? Ch. exulatum. Eu. q̄d ibi facere uis? Ch. quod miſer.
Eu. Ne paue, reſtituam iam ego te in gaudiū utiq;, ut ſis maxume.
Quod uis audire, id audi, quod gaudeas, ſta illico, amicus
Aduenio, multum beneuolens, tuam amicam. Ch. quid eam? Eu. ubi
Sit ego ſcio. Ch. tun eam, tun obſecro? Eu. ſanam & ſaluam.
Ch. Sed ubi eam ſanam & ſaluam? Eu. ego ſcio. Ch. ego me mauelim.
Eu. Potin ut animo ſis tranquillo? Ch. quid ſi animus fluctuat?
Eu. Ego iſtum in tranſquieto tuto ſiſtam, ne time.
Ch. Obſecro te loquere ubi ſit, ubi eam uideris, quid taces?
Dic, enicas me miſerum tua reticentia. Eu. non longe
Hinc abeſt à nobis. Ch. quin ergo commoſtras, ſi tu uides.
Eu. Non uideo hercle nunc, modo uidi. Ch. quin ego uideam, facis?
Eu. Faciam Ch. longinquom amanti iſtuc. Eu. etiam emutis? omnia
Commoſtrabo, amicior mihi nullus uiuit, atq; is eſt,
Qui illam habet, neq; eſt quoi magis me uelle melius æquom ſiet.
Ch. Non curam de iſto ullam quæro. Eu. de illa ergo ego dico tibi.
Sane' hoc non in mentem uenit, dudum ut urbem obambulo.
Ch. Dic igitur ubi illa eſt? Eu. in noſtris ædibus. Ch. ædeis probas,
Si tu uera dicis, & pulchrè ædificatas arbitror.

Sed qui ego istuc credam? uidistin? an tu audito nuncias?
Eu. Egomet uidi. Ch. quis eam adduxit ad uos? Eu. iniq; rogas.
Ch. Vera dicis. Eu. nihil Charine te quidem quicq̃ pudet.
Quid tua refert, qui cum istac uenerit, dum istuc? Ch. sic est
Profecto, opta ergo ob istunc nuntium, quid uis tibi.
Eu. Quid si optabo? Ch. deos orabo, eius ut faciant copiam.
Eu. Derides? Ch. seruata res est demum, si illam uidero.
Sed quin ornatum hunc reiicio, heus aliquis actutum huc foras
Exite, illinc pallium mihi huc ferte. Eu. hem nunc mihi places.
Ch. Optume adueniens puere cape chlamydem, atq; hic sine illico
Vt si hæc non sint uera, incœptum hoc itiner perficere exequar.
Eu. Non mihi credis? Ch. omnia equidem credo, quæ dicis mihi.
Sed quin introducis me ad eam, ut uideam? Eu. paulisper mane.
Ch. Quid manebo? Eu. tempus non est nunc introeundi. Ch. enicas.
Eu. Non opus est inquam nunc intro te ire. Ch. responde mihi
Qua causa? Eu. operæ non est. Ch. cur? Eu. q̃a non est illi cõmodũ.
Ch. Ita ne commodum illi nõ est, quæ me amat, quam ego cõtra amo?
Omnibus hic ludificatur me dolis, ego stultior
Qui istic credam, commoratur, chlamydem sumam denuo.
Eu. Mane parumper, atq; hoc audi. Ch. cape puer hoc pallium.
Eu. Mater irata est patri uehementer, quia scortum sibi
Ob oculos adduxerit in ædeis, dum ruri ipsa abest,
Suspicatur illam amicam esse illi. Ch. zonam sustuli.
Eu. Eam nunc rem exquirit intus. Ch. iam machæra'st in manu.
Eu. Nam si te eò introducam. Ch. tollo ampullam, atq; hinc eo.
Eu. Mane, mane Charine. Ch. erras, me decipere haud potes.
Eu. Neq; uolo ædepol. Ch. quin tu ergo itiner meum exequi me sinis?
Eu. Non sino. Ch. ego me moror, tu puer abi hinc intro ocyus.
Iam in currum conscendi, iam lora in manus cœpi meas.
Eu. Sanus non es. Ch. quin pedes uos in curriculum coniicitis?
In Cyprum recta, quando quidem pater mihi exilium parat.
Eu. Stultus es, noli istuc quæso dicere. Ch. certum est exequi,
Operam ut sumam ad peruestigandũ ubi sit illæc. Eu. quin domi'st.
Ch. Nam id quod dixit, id mentitu'st. Eu. uera dico equidem tibi.
Ch. Iam Cyprum ueni. Eu. quin sequere, ut illam uideas, quã expetis.
Ch. Percontatus non inueni. Eu. matris iam iram neglego.
Ch. Porrò proficiscor quæsitum, nunc perueni Chalcidem.
Video hospitem Zacyntho, dico quid eò aduenerim.
Rogito quis eam uexerit, quis habeat, ꝗ ibi inaudiuerit.

Eu. Quin

Eu. Quin tu istas omittis nugas, ac mecum huc intro ambulas.
Ch. Hospes respondit Zacyntho ficos fieri non malas.
Eu. Nihil mentitus est. Ch. sed de amica se inaudiisse autumat
Hic Athenis esse. Eu. Chalcas iste quidem Zacynthiu'st.
Ch. Nauim conscendo, proficiscor illico, iam sum domi.
Iam redij exilio, salue mihi sodalis Eutiche
Vt ualuisti? quid parentes mei? ualent? tibi gratia est,
Bene uocas, benigne dicis, cras apud te cœnauero.
Nunc domi sic decet. sic fieri oportet. Eu. io quæ insomnia.
Hic homo non sanus est. Ch. medicari amicus quin properas?
Eu. Sequere sis. Ch. sequor. Eu. clementer quæso, calces deteris,
Audin tu? Ch. iamdudum audiui. Eu. pacem componi uolo
Meo patri cum matre, nam nunc est irata. Ch. i modo.
Eu. Propter istanc. Ch. i modo. Eu. ergo cura. Ch. quin tu ergo i modo.
Tam propiciam reddam, q̃ cum propicia est iuno Ioui.

Lysimachus. Demipho.

Emipho sapientum illud dictum te audisse reor sæpius
d Voluptas est malorum esca, ꝙ ea non minus homines,
Quam hamo capiantur pisces, hæc quom fugiant senes,
Tu tamen senectuti gratiam non habeas, quoniam hæc tibi
Non abstulit modo, sed in amorem coniecit fortius,
Quo te, consiliumq; tuum atq; mentem perdit funditus,
Atq; oculorum tibi prestringit aciem, me quoq;
In magnum coniecisti malum, nec quid faciam scio.
De. Lysimache deûm hoc arbitrium est, non hominum, tute hoc tecum
Si cogites, non æquom te facere arbitrabere,
Quom amico homini, tuiq; conscio ita succenseas misere
Quasi tu nunq̃ quicquam assimile huius facti feceris.
Ly. Nam mea uxor propter illam tota in fermento iacet.
Pol nunq̃ caui quid facerem, uix uiuos sum miser.
De. At ego expurgationem habebo, ut ne succenseat.
Sequere me, sed exeuntem filium uideo meum.

Eutychus. Demipho. Lysimachus. Charinus.

D patrem ibo, ut matris iram sibi esse sedatam sciat,
a De. Iam credo, placet principiũ, q̃d agis, q̃d fit Eutyche?
Eu. Optuma opportunitate ambo autẽ uenistis. Ly. q̃d rei ẽ?
Eu. Vxor tibi placida & placata'st. date dextras nunc iam.

Ly. Dij me seruant. Eu. tibi amicam nullam esse nuncio.
De. Di te perdant. Ly. quid negocij est nam quæso istuc? Eu. eloquar,
Animum aduortite igitur ambo. Ly. quin tibi ambo operā damus.
Eu. Qui bono sunt genere nati, præditi ingenio malo
Suapte culpa ex genere capiunt genus, ingenium improbant.
De. Verum hic dicit. Ly. tibi ergo dicit. Eu. eo illud uerum est magis.
Nam te istac ætate haud æquom fuerat filio tuo
Adolescenti amanti amicam emptam argento eripere suo.
De. Quid tu ais? an Charini amica'st illi? Eu. ut dissimulat malus.
De. Ille quidem illam sese ancillam matri emisse dixerat.
Eu. Propterea igitur tu mercatus nouos amator, uetus
Puer. Ch. optume hercle, perge, ego assistam hinc altrinsecus,
Quibus est dictus dignus usq; oneremus ambo. De. nullus sum.
Eu. Filio suo qui innocenti fecit tantam iniuriam,
Quem quidem hercle hodie ego, in exiliū cum iret, reduxi domū,
Nam ibat exulatum. De. an is abijt? Eu. etiam loquere larua?
Temperare istac ætate istis decebat te artibus.
De. Fateor nunc, deliqui profecto. Eu. etiam loquere larua?
Vacuum esse istac ætate his te decebat noxijs.
» Itidem ut tempus anni, ætatem aliam aliud factum conuenit.
Nam si istuc ius est senecta ætate scortari senes,
Vbi loci res summa nostra publica? De. hei perij miser.
Adolescentes rei agendæ isti magis dare operam solent.
Iam obsecro hercle uobis habete cum porcis, cum fiscina,
Eu. Redde filio, si habeas, iam uolt. De. per me sibi habeat licet
Semper ædepol. Eu. quoniam ut aliter facias non est copiæ.
De. Supplicij sumat quid uolt ipse ob hanc iniuriam.
Modo pacem faciatis, oro ut ne mihi iratus siet.
Si hercle sciuissem, siue adeo ioculo dixisset mihi,
Se illam amare, nunq̄ facerem, ut illam amāti abducerem,
Ly. Eutyche te oro sodalis eius es, serua, & subueni
Hunc senem, para me clientem, memorem dices beneficij.
Eu. Ora ignoscat delictis tuis, atq; adolescentiæ.
Ch. Pergin tu autem, eia superbe inuehere, spero ego mihi quoq;
Tempus tale euenturum, ut tibi gratiam referam parem.
De. Missas iam ego istas artes feci, & quidē ego dehinc iam. Eu. nihil.
Consuetudine animus rursus te huc inducet. De. obsecro
Satis ut iam habeatis, quin loris cædite etiam, si lubet.
Eu. Recte dicis, istuc sed uxor faciet, cum hoc resciuerit.

De. Nihil

De. Nihil opu'st resciscet. Eu. quid istuc? non resciscet, ne time.
Eamus intro, non utibile hic locus factis tuis.
Dum memoramus, arbitri ut sint, qui prætereant per uias.
De. Hercle quin tu recte dicis, eadem breuior fabula
Erit, eamus. Ly. hic est intus filius apud nos tuus.
De. Optume est, illac per hortum nos domum transibimus.
Ly. Eutiche hanc uolo prius rem agi, q̃ meum intro refero pedem.
Eu. Quid istuc est? Ly. suam quisq; homo rem meminit, responde.
Mihi certon scis, non succensere tuam matrem? Eu. scio.
Ly. Vide. Eu. me uide. Ly. satis habeo, id quæso hercle etiam uide.
Eu. Non mihi credis? Ly. immo credo, sed tamen metuo miser.
Ch. Eamus intro. Eu. immo dicamus senibus leges. Ch. censeo.
Prius habeamus quas leges teneant, contentiq; sint.
Eu. Annos natus sexaginta qui erit, si quem scibimus,
Seu maritum, siue hercle adeo celibem scortarier,
Cum eo nos hic lege agemus, inscitum arbitrabimur
Et per nos quidem hercle egebit, qui suum prodegerit.
Neu quisq̃ posthac prohibeto adolescentem filium,
Quin amet, & scortum ducat, quod bono fiat modo.
Si prohibuerit, plus perdet clam, q̃ si non prohibuerit.
Hæc adeo ut ex hac nocte primum lex teneat senes.
Bebe ualete, atq; adolescentes, hæc si uobis lex placet,
Ob senum hercle industriam, uos, æquom est, clare plaudite.

PSEVDOLVS.

DRAMATIS PERSONAE.

PSEVDOLVS	SERVOS.
CALLIDORVS	ADOLESCENS.
BALLIO	LENO.
LORARII	QVATVOR.
SIMO	SENEX.
CALLIPHO	SENEX.
HARPAX	CACVLA.
CHARINVS	ADOLESCENS.
PVER.	
COQVVS.	
SIMIA	SYCOPHANTA.
PHOENICIVM.	MERETRIX.

PROLOGVS.

Tudete hodie mihi, bona in scenam affero.
Nam bona bonis ferri reor æquom maxume,
Vt mala malis, ut q̄ mali sunt, habeant mala.
Qui boni, bona, bonos quod oderint mali,
Sunt mali; malos quod oderint boni, bonos
Esse oportet; uos'q; ideo estis boni, quãdo q̄dem
Semper odistis malos, & lege, & legionibus
Hos fugitastis, qui rite successit bonis,
Huic uos nunc pariter bonam boni operam date gregi.
Qui bonus est, & hodie ad bonos affert bona.
Aures, oculi, animus ampliter fient saturi.
In scenam qui ieiunus uenerit, aut sitiens,
Is risu & uentre raso uigilabit sedulo.
Dum'q; ridebunt saturi, mordebunt famelici.
Nunc si sapitis, cedite ieiuni, atq; discedite.
Vos state saturi, immo sedete, atq; attendite.
Non argumentum, neq; huius nomen fabulæ
Nunc proloquar ego, satis id faciet Pseudolus.
Satis id dictum uobis puto iam, atq; deputo.
Vbi lepos, ioci, risus, uinum, ebrietas decent,
Gratiæ, decor, hilaritas, atq; delectatio.
Qui quærit alta, is malum uidetur quærere.
Curas malas abijcite iam, ut ociosi hodie,
Exporgi meliu'st lombos, atq; exurgier.
Plautina longa fabula in scenam uenit.

ARGVMENTVM.

Ræsentes numerat quindecim miles minas.
Simul consignat symbolum, ut PHOENICIVM
Ei det Leno, sibi qui eum cum reliquo afferat,
Venientem Caculam interuortit symbolo
Dicens Syrum se Ballionis PSEVDOLVS.
Opem'q; herili is ita tulit, nam Simiæ
Leno mulierem, quem ipse supposuit, tradidit,
Venit Harpax uerus, res palàm cognoscitur.
Senex'q; argentum, quod erat pactus reddidit.

Actus

ACTVS PRIMVS.

Pseudolus seruus. Calidorus adolescens.

I ex te tacente fieri possem certior
Here, quæ miseriæ te tam misere macerant,
Duorum labori ego hominum parsissem lubens,
Mei, te rogandi, & tui respondendi mihi.
Nunc quoniam id fieri non potest, necessitas
Me subigit, ut te rogitem, responde mihi,
Quid est quod tu exanimatus iam hos multos dies
Gestas tabellas tecum, eas lachrumis lauis,
Neq; tui participem consilij quenq̃ facis?
Eloquere, ut quod ego nescio, id tecum sciam.
Ca. Misere miser sum Pseudole. Ps. id te Iupiter
Prohibessit. Ca. nihil hoc Iouis ad iudicium attinet.
Sub Veneris regno uapulo, non sub Iouis.
Ps. Licet me id scire quid sit? nam tu me antidhac
Supremum habuisti comitem consilijs tuis.
Ca. Idem animus nunc est. Ps. fac me certum, quid tibi sit.
Iuuabo aut re, aut opera, aut consilio bono.
Ca. Cape has tabellas, tute hinc narrato tibi
Quæ me miseria & cura contabefacit.
Ps. Mos tibi geretur, sed quid hoc quæso? Ca. quid est?
Ps. Vt opinor quærunt litteræ hæ sibi liberos.
Alia aliam scandit. Ca. ludis me ludo tuo.
Ps. Has quidem pol credo, nisi Sibylla legerit,
Interpretari alium posse reor neminem.
Ca. Cur inclementer dicis lepidis litteris,
Lepidis tabellis, lepida conscriptis manu?
Ps. An obsecro hercle habent quoq; gallinæ manus?
Nam has quidem gallina scripsit. Ca. odiosus mihi es.
Lege, uel tabellas redde. Ps. immo enim eas pellegam.
Aduortito animum. Ca. non adest. Ps. at tu cita.
Ca. Immo ego tacebo, tu hinc quidem ex cera cita.
Nam istic meus animus nunc est, non in pectore.
Ps. Tuam amicam uideo Calidore. Ca. ubi ea est obsecro?
Ps. Eccam in tabellis porrectam, in cera cubat.
Ca. At te dij deæq; quantus es. Ps. seruassint quidem.
Ca. Quasi solsticialis herba paulisper fui,

Subigit necessitas

Inclementer dicere aliquem.

Solstitialis herba

Repente exortus sum, repentino occidi.

Ps. Tace dum tabellas pellego. Ca. ergo quin legis.

Ps. Phœnicium Callidoro amatori suo
Per ceram & linum litterasq; interpretes
Salutem mittit, & salutem abs te expetit.
Lachrumans animo titubanti, corde & pectore.

Ca. Perij, salutem nusq̃ inuenio Pseudole?
Quam illi remittam. Ps. quam salutem. Ca. argenteam.

Ps. Pro lignea salute, uis argenteam
Remittere illi? uidesis quam tu rem geras.

Ca. Recita modo, ex tabellis iam faxo scies
Quam subito argento mihi usus inuento siet.

Ps. Leno me peregre militi Macedonico
Minis uiginti uendidit uoluptas mea.
Et priusq̃ hinc abijt, quindecim miles minas
Dederat, nunc unæ quinq; remorantur minæ.
Ea caussa miles hic reliquit symbolum,
Expressam in cera ex annulo suam imaginem,
Vt qui huc afferret eius similem symbolum
Cum eo simul me mitteret, ei rei dies
Hæc præstituta est proxuma Dionysia.
Cras ea quidem sunt. Ca. prope adest exitium mihi,
Nisi quid mihi in te est auxilij. Ps. sine pellegam.

Ca. Sino, nam mihi uideor cum ea fabularier.
Lege, dulce amarumq; una nunc miscens mihi.

Ps. Nunc nostri amores, mores, consuetudines,
Iocus, ludus, sermo suauis, sauiatio,
Compressiones arctæ amantum compares,
Teneris labellis molles morsiunculæ.
Papillarum horridularum oppressiunculæ.
Harum mihi uoluptatum omnium, atq; itidem tibi
Distractio, dissidium, uastities uenit,
Nisi quæ mihi in te'st, aut tibi est in me salus.
Hæc ego, quæ sciui, ut scires, curaui omnia.
Nunc ego te experiar quid ames, quid simules, uale.

Ca. Est misere scriptum Pseudole. Ps. o' miserrime.

Ca. Quin fles? Ps. pumiceos oculos habeo, non queo
Lachrumam exorare ut expuant unam modo.

Ca. Quid ita? Ps. genus nostrum semper siccoculum fuit.

Ca. Nihil ne adiutare me audes? Ps. quid faciam tibi? Ch. heu.
Ps. Heu? id quidem tibi hercle ne parsis, dabo.
Ca. Miser sum, argentum nusq̃ inuenio mutuum
 Pseudole. Ps. heu. Ca. neq; intus nummus ullus est. Ps. heu.
Ca. Ille abducturus est mulierem cras. Ps. heu.
Ca. Istocine pacto me adiutas? Ps. do id quod mihi est,
 Nam is mihi thesaurus iugis in nostra est domo.
Ca. Actum hodie de me est, sed potes nunc mutuam
 Drachmam dare mihi unam, quam cras reddam tibi?
Ps. Vix hercle opinor, si me opponam pignori.
 Sed quid de Drachma facere uis? Ca. restim uolo
 Mihi emere. Ps. quamobrem? Ca. qui me faciam pensilem.
 Certum est mihi ante tenebras persequi tenebras.
Ps. Quis mihi igitur drachmam reddet, si dederim tibi?
 An tu te. ea caussa uis sciens suspendere,
 Vt me defrudes drachma, si dederim tibi?
Ca. Profecto nullo pacto possum uiuere,
 Si illa a me abalienatur, atq; abducitur.
Ps. Quid fles? cucule? uiues. Ca. quid ego ni fleam?
 Quoi nec paratus nummus argenti siet,
 Neq; libellæ ulla spes sit usquam gentium.
Ps. Vt litterarum ego harum sermonem audio,
 Nisi tu illi drachmis fleueris argenteis,
 Quod tu istis lachrumis te probare postulas,
 Non pluris refert, q̃ si imbrem in cribrum geras.
 Verum ego te amantem, ne paue, non deseram,
 Spero aliunde hodie me bona opera, aut mala
 Tibi inuenturum esse auxilium argentarium.
Ca. At id futurum unde? Ps. unde? unde dicam? nescio
 Nisi quia futurum est, ita supercilium salit.
Ca. Vtinam quæ dicis, dictis facta suppetant.
Ps. Scis tu quidem hercle mea si commoui sacra
 Quo pacto & quantas soleam turbellas dare?
Ca. In te nunc sunt omnes spes ætati meæ.
Ps. Satin est si hanc hodie mulierem efficio tibi
 Tua ut sit? aut si tibi do uiginti minas?
Ca. Satis, si futurum est. Ps. roga me uiginti minas,
 Vt me effecturum tibi, quod promisi, scias,
 Roga. Ca. obsecro hercle. Ps. gestio promittere,

Ca. Dabis ne argenti mihi hodie uiginti mnas?
Ps. Dabo, molestus nunc iam tu ne sis mihi,
Atq; hoc ne dictum tibi neges, dico prius,
Si neminem alium potero, tuum tangam patrem.
Ca. Dij te omnes mihi seruent, uerum si potes,
Pietatis caussa, uel etiam matrem quoq;.
Ps. De istac re in oculum utrumuis conquiescito.
Ca. Oculum utrum, an ne in aurẽ? Ps. at hoc peruolgatum est minus.
Nunc ne quis dictum sibi neget, dico omnibus,
Præsenti pube, in concione, omni populo,
Omnibus amicis, notis'q; edico meis,
In hunc diem à me ut caueant, ne credant mihi.
Ca. Tace obsecro hercle. Ps. quid negocij est? Ca. ostium
Lenonis crepuit. Ps. crura mauellem modo.
Ca. Atq; ipse egreditur, penitus periurum caput.

Ballio leno. Lorarij. iiij. Pseudolus. Callidorus.

Exite hinc agite, ite ignaui, male habiti, & male conciliati.
Quorum nunq̃ quicquam quoiquam uenit in mentem, ut recte faciant.
Quis nisi ad hoc exemplum experior, nõ potest usura usurpari.
Neq; homines magis asinos unq̃ uidi, ita plagis costæ callent,
Quos dũ ferias, tibi plus noceas, eo enim ingenio hi sunt flagricibæ.
Qui hæc habẽt cõsilia, ubi data occasio est, rape, clepe, tene, harpaga.
Bibe, es, fuge. opus hoc eorũ, ut malis lupos apud oueis linquere,
Quã hos domi custodes, at faciẽ quom aspicies eorũ, haud uidentur mali.
Opera fallũt, nũc adeo hãc edictionẽ animo oẽs aduortite.
Nisi somnum secordiam'q; ex pectore, oculis'q; amouebitis,
Ita uostra ego latera loris faciam, ut ualide uaria sient,
Vt ne peristromata quidem æque picta sint campanica.
Neq; Alexandrina belluata, consutaq; tapetia.
Atq; here ante dixeram omnibus, dederam'q; eas prouincias.
Verum ita uos estis perditi, neglegentes, ingenio improbo,
Officium uostrum ut uos malo cogatis commonerier.
Nempe ita animati estis, uos uincere hoc duricia tergi, atq; me.
Hoc, uide sis, ut alias res agunt, hoc agite, huc animum aduortite.
Huc adhibete aureis, quæ ego loquar, plagigera genera hoiũm, nunq̃
Aedepol uostrum durius tergum erit, q̃ terginum hoc meum.

Quin nunc dolet'ne? hem, sic datur, si quis herũ seruos spreuerit,
Assistite omnes contra me, & quæ loquor, aduortite huc animum.
Tu qui urnam habes, aquam ingere, face plenum ahenum sit cito.
Te cum securi, caudicali præficio prouinciæ.
Lo. At hæc retonsa est. Le. sine siet, itidem quoq; uos estis plagis
Omnes, num qui minus ea gratia tamen omnium opera utor?
Tibi hoc præcipio, ut niteant ædes, habes qđ facias, propera, itro abi.
Tu esto lectisterniator, tu argentum eluito, atq; id extruito.
Hæc, quom ego à foro reuortor, facite ut offendam parata omnia,
Vorsa, præsterqa strata, lautaq;, coctaq; omnia uti sint, nam mihi
Hodie natalis dies est, decet eum omnes uos concelebrare.
Pernam, callum, glandium, sumen, facito in aqua iaceant, satin?
Magnifice uolo enim summos uiros accipere, ut mihi rẽ esse reantur.
Intro abite, atq; hæc cito celebrate, ne mora quæ sit, quom coquos
Veniat mihi, ego eo in macellum, ut piscium qcqd est pretio præstinẽ.
I puere præ, ne quisq̃ pertundat crumenam, cautio est,
Vel opperire, etiam est quod domi dicere pene oblitus fui,
Auditin? heus uobis mulieres hanc edictionem habeo,
Vos quæ in mundicijs, mollicijs, delicijsq; ætatulam agitis
Viris cum summis inclytæ amicæ, nunc ego scibo, atq; hodie
Experiar, quæ capiti, quæ uentri operam det, quæq; suæ rei,
Quæ somno studeat, quã libertã fore mihi credã, et quã uenalem,
Hodie experiar, facite hodie ut mihi munera multa huc ab amato-
Conueniant, nã nisi penus annuus hodie conuenerit, (ribus
Cras populo prostituam uos, natalem scitis mihi esse diem hunc.
Vbi isti sunt, quibus uos oculi estis? quibus uitæ? quibus
Deliciæ estis, quibus suauia mellita? manipulatim mihi
Munigeruli facite ante ædeis iam hic adsint, cur ego uestem,
Aurum, atq; ea quibus est uobis usui perhibeo? quid mihi
Domi nisi malum, uostra opera est improbæ? uino modo cupidæ
Estis, eo uos panticesq; adeo madefactis, quom sim ego hic siccus.
Nunc adeo hoc factum est optumum, ut nomine quãq; appellẽ suo.
Ne dictum esse actutum sibi quæpiam uostrarum mihi neget.
Aduortite huc animum cunctæ, principio Hedillum tecum ago
Quæ amica est frumentarijs,
Quibus cunctis montes maxumi acerui frumenti sunt domi,
Fac sis sit delatum ut mihi frumentum, hunc annum quod satis
Mihi, & familiæ omni meæ sit, atq; adeo ut frumento affluam,
Vt ciuitas nomen mihi commutet, meq; ut prædicet

Lenone ex Ballione Regem Iasonem. Ca. audin furcifer
Quæ loquitur? satin magnificus hic tibi uidetur? Ps. pol iste
Ita uidetur, atq; etiam maleficus, sed tace, atq; hanc rem gere.
Le. Aeschrodora, tu quæ amicos tibi habes lenonum æmulos lanios,
Qui item, ut nos, iureiurando malo quærunt rem, audi, nisi
Carnaria tria grauida tergoribus onerata, uberi hodie
Mihi erunt, cras te quasi Dircem olim (ut memorant) duo gnati Iouis
Ad taurum deuinxere, item hodie te stringam ad carnarium.
Id tibi profecto taurus fiet. Ca. nimis ego sermone huius
Ira incendor. Ps. hũccine hic hominẽ pati colere iuuentam atticam?
Vbi sunt, ubi latent, quibus ætas integra est, qui amant a lenone.
Quin conueniunt? quin omnes una peste hac populũ hũc liberant,
Sed nimis sum stultus, nimium fui indoctus, illi ne audeant
Illis id facere, quibus ut seruiant suus amor cogit simul,
Simul aũt prohibet, faciãt aduorsũ eos q̃ p uolũt? Ca. uah tace. Ps. qd ẽ?
Ca. Male morigerus male facis mihi, quom sermone huic obsonas. Ps. taceo.
Ca. At taceas malo, q̃ tacere te dicas. Le. tu autem Xistilis
Fac ut animum aduortas, quoius amatores domi Oliuinam habent
Maxumam, si mihi non iam huc culleus oliui deportabitur,
Te ego ipsam culleo cras faciam deportere in pergulam.
Ibi tibi adeo lectus dabitur, ubi tu haud capias somnium.
Sed ubi langorem ad usq;, tenes hæc quorsum tendant quæ loquor?
En excetra, quæ tibi amicos tot habes tam probe onustos oleo,
Nunc tua etiam est mihi hodie & tuorum opera conseruorũ caput
Nitidissimum, ac non ipse ego pulmento utor magis unctiusculo,
Sed scio tu haud oleum magnipendis, uino te deuincis.
Sine modo, rependam ego cuncta ob hæc hercle una opera,
Nisi quidem hodie tu omnia facis scelesta ita, hæc ut ego loquor.
Tu autem quæ pro capite argentum mihi iam iamq; sæpe numeras,
Eaq; pacisci modo scis, sed quæ pacta es, non scis soluere,
Phœnicium, nunc tibi hæc ego loquor, deliciæ summatum uirum,
Nisi hodie ex fundis mihi tuorum amicorum omnis huc penus
Affertur cras Phœnicium Phœnicio corio inuises pergulam.

Calidorus. Pseudolus. Ballio leno.

Seudole non audis quæ loquitur hic? Ps. audio here eqdẽ,
Atq; animũ aduorto. Ca. qd mihi author es huic ut mittã,
Ne amicã hic meã prostituat. Ps. bene curassis, liqdo aio es.
Ego pro me & pro te curabo; iandiu ego huic bene, & hic mihi

Volumus, & amicitia est antiqua, mittam hodie huic suo
Die natali malam rem magnam & maturam. Ca. quid opu'st?
Ps. potin aliam rem ut cures? Ca. at. Ps. bat. Ca. crucior. Ps. cor dura.
Ca. Non possum. Ps. fac possis. Ca. quo pacto possim animum uincere?
Ps. In rem, quod sit præuortas, quam rem aduorso animo auscultes.
Ca. Nugæ ista hæc sunt, non iucundum est nisi amans facit stulte.
Ps. Pergin. Ca. o' Pseudole mi sine sim nihili. Ps. mitte me sis. Ca. sino.
Ps. Modo ego aberam. Ca. mane mane iam ut uoles esse me, ita ero.
Ps. Nunc tu sapis? Ba. it dies, ego mihi cesso, i præ puere.
Ca. Heus abijt, qn reuocas? Ps. qd properas? placide. Ca. at, priusq̃ abeat.
Quod hoc malum? tam placidus? puere hodie. Ps. nate heus, hodie
Nate, tibi ego dico, heus hodie nate, redi, & ad nos respice,
Tametsi occupatus, moramur, mane, sunt qui colloqui te uolunt.
Ba. Quid hoc est? quis est, q morã occupato molestam obtulit? Ps. q tibi.
Sospitalis fuit. Ba. mortuus est, qui fuit, qui est, uiuos est.
Ps. Nimis superbe. Ba. nimis molestus. Ca. reprehẽde hominẽ adsequere.
Ba. I puere. Ps. accedamus hac obuiam. Ba. Iupiter te quisquis es,
Perdat. Ps. te uolo. Ba. at uos ego ambos, uorte hac te puere. Ps. nõ licet.
Colloqui te? Ba. at mihi non lubet. Ca. sin est tuam in rem qppiam?
Ba. Licet ne obsecro uiuere, an non licet? Ps. uah manta. Ba. omitte me.
Ca. Ballio audi. Ba. surdus sum, profecto inanilogus es. Ca. dedi
Dum fuit. Ba. non peto quod tu dedisti. Ca. dabo quando erit.
Ba. Ducito quando habebis. Ca. heu heu quam ego malis perdidi modis
Quod tibi detuli, & quod dedi. Ba. mortuo uerba fabulare nunc.
Satis stultus es, rẽ actam agis, Ps. nosce hunc saltem qs es. Ba. iãdiu
Scio qui fuit, nunc qui est is ipsus sciat, ambula tu modo.
Ps. Potin ut semel modo Ballio hunc cum lucro respicias?
Ba. Respiciam istoc pretio, nam si sacruficem summo Ioui
Atq; in manibus exta teneam ut porriciam, interealoci
Si lucri quid detur, potius rem diuinam deseram.
Ps. Non potest pietati obsisti huic, ut ut res sunt cæteræ.
Deos quos maxume æquom est metuere, eos minimi facit.
Ba. Compellabo, salue multum serue Athenis pessume,
Ps. Di deæq; ament te, uel huius arbitratu, uel meo,
Vel si dignus alio pacto, neq; ament, neq; faciant bene.
Ba. Quid agitur Callidore? Ca. amatur, atq; egetur acriter.
Ba. Misereat, si familiam alere possim misericordia.
Ps. Eia scimus nos quidem te, qualis sis, ne prædices.
Sed scin quid nos uolumus? Ba. pol ego prope modum male sit mihi.

Offerre moram

Manta
Inanilogus

Fabulari uerba

Sacrificare
Porricere

Egetur

Ps. Et id, & hoc quod te reuocamus, quæso animũ aduorte? Ba. audio.
Atq; in pauca ut occupatus nunc sum, confer quid uelis.
Ps. Hunc pudet quod tibi promisit, quaq; id promisit die,
Quia tibi minas uiginti pro amica etiam non dedit.
Ba. Nimio id quod pudet, facilius fertur, q̃ illud, quod piget.
Non dedisse, istum pudet, me quia non accepi, piget.
Ps. At dabit, parabit aliquid hos dies, mantra modo.
Nam hic id metuit, ne illam uendas ob simultatem suam.
Ba. Fuit occasio, si uellet iampridem argentum ut daret.
Ca. Quid si non habui? Ba. iam haberes, inuenires mutuum.
Ad Danistam deuenires, adderes fœnusculum.
Surriperes patri. Ps. surriperet hic patri audacissume?
Non periculũ est, ne qd recte monstres. Ba. non lenonium est?
Ca. Egon patri surripere possim quicquam cauto seni?
Atq; adeo si facere possem, pietas prohibet. Ba. audio.
Pietatem ergo istam amplexator noctu pro Phœnicio.
Sed quom pietatem amori uideo tuo præuortere,
Omnes tibi patres sunt, nullus est tibi quem roges mutuum
Argentum. Ca. quin nomen quoq; interijt iam mutuum.
Ba. Heus tu, postq̃ hercle isti a mensa surgunt saturi, poti,
Alienum reddunt nato nemini; qui suum repetunt
Ab alienis, cautiores sunt, ne credant alteri.
Ca. Nimis sum miser, nummum nusq̃ reperire argenti queo.
Ita miser & amore pereo, & inopia argentaria.
Ba. Eme die cæca hercle oliuum, id uendito oculata die.
Iam hercle uel ducentæ fieri possunt præsentes minæ.
Ca. Perij an non tum lex me perdit. quina uicenaria
Metuunt credere omnes. Ba. eadem est mihi lex, metuo credere.
Ps. Credere autem eho an pœnitet te, quando hic fuerit usui?
Ba. Non est iustus quisq̃ amator, nisi qui perpetuat data,
Datq; usq;, quando nihil sit, simul amare desinat.
Ca. Nihil ne te mei miseret? Ba. inanis accedas?
Dicta non sonant, atq; ego te uiuom saluomq; uellem. Ps. eho an
Mortuus iam est? Ba. illico uixit amator, ubi lenoni placet.
Semper tu ad me cum argentata accedito querimonia.
Nam istuc quod nunc clamitare, non esse argentum tibi,
Apud nouercam querere. Ps. eho an unq̃ huius nupsisti patri?
Ba. Di melius faciant. Ps. fac hoc, quod te rogamus Ballio
Mea fide, si isti formidas credere, ego hoc triduo

Aut terra

Aut terra aut mari aliunde euoluam id argentum tibi.
Ba. Tibi ego credam? Ps. cur non? Ba. quia pol qua opera credam tibi,
Vna opera alligem canem fugitiuam agninis lactibus.
Ca. Sicine mihi abs te bene merenti male refertur gratia?
Ba. Quid nunc uis? Ca. ut opperiare hos sex dies saltem modo,
Ne illam uendas, neu perdas me hominem amantem. Ba. bono aio es
Vel sex opperibor menses. Ca. euge homo lepidissime.
Ba. Immo uin etiam te faciam ex læto lætantem magis?
Ca. Quid iam? Ba. quia enim non uenalem ego habeo Phœnicium.
Ca. Non habes? Ba. non hercle uero. Ca. Pseudole accersi hostias,
Victimas, lanios, ut ego nunc huic sacruficem summo Ioui.
Nam hic mihi nunc est multo potior Iuppiter, quã Iuppiter.
Ba. Nolo uictimas, agninis me extis placari uolo.
Ca. Propera, quid stas? Accerse agnos, audin quid ait Iuppiter?
Ps. Iam hic ero, uerum extra portam metiam currendu'st prius.
Ca. Quid eo? Ps. lanios inde accersam duo cum tintinnabulis,
Eadem duo greges uirgarum inde ulmearum adegero,
Vt hodie ad litationem huic suppetat satis Ioui.
In malam crucem istic ibit Iuppiter lenonius.
Ba. Ex tua re non est ut ego emoriar. Ps. qui dum? Ba. ego dicam tibi.
Quia ædepol dum ego uiuam, nunquam eris frugi bonæ.
Si ego emortuus sim, Athenis te sit nemo nequior.
Ca. Dic mihi obsecro, uerum hercle serio hoc quod te rogo, est,
Non habes uenalem amicam tu meam Phœnicium?
Ba. Non ædepol habeo profecto, nam eam pridem uendidi.
Ca. Quo modo? Ba. sine ornamentis, cum intestinis omnibus.
Ca. Meam amicam tu uendidisti? Ba. ualde, uiginti minis.
Ca. Viginti minis? Ba. utrum uis, uel quater quinis minis
Militi quoidam Macedonico, & iam quindecim habeo mnas,
Ca. Quid ego ex te audio? Ba. amicam tuam esse factam argenteam.
Ca. Cur id ausus facere? Ba. libuit, mea fuit. Ca. eho Pseudole
I gladium affer. Ps. quid opus gladio? Ca. qui hunc occidam, atq; me.
Ps. Quin tu te occides potius, nam fames hunc iam occiderit.
Ca. Quid ais, quantum terra tegit hominum, periurissime
Iurastin te illam nulli uenditurum, nisi mihi?
Ba. Fateor. Ca. nempe conceptis uerbis. Ba. etiam consultis quoq;.
Ca. Periurauisti scœleste. Ba. at argentum intus condidi
Ego scœlestus, nunc argentum promere possum domo,
Tu qui sis istoc genere gnatus, nummum non habes.

Lactes

Xtra porta

Periurissimus

Periuravid

Ca. Pseudole assiste altrinsecus atq; onera hunc maledictis. Ps. licet.
Nunquam ad praetorem aeque cursim curram, licet utar manu?
Ca. Ingere mala multa. Ps. iam ego te differam dictis meis
Impudice. Ba. ita est. Ps. scelestae. Ba. dicis uera. Ps. uerbero.
Ba. Quippini. Ca. Bustirape. Ba. certe. Ca. furcifer. Ba. factum optume.
Ca. Sociifraude. Ba. sunt mea haec ista. Ps. parricida. Ba. perge tu.
Ps. Sacrilege. Ba. fateor. Ca. periure. Ba. uetera uaticinamini.
Ca. Legirupa. Ba. ualide. Ps. Pernicies adolescentum. Ba. acerrume.
Ca. Fur. Ba. babae. Ps. fugitiue. Ba. bōbax. Ca. fraus populi. Ba. planissume.
Ps. Fraudulente. Ca. impure leno. Ps. coenum. Ba. cantores probos.
Ca. Verberauisti patrem atq; matrem. Ba. atq; occidi quoq;,
Potiusquam cibum perhiberem, num peccaui quippiam?
Ps. In pertusum ingerimus dicta dolium, operam ludimus.
Ba. Nunquid aliud etiam uoltis dicere? Ca. ecquid te pudet?
Ba. Te amatorem inuentum esse inanem quasi cassam nucem.
Sed quanquam multa mala in me dicta, dixistis modo,
Nisi mihi attulerit miles quinq;, quas debet minas,
Sicut haec est praestituta summae argentariae dies,
Si is non aderit, opinor posse facere officium meum.
Ca. Quid id est? Ba. si tu argentum attuleris, cum illo perdiderim fidē.
Hoc meum est officium, ego operae si sit plus, tecum loquar.
Sed sine argento, frustra est, quod tui me misereri postulas.
Haec mea sententia est, ut hinc porrò quid agas, consulas.
Ca. Iam ne abis? Ba. negocij sum plenus. Ps. paulo post magis.
Ille homo meus est, nisi omnes di me, atq; homines deserunt.
Exossabo ego illum, simulter itidem ut murenam coquos.
Sed nunc Callidore operam mihi te uolo dare. Ca. ecquid imperas?
Ps. Hoc ego oppidum admoenire, ut hodie capiatur uolo.
Ad eam rem usu'st hominem, astutum, doctum, scitum, & callidū,
Qui imperata haec facta reddat, non qui uigilans dormiat.
Ca. Cedò mihi, quid es facturus? Ps. tempori ego faxo scies.
Nolo bis iterare, sat sic longae fiunt fabulae.
Ca. Optumum, atq; aequissimum oras? Ps. propera, adhuc hominem cito.
Pauci ex multis amici sunt homini, qui certi sient.
Ca. Ego scio istuc. Ps. ergo utrinq; tibi nunc delectum para.
Ex multis exquire illis unum, qui certus siet.
Ca. Iam hic faxo aderit. Ps. potin ut abeas? tibi moram dictis creas.

Pseudolus

Pseudolus.

Ostquam illic hinc abijt, tu astas solus Pseudole,
P Quid nunc acturus? postquam herili filio
Largitus dictis dapsilis? ubi sunt ea
Quoi neq; parata gutta certi consilij,
Neq; adeo argenti, neq; nunc quid faciam scio,
Neq; exordiri primum, unde occipias, habeas
Neq; ad detexundam telam certos terminos.
Sed quasi poëta, fabulas cum cœpit, sibi
Quærit quod nusquam est gentium, repperit tamen.
Facit illud uerisimile quod mendacium est.
Nunc ego poëta fiam, uiginti minæ
Quæ nusquam nunc sunt gentium, inueniam tamen.
Atq; ego, huic iampridem me daturum dixeram.
At uolui inijcere tragulam in nostrum senem,
Verum is nescio quo pacto præsensit prius.
Sed comprimenda est mihi uox atq; oratio.
Herum eccum uideo istuc Simonem unà simul
Cum suo uicino Calliphone incedere.
Ex hoc sepulchro uetere uiginti minas
Effodiam ego hodie, quas dem herili filio.
Nunc huc concedam, ut horum sermonem legam.

Simo, Callipho senes. Pseudolus.

I de damnosis natis, aut de amatoribus
S Dictator fiat nunc Athenis atticis,
Nemo antecedat filio credo meo.
Ita nunc per urbem solus sermo est omnibus
Eum uelle amicam liberare, & quærere
Argentum ad eam rem, hoc alij mihi renunciant,
Atq; id iampridem sensi ego, & subolet mihi
Ps. Occisa est hæc res, hæret hoc negocium.
Quom commeatum uolui argentarium proficisci,
Ibi nunc oppido opposita obstacula.
Præsensit, nihil est prædæ prædatoribus.
Ca. Homines qui gestant, quiq; auscultant crimina
Si meo arbitratu liceat, omnes pendeant,

Geſtores linguis, auditores auribus.
Nam iſta quæ tibi renunciantur, filium
Te uelle amantem argento circunducere,
Forſitan ea tibi dicta ſunt mendacia.
Sed ea ſi uera ſunt, ut nunc eſt maxume,
Quid mirum fecit? quid nouom? adoleſcens homo
Si amat, ſi amicam liberat? Pſ. lepidum ſenem.
Si. Vetus nolo faciat. Ca. autem enim nequicquam uis.
Vel tu ne faceres tale in adoleſcentia.
Probum patrem eſſe oportet, qui gnatum ſuum
Eſſe probiorem, q̃ ipſus fuerit, poſtulet.
Nam tu quod damni, & quod feciſti flagitij,
Populo uiritim potuit diſpartirier.
Id ne tu miraris ſi patriſſat filius?
Pſ. ὦ ζεῦ quàm uere pauci eſtis homines commodi,
Hem illuc eſt patrem eſſe, ut æquior ſis filio.
Si. Sed quis hic loquitur? meus hic eſt quidem ſeruos Pſeudolus.
Hic mihi corrumpit filium, ſcelerum caput,
Hic dux, hic ille eſt pædagogus, hunc ego
Cupio excruciari. Ca. iam iſtæc inſipientia'ſt,
Iram in promptu gerere, nam quanto ſatius eſt
Adire blandis uerbis, atq; exquirere
Sint illa, nec'ne ſint, quæ tibi renunciant?
›› Bonus animus in mala re dimidium eſt mali.
Si. Tibi auſcultabo igitur. Pſ. itur ad te Pſeudole,
Orationem tibi para aduorſum ſenem.
Herum ſaluto primum, ut æquom eſt, poſtea
Siquid ſuperſit uicinos impartio.
Si. Salue, quid agitur? Pſ. ſtatur hic ad hunc modum.
Si. Statum uide hominis Callipho, quaſi baſilicum,
Ca. Bene, confidenterq; te aſtitiſſe intellego.
Pſ. Decet equidem innocens qui ſit atq; innoxius,
Seruom ſuperbum eſſe apud herum potiſſumum.
Ca. Sunt quæ te uolumus percontari, quæ quaſi
Per nebulam nos met ſcimus, atque audiuimus.
Si. Conficiet iam te hic uerbis, ut tu cenſeas
Non Pſeudolum, ſed Socratem tecum loqui.
Pſ. Ita eſt, iampridem tu me ſpernis, ſentio.
Paruam eſſe apud te mihi fidem ipſe intellego.

Cupis

Cupis me esse nequam, tamen ero frugi bonæ.
Si. Fac sis iam uacuas Pseudole ædeis aurium,
Mea ut migrare dicta possint quo uolo.
Ps. Age loquere quid uis, tametsi tibi succenseo.
Si. Mihin domino seruos tu succenses? Ps. iam tibi
Mirum id uidetur? Si. hercle, quin ut tu prædicas
Cauendu'st mihi abs te irato, atque alio tu modo
Me uerberare, atq; ego te soleo, cogitas.
Ca. Quid censes? ædepol merito esse iratum arbitror
Quom apud te stet parum fides. Si. iam sic sino
Iratus sit, ego ne quid noceat, cauero.
Sed quid ais? quid hoc, quod te rogo? Ps. si quid uis roga.
Quod scribo, Delphis tibi responsum dicito.
Si. Aduorte ergo animum, & fac sis promissi memor.
Quid ais? ecquam scis filium tibicinam
Meum amare? Ps. negare mea est. Si liberare quam uelit.
Ps. Πρέπον καὶ τοῦτο negari. Si. ecquas uiginti mnas
Per sycophantiam, atq; per doctos dolos
Paritas ut à me auferas? Ps. ego abs te ut auferam?
Si. Ita quas meo gnato des, qui amicam liberet,
Fatere πύσαυτο, ἵνα καὶ αὐτὸς ῥυσάμην.
Si. Dixin Callipho dudum tibi?
Ca. Memini. Si. cur hæc ubi tu resciuisti illico
Cælata me sunt? cur non resciui? Ps. eloquar.
Quia nolebam ex me morem prægigni malum,
Herum ut ego seruos criminarer apud herum.
Si. Iuberes hunc præcipitem in pistrinum trahi?
Ca. Nunquid peccatum est hic Simo? Si. immo maxume.
Ps. Desiste, recte ego meam rem sapio Callipho.
Peccata mea sunt, animum aduorte, nunc iam
Quapropter expertem amoris nati te habuerim,
Pistrinum ineundum scibam, si id faxem, mihi.
Si. Non à me scibas pistrinum ineundum tibi
Quom ea mussitabas? Ps. scibam. Si. cur non dictum est mihi?
Ps. Quia aliud malum aderat, istuc aberat longius.
Illud erat præsens, huic erant dieculæ.
Si. Quid nunc agetis? nam hinc quidem à me non potest
Argentum auferri, qui præsertim senserim.
Ne quisquam credat nummum, iam edicam omnibus.

Pſ. Nunquam ædepol quoiquam ſupplicabo, dum quidem
Tu uiues, tu mihi hercle argentum, tu dabis.
Abs te equidem ſumam. Si. tu à me ſumes? Pſ. ſtrenue.
Si. Excludito mihi hercle oculum, ſi dedero. Pſ. ſi dabis?
Iam dico ut à me caueas. Ca. certe ædepol ſcio,
Si abſtuleris, mirum, & magnum feceris facinus.
Pſ. Faciam. Si. ſi non abſtuleris? Pſ. uirgis cædito.
Sed quid ſi abſtulero? Si. do Iouem teſtem tibi,
Te ætatem impune habiturum. Pſ. facito ut memineris.
Si. Egon ut cauere nequeam, quoi prædicitur?
Pſ. Prædico ut caueas, dico inquam ut caueas, caue.
Hem iſtis mihi tu hodie manibus argentum dabis.
Ca. Aedepol mortalem graphicum, ſi ſeruat fidem.
Pſ. Seruitum tibi me adducito, ni fecero.
Si. Bene, atq; amice dicis, nam nunc iam meus es.
Pſ. Vin etiam dicam, quod uos magis miremini?
Ca. Studeo hercle audire, nam te auſcultabo lubens.
Si. Agédum, nam ſatis lubenter te auſculto loqui.
Pſ. Priusquam iſtam pugnam pugnabo, ego etiam prius
Dabo aliam pugnam claram & commemorabilem.
Si. Quam pugnam? Pſ. hem ab hoc lenone uicino tuo
Per ſycophantiam, atq; per doctos dolos
Tibicinam illam, tuus quam gnatus deperit,
Eam circunducam lepidule. Si. mirum quidem eſt.
Pſ. Effectum hoc hodie reddam utrunq; ad ueſperum.
Si. Siquidem iſtæc opera, ut prædicas, perfeceris,
Virtutem regis Agathocli anteceſſeris,
Sed ſi non faxis, nunquid cauſſa eſt, illico
Quin te in piſtrinum condam? Pſ. non unum quidem
Diem modo, uerum in omneis hercle, quantum poteſt.
Sed here, ſi itidem ego quod iam dixi, effecero,
Dabin mihi argentum, quod dem lenoni illico
Tua uoluntate? Ca. ius bonum orat Pſeudolus,
Dabo inq; Si. at enim ſcin, quid mihi in mentem uenit?
Quid ſi hiſce inter ſe conſenſerunt Callipho,
Aut de compacto faciunt conſutis dolis
Qui me argento circumuortant? Pſ. quis me audacior,
Si iſtuc facinus audeam? immo ſic Simo, ſi ſumus
Conſpecti, ſeu conſilium unquam inimus de iſtac re,

Aut si de ea re unquam inter nos conuenimus,
Quasi in libro cum scribuntur litteræ calamo,
Stilis me totum usq; ulmeis conscribito.
Si. Indice ludos nunc iam, quando lubet.
Ps. Da in hunc diem operam Callipho, quæso mihi.
Ne quo te ad aliud occupes negocium.
Ca. Quin rus hodie ut irem, iam here constitueram.
Ps. At nunc disturba quas statuisti machinas.
Ca. Nunc non abire certum est istac gratia,
Lubido est ludos tuos spectare Pseudole
Et si hunc uidebo non dare argentum tibi,
Quod dixti, potius, q̃ id non fiat, ego dabo,
Non demutabo. Ps. nanq; ædepol si non dabis,
Clamore magno, & multum flagitabere.
Agite amouemini hinc uos intro nunc iam,
Ac meis uicissim date locum fallaciis.
Si. Fiat, geratur mos tibi. Ps. sed te uolo
Domi usq; adesse. Ca. quin tibi hanc operam dico.
Si. At ego ad forum ibo, iam hic adero. Ps. actutum redi.
Suspicio mihi nunc est uos suspicarier,
Me hæc idcirco tanta facinora promittere,
Qui uos oblectem, hanc fabulam dum transigam,
Neq; sim facturus, quod facturum dixeram.
Non demutabo, atq; etiam certum quod sciam
Quo sim facturus pacto, nihil etiam scio.
Nisi quia futurum est, nam qui in scænam prouenit
Nouo modo, aliquid nouom inuentum afferre addecet.
Si id facere nequeat, det locum illi, qui queat.
Concedere aliquantisper hinc mihi intro lubet.
Dum concenturio in corde sycophantias,
Tibicen uos interea hic delectauerit.

ACTVS SECVNDVS.

Pseudolus.

P Roh Iuppiter, ut mihi quicquid ago, lepide oĩa, prospereq;
Veniunt, neq; qcq̃ est, quod dubitem, neq; qđ timeã aggredi,
Ita meo conditum nunc est in pectore consilium.

Occupans te ad aliqd negocium :-
Disturbare machinas.

Nam ea stultitia est, facinus magnum timido cordi credere.
Nam omnes res perinde sunt, ut agas, ut eas magnifacias,
Nam ego in meo pectore prius ita paraui copias
Duplices, triplices dolos, perfidias, ut ubiq; cum hostibus
Congrediar, malorum meum fretus uirtute, ne mei
Dicam industria, & malitia fraudulenti, ut facile uincam,
Vt facile spoliem meos perduelles perfidijs meis.
Nūc inimicum ego hunc communem meum, atq; nostrorū omnium,
Ballionem exballistabo lepide, date operam modo.
Hoc ego oppidum admœnire, ut hoc die capiatur, uolo.
Atq; ad hoc meas legiones adducam, si ego hoc
Expugno, facilem hanc rem meis ciuibus faciam.
Post ad oppidum hoc uetus continuo meum exercitum
Protinus obducam, inde me & simul participes omnes meos
Præda onerabo, atque opplebo spolijs, tum metum, & fugam
Perduellibus meis inijciam, esse me ut sciant natum,
Quo sum genere gnatus, magna me facinora efficere decet.
Quæ post mihi clara, & diu cluant, sed hunc quem uideo quis?
Quis hic est qui oculis obuiam ignorabilis obijcitur? lubet
Scire qd hic uelit, cū machæra, & hic quā rē agat, hic dabo isidias?

Harpax. Cacula. Pseudolus.

h I loci sunt, atq; hæ regiones, quæ mihi ab hero sunt meo
Demonstratæ, ut ego oculis rationem capio, quam mihi
Ita dixit herus meus miles ædes esse septumas
A porta, ubi ille habitat leno, quoi iussit symbolum
Me ferre, & hoc argentum, nimis uelim, qui certum mihi
Faciat Ballion hic leno ubi habitat. Ps. sed tace tace
Meus hic est homo, ni omnes dij me atq; homines deserunt,
Nouo consilio nunc mihi opus est, noua res subito mihi
Hæc obiecta est, hoc præuortar principio, illa omnia
Missa habeo nunc, quæ ante agere occœpi. nam pol hunc ego
Stratioticum nuncium aduenientem percutiam probe.
Ha. Hostium pultabo, atq; intus euocabo aliquem foras.
Ps. Quisquis es, compendium ego te facere pultandi uolo.
Nam ego præcautor, & patronus foribus processi foras.
Ha. Tu ne es Ballio? Ps. immo uero ego eius sum subballio.
Ha. Quid istuc uerbi est? Ps. condus, promus, procurator peni.

Ha. Quasi te dicas Atriensem. Ps. ego? immo Atriensi ego impero.
Ha. Quid tu seruos ne es, an liber? Ps. nunc quidem etiam seruio.
Ha. Ita uidere, & non uidere dignus qui liber sies.
Ps. Non soles respicere te, quom dicas iniuste alteri?
Ha. Hunc hominem malum esse oportet. Ps. di me seruant, atq; amant.
Nam meus hic est, procudam ego hinc hodie multos dolos.
Ha. Quid secum illic solus loqtur? Ps. qd ais tu adolescens? Ha. qd est?
Ps. Es tu ne, an non es ab illo milite Macedonico
Seruos eius, qui hinc à nobis est mercatus mulierem?
Qui argenti meo hero lenoni quindecim minas dedit,
Quinq; debet? Ha. sum, sed ubi tu me nouisti gentium,
Aut uidisti, aut collocutus? nam equidem Athenis antidhac
Nunquam adueni, neq; te uidi ante hunc diem unquam oculis meis.
Ps. Quia uidere inde esse, nam olim cum abijt, argento hic dies
Præstituta est, quoad referret nobis, neq; dum rettulit?
Ha. Immo adest. Ps. tun attulisti? Ha. ego met. Ps. quid dubitas dare?
Ha. Tibi ego dem? Ps. mihi hercle uero, qui res, rationesq; heri
Ballionis curo, argentum accepto, & quoi debet dato.
Ha. Siquidem hercle etiam supremi promptas thesauros Iouis,
Tibi libellam argenti nunquam credam, dum tu strenuas.
Ps. Res erit soluta. Ha. nunc iam potius sic seruauero.
Ps. Væ tibi, tu inuentus uero meam qui flocces fidem?
Quasi mihi non sexcenta tanta soleant credier.
Ha. Potest, ut alij ita arbitrentur, ego ut ne credam tibi.
Ps. Quasi tu dicas me te uelle argento circumducere?
Ha. Immo uero quasi tu dicas, quasiq; ego autem id suspicer.
Sed quid est tibi nomen? Ps. seruos est huic lenoni Syrus,
Eum esse me dicam, Syrus sum. Ha. Syrus? Ps. id nomen mihi est.
Ha. Verba multa facimus. herus si domi est tuus, quin prouocas?
Vt id agam, quo missus hic sum. Ps. quid, quid est nomen tibi?
Si intus esset, euocarem, uerum si dare uis mihi,
Magis erit solutum, q̃ ipsi dederis. Ha. at enim scin quid est?
Reddere hoc, non perdere herus me misit, nunc certo scio,
Hoc febrim tibi esse, quia non licet huc inijcere ungulas.
Ps. Ego nisi ipsi Ballioni, nummum credam nemini.
At illic nunc negociosus est, res agitur apud iudicem.
Ha. Di bene uortant, at ego quando eum esse censebo domi,
Rediero, tu epistolam hanc à me accipe, atq; illi dato.
Nam istic symbolum est inter herum meum, & tuum de muliere.

Ps. Scio equidem, ut qui argentum afferret, atq; expressam imaginem
Suam huc ad nos, cum eo aiebat uelle mitti mulierem.
Nam hic quoq; exemplum reliquit eius. Ha. omnem rem tenes.
Ps. Quid ego ni teneam? Ha. dato ergo istum illi symbolum. Ps. licet.
Sed qd est tibi nomẽ? Ha. Harpax. Ps. apage te Harpax, haud places,
Huc quidem hercle haud ibis intro, ne quid Harpax feceris.
Ha. Hosteis uiuos rapere soleo ex acie, hoc nomen mihi est.
Ps. Pol te multo magis opinor uasa aenea ex aedibus.
Ha. Non ita est, sed scin quid te orem scire? Ps. sciam si dixeris.
Ha. Ego deuortor extra portam huc in tabernam tertiam,
Apud anum illam doliarem, claudam, crassam, Chrysidem.
Ps. Quid uis? Ha. inde ut me arcessas, herus tuus ubi uenerit.
Ps. Tuo arbitratu maxume? Ha. nam ut lassus ueni de uia,
Me uolo curare. Ps. sane sapis, & consilium placet.
Sed uidesis ne in quaestione sis, quando arcessam te ibi.
Ha. Quin ubi prandero, dabo operam somno. Ps. sane censeo.
Ha. Nũc qd uis? Ps. dormitũ ut abeas. Ha. abeo. Ps. atq; audin Harpage?
Iube sis te operiri, beatus si consudaueris.

Pseudolus seruus.

Di immortales, me conseruauit illic homo aduentu suo.
Suo reduxit uiatico me usq; ex errore in uiam.
Nam ipsa mihi opportunitas non potuit opportunius
Aduenire, q̃ haec allata est mihi opportune epistola.
Nam haec illa ea cornu copiae est, ubi inest quicquid uolo.
Hic doli, hic fallaciae omnes sunt, hic sunt sycophantiae,
Hic argentum, hic amica amanti herili filio.
Atq; ego nunc me gloriosum faciam, & copi pectore.
Quo modo quidq; agerẽ, ut lenoni surripiam mulierculam?
Iam instituta, ornata cuncta in ordine habeo, ut uolueram.
Certe deformata habebam, sed profecto hoc sic erit.
Centum doctum hominum consilia haec una deuincit dea
Fortuna, atq; hoc uerum est, perinde, ut quisq; ea utitur,
Ita praecellet, atq; exinde sapere eum omnes dicimus,
Bene ubi quid discimus consilium accidisse, hominem catum eum
Esse declaramus, stultum autem illum, quoi uortit male.
Stulti haud scimus, frustra ut scimus, quom quod cupienter dari
Petimus nobis, quasi quid in rem sit possimus noscere,
Certa amittimus, dum incerta petimus, atq; hoc euenit

In labore atq; in dolore, ut mors obrepat interim.
Sed satis est philosophatum, nimis diu & longum loquor.
Di immortales, aurichalco contra non carum fuit
Meum mendacium hic modo, quod subito commentus fui.
Quia lenonis me esse dixi, nunc ego hac epistola
Treis deludam, herum, & lenonem, et qui hāc mihi dedit epistolā.
Euge par pari, aliud autem quod cupiebam contigit.
Venit eccum Callidorus, ducit nescio quem secum simul.

Callidorus. Carinus adolescens. Pseudolus.

Vlcia atq; amara apud te sum elocutus omnia.
d Scis amorem scis laborem, scis egestatem meam.
Car. Commemini omnia, dic tu modo, me quid uis facere, faciam.
Ca. Cum hoc tibi alia sum elocutus, ut scires, de symbolo.
Car. Omnia inquam, tu modo quæ me facere uis, fac ut sciam.
Ca. Pseudolus ita mihi imperauit, ut aliquem hominem strenuum
Beneuolentem adducerem ad se. Car. seruas imperium probe.
Nam & amicum & beneuolentem ducis, sed istic Pseudolus
Nouos mihi est. Ca. nimium est mortalis graphicus mihi heuretes.
Is mihi hæc esse effecturum dixit, quæ dixi tibi.
Ps. Magnifice hominem compellabo. Cal. quoia nam uox sonat.? Ps. io,
Io te tyranne, te rogo, qui imperitas Pseudolo.
Ca. Quæro quot ter.? Ps. trina, triplicia, tribus modis, tria gaudia.
Artibus tribus, ter demeritas dein lætitias, de tribus
Fraude partas, per maliciam, & per dolum, & fallaciam,
In libello hoc obsignato ad te attuli pauxillulo.
Ca. Illic homo est, uide ut paratragœdiat carnufex.
Confer gradum contra. Ps. affero ad te salutem, brachium.
Ca. Dic utrum spem ne, an matrem te resalutem Pseudole.?
Ps. Immo utrunq;. Ca. utrunq; salue, sed quid actum est.? Ps. qd times.?
Ca. Attuli hunc. Ps. quid attulisti.? Ca. adduxi uolui dicere.
Ps. Quid istic est.? Ca. Carinus. Ps. euge, iam Carinum uolo.
Car. Quin tu quicquid opus est, mihi hic audacter imperas.
Ps. Bene sit Carine, nolo tibi molestos esse nos.?
Ca. Vos molestos mihi.? molestum est id quidem. Ps. tum igitur mane.
Car. Quid istuc est.? Ps. modo epistolam hanc intercepi, & symbolum.
Ca. Symbolum.? quem symbolum. Ps. qui à milite alienatu'st modo,
Eius seruos, qui hunc ferebat cum quinq; argenti minis,
Tuam qui amicam hinc accersebat, ei os subleui modo.

Ca. Quo modo? Ps. horum causa hæc agitur spectatorum fabula.
Hi sciunt, qui hic affuerunt, uobis post narrauero.
Ca. Quid nunc agimus? Ps. liberam hodie tuã amicam amplexabere.
Ca. Ego ne? Ps. tu te. Ca. ego ipsus inquã. Ps. siquidem hoc uiuet caput.
Si modo mihi hominem inuenietis prope. Car. qua facie. Ps. malum,
Callidum, doctum, qui quando principium prehenderit,
Porrò uirtute suã teneat, quid se facere oporteat.
Atq; eum qui hic non usitatus sæpe sit. Car. si seruos est
Nunquid refert? Ps. immo multo mauolo, q̃ liberum.
Car. Posse opinor me dare hominem tibi malum & doctum, modo
Qui à patre aduenit Charisto, nec dum exijt ex ædibus
Quoq̃, neq; Athenas aduenit unquam ante hesternum diem.
Ps. Bene iubes, sed quinq; inuentis opus est argenti minis
Mutuis, quas hodie reddam, nam unam huius mihi debet pater.
Car. Ego dabo, ne quære aliunde. Ps. o' hominem opportunum mihi.
Etiã opus'st chlamyde, & machæra, & petaso. Car. à me possũ dare.
Ps. Di immortales, non Charinus mihi hic quidem est, sed copia,
Sed istic seruos ex Charisto hic, qui aduenit, quid sapit?
Car. Vsq; à cunabulis. Ps. manuleatam tunicam habere hominem decet.
Ecquid habet is homo aceti in pectore? Car. atq; acidissumi.
Ps. Quid si opus sit, ut dulce promat indidem, ecquid habet? Car. rogas?
Murrhinam, passum, defrutum, mellinam, mel quoiusmodi.
Quid in corde instruere quondam cœpit œnopolium.
Ps. Euge pellepide Charine, me meo ludo iam beas.
Sed quod nomen esse dicam ego isti seruo? Car. Simiæ.
Ps. Scit ne in re aduorsa uorsari? Car. turbo non æque est citus.
Ps. Ecquid argutus est? Car. malorum facinorum sæpissume.
Ps. Quid quom manifesto tenetur? Car. anguilla'st, elabitur.
Ps. Ecquid is homo scitus? Car. plebiscitum non æque scitum est.
Ps. Probus homo est, ut prædicare te audio. Car. immo si scias
Vbi te aspexerit, narrabit ultro quid esse uelis.
Sed quid es acturus? Ps. dicam, ubi hominem exornauero,
Subditicium fieri ego illum militis seruom uolo.
Symbolum hunc ferat lenoni cum quinq; argenti minis.
Mulierem ab lenone abducat, hem tibi omnem fabulam.
Cæterum quo quicq; pacto faciat, ipsi dixero.
Car. Quid nunc igitur stamus? Ps. hominem cum ornamentis omnibus
Exornatum adducite ad me, iam ad trapezitam Aeschinum.
Sed properate. Car. prius illic erimus, q̃ tu. Ps. ergo abite ocyus

Quicquid incerti mihi in animo prius, aut ambiguum fuit,
Nunc liquet, nunc defecatum, si cor mihi nunc per uiam est,
Omnes ordines sub signis ducam, legiones meas
Aui sinistra, auspicio liquido, atq; ex sententia
Confidentia est inimicos meos me posse perdere.
Nunc ibo ad forum, atq; onerabo meis præceptis Simiam,
Quid agat, nequid titubet, docte ut hanc ferat fallaciam.
Iam hoc ipsum oppidum expugnatum faxo erit lenonium.

ACTVS TERTIVS.

Puer.

Quoi seruitutem Di danunt lenoniam
Puero, atq; eidem si addunt turpitudinem,
Næ illi, quantum ego nunc corde conspicio meo,
Malam rem magnam, multasq; ærumnas danunt.
Velut hæc mihi euenit seruitus, ubi ego omnibus
Paruis magnisq; miserijs præfulcior,
Neq; ego amatorem mihi inuenire ullum queo,
Qui amet me, ut curet tandem nitidiuscule.
Nunc huic lenoni est hodie natalis dies,
Interminatus est a minimo ad maximum,
Si quis non hodie munus misisset sibi,
Eum cras cruciatu maxumo se præbitere,
Nunc nescio hercle rebus quid faciam meis.
Neq; ego illud possum, quod illi, qui possunt, solent.
Nunc nisi lenoni munus hodie misero,
Cras mihi potandus fructus est fullonius.
Heu q̃ ille est hercle, ego etiam nunc sum paruolus.
Atque ædepol ut nunc male eum metuo miser.
Si quispiam det, quoi manus grauior siet.
Quanquam illud aiunt magno cum gemitu fieri,
Comprimere dentes uideor posse aliquo modo,
Sed comprimenda est mihi uox, atque oratio.
Herus eccum recipit se domum, & ducit coquom.

Ballio leno. Coquus puer.

Orum coquinum qui uocant, stulte uocant.
Nam non coquinum est, uerum furinum est forum.
Nam si ego iuratus peiorem hominem quærerem

Gloriosum
Coquom, non potui, quàm hunc, quem duco, ducere.
Multiloquom, gloriosum, insulsum, inutilem.
Quin ob eam rem Horcus recipere hunc ad se noluit.
Vt esset hic, qui mortuis cœnam coquat.
Nam hic solus illis coquere quod placeat, potest.
Co. Si me arbitrabare isto pacto, ut prædicas,
Cur conducebas? Ba. inopia, alius non erat.
Sed cur sedebas in foro, si eras coquos,
Tu solus præter alios. Co. ego dico tibi,
Hominum auaritia factus sum improbior coquos,
Non meopte ingenio. Ba. qua istuc ratione? Co. eloquar.
Quia enim quom extemplo ueniunt conductum coquom,
Non illum quærunt, qui optumus & carissumu'st,
Illum conducunt potius qui uilissumu'st.
Hoc ego fui hodie solus obsessor fori.
Illi issent Drachmis miseri, me nemo potest
Minoris quisquam nummo, ut surgam, subigere.
Non ego item cœnam condio, ut alij coqui.
Qui mihi condita prata in patinis proferunt.
Aggerere
Boues qui conuiuas faciunt, herbasq; aggerunt.
Eas herbas herbis alijs porrò condiunt,
Indere
Indunt coriandrum, feniculum, allium, atrum holus,
Apponunt rumicem, brassicam, betam, blitum.
Diluere
Eo laserpicij libram pondo diluunt.
Extillare
Teritur sinapis scelerata, cum illis, qui terunt
Priusquam triuerunt, oculi ut extillent facit.
Ei homines cœnas sibi coquont, quom condiunt.
Non condimentis condiunt, sed strygibus,
Viuis conuiuis intestina quæ exedunt.
Hoc hic quidem homines tam breuem uitam colunt,
Quom hasce herbas huiusmodi in suum aluum congerunt
Formidolosas dictu, non esu modo.
Quas herbas pecudes non edunt, homines edunt.
Prorogare uitam
Ba. Quid tu diuinis condimentis utere,
Qui prorogare uitam possis hominibus,
Culpare
Qui ea culpes condimenta? Co. audacter dicito.
Nam uel ducenos annos poterunt uiuere,
P. V. vir. l. l. xx. c. xxiii
Meas qui esitabunt escas, quas ego condiero.
Nam ego Cicilendrum quando in patina scindidi,

Aut si Polindrum, aut Meacidem, aut sane Captidem,
Eæ ipsæ se patinæ feruefaciunt illico.
Hæc ad Neptuni pecudes condimenta sunt.
Terrestres pecudes Cecimandro condio.
Aut Paropside, ac Atharathrio. Ba. at te Iuppiter,
Dijq; omnes perdant cum condimentis tuis,
Cumq; tuis istis omnibus mendacijs.
Co. Sine sis loqui me. Ba. loquere, atq; in malam crucem.
Co. Vbi omnes patinæ feruent, omnes aperio.
Is odos dimissis pedibus in cœlum uolat
Eum in odorem cœnat Iuppiter quotidie.
Ba. Odor dimissis pedibus? Co. peccaui insciens.
Ba. Quid est? Co. quia dimissis manibus uolui dicere.
Ba. Si nusquam is coctum, quidnam cœnat Iuppiter?
Co. It incœnatus cubitum. Ba. i hinc in malam crucem.
Istacine causa tibi hodie nummum dabo?
Co. Fateor equidem esse me coquom carissumum.
Verum pro pretio facio, ut opera appareat.
Nunc quo conductus ueni? Ba. ad furandum quidem.
Co. An tu inuenire postulas quenquam coquom,
Nisi sit miluinis aut aquilinis ungulis?
Ba. An tu coquinatum ire quoquam postulas,
Quin ibi constrictis ungulis cœnam coquas?
Nunc adeo tu qui meus es, iam edico tibi,
Vt nostra properes amoliri hinc omnia.
Tum ut huius oculos in oculis habeas tuis.
Quoquo hic spectabit, eò tu spectato simul.
Si hic quo progredietur, pariter progredimini.
Manum si protollet, & pariter proferto manum.
Suum siquid sumet, & id tu sinito sumere.
Si nostrum sumet, tu teneto altrinsecus.
Si iste ibit, ito, stabit, astato simul.
Si conquiniscet, conquiniscito simul.
Item discipulis his prius custodes dabo.
Co. Habe modo animum bonum. Ba. quæso qui possim, doce,
Animum bonum habere, qui te ad me adducam domum.
Co. Quia sorbitione faciam ego te hodie mea
Item, ut Medea Peliam concoxit senem,
Quem medicamento, & suis uenenis dicitur

Veneficus
Servator
Coquinare

Fecisse rursus ex sene adolescentulum,
Item te ego faciam. Ba. eho an tu etiam ueneficus?
Co. Immo ædepol uero hominum seruator magis.
Ba. Hem mane quanti istuc unum coquinare perdoces?
Co. Quid? Ba. ut te seruem, ne quid surripias mihi?
Co. Si reddis nummos mihi meos, ne metuas quidem.
Sed utrum amicis hodie, an inimicis tuis
Daturus cœnam? Ba. pol ego amicis scilicet.
Co. Quin tu illos inimicos potius, q̃ amicos uocas?
Nam ego ita conuiuis cœnam conditam dabo
Hodie, atque ita suauiter conditam,
Vt quisque quicquid conditum gustauerit,
Ipsos sibi faciam ut digitos prærodat suos.
Ba. Quæso hercle priusq̃ quicquam conuiuis dabis,
Gusta tute prius, & tuis discipulis dato.
Vt prærodatis uestras furtificas manus.

Furtificus

Co. Fortasse hæc tu nunc mihi non credis, quæ loquor.
Ba. Molestus ne sis nimium, iam tu mihi non places.
Hem illic ego habito, intro abisis, & cœnam coque
Propere. Co. quin is accubitum, & conuiuas cedò,
Corrumpitur iam cœna, hem subolet sis uide.
Ba. Iam hic quoque scelestus est coquos, ut hinc conijcio.
Profecto quid nunc primum caueam nescio.
Ita in ædibus sunt fures, prædo in proxumo est.
Iam hic uicinus apud forum paulo prius
Pater huius Calidori opere fecit maxumo
Vt mihi cauerem à Pseudolo seruo suo.
Neu fidem ei haberem, nam eum circumire in hunc diem,
Vt me, si posset, muliere interuorteret.
Eum promisisse firmiter dixit sibi,
Sese abducturum à me dolis Phœnicium.
Nunc ibo intro, atq; edicam familiaribus.
Profecto ne quis quicquam credat Pseudolo.

ACTVS QVARTVS.

Pseudolus seruos. Simia sycophanta.

I unquam quẽquam di immortales uoluere esse auxilio
Adiutum, tum me, & Callidorum seruatum esse uolunt,
Et lenonem extinctum, quom mihi adiutorem genuere te

Tam

Tam doctum hominem atq; astutum, sed ubi illic est? sum'ne ego
Homo insipiens qui nunc hæc mecum ego met loquar solus?
Dedit uerba mihi hercle, ut opinor, uæ mihi, malus cum malo
Stulte caui, tum pol ego interij, homo si ille abijt,
Neq; hoc opus, quod uolui, ego hodie efficiam, sed uideo
Eccum uerbeream statuam, at ut magnifice infert sese.
Hem te hercle ego circunspectabam, nimis metuebam, male
Ne abijsses. Sy. fuit meum officium fateor, ut id facerem.
Ps. Vbi restiteras? Sy. ubi mihi libitum est. Ps. istuc ego sat scio.
Sy. Cur ergo quod scis, me rogas? Ps. at hoc uolo monere te.
Sy. Monendus ne me moneat. Ps. nimis tandem ego abs te contemnor.
Sy. Quid ni ego te contemnam, Stratioticus homo qui cluear? Cluecri
Ps. Iam hoc uolo quod cœptu'st agi. Sy. nunqd agere aliud me uides?
Ps. Ambula ergo cito. Sy. immo otiose uolo. Ps. hæc ea est occasio,
Dum ille dormit, uolo ut prior tu occupes adire. Sy. quid properas?
Placide, ne time, ita ille faxit Iuppiter ut ille palam ibi
Dentiat quisquis ille est, qui adest à milite, ut nunq̃ ædepol Denticul
Erit ille potior Harpax, q̃ ego, habe modo animum bonum.
Pulchre hanc ego explicatam tibi rem dabo, sic ego illum dolis
Atq; mendacijs dabo in timorem militarem aduenam,
Ipse sese ut neget eum esse, qui siet, meq; ut esse autumet,
Qui ipsus est. Ps. q potest? Sy. occidis me, cũ istuc rogitas. Ps. o hoiem
Lepidum, te quoq; etiam dolis, atq; etiam mendacijs
Iuppiter mihi seruet. Sy. immo mihi, sed uide an ornatus hic
Me satis condecet? Ps. optume habet. Sy. esto. Ps. tantum tibi boni
Di immortales duint, quantum tibi optes, nane si ego
Exoptem quantum dignus, tantum dent, minus nihilo est,
Neq; unq̃ ego hoc homine quenq̃ uidi magis malum,
Et maleficum. Sy. tun id mihi? Ps. taceo, sed ego quæ tibi
Dona dabo, & faciam si quidem hanc rem accurassis sobrie?
Sy. Potin ut taceas? memorem immemorem facit, q monet quod memor
Meminit, teneo, omnia in pectore condita sunt, meditati
Sunt doli docte. Ps. probus hic est homo. Sy. neq; hic est probus, neq; ego.
Ps. At tu uide ne titubes. Sy. potin ut taceas? Ps. ita me dij ament.
Sy. Ita non facient, mera iam mendacia fundis. Ps. ut ego ob tuam
Simia perfidiam te amo, te metuo, te magnifacio.
Sy. Ego istuc alijs dare condidici, mihi obtrudere non potes Obtrudere palpũ.
Palpum. Ps. ut ego te hodie accipiã lepide, ubi effeceris hoc opus.
Sy. Ha ha he. Ps. lepido uictu, unguentis, uino, et inter pocula pulpamẽtis

Ibidem aderit mulier lepida, sauia super sauia
Quæ det. Sy. lepide accipis me. Ps. immo si efficis, tum faxo magis
Dicas. Sy. nisi effecero, cruciatu me accipito carnufex.
Sed propera mihi monstrare ubi sit lenonis ædium
Ostium. Ps. tertiũ hoc est. Sy. tace ædes hiscunt. Ps. credo animo male'st
Aedibus. Sy. qd iam? Ps. quia ædepol ipsum lenonem euomunt.
Sy. Illicine est? Ps. illic est. Sy. mala merx est. Ps. illuc sis uide
Non prorsus, uerum ex transuerso cedit, quasi cancer solet.

Ballio. Pseudolus. Sycophanta.

Inus hunc malũ hominẽ esse opinor, q̃ esse censebã coquom.
m Nã nihil etiã dũ harpagauit præter cyathũ, et cantharũ.
Ps. Heus tu nunc occasio est, & tempus. Sy. tecum sentio.
Ps. Ingredere in uiam dolis, & ego, hic in insidijs ero.
Sy. Habui numerum sedulo, hoc est sextum à porta proximum
Angiportum, in id angiportum me deuorti iusserat.
Quotas ædeis dixerit, id ego admodum incerto scio.
Ba. Quis hic homo chlamydatu'st, aut unde est, aut quem quæritat?
Peregrina facies uidetur hominis, atq; ignobilis.
Sy. Sed eccum certo qui faciet mihi, quod quæro, certius.
Ba. Ad me adit recta, unde ego hominem hunc esse dicam gentium?
Sy. Heus tu qui cum hirquina stas barba, responde quod rogo.
Ba. Eho an non prius salutas? Sy. nulla est salus mihi dataria.
Ba. Nam pol hinc tantundem accipies. Ps. iam inde à principio probus.
Sy. Ecquem in angiporto hoc hominem tu nouisti, te rogo?
Ba. Egomet me. Sy. pauci istuc faciunt homines, quod tu prædicas.
Nam in foro uix decumus quisq; est, qui ipsus sese nouerit.
Ps. Saluos sum, iam philosophatur. Sy. hominem ego hic quæro malum,
Legirupam, impium, periurum, atq; improbum. Ba. me quæritat.
Nam illa sunt cognomenta mihi, nomen si memoret modo,
Quod est ei homini nomen? Sy. leno Ballio. Ba. sum ego,
Ipse ego sum adolescens, quem tu quæritas. Sy. tu ne es Ballio?
Ba. Ego enim uero is sum. Sy. ut uestitus est perfossor parietum.
Ba. Credo in tenebris, conspicatus si sis me, abstineas manum?
Sy. Herus me tibi salutem multam uoluit dicere.
Hanc epistolam accipe à me, hanc me tibi iussit dare.
Ba. Quis is homo'st qui iussit? Ps. perij, nunc homo in medio luto est.
Nomen nescit, hæret hæc res. Ba. quem hanc misisse ad me autumas?

Sy. Nosce

P vorsus. Ex transuerso.
bat orrius
decimus quisq
Perfossor parietum

Sy. Nosce imaginem, tute eius nomen memorato mihi,
Vt sciam Ballionem te esse ipsum. Ba. cedo mihi epistolam.
Sy. Accipe & cognosce signum. Ba. oho Polymachæroplacides,
Purus, putus est ipsus, noui, heus Polymachæroplacides.
Sy. Placides est, scio iam tibi me recte dedisse epistolam.
Postq̃ Polymachæroplacidæ elocutus nomen es.
Ba. Sed quid agit is? Sy. quod homo ædepol fortis, ac bellator probus.
Sed propera hanc pellegere quæso epistolam, ita negocium est,
Atq; accipere argentum actutum, mulieremq; emittere.
Nam necesse'st hodie Sicyoni me esse, aut cras mortem exequi,
Ita herus meus est imperiosus. Ba. noui, notis prædicas.
Sy. Propera pellegere epistolã ergo? Ba. id ago si taceas modo, miles le=
Conscriptã mittit Polymachæroplacides imaginem (noni Ballioni
Obsignatam, quæ inter nos duo olim conuenit, & symbolum.
Sy. Symbolum est in epistola. Ba. uideo, & cognosco symbolum,
Sed in epistola nullam salutem mittere scriptam solet?
Sy. Ita militaris disciplina est Ballio.
Manu salutem mittunt beneuolentibus.
Eadem malam rem mittunt maleuolentibus.
Sed ut occœpisti, perge opera experirier,
Quid epistola ista narret. Ba. ausculta modo.
Harpax calator meus est, ad te qui uenit.
Tu ne is es Harpax? Sy. ego sum, atq; ipse Harpax quidem.
Ba. Qui epistolam istam fert, ab eo argentum accipies.
Cum eo simul mulierem abs te mitti uolo
Salutem scriptam dignum est dignis mittere.
Te si arbitrarem dignum, misissem tibi.
Sy. Quid nunc? Ba. argentum des, abducas mulierem.
Sy. Vter remoratur? Ba. quin sequere ergo intro. Sy. sequor.

Pseudolus.

P Eiorem ego hominem, magisq; uersute malum
Nunq̃ ædepol quenq̃ uidi, q̃ hic est Simia.
Nimisq; ego illum hominem metuo & formido male,
Ne malus item erga me sit, ut erga illum fuit,
Ne in re secunda nunc mihi obuortat cornua
Si occasionem cœperit, nam cautio est
Qui sit malus, atq; ædepol equidem nolo.
Nam illi bene uolo, nunc in metu sum maxumo

Purus Putus
Beneuolens.
Maleuolens.
Calator
Obuertere cornua alicui
Capere occasioné.

Triplici modo, primum omnium iam hunc comparem
Metuo meum, ne deserat me, atq; ad hosteis transeat,
Metuo autem ne redeat herus etiam dum à foro,
Ne capta præda capti prædones fiant.
Quom hoc Metuo, metuo, ne illic huc Harpax ueniat,
Prius hinc q̃ hic Harpax abierit cum muliere.
Perij hercle nimium, tarde egrediuntur foras.
Vasa colliged. Cor colligatis uasis expectat meum,
Si non educat mulierem secum simul,
Vt exulatum ex pectore fugiat meo.
Victor sum, uici cautos custodes meos.

Sycophanta. Pseudolus.

E plora, nescis tu ut res sit Phœnicium,
n Verum haud multo post faxo scibis accubans.
dentatus Non ego te ad illum duco dentatum uirum
Macedoniensem, qui lenonem flentem facit.
Quoiam te uis esse maxume ad eum duco te.
Callidorum haud multo post faxo amplexabere.
Ps. Quid tu intus quæso desedisti? quandiu
Mihi cor retunsu'st oppugnando pectore.
Sy. Occasionem repperisti uerbero,
Vbi percontoris me insidijs hostilibus?
Militarij gradus Quin hinc metimur gradibus militarijs.
Ps. Atq; ædepol, q̃q̃ neq̃ homo es, recte mones.

Ballio leno.

Abæ nunc demum mihi animus in tuto est loco,
b Postq̃ iste hinc abijt, atq; abduxit mulierem.
Lubet nunc uenire Pseudolum scelerum caput,
Et abducere à me mulierem fallacijs,
Conceptis hercle uerbis, satis certo scio
Ego peierare mauellem me milies,
per deridiculũ Quam mihi illum uerba per deridiculum dare.
Nunc deridebo hercle hominem, si conuenero,
Verum in pistrinum credo, ut conuenit, fore.
Nunc ego Simonem mihi obuiam uenire uelim,
promiscuus Vt mea lætitia lætus promiscua siet.

Simo

Simo senex. Ballio leno.

Iso quid rerum meus Vlysses egerit.
Iam ne habeat signum ex arce ballionia.
Ba. O' fortunate cedo' fortunatam manum
Simo. Si. quid est? Ba. iam. Si. quid iam? Ba. nihil est, quod metuas.
Si. Quid est? venit ne homo ad te? Ba. non. Si. quid igitur boni est?
Ba. Minæ uiginti sanæ, ac saluæ sunt tibi
Hodie, quas abs te inde est instipulatus Pseudolus.
Si. Velim quidem hercle. Ba. roga me uiginti minas,
Si illic hodie illa sit potitus muliere,
Siue eam tuo gnato hodie, ut promisit, dabit.
Rogato obsecro hercle, gestio promittere.
Omnibus modis tibi esse rem ut saluam scias,
Atq; etiam habeto mulierem dono tibi.
Si. Nullum periculum est, quod sciam, stipularier
Vt concepisti uerba, uiginti mnas dabin?
Ba. Dabuntur. Si. hoc quidem igitur actu'st haud male,
Sed conuenistin hominem tu? Ba. immo ambos simul.
Si. Quid ait? quid narrat? quæso quid dicit tibi?
Ba. Nugas theatri, uerba quæ in comœdijs
Solent lenoni dici, quæ pueri sciunt.
Malum, & scelestum, & periurum aiebat esse me.
Si. Pol haud mentitus est. Ba. ego haud iratus fui.
Nam quanti refert ei nec recte dicere,
Qui recti nihil faciat, quiq; inficias non eat?
Si. Quid est, qui non metuas ab eo? id audire expecto.
Ba. Quia nunq̃ a' me abducet mulierem iam, nec post.
Meministin obsecro tibi me dudum dicere
Eam uenisse militi Macedonico?
Si. Memini. Ba. hem illius seruos huc ad me argentum attulit,
Et obsignatum symbolum. Si. quid postea?
Ba. Qui inter me atq; illum militem conuenerat,
Is secum abduxit mulierem, haud multo prius.
Si. Bonan fide istuc dicis? Ba. unde ea sit mihi?
Si. Vide modo ne illic sit contechnatus quippiam.
Ba. Epistola, atq; imago me certum facit.
Quin illam quidem iam in Sicyonem ex urbe abduxit modo.
Si. Bene hercle factum, quid ego cesso Pseudolum

Instipulari.

Stipulationis Stipulo

Contechnari.

Facere, ut det nomen ad molariam coloniam,
Sed quis hic homo est chlamydatus? Ba. non ædepol scio.
Nisi ut obseruemus hic quo eat, aut quam rem gerat.

Harpax. Simo. Ballio.

Alus et neq̃ homo est, q nihili imperiũ sui heri seruos facit.
Nihili est autem, suum q officium facere est immemor.
Nisi adeo monitus, nam qui liberos esse illico
Se arbitrantur, ex conspectu heri sui si se abdiderunt,
Luxuriantur, lustrantur, comedunt, quod habent nomen diu
Ii seruitutis ferunt, nec boni ingenij quicq̃ in his inest,
Nisi ut improbis sese artibus teneant, cum ijs mihi
Nec locus, nec sermo conuenit, ijs nunq̃ nobilis fui.
Ego, ut imperatum est, & si abest, hic adesse herum arbitror.
Nunc ego illum metuo, quom hic non adest, nec cum adsiet, metuam.
Ei rei operam dabo; nam in taberna usq; adhuc, sineret Syrus,
Quoi symbolum dedi, mansi, ut iusserat; leno ubi esset domi,
Me aiebat arcessere, uerum ubi is non uenit, nec uocat,
Venio huc ultro, ut sciam, quid rei siet, ne illic homo
Me ludificetur, neq; quicq̃ est melius, q̃ ut hoc ostium
Pultem, atq; aliquem euocem hinc intus, leno argentum hoc uolo
A me accipiat, atq; emittat mulierem mecum simul.
Ba. Heus tu? Si. qd uis? Ba. hic homo meu'st. Si. qdum? Ba. qa præda hæc mea est.
Scortũ quærit, habet argentũ, iã admordere hũc mihi
Lubet. Si. iam'ne illum comesurus es? Ba. dum recens est,
Dum datur, dum calet, tum deuorari decet, nam boni uiri
Me pauperant, improbi alunt, augent rem meam mali,
Populi strenui mihi improbiores sunt. Si. malum quod dij
Tibi dabunt, ut scelestus. Ha. me nunc commoror cum has fores
Non ferio, ut sciam sit ne Ballio domi? Ba. Venus mihi hæc
Bona dat, quom hos huc adijcit lucrifugas, damni sui cupidos.
Qui se, suamq; ætatem bene curant, edunt, bibunt,
Scortantur, illi sunt alio ingenio, atq; tu, qui neq;
Tibi bene esse patere, & illis quibus est, inuides.
Ha. Heus ubi estis uos? Ba. hic qdem ad me recta habet rectam uiam.
Ha. Heus ubi estis uos? Ba. adolescens, quid istic debetur tibi?
Ha. Ecquis hoc aperit? Ba. heus chlamydate, quid istic debetur tibi?
Ha. Aedium dominum lenonem Ballionem quærito.
Ba. Quisquis es adolescens operam fac compendi quærere.

Ha. Quid

Luxuriari
Lustrari
pauperare.
Lucrifuga.

Ha. Quid iam? Ba. quia tu ipsus coràm præsens præsentem uides.
Ha. Tun is es? Si. chlamydate caueſis tibi à Curio infortunio,
Atq; in hunc intende digitum, hic leno eſt. Ba. at hic eſt uir probus.
Sed tu non uir es, flagitare ſæpe inclamare in foro
Cum libello nusq̃ eſt, niſi quod leno hic ſubuenit tibi.
Ha. Quin tu mecum, fabulare. Ba. fabulor, quid uis tibi.
Ha. Argentum accipias. Ba. iam ſi dudum des, porrexi manum.
Ha. Accipe hic ſunt quinq; argenti lectæ numeratæ minæ.
Hoc tibi herus me iuſſit ferre Polymachæro placides.
Quod deberet, atq; ut mecum mitteres Phœnicium.
Ba. Tuus herus? Ha. ita dico. Ba. miles? Ha. ita loquor. Ba. Macedonius?
Ha. Admodũ inq̃. Ba. te ad me miſit Polymachæroplacides?
Ha. Vera memoras. Ba. hoc argentum ut mihi dares? Ha. ſi tu quidẽ es
Leno Ballio. Ba. atq; ut à me mulierem abduceres? Ha. ita.
Ba. Phœnicium eſſe dixit? Ha. recte meminiſti. Ba. mane,
Iam redeo ad te. Ha. at maturate propera. nam propero, uides
Iam diei multum eſſe. Ba. uideo, hunc aduocare etiam uolo.
Mane modo iſtic, iam reuortar ad te, quid nunc Simo?
Quid agimus? manifeſto hunc hominem teneo, qui argentũ attulit.
Si. Quid iam? Ba. an neſcis quæ ſit hæc res? Si. iuxta cũ ignariſſumis.
Ba. Aedepol uerberonem hominem Pſeudolum, ut docte dolum
Commentu'ſt, tantundem argenti quantum miles debuit,
Dedit huic, atq; hominem exornauit, mulierem qui arceſſeret,
Pſeudolus tuus allegauit hunc, quaſi à Macedonio
Milite eſſet. Si. habes ne argentũ ab homine? Ba. rogitas, quod uides?
Si. Heus memento ergo dimidium iſtinc mihi de præda dare.
Commune iſtuc eſſe oportet. Ba. quid, malum? id totum tuum eſt.
Quam mox mihi operã das? Si. do eqdẽ nũc. Ba. qd mihi es author
Si. Exploratorem hunc faciamus ludo ſuppoſititium. (Simo?
Ba. Donicum adeo ipſus ſeſe ludos fieri ſenſerit.
Sequere, quid ais, nempe tu illius ſeruos es? Ha. planiſſume.
Ba. Quanti te emit? Ha. ſuarum in pugna uictoria uirium.
Nam ego eram domi imperator ſummus in patria mea.
Ba. An etiam ille unq̃ expugnauit carcerem patriam tuam?
Ha. Contumeliam ſi dices, audies. Ba. quid, tun hodie
Ex Sicyone huc perueniſti? Ha. alto adhuc meridie.
Ba. Strenue me hercule iſti, q̃uis pernix hic eſt homo, ſuram ubi
Aſpicias, ſcias eum poſſe gerere craſſas compedes.
Quid ais? tu ne etiam cubitare ſolitus es in cunis puer?

Ha. Scilicet ſolitum eſſe. Ba. etiamne facere ſolitus es puer?
Scin quid loquar? Ha. ſani ne eſtis? Ba. quid hoc, quod te rogo?
Noctu in uigiliam quando ibat miles, tum tu ibas ſimul?
Conueniebat ne in tuam uaginam machæra militis?
Ha. I in malam crucem. Ba. ire licebit tibi tamen hodie tempori.
Ha. Quin tu mulierem mihi emittis, aut reddis argentum. Ba. mane.
Ha. Quid maneã? Ba. chlamydẽ hãc cõmemores q̃ti cõducta'ſt. Ha. qd ẽ?
Ba. Quid meret machæra? Ha. helleborũ hiſce hoĩbus opus eſt. Ba. eho.
Ha. Mitte. Ba. quid mercedis petaſus hodie domino demeret.
Ha. Quid domino? quid ſomniatis? mea equidem hæc habeo omnia
Meo peculio empta. Ba. hoc quod fœmina ſumma ſuſtinet,
Vnde tibi? Ha. hi ſenes fricari ſeſe ex antiquo uolunt.
Ba. Reſponde obſecro hercle hoc uero ſerio quod te rogo.
Quid meres? quantillo argenti te conduxit Pſeudolus?
Ha. Qui iſtic Pſeudolu'ſt? Ba. præceptor tuus, qui te hanc fallaciam
Docuit, ut fallacijs hinc à me mulierem abduceres.
Ha. Quem Pſeudolum? quas tu mihi prædicas fallacias?
Quem ego hominem nulli coloris noui. Ba. non tu iſtinc abis?
Nihil eſt hodie hic Sycophantijs quæſtus, proin tu Pſeudolo
Nunties, adduxiſſe aliò prædam qui occurrit prior
Harpax. Ha is quidẽ ædepol ego ſum. Ba. immo ædepol eſſe uis.
Purus putus hic ſycophanta eſt. Ha. ego tibi argentum dedi,
Et dudum adueniens extemplo ſymbolum ſeruo tuo,
Heri imagine obſignatam epiſtolam hic ante oſtium.
Ba. Meo tu dediſti epiſtolam ſeruo? quoi ſeruo? Ha. Syro.
Ba. Num confidit? ſycophanta hic neq̃ eſt, nugis meditatur male.
Nam illam epiſtolam ipſus uerus Harpax huc ad me attulit.
Ha. Harpax ego uocor, ego ſeruos ſum Macedonis militis.
Ego nec ſycophantioſe quicq̃ ago, nec malefice.
Neq; iſtum Pſeudolum mortalis qui ſit, noui, neq; ſcio.
Si. Tu niſi miru'ſt, leno planè perdidiſti mulierem.
Ba. Aedepol næ iſtuc magis ac magis metuo, cum uerba audio.
Si. Mihi quoq; ædepol dudum ille Syrus cor perfrigefacit,
Qui ſymbolum hoc accepit, mira ſunt, ni Pſeudolus eſt.
Eho tu qua facie fuit dudum, quoi dediſti ſymbolum?
Ha. Ruffus quidam uentrioſus, craſſus, ſeruos ſubniger,
Magno capite, acutis oculis, ore rubicundo admodum,
Magnis pedibus. Si. perdidiſti poſtq̃ dixiſti pedes.
Pſeudolus fuit ipſus, actum eſt. Ba. id ipſum eſt, emorior Simo.

Si. Hercle

Si. Hercle haud te ſinam emoriri, niſi argentum mihi redditur,
Viginti minæ. Ha. atq; etiam mihi aliæ uiginti mnæ.
Ba. Auferetur id præmium a me quod promiſi per iocum?
Si. De improbis uiris auferri præmium, & prædam decet.
Ba. Saltem Pſeudolum mihi dedas. Si. Pſeudolum ego dedam tibi?
Quid deliquit? dixin, ab eo tibi ut caueres centies?
Ba. Perdidit me. Si. at me uiginti modicis mulctauit minis.
Ba. Quid nunc faciam? Ha. ſi mihi argentum dederis, te ſuſpendito.
Ba. Di te perdant, ſequere hac ſis me ergo ad forũ, ut ſoluã. Ha. ſequor.
Ba. Quid ego? peregrinos abſoluam, cras agam cum ciuibus.
Pſeudolus mihi centuriata habuit capitis comitia.
Qui illum ad me hodie allegauit, mulierem qui abduceret.
Sequere tu nunc, ne expectetis dum hac domum redeam uia.
Ita res geſta eſt, angiporto hoc certum eſt conſectarier.
Ha. Si graderere tantum quantum loquere, iam iſſes ad forum.
Ba. Certu'ſt hunc mihi emortualem facere ex natali die.

Simo ſenex.

Ene ego illũ tetigi, bene autem ſeruos inimicum ſuum,
b Nunc mihi certum eſt, alio pacto Pſeudolo inſidias dare,
Quam in alijs comœdijs fit, ubi cum ſtimulis, aut flagris
Inſidiantur, at ego iam inultus promam uiginti mnas,
Quas promiſi ſi effeciſſet, obuiam ei ultro deferam.
Nimis hic mortalis doctus, nimis uerſutus, nimis malus.
Superauit Troianum dolum, atq; uicit Pſeudolus.
Nunc ibo intro, argentum promam, Pſeudolo inſidias dabo.

ACTVS QVINTVS.

Pſeudolus ſeruos ebrius.

Vid hoc? ſicine fit, hoc pedes? ſtatin an nõ? an id uoltis,
q Vt me hinc iacentem aliquis tollat? nam hercle ſi cecidero,
Veſtrũ erit flagitiũ, pergitin pgere? ah ſæuiendum mihi
Hodie eſt, magnum hoc uitium uino eſt, pedes captat primum.
Luctator doloſu'ſt, profecto ædepol ego nunc probe habeo
Madulſam, ita excurato uictu, ita magnis mundicijs
Digni habiti, atq; loco feſtiuo feſtiue accepti ſumus.
Quid opus me multas agere ambages? hoc homini eſt quamobrem
Vitam amet, hic omnes uoluptates.

Mulctau

Emortualis
Natalis dies

In hoc omnes uetustates sunt, deis proxumum esse arbitror.
Nam ubi amans cóplexu'st amantem, ubi ad labra labella adiūgit,
Vbi alter alterum bilingui manifesto interprehendunt,
Vbi manu mamılla opprimitur, ac etiā si lubet corpora cōduplicāt,
Manu candida cantharum dulciferū propinare mutissumā amicitiā.
Neq; ibi eē aliū alio odio, ibi nec molestū, nec sermōibus, morologis uti.
Vnguēta, atq; odores, lēniscos, corollas dari dapsiles, nō.n. parce promi
Victu cætero, nequis me roget, hoc ego modo, atq; herus minor
Hunc diem sumpsimus potissume,
Postq̄ opus meum, ut uolui, omne perpetraui, fugatis hostibus
Illos accubanteis, potanteis, amanteis, cum scortis reliqui, & meum
Scortum ibidem, corde, atq; animo suo obsequentes. sed postq̄
Exurrexi, orant me id, ut saltem, ad hunc me modum intuli.
Illis satisfacere minime ex disciplina quiui ego,
Qui lenonem capere didici, sed palliolatim amictus
Sic incessi ludibundus, plaudunt partim, clamitant me ut reuortar.
Occœpi denuo hoc modo uolui idem, amicæ dabam me meæ,
Vt me amaret, ubi circumuortor, cado, id fuit nempe ludo, itaq;
Dum enitor (pax) iam pene inquinaui pallium, nimiæ tum
Voluptati ædepol fui ob casum, datur cantharus, bibi.
Commuto illico pallium, illud posui, inde huc exij, crapulam
Dum amouerem, nunc ab hero ad herum meū maiorem uenio.
Fœdus commemoratum, aperite, aperite heus Simoni me adesse
Quis nuntiat?

Simo. Pseudolus. Ballio.

Ox uiri pessumi me exciet foras, sed q̄d hoc? quo modo?
Quid te ego uideo? Ps. cum corona ebriū Pseudolū tuum.
Si. Libere hercle hoc q̄dē, sed uide statū, num mea gratia
Pertimescit? magis cogito sæuiter blanditer ne alloquar.
Sed hoc me uetat iam facere, quod fero, si qua in hoc
Spes sita'st mihi. Ps. uir malus uiro optumo obuiam it.
Si. Dij te ament Pseudole, sed i in malam crucem.
Ps. Cur ego me afflictem? Si. quid tu (malum) ergo in os mihi
Ebrius irructas? Ps. molliter, sustine nunc me,
Caue ne cadam, non uides tu me ut madidus adeam?
Si. Quæ ista hæc audacia'st? te sic interdius
Cum corolla incedere ebrium? Ps. lubet. Si. quid lubet.

Pergin ructare in os mihi? Ps. suauis ructus mihi est.
Sic sine modo. Si. credo equidem potesse te scelus
Massici montis uberrumos fructus quatuor
Ebibere in hora una. Ps. hiberna addito. Si. sed tamen
Vnde onustam celocem agere te prædicem? Ps. cum tuo
Perpotaui modo filio, sed Simo ut probe
Tactus Ballio est? quæ tibi dixi ut effecta reddidi?
Si. Derides? pessumus homo est. Ps. mulier hæc facit.
Cum tuo nunc filio liber accubat. Si. omnia
Vt quidq; egisti ordine scio. Ps. quid ergo dubitas
Dare mihi argentum? Si. ius petis, fateor, tene.
Ps. At negabas daturum esse te mihi, tamen das, onera hunc
Hominem, atq; me consequere. Si. at ego istum hominem onerem?
Ps. Onerabis scio. Si. quid ego huic homini faciam? satin
Vltro & argentum aufert, & me irridet? Ba. uæ uictis.
Ps. Vorte ergo humerum hem. Ba. hoc ego nunq̃ ratus sum fore,
Vt tibi fierem supplex, heu heu. Ps. desine. Ba. doleo.
Ps. Ni doleres tu, ego dolerem. Ba. quid hoc? auferre
Non Pseudole abs tuo hero? Ps. lubentissimo corde, atq; animo.
Ba. Non audes quæso aliquã partem mihi gratiã facere hic argenti?
Ps. Nõ me dicis auidũ esse hominẽ. Ba. nã hinc nũq̃ eris nummo diuitior.
Ps. Neq; te mei tergi miseret, si hoc non hodie effecissem?
Ba. Erit ubi te ulciscar, si uiuo. Ps. quid minitare? habeo
Tergum. Ba. age sane. Ps. igitur redi. Ba. quid redeam?
Ps. Redi modo, non eris deceptus. Ba. redeo. Ps. simul
Mecum potatum. Ba. ego ne eam? Ps. fac quod te iubeo.
Si is, aut dimidiũ, aut plus etiã faxo hinc feres. Ba. eho duc me quo uis!
Ps. Quid nũc nunqd iratus es, aut mihi, aut filio propter has res Simo?
Si. Nihil profecto. Ps. i hac Si. te sequor, quin uocas
Spectatores simul. Ps. hercle me isti haud solent
Vocare, neq; ergo ego istos, uerum si uoltis applaudere,
Atq; approbare hunc gregem, & fabulam, in crastinum
Vos uocabo.

Ructare in os
Ructus.

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.

AGORASTOCLES ADOLESCENS.
MILPHIO SERVOS.
ADELPHASIVM MERETRIX.
ANTHERASTILIS MERETRIX.
LYCVS LENO.
ANTHEMONIDES MILES.
ADVOCATI.
COLABISCVS VILLICVS.
SYNCERASTVS SERVOS.
HANNO POENVS.
GIDDENEME NVTRIX.
PVER.

ARGVMENTVM.

p Ver septuennis surripitur Carthagine,
Osor mulierum, adoptat hunc emptũ senex,
Et facit hæredẽ, eius pueri cognatæ duæ,
Nutrixq; earum raptæ, mercatur Lycos,
Vexatq; amantem, at ille cũ auro uillicum
Lenoni obtrudit, inde eum furto alligat.
Venit Hanno Pœnus, gnatũ hũc fratris repperit.
Suasq; agnoscit, quas perdiderat filias.

PROLOGVS.

a Chillem Aristarchi mihi commentari lubet.
Inde mihi principium capiam ex tragœdia,
Sileteq; & tacete, atq; animum aduortite.
Audire iubet uos imperator histricus,
Bonoq; ut animo sedeant in subsellijs
Et qui esurientes, & qui saturi uenerint.
Qui edistis, multo fecistis sapientius.
Qui non edistis, saturi fite fabulis.
Nam quoi paratũ'st, quod edat, nostra gratia,
Nimia est stultitia sessum impransum incedere.

Audientiã facere

Exurge præco, fac populo audientiam,
Iamdudum expecto si tuum officium scias.
Exerce uocem quam per uiuis & colis.
Nam nisi clamabis, statim te obrepet fames.
Age nunc iam reside, duplicem ut mercedem feras.
Bonum factum est, edicta ut serueris mea.
Scortum exoletum nequis in proscænio
Sedeat, ne'ue lictor uerbum, aut uirgæ mutiant.
Neu designator præteriens obambulet.
Neu sessum ducat, dum histrio in scena siet.
Diu qui domi ociosi dormierunt, decet
Animo æquo nunc stent, uel dormire temperent.
Serui ne obsideant, liberis ut sit locus.
Vel æs pro capite dent, si id facere non queunt,
Domum abeant, uitent ancipiti infortunio
Ne & hic uarientur uirgis & loris domi,
Si minus curassint, cum ueniant heri domum.
Nutrices pueros infanteis minutulos
Domi procurent, ne'ue inspectatum afferant,
Ne & ipsæ sitiant, & pueri pereant fame,
Ne'ue esurientes hic quasi hædi obuagiant.
Matronæ tacite spectent, tacite rideant.
Canora hic uoce sua tinnire temperent.
Domum sermones fabulandi conferant,
Ne & hic uiris sint & domi molestiæ.
Quodq; ad ludorum curatores attinet,
Ne palma detur quoiquam artifici iniuria,
Ne'ue ambitionis causa extrudantur foras,
Quo deteriores anteponantur bonis.
Et hoc quoq; etiam quod pene oblitus fui,
Dum ludi fiunt, in popinam pedisequi
Irruptionem facite, nunc dum occasio'st,
Nunc dum scribilitæ æstuant, occurrite.
Hæc quæ sunt imperata pro imperio histrico,
Bonum hercle factum, pro se quisq; ut meminerit.
Ad argumentum nunc uicissatim uolo
Remigrare, ut æquom est. uos signatores eritis.
Eius nunc regiones, limites, confinia
Determinabo, ei rei finitor factus sum ego.

Designator

Procurare

P. v. var. l. l. xvii. c. 1.

Tinnire

Popina

Scribilita

Vicissati

Signator

Finitor

Sed nisi molestum sit, nomen dare uobis uolo
Comœdiai. sin odio sit, dicam tamen,
Siquidem licebit per illos, quibus est in manu.
CARCHEDONIVS uocatur hæc comœdia.
Latine Plautus, patruus pultiphagonides.
Nomen iam habetis, nunc orationes cæteras
Accipite, nam argumentum hoc hic censebitur.
Locus argumento'st suum sibi proscenium.
Vos uiatores estis, quæso operam date.
Carthaginienses fratres patrueles duo
Fuere, summo genere & summis diuitijs.
Eorum uiuit alter, alter est mortuus.
Propterea apud uos dico confidentius,
Quod mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerat.
Sed illi seni, qui mortuus est, filius,
Vnicus qui fuerat, abductus a' patre olim puer
Septuennis, surripitur Carthagine.
Sexennio prius quidem, quàm moritur pater,
Qui perijsse uidens unicum gnatum sibi,
Conijcitur ipse in morbum ex ægritudine.
Facit illum hæredem fratrem patruelem suum.
Ipse abijt ad Acherontem sine uiatico.
Ille qui surripit puerum Calydonem auehit.
Vendit eum domino hic diuiti quoidam seni
Cupienti liberorum, osori mulierum.
Emit hospitalem is filium imprudens senex.
Puerum illum, eumq; adoptat sibi pro filio,
Eumq; hæredem fecit, cum ipse obijt diem.
Is illic adolescens habitat in illisce ædibus.
Reuortor rursus denuo Carthaginem,
Si quid mandare uoltis, aut curarier.
Argentum nisi qui dederit, nugas egerit,
Verum qui dederit, magis maiores egerit.
Sed illi patruo huius qui uiuit senex
Carthaginiensi, duæ fuere filiæ,
Altera quinquennis, altera autem quadrimula.
Cum nutrice una periere, a' Megaribus
Eas qui surripuit in Anactorium deuehit.
Venditq; has omneis & nutricem & uirgines,
Præsenti argento homini (is homo, Lyco est leno)

Quantum hominum terra sustinet, sacerrumo.
Vosmet nunc facite coniecturam cæterum,
Quid id sit hominis, quoi Lyco nomen siet.
Is ex Anactorio, ubi prius habitauerat,
Hucin CALIDONEM commigrauit haud diu
Sui quæsti caussa, is in illis habitat ædibus.
Earum hic adolescens alteram efflictim perit.
Suam sibi cognatam imprudens, neq; tamen
Scit quæ sit, neq; eam unq̃ tetigit, ita leno eum
Macerat, neq; quicq̃ cum ea fecit etiamnum stupri,
Neq; duxit unq̃, neq; ille uoluit mittere,
Quia amare cernit, hominem uolt leno tangere.
Illam minorem inconcubinatum sibi
Volt emere miles quidam, qui illam deperit;
Sed pater illarum pœnus postq̃ eas perdidit,
Mari terraq; illas usq; quaq; quæritat.
Vi quanq; in urbem is est ingressus, illico
Omnes meretrices, ubi quisq; habitant, inuenit.
Dat aurum ducit, noctem rogitat, post ibi
Vnde sit, quoiatis, capta ne, an surrepta sit,
Quo genere gnata, qui parentes ei fuerint.
Ita docte atq; astu filias quærit suas.
Et is omneis linguas scit, sed dissimulat sciens
Se scire, pœnus plane est, quid uerbis opu'st?
Is heri huc in portum naui uenit uespere.
Pater harum idem huic patruus est adolescentulo.
Iam ne hoc tenetis? si tenetis ducite,
Ne dirumpatis, quæso sinite transigi.
Hehem pene oblitus sum reliquom dicere.
Ille qui adoptauit hunc pro filio sibi,
Is illi pœno olim huius patruo hospes fuit.
Is hodie huc ueniet, reperietq; hic filias,
Et hunc sui fratris filium, ut quidem didici,
Ego ornabor ibi, uos æquo animo noscite.
Hic qui hodie ueniet, reperiet suas filias,
Et hunc sui fratris filium, dehinc cæterum
Valete, adeste, ibo, alius nunc fieri uolo.
Quod restat, alij iam uobis facient palam.
Valete, atq; adiuuate, ut uos seruet salus.

ACTVS PRIMVS.

Agorastocles adolescens. Milphio seruos.

Aepe ego res multas tibi mandaui Milphio,
Dubias, egenas, inopiosas consilij,
Quas tu sapienter, docte, & cordate, & cate
Mihi reddidisti certas, opiparas opera tua,
Quibus pro bene factis fateor deberi tibi
Et libertatem, & multas gratas gratias.
Mi. Scitum'st, per tempus hoc est iam uerbum uetus
Nam tuæ blandiciæ mihi sunt (quod dici solet)
Gerræ germanæ, atq; ædepol λῆροι λήρων.
Nunc mihi blandidicus es, at heri in tergo meo
Treis facile corios contriuisti bubulos.
Ag. At amans per amorem si quid feci Milphio,
Ignoscere id te mihi æquom est. Mi. audi tu magis,
Et ego nunc amore pereo, sine te uerberem item,
Vt tu mihi fecisti ob nullam noxiam.
Post id locorum tu mihi amanti ignoscito.
Ag. Si tibi lubido est, aut uoluptati, sino,
Suspende, uinci, uerbera, author sum, sino.
Mi. Si authoritatem postea defungeris,
Vbi dissolutus tu sies, ego pendeam.
Ag. Ego ne istuc ausim facere, præsertim tibi?
Quin si feriri uideo te, extemplo dolet.
Mi. Mihi quidem hercle. Ag. immo mihi istuc mauelim.
Mi. Sed quid nunc tibi uis? Ag. cur ego apud te mentiar?
Amo immodeste. Mi. meæ istuc scapulæ sentiunt.
Ag. At ego hanc uicinam dico Adelphasium meam,
Lenonis huius meretricem maiusculam.
Mi. Iampridem equidem istuc ex te audiui. Ag. differor
Cupidine eius, sed lenone istoc Lyco
Illius domino non lutu'st lutulentius.
Mi. Vin tu illi neq; dare nunc? Ag. cupio. Mi. en me dato.
Ag. Abi dierectus. Mi. dic mihi uero serio
Vin dare malum illi? Ag. cupio. Mi. hem eundem me dato,
Vtrunq; faxo habebit, & neq;, & malum.
Ag. Iocare. Mi. uin tu illam hodie sine damno tuo
Tuam libertam facere? Ag. cupio Milphio.

Ego faciam

Ego faciam ut facias, sunt tibi intus aurei
Trecenti nummi philippi? Ag. sexcenti quoq;.
Mi. Satis sunt trecenti. Ag. quid ijs facturus. Mi. tace.
Totum lenonem tibi cum tota familia
Dabo hodie dono. Ag. quid facturus? Mi. iam scies
Tuus Colabiscus nunc in urbe'st, uillicus.
Eum hic non nouit leno, satin intellegis?
Ag. Intellego hercle, sed quo euadas nescio.
Mi. Non scis? Ag. non hercule. Mi. at ego iam faxo scies.
Ei dabitur aurum, ut ad lenonem deferat,
Dicatq; se peregrinum esse ex alio oppido.
Amare uelle se, atq; obsequi animo suo,
Locum sibi uelle liberum præberier,
Vbi nequam faciat clàm, ne quis sit arbiter.
Leno ad se accipiet auri cupidus, illico
Cælabit hominem & aurum. Ag. consilium placet.
Mi. Rogato, seruos uenerit ne ad eum tuus.
Ille me censebit quæri, continuo tibi
Negabit, quid tu dubitas quin extemplo tibi
Duplicet? ubi auri & hominis fur leno siet,
Neq; id unde efficiat, habet, ubi in ius uenerit,
Addicet prætor familiam totam tibi.
Ita decipiemus fouea lenonem Lycum.
Ag. Placet consilium. Mi. immo etiam cum expoliuero magis,
Hoc, tum demum dices, nunc etiam rude'st.
Ag. Ego in ædem Veneris eo, nisi quid uis Milphio.
Aphrodisia hodie sunt. Mi. scio. Ag. oculos uolo meos
Delectare hodie mundicijs meretricijs.
Mi. Hoc primum agamus, quod consilium cœpimus.
Abeamus intro, ut Colabiscum uillicum
Hanc perdoceamus, ut ferat fallaciam.
Ag. Quanquam Cupido uersatur in corde, tamen
Tibi auscultabo. Mi. faciam ut facto gaudeas,
Inest amoris macula huic homini in pectore,
Sine damno magno quæ elui neutiquam potest.
Itaq; hic scelestus est homo leno Lycus,
Quoi iam infortunij intenta balista est probe,
Quam ego haud multo post mittam è balistario.
Sed eccam Adelphasium exit, atq; Antherastilis.

Hæc est prior, quæ meum herum dementem facit.
Sed euocabo, heus i foras Agorastocles,
Si uis uidere ludos iucundissimos.
Ag. Quid istuc est tumulti Milphio. Mi. hem amores tuos,
Si uis spectare. Ag. o' multa tibi di dent bona,
Quom hoc mihi obtulisti tam lepide spectaculum.

Adelphasium, Antherastilis meretrices. Milphio. Agorastocles,

Egocij sibi qui uolet uim parare, nauem & mulierem
n Hæc duo sibi comparato, nam nullæ magis res duæ
Plus negocij habent, eas forte si exornare occœperis,
Neq; unquam hæ duæ res satis ornantur, neq; eis ulla satis
Ornandi sacietas est, atq; hæc uti loquor, nunc modo
Docta dico, nam nos usq; ab aurora ad hoc, quod est die,
Postquam illuxit aurora, nunquam cessauimus ex industria
Ambæ lauari, atq; fricari, aut tergeri, aut ornarier,
Poliri, expoliri, pingi, fingi, & binæ una singulis
Quæ datæ nobis ancillæ, eæ nos lauando, eluendo operam
Dederunt, ab gerundaq; aqua sunt uiri defessi duo,
Apagesis negocij in muliere quantum una est, si uero duæ
Sat scio maxumo uni populo quoi lubet, plus satis dare
Potes sunt, quæ noctes diesq; in omni ætate, semper,
Ornantur, lauantur, tergentur, poliuntur, postremo modus
Muliebris nullu'st, neq; unq̃ lauando, & fricando sumus saturæ.
Nam quæ lauta est, nisi perculta est meo animo quasi inuenusta est.
An. Miror equidem soror te istæc fabulari, quæ tam callida,
Et docta sis, & faceta, nam cum sedulo
Munditer nos habemus, uix ægre amatorculos inuenimus.
Ad. Ita est, uerum hoc unum tamen cogitato, modus omnibus
" In rebus soror, est optumum habitu. nimia omnia
Nimium exhibent negocium hominibus ex se. An. soror cogita
Amabo item nos perhiberi, quasi salsa muriatica
Esse autumantur sine omni lepore, & sine suauitate, nisi
Multa aqua usq; et diu macerãtur, olẽt, salsa sunt, tãgere ut nõ uelis.
Item nos sumus eiuscemodi, mulieres sunt admodum
Insulsæ, atq; inuenustæ sine mundicia & sumptu.
Mi. Coqua est hæc quidem Agorastocles, ut ego opinor. Ag. quid id.
Mi. Scit muriatica ut maceret. Ag. q̃d molestus? Ad. soror ꝑce amabo, sat ẽ
Istuc

Istuc alios dicere nobis, ne nosmet nostra etiam
Vitia loquamur. An. quiesco. Ad. ergo te amo, sed hoc nunc mihi
Responde, sunt hic omnia quae ad deum pacem oportet adesse?
An. Omnia accuraui. Ag. pulchrum & celebrem & uenustatis diem
Plenum, dignum Venere pol, quoi sunt aphrodisia hodie.
Mi. Ecquid gratiae cum huc foras te euocaui? iam num me decet
Donari cado uini ueteris? dic dari, respondes nihil.
Huic excidit lingua, ut ego opinor, quid hic (malum) astans obtices?
Ag. Sine amem, ne obturba, tace. Mi. taceo. Ag. si tacuisses, iam
Istuc taceo non natum foret. An. eamus soror mea.
Ad. Oho amabo, quid illuc nunc properas? An. rogas? quia nos herus
Apud aedem Veneris mantat. Ad. maneat pol, ut lubet, mane.
Turba est nunc apud aram, an ibi uis inter istas uersarier
Prosedas, pistorum amicas, relliquias alicarias
Miseras, schoeno delibutas, seruilicolas sordidas?
Quae tibi oleant stabulum, statum, sellam, & sessibulum merum?
Quas adeo haud quisquam unquam liber tetigit, neque duxit domum,
Seruolorum sordidulorum scorta diobolaria.
Mi. I in malam crucem, tun audes etiam seruos spernere?
Propudium, quasi bella sit, quasi eam ipsi reges discupiant.
En monstrum mulieris, tantula tanta uerba funditat,
Proh nebulae, quoius ego cyatho septem noctes non emam.
Ag. Dii immortales, omnipotentes, quid apud uos est pulchrius?
Quid habetis, qui mage immortales uos credam, quam ego sim?
Qui haec tanta oculis bona concipio. nam Venus non est Venus.
Hanc equidem Venerem uenerabor, ut amet, ac sit propitia.
Milphio, heus Milphio ubi es? Mi. assum apud te, eccum. Ag. at ego elixum (uolo.
Mi. Enim here facis delicias. Ag. de te quidem haec didici omnia.
Mi. Etiamne ut ames, quam nunquam tetigeris? Ag. nihil illuc quidem'st.
Deos quoque aedepol & amo, & metuo, quibus ego tamen
Abstineo manus. Ad. heu ecastor cum ornatum nostrum aspicio,
Poenitet ambarum, ornatae ut sumus. An. immo uero sane commode.
Nam pro heri nostri quaestu satis bene ornatae sumus.
Non potest quaestus consistere, si eum sumptus superat soror.
Et illud satius, satis quod satis est, habitus plusquam sat est.
Ag. Ita me Di ament, ut illa me amet malim, quam Di Milphio.
Nam illa mulier lapidem, silicem subigere, ut se amet, potest.
Mi. Pol id quidem haud mentire, nam tu es lapide silice stultior,
Qui hanc ames. Ag. at uide sis cum illa nunquam limaui caput.

Loqui
Accurare.
Mantare.
Turba.
Prosedae. Alicariae.
Discupere.
Facere delicias
Limare

Mi. Curram igitur aliquo ad piscinam aut lacum, limum petam.
Ag. Quid eo opus sit? Mi. ego dicam, ut tibi & illi limem caput.
Ag. I in malã rẽ. Mi. ibi sum eqdẽ. Ag. pgis? Mi. taceo. Ag. at ppetuo uolo.
Mi. Enimuero ære meo me lacessis, ludos & delicias facis.
An. Satis nunc lepide ornatam soror credo te tibi uiderier.
Sed ubi exempla conferuntur meretricum aliarum, ibi tibi erit
Cordolium, siquam ornatam mulius forte aspexeris.
Ad. Inuidia in me nunquam innata'st, neq; malitia mala, soror.
" Bono ingenio me esse ornatam, quam auro multo mauolo.
" Aurum in fortuna inuenitur, natura ingenium bonum.
" Bonam ego q̃ beatam me esse nimio dici mauolo.
" Meretricem pudorem gerere magis decet, q̃ purpuram,
" Magis meretricem pudorem q̃ aurum gerere condecet.
" Pulchrum ornatum turpes mores peius cœno collinunt.
" Lepidi mores turpem ornatum facile factis comprobant.
Ag. Eo tu, uin tu facinus facere lepidum & festiuum? Mi. uolo.
Ag. Potes'ne mihi auscultari? Mi. possum. Ag. domum abi, ac suspende te.
Mi. Quamobrem? Ag. quia nunquam audibis uerba tot tam suauia.
Quid tibi opu'st uixisse, ausculta mihi modo, ac suspende te.
Mi. Siquidem tu es mecum futurus pro uua pẽsilis. Ag. at ego amo hãc.
Mi. At ego esse, & bibere potius. Ad. eho tu quid ais? An. quid rogas?
Ad. Viden tu pleni oculi sordium qui erant, iam splendent mihi?
An. Immo etiam in medio oculo parum sordis est. Ad. cedo sis dexterã.
Ag. Vt tu quidem huius oculos illotis manibus tractes, aut teras?
An. Nimia nos secordia hodie tenuit. Ad. qua de re obsecro?
An. Quia iam non dudum ante lucem ad ædem Veneris uenimus.
Primæ ut inferremus ignem in aram. Ad. ah non facto'st opus.
Quæ habent nocturna ora, noctu sacruficatum ire occupant,
Priusquam expergiscatur Venus, deproperant sedulo
Sacruficare, nam uigilante Venere si ueniant eæ,
Ita sunt turpes, credo ecastor Venerem ipsam è fano fugent.
Ag. Milphio. Mi. ædepol Milphionem miserum quid nunc uis tibi?
Ag. Obsecro hercle ut mulsa loquitur. Mi. nihil nisi laterculos
Sesamum, papauerem'q;, triticum, & frictas nuces.
Ag. Ecquid amare uideor. Mi. damnum quod Mercurius minime amat.
Ag. Nanq; ædepol lucrum amare nullum amatorem addecet.
An. Eamus mea germana. Ad. agesis ut lubet, sequere hac. An. sequor.
Ag. Eunt hæ, quid si adeamus? Mi. adeas. Ag. primum salua sis
Prima, & secunda in secundo. Mi. salue in pretio tertia.
An. Salue

An.Salue extra pretium.Mi.tum pol ego,& oleum & opam perdidi.
Ag.Quo te agis? Ad.egone?i Veneris.Ag.qd eo tu? Ad.ut Venerē pro-
Ag.Eho num irata est? propitia hercle ē,uel ego pro illa ſpōdeo. (piciem.
Ad.Quid tu ais? quid mihi moleſtus obſecro? Ag.ah tam ſæuiter.
Ad.Mitte ámabo.Ag.quid feſtinas? turba nunc illic eſt.Ad ſcio.
Sunt illi aliæ quas ſpectare ego & me ſpectari uolo.
Ag.Qui lubet ſpectare turpis,pulchram ſpectandam dare?
Ad.Quia apud ædem Veneris hodie eſt mercatus meretricius,
Eò conueniunt mercatores,ibi ego me oſtendi uolo.
Ag.Inuendibili merce oportet ultro emptorem adducere.
Proba merx facile emptorem reperit,tametſi in abſtruſo ſita eſt.
Quid ais tu? quando mecum caput & corpus copulas?
Ad.Quo die Horcus ab Acheronte mortuos amiſerit.
Ag.Sunt mihi intus,neſcio quot nummi aurei lymphatici.
Mi.Deferto ad me,faxo actutum conſtiterit lymphaticum.
Bellula hercle eſt.Ag.i dierecte in maxumam malam crucem.
Mi.Quam magis aſpecto,tam magis eſt nimbata,& nugæ meræ.
Ad.Segrega ſermonem,tædet.Ag.age ſuſtolle hoc amiculum.
Ad.Pura ſum comperta,ámabo ne attrectare Agoraſtocles.
Ag.Quid agam nunc? Mi.ſi ſapias curam hanc facere compendi potes.
Ag.Quid ego nunc curem? quid agam Milphio? Mi.ecce odiū meum.
Quid me uis? Ag.cur mihi hæc irata eſt? Mi.cur hæc tibi irata ē?
Cur ego id curem,nanq; iſtæc magis tua eſt curatio.
Ag.Iam hercle tu periſti,niſi illam mihi tam tranquillam facis,
Quam mare eſt olim,quom ibi Alcedo pullos educat ſuos.
Mi.Quid faciam? Ag.exora,blandire,expalpa.Mi.faciam ſedulo.
Sed uideſis,ne tu oratorem hunc pugnis plectas poſtea,
Ag.Non faciam.Ad.eamus nunc,etiam morare.Ag.malefacis.
Ad.Bene promittis multa,ex multis,omnia incaſſum cadunt.
Nam liberare haud ſemel iurauiſti me,ſed decies.
Dum te expecto,neq; uſquam aliam mihi paraui copiam,
Neq; iſtuc uſquam apparet,ita nunc nihilominus ſeruio.
I ſoror,abſcede tu à me.Ag.perij,eho quid agis Milphio?
Mi.Mea uoluptas,meæ deliciæ,mea uita,mea amœnitas,
Meus ocellus,meum labellum,mea ſalus,meum ſauium,meum mel,
Meum cor,mea coloſtra,meus molliculus caſeus.
Ag.Me ne ego illæc patiar præſente dici? diſcrucior miſer.
Niſi ego illum iubeo quadrigis curſim ad carnuficem rapi.
Mi.Noli ámabo ſuccenſere hero meo cauſa mea.

Ad. Ego enim faxo, ſine. Mi. irata es nimium, pro te dabit,
Atq; te faciet ut ſis ciuis attica, atque libera.
Ad. Quin abire ſinis? quid uis tibi? qui beneuolunt, bene uiſitent.
Mi. Si quidem ante mentitus ſit, nunc iam dehinc erit tibi
Verax. Ad. abijce te dehinc ſis ſycophanta. Mi. pareo.
Ad. At ſcin quomodo? Mi. ſine te exorem, ſine te prendam auriculis,
Sine dem ſauium, iam ego hercle faciam plorantem illum, niſi
Te propiciam facio, illud faciet niſi te propicio.
Atq; hic me ne uerberet male formido, noui ego huius malos
Mores, quamobrem ámabo mea uoluptas ſine te exorarier.
Ag. Non ego homo trioboli ſum, niſi ego illi maſtigiæ
Exturbo oculos atq; dentes? hem uoluptatem tibi.
Hem tibi mel, hem cor, hem labellum, hem ſalutem, hem ſauium
Mi. Impie ſicine oratorem uerberas? iam iſtoc magis
Etiam ocellum addam, & labellũ, & linguam, eho qd facias modo?
Ag. Sicine ego te orare iuſſi? Mi. quo modo ergo orem? Ag. rogas?
Sic enim diceres ſceleſte, huius uoluptas te obſecro.
Huius mel, huius cor, huius labellum, huius lingua & ſauium.
Huius coloſtra, & dulciculus caſeus, maſtigia.
Omnia illa quæ dicebas tua eſſe, ea memorares mea.
Mi. Obſecro hercle te, uoluptas huius, atq; odium meum.
Huius amica mammata, mea inimica & maleuola.
Ocule huius, lippitudo mea, mel huius, fel meum,
Vt tu huic irata ne ſis, aut ſi id fieri non poteſt.
Ad. Capias reſtim ac te ſuſpendas cum hero & uoſtra familia.
Mi. Hem mihi iam uideo propter te uictitandum ſorbillo,
Itaq; iam quaſi oſtreatum tergum ulceribus geſtito
Propter amorem uoſtrum. Ad. ámabo men prohibere poſtulas,
Ne te uerberet, magisq̃ ne mendax me aduorſum ſiet?
An. Aliqd huic rn̄de. Mi. ámabo commode, ne incommodus nobis ſit,
nam detinet nos de noſtro negocio.
Ad. Verum etiam tibi hanc admittam noxiam unam Agoraſtocles,
Non ſum irata. Ag. non es? Ad. nó ſum Ag. da ergo, ut credã ſauiũ.
Ad. Mox dabo, cum ab re diuina rediero. Ag. i ergo ſtrenue.
Ad. Sequere me ſoror. Ag. atq; audin, etiam Veneri dicito
Multam meis uerbis ſalutem. Ad. dicam. Ag. atq; audi. Ad. quid eſt?
Ag. Paucis uerbis rem diuinam facito, atq; audin, reſpice.
Mi. Reſpexit. idem pol Venerem credo facturam tibi.

Agorastocles adolescens. Milphio seruus.

Vid nunc mihi es author Milphio? Mi. ut me uerberes
Atq; auctionem facias, nam impunissume
Tibi quidem hercle uendere hasce ædeis licet.
Ag. Quid iam? Mi. maior enim parte minore habitas in eas.
Ag. Supersede istis uerbis. Mi. quid nunc uis tibi?
Ag. Trecentos philippeos Colabisco uillico
Dedi dudum, priusquam me euocasti foras.
Nunc obsecro te Milphio hanc per dexteram,
Perq; hanc sororem læuam, perq; oculos tuos,
Perq; meos amores, perq; Adelphasium meam,
Perq; tuam libertatem. Mi. hehem nunc obsecras.
Ag. Mi Milphidisce, mea commoditas, mea salus
Fac, quod facturum te esse promisisti mihi,
Vt ego hunc lenonem perdam. Mi. perfacile id quidem est.
Adduce testeis tecum, ego intus interim
Iam & ornamentis meis & sycophantijs
Tuum exornabo uillicum, propera atq; abi.
Ag. Fugio. Mi. meum est istuc magis officium, q̃ tuum.
Ag. Ego ne, ego ne? si istuc lepide faxis. Mi. i modo.
Ag. Vt non ego te hodie? Mi. abi modo. Ag. emittam manu.
Mi. I modo, non hercle meream. Ag. oh oh. Mi. uah. abi modo.
Ag. Quantum est Acheronti mortuorum. Mi. etiam ne abis.
Ag. Neq; quantum aquarum est in mari. Mi. abiturus iam ne es?
Ag. Neq; nubis quantum est. Mi. pergin uero pergere?
Ag. Neq; stellæ in cœlo. Mi. pergin aures tundere?
Ag. Neq; hoc, neq; illuc, neq; enimuero serio,
Neq; hercle uero. Mi. quid opu'st uerbis? quippini
Quod uno uerbo dicere hic quid uis licet.
Ag. Neque hercle uero serio, scin quomodo
Ita me dij amabunt, uin bona dicam fide,
Quod hic inter nos liceat, ita me Iuppiter,
Scin quam? uide tu, credin quod ego fabuler?
Mi. Si nequeo facere, ut abeas, ego met abire uolo.
Nam isti quidem hercle orationi Oedippo opus oedipu[s]
Est coniectore, qui Sphyngi interpres fuit.
Ag. Illic hinc iratus abijt, nunc mihi cautio est.
Ne mea ipse culpa meo amori obiexim moram.

Ibo atq; arcessam testeis, quando amor iubet
Herum me obedientem esse seruo liberum.

ACTVS SECVNDVS.

Lycus leno. Anthemonides miles.

I illum infelicitent omnes, qui post hunc diem
d Leno ullam Veneri unquam immolarit hostiam.
Qui'ue ullum thuris granum sacrificauerit.
Nam ego hodie infelix dis meis iratissumis
Sexagenos immolaui, nec potui tamen
Propiciatam Venerem facere, uti esset mihi.
Quoniam litare nequeo, abij illinc illico
Iratus, uetuiq; exta prosecarier.
Neq; ea aspicere uolui, quoniam non bona
Haruspex dixit, deam esse indignam credidi.
Eo pacto auaræ Veneri pulchre adij manum,
Quando id quod sat erat, satis habere noluit.
Ego pausam feci, sic ago, sic me decet.
Ego faxo posthac, Di deæq; cæteri
Contemptiores mage erunt, atq; auidi minus,
Cum scibunt Veneri ut adierit leno manum.
Condigne haruspex, non homo trioboli,
Omnibus in extis aiebat portendi mihi
Malum, damnum'q;, & deos esse iratos mihi.
Quid ei diuini, aut humani? quis crederet,
Mina mihi argenti dono post illa data est.
Sed quæso ubi nam illic restitit miles, modo
Qui hanc mihi donauit, quem ego uocaui ad prandium?
Sed eccum incedit Anthemonides. An. ita ut occœpi dicere
Lenulæ de illac pugna pẽtethronica, qua sexaginta hominũ uno die
Euolaticorum manibus occidi meis.
Ly. Euolaticorum hominum? An. ita dico quidem.
Ly. An obsecro usquam sunt homines uolatici?
An. Fuere, uerum ego interfeci. Ly. quomodo
potuisti? An. dicam, uiscum legioni dedi,
Fundas'q;, eos posternebam, ut folia far fari.
Ly. Quoi rei. An. ne ad fundas his uiscus adhæresceret.
Ly. Perge, optume hercle periuras, qui postea?
An. In fundas infundebam grandiculos globos

Immolard. Sacrificare. Adire manũ

Ego illos uolanteis iussi funditarier.
Quid multa uerba? ut quẽq; uisco offenderant,
Tam crebri ad terram decidebant, q̃ pira.
Vt quisq; ceciderat, eum necabatur illico
Per cerebrum pinna sua, sic quasi turturem.
Ly. Si hercle istuc unquam factum est, tum me Iuppiter
Faciat, ut semper sacruficem, nec unquam litem.
An. An mihi hæc non credis? Ly. credo, ut mihi est æquom credere.
An. Age eamus intro, dum exta referuntur, uolo
Narrare tibi etiam unam pugnam. Ly. nihil moror.
An. Ausculta. Ly. non. An. hercle tuum iam elidam caput, Elidere caput.
Nisi auscultas, aut is hinc in malam crucem
Ly. In malam crucem ibo potius. An. certum'ne est tibi?
Ly. Certum. An. tum tu igitur die bono aphrodisijs
Addice tuam mihi meretricem minusculam,
Ita res diuina mihi fit, & res serias extollere.
Omneis extollo ex hoc die in alium diem.
Profecto festos habeam, decretum est mihi.
Nunc hinc eamus intro. Ly. sequere hac me. An. sequor,
In hunc diem iam tuus sum mercenarius.

ACTVS TERTIVS.

Agorastocles. Aduocati.

Ita me Di ament, tardo amico nihil est quicquam inæquius,
Præsertim homini amanti, qui q̄cquid agit, proꝑat omnia. spissigradi
Sicut ego hos duco aduocatos homines spissi gradissumos Corbita.
Tardiores multo, q̃ corbitæ sunt in tranquillo mari.
Atq; equidem hercle dedita opera amicos fugitaui senes.
Sciebam ætate tardiores, metui meo amori moram. Loripedes.
Nequicquam hos patronos mihi elegi, loripedes, tardissumos.
Qui, si ituri estis hodie, ite, aut ite hinc in malam crucem,
Sicine oportet ire amicos homini amanti operam datum? Pollinariũ cribrũ.
Nam iste quidem gradus succretu'st cribro pollinario,
Nisi cum pedicis uos condidicistis hoc grassari gradu.
Ad. Heus tu, q̃q̃ nos uidemur tibi plebei & pauperes,
Si nec recte dicis nobis diues de summo loco,
Diuitem audacter solemus mactare infortunio.
Nec tibi nos obnoxij sumus, istuc quid ames, aut oderis.

Cum argentum pro capite dedimus, nostrum dedimus, non tuum.
Liberos nos esse oportet, nos te nihili pendimus,
Ne tuo nos amori seruos esse addictos censeas.
Liberos homines per urbem modico magis par est gradu
Ire, seruile esse duco festinantem currere,
Præsertim in re populi placida, atq; interfectis hostibus,
Non decet tumultuari, sed si properabas, magis
Pridie nos te aduocatos huc duxisse oportuit.
Ne tu opinere, haud quisquam hodie nostrum curret per uias.
Cerrit
Neq; nos populus pro cerritis insectabit lapidibus.
Ag. At si ad prandium me in ædem uos dixissem ducere,
Gralator
Vinceretis ceruom cursu, uel gralatorem gradu.
Nunc uos quia mihi aduocatos dixi, & testeis adducere,
Tarditudo
Podagrosi estis, ac uicistis cochleam tarditudine.
Ad. At uero non iusta caussa est, quo curratur celeriter
Vbi bibas, edas de alieno quantum uelis usq; affatim,
Quod tu inuitus nunquam reddas domino de quo ederis?
Sed tamen quomodocunq;, q̃q̃ sumus pauperculi,
Est domi quod edimus, ne nos tam contemptim conteras.
Quicquid est pauxillulum illuc nostrum, id nobis omne intus est.
Neq; nos quenquam flagitamus, neq; nos quisquam flagitat.
Ramex.
Tua caussa nemo nostrum'st suos rupturus ramices.
Ag. Nimis iracundi estis equidem, hæc uobis dixi per iocum.
Ad. Per iocum item dictum habeto, quæ nos tibi respondimus.
Ag. Obsecro hercle opera hac celocem mihi, ne corbitam date.
At trepidate saltem, nam uos approperare haud postulo.
Ad. Siquid tu placide, ocioseq; agere uis, operam damus.
Si properas, cursores meliu'st te aduocatos ducere.
Ag. Satis rem, narraui uobis, quod uestra opera opus siet.
De lenone hoc, qui me amantem ludificatur tam diu.
Ei paratæ ut sint insidiæ de auro & de seruo meo.
Ad. Omnia istæc scimus iam nos, sibi spectatores sciant,
Horum hic nunc caussa agitur, hæc spectatorum fabula.
Hosce satius est docere, ut quando agas, quid agant, sciant.
Nos tu ne curassis, scimus rem omnem, quippe omnes simul
Didicimus tecum una ut respondere possimus tibi.
Ag. Ita profecto est, sed agite igitur, ut sciam uos scire, rem
Expedite, & mihi, quæ dudum uobis dixi, dicite.
Ad. Ita ne temptas, an sciamus nos meminisse nostra.

Quomodo trecentos philippeos Clabisco uillico
Dederis, quos deferret huc ad lenonem inimicum tuum.
Isq; se ut assimularet peregrinum esse aliunde ex alio oppido.
Vbi is detulerit, tu eò quæsitum seruum aduentes tuum
Cum pecunia. Ag. meministis memoriter, seruastis me.
Ad. Ille negabit, Milphionem quæri censebit tuum.
Adduplicabit omne furtum, leno addicetur tibi. Addici
Ad eam rem nos esse testeis uis tibi. Ag. tenetis rem.
Ad. Vix quidem hercle ita pauxilla est digitulis primoribus. Primores
Ag. Hoc cito & cursim est agendum, properate iam quantum potest.
Ad. Bene uale igitur, te aduocatos melius celereis ducere,
Tardi nos sumus. Ag. optume itis, pessume hercle dicitis,
Quin etiam deciderint uobis fœmina in talos uelim.
Ad. At ædepol nos tibi in lumbos linguam, atq; oculos in solum.
Ag. Eia haud uostrum est iracundos esse, quod dixi ioco.
Ad. Nec tuum quidem est amicis per iocum iniuste loqui.
Ag. Mittite istæc, quid uelim uos scitis. Ad. callemus probe
Lenonem periurum ut perdas, id studes. Ag. tenetis rem
Ecce opportune egrediuntur Milphio unà & uillicus
Basilicæ exornatus incedit, & fabre ad fallaciam. Fabre . ornate .

Milphio. Colabiscus uillicus. Agorastocles. Aduocati.

Am tenes præcepta i corde. Co. pulchre. Mi. uide sis calleas.
Co. i Quid opu'st uerbis, callum aprugnũ callere æque nõ sinã. Aprugnũ callu . Callere.
Mi. Fac modo ut conducta tibi sint dicta ad hanc fallaciam.
Co. Quin ædepol sum indoctior, quàm in tragœdia comici.
Mi. Probus homo es. Ag. adeam propius, adsunt testes. Mi. tot quidem
Non potuisti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.
Nam istorum nullus nefastu'st, comitiales sunt meri.
Ibi habitant, ibi eos conspicias, q̃ prætorem sæpius.
Hodie doctiores non sunt, qui lites creant, q̃ hi sunt, Creare lites .
Qui si nihil est litium, lites serunt. Ad. Di te perdant. Serere lites .
Mi. Vos quidem ego hercle commendo, quom, quiqui, tamen
Et bene & benigne facitis, quom hero amanti meo operam datis.
Sed isti iam sciunt negocij quid sit? Ag. omnem rem ordine.
Mi. Tum uos animum aduortite igitur, hunc uos lenonem Lycum
Nouistis? Ad. facile. Co. at ego pol eum qua sit facie nescio,
Eum uolo mihi hominem demonstretis. Ad. nos curabimus,

Satis præceptum. Ag. hic trecentos nummos numeratos habet.
Ad. Ergo nos inspicere oportet istuc aurum Agorastocles,
Vt sciamus quid dicamus mox pro testimonio.
Ag. Agite, inspicite, aurum est. Co. profecto spectatores comicum,
Macerato hoc pingues fiunt auro in barbaria boues.
Verũ ad hanc rẽ agundã philippeum est. Ad. ita nos assimulabimus.
Co. Sed ita assimulatote, quasi ego sim peregrinus. Ad. scilicet,
Et quasi tu nobiscum quid adueniens hodie oraueris,
Liberum ut commonstraremus tibi locum, & uoluptarium,
Vbi ames, potes, pergræcere. Mi. heu ædepol mortales malos.
Ag. Ego enim docui. Mi. qs te porro? Co. agite intro abite Agorastocles,
Ne hic uos mecum conspicetur leno, neu fallaciæ
Præpedimentum obijciatur. Mi. hic homo sapienter sapit.
Ad. Facite quod lubet. Ag. abeamus, sed uos satis dictu'st? Co. abi.
Ag. Abeo, quæso dij immortales. Co. quin abis? Ag. abeo. Mi. sapis.
Co. St, tace. Ad. quid est? Co. hæ fores fecerunt magnum flagitum
Modo. Ad. quid flagitij est? Co. crepuerunt clare. Ad. Di te perduint,
Pone nos recede. Co. fiat. Ad. nos priores ibimus.
Co. Faciunt scurræ quod consuerunt, pone sese homines locant.
Ad. Illic homo est qui egreditur leno. Co. bonu'st, nam similis malus est.
Iam nunc ego illi egredienti sanguinem exugam procul.

Lycus. Aduocati. Colabiscus.

Am istuc ego reuortar miles, conuiuas uolo
Reperire nobis commodos unà sient.
Interibi attulerint exta, atq; eadem mulieres
Iam ab re diuina credo apparebunt domi.
Sed quid huc tantum hominum incedunt? ecquid nam afferunt?
Et ille chlamydatus quisnam est, qui sequitur procul
Aetolica ueste? Ad. salutamus te Lyce,
Quanquam hanc salutem ferimus inuiti tibi,
Et quanquam bene uolumus leuiter lenonibus.
Ly. Fortunati omnes sitis, quod certe scio
Nec fore, nec per fortunam, & si saturam fieri.
Ad. Istic est thesaurus stultis in lingua situs,
Vt quæstui habeant male loqui melioribus,
Ly. Viam qui nescit, qua deueniat ad mare,
Eum oportet amnem quærere comitem sibi.

Ego male loquendi uobis nesciui uiam,
Nunc uos mihi amnes estis? uos certum est sequi.
Si benedicetis, uostra ripa uos sequar.
Si maledicetis, uostro gradiar limite.
Ad. Malo benefacere tantundem est periculum,
Quantum bono malefacere. Ly. qui uero? Ad. scies.
Malo si benefacias, id beneficium interit.
Bono si quid malefacias, ætatem expetit.
Ly. Facete dictum, sed quid istuc ad me attinet?
Ad. Quia nos honoris tui caussa huc ad te uenimus.
Quanquam bene uolumus leuiter lenonibus.
Ly. Siquid boni apportatis, habeo gratiam.
Ad. Boni de nostro tibi nec ferimus, nec damus,
Neq; pollicemur, neq; adeo uolumus datum.
Ly. Credo hercle uobis, ita uostra est benignitas,
Sed quid nunc uoltis? Ad. hunc chlamydatum quem uides,
Ei Mars iratus est. Li. capite uostro istuc quidem.
Ad. Hunc nunc Lyce ad te diripiendum adducimus
Cum præda, hic hodie incedit uenator domum,
Canes compellunt in plagas lepide Lycum.
Ly. Quis hic est? Ad. nescimus nos istum quidem qui siet,
Nisi dudum à mane ut ad portum processimus,
Atq; istum è naui nos exeuntem oneraria
Vidimus, is adijt ad nos extemplo exiens,
Salutat, respondemus. Co. Mortaleis malos,
Vt ingrediuntur docte in sycophantiam.
Ly. Quid deinde? Ad. sermonem nobiscum ibi copulat. Copulauit sermonem.
Ait se peregrinum esse huius ignarum oppidi,
Locum sibi uelle liberum præberier,
Vbi nequam faciat, nos hominem ad te adduximus. Neq̄
Tu, si te Di ament, agere tuam rem occasio est.
Ly. Ita ne ille est cupiens? Ad. aurum habet. Ly. præda hæc mea est.
Ad. Potare, amare uolt. Ly. locum lepidum dabo.
Ad. At enim clàm furtim hic esse uolt, ne qui sciant,
Ne ue arbiter sit, nam hic latro in sparta fuit,
Vt quidem ipse nobis dixit, apud regem Attalum,
Inde nunc aufugit, quoniam capitur oppidum.
Co. Nimis lepide de latrone, de sparta optume.
Ly. Di deæq; uobis multa bona dent, cum mihi

Et bene præcipitis,& bonam prædam datis.
Ad.Immo,ut ipse nobis dixit,quo accures magis,
Trecentos nummos philippeos portat præ sibi.
Ly.Rex sum,si ego illum hodie hominem ad me allexero.
Ad.Quin hic quidem tuus est.Ly.obsecro hercle hortamini
Vt deuortatur ad me in hospitium optumum.
Ad.Neq; nos hortari,neq; dehortari decet,
Hominem peregrinum,tuam rem tu ages,si sapis.
Nos tibi palumbem ad aream usq; adduximus.
Nunc te illum melius capere,si captum esse uis.
Ly.Iam ne itis? Co.quid quod uobis mandaui hospites?
Ad.Cum illoc te melius tuam rem adolescens loqui.
Illic est ad istas res probus,quas quæritas.
Co.Videre equidem uos uellem cum huic aurum darem.
Ad.Illinc procul nos istuc inspectabimus.
Co.Bonam dedistis mihi operam.Ly.it ad me lucrum.
Co.Illud quidem quorsum asinus cædit calcibus?
Ly.Blande hunc hominem compellabo,hospes hospitem
Salutat,saluom te aduenire gaudeo.
Co.Multa tibi di dent bona,quom me saluom esse uis.
Ly.Hospitium te aiunt quæritare.Co.quærito.
Ly.Ita illi dixerunt qui hinc a me abierunt modo
Te quæritare a muscis.Co.minime gentium.
Ly.Quid ita? Co.quia a muscis si mihi hospitium quærerem,
Adueniens huc irem in carcerem recta uia.
Ego id quæro hospitium,ubi ego curer mollius,
Quam regi Antiocho curari hospites solent.
Ly.Aedepol næ tibi possum illum festiuom dare.
Siquidem poteris esse pati in lepido,
In lecto lepide strato,lepidam mulierem
Complexum contrectare.Co.rectam is leno uiam.
Ly.Vbi tu Leucadio,Lesbio,Thassio,Choo,
Vetustate uino edentulo,ætatem irriges.
Ibi te replebo usq; unguentorum e Zeugmatis.
Quid multa uerba faciam? ubi tu laueris,ibi
Vt balneator faciat unguentariam.
Sed hæc latrocinantur quæ dixi ego omnia.
Co.Quid ita? Ly.quia aurum poscunt præsentarium.
Co.Quin hercle accipere tu non mauis,q̃ ego dare.

Ly. Quin ſequere me intro. Co. duc me ergo intro, adductum tenes.
Ad. Quid ſi foras euocemus huc Agoraſtoclem,
Vt ipſe teſtis ſit ſibi certiſſumus?
Heus tu qui furem captas, egredere ocyus.
Vt tu te inſpectes aurum lenoni dare.

Agoraſtocles adoleſcens & eidem.

Quid eſt? quid uoltis teſtes? Ad. ſpecta ad dexteram
q Tuus quom ſeruos aurum ipſi lenoni dabit.
Co. Age accipe hoc ſis, hic ſunt numerati aurei
Trecenti nummi, qui uocantur philippei.
Hinc me procura, propera, hoſce abſumi uolo. Ly. ædepol feciſti prodigium promum tibi.
Age eamus intro. Co. te ſequor. Ly. age age ambula.
Ibiq; reliqua alia unà fabulabimur.
Co. Equidem narrabo tibi res ſpartiaticas.
Ly. Quin ſequere me ergo. Co. abduc intro addictum tenes.
Ag. Quid nunc mihi authores eſtis? Ad. ut frugi ſies.
Ag. Quid ſi animus eſſe non ſinit? Ad. eſto ut ſinit.
Ag. Vidiſtis, leno cum aurum accepit? Ad uidimus.
Ag. Eum, uos eſſe meum ſeruom ſcitis? Ad ſcimus.
Ag. Rem aduorſus populi leges eſſe? Ad ſciuimus.
Ag. Hem iſtæc uolo ergo uos commeminiſſe omnia,
Mox ad prætorem quom uſus ueniet. Ad. meminimus.
Ag. Quid ſi recenti re ædeis pultem? Ad. cenſeo.
Ag. Si pultem, non recludet. Ad. pede frangito.
Ag. Si exierit leno, cenſetis hominem interrogem,
Meus ſeruos ſi ad eum uenerit, nec ne?
Ad. Cum auri ducentis nummis philippis quippini.
Ibi extemplo leno errabit. Ag. qua de re? Ad rogas? quia centum
Nummis minus dicetur. Ag. bene putatis
Alium cenſebit quæritari. Ag. ſcilicet.
Extemplo denegabit, iuratus quidem.
Homo furti ſe adſtringet. Ag. haud dubium id quidem,
Quantumcunq; ad eum erit delatum. Ad. quippini?
Ag. Dieſpter uos perduit. Ad. te quippini?
Ag. Ibo, & pultabo ianuam. Ad. ita quippini?

Ag. Tacendi tempus est, nam crepuerunt fores.
Foras egreditur, uidete lenonem Lycum.
Adeste quæso. Ad. quippini, quin si uoles,
Operire capita ne nos leno uiderit.
Quando illi malæ rei ante fuimus illices.

Illices.

Lycus leno. Agorastocles. Aduocati.

Vspendant omnes nunc iam sese haruspices.
s Quid ego illis posthac quod loquantur creduam.
Qui in re diuina dudum dicebant mihi
Malum damnumq; maxumum portendier.
Iis explicaui meam rem post illa lucro.
Ag. Saluos sis leno. Ly. Di te ament Agorastocles.
Ag. Magis me benigne nunc salutas, q̃ antidhac.
Ly. Tranquillitas euenit quasi naui in mari.
Vtcunq; est uentus, exin uelum uortitur.
Ag. Valeant apud te quos uolo, atq; haud te uolo.
Ly. Valeant ut postulatum est, uerum non tibi,
Ag. Mittit ad me si audies hodie Adelphasium tuam
Die festo, celebri, nobiliq; aphrodisijs.
Ly. Calidum prandidisti prandium hodie, dic mihi?
Ag. Quid iam? Ly. quia hoc nunc frigefactas cum rogas?
Ag. Hoc agesis leno seruom esse audiui meum
Apud te. Ly. apud me, nunquam factum reperies.
Ag. Mentire, nam ad te uenit, aurumq; attulit.
Ita mihi renuntiatum est, quibus credo satis.
Ly. Malus es, captatum me aduenis cum testibus,
Tuorum apud me nemo, nec quicquam tui.
Ag. Mementote illuc aduocati. Ad. meminimus.
Ly. Ha ha he, iam teneo quid sit, perspexi modo.
Hi qui illum dudum conciliauerunt mihi
Peregrinum Spartanum, id nunc hisce credo auditum,
Me esse hos trecentos philippos facturum lucri.
Nunc hunc, inimicum quia esse sciuerunt meum,
Adlegauerunt, suum qui seruom diceret
Cum auro esse apud me, composita est fallacia,
Vt eo me priuent, atq; inter se diuidant,
Lupo agnum eripere postulant, nugas agunt.

Ag. Negas'ne

Ag. Negas ne apud te esse aurum, nec seruom meum?
Ly. Nego, & negando siquid refert, aio.
Ad. Peristi leno, nam iste est huius uillicus,
Quem tibi nos esse Spartiatem diximus,
Qui ad te trecentos modo philippos detulit.
Idq; adeo in istoc aurum inest marsupio.
Ly. Vae uostrae aetati. Ad. id quidem in mundo nunc est tuae.
Ag. Age omitte actutum furcifer marsupium,
Manifesto fur es, mihi quaeso hercle operam date,
Dum me uideatis seruom ab hoc abducere.
Ly. Nunc pol ego peri certo, haud arbitrario.
Consulto hoc factum est mihi, ut insidiae fierent.
Sed quid ego dubito fugere hinc in malam crucem,
Priusq̃ obtorto collo ad praetorem trahor.
He heu q̃ ego nunc habui hariolos haruspices?
Qui siquid boni promittunt, pro spisso euenit.
Id quod mali promittunt, praesentarium est.
Nunc ibo, amicos consulam, quo me modo
Suspendere aequom censeant potissumum.

Agorastocles. Colabiscus. Aduocati.

Ge tu progredere, ut testes uideant te ire istinc foras.
Est ne hic seruos meus? Co. summe hercle uero Agorastocles.
Ag. Quid nũc scelleste leno? Ad. abscessit q̃ cum litigas.
Ag. Vtinã hinc abierit in malã crucem. Ad. ita nos uelle aequom est.
Ag. Cras subscribam homini dicam. Co. nunqd me uis caeterum.
An abscedam hinc. Ag. abscedas, sumas ornatum tuum?
Co. Non sum nequicq̃ miles factus, paululum
Praedae intus feci, dum lenonis familia
Dormitat, extis sum satur factus probe,
Abscedam hinc intro. Ag. factum a uobis comiter,
Bonam dedistis aduocati operam mihi.
Cras mane quaeso in comitio estote obuiam,
Tu sequere me intro, uos ualete. Ad. & tu uale.
Iniuriam illic insignite postulat.
Nostro sibi seruire nos censet cibo.
Verum ita sunt omnes isti nostri diuites.
Siquid beneficias, leuior pluma est gratia.
Siquid peccatum'st, plumbeas iras gerunt.

Domos abeamus nostras sultis, nunc iam,
Quando id, quod iræ operam dedimus, impetrauimus,
Vt perderemus corruptorem ciuium.

ACTVS QVARTVS.

Milphio seruos.

Xpecto quo pacto meæ technæ processuræ sient.
Studeo lenonem pdere hunc, ut meũ herũ miserũ macerat.
Is autem porro uerberat me, incursat pugnis, calcibus.
Seruire amanti miseria est, præsertim qui, quod amat, caret.
At at è fano recipere uideo se Syncerastum Veneris
Lenonis seruom, quid habeat sermonis auscultauero.

Syncerastus. Milphio, serui duo.

Atis spectatum est, deos atq; homines eius gratiam
Neglegere, quoi homini herus est cõsimilis, uelut ego habeo.
Neq; periurior, neq; peior alter usq̃ est gentium,
Quàm herus meus est, neq; tam luteus, neq; tam cœno collitus.
Ita me Di ament, in latomijs, uel in pistrino mauelim
Agere ætatem præpeditus latera forti ferro meam,
Quam apud lenonem hunc seruitutem colere, quid illuc genu'st?
Quæ illic hominum corruptelæ fiunt? Di uostram fidem.
Quod uis genus ibi hominum uideas, quasi Acherontem ueneris,
Equitem, peditem, libertinum, furem, aut fugitiuom uelis,
Verberatum, uinctum, addictum, qui habet quod illi det modo,
Vt homo est, omnia genera hominum recipiuntur, itaq;
Totis ædibus tenebræ, latebræ, bibitur, estur quasi
In popina, haud secus tu uideas litteratas ibi epulas
Picæ signatas, nomina insunt cubitum longis litteris
Ita uinariorum habemus nostræ delectum domi.
Mi. Omnia ædepol mira sunt, ne si herus hunc hæredem facit.
Nam id quidem est illi meditatus, uerba facit emortuo,
Et adire lubet hominem, equidem nimis eum ausculto lubens.
Sy. Hæc cum hic uideo, crucior pretijs emptos maxumis,
Apud nos expeculiatos seruos fieri; sed si uideris.
Ad postremum apparet nihil, male partum, male disperit.
Mi. Proinde habet orationem, quasi ipse sit frugi bonæ,
Qui hercle ipsius ignauiorem potis est facere ignauiam.

Sy. Nunc

Sy. Nunc domum hæc ab æde Veneris refero uaſa, ubi oſtijs
Herus nequiuit Venerem ſuo propitiare feſto die.
Mi. Lepidam Venerem. Sy. nam meretrices noſtræ primis hoſtijs
Venerem placauere extemplo. Mi. o' lepidam Venerem denuo,
Sy. Nunc domum ibo. Mi. heus Syncœraſte. Sy Syncœraſtum qui uocat?
Mi. Tuus amicus. Sy. haud amice facis, quoi cum onere offers moram.
Mi. At ob hanc rem tibi reddam ubi uoles, ubi iuſſeris. Sy. habe.
Rem pactam, ſic futurum, ſi do tibi operam hanc modo.
Mi. Vt enim, ubi mihi uapulandũ eſt, tu corium ſufferas. Sy. apage.
Neſcio q̃d uiri ſis. Mi. malus ſum. Sy. tibi ſis. Mi. te uolo. Sy. at urget onus.
Mi. At tu appone, & reſpice ad me. Sy. fecero, quanq̃ haud otium eſt.
Mi. Saluos ſis Syncœraſte. Sy. o' Milphio Di omnes deæq; ament.
Mi. Quem'nam hominem? Sy. nec te Milphio, neq; herum adeo meum.
Mi. Quem ament igitur? Sy. aliquem, nam noſtrorũ nemo dignus eſt.
Mi. Lepidum eloquere. Sy. me decet. Mi quid nunc agis?
Sy. Facio quod manifeſto depræſi mœchi haud fermè ſolent.
Mi. Quid id eſt? Sy. refero uaſa ſalua. Mi. Di te & tuum herũ p̃duint.
Sy. Me non perdant, illum ut perdant facere poſſim, ſi uelim. Mi. quẽ?
Sy. Meum herũ ut p̃dant ni mihi metuã Milphio. Mi. q̃d id eſt, cedo'.
Sy. Malus es. Mi. malus sũ. Sy. male mihi eſt memoradũ, eſſe aliter decet.
Mi. Quid eſt quod male ſit, quoi id omne ſit, quod edis, q̃d ames affatim,
Neq; triobolum ullum amicæ das, & eam ductas gratis.
Sy. Dieſpiter ſic me amabit. Mi. ut quidem ædepol dignus es.
Sy. Vt ego hanc familiam interire cupio. Mi. adde operam, ſi cupis.
Sy. Sine pennis uolare haud facile'ſt, meæ alæ pennas non habent.
Mi. Noli te ædepol deuelliſſe, his duobus menſibus
Volucres tibi erunt hircinæ. Sy. i in malã rẽ. Mi. i tu, atq; herus tuus.
Sy. Verum enim qui bene eum norit, cito homo exuorti poteſt.
Mi. Quid iam? Sy. quaſi tu tacere quicq̃ potis ſis rectius.
Mi. Tacitus rem ſiſtam tibi, q̃ quod dictum eſt mulieri malæ.
Sy. Animum inducam, facile iſtuc tibi ut credam, ni te nouerim.
Mi. Audacter meo periculo. Sy. male credam, & credam tamen.
Mi Scin tu herum tuum meo hero eſſe inimicum capitalem? Sy. ſcio.
Propter amorẽ. Mi. omnẽ operã p̃dis. Sy q̃d iã? Mi. q̃a doctũ doces.
Quid ergo dubitas quin lubenter tuo hero meus
Herus quid poſſiet facere, faciat merito eius, male,
Tu autem ſiquid tu adiuuas, eo facilius facere poteſt.
Sy. At ego hoc metuo. Mi. q̃d eſt q̃d metuas? Sy. dũ hero inſidias parem,
Ne a' te perdar, ſi me herus meus eſſe locutum quoiq̃ ſciat

Mortali, continuo is me exyncerastum fecerit.
Mi. Nunq̃ ædepol mortalis quisq̃ fiet me certior,
Nisi hero meo uni indicasso, atq; ei quoq; ut non enunciet,
Id esse facinus ex te ortum. Sy. male credam, & credam tamen.
Sed hoc tu tecum tacitum habeto. Mi. fidei non melius creditur,
Loquere, locus occasioq; est libere, hic soli sumus.
Sy. Herus si tuus uolet facere frugem, meũ herũ pdet. Mi. q id potest?
Sy. Facile. Mi. fac ergo id facile noscam, ille ut possit noscere.
Sy. Quia Adelphasiũ, quã herus deamat tuus, ingenua est. Mi. quomo-
Sy. Eodem quo soror illius altera Antherastilis. (do?
Mi. Qui id credam? Sy. quia illas emit in Anactorio paruolas.
Mi. Quanti? Sy. duodeuiginti mnis de prædone siculo.
Mi. Quanti? Sy. duodeuiginti mnis. Mi. duas illas? Sy. nutricẽ earũ ter-
Et qui eas uendebat, dixit se furtiuas uendere, (tiam.
Ingenuas Carthagine aiebat esse. Mi. Di uostram fidem,
Si uera hæc sunt, nimium lepidum mihi memoras facinus,
Nam herus meus Agorastocles ibidem gnatus est,
Inde surreptus fere sexennis, post ibi qui eum surpuit
Huc deuexit, meoq; tum hero eum hic uendidit.
Is in diuitias homo adoptauit hunc, cum diem obit suum.
Sy. Omnia memoras, quo id facilius fiat, manu eas asserat
Suas popularis liberali causa. Mi. tace modo.
Profecto ad lenonem incitas rediget, si has abduxerit.
Quin prius disperibit faxo, q̃ unum calicem siuerit.
Ita paratum est. Sy. ita di faxint, ne apud lenonem hunc seruiam.
Mi. Quin hercle collibertus meus faxo eris, si Di uolent.
Sy. Ita Di faxint, num quid aliud memorare Milphio?
Mi. Valeas, beneq; ut tibi sit. Sy. pol istuc tibi, & tuo hero est in manu.
Vale, & hæc cura, clanculũ ut sint dicta. Mi. nõ dictum est, uale.
Sy. At enim nihil est, nisi dũ calet, hoc agitur. Mi. lepidus quom mones,
Et ita hoc fiet. Sy. proba materia'st, si probum adhibes fabrum.
Mi. Potin ut taceas? Sy. taceo. atq; abeo. Mi. mihi cõmoditates creas,
Illic hinc abit, Di immortales meum herum seruatum uolunt,
Et hunc disperditum lenonem, tantum instat eum exitij.
Satine, priusq̃ unum iniectum telu'st, tum instat alterum.
Ibo intro, hæc ut meo hero memorẽ, nam huc si ante ædes seuocem,
Et quæ audiuistis modo, nunc si eadem hic iterem, inscitia'st.
Hero uni potius intus ero odio, q̃ hic sim omnibus uobis,
Dij immortales per me quanta adueniet calamitas

Hodie ad

Hodie ad hunc lenonem, ſed ego nunc cur hic me morer?
Id negocium inſtitutum, non datur ceſſatio.
Nam & hoc nocte conſulendum, quod homini concreditu'ſt.
Et illud autem inſerendu'ſt conſilium uernaculum.
Verum ſi ſit qui malam rem mihi det, merito fecerit.
Nunc intro ibo. dum herus adueniat à foro, opperiar domi.

ACTVS QVINTVS.

Hanno Pœnus loquitur punice.

Ythalonim ualon uthſi corathiſima comſyth
n Chym lach chunyth mumys tyal mycthibarij imiſehi
Lipho canet hyth bynuthij ad ædin bynuthij.
Byrnarob ſyllo homalonin uby muſyrthoho
Bythlym mothyn noctothij uelechanti daſmachon
Yſſidele brim thyfel yth chylys chon, tem. liphul
Vth bynim yſdibur thinno cuth nu Agoraſtocles
Ythe maneth ihy chirſae lycoth ſith naſo
Bynni id chil luhili gubulin laſibit thym
Bodyalyt herayn nyn nuys lym moncoth luſim
Exanolim uolanus ſucurratim miſti atticum eſſe
Concubitum à bello cutim beant lalacant chona enus es
Huiec ſilic paneſſe athidamaſcon alē induberte felono buthume
Celtum comucro lueni, at enim auoſo uber hent hyach ariſtoclem
Et te ſe anechc naſoctelia elicos alemus duberter mi comps ueſpti
Aodeanec lictor bodes iuſſum limnimcolus.
Deos deaſq; ueneror, qui hanc urbem colunt, ut quod de mea re
Huc ueniri te uenerim, meaſq; ut gnatas & mei fratris filium
Reperirem, eſiritis, Di uoſtram fidem, quæ mihi ſurreptæ ſunt.
Et fratris filium, qui mihi ante hac hoſpes Antidamas fuit.
Eum feciſſe aiunt, ſibi quod faciundum fuit, eius filium
Hic prædicant eſſe Agoraſtoclem, Deum hoſpitalem ac teſſaram Deus hospitalis & Tessera
Mecum fero, in hiſce habitare monſtratu'ſt regionibus.
Hos percunctabor, qui huc egrediuntur foras.

Agoraſtocles. Milphio. Pœnus.

In tu tibi dixiſſe Syncerastum Milphio,
a Has eſſe ingenuas ambas ſurrupticias
Carthaginienſeis? Mi. aio, &, ſi frugi eſſe uis,

Eas liberali iam adseres causa manu.
Nam tuum flagitiu'st, tuas populareis te pati
Seruire ante oculos, domi quæ fuerunt liberæ.
Pœ. Proh di immortales obsecro uostram fidem,
Horum profecto certa est hominum oratio,
Quam orationem hanc aures dulces deuorant.
Vt mihi absterserunt omnem sorditudinem.
Ag. Si ad eam rem testeis habeam, faciam quod iubes.
Mi. Quin tu mihi testis? quin tu insistis fortiter.
Aliqua fortuna fuerit adiutrix tibi.
" Ag. Incipere multo est, q̃ impetrare, facilius.
Mi. Sed quænam illæc auis est, quæ huc cum tunicis aduenit?
Ag. Num nam it à balineis circunductus pallio?
Facies quidem ædepol ingenua est.
Mi. Seruos quidem ædepol, antiquosq; mores habet.
Ag. Qui scis? Mi. uiden homini sarcinatos consequi?
Atq; ut opinor digitos in manibus non habent.
Ag. Quid iam? Mi. quia incedunt cum annulatis auribus.
Adibo, atq; hosce appellabo punice,
Si respondebunt, punice pergam loqui,
Si non, tum ad horum mores linguam diuortero.
Quid ais tu, ecquid adhuc commeministi punice?
Ag. Nihil ædepol, nam qui scire potui dic mihi,
Qui illinc sexennis perierim Carthagine?
Pœ. Proh dij immortales ut q̃plurimi ad hunc modum
Periere pueri liberi Carthagine?
Mi. Quid ais tu? Ag. quid uis? Mi. uin ut appellem hunc punice?
Ag. An scis? Mi. quin nullus est me Pœnus punior.
Ag. Adi atq; appella, quid uelit, quid uenerit,
Qui sit, quoiatis, unde sit, ne parseris.
Mi. Auo, qu iates estis, aut quo ex oppido?
Pœ. Hanno muthum balle beccha edre anech.
Ag. Quid ait? Mi. Hannonem sese ait Carthagine
Carthaginensem muthum Ballis filium.
Pœ. Auo. Mi. salutat. Pœ. domni. Mi. doni, uolt tibi dare
Hinc nescio quid, audin pollicerier?
Ag. Saluta hunc rursus punice uerbis meis.
Mi. Auo, Hanno hic mihi tibi inquit uerbis suis.
Pœ. Me barbocca. Mi. istuc sit tibi potius, q̃ mihi.

Ag. Quid

Ag. Quid ait? Mi. miseram esse prædicat buccam sibi,
Fortasse medicos nos arbitratur. Ag. si est, nega.
Nolo ego errare hospitem. Mi. auditu rufen nuco istam.
Ag. Sic uolo profecto uera huic cuncta expedirier.
Roga nunquid opus sit? Mi. tu qui zonam non habes,
Quid in hanc uenistis urbem, aut quid nam quæritis?
Pœ. Muphursa. Ag. quid ait? Pœ. moinlec hianna. Ag. quid uenit?
Mi. Non audis? mures Africanos prædicat,
In pompā ludis uelle dare ædibus Pœ. lalech labcana ni liminicobt.
Mi. Lingulas canaleis ait se aduexisse, et nuces. (Ag, qd nūc ait?
Nunc orat operam ut des sibi, ut ea ueneant.
Ag. Mercator est. Pœ. isam. Mi. arbinā qdē. Pœ. palum erga dectha.
Ag. Milphio qd nunc ait? Mi. palas uendundas sibi mergas datas
Vt ortum fodiat, atq; ut frumentum metat,
Ad messim credo, missus hic quidem tuam.
Ag. Quid istuc ad me? Mi. certiorem esse te uolui,
Nequid furtiue clām accepisse censeas.
Pœ. Muphonnium sucoram. Mi hem caue si feceris,
Quod hic te orat. Ag. quid ait? aut quid orat? expedi.
Mi. Sub cratim ut iubeas sese supponi, atq; eo — Sub cratim necare
Lapides imponi multos, ut sese neces.
Pœ. Gunebel balsamen erasan. Ag. narra quid est?
Quid ait? Mi. non hercle nunc quidem quicq̄ scio.
Pœ. At ut scias nunc, dehinc latine iam loquar.
Seruom hercle te esse oportet, & neq̄, & malum
Hominem, peregrinum, atq; aduenam, qui irrideas.
Mi. At hercle te hominem, & sycophantam, & subdolum,
Qui huc aduenisti nos captatum magdalia.
Bisulci lingua, quasi proserpens bestia. — Bisulci lingua
Ag. Maledicta hinc aufer, linguam compescas, tace
Maledicere huic, tu temperabis, si sapis.
Meis consanguineis nolo te iniuste loqui.
Carthagini ego sum gnatus olim, ut sis sciens.
Pœ. O' mihi popularis, salue. Ag & tu ædepol quisquis es.
Et siquid opus est quæso dic, atq; impera
Popularitatis caussa. Pœ. habeo gratiam.
Verum ego hic unum hospitem habeo Antidamæ filium,
Quæso commostres, si nouisti Agorastoclem.
Ag. Ecquem adolescentem tu hic nouisti Agorastoclem?

Siquidem Antidamarchi quæris adoptaticium
Ego sum ipsus, quem tu quæris. Pœ. hem quid ego audio?
Ag. Anthidamæ gnatum me esse. Pœ. si ita est, iam tessaram
Confer si uis hospitalem, eccam attuli.
Ag. Agedum huc ostende, est par probe, nam habeo domi.
Pœ. O' mi hospes salue multum, nam mihi tuus pater,
Pater tuus ergo mihi hospes Anthidamas fuit.
Hæc mihi hospitalis olim tessara cum illo fuit.
Ag. Ergo hic apud me hospitium tibi præbebitur.
Nanq; haud repudio hospitium, neq; Carthaginem,
Vnde sum oriundus. Pœ. Di dent tibi omnes, quæ uelis.
Sed quid ais? qui potuit fieri ut Carthagini
Gnatus sis, hic autem habuisti ætolum patrem?
Ag. Surruptus sum illinc, hic me Anthidamas hospes tuus
Emit, & is post me sibi adoptauit filium.
Pœ. Demarcho item ipse fuit adoptatitius.
Sed mitto de illo nunc, ad te redeo, dic mihi,
Ecquid meministi tuum parentum nomina?
Ag. Patris atq; matris memini. Pœ. memor adum mihi
Si noui forte, aut si sunt cognati mihi.
Ag. Ampsigura mater mihi fuit. Iachon pater.
Pœ. Patrem atq; matrem uiuerent uellem tibi.
Ag. An mortui sunt? Pœ. factum, quod quidem ægre tuli.
Nam mihi sobrina Ampsigura tua mater fuit.
Pater tuus is erat frater patruelis meus.
Et is me hæredem fecit, cum suum obijt diem.
Quo me priuatum patior ægre mortuo.
Sed si ita est, ut sis Iachonis filius,
Signum esse oportet in manu læua tibi,
Ludenti puero quod momordit simia,
Ostende. Ag. inspice. Pœ. iam aperi atq; ades.
Ag. Mi patrue salue. Pœ. & tu salue mi Agorastocles.
Ag. Iterum mihi gnatus uideor, quod te repperi.
Mi. Pol istam rem uobis bene uenisse gaudeo
Et te moneri non'ne uis? Pœ sane uolo.
Mi. Paterna oportet reddi filio bona.
Aequom est habere hunc bona, quæ possedit pater.
Pœ. Haud postulo aliter, restituentur omnia.
Suam rem sibi saluam sistam, si illo' aduenerit.

Mi. Facito

Tessara hospitalis

Surruptus

Mi. Facito sis reddas, etsi hic habitabit tamen.
Pœ. Quin mea quoq; iste habebit, si quid de me fuat.
Mi. Festiuom facinus uenit mihi in mentem modo.
Pœ. Quid id est? Mi. tua est opus opera. Pœ. dic mihi quid lubet.
Profecto uteris, ut uoles, operam meam,
Quid est negocij? Mi. potin tu fieri subdolus?
Pœ. Inimico possum, amico est insipientia.
Mi. Inimicus hercle est huius. Pœ. male faxim lubens
Mi. Amat à lenone hic. Pœ. facit id sapienter puto. Amat à lenone
Mi. Leno hic habitat uicinus. Pœ. male faxim lubens.
Mi. Ei duæ puellæ sunt meretrices, seruolæ
Sorores, earum hic alteram efflictim perit,
Neq; eam incœstauit unq̃. Pœ. acerba amatio est. Incestare
Mi Hunc leno ludificatur. Pœ. suum quæstum colit.
Mi. Hic illi malam rem dare uolt. Pœ. frugi, si id facit.
Mi. Nunc hoc consilium capio, & hanc fabricam apparo
Vt te allegemus, qui filias dicas tuas
Surruptasq; esse paruulas Carthagine.
Manuq; has liberali caussa ambas asseras,
Quasi filiæ tuæ sint ambæ, intellegis?
Pœ. Intellego hercle. nam mihi item gnatæ duæ
Cum nutrice unà surruptæ sunt paruolæ.
Mi. Lepide hercle assimulas, iam in principio id mihi placet.
Pœ. Pol magis, q̃ uellem. Mi. heu hercle mortalem catum,
Malum, crudumq; & callidum, & subdolum, Crudus uir
Vt adflet, quo illud gestu faciat facilius.
Me quoq; dolis iam superat architectonem. Architectone
Pœ. Sed earum nutrix qua sit facie mihi expedi.
Mi. Statura haud magna, corpore aquilo. Pœ. atqui ipsa ea'st. Corpus aquilo
Mi. Specie uenusta, ore paruo, atq; oculis pernigris.
Pœ. Formam quidem hercle uerbis depinxisti mihi.
Mi. Vin eam uidere? Pœ. filias malo meas.
Sed i, atq; euoca illam, si eæ meæ sunt filiæ.
Si illarum est nutrix, me continuo nouerit.
Mi. Heus ecquis hic est? nunciate ut prodeat
Foras Giddeneme, est qui illam conuentam esse uolt.

Giddeneme nutrix. Hanno Pœnus. Milphio. Agorastocles. Puer.

Vis pultat? Mi. q te proximus est. Gi. quiduis? Mi. eho
q Nouistin tu illunc tunicatum hominem qui siet?
Gi. Nam quem nunc ego aspicio? proh supreme Iuppiter,
Meus herus quidem est, mearum alumnarum pater
Hanno Carthaginensis. Mi. ecce autem mala,
Præstigiator hic quidem Pœnus probus est.
Perduxit omneis ad suam sententiam.
Gi. O mi here salue Hãno isperatissume mihi, tuisq; filijs, salue atq; eho
Mirari noli, neq; me contemptarier.
Cognoscin tu Giddenemen ancillam tuam?
Pœ. Noui, sed ubi sunt meæ gnatæ? id scire expeto.
Ag. Apud ædem Veneris. Pœ. quid ibi faciunt? dic mihi.
Ag. Aphrodisia hodie Veneris est festus dies
Oratum ierunt deam, ut sibi esset propitia.
Ci. Pol, satis scio impetrarunt, quando hic hic adest.
Ag. Eho an huius sunt illæc filiæ? Gi. ita ut prædicas.
Tua pietas nobis plane auxilio fuit,
Cum huc aduenisti, atq; hodie in ipso tempore.
Nanq; hodie earum mutarentur nomina,
Facerentq; indignum genere quæstum corpore.
Pu. Haudones, illi hauon bene si illi in mustine
Gi. Me ipsi, & eneste, dum & alamna cestinum.
Ag. Quid illi locuti sunt inter se? dic mihi.
Mi. Matrem hic salutat hanc suam, hæc autem hunc filium.
Pœ. Tace atq; parce muliebri supellectili.
Muliebris supellex
Ag. Quæ ea est supellex? Pœ. clarus clamor, sine modo,
Tu abduc hos intro, & una nutricem simul
Iube hanc abire ad te. Ag. fac quod tibi imperat.
Mi. Sed quis illas tibi monstrabit? Ag. ego doctissume.
Mi. Abeo igitur. Ag. facias modo q̃ memores, mauelim
Patruo aduenienti cœna curetur uolo.
Pœ. Lachanam uos, quos. Mi. ego iam detrudam ad molas,
Codex
Inde porro ad puteum, atq; robustum codicem
Ego faxo hospitium hoc leniter laudabitis.
Ag. Audin tu patrue? dico ne dictum neges,
Tuam mihi maiorem filiam despondeas.
Pœ. Pactam rem habeto. Ag. spondes ne igitur? Pœ. spondeo.

Ag. Mihi patrue salue, nam nunc es plane meus.
Nunc demum ego cum illa fabulabor libere.
Nunc patrue si uis tuas uidere filias,
Me sequere. Pœ. iamdudum equidem cupio, & te sequor.
Ag. Quid si eamus illis obuiam? Pœ. at ne inter uias
Præbiteramus eas metuo, magne Iuppiter
Restitue certas mihi ex incertis nunc opes.
Ag. Ego quidem amores meos mecum confido fore.
Sed eccas uideo ipsas. Pœ. hæ sunt meæ filiæ.
Quantæ è quantillis, iam sunt factæ. Ag. scin quid est?
Cocleæ sunt è testa, ut se sustolli solent.
Mi. Opinor hercle hodie quod ego dixi per iocum,
Id euenturum esse & seuerum, & serium,
Vt hæ inueniantur hodie esse huius filiæ.
Ag. Pol istud quidem iam certum est, tu istos Milphio
Abduce intro, nos hasce hic præstolabimur.

Adelphasium. Antherastilis. Agorastocles.
Hanno Pœnus.

Fvit hodie operæpretiũ eius, q̃ amabilitati animũ addiceret,
Oculis epulas dare, delubrũ q̃ hodie ornatũ eo uisere uenit.
Deamaui ecastor illic ego hodie lepidissima munera meretricum
Digna diua uenustissima Venere, neq; cõtempsi eius opes hodie.
Tanta ibi copia uenustatum aderat, suo quæq; loco sita nitide,
Arabius murrhinusq; omnis odor complebat, haud
Sordere uisus est festus dies Venus, nec fanum tuum,
Tãtus ibi cliẽtarũ erat numerus, quæ ad Calidoniã uenerãt Venerẽ.
Certo enim quod qdẽ ad nos duas attinuit, præpotẽtes soror fuimus.
Neq; ab iuuentute ibi in ridiculo habitæ, quod pol soror cæteris
Omnibus factum est. An. malim istuc alijs uideatur, q̃ uti te soror
Collaudes. Ad. spero eqdẽ, et pol ego cũ ingenijs qbus sumus, atq; aliæ
Cognosco, eo sumus gnatæ genere, ut deceat à culpa esse nos
Castas. Pœ. Iuppiter q genus colis, alisq; hominũ, per quẽ uiuimus
Vitale æuum, quẽ penes spes, uitæq; sunt hominũ oium, da diẽ hũc
Sospitem quæso rebus mis agundis, & qbus annos multos carui,
Quasq; prima perdidi paruas, redde his libertatem, præmium
Inuictæ, ut eẽ sciã pietati. Ag. oĩa faciet faxo Iuppiter. (ma patrue.
Nam mihi est obnoxius, et me metuit. Pœ. tace quæso. Ag. ne lachru-

Prebiteru
Quantę è quantillis
Coclea
Amabilitas
Arabius Murrhinusq; odor

Ad. Vt uolupe'st homini mea soror, si quod agit, cluet uictoria,
Sicut hodie nos inter alias praestitimus pulchritudine.
An. Stulta soror es magis q̃ uolo, an uero pulchra uidere obsecro,
Si tibi illic non os oblitum est fuligine? Ag. o' patrue, o' patrue
Mi patruissime. Poe. quid est fratris mei gnate? quiduis? expedi.
Ag. At. n. uolo hoc agas. Poe. at. n. ago istuc. Ag. patrue mi patruissime.
Poe. Quid ẽ? Ag. ẽ lepida et lauta, ut sapit? P. igeniũ patris hẽt, q̃d sapit.
Ag. Quaeres iamdiu aedepol sapientiam tuam. Poe. ecquid
Abusa ẽ. Ag. nũc hinc sapit, hinc sentit, qcq̃d sapit meo amore sapit.
Ad. Non eo sumus genere prognatae, tametsi sumus seruae soror,
Vt deceat facere nos quicq̃, quod hominum quisq̃ irrideat.
Multa sunt mulierum uitia, sed hoc e' multis unum maximum est
Cum nimis placent, nimisq; operam dant ut placeant uiris,
Nimiae uoluptati est quod in extis nostris portentum est soror.
Quodq; haruspex de ambabus dixit. Ag. uelĩ de me aliq̃d q̃d dixerit.
Ad. Nos fore inuito domino nostro diebus paucis liberas.
Id ego nisi quid dij, aut parentes faxint, quid sperem haud scio.
Ag. Mea fiducia hercle haruspex patruelis promisit scio
Libertatẽ, q̃a me scit hanc amare. Ad. soror sequere hac. An. sequor.
Poe. Priusq̃ abeunt, si uis clama has. Ag. nisi piget consistite.
Ad. Quis reuocat? Ag. q̃ bene uolt uobis facere. Ad. facere est occasio,
Sed q̃s homo hic est? Ag. amicus uobis. Ad. q̃ q̃dẽ inimicus non est,
Bonus est hic homo. Ag. mea uoluptas. Ad. pol istũ malim, q̃ malum.
Ag. Siquidẽ amicitia est habẽda, cum hoc habendũ est. Ad. haud precor.
Ag. Multa bona uobis facere uolt. Ad. bonus bonis benefeceris.
Poe. Gaudio ero uobis. Ad. at nos aedepol uoluptati tibi.
Poe. Libertatiq;. Ad. isto pretio tuas nos facile feceris.
Ag. Patrue mi ita me Di amabunt, ut ego si sim Iuppiter,
Iam hercle ego illam uxorem ducam, & Iunonem extrudã foras.
Vt pudice uerba fecit, cogitate, & commode,
Vt modeste orationem praebuit, certo haec mea est,
Sed ut astu sum aggressus eas. Poe. lepide hercle, atq; commode,
Perge etiam, tenta, rem in pauca confer, sitiunt qui sedent.
Ag. Quid istic, quod faciundum est, cur non agimus? illius os
Volo nunc tene patrue. Poe. tu frugi si bonae es. Ag. uin ego
Hanc apprehendam? Ad. an patruus est Agorastocles tuus hic?
Ag. Iam faxo scibis, nunc ego pol te ulciscar probe.
Nam faxo mea eris sponsa. Poe. ite in ius ne moramini
Antestare me, atq; duce. Ag. ego te antestabor, postea

Hanc amabo, atq; amplexabo. sed illud quidem uolui dicere,
Im no dixi hercle quod uolebam. Poe. moramini, in ius uos uoco,
Nisi honestiu'st prehendi. Ad. quid in ius uocas nos? quid tibi
Debemus? Ag. dice illi. Ad. etiam ne meae in me latrant canes?
Ag. At tu hercle alludiato, dato mihi pro offa sauium,
Pro osse linguam obijcito, ita hanc ego canem faciam tibi oleo
Tranquilliorem. Poe. ite sultis. Ad. quid nos fecimus tibi?
Poe. Fures estis ambae. Ad. nos ne tibi? Poe. uos inq̃. Ag. atq; ego scio.
Ad. Qui id furti est? Ag. hunc rogato. Poe. quia annos multos filias
Meas caelauistis clàm me, atq; equidem ingenuas, liberas,
Summoq; genere gnatas. Ad. nunq̃ ecastor reperies
Tu istuc probrum penes nos. Ag. da pignus, ni nunc peieres,
Sauium uter utri det. Ad nihil tecum ago, abscede obsecro.
Ag. Atq; hercle mecum agendum est tibi, nam hic patruus est meus,
Pro hoc patronus sim necesse est, & praedicabo quomodo
Vos furta faciatis multa, quoq; modo huius filias
Apud uos habeatis seruas, quas ex patria liberas
Surruptas esse scitis. Ad. ubi sunt eae? aut quas obsecro
Satis iam maceratae. Poe. quin eloquar. Ag. censeo ergo patrue.
Ad. Misera timeo quid hoc negocij sit mea soror,
Ita stupida sine animo asto. Poe. aduortite animum mulieres
Primum, si id fieri possit ne indigna indignis Di darent,
Id ego euenire uellem, nunc quod boni mihi Di danunt,
Vobis, uostraeq; matri, eas Dis est aequom gratias
Nos agere sempiternas, cum nostram pietatem approbant.
Deorantq; Di immortales, uos meae estis filiae ambae,
Et hic cognatus uoster huiusce fratris filius.
Ad. Amabo num hi falso oblectant gaudio nos? Ag. at me ita
Di seruent, ut hic pater est uoster, date actutum manus.
Ad. Salue insperate nobis pater, te complecti nos sine.
Te cupite, atq; expectate. An. pater salue, ambae filiae
Sumus, amplectamur ambae. Ag. quis me amplectetur postea?
Poe. Nunc ego fortunatus, multorum annorum miserias
Nunc hac uoluptate sedo. Ad. uix hoc uidemur credere.
Poe. Qui magis credatis dicam, nam uostra nutrix primulum
Me cognouit. Ad. ubi amabo est? Poe. apud hũc est. Ag. quaeso q̃ lubet
Tam diu tenere collum, priusq̃ te mihi desponderit?
Ag. Omitto. Ad. sperate salue. Ag. omitte salutem, amplectere.
Ad. Nolo ego istuc, enicas. Ag. condamus alter alterum

Alludiare

Ergo in neruom brachialem, quibus nunc in terra meliu'st?
Ad. Eueniunt digna dignis. Pœ. tandem huic cupitum contigit.
Apella Zeusis
Ag. O' Apella, o' Zeusis pictor, cur numero estis mortui
Hinc exemplum ut pingeretis, nam alios pictores nihil moror.
Pœ. Di deæq; omnes uobis habeo merito magnas gratias
Quom hac me lætitia tanta, & tantis affecistis gaudijs,
Vt meæ gnatæ ad me redirent in potestatem meam.
Ad. Mi pater tua pietas plane` nobis auxilio fuit.
Ag. Patrue in memoriam habeas, tuam maiorem filiam
Mihi te despondisse. Pœ. memini, & dotis quid promiserim.

Anthemonides miles, & eidem.

I ego mnam non ultus fuero probe, quam lenoni dedi,
Tum profecto me sibi habeant scurræ ludificis caueis,
Etiam me ad prandium ad se adduxit ignauissimus.
Ipse abijt foras, me reliquit pro Atriensi in ædibus.
Vbi nec leno, neq; illæ redeunt, nec quod edam, quicq̃ datur
Promere, partem prandij pignus cœpi, abij foras.
Ære militari
Sic derisorem ære militari tetigero lenunculum.
Nactus est hominem, mina quem argenti circunduceret.
Sed mea amica nunc mihi irato obuiam ueniat uelim.
Morula
Iam pol ego illam pugnis totam faciam ut sit morula.
Ita replebo atritate, ut atrior multo siet,
Quam Aegiptij, aut qui cortinam ludis per circum ferunt.
An. Tenesis me arcte mea uoluptas, male ego metuo miluos.
P. V. var. l. l. III. c. xxvii.
Mala illa bestia est, ne forte me auferat pullum tuum.
Vt nequeo satis te complecti mi pater.
Ant. Ego me moror propémodum, hoc obsonare prandiũ potero mihi.
Sed quid hoc est? quid hoc? quid hoc est? qd ego uideo? quo modo?
Quid hoc est conduplicationis? quæ hæc congeminatio?
Quis hic homo est cum tunicis longis, quasi puer cauponius?
Satin ego oculis cerno? est ne illæc mea amica Antherastilis?
Et ea est certo, iampridem ego me sensi nihilipendier.
Non pudet puellam amplexari baliolum in media uia?
Iam ego hercle illum excruciandum totum carnufici dabo.
Sane` genus hoc mulierosum est tunicis demissicijs.
Sed adire certum est hanc adamatricem Aphricam.
Heus tu, tibi dico tu mulier, ecquid te pudet?

Quid tibi negocij est autem cum istoc? dic mihi.
Pœ. Adolescens salue. An. nolo, nihil ad te attinet.
Quid tibi istanc digito tactio est? Pœ. quia mihi lubet.
Ant. Lubet? Pœ. ita dico. Ant. ligula i hinc in malam crucem.
Tu ne etiam amator audes esse hallex uiri? Hallex uiri
Aut contrectare, quod mares homines amant.
Deglupta, mena, sarapis, senicinctium,
Manstruga, halagoras, aman tu autem plenior
Allij ulpica, q̃ sint Romani remiges?
Ag. Num tibi adolescens malæ, an dentes pruriunt
Qui huic es molestus? an malam rem quæritas?
Cur non adhibuisti, dum hæc loquereris, tympanum?
Nam te cinædum esse arbitror magis, q̃ uirum.
Ant. Scin q̃ cinædus sum? ite istinc serui foras
Efferte fusteis. Ag. heus tu siquid per iocum
Dixi, nolito in serium conuertere.
An. Quid tibi lubido est obsecro Anthamenides
Loqui inclementer nostro cognato, & patri?
Nam hic noster pater est, hic nos cognouit modo.
Et hunc sui fratris filium Ant. ita me Iuppiter
Bene amet, benefactum, gaudeo, & uolupe'st mihi,
Si quid lenoni huic obtigit magni mali,
Cumq; è uirtute uobis fortuna obtigit.
Ad. Credibile ecastor dicit, crede huic mi pater.
Pœ. Credo. Ag. & ego credo, sed eccum lenonem Lycum.
Bonum uirum eccum uideo se recipit domum.
Pœ. Quis hic est? Ag. utrum uis est & leno, & lycus.
Ag. In seruitute hic habuit duas filias tuas,
Et mihi hic aurifur est. Pœ. bellum hominem quem noueris.
Ag. Rapiamus in ius. Pœ. minime. Ag. quapropter? Pœ. quia
Iniuriam mulco induci satius est.

Lycus. Agorastocles. Hanno Pœnus.
Anthamenides.

Ecipitur nemo quidem mea sententia,
d Qui suis amicis narrat recte res suas.
Nam omnibus amicis meis id demum conuenit,
Vt me suspendam ne addicar Agorastocli.
Ag. Leno eamus in ius. Ly. obsecro te Agorastocles

Suspendere ut me liceat. Pœ. leno in ius te uoco.

Ly. Quid tibi mecum autem? Pœ. quia hasce affirmo liberas,
Ingenuasq; esse filias ambas meas,
Quæ sunt surreptæ cum nutrice paruolæ.
Ly. Iampridem equidem istuc sciui, & miratus fui
Neminem uenire, qui istas assereret manu.
Meæ profecto non sunt. An. leno in ius eas.
Ly. De prandio tu dicis, debetur, dabo.
Ag. Duplum pro furto mihi opus est. Ly. sume hinc quidem.
Pœ. Et mihi supplicijs multis. Ly. sume hinc quid lubet.
An. Et mihi quidem mnam argenti. Ly. sume hinc quid lubet.
Collo rem soluam iam omnibus quasi baiolus.
Nunquid recusas contra me? Ag. aduorsum quidem.
Ite igitur intro mulieres, sed patrue
Mihi tuam, ut dixisti mihi, desponde filiam.
Pœ. Haud aliter ausim. An. bene uale. Ag. & tu bene uale.
An. Leno arrabonem hoc pro mina mecum fero.
Ly. Perij hercle. Ag. immo haud multo post in ius ueneris.
Ly. Quin egomet tibi me addico, quid prætore opu'st?
Verum obsecro te, ut liceat simplum soluere.
Trecentos philippos, credo corradi potest,
Cras auctionem faciam. Ag. tantisper quidem
Vt sis apud me lignea in custodia.
Ly. Fiat. Ag. sequere intro patrue mi, ut hunc festum diem
Habeamus hilarem, huius malo, & nostro bono.
Multum ualete, multa uerba fecimus.
Malum postremo omne hoc ad lenonum redit.
Nunc quod postremum est condimentum fabulæ,
Si placuit, plausum postulat comœdia.

Agorastocles. Lycus. Anno Pœnus. Adelphasium. Antherastilis. Anthemonides.

SCENA SVPERVACANEA, Parumq; sibi constans.

Vam rem agit is miles, quoi lubet patruo meo
q Loqui inclementer? ne mirere mulieres
Quod eum sequuntur, modo cognouit filias
Suas esse has ambas. Ly. hem quod uerbum aureis meas
Tetigit? nunc perij, nam unde hæ perierunt? Ag. domo,

Carthaginenses

Carthaginenses sunt. Ly. at ego sum perditus.
Illuc ego metui semper ne cognosceret
Eas aliquis, quod nunc factum est, uæ misero mihi,
Periere opinor duodeuiginti minæ,
Qui ego hasce emi. Ag. & tu ipse periisti Lyce,
Carthaginenses sunt. Ly. at ego sum perditus.
Pœ. Quis hic est? utrum is est nouelle nouellicus
In seruitute filias habuit duas.
Ag. Et mihi aurifur est. Pœ. bellum hominem quem noueris.
Leno rapacem te esse semper credidi,
Verum etiam furacem, qui nouerunt magis.
Ly. Accedam per ego te & tua genua obsecro,
Et hunc, cognatum quem tuum esse intellego,
Quando boni estis, ut bonos facere addecet,
Facite oro ut uostro subueniatis supplici.
Iampridem equidem sciui istas esse liberas.
Et expectabam si quis eas assereret manu,
Nam meæ prorsum non sunt, tibi autem aurum tuum
Reddam, quod apud me est, & iusiurandum dabo
Me malitiose nihil fecisse Agorastocles.
Ag. Quod mihi par facere sit, inde tamen egomet consulam,
Omitte genua. Ly. mitto, si ita sententia est.
Ag. Heus tu leno. Ly. quid lenonem uis inter negocium?
Ag. Vtinam argentum mihi reddas, priusquam in neruom abducere.
Ly. Di meliora faxint. Ag. sic es, tu ideo cœnabis foris.
Aurum, argentum, collum, leno scias te debere simul.
Pœ. Quid me hac re facere deceat, egomet mecum cogito.
Si uolo hunc ulcisci, liteis sequor in alieno oppido.
Quantum audiui ingenium & mores eius quo pacto sient.
Ad. Mi pater, ne quid tibi cum istoc rei siet, maxume obsecro.
An. Ausculta soror, i, abi, diiunge inimicitias cum improbo.
Pœ. Hoc agesis leno, q̃q̃ meruisse te ut pereas, scio,
Non experiar tecum. Ag. neq; si aurum mihi reddes meum
Leno quando ex neruo emissus compingare in carcerem.
Ly. Iam autem, ut soles, ego pœnæ tibi me purgatum uolo.
Siquid dixi iratus aduorsus animi tui sententiam,
Id uti ignoscas quæso, & cum istas inuenisti filias
Ita me di ament, mihi uolupta'st. Pœ. ignosco, & credo tibi.
An. Leno tu aut amicam mihi des facito, aut auri reddas minam.

Ly. Vin tibicinam meam habere? An. nihil moror tibicinam.
Nescias utrum ei maiores, buccæ ne, an mammæ sient.
Ly. Dabo quod placeat. Ag. cura. Ly. aurum cras stateræ feram tuum.
Ag. Facito in memoria hēas. Ly. miles sequere me. An. ego uero sequor.
Ag. Quid ais patrue? quando hinc ire cogitas Carthaginem?
Nam tecum unà ire certum est. Poe. ubi primum potero, illico.
Ag. Dum auctionem facio, hic opus est aliquot ut maneas dies.
Poe. Faciam ut uis. Ag. agesis eamus, nos curemus. plaudite.

PERSA.

DRAMATIS PERSONAE.

TOXILVS	SERVOS.
SAGARISTIO	SERVOS.
SATVRIO	PARASITVS.
SOPHOCLIDISCA	LENA.
LEMNESCELENE	ANCILLA.
PAECNIVM	PVER.
PERSA	VIRGO.
DORPALVS	LENO.

ARGVMENTVM.

Rofectò domino suos amores Toxilus
Emit, atq; curat leno, ut emittat manu.
p Raptamq; ut is emat de prædone uirginem
Subornatam suadet parasiti filiam.
Atq; ita intricatum ludit potans DORPALVM.

ACTVS PRIMVS.

Toxilus. Sagaristio, serui duo.

Æruma Herculis

Vi amans egens ingressus est princeps in amoris uias,
q Superauit ærumnis suis ærumnas Herculis.
Nam cum leone, & cum excetra, cū ceruo, cū apro ætolico,
Cum auibus stymphalicis, cum Antæo deluctari mauelim,
Quàm cum amore, ita fio miser quærendo argento mutuo.
Nec quicquam, nisi non est, sciunt respondere, quos rogo.
Qui suo hero seruire uolt bene seruos seruitutem, næ
Aedepol multa illum in pectore collocare oportet suo,

Quæ

Quæ hero placere præsenti atq; absenti censeat.
Ego neq; lubenter seruio, neq; satis sum hero ex sententia.
Sed quasi lippo oculo me meus herus utitur, manum
Abstinere haud quit tamen, quin mihi imperet quin me suis
Negocijs præfulciat. Sa. quis illic est, qui contra me astat.
To. Quis hic est qui contra me astat? similis Sagaristhonis est.
Sa. Toxilus hic quidem meus est amicus. To. is est profecto. Sa. eum
Esse opinor. To. congrediar. Sa. contra aggrediar. To. o' Sagaristho,
Di ament te. Sa. o' Toxile dabunt di quæ exoptas, ut uales?
To. Vt queo. Sa. quid agitur? To. uiuitur. Sa. satin ergo ex sententia?
To. Si eueniunt quæ exopto, satis. Sa. nimis stulte amicis utere.
To. Quid iam? Sa. quia iam imperare oportet. To. mihi quidem tu iam
Eras mortuus, quia te non uisitaui. Sa. negocium
Aedepol. To. ferreum fortasse. Sa. plusculum annum fui
Præferratus apud molas tribunus uapularis. To. uetus
Iam istæc militia est tua. Sa. satin tu usq; ualuisti? To. haud probe.
Sa. Ergo ædepol palles. To. saucius factus sum in prælio
Veneris sagitta, cupido cor meum transfixit. Sa. iam
Serui hic amant. To. quid ergo faciam? dis ne aduorser? quasi
Titani cum dis belligerem, sat quibus esse non queam?
Sa. Vide modo ut meæ catapultæ tuum ne transfigant latus.
To. Basilicæ eleutheria agito. Sa. quid iam? To. quia herus peregre est.
Sa. Ain tu peregre est? To. sicubi tibi bene esse potes pati,
Veni, uiues mecum, basilico accipiere uictu. Sa. uah
Iam scapulæ pruriunt, quia te istæc audiui loqui.
To. Sed hoc me unũ excruciat. Sa. qdnã id est? To. hæc sũma ẽ, hodie mea
Amica sit ne libera, an sempiternam seruiat
Seruitutem. Sa. quid uis ergo? To. tu tibi me facere potis es
Sempiternum. Sa. quẽadmodũ? To. ut des mihi nũmos sexcẽtos, quos
Pro capite illius pendam, quos continuo reponam tibi
In hoc triduo, aut quadriduo, age sis benignus subueni.
Sa. Qua confidentia rogare tu a' me tantum audes
Argentum impudens? quin si egomet totus ueneam, uix pote est
Recipi, quod tu me rogas, nam tu aquam a' pumice nunc postulas,
Qui ipsus sitiat. To. sicine hoc te mihi facere? Sa. qd faciã? To. rogas?
Aliunde exora mutuum. Sa. tu fac idem quod me rogas.
To. Quæsiui, nusquam repperi. Sa. quæram equidem siquis mihi
Credat. To. nempe habes in mundo. Sa. si id domi esset mihi
Iam pollicerer, hoc meũ'st, ut faciam sedulo.

Reseco

To. Quicquid erit, recipe te ad me. Sa. quære tamen, ego item sedulo,
Siquid erit faxo iam ut scias. To. obsecro te, resecroq́;,
Operam da hanc mihi fidelem. Sa. ah tu nunc odio me enicas.
To. Amoris uitio non meo, tibi morologus fio.
Sa. At pol ego abs te concessero. To. iam ne abis? bene ambula.
Sed recipe te quamprimum potes. Sa. caue fuas mihi
In quæstione. To. usq; domi ero, dum excoxero lenoni malum.

Saturio parasitus.

Eterem atq; antiquom quæstum seruo, atq; obtineo,
u Et magna cura colo, nam nunquam quisquam meum
Maiorum fuit, quin parasitando pauerint
Se, pater, auos, proauos, abauos, attauos, tritauos,
Quasi mures semper edere alienum cibum.
Neq; edacitate eos quisquam poterat uincere.
Nanq; his cognomentum, duris capitonibus.
Vnde ego quæstum hunc obtineo, & maiorum locum.
Neq; quadruplari me uolo, neq; enim decet
Sine meo periculo ire aliena ereptum bona.
Neq; illi qui faciunt, mihi placent, plane loquor.
Nam reipublicæ caussa qui non id facit magis.
Quam sui quæsti, animus haud induci potest eum
Esse ciuē & fidelē, & bonum, sed legirupā qdē ni det in publicū
Dimidiū, atq; etiā in ea lege adscribier, ubi quadruplator, quēpiam
Illexit manum, tantidem ille illi rursus iniiciat manum.
Vt æqua parti prodeant ad tres uiros.
Si id fiat, næ isti faxim nusquam appareant,
Qui hic albo pariete aliena opugnant bona.
Albus paries
Sed sum ne ego stultus qui rem curo publicam,
Vbi sunt magistratus, quos curare oporteat?
Nunc huc introibo uisam hesternas reliquias.
Qui euenerint recte, nec ne, num infuerit febris.
Opertæ ne fuerint, nequis obreptauerit.
Sed aperiuntur ædes, remorandus est gradus.

Toxilus seruos. Saturio parasitus.

Mnem rem inueni, ut sua sibi pecunia
o Hodie illam faciat leno libertam suam.
Sed eccum parasitum quoius auxilio mihi

Est opus,

Est opus, simulabo quasi non uideam, ita eliciam
Verum. curate istic atq; approperate uos,
Ne mihi moræ sit quicquam, ubi ego intro aduenero.
Commisce mulsum, struthea, coluthea'q; appara.
Bene & in strutheis concaleat, & calamum inijce.
Iam pol ille hic aderit credo congerro meus.
Sa. Me dicit euge. To. lautum credo à balineis
Iam hic affuturum. Sa. ut ordine omnem rem tenet.
To. Collyræ facite ut madeant, & colliphia
Ne mihi incocta detis. Sa. rem loquitur ueram, nihil
Sunt crudæ, nisi quas madidas glutias.
Tum nisi cremore crasso socias, collyricum
Nihil est macrum, illud è nigro compellucidum.
Quasi iure se amesse, ius decet, collyricum
Nolo in uesicam quod eat, in uentrem uolo.
To. Prope me hic nescio quis loquitur. Sa. ó mi Iuppiter
Terrestris, coepulonus compellatitus.
To. O' Saturio, oportune aduenisti mihi.
Sa. Mendacium ædepol dicis, atq; haud te decet,
Nam esurio uenio, non aduenio saturio.
To. At ædes iă, nam intus uĕtris fumant focula, calefieri iussit reliqas.
Sa. Pernam quidem ius est apponi frigidam postridie. To. ita fieri iussi.
Sa. Ecquid hal legis. To. uah rogas.
Sa. Sapis multum ad genium. To. sed ecquid meministi here
Qua de re ego tecum mentionem feceram?
Sa. Memini ut murena & conger ne calefierent,
Nam nimio melius appetuntur frigida.
Sed quid cessamus prælium committere?
Dum mane est, omnes esse mortales decet.
To. Nimis penè mane'st. Sa. mane, quod tu occœperis
Negocium agere, id totum procedit diem.
To. quæso animum aduorte, hoc enim iam heri narraui tibi,
Tecum'q; oraui, ut nummos sexcentos mihi
Dares utendos mutuos. Sa. memini, & scio.
Et te me orare, & mihi non esse quod darem.
Nihili parasitus est, quoi argentum domi'st.
Lubido extemplo cœpere est conuiuium
Tuburcinari de suo, siquid domi est,
Cynicum esse egentem oportet parasitum probe.

Madidas
Crudas
Cremor
Hal
Cynicum esse

P. v. var. l. l. 1. c. xx.

Ampullam ſtrigilem, ſcaphium, ſoccos, pallium,
Marſupium habeat inibi paulum præſidij,
Qui familiarem ſuam uitam oblectet modo.
To. Iam nolo argentum, filiam utendam tuam
Mihi da. Sa. nunquam ædepol quoiq̃ etiam utendam dedi.
To. Non ad iſtoc quod tu inſimulas. Sa. quid eam uis. To. ſcies,
Quia forma lepida & liberali eſt. Sa. res ita'ſt.
To. Hic leno neq; te nouit, neq; gnatam tuam.
Sa. Me ut quiſquam norit, niſi ille qui præbet cibum?
To. Ita eſt, hoc tu mihi reperire argentum potes.
Sa. Cupio hercle. To. tum tu me ſine illam uendere.
Sa. Tun illam uendas? To. immo alium adlegauero,
Qui uendat, qui eſſe ſe peregrinum prædicet.
Eſt leno iſtic, non dum ſex menſes megaribus
Huc eſt quom commigrauit. Sa. pereunt reliquiæ.
Poſterius iſtuc tamen poteſt. To. ſcin q̃ poteſt?
Nunquam hercle hodie prius hic edis, ne fruſtra ſis,
Quam te hoc facturum, quod rogo, affirmas mihi,
Atq; niſi gnatam tecum huc iam, quantum poteſt,
Adducis, exigam ego hercle te ex hac decuria.
Quid nunc? quid eſt? quin dicis quid facturus ſis?
Sa. Quæſo hercle me quoq; etiam uendas, ſi lubet,
Dum ſaturum uendas, hoc ſi facturus, face.
Faciam equidem quæ uis. To. benefacis, propera, abi domum
Præmonſtra docte, præcipe aſtu filiæ.
Quid fabuletur, ubi ſe natam prædicet.
Qui ſibi parentes fuerint, unde ſurrupta'ſt.
Sed longe ab Athenis eſſe ſe gnatam autumet.
Et ut adfleat, cum ea memoret. Sa. etiam tu taces?
Ter tanto peior ipſa eſt, q̃ illam tu eſſe uis.
To. Lepide hercle dicis, ſed ſcin quid facias? cape
Tunicam atq; Zonam, & chlamydem afferto, & cauſiam
Quam ille habeat, qui hanc lenoni huic uendat. Sa. heu probe.
To. Quaſi ſit peregrinus. Sa. laudo. To. & tuam gnatam tamen
Ornatam adduce lepide in peregrinum modum.
Sa. Sed πόθεν ornamenta? To. abs chorago ſumito,
Præbenda ædiles locauere, inde petito.
Sa. Iam faxo hic aderunt, ſed ego horum nihil ſcio.
To. Nihil hercle uero, nam ubi ego argentum accepero,

Continuo

Continuo tu illam a lenone asserito manu.
Sa. Sibi habeat, si non extemplo ab eo abduxero.
To. Abi & istuc cura. Sa. me tibi. To. ego puerum uolo.
Mittere ad amicam meam, ut habeat animum bonum
Me esse effecturum hodie, nimis longum loquor.

ACTVS SECVNDVS.

Sophoclidisca lena. Lemnesælene ancilla.

Atis fuit indoctæ, immemori, insipienti dicere toties.
s Nimis tandẽ me qdẽ pro barda, et pro rustica reor habitã
Esse abs te, q̃q̃ ego uinum bibo, at mandata nõ cõsueui simul
Bibere, uitam equidem iam satis tibi spectatam esse censueram,
Et meos mores. nã eqdẽ te iã sector q̃tum hunc annũ, quom interim
Credo, canis si in ludum iret, potuisset iam fieri, ut probe
Litteras sciret, quom interim meum ingenium fans non edidicisti,
Atq; infans, potin es, ut taceas? potin ne moneas? memini, & scio.
Et calleo, & commemini, amas pol misera, id tuus scatet animus.
Ego tibi istuc placidum ut sit, faciam. Le. ecastor miser est, qui amat.
So. Certo is qdem nihil est, q nihil amat, quid ei homini opus uita est? *Nihil est q nihil amat*
Ire decet me heræ obsequens, filia libera mea opera ocyus ut sit.
Cõueniam hunc Toxilum, eius aures quæ sunt mandata, onerabo.

Toxilus seruus. Pæcnium puer. Sophoclidisca.

Atin hæc tibi sunt plana et certa? satin hæc meministi, et te
Pæ. s Melius q̃ qui docu sti. To. ain uero uerbereũ caput? (nes?
Pæ. Aio enim uero. To. quid ergo dixi? Pæ. ego recte apud illã
Dixero. To. non ædepol scis. Pæ. da hercle pignus, ni omnia
Memini & scio. To. equidem, si scis tute quot habeas hodie *Si scis quot digitos habeas in manu*
Digitos in manu eodem pignus tecum. Pæ. audacter tibi si
Lubido est perdere To. bona pax sit potius. Pæ. tum tu igitur
Sine me ire. To. & iubeo & sino, sed ita uolo te curare, ut domi
Sis cũ ego te esse illic censeã. Pæ. faciã. To. quo ergo is nũc? Pæ. domũ
Vti domi sim, cum illic censeas. To. scelus es tu puer,
Atq; istanc ob rem ego aliquid te peculiabo. Pæ. scio.
Fidei hercle herili ut soleat opprobari impudicitia,
Nec subigi queant unquam, ut pro ea fide habeant iudicem.
To. Abi modo. Pæ. laudabis faxo. To. sed has tabellas pæcnium

Ipſi Lemneſcelenæ fac des,& quæ iuſſi nuncia.
So. Ceſſo ire ego quo miſſa ſum. Pæ. eo ego. To. i ſanè, ego domum
Ibo, face hanc rem cum cura geras, curriculo uola.
Pæ. Iſtuc marinus paſſer per circum ſolet, ille hinc abit.
Sed qs hæc eſt quæ me aduorſum incedit? So. Pæcniũ hic qdem eſt.
Pæ. Sophoclidiſca hæc peculiaris eſt eius, quo ego
Sum miſſus. So. nullus hodie eſſe hoc peior perhibetur puer,
Compellabo. Pæ. nunc commorandu'ſt mihi apud hanc obicem.
So. Pæcnium delitiæ pueri ſalue, quid agis? ut uales?
Pæ. Sophoclidiſca di me amabunt. So. quid me utrum? Pæ. neſcio.
Verum ſi ut digna es faciant, odio habeant, & faciant male.
So. Mitte male loqui. Pæ. cum ut digna es dico bene, non male loquor.
So. Quid agis? Pæ. fœminam ſceleſtam te aſtans contra contuor.
So. Certe equidem puerum peiorem, q̃ te noui neminem.
Pæ. Quid mali facio? aut quoi male dico? So. quoi pol cumq; occaſio eſt.
Pæ. Nemo homo unquã ita arbitratu'ſt. So. at pol multi eſſe ita ſciunt.
Pæ. Eia. So. eia. Pæ. tuo ex ingenio mores alienos probas.
So. Fateor profectò, me eſſe, ut decet, lenonis familiæ.
Satis iam dictum habeo, quid tu? confitere, ut te autumo?
Pæ. Fatear, ſi ita ſim. So. iã abi, uiciſti. Pæ. iã abi. So. ergo hoc mihi expedi,
Quo abis? Pæ. quo tu? So. dic tu, prior rogaui. Pæ. at poſt ſcies.
So. Eo qdẽ ego hic haud lõge. Pæ. et qdẽ ego haud lõge. So. quo ergo ſce-
Pæ. Ni ſciero prius ex te, tu ex me nunq̃ hoc, quod rogitas, ſcies. (lus?
So. Nunquam ecaſtor hodie ſcibis, prius q̃ ex te audiuero.
Pæ. Ita ne eſt? So. ita ne eſt. Pæ. mala. So. ſceleſtus. Pæ. me haud decet.
So. me quidem haud decet.
Pæ. Quid ais, certum tibi eſt cælare quo iter facias peſſuma?
So. Offirmaſti occultare quo te immittas peſſume?
Pæ. Par pari reſpondes, dicito, aut abi iam quando ita certa res,
Nihil facio ſcire, ualeas. So. aſta. Pæ. at propero. So. & pol ego.
Pæ. Ecqd hẽs? So. ecqd tu? P. nihil. So. cedò manũ ergo. P. ẽ ne hæc mãus?
So. Vbi illa altera eſt furtifica læua? Pæ. domi, eccã huc nullã attuli.
So. Habes neſcio quid. Pæ. ne me attrecta ſubigitatrix. So. ſin te amo?
Pæ. Male operã locas. So. q.? Pæ. qa enim nihil amas, cũ ingratũ amas.
So. Temperi hanc uigilare oportet formulam, atq; ætatulam,
Ne ubi capillus uerſipellis fiat, fœde ſemper ſeruias.
Tu quidem aut etiam es octoginta pondo. Pæ. at confidentia
Illa militia militatur magis, q̃ pondere.
So. Atq; ego hanc operam pdo. Pæ. quid iam? So. quia peritis prædico.
Pæ. Sed

Paſſer marinus
Peculiaris

Pæ. Sed cesso. So. mane. Pæ. molesta es. So. ero quoq;, nisi scio quo te agas.
Pæ. Ad uos. So. & pol ego ad uos. Pæ. quid eo? So. qd id ad te attinet?
Pæ. Enim non ibis nunc uicissim, nisi scio. So. odiosus es.
Pæ. Lubet, nunquam hercle istuc exterebrabis tu, ut sis prior,
Quàm ego siem. So. malitia certare tecum miseria est.
Pæ. Merx tua mala est. So. quid est, quod metuas? Pæ. istuc idem, quod tu.
So. Dic ergo. Pæ. ne hoc quoiq̃ homini dicerem, edictum est mihi
Magnopere, nec quoiq̃ homini crederem, omnes muti ut prius
Loquerentur hoc, q̃ ego. So. at tu hoc face fide credamus data.
Pæ. Noui. omnes sunt lenæ leuifidæ, neq; leuius tippulæ
Pondus est, q̃ fides lenonia. So. dic amabo. Pæ. nolo ames.
So. Facile impetras, tecum habeto. Pæ. & tu hoc taceto. So. tacitum erit.
Pæ. Cælabitur. So. Toxilo has fero tabellas tuo hero. Pæ. abi.
Ecillum domi, & hanc ego ad Lēnescælenem tuam heram abietem
Obsignatam. So. quid istic scriptum? Pæ. iuxta tecum scio,
Nisi fortasse blanda uerba. So. abeo. Pæ. at ego abiero. So. ambula.

Sagaristio seruos.

Oui opulēto, inclyto, ope gnato, suppremo, ualido, uiripotēti,
i Opes, spes bonas, copias, cómodanti lubens uituloŕq; merito,
Quia meo amico amiciter hanc commoditatis copiam
Danunt argenti mututi, uti egenti opem afferam.
Quod ego non magis somniabam, neq; opinabar, neq; censebam.
Nam herus meus ad me iam misit, domitos boues uti sibi mercarer.
Eam fore mihi occasionem, ea nunc quasi decidit de cœlo, dedit
Argentum, nam ibi mercatum dixit esse die septimi, stultus qui hoc
Mihi daret argentum, quoius ingenium nouerat, nam hoc argentum
Alibi abutar, boues quos emerem, non erant, nunc & amico meo
Prosperabo, & genio meo multa bona faciam, diu quod bene
Erit die uno absoluam, tax tax tergo erit meo, non curo.
Nunc amico bobus domitis mea ex crumena largiar.
Nam id demū lepidum est, triparcos homines, uetulos, auidos, aridos
Bene admordere, qui alium seruo obsignant cum sale.
" Virtus est ubi occasio admonet despicere, quid faciet mihi?
Verberibus cædi iusserit, compedes imponi, uapulem.
Ne sibi me credat supplicem fore. næ illi, mihi iam nihil noui
Offerri potest, quin sim peritus, sed Toxili puerū pæcnium eaum.

Lenæ leuifidæ
Tippula
Abiet obsignata
uituloŕ
Die septimi
Tax tax

Pæcnium puer. Sagaristio seruus.

Ensum meum quod datu'st, confeci, nunc propero domum.
Sa. Mane etsi propas Pæcnium, ausculta. Pæ. emere oportet tibi,
Quē obedire uelis. Sa. asta. Pæ. exhibeas molestiā, ut opior,
Siquid debeam, qui nunc sic tam es molestus. Sa. scelerate
Etiam respicis? ego scio quid sis ætatis. Pæ. eho istuc
Maledictum impune auferes? Sa. ubi Toxilus est? Pæ. ubi illi lubet,
Neq; te consulit. Sa. etiam ne dicis, ubi sit uenefice?
Pæ. Nescio inquam, ulmitriba tu. Sa. maledicis maiori? Pæ. prior
Promeritus, perpetiare, seruam operam, linguam liberam
Herus me iussit habere. Sa. dicis ne mihi ubi sit Toxilus?
Pæ. Dico ut perpetuo pereas. Sa. cædere hodie tu restibus.
Pæ. Tua cæcule causa? non hercle si os pertuderim tibi,
Metuam morticine. Sa. uideo ego te iam incubitatus es.
Pæ. Ita sum. quid id attinet ad te? at non sum ita, ut. Sa. confidens satis.
Pæ. Sum hercle uero, nam ego me confido liberum fore.
Vt te nunquam speras. Sa. potin, ut molestus ne sies?
Pæ. Quod dicis, facere non qs. Sa. abi in malam rem. Pæ. at tu domum
Nam ibi tibi parata præsto'st. Sa. uadatur hic me. Pæ. utinam uades
Desint, in carcere ut sis. Sa. quid hoc? Pæ. quid est? Sa. etiam scelus
Male loquere. Pæ. tandem ut liceat, quom seruus sis, seruom tibi
Maledicere. Sa. ita ne? specta, quin dedero.
Pæ. Nihil, iam nihil habes. Sa. Di, deæq; te omnes perdant,
Nisi hodie, si præhendero, defigam in terram colaphis.
Pæ. Amicus sum, eueniant uolo tibi, quæ optas, at id fiat, tunc me
Defigas. te cruci ipsum propediem affigent alij. Sa. quin te Di, deæq;.
Scis quid hinc porro dicturus fuerim? nil linguæ moderari queā
Potin abeas? Pæ. abigas facile, nam umbra mea intus uapulat.
Sa. Vt istunc Di, deæq; perdant, tanquam proserpens bestia bilinguis,
Et sceleftus, hercle illum abijsse gaudeo, fores aperite, ecce autem,
Quem conuenire maxime cupiebam, egreditur foras.

Toxilus. Sagaristio. Sophoclidisca.

Aratum iam esse dicito, unde argentum sit futurum,
Iubeto habere animū bonum, dic me illā amare multum.
Vbi se alluat, ibi me alluat, quæ dixi ut nuntiares,
Satin ea tenes? So. magis calleo, q̄ aprugnum callum callet.

To. Propera abi domum. Sa. nunc huic ego graphice facetus fiam,
Subnixis alis me inferam, atque amicibor gloriose.
To. Sed quis hic ansatus ambulat. Sa. magnifice contrstabor.
To. Sagaristio hic quidem, quid agitur Sagaristio? ut ualetur?
Ecquid quod mandaui tibi est mihi in te speculæ? Sa. adito.
Videbitur, factum uola, uenito, promoueto.
To. Quid hoc quod in collo tibi tumet? Sa. uomica'st, pressare parce.
Nam ubi quis mala tetigit manu, dolores cooriuntur.
To. Quando istæc est innata tibi? Sa. hodie. To. secari iubeas.
Sa. Metuo ne immaturam secem, ne exhibeat plus negoci.
To. Inspicere morbum tuum lubet. Sa. abi, atq; caueas a cornu.
To. Quid iam? Sa. qa boues bini hic sunt in crumena. To. emitte sodes
Ne enicet fames, inire pastum. Sa. enim metuo, ne possim
In bubilem reijcere, ne uagentur. To. ego reijciam.
Sa. Habe animum bonũ, creditur, cõmodabo, sequere hac sis. argentum
Hic est quod me dudum rogasti. To. quid ais? Sa. dominus boues me
Mercatum Eretriam misit, nunc mihi Eretria hæc tua domus.
To. Nimis tu facete loquere, atq; tibi ego omne argentum actutum
Incolume redigam, nam omnes sycophantias instruxi
Quo pacto ab lenone auferam hoc argentum. Sa. tanto melior.
To. Et mulier ut sit libera, atq; ipse ultro det argentum.
Sed sequere me, ad eam rem usus est tua mihi opera. Sa. utere ut uis.

ACTVS TERTIVS.

Saturio parasitus. Persa. Virgo.

q Væ res bene uortant mihi, & tibi, & uentri meo,
Perennitatisq; adeo huic perpetuo cibo
Vt mihi supersit, suppetat, superstitet.
Sequere hac mea gnata mecum Dis uolentibus,
Quoi opera detur scis, tenes, intelligis.
Communicaui tecum consilia mea.
Ea causa ad hoc exemplum te exornaui ego,
Venibis tu hodie Virgo. Vi. amabo mi pater,
Quanquam libenter escis alienis studes,
Tu ne uentris causa filiam uendis tuam?
Pa. Mirum quin regis Philippi causa, aut Attali
Te potius uendam, q̃ mea, quæ sis mea.
Vi. Vtrum tu pro ancilla me habes, an pro filia?

Subnixis alis

Pa. Vtrum hercle magis in uentris rem uidebitur.
Meum opinor imperiu'st in te, non in me tibi'st.
Vi. Tua istæc potestas est pater, ueruntamen
Quanquam res nostræ sunt pater pauperculæ,
Modicæ, & modestæ, meliu'st tamen ita uiuere.
Nam ubi ad paupertatem accessit infamia,
Grauior paupertas fit, fides sublestior.
Pa. Enimuero odiosa es. Vi. non sum, neq; me esse arbitror
Cum praua natura esse te percipio pater.
Nam inimici famam non ita ut nata est, ferunt.
Pa. Ferant eantq; in maxumam malam crucem.
Non ego inimicitias omneis pluris æstumo,
Quàm mensa inanis si nunc apponatur mihi.
De uita infamie
Vi. Pater, hominum immortaleis est infamia
Etiam tum uiuit, cum esse credas mortuam.
Pa. Quid metuis, ne te uendam? Vi. non metuo pater,
Verum insimulari nolo. Pa. at nequicquam ne uis.
Meo modo istud potius fiet, q̃ tuo
Fiat, quæ hæ res sunt? Vi. cogita hoc uerbum pater,
Herus si minatus est malum seruo suo,
Tametsi id futurum non est, ubi captu'st flagrum,
Dum tunicas ponit, quanta afficitur miseria.
Ego nunc quod non futuru'st, formido tamen.
Pa. Virgo, atq; mulier nulla erit, quin sit mala,
Quæ præter sapiet, q̃ placet parentibus.
Vi. Virgo, atq; mulier nulla erit, quin sit mala,
Quæ reticet, siquid fieri peruorse uidet.
Pa. Malo cauere meliu'st te. Vi. at si non licet
Cauere, quid agam? nam ego tibi cautum uolo.
Pa. Malus ne ego sum? Vi. non es, neq; me dignu'st dicere,
Verum ei rei operam do, ne alij dicant, quibus licet.
Pa. Dicat quod quisque uolt, ego de hac sententia
Non demouebor. Vi. at meo si liceat modo,
Sapienter potius faciam, q̃ stulte. Pa. lubet
Lubere per me tibi? Vi. licere intellego,
Verum libere, haud liceat, si lubeat mihi.
Pa. Futuran es dicto obediens, an non patri?
Vi. Futura. Pa. scis nam tibi quæ præcepi omnia,
Et id, ut surrepta fueris? Vi. docte calleo.

Pa. Et qui parentes fuerint? Vi. habeo in memoria.
Necessitate me mala ut fiam facis.
Verum uideto, me ubi uoles nuptum dare,
Ne hæc fama faciat repudiosas nuptias.
Pa. Tace stulta, non tu nunc hominum mores uides?
Quoiusmodi hic cum mala fama facile nubitur.
Dum dos sit, nullum uitium uitio uortitur.
Vi. Ergo istuc facito ut ueniat in mentem tibi
Me esse indotatam. Pa. cauesis tu istuc dixeris,
Pol deûm uirtute, dicam & maiorum meûm
Ne te indotatam dicas, quoi dos sit domi.
Librorum enim ecce illum plenum sorracum habeo.
Si hoc accurassis lepide, quoi rei operam damus.
Dabuntur dotis inde sexcenti tibi
Longi, atq; Attici omnes, nullum siculum acceperis.
Cum hac dote poteras uel mendico nubere.
Vi. Quin tu me dicis, si quo ducturus pater,
Vel tu me uende, uel face quod tibi lubet.
Pa. Bonum æquomq; oras, sequere hac. Vi. dicto sum audiens.

Dorpalus leno.

q Vid nam esse acturum hunc dicam uicinum meum,
Qui mihi iuratus est sese hodie argentum dare?
Quod si non dederit, atque hic dies præterierit,
Ego argentum, ille iusiurandum amiserit.
Sed ibi concrepuit foris, quisnam egreditur foras?

Toxilus seruos. Dorpalus leno.

Do. c Vrate istuc intus, iam ego me recipiam domum.
Toxile, quid agitur? To. eho lutum lenonium
Commistum, eho tu sterquilinium publicum.
Impure, inhoneste, iniure, illex, labes populi,
Pecuniarum accipiter, auide, atq; inuide,
Procax, rapax, trahax, trecentis uersibus
Tuas impuritias loqui nemo potest.
Accipin argentum? accipe sis argentum impudens,
Tenesis argentum, etiam tu argentum tenes?
Possum te facere ut argentum accipias lutum?

Qui nisi iurato mihi nihil ausus credere?
Do. Sine respirare me, tibi ut respondeam.
Vir summe populi, stabulum seruitricium,
Scortorum liberator, subiculum flagri,
Compedum contritor, pistrinorum ciuitas,
Perenni serue, lurco, edax, furax, fugax,
Cedosis mihi argentum, argentum inquam mihi cedò.
Quin tu mihi argentum reddis? nihil ne pudet?
Leno te argentum poscit, solita seruitus
Pro liberanda amica, ut omnes audiant.
To. Tace obsecro, hercle næ tua uox ualide ualet.
Do. Referundæ ego habeo linguam natam gratiæ.
Eodem mihi pretio sal perhibetur, quo tibi.
Nisi me hæc defendet, nunquam delinguet salem.
To. Iam omitto iratus esse, id tibi succensui,
Quia te negabas credere argentum mihi.
Do. Mirum quin tibi ego crederem, ut idem faceres mihi,
Quod partim nostri faciunt argentarij.
Vbi quid credideris, citius extemplo à foro
Fugiunt, q̃ ex porta ludis cum emissu'st lepus.
To. Cape hoc sis. Do. quin das? To. nummi sexcenti hic erunt
Probi, numerati, fac sit mulier libera,
Atq; huc continuo adduce. Do. iam faxo hic erit,
Non hercle quoi nunc hoc dem spectandum scio.
To. Fortasse metuis? iam à foro argentarij
Abeunt, q̃ in cursu rotula circumuortitur.
Abi istac aduorsis angiportis ad forum.
Eadem ista hæc facito mulier adme transeat
Per hortum. Do. iam hic faxo aderit. To. ad ne propaldm.
Do. Sapienter sane. To. supplicatum cras eat.
Do. Ita hercle uero. To. dum istas reditum oportuit.

ACTVS QVARTVS.

Toxilus.

I quam rem acures sobrie, aut frugaliter,
Solet illa recte sub manus succedere.
Atq; ædepol firme ut quisq; rem accurat suam.
Sic ei procedit, post principio deniq;

Si malus aut nequa'st, male res uortunt, quas agit.
Sin autem frugi'st, eueniunt frugaliter.
Hanc ego rem exorsus sum facete & callide.
Igitur prouentura bene confido mihi.
Nunc ego lenonem ita hodie intricatum dabo,
Vt ipsus, sese qua se expediat, nesciat.
Sagaristio heus exi, atq; educ uirginem.
Et istas tabellas, quas consignaui tibi,
Quas tu attulisti mihi ab hero meo usq; e Persia.

Sagaristio. Toxilus serui.

Vnquid moror. To. euge euge exornatus basilice.
n Tiara ornatum lepide condecora tuum.
Tum hanc hospitam autem, trepidula ut graphice decet.
Sed satin estis meditati? Sa. tragici & comici
Nunquam aeque sunt meditati. To. lepide hercle adiuuas.
Sa. Age illuc aspice deprocul in conspectum. To. tace.
Vbi cum lenone me uidebis colloqui,
Id aderit adeundi tempus, nunc agite uos.

Dorpalus leno. Toxilus seruus.

Voi homini Di propicij sunt, aliquid obijciunt lucri.
q Nam ego hodie compendi feci, duo panes in dies.
Ita ancilla mea quae fuit hodie nunc est sua.
Argento uicit iam hodie, alienum coenabit, nihil
Gustabit de meo, sum ne probus, sum ciuis lepidus?
Qui Atticam hodie ciuitatem maxumam
Maiorem feci, atque auxi ciui foemina,
Sed ut & ego hodie fui benignus, & multis credidi,
Sed satis a quoq; homine accepi, ita prorsum credebam omnibus
Nec metuo quibus credidi hodie, nequis abiurassit mihi.
Bonus uolo iam ex hoc die esse, quod neq; fiet, neq; fuit.
To. Hunc ego hominem hodie in transennam doctis ducam dolis,
Itaq; huic insidiae paratae sunt, probe aggrediar uirum.
Quid agis? cedo unde agis te nunc Dorpale. Do. credo tibi,
Di dent quae uelis. To. eho an iam manu emisisti mulierem?
Do. Credo aedepol, credo inquam tibi. To. iam libera est, enicas.
Do. Quin tibi me dico credere. To. dic bona fide, iam libera est.

Tiara
Sat/accipe
Abiurare
Dic bona fide

Apud Pretore manumittebat

Do. I, i ad forum ad prætorem, exquire siquidem credere nō uis mihi.
Libera inquam est, ecquid audis? To at tibi di omnes benefaciant.
Nunquam enim posthac tibi, nec tuorum quod nolis uolam.
Do. Abi, ne iura satis credo. To. ubi nunc tua libertaʼst? Do. apud te.
To. Ain apud me esse? Do. aio inq̄, apud te est inq̄. To. ita me Di ament,
Vt ob istam rem, tibi multa bona instant à me, nam est quædam
Res, quam occultabam tibi dicere, nunc eam narrauero.
Vnde tu pergrande lucrum facias, faciam ut memineris mei,
Dum uita uiuas. Do. benedictis benefacta, aures meæ
Auxilium expostulant. To. tuum promerituʼst merito ut faciam,
Et ut me scias esse facturum, tabellas tene has, pellege.
Do. Hæ q̄d ad me? To. immo ad te attinent, & tua refert, nam è Persia
Ad me allatæ modo sunt istæ à meo domino.

Haud dudu

Do. Quādo? To. haud dudū. Do. q̄d istæ narrāt? To. pcunctare ex ipsis,
Ipsæ tibi narrabunt. Do. cedò sanè mihi.
To. At clare recitato. Do. tace dum pellego. To. haud uerbum faciam.
Do. Salutem dicit Toxilo Timarchides,
Et familiæ omni, si ualetis, gaudeo,
Ego ualeo, recte & rem gero, & facio lucrum.
Neq; istò redire his octo possum mensibus.
Itaq; hic est quod me detinet negocium.
Eleusipolim Persæ cœpere urbem in Arabia,
Plenam bonarum rerum, atq; antiquom oppidum,
Ea comparatur præda, ut fiat auctio
Publicitus, ea res me domo expertem facit.
Operam atq; hospitium ego isti præhiberi uolo,
Qui tibi tabellas affert, cura quæ is uolet.
Nam is mihi honores suæ domi habuit maxumos.
Do. Quid id ad me, aut meă ad rem refert, persæ q̄d rerum gerant?
Aut quid herus tuus? To. tace stultiloque, nescis quid instet boni.

Facula lucrifica icere

Nequicquam tibi fortuna faculam lucrificam icere uolt.
Do. Quæ istæc fortuna lucrifica est? To. istas, quæ norunt, roga,
Ego tantundem scio, quantum tu, nisi quod pellegi prior.
Sed ut occœpisti, ex tabellis noscerem. Do. bene me mones,
Fac silentium. To. nunc ad illud uenies, quod refert tua.
Do. Iste qui tabellas affert, adduxit simul
Forma expetenda liberalem mulierem

Arabia penitissima

Furtiuam, abductam ex Arabia penitissuma.
Eam te uolo accurare, ut istic ueneat.

Ac suo

Ac suo periclo is emat, qui eam mercabitur.
Mancipio neq; promittet, neq; quisq̃ dabit.
Probum & numeratum argentum ut accipiat, face.
Hæc cura, & hospes cura, ut curetur, uale.
To. Quid igitur, postq̃ recitasti, quod erat cœræ creditum,
Iam mihi credis? Do. ubi nunc ille'st hospes, qui hasce attulit?
To. Iam hic credo aderit, accersi illũ mandaui. Do. nihil mihi opus est
Litibus, neq; trochis, quamobrẽ ego argentum numerem foras.
Nisi mancipio accipio, quid eo mihi opus mercimonio?
To. Tacen, an non taces? nunq̃ ego te tam esse matulam credidi.
Quid metuis? Do. metuo hercle uero, sensi ego iam compluries,
Nec mihi haud imperito eueniet, tali ut in luto hæream.
To. Nihil pericli uidetur. Do. scio istuc, sed metuo mihi.
To. Mea quidem istuc nihil refert, tua ego refero gratia,
Vt tibi recte conciliandi primo facerem copiam.
Do. Gratiam habeo, sed te de alijs, q̃ alios de te suauius
» Est fieri doctos. To. nihil pericli uidetur, ne metuas.
Nequis uero ex Arabia penitissima persequatur eam.
Iam ne illam destinas? Do. uideam modo mercimonium.
To. Aequa dicis, sed optume eccum ipse aduenit, & adducit eam
Hospes ille, qui has tabellas attulit. Do. hiccine est? To. hic est.
Do. Hæccine illa'st furtiua uirgo? To. iuxta tecum æque scio.
Nisi qui aspexi equidem, ædepol liberali'st quisquis est.
Do. Sat ædepol concinna facie. To. ut contemptim carnufex?
Taciti contemplemur formam. Do. laudo consilium tuum.

Sagaristio. Persa uirgo. Toxilus serui. Dorpalus leno.

Atin Athenæ tibi uisæ fortunatæ, atq; opiparæ?
Per. Vrbis speciem uidi, hominum mores prospexi parum.
To. Nunquid in principio cessauit uerbum docte dicere?
Do. Haud potui etiam in primo uerbo perspicere sapientiam.
Sa. Quid id, quod uidisti, ut munitum muro tibi uisu'st oppidum?
Per. Si incolæ bene sunt morati, pulchre munitum arbitror,
Perfidia, & peculatus ex urbe, & auaritia si exulant.
Quarta inuidia, quinta ambitio, sexta obtrectatio,
Septimum periurium. To. euge. Per. octaua indiligentia.
Nona iniuria, decuma quod pessumum aggressu, scelus.
Hæc nisi unde aberũt, centuplex murus rebus seruandis paru'st.
To. Quid ais tu? Do. quid uis? To. tu in illis es decem sodalibus.

Te in exilium ire hinc oportet. Do. quid iam? To. quia periurus es.
Do. Verba quidem haud indocte fecit. To. ex tuo inq̃ usu'st, eme hanc.
Do. Aedepol, q̃ cũ hãc magis cõtẽplo, magis placet. To. si hãc, emeris,
Dij immortales, nullus leno te alter erit opulentior.
Euortes homines tuo arbitratu fundis, familijs,
Cum optumis uiris rem habebis, gratiam cupient tuam,
Venient ad te comessatum. Do. at ego intromittere uereor,
Hac enim illi noctu occentabunt ostium, exurent fores.
To. Proinde tu tibi iubeas concludi ædes foribus ferreis.
Ferreas ædeis commutes, limina indas ferrea.
Ferream seram atq; annulum, ne si tu ferro parseris,
Ferreas tute tibi impingi iubeas crassas compedeis.
Do. In malum cruciatum i sane. To. eme hanc, atq; ausculta mihi.
Do. Modo sciam, q̃tum dicet. To. uin huc uocẽ? Do. ego illo' accessero.
To. Quid ais hospes? Sa. uenio, adduco hanc, ut dudum dixeram.
Nam heri in portum noctu nauis uenit, ueniri hanc uolo,
Si potest, si non potest, ire hinc uolo, quantum potest.
Do. Saluos sis adolescens. Sa. siquidem hanc uendidero pretio suo.
To. Atqui aut hoc emptore uendes pulchre, aut alio non potes.
Sa. Es ne tu huic amicus? Do. tanq̃ Di omnes, qui cœlum colunt.
To. Tum tu mihi es inimicus certus, nam generi lenonio
Nunq̃ ullus deus tam benignus fuit, qui fuerit propitius.
Sa. Hoc age, opus ne'st hac tibi empta? Do. si tibi uenisse'st opus,
Mihi quoq; empta est, si tibi subiti nihil est, tantunde'st mihi.
Sa. Indica, fac precium. Do. tua merx est, tua indicatio est.
To. Aequom hic curat. Sa. uin bene emere? Do. uin tu pulchre uẽdere?
To. Ego scio hercle utrunq; uelle. Do. age indica prognariter.
Sa. Prius dico hanc mancupio nemo tibi dabit, iam scis. Do. scio,
Indica, minimo daturus qui sis, qui duci queat?
To. Tace, nimis tu quidem hercle homo stultus es pueriliter.
Do. Quid ita? To. quia enim te ex puella prius percontari uolo,
Quæ ad rem referunt. Do. atqui hercle tu me monuisti haud male.
Vide ut ego ille doctus leno pene in foueam decidi,
Nisi adesses, q̃tum est adhibere hominem amicum, ubi quid geras.
To. Quo genere, aut qua in patria sit nata, aut quibus parentibus.
Ne temere hanc emisse dicas suasu, atq; impulsu meo.
Nisi molestum est, percontari hanc paucis hic uolt. Sa. maxume,
Suo arbitratu. To. quid stas? abi tute, atq; ipse itidem roga,
Vt tibi percontari liceat, quæ uelis, etsi mihi

Dixit

Dixit dare poteſtatem eius, ſed ego te malo tamen
Eum adire, ut ne contemnat te ille. Do. ſatis recte mones.
Hoſpes, uolo ego hanc percontari. Sa. a terra ad cœlum quid lubet. A terra ad coelu. Prou.
Do. Iube dum ea accedat huc ad me. Sa. i ſanè, ac morem illi gere.
Percontare, exquire quid uis. To. age age nunc tu impera, uide
Vt ingrediare auſpicato. Do liquidum eſt auſpicium. To. tace,
Concede ſis, iam illã ego adducã. Do. age ut rẽ eſſe in noſtram putas.
To. Sequere me, adduco hanc, ſi quid uis ex hac percontarier.
Do. Enim uolo te adeſſe. To. haud poſſum, quin huic operã dem hoſpiti,
Quoi herus iuſſit, qd hic, ſi non uolt me adeſſe uná. Sa. imo i modo.
To. Do ego tibi operã. Sa. tibi ibidem das, ubi tu tuũ amicum adiuuas,
Exquire. To. heus tu aduigila. Per. ſatis eſt dictũ, q̃q̃ ego ſerua ſum,
Scio ego officium meum, ut quæ roget uera, ut accepi, eloquar.
To. Virgo, hic homo probus eſt. Per. credo. To. nõ diu apud hũc ſeruies.
Per. Ita pol ſpero ſi parentes facient officium ſuum.
Do. Nolo ego te mirari, ſi nos ex te percontabimur
Aut patriam tuam, aut parentes. Per. cur ego id mirer mi homo?
Seruitus mihi interdixit, nequid mirer malum meum.
To. Dij iſtam perdant, ut cata eſt & callida, ut habet cor. Habet cor
Quam dicit, quod opus eſt. Do. quid nomen eſt tibi? To. nunc enim
Metuo ne peccet. Per. Lucridi nomen in patria fuit.
To. Nomen atq; omen q̃tiuis eſt pretij, quin tu hanc emis?
Nimis pauebam ne peccaret, expedit. Do. ſi te emam,
Mihi quoq; Lucridem confido fore te. To. ſi hanc emeris,
Nunq̃ hercle hunc menſem uertentem credo ſeruibit tibi.
Do. Ita uelim quidem hercle. To. optata ut conueniant operã addito.
Nihil adhuc peccauit etiam. Do. ubi tu nata es? Per. ut mihi
Mater dixit, in culina, in angulo ad læuam manum.
To. Hæc erit tibi fauſta meretrix, nata eſt in calido loco,
Vbi rerum omnium bonarum copia eſt ſæpiſſume.
Tactus eſt leno, qui rogaret, ubi nata eſſet, diceret. Tactus est leno
Lepide luſit. Do. at ego patriam te rogo quæ ſit tua.
Per. Quæ mihi ſit, niſi hæc ubi nũc ſum? Do. at ego illã quæro, quæ fuit.
Per. Omen ego pro nihilo eſſe ducto, quod fuit, quando fuit,
Tanq̃ hominem quãdo animã efflauit, qd eum quæras, qui fuit?
To. Ita me Di bene ament, ſapienter, atq; equidem miſeret tamen.
Do. Sed tamen uirgo quæ patria eſt tua? age mihi actutum expedi.
Quid taces? Per. dico eqdẽ patriã, quãdoqdẽ hic ſeruio, hæc patria'ſt.
To. Iam de iſtoc rogare omitte, non uides nolle eam loqui,

Ne suarum se miseriarum in memoriam inducas? Do. quid est?
Captus ne est pater? Per. non captus, sed quod habuit, id perdidit.
To. Hæc erit bono genere nata, nihil scit, nisi uerum loqui.
Do. Quis fuit? dic nomen. Per. quid illũ miserum memorem, qui fuit?
Nunc & illum miserum, & me miseram æquom est nominarier.
Do. Quoiusmodi is in populo habitu'st? Per. nemo quisquam acceptior.
Serui, liberiq; amabant. To. hominem miserum prædicas.
Quom ipsus prope perditus est, & beneuolenteis perdidit.
Do. Emam opinor. To. etiam opinor. Do. summo genere esse arbitror.
To. Diuitias tu ex istac facies. Do. Di ita faxint. To. eme modo.
Per. Iam hoc tibi dico, actutum ecastor meus ubi pater me sciet
Venisse huc, aderit, & me absentẽ redimet. To. qd nũc? Do. qd est?
Res fractæ To. Audin quid ait? Per. nam etsi res sunt fractæ, amici sunt tamen.
Do. Ne sic plora, libera eris actutum, si crebro cades.
Vin mea esse? Per. dum quidem ne nimis diu tua sim, uolo.
Grandes bolos dabit To. Satin, ut meminit libertatis, hæc tibi grandeis bolos dabit.
Age, siquid agis, ego ad hunc redeo, sequere, reduco hanc tibi.
Do. Adolescens uin uendere istanc? Sa. magis lubet, q̃ perdere.
Do. Tum tu pauca in uerba confer, quid datur? tanti, indica.
Sa. Faciam ita, ut te uelle uideam, ut emas, habe tibi centum mnis.
Do. Nimiu'st. Sa. octoginta. Do. nimiu'st. Sa. nummus abesse hinc nõ potest,
Quod nũc dicã. Do. qd id est ergo? eloquere actutum, atq; indica.
Sa. Tuo periculo sexaginta hæc datur argenti mnis.
Do. Toxile quid ago? To. Di deæq; te agitant irati, scelus,
Qui hãc nõ properes destinare. Do. habebo. To. heu prædatus probe.
Abi argentum effer huc, non ædepol tricentis mnis
Prouesimentis Cara'st, fecisti lucri. Sa. heus tu, etiam pro uestimentis (des
Decẽ acced ãt mnæ. Do. abscedẽt n. nõ accedẽt. To. tacesis, nõ tu illũ ui=
Quærere ansam, infectum ut faciat, abis ne, atq; argentum petis?
Do. Heus tu serua istũ. To. qn tu is intro. Do. abeo, atq; argentũ affero.

Toxilus, Sagaristio serui. Persa uirgo.

Edepol dedisti uirgo operam laudabilem,
Probam, & sapientem, & sobriam. Per. siquid bonis
Boni fit, esse idem & graue & gratum solet.
To. Audin tu Persa, ubi argentum ab hoc acceperis,
Simulato quasi eas prorsum in nauem. Sa. ne doce.
To. Per angiportum rursum te ad me recipito

Illac per

Illac per hortum. Sa. quod futurum est, prædicas.
To. At ne cum argento protinam permutes domum,
Moueo te. Sa. quod te dignu'st, me dignum esse uis.
To. Tace, parce uoci, præda progreditur foras.

Dorpalus. Toxilus. Sagaristio.

Robati hic argenti sunt sexaginta mnæ,
Duobus nummis minus est. Sa. quid ei nummi sciunt.
Do. Crumenam hãc emere, aut facere, ut remigeret domũ.
Sa. Næ non sat esses leno, id metuebas miser,
Impure, auare, ne crumenam amitteres.
To. Sine quæso quando leno'st, nihil mirum facit
Lucro faciundo. Do. ego auspicaui in hunc diem.
Nihil mihi tam parui'st, quin me id pigeat perdere.
Age accipe hoc sis, nunquid me uis cæterum?
Sa. Hanc in collum, nisi piget, nostrum impone.
Do. Fiat. To. quid tam properas? Sa. ita negotiu'st.
Mandata æque sunt, uolo deferre epistolas,
Geminum autem fratrem seruire audiui hic meum,
Eum ego ut requiram, atq; ut redimam pergere uolo.
To. Atq; ædepol tu me commonuisti, haud male
Videor uidisse hic forma persimilem tui
Eadem statura. Sa. quippe qui frater siet.
Do. Quid attinet nos scire? Sa. ausculta ergo ut scias.
Vaniloquidorus uirginisuendonides
Nugipololoquides, argentiexterebronides.
Te digniloquides, nummorum expalponides.
Quod semel arripides, nunq̃ postea eripides.
Do. Heu hercle nomen multis modis scriptu'st tuum.
Sa. Ita sunt persarum mores, longa nomina
Contortuplicata habemus, nunquid cæterum
Voltis? Do. uale. Sa. & uos, nam animus in naui'st meus.
Do. Cras ires potius, hodie hic cœnares, uale.

Toxilus. Dorpalus. Saturio. Persa.

Ostq̃ illic abijt, dicere hic quid uis licet.
Næ hic tibi dies illuxit lucrificabilis.
Nam non emisti hanc, uerum fecisti lucrum.

Do. Ille quidem iam ſcit quid negocij geſſerit,
Qui mihi furtiuam meo periculo uendidit.
Argentum accepit, abijt, qui nunc ego ſcio
An iam aſſeratur hæc manu? quo illum ſequar? — Aſſerere manu
In perſas? nugas. To. credidi gratum fore
Beneficium meum apud te. Do. immo equidem gratiam
Tibi Toxile habeo, nam ſenſi te ſedulo
Mihi dare bonam operam. To. tibin ego, immo ſerui.
Do. At at ſum oblitus intus dudum edicere,
Quæ uolui edicta adſerua hanc. To. ſalua'ſt hæc quidem.
Pe. Pater nunc ceſſat. To. quid ſi admoneam? Pe. tempus eſt.
To. Heus ſaturio, exi, nunc eſt illa occaſio,
Inimicum ulciſci. Sa. ecce me, nunquid moror?
To. Age illuc abſcede procul è conſpectu, tace,
Vbi cum lenone me uidebis colloqui,
Tum turbam facito. Sa. dictum ſapienti ſat eſt. — Turbam

Dorpalus leno. Toxilus ſeruos.

Ranſcidi loris omneis aduenieus domi,
t Ita mihi ſupellex ſqualet, atq; ædes meæ.
To. Redis tu tandem? Do. redeo. To. ne ego hodie tibi
Bonam uitam feci. Do. fateor habere gratiam. — Bonam uitam alicui facere
To. Num quippiam aliud me uis? Do. ut bene ſit tibi.
To. Pol iſtuc quidem iam ego omne uſurpabo domi.
Nam iam inclinabo me cum liberta tua.

Saturio. Dorpalus. Perſa.

Iſi ego hominẽ illum perdo. Do. perij. Sa. atq; optume
n Eccum ipſum ante ædeis. Per. Salue multum mi pater.
Sa. Salue mea gnata. Do. Perſa me peſſundedit.
Pe. Pater hic meus eſt. Do. hem quid pater? perij oppido,
Quid ego igitur ceſſo infelix lamentarier
Mnas ſexaginta? Sa. ego pol te faciam ſcelus.
Te quoq; etiam ipſum ut lamenteris. Do. occidi.
Sa. Age ambula in ius leno. Do. quid me in ius uocas?
Sa. Illic dicam apud prætorem, ſed ego in ius uoco.
Do. Non'ne anteſtaris? Sa. tuan ego cauſa carnufex — Anteſtari

Quoiq;

Quoiq̃ mortali libero aureis atteram,
Qui hic commercaris ciueis homines liberos?
Do. Sine dicam. Sa. nolo. Do. audi. Sa. sum surdus, ambula,
Sequere hac. Do. scelesta fides est uirginaria.
Sa. Sequere hac mea gnata me usq; ad prætorem. Per. sequor.

ACTVS QVINTVS.

Toxilus. Sagaristio. Lemnescelene.

Ostibus uictis, ciuibus saluis, re placida, pacibus
h Perfectis, bello extincto, re bene gesta, exercitu
Integro & præsidijs, cum bene nos iuuisti Iuppiter,
Diq; alij omnes cœlipotentes eas uobis habeo
Grates, atq; ago, quia probe sum ultus inimicum meum.
Nunc ob eam rem inter meos participes prædam diuidam,
Et participabo, ite foras, hic ego uolo ante ostium,
Et ianuam meos participes accipere bene.
Statuite hic lectulos, ponite hic quæ adsolent, hic statui uolo
Primũ aqlã mihi, unde ego omnes hilaros, ludẽteis, lætificãtes faciã;
Vt fiant, quorum opera hæc mihi facilia factu facta sunt.
Quæ uolui effieri, nam improbus est homo qui beneficium
Scit sumere, & reddere nescit. Le. Toxile mi cur ego
Sine te sum? To. cur autem tu sine me es? Le. agedum ergo accede
Ad me, atq; amplectere sis. To. ego uero oh nihil magis dulce'st.
Le. Sed amabo oculus meus quin in lectis nos actutum
Commodamus? omnia quæ tu uis ea cupio. To. mutua
Fiunt à me, age age ergo tu Sagaristio accumbe in summo.
Sa. Ego nihil hic habeo, cedo partem, quam pepigi. To. temperi.
Sa. Mihi istuc temperi, sero'st. To. age accumbe, hunc diem
Suauem meum natalem inter nos agitemus amœnum.
Date illi aquam manibus, apponite mensam, do hanc tibi
Florentem florenti, tu hic eris dictatrix nobis, age
Puere à summo septenis cyathis committe hos ludos,
Moueamus, propera. Pæcnium tarde cyathos mihi das.
Cedo sane, bene mihi uobis, meæ amicæ, optatus hic mihi
Dies datus hodie'st ab Dis, quia te liberam licet
Me amplecti. Le. tua factum opera bene omnibus nobis, hæ meæ
Manus tuæ poculum donant, ut amantem amanti decet
To. Cedo. Le. accipe. To. bene ei q̃ inuidet mihi, et ei q̃ hoc gaudio gaudet.

Dorpalus. Toxilus. Sagariſtio. Lemneſcelene.
Pæcnium.

q Vi ſunt, qui fuerunt, quiq; futuri ſunt poſthac, ego
Solus omnibus antideo facile miſerrumus hominum
Vt uiuam, perij, interij, peſſumus hic mihi dies
Hodie illuxit, corruptor, ita me Toxilus perfabricauit, atq;
Meam rem diuexauit, uehiculum argenti miſer
Eieci, amiſi, neq; quamobrem eieci, habeo, qui Perſam
Illum, atq; omnes Perſas, atq; etiam omnes perſonas male
Dij omnes perdant, ita miſerum Toxilus me hic conſtituit,
Qui ei fidem non habui argenti, eo mihi eas machinas
Molitu'ſt, quem pol ego ut non in cruciatum atq; incompedeis
Cogam, ſi uiuam, ſiquidem huc unq̃ herus eius redierit,
Quod ſpero, ſed quid ego aſpicio? hoc uide, quæ hæc fabula'ſt?
Pol hic quidem potant, aggrediar. Toxile bone uir
Salueto, & tu quoq; bona liberta. To. Dorpalus hic quidem eſt.
Sa. Quin iube adire. To. adi, ſi lubet, agite applaudamus, Dorpale
Homo lepidiſſime ſalue plurimum, locus hic tuus eſt,
Hic accumbe, ferte aquam pedibus, præben tu puere?
Do. Næ ſi me uno digito attigeris, te ad terram affligam ſcelus.
Pæ. At ego tibi hoc continuo cyatho oculum excutiam tuum.
Do. Quid ais tu crux, ſtimulorum tritor, quo modo me hodie
Verſauiſti? ut me in trichas conieciſti? quo modo
Manus addere De perſa manus addita'ſt? To. iurgium auferas hinc ſi ſapias.
Do. At bona liberta hæc ſciſti? ea me cœlaſti? Le. ſtultia'ſt,
Si quoi bene eſſe licet, eum præuorti litibus.
Poſterius iſta hæc te magis par agere'ſt. Do. uritur
Cor mihi. To. da illi cantharum, extingue ignem, ſi cor uritur,
Caput ne ardeſcat. Do. ludos me facitis, intellego.
To. Vin cinædum nouom tibi dari Pæcnium? quin lude, ut ſoles,
Babæ Quando liber locus eſt hic, hui babæ, q̃ baſilice
Te intuliſti, & facete. Pæ. decet me facetum eſſe, & hunc irridere
Lenonem lubido'ſt, quando dignu'ſt. To. perge ut cœperas.
Pæ. Hoc leno tibi. Do. peri perculit me prope. Pæ. hem ſerua rurſum.
Do. Delude, ut lubet, herus dum hinc abeſt. Pæ. uiden ut dictis tuis
Pareo? ſed quin tu meis contra dictis ſeruis item.
Atq; hoc quod tibi ſuadeo facis. Do. quid eſt id? Pæ. reſtim tibi
Cape craſſam, ac ſuſpende te. Do. caueſis me attingas, ne tibi

Hoc

Hoc scipione malum magnum dem.Pæ.te condono,utere.
To.Iamiam Pæcnium da pausam.Do.ego pol uos eradicabo.
Pæ.At te ille qui supra nos habitat , qui tibi male uolt.
Maleq; faciet dum uiuis,non hi dicunt,uerum ego.
To.Age circunfer , mulsum bibite usq; plenis cantharis.
Iamdiu factum est,postq̃ bibimus,nimis sicci sumus.
Do.Di faciant,ut id bibatis,quod uos nunq̃ transeat.
To.Nequeo leno quin tibi saltem staticulum dem,quem Hegea
Faciebat,uide uero si tibi satis placet.Pæ.uolo
Reddere quoq;,Diodorus quem olim faciebat in Ionia.
Do.Malum ego dabo uobis,nisi abitis.To.etiam mutis impudens?
Iam ego tibi,si me irritassis,Persam adducam denuo.
Do.Iam taceo,atq; tu Persa hercle es,qui me usq; admutilasti ad cutem.
To.Tace stulte,hic eius geminus est frater.Do.hiccine'st?
To.Ac geminissimus.Do.di deæq; & te,et geminum fratrem excruciët.
Sa.Qui te perdidit,ei maledicas potius,nam ego nihil
Merui.Do.at enim quod ille meruit.tibi id obsit uolo.
To.Agite sultis,hunc ludificemus,nisi indignu'st.Sa.non opu'st.
Le.At me haud par est.To.credo,quia non inconciliat,cum te emo.
Le.Attamen.To.non tamen,caue ergo sis malo,& tu sequere me.
Le.Te mihi dicto audientem esse addecet.To.nam hercle si absq; me
Fores & meo præsidio,hic faceret te prostibulam propediem.
Sed ita pars libertinorum est,nisi patrono qui aduorsus est,
Nec satis liber uidetur,nec frugi,nec honestus satis,
Ni illi officit,ni ei maledixit,ni ingratus repertus est.
Le.Pol benefacta tua me hortantur,tuo imperio paream.
To.Ego sum tibi patronus plane,qui huic pro te argentum dedi.
Hic est,hunc uolo ludificari.Le.meo ego in loco sedulo
Curabo.Do.certo illi homines mihi nescio quid mali consulunt,
Quod faciant.Sa.heus uos.To.quid ais?Sa.hiccine Dorpalus est
Leno,qui hic liberas uirgines mercatur?hiccine'st,qui fuit
Quondam fortis?Do.quæ hæc res est?hei colaphū icit,malū uobis
Dabo.To.at tibi nos dedimus,dabimusq; etiam magis.Do.hei nates
Peruellit.Pæ.licet,iamdiu enim sæpe expunctæ sunt.Do.loquere
Tu etiam frustum pueri.Le.patrone amabo i intro ad cœnam.
Do.Mea ignauia tu nunc me irrides?Le.quia næ uolo bene
Vt tibi sit.Do.nolo mihi bene esse.Le.ne sit.To.quid igitur,
Sexcenti nummi quid agunt?quas turbas danunt?Do.male.
Disperii,sciunt referre probe inimico gratiam.

To. Satis sumpsimus supplicij iam. Do fateor, uobis do manus.
To. Et post dabis sub fureis, abi igitur hinc intro in crucem.
Do. An ne hic parum feci? To. tum hisce habent conuenisse te Toxilum.
Spectatores bene ualete, leno perijt, plaudite.

RVDENS.

DRAMATIS PERSONAE.

ARCTVRVS PROLOGVS.
SCEPARIO SERVOS.
PLEVSIDIPPVS ADOLESCENS.
DAEMONES SENEX.
PALAESTRA MVLIER.
AMPELISCA MVLIER.
SACERDOS ANVS.
PISCATORES.
TRACHALIO SERVOS.
LABRAX LENO.
CHARMIDES PARASITVS.
LORARII.
GRIPVS PISCATOR.

ARGVMENTVM.

Eti piscator de mari extraxit uidulum,
Vbi erant herilis filiæ crepundia,
Dominum ad lenonem quæ surrepta uenerat.
Ea in clientelam suscepta imprudens patris
Naufragio eiecta deuenit, cognoscitur,
Suoq; amico Pleusidippo iungitur.

Arcturus Prologus.

Vi gentes omnes, mariaq;, & terras mouet,
Eius sum ciuis ciuitate cœlitum,
Ita ut uidetis, sum splendens stella, candida,
Signum quod semper tempore exoritur suo
Hic atq; in cœlo nomen ARCTVRO est mihi.
Noctu sum in cœlo clarus, atq; interdius,

Et inter mortales ambulo, & inter deos.
Et alia signa de coelo ad terram occidunt.
Qui est imperator diuom atq; hominum Iuppiter.
Is nos per genteis, alium in alia disparat,
Qui facta hominum, qui mores, pietatem, & fidem
Noscamus, ut quenq; adiuuet opulentia.
Qui falsas liteis falsis testimonijs
Petunt, quiq; in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina exscripta ad Iouem.
Quotidie ille scit, quis hic sibi quaerat malum.
Qui hic litem adipisci postulant periurio,
Mali res falsas qui impetrant apud iudicem,
Iterum ille eam rem iudicatam iudicat.
Maiore multa mulctat, q̃ litem auferunt.
Bonos in alijs tabulis exscriptos habet.
Atq; hoc in animum scelesti inducunt suum.
Iouem placare se posse omnibus hostijs.
Et operam & sumptum perdunt, atq; id ideo
Fit, quia nihil ei acceptum est a periurijs.
Supplicij facilius pius a Dis supplicans,
Quàm qui scelestus est, inueniet ueniam sibi.
Idcirco moneo uos ego haec qui estis boni.
Quiq; aetatem agitis cum pietate & cum fide,
Retinete porro post factum ut laetemini.
Nunc huc qua caussa ueni argumentum eloquar.
Primum dum huic esse nomen urbi DIPHILVS.
CYRENAS uoluit, illic habitat Daemones.
In agro atq; uilla proxuma propter mare,
Senex, qui Athenis huc exuluenit, haud malus,
Neq; is adeo propter malitiam patria caret.
Sed dum alios seruat, se impediuit, interim
Rem bene paratam comitate perdidit.
Huic olim filiola uirgo perijt paruola.
Eam de praedone uir mercatu'st pessumus.
Is eam huic Cyrenas leno aduexit uirginem.
Adolescens quidam ciuis huius atticus
Eam uidit ire e ludo fidicinio domum.
Amare occoepit, ad lenonem deuenit.
Minis triginta sibi puellam destinat.

Datq; arrabonem, & iureiurando alligat.
Is leno, ut se æquom est, flocci non fecit fidem,
Neq; quod iuratus adolescenti dixerat,
Ei erat lenoni hospes paternus siculus, senex,
Scælestus, Agrigentinus, urbis proditor.
Is illius laudare infit formam uirginis.
Et aliarum itidem, quæ eius erant mulierculæ.
Infit lenoni suadere, ut secum simul
Eat in Siciliam, ibi esse homines uoluptarios
Dicit, potesse ibi eum breui fieri diuitem.
Ibi esse quæstum maxumum meretricibus.
Persuadet, nauis clanculum conducitur.
Quicquid erat, noctu in nauim comportat domo
Leno, adolescenti, qui puellam ab eo emerat,
Ait sese Veneri uelle uotum soluere.
Id hic est phanum Veneris, & eo ad prandium
Vocauit adolescentem hunc, ipse hinc illico
Conscendit nauem, atq; auehit meretriculas.
Adolescenti alij narrant, ut res gesta sit,
Lenonemq́; abijsse, ad portum adolescens uenit.
Illorum nauis longe in altum abscesserat.
Ego quando uideo uirginem asportarier,
Tetuli ei auxilium, & lenoni exitium simul.
Increpui hybernum, & fluctus moui maritumos.
Nam ARCTVRVS signum sum omnium q̃ acerrumum.
Væhemens sum exoriens, cum occido uehementior.
Nunc ambo in saxo, leno atq; hospes is, simul
Sedent eiecti, nauis cofracta est ijs.
Illa autem uirgo, atq; altera lenonis itidem
Ancilla, timidæ desiluerunt in scapham.
Nunc eas ab saxo fluctus ad terram ferunt
Ad uillam illius, exul ubi habitat senex,
Quoius deturbauit uentus tectum, & tegulas.
Et seruos illic est eius, qui egreditur foras.
Adolescens huc iam adueniet, quem uidebitis,
Qui illam mercatu'st de lenone uirginem.
Valete, ut hostes uostri diffidant sibi.

ACTVS PRIMVS.

Scepario seruos.

P Roh Di immortales, tempestatem quoiusmodi
Neptunnus nobis nocte hac misit proxuma.
Detexit uentus uillam, quid uerbis opu'st?
Non uentus fuit, uerum Alcumenæ Euripidi
Ita omnes de tecto deturbauit tegulas.
Illustriores fecit, fenestrasq; indidit.

Alcumenæ Euripidi

Pleusidippus adolescens. Dæmones senex. Scepario seruos.

E Tuos à uostris abduxi negocijs
Neq; id processit, qua uos duxi gratia.
Neq; quiui lenonem ad portum præhendere.
Sed mea desidia spem deserere nolui.
Eo uos amici detinui diutius.
Nunc huc ad Veneris phanum uenio uisere.
Vbi rem diuinam se facturum dixerat.
Dæ. Si sapiam, hoc, quod me mactat, concinnem lutum.
Sc. Propè me hic nescio quis loquitur. Dæ. heus Scepario.
Sc. Qui nominat me? Dæ. qui pro te argentum dedit.
Sc. Quasi me tuum esse seruom dicas Dæmones?
Dæ. Luto usus multo multam terram confode.
Villam integundam intellego totam mihi,
Nam nunc pellucet ea, q̃ cribrum crebrius.
Pl. Pater salueto, amboq; adeo. Dæ. saluos sies.
Sc. Sed utrum tu uir ne, an fœmina es, qui illum patrem
Voces? Pl. uir sum equidem. Dæ. quære uir porrò patrem.
Filiolam ego unam habui, eamq; unam perdidi,
Virile sexus nunq̃ ullum habui. Pl. at Di dabunt.
Sc. Tibi quidem hercle, quisquis es, magnum malum,
Qui oratione hic nos occupatos occupes.
Pl. Isticine uos habitatis? Sc. quid tu id quæritas?
An quo furatum mox uenias uestigas loca?
Pl. Peculiosum esse decet seruom & improbum,
Quem hero præsente prætereat oratio,
Aut qui inclementer dicat homini libero.
Sc. Et impudicum, & impudentem hominem addecet
Molestum ultro aduenire ad alienam domum,

Quoi debeatur nihil. Dæ. tace Scepario,
Quid opus est adolescens? Pl. isti infortunium,
Qui præfestinet, ubi herus adsit, præloqui.
Sed nisi molestu'st, paucis percontarier
Volo ego ex te. Dæ. dabitur opera, atq; in negocio.
Sc. Quin tu in paludem is, exagitasq; harundines,
Qui pertegamus uillam, dum sudu'st. Dæ. tace,
Tu si quid opus est, dice. Pl. dic quod te rogo.
Ecquem tu hic hominem crispum, incanum, uideris,
Malum, periurum, palpatorem? Dæ. plurimos.
Nam ego propter eiusmodi uiros uiuo miser.
Pl. Hic dico, in phanum Veneris qui mulierculas
Duas secum adduxit, quiq; adornaret sibi,
Vt rem diuinam faciat, aut hodie, aut heri.
Dæ. Non hercle adolescens, iam hos dies complusculos
Quenq̃ istic uidi sacrificare neq; potest
Clam me esse, si qui sacrificant, semper petunt
Aquam hic, aut ignem, aut uascula, aut cultrum, aut ueru,
Aut aulam extarem, aut aliquid, quid uerbis opu'st?
Veneri paraui uasa, & puteum, non mihi.
Nunc interuallum iam hos dies multos fuit.
Pl. Vt uerba perhibes, me periisse prædicas.
Dæ. Mea quidem hercle caussa saluos sis licet.
Sc. Heus tu qui phana Veneris caussa circuis,
Iubere meliu'st prandium ornari domi.
Fortasse enim tu huc es uocatus ad prandium.
Ille qui te uocauit, nullus uenit. Pl. admodum.
Sc. Nullu'st periclum te hinc ire impransum domum.
Cererem te melius, q̃ Venerem sectarier.
Amorem hæc curat, triticum curat ceres.
Pl. Deludificauit me ille homo indignis modis.
Dæ. Proh Dij immortales, quid illuc est Scepario
Hominum secundum litus? Sc. ut est mea opinio,
Propter uiam illi sunt uocati ad prandium.
Dæ. Qui? Sc. quia post cœnam credo lauerunt, heri
Confracta nauis in mari est illis. Dæ. ita est.
At hercle nobis uilla in terra & tegulæ.
Sc. Hui homunculi quanti estis eiecti, ut natant.
Pl. Vbi sunt homines obsecro. Dæ. hac ad dexteram uiden

Secundum littus? Pl. uideo, uos me sequimini.
Vtinam sit is, quem ego quæro, uir sacerrumus,
Valete. Sc. si non moneas nosmet meminimus.
Sed o Palæmon sancte Neptunni comes, Palæmon
Qui quidem hercule illi socius esse diceris,
Quod facinus uideo? Dæ. quid uides? Sc. mulierculas
Video sedenteis in scapha solas duas,
Vt afflictantur miseræ, euge euge perbene
Ab saxo abuortit fluctus ad littus Scapham.
Neq; gubernator usq̃ illis esse potuit?
Non uidisse undas me maiores censeo.
Saluæ sunt, si illos fluctus deuitauerint.
Nunc nunc periclu'st, eiecit alteram,
At in uado'st, iam facile enabit, euge pax
Vides ne alteram illam ut fluctus eiecit foras?
Surrexit, horsum se capessit, salua res,
Desiluit, hæc autem altera in terram è scapha,
Vt præ timore ingenua in undas concidit, In genua concidere
Salua'st, euasit ex aqua, iam in littore est.
Sed dextrouorsum aduorsa it in malam crucem.
Hem errabit illæc hodie. Dæ. quid id refert tua?
Sc Si ad saxum quod capessit, ea deorsum cadit,
Errationis fecerit compendium.
Dæ. Si tu de illarum cœnaturus sipparis,
Illas curandum censeo Scepario.
Si apud me esurus es, mihi dari operam uolo.
Sc. Bonum æquomq; oras. Dæ. sequere me hac ergo. Sc. Sequor.

Palæstra mulier.

n Imio pol hominũ fortunæ minus miseræ memorantur,
Quã reapse experiũdo ijs datur acerbũ, hoc deo cõplacitũ est?
Me hoc ornatu ornatam in incertas regiones timidam, eiectam,
Errare? hanccine ego partem capio ob pietatem præcipuam?
Nam hoc mihi haud laboris est, laborẽ hunc potiri, si erga parentẽ,
Aut deos me impiaui. sed id si parte curaui, ut cauerem,
Tum hoc mihi indecore, inique, imodeste datis Di, nã quid habebunt
Sibi igitur impij posthac, si ad hunc modum innoxijs est
Honor apud uos? nam me si sciam fecisse aut parenti sceleste,
Minus mei misererer, sed herile scelus me solicitat,

Eius me impietas male habet, nauem atq; omnia perdidit in mari,
Hæc bonorum eius sunt reliquiæ, etiam quæ simul uecta mecum
In scapha'st, excidit, ego nũc sola sum, quæ mihi si foret salua saltẽ,
Labor leuior esset hic mihi eius opera, nunc quã spem, aut opem,
Aut consilij quid capessam? ita hic solis locis compotita?
Hic saxa sunt, hic mare sonat, nec quisq̃ homo uenit mihi obuiam.
Hoc qđ induta sum, summæ opes oppido, nec cibo, nec loco tecta quo
Scio, quæ mihi est spes. qua uiuere uelim? nec loci sum gnara, (sim,
Nec diu hic fui, saltem aliquem uelim, q̃ ex his locis, mihi uiam,
Aut semitam monstret, ita nunc hac, an illac eam sum incerta
Consilij, nec prope usq̃ hic qđẽ cultum agrũ conspicor, algor, error,
Pauor, me omnia tenent, hæc parentes mei haud uos scitis miseri,
Me nunc miseram esse, uti sum, libera ego fui prognata
Maxume, nequicq̃ fui, nunc qui minus seruio, q̃ serua
Nata, neq; quicq̃ unq̃ ijs profui, qui me sibi eduxerunt.

Ampelisca, Palæstra mulieres duæ.

Vid mihi melius est? qđ magis in rẽ est meã, q̃ corpore
q Vitam secludam, ita male uiuo, ita multæ in pectore
Sunt curæ exanimales, dein uitæ haud parco, spem pdidi.
Omnia iam circuncursaui, atq; in latebris omnibus
Perreptaui quærere conseruam, uoce, oculis, auribus,
Vt peruestigarem, neq; eam usq̃ inuenio, neq; quo eam,
Neq; qua quæram consultu'st, neq; quem rogem quenq̃ interea
Inuenio, neq; magis solæ terræ sunt, q̃ hæc loca
Atq; hæ regiones, neq; si uiuit, uiuam nunq̃ eam
Quin inueniam, desistam. Pa. quæ nã uox mihi prope hic sonat?
Am. Pertimui, qs hic loqtur prope? Pa. spes bona obsecro subuẽta mihi.
Am. Mulier est, muliebris uox mihi ad aures uenit. Pa. exime
Hoc miserã metu. Am. certo uox muliebris aureis tetigit meas. (dicat
Pa. Nũ Ampelisca ẽ obsecro? A. ten Palæstra audio? Pa. qn? uoco ut me au
Nomine illã suo? Ampelisca. Am. hẽ qs ẽ? Pa. ego Palæstra. Am. dic
Pa. Pol ego nũc i malis plurimis. Am. socia sum, nec minor (ubi es?
Pars mea'st, q̃ tua, sed uidere expecto te. Pa. mihi es æmula. (lo.
Am. Cõsequamur gradu uocẽ, ubi es? Pa. ecce me, adi cõtra. Am. fit sedu
Pa. Cedò manũ. Am. accipe. Pa. dic, uiuis ne obsecro? Am. tu facis me qđẽ,
Vt uiuere nunc uelim, quando mihi te licet tangere.
Vt uix mihi credo, ego hoc te tenere obsecro, amplectere spes mea.
Vt me omnium iam laborum leuas. Pa. occupas præloqui,

Quæ mea

Quæ mea est potius oratio, nunc abire hinc nos decet. (Sicine hic
Am. Quo ínabo ibimus? Pa. litus hoc psequamur. Am. sequor quo lubet,
Cũ uuida ueste grassabimur? hoc qđ est, id necessarium est perpeti,
Sed qd hoc obsecro ẽ? Pa. qd? Am. udẽ ámabo phanũ, uides ne hoc?
Am. Ad dexteram uideo, decorum locum Dis uiderier. (Pa. ubi est?
Pa. Haud longe abesse oportet homines hinc, ita hic lepidu'st locus.
Est Deus, ueneror, ut nos ex hac erumna eximat miseras,
Inopes, erumnosas, aut aliquo auxilio ut adiuuet.

Sacerdos, & eædem mulieres.

Vi sunt, q à patrona preces mea expetentes sunt, nã uox me
q Precantum huc foras excitauit, bonam atque obsequentem deam, atque haud grauatam
Patronam exequontur, benignamq́; multum. Pa. iubemus te saluere
Mater. Sa. saluete puellæ, sed unde ire uos cum uuida ueste dicam
Obsecro tam mestiter uestitas? Pa. illico nos hic imus
Haud longule ex hoc loco, uerum longe hinc abest, unde uectæ
Haud longule ex hoc loco imus
Sumus. Sa. nempe equo ligneo per uias cæruleas estis uectæ.
Pa. Admodum. Sa. ergo uos æquius erat candidatas uenire, hostiatasq́;
Ad hoc phanũ, ad istunc modum nõ ueniri solet. Pa. quæ nunc eiectæ
È mari sumus ambæ, obsecro unde nos hostias agere uoluisti huc?
Nunc tibi amplectimur genua egentes opum, quæ in locis nescitis
Nescia spe sumus, ut tuo recipias tecto, seruesq́; nos.
Miseriarumq́; ambarum te obsecramus uti misereat,
Quibus nec locus ullus, nec spes parata est, neque hoc amplius q̃
Quod uides, nobis quicquã'st. Sa. manus mihi date, exurgite ambæ
À genibus, misericordior nulla est me fœminarum,
Sed hæ pauperes sunt, inopesq́; puellæ, egomet uix colo uitam.
Veneri cibo meo seruio. Am. Veneris phanum obsecro hoc est?
Cibo meo vid P. V. var. l. l. vii c. 704
Sa. Fateor, ego huius sacerdos clueo, uerum quicquid fuerit,
Comiter fiet à me, quo non copia ualebit, ite hac mecum.
Pa. Amice benigneq́; honorem mater nostrum habes. Sa. oportet.

ACTVS SECVNDVS.

Piscatores.

Mnibus modis qui pauperes sunt, homines miseri uiuont.
o Præsertim quibus nec quæstus est, nec artem didicere ullã.
Necessitate quicquid est domi, id sat est habendum.

Nos iam de ornatu propemodum ut locupletes simus, scitis.
Hi schœni enim atq; hæ harundines sunt nobis quæstu & cultu.
Ex urbe ad mare huc prodimus pabulatum pro exercitio
Gymnastico, & Palæstrico, hoc habemus, echinos, lopadas,
Ostreas, balanos captamus, conchas, marinam urticam,
Musculos, plagusias, striatas, post id hamatilem piscatum
Et saxatilem aggredimur, captamus cibum è mari, si euentus
Non uenit, neq; quicquam captum est piscium, salsi, lautiq;
Domum redimus clanculum, dormimus incœnati.
Atq; ut nunc ualide fluctuat mare, nulla nobis spes est.
Nisi quod concharum capsimus, incœnati sumus. profecto
Nūc Venerē hanc ueneremur bonam, ut nos lepide adiuuerit hodie.

Trachalio seruus, & ijdem.

Nimo aduorsaui sedulo, ne herum usquam præterirem.
a Nam cum modo exibat foras, ad portum se aiebat ire.
Me huc obuiam iussit sibi uenire ad Veneris phanum,
Sed quos percunter commode eos quos uideo astare, adibo.
Saluete fures maritumi, conchitæ atq; hamiotæ,
Famelica hominum natio, quid agitis, ut peritis?
Pi. Vt piscatorem æquom est, fame, sitiq;, speq;.
Tr. Ecquem uos adolescentem ingenuum huc ire, dum hic astatis,
Strenua facie, rubicundum, mediocri statura, fortem,
Qui tres duceret chlamydatos cum machærijs uidistis?
Pi. Nullum istac facie, ut prædicas, uenisse huc scimus. Tr. ecquem
Recaluom, ac Silonem senem statutum, uentriosum,
Tortis supercilijs, contracta fronte, fraudulentum,
Deûm odium, atq; hominum, malum, mali uitij, probriq; plenum,
Qui mulierculas duceret duas secum satis uenustas?
Pi. Cum istiusmodi uirtutibus, operisq; natus qui sit,
Eum ad carnuficem est æquius, q̄ ad Venerem commeare.
Tr. At si uidistis, dicite. Pi. huc profecto nullus uenit.
Vale. Tr. Valete, credidi factum est, quod suspicabar.
Data uerba hero sunt, leno abijt scelestus exulatum.
In nauem ascendit, mulieres auexit, hariolus sum.
Is huc herum etiam ad prandium uocauit, sceleris semen.
Nunquid mihi meliu'st, q̄ illico hic opperiar herum dum ueniat?
Eadem, hanc sacerdotem ueneream, siquid amplius scit,
Si uidero, exquisiuero, faciet me certiorem.

Ampelisca

Ampelisca mulier. Trachalio seruus.

Ntelligo, hanc, quæ proxima est, uillam pulsare iussisti.
i Atq; aquã rogare. T. quoius ad aures uox mihi aduolauit?
Am. Obsecro qs hic loqtur? T. quẽ ego uideo? ẽ ne hæc Ampelisca,
Quæ foras è phano egreditur? Am. ẽ ne hic Trachalio, quẽ cóspicio,
Calator Pleusidippi? Tr. ea est. Am. is est. Trachalio salue.
Tr. Salue Ampelisca. Am. quid agis tu? Tr. ætatem haud malam male.
Am. Melius ominare, uerum omnes sapientes decet conferre,
Et fabulari, sed Pleusidippus tuus herus ubi amabo est?
Tr. Eia uero, quasi non sit intus. Am. neq; pol est, neq; ullus
Huc qdem uenit. Tr. non uenit? Am. uera prædicas. Tr. non est meũ
Ampelisca, sed q̃ mox coctum est prãdium? Am. quod obsecro te?
Tr. Nempe rem diuinam facitis hic? Am. quid somnias amabo?
Tr. Certe huc labrax leno Pleusidippum ad prandium uocauit
Herum meum, herus uester. Am. pol haud miranda facta dicis.
Si deos decepit, & homines, lenonum more fecit.
Tr. Non rem diuinam facitis hic uos, neq; herus? Am. hariolare.
Tr. Quid tu agis hic igitur? Am. ex malis multis, metuq; summo.
Capitaliq; ex periculo, orbas auxilijq; opumq;
Recepit huc ad se hæc sacerdos ueneria me, & Palæstram.
Tr. An hic Palæstra'st obsecro, heri mei amica? Am. certo. Tr. inest
Lepos in nuntio tuo magnus mea Ampelisca, sed istuc periclum
Perlubet quod fuerit uobis scire,
Am. Confracta mi Trachalio est hac nocte nauis nobis.
Tr. Quid nauis? quæ istæc fabula est? Am. non audiuisti amabo,
Quo pacto leno clanculum nos hinc auferre uoluit
In Siciliam, & quicquid domi fuit, imposuit in nauim,
Ea nunc perierunt omnia. Tr. o' Neptunne lepide salue,
Nec te aleator ullus est sapientior, profecto
Nimis lepide iecisti bolum, periurum perdidisti. Iacere bolũ
Sed nunc ubi est leno Labrax? Am. perit potando opinor.
Neptunnus magnis poculis hac nocte eum inuitauit.
Credo hercle annando ei datum, quod biberet. Tr. ut ego amo te
Mea Ampelisca, ut dulcis es, ut mihi mulsa dicta dicis,
Sed tu & Palæstra quo modo saluæ estis? Am. scibis faxo.
E' naui timidæ ambæ in scapham insiluimus, quia uidemus
Ad saxa nauem ferrier, properans exolui restim,
Dum illi timent, nos cum scapha tempestas dextrouorsum

Differt, ab illis itaq; nos uentis'q; fluctibus'q;
Iactatæ exemplis plurimis miseræ, perpetuam noctem.
Vix hodie ad litus pertulit nos uentus exanimatas.
Tr. Noui, Neptunnus ita solet quãuis fastidiosus
Aedilis est, siquæ improbæ sunt merces, iactat omneis.
Am. Væ capiti, atq; ætati tuæ. Tr. tuo mea Amphelisca.
Sciui lenonem facere ego hoc, quod fecit, sæpe dixi.
Capillum promittam optimu'st, occipiam'q; hariolari.
Am. Cauisti ergo tu, atq; herus, ne abiret, cum scibatis?
Tr. Quid faceret? Am. si illam amabat, rogas qd faceret? aut seruaret
Dies noctes'q; in custodia esset semper, uerum ecastor
Vt multi fecit, ita probe curauit Pleusidippus.
Tr. Cur tu istuc dicis? Am. res palàm est. Tr. scin tu? etiã qui it lauatũ
In balineas, ibi cum sedulo sua uestimenta seruat,
Tamen surripiuntur, quippe qui, quem illorum obseruet, falsu'st.
Fur facile quem obseruat, uidet, custos qui fur sit, nescit.
Sed duce me ad illam, ubi est? Am. i sane in Veneris phanũ huc itro.
Sedentem flentem'q; opprimes. Tr. ut iam istuc mihi molestu'st.
Sed quid flet. Am. ego dicam tibi hoc sese illa excruciat animi,
Quia leno ademit cistulam ei, quam habebat, ubiq; habebat,
Qui suos parenteis noscere posset, ueretur ne perierit.
Tr. Vbi nam ea fuit cistellula. Am. ibidem in naui conclusit ipse
In uidulum, ne copia esset eius. Tr. o' facinus impudicum,
Quam liberam esse oporteat, seruire postulare.
Am. Nunc eam cum naui scilicet abiisse pessumum in altum.
Et aurum & argentum fuit lenonis ibidem, credo
Aliquem immersisse se, atq; eum excœpisse, id misera mœsta'st.
Sibi eorum uenisse inopiam. Tr. iam istoc magis usus facto'st,
Næ eam intro, consoler'q; eam, ne se sic excruciet animi.
Nam multa præter spem, scio multis bona euenisse.
Am. At ego etiam qui sperauerint, spem decepisse multos.
Tr. Ergo animus æquos optumum est, ærumnæ condimentum.
Ego eo intro, nisi quid uis. Am. eas, ego, quod mihi imperauit
Sacerdos, id faciam, atq; aquam hinc de proxumo rogabo,
Nam extemplo illos, ut uerbis suis peterem, daturos dixit,
Neque digniorem censeo uidisse anum me quenquam,
Quoi deos, atq; homines censeam benefacere magis decere.
Vt lepide, ut liberaliter, ut honeste, atq; haud grauate
Timidas, egenteis, uuidas, eiectas, exanimatas

Accepit

Accepit ad sese, haud secus q̃ si ex se simus natæ.
Vt eapse succincta nobis aquam calefactat, ut lauemus.
Nunc me moror, ibo atq; rogabo hinc aquam unde mihi impauit.
Heus ecquis in uilla'st? ecquis recludit? ecquis prodit?

Scepario seruos. Ampelisca mulier.

Vis est qui tam proterue foribus facit iniuriam?
Am. q Ego sum. Sc. hem qd hoc boni est? heu ædepol lepida mulier.
Am. Salue adolescens. Sc. tu multum salueto adolescentula.
Am. Ad uos uenio. Sc. accipiam hospitio, si mox ueneris, item,
Vt affectam amplectar. Am. nam nunc nihil est, qui te mancam.
Sc. Sed quid ais mea lepida hilara? Am. ah nimium familiariter
Me attrectas. Sc. proh Di immortales, Veneris effigia hæc qdem est.
Vt in ocellis hilaritudo? eia corpus quoiusmodi
Subuolturium? illud quidem subaquilum uolui dicere.
Vel papillæ quoiusmodi? tum quæ indoles in sauio est?
Am. Non ego sum polluta pago, potin ut me abstineas manum?
Sc. Non licet te sic placide bellam belle tangere?
Am. Ocium ubi erit, tum tibi operam ludo, & delitiæ dabo.
Nunc quamobrem huc sum missa ámabo, uel tu mihi aias, uel neges.
Sc. Quid nunc uis? Am. sapientior nata quid uelim, indicium facit.
Sc. Hic quoq; sapienter natus, quid uelim, indicium facit.
Am. Hic sacerdos Veneris hinc me petere aquam iussit à uobis.
Sc. At ego basilicus sum, quem nisi oras guttam non feres,
Nostro illum puteum periculo, & ferramentis fodimus.
Nisi multis blanditijs à me gutta non ferri potest.
Am. Cur tu aquam grauare ámabo, quam hostis hosti commodat? Al. t aqua
Sc. Cur tu operam grauare mihi, quam ciuis ciui commodat?
Am. Immo etiam tibi mea uoluptas, quæ uoles faciam omnia.
Sc. Euge saluos sum, hæc iam me suam uoluptatem uocat.
Dabitur tibi aqua nequicquam ames, cedò mihi urnam. Am. cape.
Propera ámabo efferre. Sc. manta, iam hic ero uoluptas mea.
Am. Quid sacerdoti meæ dicam, hic demoratam tam diu?
Vt etiam nunc misera timeo, ubi oculis intueor mare?
Sed quid ego misera, uideo procul in littore meum herum
Lenonem, Siciliensemq; hospitem, quos perijsse ambos
Censebam in mari, iam illud plus mali nobis uiuit, q̃ ratæ.
Sed quid ego cesso fugere in phanum, ac dicere hæc Palæstræ,

In aram ut confugiamus, prius q̃ huc scelestus leno ueniat,
Nos'q; hic opprimat, confugiam hinc, res ita suppetit, subito.

Scepario seruos.

Roh Di immortales in aqua nunquam credidi
P Voluptatem inesse tantam, ut hanc traxi lubens.
Nimio minus altus puteus uisus est, q̃ prius.
Vt sine labore extraxi hanc præfestine satis.
Vt nequam sum, pro te qui hodie amare incœperim.
Hem tibi aquam, mea tu belliata, hem sic uolo
Te ferre honeste, ut ego fero, ut placeas mihi.
Sed ubi tu es delicata? cape aquam hanc, sicubi es.
Amat hercle me, ut ego opinor, delituit mala.
Vbi tu es? etiam ne hanc urnam acceptura es? ubi nam es?
Commodule melius, tandem uero serio
Etiam acceptura es urnam hanc? ubi tu es gentium?
Nusquam hercle, urnam iam ego hanc in mediá sistam uia.
Sed autem quid si hanc hinc abstulerit quispiam
Sacram urnam Veneris? mihi exhibeat negocium.
Metuo hercle ne illa mulier mihi insidias locet,
Vt comprehendar cum sacra urna ueneria.
Nempe optumo me iure in uinclis enicet
Magistratus, siquis me hanc habere uiderit,
Nam hæc litterata'st, ab se cantat quoia sit. Ab se cantat quoia sit
Iam hercle euocabo hinc hanc sacerdotem foras,
Vt hanc accipiat, nam accedam iam huc ad fores.
Heus sic, tolloni gratia? cape hanc urnam tibi.
Muliercula, hanc nescio, quæ huc ad me detulit.
In proferunda repperi negocium.
Siquidem mihi ultro his aggerunda etiam est aquá.

Labrax leno. Charmides parasitus.

Vi homo hominem sese miserum & mendicum uolet,
Q Neptunno credat sese, atq; ætatem suam.
Nam siquis cum illo quid rei commiscuit,
Adhoc exemplum amittit ornatum, domum,
Aedepol libertas lepida es, quæ nunquam pedem
Voluisti in nauim mecum hercle uná imponere,
Sed ubi ille meus est hospes qui me perdidit?

Atq; eccum incedit. Ch. quo (malum) properas Labrax?
Nam equidem te nequeo consequi tam strenue.
La. Vtinam ego te prius, q̃ oculis uidissem meis,
Malo cruciatu in Siciliam præbiteres.
Quem propter hoc mihi obtigit misero mali.
Vtinam cum in ædeis meas te adduxi primulum,
In carcere illo potius cubuissem die.
Deosq; immortales quæso, dum uiuas, uti
Omnes tui similes hospites habeas tibi.
Malam fortunam in ædeis te adduxi meas.
Quid mihi scelesto tibi erat auscultatio?
Quid ue hinc abitio? quid ue in nauim inscensio?
Vbi perdidi etiam plus boni, q̃ mihi fuit.
Ch. Pol minime miror nauis si fracta'st ibi.
Scelus te, & scelesté parta quæ uexit bona.
La. Pessum dedisti me blandimentis tuis.
Ch. Scelestiorem cœnam cœnaui tuam,
Quam quæ Thyestæ quondam anteposita ab Atreo,
La. Perij, animo male fit, contine quæso caput.
Ch. Pulmonem ædepol nimis uelim uomitu uomas.
La. Heu Palæstra atq; Ampelisca ubi estis nunc miseræ?
Ch. Piscibus in alto credo præbent pabulum.
La. Mendicitatem mihi obtulisti opera tua,
Dum tuis ausculto magnidicis mendacijs.
Ch. Bonam est quod habeas gratiam merito mihi,
Qui te ex insulso salsum feci opera mea.
La. Quin tu hinc is a me in maxumam malam crucem?
Ch. Da quas res tecum in naui agebam commodum.
La. Heu quis uiuit me alter mortalis miserior?
Ch. Ego multo tanto miserior, q̃ tu Labrax.
La. Qui? Ch. quia ego indignus sum, tu dignus qui sies.
La. O scirpe scirpe, laudo fortunas tuas,
Qui semper seruas gloriam aritudinis.
Equidem meam uelitationem exerceo.
Nam omnia corruscat præ tremore fabulor.
Ch. Aedepol Neptunne es balneator frigidus.
Cum uestimentis abs te postquam abi, algeo.
Ne thermopolium quidem ullum instructum hodie
Ita salsam præbet potionem & frigidam.

Thyestæ cœna
Animo male fit
Scirpus

Vt fortunati sunt fabri ferrarij,
Qui apud carbones assident, semper calent.
Anthracina fortuna
La. Vtinam fortuna nunc ego anthracina uterer,
Vt postquam exiuissem ex aqua, arerem tamen.
Ch. Quid si aliquo ad ludos me pro manduca locem?
La. Quapropter? Ch. quia pol clare crepito dentibus.
Sed nunc iure optumo me lauisse arbitror.
La. Qui? Ch. quia ausus fuerim tecum in nauim ascendere,
Qui à fundamento mihi usq; mouisti mare.
La. Tibi autem auscultaui, tu promittebas mihi
Illic esse quæstum maxumum meretricibus.
Ibi me corruere posse aiebas diuitias.
Ch. Iam postulabas te impurata belua,
Totam Siciliam deuoraturum insulam.
La. Quæ nam balæna meum uorauit uidulum,
Aurum, atq; argentum ubi omne compactum fuit?
Ch. Eadem illa credo, quæ meum marsupium,
Quod plenum argenti fuit, in sacciperio.
La. Heu sum redactus ad hanc usq; unam tuniculam,
Et ad hoc misellum pallium, perij oppido.
Ch. Vel consociare mihi quidem tecum licet.
Aequas habemus parteis. La. saltem si mihi
Mulierculæ essent saluæ, spes aliquæ forent.
Nunc si me adolescens Pleusidippus uiderit,
A quo arrabonem pro Palæstra acceperam,
Iam se exhibebit hic mihi negocium.
Ch. Quid stulte ploras? tibi quidem ædepol copia'st,
Dum lingua uiuet, qui rem soluas omnibus.

Scepario. Charmides. Labrax.

Vid illud obsecro negoci, quod duæ mulierculæ
Hic in phano Veneris signum flentes amplexæ tenent,
Nescio quem metuentes miseræ, nocte hac uero proxuma
Se iactatas atq; eiectas hodie esse aiunt è mari.
La. Obsecro hercle adolescens ubi istæ sunt quas memoras mulieres?
Sc. Hic in phano Veneris. La quot sunt? Sc. totidẽ quot ego, et tu sumus.
La. Nempe meæ. Sc. nempe istuc nescio. La. qua sunt facie. Sc. scitula.
Vel ego amare utramuis possum, si probe adpotus siem.

La. Nempe puellæ? Sc. nempe molestus es, uise si lubet. La. meas
Oportet intus esse hic mulieres mi Charmides.
Ch. Iuppiter te perdat, & si sunt, & si non sunt tamen.
La. Introrumpã iam huc in Veneris phanũ. Ch. in baratrũ mauelim.
Obsecro hospes, da mihi aliquid loci, ubi condormiscam parum.
Sc. Istic ubi uis condormisce, nemo prohibet, publicum est.
Ch. At uides me, ornatus ut sim uestimentis uuidis.
Recipe me in tectum, da mihi uestimenti aliquid aridi,
Dum mea arescunt, in aliquo referam gratiam tibi.
Sc. Tegillum eho` illud mihi unum arescit, id si uis dabo.
Eodem amictus, tectus eodem esse soleo, si pluit
Tu istæc mihi dato, exarescaua faxo. Ch. eho` an te pœnitet
In mari quod delaui, ne hic in terra quoq; eluam.
Sc. Eluas tu, an exungare sicus, uerum interim tibi
Ego nunquam hodie quicquam credam, nisi accepto pignore.
Tu uel suda, uel peri algu. Ch. uel tu ægrota, uel uale.
Sc. Barbarum hospitem mihi in ædeis nihil moror, sat litium est.
Ch. Iam ne abis? uenalis illic ductitauit, quisquis est,
Non est misericors, sed quid ego hic asto infelix uuidus?
Quin abeo hinc in Veneris phanum, ut edormiscam hãc crapulã,
Quam potaui præter animi quam libuit sententiam?
Quasi uinis Græcis Neptunnus nobis suffudit mare,
Itaq; aluom prodisperauit nobis salsis poculis,
Quid opu'st uerbis? si inuitare nobis paulisper pergeret,
Ibidem obdormissemus, nunc uix uiuos amisit domum.
Nunc lenonem quid agit intus uisam conuiuam meum.

ACTVS TERTIVS.

Dæmones senex.

Iris modis Di ludos faciunt hominibus,
m Mirisq; exemplis. nam omnia in somnis danunt.
Ne dormientes quidem sinunt quiescere.
Velut ego hac nocte, quæ præcessit proxuma,
Mirum atq; inscitum somniaui somnium.
Ad hirundininum nidum uisa est simia
Adscensionem ut faceret, admolirier.
Neq; eas eripere quibat inde, post ibi
Videbatur ad me simia adgredirier,

uuidis / Aridis } uestimentis

uina Greca

Somnius

Rogare scalas ut darem utendas sibi.
Ego ad hoc exemplum simiæ respondeo,
Natas ex Philomena atq; ex Progne esse hirundines.
Ago cum illa, nequid noceat meis popularibus.
Atq; illæc animo iam fieri ferocior
Videtur, ultro mihi malum minitarier.
In ius uocat me, ibi ego nescio quo nam modo
Iratus uideor mediam arripere simiam.
Concludo in uincla bestiam nequissumam.
Nunc quam ad rem dicam hoc attinere somnium,
Nunquam hodie quiui ad coniecturam euadere.
Sed quid nam in Veneris phano clamoris oritur?

Trachalio seruos. Dæmones senex.

Roh Cyrenenses populares, uostram ego imploro fidem,
p Agricolæ, accolæ, propinqui, qui estis his regionibus.
Ferte opem inopiæ, atq; exemplum pessumum pessundate.
Vindicate, ne impiorum potior sit pollentia,
Quam innocentum, qui se scælere fieri nolunt nobiles.
Statuite exemplum impudenti, date pudori præmium.
Facite hic lege potius liceat, q̃ ui, uicto uiuere.
Currite huc in Veneris phanum, uostram iterum imploro fidem,
Qui prope hic adestis, quiq; auditis clamorem meum,
Ferte suppetias, qui Veneri, ueneriæq; antistitæ.
More antiquo in tutelam suum commiserunt caput
Prætorquete iniuriæ prius collum, q̃ ad uos peruenit.
Pretorquere collũ iniurię
Dæ. Quid istuc negocij est? Tr. per ego hæc genua te obtestor senex
Quisquis es. Dæ. quin tu ergo omitte genua, et quid sit mihi expedi,
Et qui tu es primum. Tr. teq; oro, & quæso, si speras tibi
Catull. Quã magnus numerus Li-
byssę arenę Laserpiciferis iacet
Cyrenis
Hoc anno multum futurum sirpe & laserpicium,
Eamq; euenturam exagogam saluam & sospitem,
Atq; ab lippitudine usq; siccitas ut sit tibi.
Sirpe
Dæ. Sanun es? Tr. seu tibi confidis fore multam magudarim,
Laserpiciũ
Vt te ne pigeat dare operam mihi quod te orabo senex.
Magudaris
Dæ. At ego te per crura & talos, tergumq; obtestor tuum,
Messis mali
Vt tibi uberẽ ulmeã eẽ spes uirgidemiã, et tibi hoc anno euẽturã ube
Vt mihi istuc dicas negocij qd sit, quod tumultues. (rẽ messem mali,
Tr. Qui lubet maledicere, equidem tibi bona exoptaui omnia.

Dæ. Bene equidem tibi dico, qui te digna ut eueniant, precor,
Obsecro hoc, reuortere ergo quid negocij est? Tr. mulieres
Duæ innocentes intus hic sunt tui indigentes auxilij,
Quibus aduorsum ius, legesq́; insignite iniuria
Facta est, fitq́; in Veneris phano, tum sacerdos ueneria
Indigne afflictatur. Dæ. quis homo est tanta confidentia,
Qui sacerdotem audeat uiolare? sed eæ mulieres
Quæ sunt? aut quid ijs iniqui fit? Tr. si das operam, eloquar.
Veneris signum sunt amplexæ, nunc eas deripere uolt,
Eas ambas esse oportet. Dæ. quis hic est, qui tam parui deos
Pendit? Tr. fraudis, sceleris, parricidij, periurij
Plenus, legirupa, impudens, impurus, inuerecundissumus,
Verbo uno absoluam, leno'st, quid illum porrò prædicem?
Dæ. Aedepol hominem infortunio prædicas donabilem.
Tr. Qui sacerdotis scelestus fauceis interpresserit.
Dæ. At magno cum malo suo fecit hercle, ite istinc foras
Turbalio, Sparax, ubi estis? Tr. i obsecro intro, subueni.
Dæ. Iterum autem imperabo, sequimini hac. Tr. age nunc iam illi iube.
Oculos elidere itidem, ut sepius faciunt coqui.
Dæ. Proripite hominem pedibus huc itidem, quasi occisam suem.
Tr. Audio tumultum, opinor leno pugnis plectitur.
Nimis uelim homini improbissumo malas edentauerint.
Sed ecce ipsæ egrediuntur timidæ è phano mulieres.

Palæstra. Trachalio. Ampelisca.

n Vnc demu'st cũ omniũ copiarũ atq; opum, auxlij, præsidij
Viduitas nos tenet, nec quoia est, quæ salutem afferat,
Nec quã in partem ingredi persequamur, scire possumus.
In metu nunc sumus ambæ maxumo, tanta importunitas,
Tantaq́; iniuria facta in nos est modo hic intus ab nostro hero,
Qui sacrã scelestus sacerdotem anum præceps reppulit, propulit
Perquam indignis modis, nosq́; ab signo intumo eripere uoluit.
Sed nunc, ut sese ferunt res, fortunæq́; nostræ, mori
Par est, neq; est melius morte in malis rebus miseris.
Tr. Quid est? quæ illæc oratio'st? cesso consolari ego
Has? heus Palæstra. Pa. qui uocat? Tr. Ampelisca. Am. obsecro q̃s est
Qui uocat? Pa. quis is est qui nominat? Tr. si respexis, scies.
Pa. O salutis meæ spes. Tr. tace ac bono animo es, me uide. Pa. si modo

Id liceat, uis ne opprimat? Tr. quæ uis. Pa. uim mihi afferă, ipsa adi=
Tr. Ah desine, nimis inepta es. Pa. desiste dictis nunc iam (git.
Miseram me consolari, nisi quid re præsidium apparas
Trachalio, acta hæc res est, certu'st moriri, q̃ hunc pati
Lenonem in me grassari, sed muliebri animo sum tamen,
Vt miseræ in mentem mihi mortis metus membra occupat?
Tr. Aedepol hoc acerbum, bonum animum habete. Pa. nam obsecro
Vnde animus mihi inueniatur? Tr. ne inquam timete, assidite
Hic in hac ara. Am. quid ista ara plus prodesse nobis potest,
Quam signum in phano hic intus Veneris, quod amplexæ modo,
Vnde abreptæ per uim miseræ? Tr. sedete hic modo, ego hinc tamẽ.
Vos tutabor, aram habete hanc uobis pro castris, mœnia
Hinc ego defensabo præsidio Veneris, & maliciæ
Lenonis contra incedam. Am. tibi auscultamus, & Venus
Alma ambæ te obsecramus aram amplexantes, hanc tuam
Lachrumantes, genibus nixæ, in custodiam nos ut tuam
Recipias, & tutere, illos scelestos, qui tuum
Fecerunt phanum parui, & ausi sunt uiolare nos,
Vt hanc tua pace, aram amplexæ miseræ ambæ sumus,
Opera Neptunni eiectos, perditos hosteis habeas,
Ne'ue iccirco nobis uitio uortas, si quippiam
Minus, q̃ decet lautum arbitrare. Tr. æquom has petere intellego,
Decet abs te id impetrari, ignoscere his te conuenit.
Metus has, id faciant, subigit, te ex concha natum esse autumant.
Caue tu harum conchas spernas, sed optume eccum exit
Senex, patronus mihiq;, & uobis.

Dæmones. Trachalio. Labrax. Lorarius.

Xi e' phano, natum quãtum est hominum, sacrilegissume.
Vos in aram abite sessum, sed ubi sunt? Tr. huc respice
Optume istuc uolueramus, iube modo accedat prope'
Legerupionem hunc, hic nobis cum dis facere postulas?
Dæ. Pugnum in os impinge. La. iniqua hæc patior cum pretio tuo.
Dæ. At etiam minitatur audax. La. ius meum ereptum est mihi.
Meas ancillas mihi inuito eripis, de senatu Cyrenensi q̃uis opulẽtus.
Tr. Si tuas esse oportet, ni ue eas esse oportet liberas, neu te in carce=
rem compingi est æquom, ætatemq; ibi
Te usq; habitare, donec totum carcerem contriueris.
La. Non hodie isti auspicaui rei, ut cum furcifero fabuler.

Te ego appello. Dæ. cum istoc primum, qui te nouit disputa.
La. Tecum ago. Tr. atqui mecum agendu'st, sunt ne illæ ancillæ tuæ?
La. Sunt. Tr. agedum ergo, tange utram uis digitulo minimo modo.
La. Quid si attigero? Tr. extemplo hercle ego te follem pugillatorium
Faciam, & pendentem incursabo pugnis periurissume.
La. Mihi, non liceat ancillas meas Veneris de ara abducere?
Dæ. Est lex apud nos. La. quid mihi cum uostris legibus
Commercij est? equidem istas iam ambas educam foras.
Tu senex si istas ambas, huc arido argento'st opus.
Dæ. Hæ autem Veneri complacuerunt. La. habeat, si argentum dabit.
Dæ. Do tibi argentum, nunc adeo, ut scias meam sententiam,
Occipitu modo illis afferre uim ioculo pausillulum.
Ita hinc ego te ornatum amittam, tu ipsus te ut non noueris,
Vos adeo, ubi ego innuero, si non ei caput exoculassitis,
Quasi murteta iuncis, item ego uos uirgis circumuinciam.
La. Vi agis mecum. Dæ. etiam uim improperas flagitij flagrantia?
Tun trifurcifer mihi audes inclementer dicere?
La. Fateor ego trifurcifer sum, tu es homo apprime probus.
Tr. Nunc quidem hasce oportet esse liberas. La. quid liberas?
Tr. Atq; heras tuas quidem hercle, atque ex germana Græcia,
Nam altera hæc est nata Athenis sincerissumis testibus.
Dæ. Quid ego ex te audio? Tr. hanc, Athenis esse natam liberam.
Dæ. Mea popularis obsecro hæc est. Tr. non tu Cyrenensis es?
Dæ. Immo Athenis natus, altus'q;, educatus'q; atticis.
Tr. Obsecro defende ciues tuas senex. Dæ. o' filia mea,
Cum ego hanc uideo, mearum absens miseriarum commones,
Trima quæ perijt mihi, iam tanta esset, si uiuit, scio.
La. Argentum pro istisce ambabus quoiæ erant domino dedi.
Quid mea refert Athenis hæ natæ, an Thebæ sient?
Dum mihi recte seruitutem seruiant. Dæ. ita ne impudens?
Tu ne hic fallis uirginaleis liberos parentibus,
Subiectos habebis atq; indigno quæstu conteres?
Nam huic alteræ patria quæ sit profecto nescio,
Nisi scio probiorem hanc esse, q̃ te impuratissume.
La. Tuæ istæ sunt? Dæ. contende ergo, intersit tergo utri.
Ni offerrumentas habebis plureis in tergo tuo,
Quam ulla nauis longa clauos, tum ego ero mendacissumus.
Postea aspicito meum, quando ego tuum inspectauero,
Ni erit tam sincerum, ut quiuis dicat ampullarius,

Follis pugillatorius

Germana Græcia

P. v. var. l. l. c. 24.

Optumum esse opere faciundo corium, & sincerissumum.
Quid causæ est, quin uirgis te usq; ad saturitatem sauciem?
Quid illas spectas? quas si attigeris, oculos tibi eripiam.
La. At quin, quia uetas, utranq; iam mecum abducam simul.
Dæ. Quid facies? La. Volcanum adducam, is Veneris aduersariu'st.
Dæ. Quo illic it? La. heus ecquis hic est? heus. Dæ. si attigeris ostium,
Iam hercle tibi messis in ore fiet mergis pugnis probe.
Lo. Nullum habemus ignem, ficis uictitamus aridis.
Dæ. Ego dabo ignem siquidem conflandi in capite tuo copia'st.
La. Ibo hercle aliquo ignem quæritatum. Dæ. quid cum inueneris?
La. Ignem magnum hic faciam. Dæ. quin ut manum exuras tibi?
La. Immo hasce ambas hic in ara uiuas comburam. Dæ. id uolo,
Nam hercle te barba continuo arripiam, & in ignem coniiciam,
Teq; ambustulatum obiiciam magnis auibus pabulum.
Cum coniecturam egomet mecum facio, hæc illa est simia,
Quæ has hirundines ex nido uolt eripere ingratiis.
Quod ego in somniis somniaui. Tr. scin quid? tecum oro senex,
Vt illas serues, uim defendas, dum ego herum adduco meum.
Dæ. Quære herum, atq; adduce. Tr. at, hic ne. Dæ. maxumo malo suo.
Si attigerit, siue occeptassit. Tr. cura. Dæ. curatum est, abi.
Tr. Hunc quoq; asseruato ipsum, ne quo abeat, nam promisimus
Carnufici aut talentum magnum, aut istunc hodie sistere.

Dæmones. Labrax. Lorarii.

Trum tu leno cum malo lubentius
u Quiescis, an sic sine malo, si copia est?
La. Ego quæ tu loquere, flocci non facio senex.
Meas quidem, te inuito, & Venere, & summo Ioue
De ara capillo iam deripiam. Dæ. tange dum.
La. Tangam hercle uero. Dæ. agedum ergo accedas huc modo.
La. Iube dum recedere istos ambo illuc modo.
Dæ. Immo ad te accedent. La. non hercle egomet censeo.
Dæ. Quid ages si propius accedent. La. ego recessero.
Verum si senex unquam te in urbe offendero,
Nunquam hercle quisquam me lenonem dixerit,
Si non te ludos pessumos dimisero.
Dæ. Facito istuc quod minitaris, sed nunc interim
Si illas attigeris, dabitur tibi magnum malum.
La. Quam magnum uero? Dæ. quantum lenoni sat est.

Volcanus hostis Veneris

Fici aridi

La. Minacias ego istas flocci non facio tuas.
Equidem eas te inuito ambas rapiam. Dæ. tange dum.
La. Tangam hercle uero. Dæ. tanges? at scin quomodo?
I dum Turbalio curriculo affer duas clauas. La. clauas? Dæ. sed pro-
Propera cito, ego te hodie faxo recte acceptum, ut dignus es. (bas,
La. Heu heu scelestus galeam in naui perdidi,
Nunc mihi oportuna hic esset, salua si foret.
Licet saltem istas mihi appellare? Dæ. non licet.
Hem optume ædepol eccum clauator aduenit.
La. Illud quidem ædepol tinnimentum est auribus.
Dæ. Age accipe illinc alteram clauam Sparax,
Age alter istinc, alter hinc assistite.
Assistite ambo, sic, audite nunc iam.
Si hercle illic illas hodie digito tetigerit
Inuitas, nisi tunc illum uos exoculassitis
Vsq; adeo, donec qua domum abeat, nesciat,
Peristis ambo, si appellabit quampiam,
Vos respondetote istinc istarum uicem,
Sin ipsus hinc abire uolet, quantum potest,
Extemplo amplectitote crura fustibus.
La. Etiam me abire hinc non sinent? Dæ. dixi satis,
Et ubi ille seruos cum hero suo huc aduenerit,
Qui herum accersiuit, itote extemplo domum.
Curate hæc sultis magna diligentia.
La. Heu hercle ne istic phana mutantur cito?
Hoc Herculis est iam phanum, Veneris quod fuit.
Ita duo destituit signa hic cum clauis senex.
Non hercle, quo hinc nunc gentium aufugiam, scio.
Ita mihi utrunq; sæuit & terra & mare.
Palæstra? Lo. quid uis? La. apage controuersia est
Hæc equidem Palæstra, quæ respondit non mea est.
Heus Ampelisca? Lo. caue sis infortunio
Vt potest. La. ignaui homines satis recte monent,
Sed uobis dico heus uos num nam molestia est,
Me adire ad illas propius? Lo. nihil nobis quidem.
La. Nunquid molestum mihi erit? Lo. nihil, si caueris.
La. Quid est quod caueam? Lo. hehem a crasso infortunio.
La. Quæso hercle, abire ut liceat. Lo. abeas, si uelis.
La. Bene ergo hercle factum, habeo uobis gratiam.

Non? accedam propius, illic astare illico.
Aedepol proueni nequiter multis modis.
Certu'st hasce hodie usq; obsidione uincere.

Pleusidippus. Trachalio. Labrax. Lorarij. Charmides.

Eam ne ille amicam leno ui ac uiolentia
m De ara deripere Veneris uoluit? Tr. admodum.
Pl. Quin occidistis extemplo? Tr. gladius non erat.
Pl. Caperes aut fustem, aut lapidem. Tr. quid ego quasi canem
Hominem insectarer lapidibus nequissumum?
La. Nunc pol ego perij. Pleusidippus eccum adest,
Conuerret iam hic me totum cum puluisculo.
Pl. Etiam ne in ara tunc sedebant mulieres,
Quom ad me profectus ire? Tr ibidem nunc sedent.
Pl. Quis illas nunc illic seruat? Tr. nescio qui senex
Vicinus Veneris, is dedit operam optumam.
Is nunc cum seruis seruat, ego mandaueram.
Pl. Duc me ad lenonem recta, ubi illic est homo?
La. Salue. Pl salutem nihil moror tuam, opta ocyus.
Rapite hunc, obtorto collo mauis, an trahi?
Vtrum uis opta dum licet. La. neutrum uolo.
Pl. Abi sane ad litus curriculo Trachalio.
Iube illos in urbem ire obuiam ad portum mihi,
Quos mecum duxi, qui hunc ad carnuficem traherent.
Post huc redito, atq; agitato hic custodiam.
Ego hunc scelestum in ius rapiam exulem.
Age ambula in ius. La. quid ego deliqui. Pl. rogas?
Quin arrabonem à me accepisti ob mulierem,
Et eam hinc abduxisti. La. non auexi. Pl. cur negas?
La. Quia pol prouexi, auehere non quiui miser.
Equidem tibi me dixeram præsto fore
Apud Veneris phanum, quid multa? sum ne ibi?
Pl. In iure causam dicito, hic uerbum sat est,
Sequere. La. obsecro te subueni mi Charmides,
Rapior obtorto collo. Ch. quis me nominat?
La. Viden me ut rapior? Ch uideo, atq; inspecto lubens.
La. Non subuenire mihi audes? Ch. quis homo te rapit?
La. Adolescens Pleusidippus. Ch. ut nactus es, abi

Bono

Bono animo, melius est te in neruom corripere.
Tibi obtigit quod plurimi exoptant sibi.
La. Quid id est? Ch. ut id quod quærant, inueniant sibi.
La. Sequere obsecro pariter. Ch. suades tu qualis es,
In neruom rapere, eo me obsecras, ut te sequar?
Etiam retentas? La. perij. Ch. uerum sit uelim.
Pl. Tu mea Palæstra & Ampelisca ibidem illico
Manete, dum huc ego redeo. Lo. equidem suadeo
Vt ad nos abeant potius, dum recipis. Pl. placet.
Benefacitis. La. fures mihi estis. Lo. quid? Pl. rape.
La. Oro obsecro Palæstra. Pl. sequere carnufex.
La. Hospes. Ch. non sum hospes, repudio hospitium tuum.
La. Sicine me spernis? Ch. sic ago, semel bibo.
La. Di te infelicitent. Ch. isti capiti dicito.
Credo alium in aliam beluam hominem uortier.
Illic in columbum credo leno uortitur.
Nam in columbari collum haud multo post erit.
In neruo mille hodie nidamenta congeret.
Veruntamen ibo, ei aduocatus ut siem,
Siquidem mea opera citius addici potest.

ACTVS QVARTVS.

Dæmones senex.

Enefactum & uolupe est mihi hodie his mulierculis
b Te tulisse auxilium, iam clientas repperi,
Atq; ambas forma scitula, atq; ætatula.
Sed uxor scelesta me omnibus seruat modis,
Nequid significem quippiam mulierculis. Significare
Sed Gripus seruos noster quid rerum gerat
Miror, de nocte qui abijt piscatum ad mare.
Pol magis sapuisset, si dormiuisset domi.
Iam nunc & operam ludos facit, & retia.
Vt tempestas est nunc, atq; ut noctu fuit.
In digitis hodie percoquam quod ceperit,
Ita fluctuare uideo uehementer mare.
Sed ad prandium uxor me uocat, redeo domum.
Iam meas opplebit aures sua uaniloquentia.

Gripus piscator.

Eptuno has ago meo patrono gratias, qui salsis
Locis incolit pisculentis, cum me ex suis locis ornatum
Pulchre expediuit, templis reducē, plurima præda onustū,
Salute horriæ in mari fluctuoso, piscatu nouo me
Vberi compotiuit, miro modo, atq; incredibili hic piscatus
Mihi lepide euenit, neq; piscium ullam unciam pondo hodie
Cæpi, nisi hoc quod nunc fero in rete, nam ut de nocte multa,
Impigreq; exurrexi, lucrum præposui sopori & quieti.
Tempestate sæua experiri expetiui, paupertatem heri qui
Et meam simul tolerarem, opera haud fui parcus, nimis homo
Nihil'st, qui piger est, nimisq; id genus odi ego male, uigilare
Decet hominem, qui uolt sua temperi conficere officia.
Non enim illū expectare oportet, dū herus se ad suū suscitet officium.
Nam qui dormiunt lubenter, sine lucro, & cum malo quiescunt.
Nam ego nunc mihi, q impiger fui, repperi ut piger, si uelim, sim.
Hoc ego in mari, qcqd hic inest, repperi, quicqd est, graue quidem.
Thesaurum hic ego inesse reor, nec mihi conscius est ullus homo,
Nunc hæc tibi occasio Gripe obtigit, ut liberet extemplo
Prætor te, nunc sic faciam, sicut consilium est, ad herum ut ueniam.
Docte, atq; astute ego illi pauxillatim pollicitabor
Pro capite argentum, ut sim liber, ac me emittat manu iam ubi, liber
Igitur, domum instruam, agrum, ædes, mancipia, nauibus inde
Magnis mercaturam faciam apud reges Rex perhibebor.
Post animi causa mihi nauem faciam, atq; imitabor Stratonicum.
Oppida circumuectabor, ubi nobilitas mea erit clara.
Oppidum magnum communibo, & ego urbi Gripo indam nomen,
Monimentum meæ famæ, & factis, ibiq; regnum magnum
Instituam, magnas res hic agito in mentem instruere, nunc hunc
Vidulum condam, sed hic Rex cum aceto pransurus est atq; sale.

Trachalio seruos. Gripus piscator.

h Eus mane. Gr. quid maneam? Tr. dum hanc tibi rudentem
quam trahis, complico.
Gr. Mitte modo. Tr. at pol ego te adiuuabo, nam quod benefit bonis,
Haud perit. Gr. turbida tempestas heri fuit, nihil habeo
Adolescens piscium, ne tu mihi esse postules.
Non uides me referre uuidum rete sine squammoso pecu?

Tr. Non

Tr. Non ædepol piſcis expeto, ſermonis tui ſum indigens.
Gr. Enicas ia me odio, quiſquis es. Tr. non ſinam ego abire te,
Mane. Gr. caueſis malo, quid tu (malum) nam me retrahis?
Tr. Audi. Gr. non audio. Tr. at pol quin audies poſt. Gr. quin loquere
Quid uis. Tr. eho' modo eſt operæpretium, quod tibi ego uolo
Narrare. Gr. eloquere, qd id eſt? Tr. uide nuſpiam conſeqtur prope'.
Gr. Ecquid eſt, quod mea referat. Tr. ſcilicet, ſed bonis conſilijs eho'
Quid in te mihi eſt? Gr. qd negocij eſt? modo dic. Tr. dicã, tace ſi fidẽ
Modo das mihi, te non fore infidum. Gr. do fidem, tibi fidus ero,
Quiſquis es. Tr. audin, furtum ego uidi, qui faciebat, noueram
Dominum, id quoi fiebat, porro' ad furem egomet deuenio,
Feroq; ei conditionem hoc pacto, ego iſtuc furtum ſcio
Quoi factum eſt, nunc mihi ſi uis dare dimidium, indicium
Domino non faciam, is mihi nihil etiam reſpondit, quid inde
Aequom eſt dari mihi dimidium? uolo ut dicas. Gr. immo etiam
Amplius, nam ſi non dat, dominũ dicundũ cenſeo. (quid'ſt?
Tr. Tuo cõſilio faciã, nũc aduorte animũ, nãq; hoc omne attinet ad te. Gr.
Tr. Vidulum iſtũ quoius eſt, noui ego hominẽ iampridẽ. Gr. quid eſt?
Tr. Et quo pacto perijt. Gr. at ego quo pacto inuentu'ſt ſcio,
Et qui inuenit, hominem noui, & dominus qui nunc eſt ſcio.
Nihilo pol pluris tua hoc, q̃ quanti illud refert mea.
Ego noui illum quoius nunc eſt, tu illum quoius antehac fuit.
Hunc homo feret à me nemo, ne tu te ſperes potius.
Tr. Non ferat, ſi dominus ueniat? Gr. dominus huic nemo, ne fruſtra es,
Niſi ego nemo natu'ſt, hunc qui cæpi in uenatu meo.
Tr. Ita ne uero? Gr. ecquem eſſe dices in mari piſcem meum,
Quos capio ſiquidem cæpi, mei ſunt, habeo pro meis,
Nec manu aſſeruntur, neq; illinc partem quiſq̃ poſtulat.
In foro palàm omnes uendo pro meis uenalibus.
Mare quidem commune certo'ſt omnibus eſſe. Tr. aſſentio.
Qui minus hunc communem quæſo mihi eſſe oportet uidulum?
In mari inuentu'ſt, commune eſt. Gr. ne impudenter impudens.
Nam ſi iſtuc ſit, quod memoras, piſcatores perierint.
Quippe cum extemplo in macellum piſces prolati ſient,
Nemo emat, ſuam quiſq; partem piſcium poſcat ſibi.
Dicat in mari communi captus. Tr. quid ais impudens?
Auſus etiam comparare uidulum cum piſcibus?
Eadem tandem res uidetur? Gr. in manu non eſt mea.
Vbi demiſi retem, atq; hamum, quicquid hæſit, extraho.

Quod.n. ante nullius eſt id natu
rali ratione occupanti conceditur
Inſtit. de rer. diuiſ. § ferae.

Quod rete, atq; hami mei nacti sunt, meum potissumu'st.
Tr. Immo hercle haud est siquidem quod uas cæpisti. Gr. philosophe.
Tr. Sed tu nunq̃ piscatorem uidisti uenefice
Vidulum piscem cæpisse, aut protulisse ullum in forum.
Non enim tu hic quidem occupabis omneis quæstus, quos uoles.
Venatorem & piscatorem te esse impure postulas.
Vel te mihi monstrare oportet, piscis qui sit uidulus,
Vel quod in mari non natum est, neq; habet squamas, ne feras.
Gr. Qui tu nunq̃ audiuisti esse antehac uidulum piscem? Tr. scelus
Nullus est. Gr. immo est profecto, ego qui sum piscator, scio.
Verum raro capitur, nullus minus sæpe ad terram uenit.
Tr. Nil agis, dare uerba speras mihi te posse furcifer,
Quo colore est? Gr. hoc colore capiuntur pauxilluli,
Sunt alij puniceo colore magni, item atri. Tr. scio.
Tu hercle opinor te in uidulum piscem conuertes, nisi caues.
Fiet tibi puniceum corium, postea atrum denuo.
Gr. Quod scelus hodie hoc inueni. Tr. uerba facimus, id dies.
Videsis quoius arbitratu rem nos facere uis?
Gr. Viduli arbitratu? Tr. ita enimuero stultus es. Gr. salue thales.
Tr. Tu istunc hodie non feres, nisi das sequestrum, aut arbitrum,
Quoius hæc res arbitratu fiat. Gr. quæso sanus es?
Tr. Elleborosus sum. Gr. at ergo ceritus, hunc non mittam tamen.
Tr. Verbũ adde etiam unum, iam in cerebro colaphos abstrudam tuo.
Gr. Ego iam te hic itidem, quasi penicillus nouos solet exugere,
Ni hunc amittis, exugebo, quicquid humoris tibi'st.
Tange, affligam te ad terram itidem, ut piscem soleo polypum.
Tr. Vis pugnare, quid opu'st? quin tu potius prædam diuide.
Gr. Hinc tu nisi malum, frunisci nihil potes. Tr. nisi postulas,
Abeo ego hinc. G. at ego hinc offlectã nauẽ. Tr. ne quo, abeas, mane.
Si tu proreta isti naui es, ego gubernator ero.
Gr. Mitte rudentem sceleste. Tr. mittam, omitte uidulum.
Gr. Nunq̃ hercle hinc hodie ramenta fies fortunatior.
Tr. Non probare pernegando mihi potes, nisi pars datur,
Aut ad arbitrum reditur, aut sequestro ponitur.
Gr. Quem ne ego excepi in mari? Tr. at ego quem inspectaui e' littore.
Gr. Mea opera, labore, & rete & horia. Tr. num quid minus.
Si ueniat nunc dominus, quoius est, ego qui inspectaui procul,
Te hunc habere fur sum, q̃ tu nihilo minus mastigia,
Quo argumento socius non sum, & fur sum, fac dum ex te sciam?
Gr. Nescio,

Gr. Nescio, neq; ego istas uostras leges urbanas scio,
Nisi q̃a hũc meũ esse dico. Tr. & ego item esse aio meum. Gr. mane.
Iam repperi rem quo pacto nec fur, nec socius fies.
Tr. Quo pacto? Gr. sine me hinc abire, tu abi tacitus tuam uiam.
Nec tu me quoiq̃ indicassis, neq; ego tibi quicq̃ dabo,
Tu taceto, ego mussitabo, hoc optumum, atq; aequissumum est.
Tr. Eho quid conditionis audes ferre? Gr. iam dudum fero,
Vt abeas, rudentem amittas, mihi molestus ne sies.
Tr. Mane dum refero conditionem. Gr. te obsecro aufer modo.
Tr. Ecquem in his locis nouisti? Gr. oportet uicinos meos.
Tr. Vbi tu hic habitas? Gr. pro illic longe usq; in campis ultimis.
Tr. Vin qui in hac uilla habitat, eius arbitratu fiat hoc?
Gr. Paulisper remitte restem, dum concedo, & consulo.
Tr. Fiat. Gr. euge salua res est, praeda haec perpetua est mea.
Ad meum herum arbitrum uocat me, hic intra praesepes meas.
Nunq̃ hercle hodie abiudicabit ab suo triobolum.
Nae iste haud scit quam conditionem tulerit, ibo ad arbitrum.
Tr. Quid igitur? Gr. q̃q̃ istuc esse ius meum certe scio,
Fiat istuc potius, q̃ nunc pugnem tecum. Tr. nunc places.
Gr. Quanq̃ ad ignotum arbitrum me appellis, si adhibebit fidem
Etsi est ignotus, notus, si non, ignotissumus est.

Daemones. Mulieres. Palaestra. Ampelisca. Trachalio. Gripus.

Vpio aedepol, q̃q̃ uobis quae uoltis mulieres,
c Metuo propter uos, ne uxor mea me extrudat aedibus.
Quae me pellices adduxisse dicet ante oculos suos,
Vos confugite in aram potius, q̃ ego. Mu. perimus miserae.
Dae. Ego uos saluas sistam, ne timete, sed quid uos foras
Prosequimini? quoniam ego adsum, faciet nemo iniuriam.
Ite inq̃ domum amabo, nunc iam ex praesidio praesidis.
Gr. O praeses salue. Dae. salue Gripe, q̃d fit? Tr. tuus ne hic seruos est?
Gr. Haud pudet? Tr. nihil ago tecum. Gr. ergo abi hinc sis. Tr. quaeso responde senex,
Tuus hic seruos est? Dae. meus est. Tr. hem istuc optume quãdo tuus ẽ,
Iterum saluto te. Dae. & ego te, tu ne es qui haud multo prius
Abisti hinc herum accersitum? Tr. ego is sum. Dae. q̃d nunc uis tibi?
Tr. Nempe hic tuus est? Dae. meus est. Tr. istuc optume quando tuu'st.
Dae. Quid negoci'st? Tr. uir scelestus illic est. Dae. quid fecit tibi

Leges urbanae

Abiudicare

Vir scelestus? Tr. homini isti talos suffringi uolo.
Dæ. Quid est? qua de re nunc litigatis inter uos? Tr. eloquar.
Gr. Immo ego eloquar. Tr. ego opinor rem facesso. Gr. si quidem
Sis pudicus, hinc facessas. Dæ. Gripe animum aduorte, ac tace,
Vt istic prius dicat audi, loquere tu. Gr. alienon prius,
Quàm tuo dabis orationem? Dæ. ut nequiter comprimitur.
Tr. Ita ut occœpi dicere, illum quem dudum lenonem
Extrusisti, hic eius uidulum ecillum.
Gr. Non habeo. Tr. negas quod oculis uideo? Gr. at ne uideas uelim
Habeo, non habeo, quid tu me curas, quid rerum geram?
Tr. Quo modo habeas, nihil id refert, iure an ne iniuria.
Gr. Ni istum cæpi, nulla caussa est, quin me condones cruci.
Si in mari reti apprehendi, qui tuum potius est, q̃ meum?
Tr. Verba dat. Gr. hoc modo res gesta est, ut ego dico. Dæ. quid tu ais?
Tr. Quod primarius uir dicat, comprime hunc sis, si tuus est.
Gr. Quid tu mihi idem uis fieri, quod herus consueuit tibi?
Si ille te comprimere solitus, hic noster nos non solet.
Dæ. Verbo illo modo ille uicit, quid nunc tu uis? dic mihi.
Tr. Equidem neq; ego partem posco mihi istinc de istoc uidulo,
Neq; meum hodie esse unq̃ dixi, sed istic inest cistula
Huius mulieris, dudum fuisse quam dixi liberam.
Dæ. Nempe tu hanc dicis, quam esse aiebas dudum popularem meam?
Tr. Admodum, & ea, quæ olim parua gestauit crepundia,
Istic in cistula insunt, quæ istic inest in uidulo.
Hoc neq; isti usus est, & illi miseræ suppetias feret,
Si id dederit, suos qui parentes querat. Dæ. faciam ut det, tace,
Gr. Nihil hercle ego sum isti daturus. Tr. nihil peto, nisi cistulam,
Et crepundia. Gr. quid si autem ea sunt aurea? Tr. quid istic tua?
Aurum auro expendetur, argentum argento exæquabimus.
Gr. Facias aurum ut uideam, post ego faciam ut uideas cistulam.
Dæ. Caue malo ac tace, ut perge ut occœpisti, dicere.
Tr. Vnum te obsecro, ut te huius commiserescat mulieris,
Siquidem hic lenonis eius est uidulus, quem suspicor,
Hic nisi de opinione, certum nihil dico. Gr. uiden
Scelestus is aucupatur. Tr. sine me, ut occœpi, loqui.
Si scelesti illius est hic, quoius dico uidulus,
Hæ poterunt nouisse, ostendere his iube. Gr. ain ostendere?
Dæ. Haud iniquum dicit Gripe, ut ostendatur uidulus.
Gr. Immo hercle insignite iniq;. Dæ. quidum? Gr. quia si ostendero,

Continuo

Dare oratione

Crepundia

Continuo hunc nouisse dicent scilicet. Tr. scelerum caput.
Vt tu te es, item censes omneis esse? periuri caput.
Gr. Omnia istæc ego facile patior, dum hic hinc à me sentiat. *Scire ab aliquo*
Dæ. Atqui nunc abs te stat uerum hinc tibi testimonium
Gripe aduorte animum, tu paucis expedi. Gr. quid postulas?
Tr. Dixi equidem, sed si parum intellexti, dicam denuo.
Hasce ambas, ut dudum dixi, ita esse oportet liberas.
Hæc Athenis parua fuit uirgo surrepta. Gr. Dic mihi
Quid ad uidulum pertinet, seruæ sint istæ, an liberæ?
Tr. Omnia iterum uis memorari scelus, ut defiat dies.
Dæ. Abstine maledictis, & mihi, quod rogaui, dilue.
Tr. Cistellam istic inesse oportet caudeam in isto uidulo,
Vbi sunt signa, qui parentes noscere hæc possit suos,
Quibus cum parua perijt Athenis sicut dixi prius.
Gr. Iupiter te, Diq; omnes perdant, quid ais uenefice?
Quid, istæ mutæ sunt, quæ pro se fari non queant?
Tr. Eo tacent, quod tacita bona'st, mulier semper, quàm loquens. *[illegible] muliere*
Gr. Tu pol pro portione nec uir, nec mulier mihi es.
Tr. Quidum? Gr. quia enim neq; loquens es, neq; tacens unquàm bonus.
Tr. Quæso en unquàm hodie licebit mihi loqui? Dæ. si præter hac
Tu uerbum faxis hodie, ego tibi comminuam caput.
Tr. Vt id occœpi dicere, eam senex te quæso cistulam
Vt iubeas hunc reddere illis, ob eam siquid postulat,
Sibi mercedis dabitur, aliud quicquid ibi est habeat sibi.
Gr. Nunc demum istuc dicis, quoniam ius meum esse intellegis, *Ius meum esse*
Dudum dimidiam petebas partem. Tr. immo etiam nunc peto.
Gr. Vidi petere miluom, etiam cum nihil auferret tamen.
Dæ. Non ego te comprimere possum sine malo. Gr. si istic tacet,
Ego tacebo, si iste loquitur, sine me mea pro parte loqui.
Dæ. Cedò modo mihi uidulum istum Gripe. Gr. concredam tibi,
Ac si istorum sit nihil, ut mihi reddas. Dæ. reddetur. Gr. tene.
Audi nunc iam Palæstra atq; Ampelisca hoc, quod loquor,
Est ne hic uidulus ubi cistellam tuam inesse aiebas? Pa. is est.
Gr. Perij hercle ego miser, prius quàm planè aspexit, illico
Eum esse dixit. Dæ. faciam ego hanc rem, nam tibi cistulam
Isticine esse oportet caudeam in isto uidulo.
Pa. Vbi ego dicam quicquid inerit nominatim, tu mihi
Nullum ostenderis, si falsa dicam, frustra dixero.
Vos tamen istæc, quicquid istic inerit, uobis habebitis.

Sed si erunt uera, tum obsecro te, ut mea mihi reddantur. Gr. placet.

Jus merit oras

Ius oras meritũ meo qdem animo. Dæ. ac meo hercle. Gr. dic mihi,
Quid si ista aut superstitiosa, aut hariola est, atq; omnia,
Quicquid insit, uera dicet, an ne habebit hariola?
Dæ. Non feret, nisi uera dicet, nequicq̃ hariolabitur.
Pa. Solue uidulum ergo, ut quicquid sit, uerum q̃primum faciam.
Dæ. Bene hoc habet. Gr. solutũ est, ah peri, uideo cistellã. Dæ. hæccine est.
Pa. Istæc est, o mi parentes, hic uos conclusos gero.
Huc opesq;, spesq; uestrum cognoscendum condidi.
Gr. Tum tibi hercle deos iratos esse oportet, quisquis es,
Quæ parenteis tam in angustum tuos locum compegeris.
Dæ. Grippe accede huc, tua res agitur, tu puella istinc procul
Dicito quid insit, & qua facie memorato omnia.
Si hercle tantillum peccassis, quod postea postules,
Te ad uerum conuorti, nugas mulier magnas egeris.

Jus bonum oras

Gr. Ius bonum oras. Tr. ædepol haud te orat, nam tu iniurius.
Dæ. Loquere nunc iam puella, Gripe animum aduorte, ac tace.
Pa. Sunt crepundia. Dæ. ecca uideo. Gr. perij in primo prælio.
Dæ. Mane, ne ostenderis, qua facie sunt? responde ordine.

Ensiculus litteratus

Pa. Ensiculu'st aureolus primum litteratus. De. dice dum,

Securicula

In eo ensiculo litterarum quid est? Pa. mei nomen patris.
Post altrinsecus est securicula ancipes, item aurea
Litterata, ibi matris nomen in securicula'st. Dæ. mane,
Dic in ensiculo quod nomen est paternum? Pa. Dæmones.
Dæ. Di immortales, ubi loci sunt spes meæ? Gr. immo ædepol meæ.
Dæ. Pergite obsecro continuo placide. Gr. aut ite in malam crucem.
Dæ. Eloquere matris nomen hic in securicula quid siet.
Pa. Dædalis. Dæ. Di me seruatum cupiunt. Gr. at me perditum.
Dæ Filiam meam esse hanc oportet Gripe. Gr. sit per me quidem,
Quin te Di omnes perdant, qui me hodie oculis uidisti tuis.
Meq; adeo scelestum, qui non circunspexi centies
Prius, ne quis inspectaret, quam retem extraxi ex aqua.
Pa. Post est sicula argenteola & duæ connexæ maniculæ,
Et sucula. Gr. quin tu i directa cum sucula & porculis.
Pa. Et bulla aurea est, pater quam dedit mihi natali die.
Dæ. Ea profecto est, contineri quin complectar non queo
Filia salue mea, ego is sum, qui te produxi pater,
Ego sum Dæmones, & mater tua ecca hic intus Dædalis.
Pa. Salue mi pater insperate. De. salue, ut te amplector libens.

Tr. Volupe'st,

Tr. Volupe'st, cum istuc pietate uostra uobis contigit.
De. Cape dum hunc, si potes, fer intro uidulum, age Trachalio.
Tr. Ecce Gripi scelera, cum istæc res male euenit, tibi
Gripe gratulor. De. age eamus mea gnata ad matrem tuam,
Quæ ex te poterit argumentis hanc rem magis exquirere,
Quæ te magis tractauit, magisq; signa pernouit tua.
Tr. Eamus intro omnes, quando operam promiscuam damus.
Pa. Sequere me Ampelisca. Am. cum te Di amant, uoluptati est mihi.
Gr. Sum ne ego scelestus, qui illuc hodie excepi uidulum,
Aut cum excepi, qui non alicubi in solo abstrusi loco.
Credebam pol turbulentam prædam euenturam mihi,
Quia illa mihi turbulenta tempestate euenerat.
Credo ædepol inesse auri & argenti largiter,
Quid meliu'st, q̃ ut hinc intro abeam, & me suspendam clanculū?
Saltem tantisper dum abscedat hæc à me ægrimonia.

Dæmones senex.

Roh Di immortales, quis me est fortunatior,
p Qui ex improuiso filiam inueni meam?
Satin, siquoi homini Di esse benefactum uolunt,
Aliquo illud pacto obtingit optatum pijs?
Ego, quod hodie neq; speraui, neq; credidi,
Ex improuiso filiam inueni tamen,
Et eam de genere summo adolescenti dabo
Ingenuo, Atheniensi, & cognato meo.
Ego eum adeo accersi huc ad me q̃primum uolo,
Iussiq; exire huc seruom eius, ut ad forum
Iret, non dum egressum esse eum id miror, tamen
Accedam opinor ad fores, quid conspicor?
Vxor complexa collo retinet filiam.
Nimis inepta atq; odiosa eius est amatio.

Dæmones. Trachalio seruos.

Liquando osculando melius est uxor pausam fieri.
a Atq; adorna ut rem diuinā faciam, cum intro aduenero,
Laribus familiaribus, quom auxerunt nostram familiā.
Sunt domi agni, & porci sacres, sed quid istum remoramini — Porci sacres
Mulieres Trachalionem? atq; optume eccum exit foras.

Tr. Vbi ubi erit, tamen inuestigabo, & mecum ad te adducam simul
Pleusidippum. Dæ. eloquere ut hæc res obtigit de filia,
Rogato, ut relinquat alias res, & huc ueniat. Tr. licet.
Dæ. Dicito daturum meam illi filiam uxorem. Tr. licet.
Dæ. Et patrem eius me nouisse, & mihi esse cognatum. Tr. licet.
Dæ. Sed propera. Tr. licet. Dæ. iam hic fac sis, cœna ut curetur. Tr. licet.
Dæ. Omnia ilicet. Tr. licet, sed scin quid est, quod te uolo,
Quod promisisti, ut memineris hodie ut sim liber. Dæ. licet.
Tr. Fac ut tu exores Pleusidippum ut me emittat. Dæ. licet.
Tr. Et tua filia facito oret, facile exorabit. De. licet.
Tr. Atq; ut Ampelisca mihi nubat, ubi ego sim liber. Dæ. licet.
Tr. Atq; ut mihi gratum beneficium factis experiar. Dæ. licet.
Tr. Omnia ilicet. Dæ. licet, tibi rursum refero gratiam,
Sed propera ire in urbē actutum, et recipe te huc rursum. Tr. licet.
Iam hic ero, tu interibi adorna cæterum quod opust. Dæ. licet.
Tr. Hercules istum infelicitet cum sua licentia,
Ita meas repleuit aures, quicquid memorabam, licet.

Gripus piscator. Dæmones senex.

Vam mox licet te compellare Dæmones?
q Dæ. Quid est negocij Gripe? Gr. de illo uidulo.
Si sapias, sapias, habeas quod Di boni danunt.
Dæ. Aequom uidetur tibi ut ego alienum quod est,
Meum esse dicam? Gr. quod ne ego inueni in mari?
Dæ. Tanto melius illi obtigit, qui perdidit.
Tuum esse nihilo magis oportet uidulum.
Gr. Isto tu pauper es, quom nimis sancte pius.
Dæ. O' Gripe Gripe, in ætate hominum plurimæ
Fiunt transennæ, ubi decipiuntur dolis.
Atq; ædepol in eas plerunq; esca imponitur,
Quam siquis auidus poscit escam auariter,
Decipitur in transenna auaritia sua.
Ille qui consulte, docte, atq; astute cauet,
Diutine uti bene licet partum bene.
Gr. Mihi istæc uidetur præda prædatum irier,
Vt cum maiore dote abeat, q̄ aduenerit.
Dæ. Ego ne, ut quod ad me allatum esse alienum sciam,
Celem? minime istuc faciet noster Dæmones.

Semper cauere, hoc dictum sapientissumum est,
Ne conscij sint ipsi maleficij sui.
Ego mihi quom lusi, nil moror ullum lucrum.
Gr. Spectaui ego pridem, comicos ad istunc modum
Sapienter dicta dicere, atq; ijs plaudier,
Quom illos sapienters mores monstrabant populo,
Sed quom inde suam quisq; ibant diuorsi domum,
Nullus erat illo pacto, ut illi iusserant.
Dæ. Abi intro, ne molestus, linguæ tempera.
Ego tibi daturus nihil sum, ne tu frustra sis.
Gr. At ego deos quæso, ut quicquid in illo uidulo'st,
Si aurum, si argentum est, omne id ut fiat cinis.
Dæ. Illuc est, quod nos nequam seruis utimur.
Nam illic cum seruo si quo congressus foret,
Et ipsum sese & illum furti adstringeret.
Dum prædam habere se censeret interim.
Præda ipsus esset, præda prædam duceret,
Nunc hinc intro ibo & sacruficabo, post ibi
Videbo nobis cœnam continuo coqui.

ACTVS QVINTVS.

Pleusidippus adolescens. Trachalio seruos.

Terum me istæc omnia itera mi anime, mi Trachalio.
Mi liberte, mi patrone, immo potius mi pater.
Repperit patrem Palæstra suũ, atq; matrẽ? Tr. repperit.
Pl. Et popularis est? Tr. opinor. Pl. & mi nuptura est? Tr. suspicor.
Pl. Censen hodie despondebit eam mihi quæso? Tr. censeo.
Pl. Quid patri etiam gratulabor quom illam inuenit? Tr. censeo.
Pl. Quid matri eius? Tr. censeo Pl. quid ergo censes? Tr. quod rogas,
Censeo. Pl. dic ergo quanti censes? Tr. ego ne? censeo.
Pl. Adsume quidem, ne censionem semper facias. Tr. censeo.
Pl. Quid si curram? Tr. censeo. Pl. an sic potius placide? Tr. censeo.
Pl. Etiam ne eam adueniens salutem? Tr. censeo. Pl. etiam patrem?
Tr. Censeo. Pl. post eius matrem? Tr. censeo Pl. quid postea,
Etiam ne adueniens complectar eius patrem? Tr. non censeo.
Pl. Quid matrem? Tr. non censeo. Pl. quid eampse illã? Tr. nõ censeo.
Pl. Peri. delectum dimisit, nunc non censet, quom uolo.
Tr. Sanus non es, sequere. Pl. duc me mi patrone quo lubet.

Labrax leno.

Vis me est mortalium miserior qui uiuat alter hodie,
q Quem modo damnauit ad recuperatores Pleusidippus?
Abiudicata à me modo est Palæstra, perditus sum.
Nam lenones ex gaudio credo esse procreatos,
Ita omnes mortales, siquid est mali lenoni, gaudent.
Nunc alteram illam, quæ mea est, uisam huc in Veneris phanum,
Saltem ut eam abducam, de bonis quod restat reliquiarum.

Gripus piscator. Labrax leno.

Vnq̃ ædepol hodie ad uesperum Gripũ inspicietis uiuom,
n Nisi uidulus mihi reddatur. La. perij cum mentionem
Fieri audio usq̃ uiduli, quasi palo pectus tundat.
Gr. Istic scelestus liber est, ego, qui in mari prehendi
Rete, atq; excepi uidulum tradere negatis quicq̃.
La. Proh immortales suo mihi hic sermone arrexit aureis.
Gr. Cubitum hercle longis litteris signabo usquequaq; in urbe,
Siquis perdiderit uidulum cum auro atq; argento multo,
Ad Gripum ut ueniat, non feretis istum, ut postulatis.
La. Meum hercle illic homo uidulum scit, quis habet, ut ego opinor,
Adeundus mihi illic est homo, Di quæso subuenite.
Gr. Quid me intro reuocas? hoc uolo hic ante hostium extergere,
Nam, hoc quidem pol è rubigine non è ferro fabrefactum est,
Ita quanti magis extergeo, rutilum atq; tenuius fit.
Nam quidem hoc uenatu'st, uerum ita in manibus consenescit.
La. Adolescens salue. Gr. Di te ament cum irraso capite. La. quid fit?
Gr. Ferrum extergetur. La. ut uales? Gr. q̃d tu, num medicus quæso es?
La. Immo ædepol una littera plus sum, q̃ medicus. Gr. tum tu
Mendicus es? La. tetigisti acu. Gr. uidetur digna forma,
Sed quid tibi est? La. hac proxuma nocte in mari elaui, nam
Confracta est nauis, perdidi quicquid erat miser ibi omne.
Gr. Quid perdidisti? La. uidulum cum auro atq; argento multo.
Gr. Ecquid meministi in uidulo quid infuerit? La. quid refert?
Qui perijt. Gr. nihil tamen si non hoc, aliud fabulemur.
Quid si ego sciam qui inuenerit, uolo ex te scire signa.
La. Nummi octingenti auri in marsupio primum infuerunt.
Præterea centum mnæ philippicæ in pasceolo seorsus.

Gr. Magna hercle præda'st, largiter mercedis indipiscar.
Dij omnes homines respiciunt, bene ego hinc prædatus ibo.
Profecto est huius uidulus, perge alia tu expedire.
La. Talentum argenti commodum magnum inerat in crumena.
Præterea sinus, epichysis, cantharus, gaulus, cyathus. Gr.
papæ, diuitias tu quidem habuisti luculentas.
La. Miserum istuc uerbum & pessumum est habuisse, & nihil habere.
Gr. Quid dare uelis, qui istæc tibi inuestiget, indicetq;?
Eloquere propere, celeriter. La. nummos trecentos. Gr. tricas.
La. Quadringentos. Gr. tramas putidas. La. qngentos. Gr. cassam glādē.
La. Sexcentos. Gr. curculiunculos minutos fabulare.
La. Dabo septingentos. Gr. os calet tibi, num git frigefactas? (audi.
La. Mille dabo nūmos. Gr. somnias. La. nihil addo. Gr. abi abi igitur. La.
Gr. Si hercle abiero hinc, hic nō ero. La. uin cētū & mille? Gr. dormis.
La. Eloquere quantum postules. Gr. quo nihil inuitus addas.
Talentum magnum, non potest triobolum hinc abesse.
Proin tu uel aias uel neges. La. quid istuc est? necessum uideo.
Dabitur talentum. Gr. accede dū huc. Venus hæc uolo adroget te.
La. Quod tibi lubet, id mihi īpera. Gr. tāge arā hāc Veneris. La. tāgo.
Gr. Per Venerem hanc iurandū est tibi. La. quid iurē tibi? Gr. qđ iubeo.
La. Præi uerbis quid uis, id quod domi est, nunq̄ ulli supplicabo.
Gr. Tene aram hanc. La. teneo. Gr. deiura te mihi argentum daturum
Eodem ipso die, uiduli ubi sis potitus. La. fiat.
Gr. Venus Cyrenensis dea te testor mihi.
Si uidulum illum, ego quem in naui perdidi,
Cum auro atq; argento saluom inuestigauero,
Isq; in potestatem meam peruenerit,
Tum ego huic Gripo, dico inquito, & me tangito.
La. Tum ego huic Gripo dico Venus, ut tu me audias,
Talentum argenti magnum continuo dabo.
Gr. Quod si fraudassis, dic ut te in quæstu tuo
Venus eradicet, caput, atq; ætatem tuam
Tecum hoc habeto tamen, ubi iuraueris.
La. Illa neget uorsum siqd peccasso. Venus, ueneror te, ut oēs miseri le-
Gr. Tamen fiet, & si tu fidem seruaueris, (nones sient.
Tu hic opperire, iam ego faxo exibit senex.
Eum tu continuo uidulum reposcito.
La. Si maxume illum mihi reddiderit uidulum,
Non ego hodie illi debeo triobolum,

Habuisse uerbū pessimū

Git frigefactas

Tangebat arā iurabat

Præire uerbis

Gripus piſcator. Dæmones ſenex. Labrax leno.

ſ Equere hac, ubi iſtic leno? et heus tu hem tibi hic habet uidulũ.
Dæ. Habeo, & fateor eſſe apud me, et ſi tuus eſt, habeas tibi
Omnia, ut quicquid infuere, ita ſalua ſiſtentur tibi,
Tene ſi tuu'ſt. La. o' Di immortales meu'ſt, ſalue uidule.
Dæ. Tuus ne eſt? La. rogitas, ſiquidem hercle Iouis fuit, meu'ſt.
Dæ. Omnia inſunt ſalua, una iſtinc ciſtella excepta eſt modo
Cum crepundijs, quibuſcum hodie filiam inueni meam.
La. Quam? Dæ. quæ fuit Palæſtra, ea filia inuenta'ſt mea.
La. Bene me hercle factum eſt, quom iſtæc res tibi ex ſententia.
Pulchre euenit, gaudeo. Dæ. iſtuc facile non credo tibi.
La. Immo hercle ut ſcias gaudere me, mihi triobolum
Ob eam ne duis, condono te. Dæ. benigne ædepol facis.
La. Immo tu q̃dẽ hercle uero. Gr. heus tu iã habes uidulũ? La. habeo.
Gr. Propera. La. q̃d properabo? Gr. reddere argentũ mihi. La. neq;
Aedepol tibi do, neq; quicq̃ debeo. Gr. quæ hæc factio eſt,
Non debes? La. non hercle uero. Gr. num tu iratus mihi es?
La. Iuratus ſum, & nunc iurabo, ſi quid uoluptati eſt mihi.
Iuſiurandum ſeruandæ rei, non perdundæ conditum eſt.
Gr. Cedoſis mihi talentum magnum argenti periuriſſume.
Dæ. Gripe quod tu iſtum talentum poſcis? Gr. iuratu'ſt dare.
La. Libet iurare, tu ne pontifex periurio es?
Dæ. Qua pro re argentum promiſit hic tibi? Gr. ſi iſtum uidulum
Redegiſſem in poteſtatem eius, iuratus dare
Mihi talentum magnum argenti. La. cedo qui cum habeam iudicem
Ni dolo malo inſtipulatus ſis, ni ue etiam dum ſiem
Quinq; & uiginti natus annos. Gr. habe cum hoc. Dæ. alio'ſt opus
Iam ab iſthoc auferre, haud ſciam ſi iſtunc condemnauero.
Promiſiſti huic argentum? La. fateor. Dæ. quod ſeruo meo
Promiſſum eſt, meum eſſe oportet, ne ut leno poſtules
Te hic fide lenonia uti, non potes, ſeruanda eſt fides.
Gr. Iam te ratus nactum hominem, quem defraudandum dares.
Dãdũ huic argẽtũ eſt probũ, id ego cõtinuo huic dabo, adeo me ut hic
Emittat manu. Dæ. quando ergo tibi benignus fui, atq; hæc tibi
Opera ſunt mea ſeruata. Gr. immo hercle mea, ne dicas tua.
Dæ. Si ſapies, tacebis, tum te mihi benigne itidem addecet
Benemerenti beneferre gratiam. La. nempe pro tuo
Iure oras. Dæ. mirum quin tuum ius meo periclo expetam.

Gr. Saluos sum, leno labascit, libertas protenditur.
Dæ. Vidulum istic ille inuenit, illud mancipium meum est.
Ego tibi hunc porrò seruaui cum magna pecunia.
La. Gratiam habeo, & de talento nulla caussa est, quin feras
Quod isti sum iuratus. Gr. heus tu mihi ergo dato, si sapis.
Dæ. Tacen an non? Gr. tun meam rem simulas agere, tibi mutuas?
Non hercle istoc me interuortes, si aliam prædam prændero.
De. Vapulabis si uerbum addes istuc unum. Gr. uel hercle enicat,
Non tacebo unq̃ alio pacto, nisi talento comprimor.
La. Tibi operã hic q̃dẽ dat. Gr. tacebo. Dæ. concede hoc tu leno. La. licet,
Gr. Palàm age, nolo murmurillum neq; susurrum fieri mihi.
Dæ. Dic mihi, quanti illam emisti tuam alteram mulierculam
Ampeliscam? La. mille nummos denumeraui. Dæ. uin tibi
Conditionem luculentam ferre me? La. sanè uolo.
Dæ. Diuiduum talentum faciam. La. beneficias. Dæ. pro altera, libera
Vt sit, dimidium tibi sume, dimidium huic cedo'. La. maxume.
Dæ. Pro illo dimidio ego altero Gripum emittam manu,
Quem propter tu uidulum, & ego natam inueni. La. beneficis,
Gratiam habeo. Gr. q̃ mox mihi argentum ergo redditur?
Dæ. Res soluta est Gripe, ego habeo. Gr. hercle, at ego me mauolo.
Dæ. Nihil hercle hic tibi est, ne tu speres, iusiurandi uolo
Gratiam facias. Gr. perij hercle, nisi me suspendo, occidi.
Nunq̃ hercle iterum defraudabis me quidem post hunc diem.
Dæ. Hic hodie cœnato leno. La. fiat, conditio placet.
Dæ. Sequimini intro, spectatores uos quoq; ad cœnam uocem,
Ni daturus nihil sum, neq; sit quicq̃ pollucti domi.
Ne ue adeo uocatos credam uos esse ad cœnam foras.
Verum si uoletis plausum fabulæ huic clarum dare,
Comessatum omnes uenitote ad me ad annos sedecim.
Vos hic hodie cœnatote ambo. La. fiat. Dæ. plausum date.

Labascit uictus uno uerbo [illegible] Terent.

Murmurillus
Susurrus

STICHVS.

DRAMATIS PERSONAE.

PANAEGYRIS	MVLIER.
PINACIVM	MVLIER.
ANTIPHO	SENEX.
GELASIMVS	PARASITVS.
CROCOTIVM	ANCILLA.
DINACIVM	PVER.
EPIGNOMVS	ADOLESCENS.
STICHVS	SERVOS.
PAMPHILIPPVS	ADOLESCENS.
SAGARINVS	SERVOS.
STEPHANIVM	ANCILLA.

ARGVMENTVM.

Senex castigat filias, q̃ hæ uiros
Tam perseuerent peregrinanteis pauperes
Ita sustinere fratres, neq; relinquere.
Contráq; uerbis delenitur commodis,
Habere sineret, quos semel nactæ forent.
Viri reueniunt opibus aucti transmare.
Suam quisq; retinet, ac STICHO *ludus datur.*

ACTVS PRIMVS.

Panægyris, & Pinacium sorores.

Penelope

Credo ego miseram fuisse Penelopam soror suo
Ex animo, quæ tandiu uidua uiro suo caruit.
Nam nos eius animum de nostris factis noscimus,
Quarum uiri hinc absunt, quorumq; absentum negocijs
Vt æquom est solicitæ noctes & dies soror sumus
Semper. Pi. *nostrum officium nos facere æquom est, neq; id magis*
Facimus, q̃ nos monet pietas, sed hic soror mea,
Adsis dum, multa uolo tecum loqui de re uiri.
Pa. *Saluæ ne amabo?* Pi. *spero quidem & uolo, sed hoc soror, crucior,*
Patrem tuum, meumq; adeo, unicæ qui unus ciuibus
Ex omnibus probus perhibetur, eum nunc improbi

Viri

Viri officio uti, uiris qui tantas nostris absentibus
Facit iniurias immerito, nosq; ab his abducere uolt.
Hæ res uitæ me soror saturant, hæ mihi diuidiæ & senio sunt.
Pa. Neu lachruma soror, neu tuo id animo fac, quod tibi tuus pater
Facere minatur, spes est eum melius facturum, ego
Noui illum, ioculo istæc dicit, neq; ille sibi mereat
Persarum montes, qui esse aurei perhibentur, ut istuc faciat Mõtes Persarū aurei
Quod tu metuis, tamen si faciat, minime irasci decet.
Neq; id immerito eueniet, nam uiri nostri domo ut abierunt,
Hic tertius annus. Pi. ita ut memoras. Pa. cum ipsi interea uiuant,
Valeant, ubi sint, quid agant, neq; participant nos, neq; redeunt.
Pi. An id doles soror, quia illi suum officium non colunt,
Quom tuum facis? Pa. ita pol. Pi. tacesis, cauesis audiam
Ego istuc, caue posthac ex te soror. Pa. Nam quid iam? Pi. quia
Pol meo animo omneis sapienteis suum officium æquom est colere,
Et facere, quamobrem ego te hoc soror, tametsi es maior, moneo,
Vt tuum memineris officium, etsi illi sint improbi,
Atq; aliter nos faciant, q̃ uxores suas æquom est uiros,
Tamen pol nequid magis simus omnibus obnixæ opibus, decet
Nostrum officium nos meminisse. Pa. placet, taceo. Pi. at memineris
Facito. Pa. nolo ego soror me credi esse immemorem uiri,
Neq; ille eos honores mihi quos habuit, perdidit.
Nam pol mihi grata, acceptaq; huius est benignitas,
Et me quidem huius conditionis nunc non periit, &
Neq; est cur studeam nunc has nuptias mutarier.
Verum postremo hoc in patris potestate est situm.
Faciundum id nobis quod parentes imperant. Pi. scio,
Atq; in cogitando mœrore angor, nam iam propemodum
Ostendit suam sententiam. Pa. igitur quæramus quid opu'st.

Antipho, Panægyris, Pinacium filiæ.

q Vi manet, ut moneatur semper, seruos homo officium suum
Nec uolũtate id facere meminit, seruos is habitu haud pro=
Vos meministis quot Kalẽdis petere dimẽsum cibũ. (bus ẽ. Kal. cibus dimetiebatur seruis
Qui minus meministis, quod opus sit facto, facere in ædibus?
Iam quidem in suo quicq; loco ni erit mihi situm supellectilis,
Quom ego reuortar, uos monumentis commonefaciam bubulis,
Non homines habitare mecum mihi uidentur, sed sues.

Facite, sultis, ut nitidæ ædes meæ sint, quom redeam domum.
Iam ego adero, ad meam maiorem filiam inuiso domum.
Siquis me quæret, inde uocatote, aut iam egomet hic ero.
Pi. Quid agimus soror si offirmabit pater aduorsum nos? Pa. pati
Nos oportet, quod ille faciat, quoius potestas plus potest.
An. Si manere hic sese malint, potius q̃ alio nubere,
Non faciant, quid mihi opu'st decurso ætatis spatio, cum eis
Gerere bellum, quom nihil, quamobrem faciam, meruisse arbitror?
Minime uolo turbas, sed hoc mihi optumum factu arbitror.
Principium ego quo pacto cum illis occipiam, id ratiocinor.
Vtrum ergo perplexim lacessam oratione ad hunc modum,
Quasi nunquam quicquam in eas simulem, quasi nihil audiuerim
Eas in se meruisse, an potius temptem leniter,
An minaciter? scio liteis fore, ego meas noui optume,
Exorando, aduersando, sumendam operam censeo.
Pi. Gratiam si à patre petimus spero ab eo impetrassere.
Aduorsari sine dedecore, & scelere summo haud possumus.
Neq; ego factura sum, neq; tu ut facias consilium dabo,
Verum ut exoremus, noui ego nostros, exorabili'st.
An. Sic faciam, assimulabo quasi aliquam culpam in sese admiserint.
Perplexabiliter earum hodie perpauefaciam pectora.
Post id agam igitur deinde, ut animus erit meus, pacem faciam
Multa scio facienda uerba, ibo intro, sed aperta est foris.
Pi. Certo enim mihi paternæ uocis sonitus aureis accidit.
Pa. Is ecastor est, ferre aduorsum hominem occupemus osculum.
Pi. Salue mi pater. An. & uos ambæ, illico agite abscedite.
Pi. Osculum. An. sat est mihi osculi uostri. Pi. qui d'mabo pater?
An. Quia ita meæ animæ salsuræ uenit. Pi. asside hic pater.
An. Non sedeo, istic uos sedete, ego sedero in subsellio.
Pi. Mane puluinum. An. bene procuras, satis sic fultum est mihi.
Pi. Sine pater. An. q̃d opu'st? Pi. opu'st. An moreᷓ tibi gerã, atq; hoc satis ẽ.
Pi. Nunquam enim nimis curare possunt parentem suum filiæ.
Quom, æquius est nos potiorem habere te, postidea uiros
Nostros, quibus uoluisti nos esse matres familias.
An. Bonas ut æquom est facere, facitis, quom tamen absenteis uiros
Perinde habetis, quasi præsenteis. Pi. pudicitia est pater,
Eos magnificare, qui nos socias sumpserunt sibi.
An. Nunquis hic est alienus nostris dictis auceps auribus?
Pa. Nullus præter nos, teq;. An. uostrum animum adhiberi uolo.

Nam

Nam ego ad uos nunc imperitus rerum, & morum mulierum,
Discipulus uenio ad magistras, quibus matronas moribus,
Quæ optume sunt, esse oportet, sed utraq; ut dicat mihi.
Pa. Quid istuc quod huc exquæsitum mulierum mores uenis?
An. Pol ego uxorem quæro, postquam uostra mater mortua est.
Pa. Facile inuenies & peiorem, & peius moratam pater,
Quam illa fuit, meliorem neq; tu reperies, neq; sol uidet.
An. At ego ex te exquiro, atq; istac tua sorore. Pi. ædepol pater,
Scio, ut oportet esse, si sint, ita ut ego æquom censeo.
An. Volo scire ergo, ut æquom censes. Pi. ut per urbem quom ambulent,
Omnibus os obturent, nequis merito maledicat sibi.
An. Dic uicissim nunc iam tu. Pi. quid uis tibi dicam pater?
An. Vbi facillume spectatur mulier, quæ ingenio est bono?
Pa. Quoi male faciundi est potestas, quæ ne faciat, id temperat.
An. Haud male istuc, age tu altera utra sit conditio pensior,
Virginem, an uiduam habere? Pi. quanta mea sapientia est,
E malis multis, malum quod minimum est, id minimum est malum.
Qui potest mulieres uitare, uitet, ut quotidie
Pridie caueat, ne faciat, quod se pigeat postridie.
An. Quæ tibi mulier uidetur multo sapientissuma?
Pa. Quæ tum, quom res secundæ sunt, se poterit noscere,
Et quæ æquo animo patietur, sibi esse peius, q̃ fuit.
An. Aedepol uos lepide tentaui, uostrumq; ingenium.
Sed hoc est quod ad uos uenio, quodq; ambas conuentas uolo.
Mihi authores ita sunt amici, ut uos abducam hinc domum.
Pa. At enim nos, quarum res agitur, aliter authores sumus.
Nam aut olim, nisi tibi placebant, non datas oportuit,
Aut nunc non æquom est abduci pater, illisce absentibus.
An. Vos ne ego patiar cum mendicis nuptas me uiuo uiris?
Pi. Placet ille meus mihi mendicus, rex suus reginæ placet.
Idem animus in paupertate est, qui olim in diuitijs fuit.
An. Vos ne latrones & mendicos homines magnipenditis?
Pa. Non me tu argento dedisti opinor nuptum, sed uiro.
An. Quid illos expectatis qui ab hinc iam abierunt triennium?
Quin uos capitis conditionem ex pessuma primariam?
Pa. Stultitia est pater uenatum ducere inuitas canes.
Hostis est uxor pater, inuita quæ ad uirum nuptum datur.
An. Certum ne est, neutram uostrarum persequi imperium patris?
Pi. Persequimur, nam quo dedisti nuptum, abire nolumus.

An. Bene ualete, ibo, atq; amicas uostra consilia eloquar.
Pa. Probiores credo arbitrabunt, si probis narraueris.
An. Curate igitur familiarem rem, ut potestis optume.
Pa. Nunc placet, quom recte monstras, nunc tibi auscultabimus.
Nunc soror, abeamus intro. Pi. immo interuisam prius domum.
Pa. Si a uiro tibi forte ueniet nuntius, facito, ut sciam.
Neq; ego te celabo, neq; tu me celassis, quod scies.
Eho Crocoticium. parasitum Gelasimum huc arcessito,
Tecum adduce, nam illum ecastor mittere ad portum uolo.
Si quae forte ex Asia nauis heri, aut hodie uenerit,
Nam dies totos apud portum seruos unus assidet.
Sed tamen uolo interuisi, propera actutum, atq; huc redi.

ACTVS SECVNDVS.

Gelasimus parasitus. Crocotium ancilla.

Famem fuisse suspicor matrem mihi,
Nam postquam natus sum, satur nunquam fui,
Sed quam ego matri meae refero inuitissumus,
Ea mihi nunquam retulit mater gratiam.
Nam me illa in aluo menses gestauit decem,
At ego illam in aluo gesto plus annos decem.
Atq; illa puerum me gestauit paruolom,
Quo minus laboris illam coepisse existumo,
At ego non pauxillulam in utero gesto famem,
Verum hercle multo maxumam, & grauissumam.
Vteri dolores mihi oboriuntur quotidie.
Sed matrem parere nequeo, nescio quomodo
Audiui saepe hoc uolgo a multis dicier,
Solere elephantum grauidam perpetuos decem
Esse annos, eius ex semine haec certo est fames,
Nam iam complures annos utero haeret meo.
Nunc si ridiculum hic hominem quaeret quispiam,
Venalis ego sum cum ornamentis, omnibus
Inanimentis supplementum quaerito.
Gelasimo nomen mihi indidit paruo pater,
Propter paupertatem hoc adeo nomen repperi.
Quia iam inde a pausillo puero ridiculus fui.
Eo quia paupertas fecit ridiculus forem,

Elephantus [illegible] annos utero [illegible] gerit

Nam illa omnes artes perdocet, ubi quem attigit.
Per annonam caram dixit me natum pater,
Propterea credo nunc hic esurio acrius.
Sed generi nostro hæc reddita est benignitas,
Nulli negare soleo, siquis me esum uocat.
Oratio una interijt hominum pessume,
Atq; optuma hercle meo animo & scitissuma,
Qua ante utebantur, ueni illò ad cœnam, sic face,
Promitte uero, ne grauare, est commodum.
Volo inquam fieri, non amittam, quin eas.
Nunc reppererunt ei uerbo uicarium,
Nihil quidem hercle uerbum, ac uilissumum
Vocem te ad cœnam, nisi egomet cœnem foris.
Ei hercle egò uerbo lumbos defractos uelim.
Ni ue repleuerit, si cœnassit domo.
Hæc uerba subigunt nunc me ut mores barbaros
Discam, atq; ut faciam præconis compendium.
Itaq; auctionem prædicem ipse, ut ueniem.
Cr. Hic ille est parasitus, quem accersitum missa sum,
Quæ loquitur auscultabo, priusq̃ colloquar.
Ge. Sed curiosi sunt hic quamplures mali,
Alienas res qui curant studio maxumo,
Quibus ipsis nulla est res, quam procurent, sua,
Ei quando quem auctionem facturum sciunt
Adeunt, perquirunt quicquid siet causæ illico,
Alienum æs cogat, an pararit prandium,
Vxor insit reddenda dos deuortio.
Eos omneis tametsi hercle haud indignos iudico,
Qui multum miseri sint, laborent, nihil moror.
Dicam auctionis caussam, ut animo gaudeant,
Nam curiosus nemo est, quin sit maleuolus.
Ipse egomet quamobrem non auctionem prædicem?
Damna euenerunt maxuma misero mihi,
Ita me mancupia miserum affecerunt male.
Potationes plurimæ demortuæ.
Quot adeo cœnæ, quas defleui, mortuæ,
Quot potiones mulsi, quot autem prandia,
Quæ inter continuum perdidi triennium,
Præ mœrore adeo miser, atq; ægritudine

Consenui, penè sum fame ipsa emortuus.
Ridiculus æque nullus est, q̃ dum esurit.
Nunc auctionem facere, decretum est mihi.
Foras necessum est quicquid habeo uendere.
Agite si uoltis, præda erit præsentium.
Iocos ridiculos uendo, agite licemini,
Qui cœna poscit? ecqui poscit prandio?
Hercules te amabit, prandio? cœna tibi?
Eh est adnuistin? nemo meliores dabit.
Nullos meliores esse parasitos sinam,
Vel unctiones græcas, sudatorias.
Vel alias malis, malacas, ampullarias,
Cauillationes, assentatiunculas,
Ac periuratiunculas parasiticas,
Rubiginosam strigilem, ampullamq; rubidam,
Parasitum inanem, quo recondas reliquias.
Hæc uenisse mihi iam est opus, quantum potest,
Vt decumam partem ex uoto Herculi polluceam,
Cr. Ecastor auctionem facit haud magni pretij.
Adhæsit homini ad infimum uentrem fames.
Adibo hominem. Ge. quis hæc est, quæ aduorsum it mihi?
Epignomi ancilla hæc quidem est Crocotium.
Cr. Gelasime salue. Ge. non est id nomen mihi.
Cr. Certo mecastor id fuit nomen tibi.
Ge. Fuit, desertum, uerum id usu perdidi.
Nunc Microtrogros nomine ex uero uocor.
Cr. Ecastor risi te hodie multum. Ge. quando, aut quo in loco?
Cr. Hic cum auctionem prædicabas. Ge. pessima,
Ehon audiuisti? Cr. te quidem dignissimam.
Ge. Quo nunc is? Cr. ad te. Ge. quid uenis? Cr. Panægyris
Mea hera rogare iussit te opere maxumo
Vt mecum simitu ires ad sese nunc domum.
Ge. Ego illò mehercule uero, eo quantum potest,
Iam ne exta cocta sunt, quod tarmis fecerat.
Cr. Illa quidem nullum sacrificabit. Ge. quomodo?
Quid igitur me uolt? Cr. tritici modios te decem
Rogare opinor uolt. Ge. me ne, ut ab sese petam?
Cr. Immo hercle ut abs te mutuum nobis dares.
Ge. Negato esse quod dem, nec mihi, nec mutuum,

Neque

Neq; aliud quicquam, nisi hoc quod habeo pallium.
Præter unam linguam quoq; etiam uenditariam.
Cr. Hau nulla tibi lingua est, quæ quidem dicat, dabo.
Ge. Veterem reliqui, eccam illam, quæ dicat, cedo.
Cr. Malum tibi Di dent. Ge. hæc eadem dicit tibi.
Cr. Quid nunc? iturus, an non? Ge. abi sane domum.
Iam illo uenturum dicito, propera, atq; abi.
Demiror quid illæc me ad se accersi iusserit.
Quæ nunquam iussit me ad se accersi ante hunc diem.
Postquam uir abijt eius, miror quid siet.
Nisi ut periculum fiat, uisam quid uelit.
Sed eccum Dinacium eius puerum, at hoc uide
Satin ut facete, atq; ex pictura hic astitit. Ex pictura
Ne iste ædepol uinum poculo pauxillulo
Sæpe exanclauit submetrum scitissume.

Dinacium puer. Gelasimus parasitus.

Ercurius Iouis q̃ nuntius perhibetur, suo nunquam æque
m Patri nũtium lepidũ attulit, q̃ ego nũc meæ heræ nũtiabo.
Itaq; onustum pectus porto lætitia lubentiaq;,
Neq; lubet nisi gloriose, quicquam proloqui, profecto
Amænitates omnium uenerum & uenustatum affero.
Nimisq; superat mihi atq; abundat pectus meum lætitia.
Propterea Dinacium hortare pedes, honesta dicta factis.
Nunc potestas tibi adipiscendi est gloriam, laudem, decus, egenti
Heræ subueni, benefacta maiorum tuorum exauge,
Quæ misera expectatione Epignomi uiri est aduentu.
Proinde, ut decet, amat uirum suum cupide, nũc Dinacium expedi,
Age, ut placet, curre, ut lubet. caue quenquam floccifacias.
Cubitis depulsa de uia, tranquillam uiam concinna,
Si rex obstabit, obuiam regem peruortito ipsum.
Ge. Quidnam dicam, Dinacium lasciuibundum tam lubenter
Currere? harundinem fert, sportulamq;, & hamum piscatrium.
Di. Sed tandem opinor, æquius est heram mihi supplicem esse.
Atq; oratores mittere ad me, donaq; auro, & quadrigas,
Qui uehar, nam pedibus ire non queo, ergo num reuortar?
At me iri prius, & supplicari egomet mihi censeo æquom.
An uero nugas censeas, nihil esse, quod ego scio nunc.
Tantum à portu apporto bonum, tam gaudium affero grande.

Vix ipsa domina, hoc nisi sciat, exoptare à dis ausit ipsis.
Nunc ultro hoc deportẽ, haud placet, neq; id uero officiũ ego arbitror.
Hic hoc uidetur mihi magis meo huic nuntio conuenire,
Aduorsum ut ueniat, obsecret, se ut nuntio hoc impartiam.
Secundas fortunas decent superbiæ.
Sed tandem cum recogito, qui potuit scire, hæc scire me.
Heram ex mœrore eximam, benefacta maiorum meũm exaugeam.
Atq; illam augeam ex insperato oportuno modo, contundam facta
Thalthybij, contemnãq; omneis nũtios, simulq; ad cursurã meditabor
Me ad ludos olympiæ, sed spacium hoc occidit, breue'st curriculo.
Quã me pœnitet, qd hoc? occlusam ianuã uideo, ibo, et pultabo fores.
Aperite, atq; approperate, fores facite ut pateant, remouete moram.
Nimis hæc res sine cura geritur, uide quamdudum hic ædes pulto.
Non operam datis? experiar fores, an cubiti, an pedes plus ualeãt.
Nimis uellem hæ fores herum fugissent, ea causa ut haberẽt malũ.
Defessus sum pultando, hoc postremum est uobis. Ge. ibo, atq; hunc
Compello, saluos sis. Di. & tu salue. Ge. iam tu piscator factus?
Di. Quampridem non edisti? Ge. unde is? quid fers? quid festinas?
Di. Tua qđ nihil refert, ne cures. Ge. qd istinc ẽ? Di. quas tu uides colubras.
Ge. Quid tam iracundus? Di. si in te pudor adsit, non me appelles.
Ge. Possum scire ex te uerum? Di. potes, hodie non cœnabis.

Panægyris. Gelasimus. Dinacium.

Visnam obsecro has frangit fores, ubi est? tun hæc facis?
q Tun mihi huc hostis uenis? Ge. salue accersitu tuo uenio huc.
Pa. Ean gratia fores effringis? Ge. inclama tuos,
Tui delinquont, ego quid me uelles uisebam, nam equidem
Harum miserebat. Di. ergo auxilium propere latum est eis.
Pa. Quis nã hic loqtur tam prope nos? Di. Dinaciũ. Pa. ubi obsecro is ẽ.
Di. Respice me & relinque egentem parasitum Panægyris.
Pa. Dinacium? Di. istuc indidere nomen maiores mihi.
Pa. Quid agis? Di. qd agã rogitas? Pa. qd ni rogitẽ? Di. qd mecũ ẽ tibi.
Pa. Men fastidis propudiose? eloquere propere. Di. iube
Me omittere igitur hos, qui retinent. Pa. qui retinent? Di. rogas?
Omnia membra lassitudo mihi tenet. Pa. linguam quidem
Sat scio tibi non tenere. Di. ita celeri iui curriculo
Propere à portu tui honoris causa. Pa. ecquid apportas boni?
Di. Nimio impartior multo, tanto plus q̃ speras. Pa. salua sum.

Di. At

Thalthybius

Di. At ego perij quoi medullam lassitudo perbibit.
Ge. Quid ego quoi misero medullam uentris percepit fames?
Pa. Ecquem conuenisti? Di. multos. Pa. ad uirum ecquem? Di. plurimos
Verum ex multis nequiorem nullum, q̃ hic est. Ge. quo modo.
Iamdudum ego istum patior dicere iniuste mihi,
Præter hæc si me irritassis. Di. ædepol esuries male.
Ge. Animum inducam, ut istuc uerum te elocutum esse arbitrer.
Di. Mundicias uolo fieri hic, ferte scopas, simulq; harundinem,
Vt operam omnem aranearum perdam, & texturam improbam, Araneare opa
Deijciamq; earum telas. Ge. miseræ frigebunt postea.
Di. Quid illas itidem esse censes, quasi tectum ueste unica?
Cape illas scopas. Ge. capiã. Di. hoc egomet, tu hoc cõuerre. Ge. fecero.
Di. Ecquis huc effert nasiternam cum aqua? Ge. sine suffragio populi
Tamen ædilitatem hic quidem gerit. Di. age tu ocyus pinge humum,
Consperge ante ædeis. Ge. faciam. Di. factum oportuit. hic ego
Araneas de foribus deijciam, & de pariete.
Pa. Aedepol rem negociosam, quid sit, nihil etiam
Scio, nisi forte hospites uenturi sunt. Di. lectos sternite.
Pa. Principium placet de lectis. Di. alij ligna cædite,
Alij pisces depurgate, quos piscator attulit,
Pernam & glandium deijcite. Ge. hic hercle homo nimium sapit.
Pa. Ecastor non ut ego opinor heræ morem geris?
Di. Immo res omneis relictas habeo, præ quod tu uelis,
Pa. Tum tu igitur qua caussa missus es ad portum mihi expedi.
Di. Dicam, postquam me misisti ad portum cum lucu simul,
Commodum radiosus esse sol superabat ex mari.
Dum percontor portitores ecquæ nauis uenerit
Ex Asia, negant uenisse, conspicatus sum interim
Cercurum, quo ego me maiorem non uidisse censeo.
In portum uento secundo, uelo passo peruenit.
Alius alium percontamur quoia est nauis, quid uehit.
Interim Epignomum conspicio tuum uirum, & seruom Stichum.
Pa. Hem quid Epignomum elocutus? Di. tuum uirum. Pa. & uitã meã.
Di. Venit inq̃. Pa. tun eum ipsum uidisti? Di. ita ego, & quidem lubens.
Argenti auriq; aduexit multum. Pa. nimis factum bene.
Ge. Hercle uero capiam scopas, atq; hoc conuerram lubens.
Di. Lanam, purpuramq; multam. Ge. hehem qui uentrem uestiam.
Di. Lectos eburatos, auratos. Ge. accubabo regie.
Di. Tum babylonica peristromata, sellas, & tapetia

Aduexit nimium bonæ rei. Ge. hercle rem gestam bene.
Di. Post ut occœpi narrare, fidicinas, tibicinas,
Sambucas aduexit secum forma exumia. Ge. euge quando
Adbibero, alludiabo, tum sum ridiculissumus.
Di. Post hæc unguenta multigenerum multa. Ge. non uendo logos.
Iam non faciam auctionem, quando mihi obtigit hæreditas.
Maleuoli perquisitores auctionum perierint.
Hercules, decumam esse adauctam tibi, quam uoui, gratulor.
Di. Post autem aduexit secum parasitos. Ge. hei perij miser.
Di. Ridiculosissumos. Ge. reuerram hercle hoc, quod conuerri modo.
Pa. Vidistin uirum sororis Pamphilippum? Di. non. Pa. adest?
Di. Immo aiebant eum uenisse simul, sed huc ego
Citus præcucurri, ut nunciarem nuncium optabilem.
Ge. Venales logi sunt illi, quos negabam uendere
Illico, & meo malo est quod maleuolentes gaudeant.
Male discedas Ci. ad Att. 6. Hercules sane, qui Deus sis discessisses non male.
Pa. I intro Dinacium, iube famulos rem diuinam mihi
Apparent, bene uale. Ge. uin administrem? Pa. sat seruorum habeo
Domi. Ge. enim uero Gelasime opinor uenisti futile,
Si neq; ille adest, neq; hic qui uenit, quicquam subuenit.
Ibo intro ad libros, & discam de dictis melioribus.
Nam ni illos homines expello, ego occidi planissume.

ACTVS TERTIVS.

Epignomus adolescens. Stichus seruus.

Vom bene re gesta saluos conuortor domum,
q Neptunno grates habeo, & tempestatibus.
Simul Mercurio, qui me in mercimonijs
Iuuit, lucrisq; quadruplicauit rem meam.
Olim quos abiens affeci ægrimonia,
Eos nunc lætanteis faciam aduentu meo.
Nam iam Antiphonem conueni affinem meum,
Cumq; eo reueni ex inimicitia in gratiam.
Videte quæso quid potest pecunia,
Quoniam bene re gesta redisse me uidet,
Magnasq; apportauisse diuitias domum,
Sine aduocatis ibidem in cercuro, in stega,
In amicitiam, atq; in gratiam conuortimus.

Et sic hodie apud me cœnat, & frater meus.
Nam heri ambo in uno portu fuimus, sed mea
Hodie soluta est nauis aliquanto prius.
Age abduc has intro, quas mecum adduxi Stiche.
St. Here, siue ego taceam, seu loquar, scio scire te
Quas multas tecum miserias mulctauerim.
Nunc hunc diem unum ex multis illis miserijs
Volo me eleutheriam capere aduenientem domum.
Ep. Et ius & æquom postulas, sumas Stiche
In hunc diem, te nihil moror, abi quo lubet,
Cadum tibi ueteris uini propino. St. papæ.
Ducam hodie amicam. Ep. uel decem, dum de tuo.
Vbi cœnas hodie? St. si tu hanc rationem instituis,
Amicam ego habeo Stephanium hinc ex proxumo
Tui fratris ancillam, eo condictum symbolum
Ad cœnam, ac eius conseruom Sangarinum Syrum.
Eadem est amica ambobus, riuales sumus.
Ep. Age abduc eas intro, hunc tibi dedo diem.
St. Meam culpam habeto, nisi perexcruciauero.
Iam hercle ego per hortum amicam transibo meam,
Mi hanc occupatum noctem, eadem symbolam
Dabo, & iubebo ad Sangarinum cœnam coqui,
Aut egomet ibo, atq; obsonabo obsonium.
Atq; id ne uos miremini, homines seruolos
Potare, amare, atq; ad cœnam condicere.
Licet hæc Athenis nobis, sed quom cogito,
Potius q̃ in diuidiam ueniam, est etiam hic hostium,
Alíud autem posticum nostrarum harum ædium.
Ea ibo obsonatum, eadem referam obsonium
Per hortum, utroq; commeatus continet.
Ite hac secundum uos me, ego hunc lacero diem.

Gelasimus. Epignomus.

Ibros inspexi, tam confido, q̃ potis est,
Me meum obtenturum regem ridiculis meis.
Nunc interuiso iam ne a portu aduenerit,
Vt eum aduenientem meis dictis deliniam.
Ep. Hic quidem Gelasimus est parasitus, qui uenit.

Ge. Auspicio huc hodie ego optumo exiui foras.
Mustela murem mihi abstulit præter pedes.
Tum strenua obsonauit spectatum hic mihi est.
Nam ut illa uitam repperit hodie sibi,
Item me spero facturum augurium, hoc facit
Epignomus, hic quidem est, qui astat, ibo atq; alloquar.
Epignome, ut ego te nunc conspicio lubens.
Vt præ lætitia lachrumæ præsiliunt mihi.
Valuistin usq;? Ep. sustentatu'st sedulo.
Ge. Bene atq; amice dicis. Di. dent, quæ uelis.
Propino tibi salutem plenis faucibus.
Cœnabis apud me quoniam saluos aduenis.
Ep. Vocata est opera. Ge. num quidem hoc tibi tam graue est?
Promitte. Ep. certum est. Ge. sic fac inquam. Ep. certa res.
Ge. Lubente hercle me facies. Ep. idem ego istuc scio,
Quando usus ueniet, fiet. Ge. nunc ergo usus est.
Ep. Non ædepol possum. Ge. quid grauare? censeas.
Nescio quid uero habeo adhuc in mundo. Ep. i modo,
Alium conuiuam quærito in hunc diem tibi.
Ge. Quin tu promittis? Ep. non grauer, si possiem.
Ge. Vnum quidem hercle certum promitto tibi,
Lubens accipiam certo si promiseris
Ep. Valeas. Ge. certum est? Ep. certum, nam hodie cœnabo domi.
Ge. Quando quidem operam tuam non uis promittere,
Vin ad te ad cœnam ueniam? Ep. si possim, uelim.
Verum hic apud me cœnant alieni nouem.
Ge. Haud postulo equidem summo in lecto accumbere.
Scis tu me dudum esse imi subselli uirum.
Ep. At ij oratores sunt populi summi uiri.
Ambracia ueniunt huc legati publice.
Ge. Ergo oratores populi summates uiri
Summi accumbent, ego infimatis infimus.
Ep. Haud æquom est, te inter oratores accipi.
Ge. Equidem hercle orator sum, sed procedit parum.
Ep. Cras de reliquijs nos uolo, multum uale.
Ge. Peri hercle uero plane, atq; obnixe, nihil
Vno Gelasimo minus est, q̃ dudum fuit.
Certum est mustelæ posthac nunquam credere.
Nam incertiorem nullam noui bestiam.

Imi subselli uir

Quin & ipsa decies in die mutat locum.
Eam auspicaui ego in re capitali mea.
Certum est amicos conuocare, ut consulam
Qua lege me nunc esurire oporteat.

ACTVS QVARTVS.

Antipho senex. Pāphilippus. Epignomus adolescentes.

Ita me di bene ament, measq; mihi bene seruassint filias,
Vt mihi uolupe'st Pāphilippe, quia in patriam uos domū
Redisse uideo bene gesta re ambos, te & fratrem tuum.
Pa. Satis abs te accipiam, nisi uideam mihi te amicum esse Antipho.
Nunc quia te amicum mihi experior esse, creditur tibi.
An. Vocem ego ad me ad cœnam, frater tuus nisi dixisset mihi
Te apud se cœnaturum hodie, quom me ad se ad cœnam uocat.
Et magis par fuerat me dare uobis cœnam aduenientibus,
Quàm me ad illum promittere, nisi nollem ei aduorsarier.
Nunc me gratiam abs te inire uerbis nihil desidero.
Cras apud me eritis, & tu & ille cum uestris uxoribus.
Pa. Et apud me perendie, nam ille heri me uocauerat in hunc diem.
Sed satin ego iam tecum pacificatus sum Antipho?
An. Quando ita rem gessestis, uti uos uellem, amicos atq; addecet.
Pax, commerciumq; est uobis mecum, nam hoc tu facito cogites.
Vt quoiq; homini res parata est, firmi amici sunt. si labant
Res lassæ, itidem amici collabascunt. amicos res inuenit.
Ep. Iam redeo, nimia uolupta'st, si diu affueris domo,
Si domum redieris, si tibi nulla ægritudo est animo obuiam.
Nam ita me absente familiarem rem uxor curauit meam,
Omnium me exilem, atq; inanem fecit ægritudinum.
Sed fratrem eccum Pamphilippum incedit cum socero suo.
Pa. Quid agitur Epignome? Ep. quid tu? q̄ dudū importum huc uenis?
Pa. Longissume. Ep. post illa iam iste est tranquillus tibi?
An. Magis q̄ mare, qua ambo uecti estis. Ep. facis, ut alias res soles.
Hodie ne exoneramus nauem frater? Pa. clementer uolo
Potius oneremus nosmet uicissatim uoluptatibus.
Quā mox cocta ē cœna? ipräsus ego sum. Ep. abi ītro ad me, et laua.
Pa. Deos salutatum modo, atq; uxorem, intro deuortor domum.
Ep. Apud nos hic illa festinat cum sorore uxor tua.
Pa. Optumū est, iā istoc moræ minus erit, iā ego apud te ero. An. prius q̄

Apologus

Abis, præsente te huic apologum agere unum uolo. Ep. maxume.
An. Fuit olim, quasi ego sum, senex, & ei filiæ duæ erant,
Quasi nunc meæ sunt, eæ erant duobus nuptæ fratribus,
Quasi nunc sunt meæ uobis. Pa. miror quo euasurus apologus.
An. Minori ille adolescens fidicinam & tibicinam peregre
Aduexerat, quasi nunc tu, sed ille erat cælebs senex,
Quasi ego nunc sum. Pa. perge obsecro præsens hic qdem apologu'st.
An. Deinde senex ille illi dixit quoius erat tibicina,
Quasi ego nunc tibi dico. Pa. ausculto atq; animum aduorto sedulo.
An. Ego tibi meam filiam, bene qui cum cubitares dedi.
Nunc mihi reddi ego æquum esse abs te, qui cum cubitem, censeo.
Pa. Quis istuc dicit, an ille, quasi tu? An. quasi ego, nunc dico tibi.
Immo duas dabo inquit ille adolescens, una si parum est.
Etsi duarum pœnitet inquit, addentur duæ.
Pa. Quid istuc quæso, an ille, quasi ego? An. is ipse, quasi tu, senex
Ille, quasi ego, si uis inquit quatuor, sane dato,
Dum equidem hercle quod edant, addas, meum ne contruncent cibū.

Contruncare cibus

Pa. Videlicet parcum illum fuisse senem, qui dixerit,
Quando ille illi pollicetur, qui eum cibum poposcerit.
An. Videlicet illum fuisse nequam adolescentem, qui illico,
Vbi ille poscit, dare denegauit se granum tritici.
Quia hercle æquom postulabat ille senex, quandoquidem
Filiæ ille dederat dotem, accipere pro tibicina.
Pa. Hercle ille quidem certe adolescens docte uorsutus fuit.
Quis enim illi concubinam dare dotatam uoluit? An. senex
Quidem uoluit, si posset indipisci de cibo,
Quia nequit, qua lege licuit, dixit uelle fieri.
Fiat ille inquit adolescens. facis benigne inquit senex.
Habeon rem factam inquit? faciam ita inquit ut fieri uoles.
Sed ego ibo intro, & gratulabor uostrum aduentum filijs.
Postea ibo lauatum in pilum, ibi fouebo senectutem meam,
Post ubi lauero, otiosus uos opperiar accubans.
Pa Graphicum mortalem Antiphonem, ut apologum fecit, quā fabre
Id iam nunc scelestus esse, ducit pro adolescentulo.
Dabitur homini amica, noctu quæ in lecto accendet senem.
Nanq; ædepol illi aliud quid amica possit nescio.
Sed quid agit parasitus noster Gelasimus? etiam ualet?
Ep. Vidi ædepol hominem haud dudum. Pa. qd agit? Ep. quo famelicus.
Pa. Quin tu uocasti hominem ad cœnam? Ep. nequid aduenieš pderem,

Atq; eccum tibi lupum in sermone, esuriens adest. Lupus in sermone

Pa. Ludificemur hominem. Ep. capti consilij memorem mones.

Gelasimus parasitus. Pāphilippus. Epignomus ado. ij.

Ed ita quod occœpi narrare uobis, cum hinc affui,
Cum amicis deliberaui iam, & cum cognatis meis,
Ita mihi authores fuere, ut egomet me hodie iugulem fame
Sed uideo ne ego Pamphilippum cum fratre Epignomo? atq; is est,
Aggrediar hominem, sperate Pamphilippe, o' spes mea,
O' mea uita, o' mea uoluptas salue, saluom gaudeo
Peregre in patriam rediisse saluom. Pa. salue Gelasime.
Ge. Valuistin bene. Pa. sustentaui sedulo. Ge. ædepol gaudeo.
Aedepol ne egomet mihi nunc modium esse mille argenti uelim.
Ep. Quid eo opus est? Ge. hunc ad cœnam hercle ut uocem, te non uocē.
Ep. Aduorsum te fabulare illud quidem, ambos ut uocem.
Aedepol uocem te libenter, si superfiat locus.
Ge. Quin tu stas, obstrusero aliquid strenue. Ep. immo unum hoc pōt.
Ge. Quid? Ep. ubi conuiuæ abierint, tum uenias. Ge. uæ ætati tuæ.
Ep. Vna lautum, non ad cœnam dico. Ge. Di te perduint.
Quid agis Pamphilippe? Pa. ad cœnam hercle alio promisi foras.
Ge. Quid foras? Pa. foras hercle uero. Ge. qui (malum) tibi lasso lubet
Foris cœnare? Pa. utrum tu censes? Ge. iubedum cœnam coqui,
Atq; ad illum renuntiari. Pa. solus cœnabo domi?
Ge. Non enim solus, me uocato. Pa. at ne ille succenseat, mea
Qui caussa sumptum fecit. Ge. facile excusari potest.
Mihi modo ausculta, iube cœnam domi coqui. Ep. non quidem
Me faciet authore hodie, ut illum decipiat. Ge. non tu hinc abis?
Nisi me non perspicere censes, quid agas, cauesis tu ibi.
Nam illic homo tuam hæreditatem inhiat, quasi esuriens lupus.
Non tu scis, quam efflictentur homines noctu hic in uia?
Pa. Tanto pluris qui defendant ire aduorsum iussero.
Ep. Non it, quia tanto opere suades. Ge. ne uetat, iube domi
Mihi, tibi, tuæq; uxori celeriter cœnam coqui.
Si hercle faxis non opinor dices deceptum fore.
Pa. Per hanc tibi cœnam incœnato Gelasime esse hodie licet.
Ge. Ibis ne ad cœnam foras? Pa. apud fratrem cœno in proxumo.
Ge. Certum est? Pa. certum. Ge. ædepol te hodie lapide percussum uelim.
Pa. Non metuo, per hortum transibo, non prodibo in publicum.

Ep. Quid agis Gelasime? Ge. oratores tu accipis, habeas tibi.
Ep. Tua pol refert enim. Ge. siquidem mea refert, opera utere.
Ep. Aedepol tibi etiam (opinor) uni locum conspicor, ubi
Accubes. Pa. sanè facundum censeo. Ge. o' lux oppidi.
Ep. Si arcte poteris accubare. Ge. uel inter cuneos ferreos
Tantillum loci, ubi catellus cubet, id mihi sat est loci.
Pa. Exorabo aliquo modo. Ep. ueni. Ge. hucine? Ep. immo in carcerem,
Nam hic quidem meliorem Genium tuum non facies, eamus tu.
Pa. Deos salutabo modo, postea ad te continuo transeo.
Ge. Quid agitur? Ep. dixi eqdem, in carcerem ires. Ge. quin si iusseris,
Eò quoq; ibo. Pa. di immortales, hic quidem ui summa in crucem
Cœna aut prandio perduci potest. Ge. ita ingenium meum est,
Qui cum uis depugno multo facilus, q̃ cum fame.
Pa. Non ergo is tu apud me, satis spectata est mihi tua felicitas,
Dum parasitus mihi fratriq; fuisti, rem confregimus.
Nunc ego nolo mihi è Gelasimo te Catagelasimum.
Ge. Iam ne abisti Gelasime, uide quid es capturus consilij.
Ego ne? tu ne? mihi ne? tibi ne? uides ut annona est grauis?
Vides benignitates hominum perire, & prothymias?
Vides ridiculos nihilifieri? atq; ipsos parasitarier?
Nunquam ædepol uiuom quisquam in crastinum prospiciet diem.
Nam intus mihi iam potione uincea onerabo gulam.
Neq; ego hoc committam, ut homines mortuum me dicant fame.

ACTVS QVINTVS.

Stichus seruos.

Ore hoc fit, atq; est ita mea sniā, si quẽ hoiem expectant.
m Eum solent prouisere, qui hercle illa cā nihil ocyus uenit.
Idem ego nūc facio, q prouiso Sagarinū, q nihil ocyus uenit.
Tamen hac gratia iam hercle ego decumbam solus, si ille huc non
Venit, cadum modo hinc à me huc uino transferam.
Postea accumbam, qua senex tabescit dies.

Sagarinus, Stichus serui.

Aluete Athenæ, quæ nutrices Græciæ, terra herilis patria
s Te uideo lubẽs, sed amica mea, et cóserua qd agat stephaniū,
Cura est, ut ualeat. nā Sticho mādauerā, salutẽ ut nūciaret,
Atq; ei ut diceret me hodie uenturum, ut cœnam coqueret tempori.

Sed Stichus est hic qdem. St. fecisti hercle facetias, quom hoc donauisti
Dono tuum seruum Stichum, proh Di immortales, quot ego
Voluptates fero, quot risiones, quot iocos, quot sauia, saltationes,
Blanditias, prothymias. Sa. Stiche. St. hem. Sa. quid fit?
St. Euge Sangarine lepidissume, fero conuiuam Dionysium mihiq;,
Et tibi. nanq; ædepol cœna dicta est, locus liber datus est mihi, &
Tibi apud uos. nam apud nos est conuiuium, ibi noster cœnat
Cum uxore adeo, & Antipho ibidem herus est noster, hoc mihi
Dono datu'st. Sa. quis somniauit aurum? St. quid id ad te
Attinet? proin tu lauare propera. Sa. lautus sum. St. optume.
Sequere ergo hac me intro. Sa. ergo uero sequor. St. uolo
Eluamus hodie, peregrina omnia relinque, Athenas nunc colamus.
Sequere me. Sa. sequor, & domum redeundi principium placet.
Bona cœna, strenaq; obolet, cœssset mihi Stephanium.

Stephanium ancilla.

m Irum uideri nemini uostrũ uolo spectatores, quid ego hinc
Quæ illic habito, exeã, faciã uos certiores, domo dudũ huc
Accersita sum, quoniã nunciatũ est istarũ uenturos uiros, ibi
Festinamus omnes, lectis sternẽdis studuimus, mũditijsq; apparãdis.
Inter illud tamen negocium, meis curaui amicis Sticho &
Conseruo Sangarino meo cœna cocta ut esset, Stichus
Obsonatus est, cæterum ego curando id adlegaui.
Nunc ibo hinc, & amicos meos curabo hic aduenientes.

Sangarinus. Stichus serui.

a Gite ite foras, ferte pompam, cado te perficio Stiche.
Omnibus modis tentare certu'st nostrũ hodie conuiuium,
Ite me Di amẽt, lepide accipiamur, quoniã hoc recipiemur
Quisqs prætereat, comessatũ uolo uocari. St. cõuenit, (in loco.
Dum quidem hercle quisq; ueniat cum uino suo, nam hinc quidem
Hodie pollectura, præter nos iactura nemini dabitur nosmet
Inter nos ministremus monotrophe, hoc conuiuium est
Pro opibus nostris, satis commodule nucibus, fabulis, ficulis,
Olea interrupto lupillo, comminuto crustulo sat est seruo homini.
Modeste melius facere sumptum, q̃ ampliter suum quenq;
Decet, quibus diuitiæ domi sunt, scaphio, cantharis, batiocis.

Bibunt, nos nostro samiolo poterio, tamen uiuimus, nos tamen
Efficimus pro opibus nostra mœnia. Sa. amica uter uis ubi
Accumbamus? St. abi tu sane superior, atq; adeo ni tu scire possis
Factum ego hoc tecum diuido, uide utram tibi lubet etiã nũc capere,
Cape prouinciam. Sa. quid istuc est prouinciæ? St. utrum fontale,
An libero imperium te inhibere mauis. Sa. nimio liquido libero,
Sed amica mea & tua dum cœnat, dumq; se exornat, nos
Volo tamen ludere inter nos, Strategum te facio huic conuiuio.
St. Nimium lepide in mentem uenit potius in subsellio
Cynice accipiemur, q̃ in lectis. Sa. immo. n. hic magis est dulcius.
Sed interim Stratege noster cur hic cessat cantharus?
Vide quot cyathos hos bibimus. St. tot, quot digiti sunt tibi
In manu, cantio est Græca, καὶ πέντε πίνε, καὶ δὶς πίνε, ἢ μὴ τέτταρα
Tibi propino decuma fonte, tibi tute inde, si sapis. Sa. bene uos,
Bene nos, bene te, bene me, bene nostram etiam Stephanium
Bibe, si bibis. St. non mora erit apud me. Sa. ædepol
Conuiui sat est, modo nostra huc amica accedat, id abest,
Aliud nihil abest, lepide hoc actum est, tibi propino
Cantharum, uinum tu habes. St. nimis uellem aliquid
Pulpamenti. Sa. si horum, quæ adsunt, pœnitet, nihil est,
Tene aquam. St. melius dicis, nihil moror cuppedia.
Sa. Bibe tibicen, age siquid agis, bibendum hercle hoc est, ne nega.
Quid hic fastidis? quod faciundum uides esse tibi, quin bibis?
Age, siquid agis, accipe inq̃ non hoc impende publicum.
Haud tuum istuc est te uereri, eripe ex ore tibias.
St. Vbi illic biberit, uel seruato meum modum, uel tu dato.
Nolo ego nos pro summo bibere, nulli relerimus postea.
Nanq; ædepol q̃uis de subito uel cadus uorti potest.
Sa. Quid agitur? q̃q̃ grauatus fuisti, non nocuit tamen.
Age tibicen quando bibisti, refer ad labia tibias suffla
Celeriter tibi buccas, quasi proserpens bestia, agedum Stiche
Vter demutassit, procul mutabitur. St. bonum ius dicis.
Impetrare oportet, quia æquum postulas, age ergo
Obserua, si peccassis, multa hic retinebo illico. Sa. optumum, atq;
Aequissumum oras. St. hem tibi hoc, primum omnium, hæc
Facetia'st, amare inter se riuales duos, uno cantharo potare.
Vnum scortum ducere, hoc memorabile'st, ego tu sum, tu es
Ego, unianimi sumus, unam amicam amamus ambo, mecum
Vbi est, tecum est tamen, tecum autem ubi est, mecum autem

Ibi est,

Ibi est, neuter utri inuidet. Sa. ohe iam satis, nolo obcedes,
Catuli ut ludunt, uolo nunc, uin amicam huc euocemus?
Ea saltabit. St. censeo. Sa. mea suauis, amabilis, amoena
Stephanium ad mores tuos foras egredere, satis mihi pulchra es.
St. At enim pulcherrima. Sa. fac nos hilaros hilariores
Opera, atq; aduentu tuo, peregre aduenientes te expetimus.
Stephaniscidium, uel meum, si amabilitas tibi nostra
Placet, si tibi ambo accepti sumus Stephanium.

Stephanium ancilla, & eidem.

m Orem uobis gerã meæ deliciæ, nã ita me Venus amoena
Amet, ut ego hic iamdudum exissem uobiscum foras,
Nisi me uobis exornarem, nã ita est ingeniũ muliebre.
Bene cum lauta est, tersa, ornata, ficta est, infecta est tamen.
Nimioq; sibi mulier meretrix repperit odium ocyus
Sua immunditia, q̃ in perpetuum ut placeat munditia sua.
Sa. Nimium lepide fabulata est. St. Veneris mera est oratio.
Sangarine. Sa. quid est? St. totus doleo. Sa. totus? tanto miserior.
St. Vtrum tibi accumbo? St. utrum ubi tu uis? St. cum ambobus uolo,
Nam ambos amo. St. uapulat peculium, actum est, fugit hoc
Libertas caput. St. date mihi locum, ubi accumbam, amabo siquidem
Placeo, tũ mihi cupio cũ utroq; esse mihi bene. St. dispereo. Sa. q̃d ais?
St. Quid ego? Sa. ita me di ament, nunq̃. n. fiet hodie hoc, quin non
Saltem tamen, age mulsa mea, suauitudo salta, saltabo
Ego simul. St. nunq̃ ædepol me isto uinces, quin ego
Ibidem pruriam. St. siquidem mihi saltandum est, tum uos date
Bibant tibicini. St. & quidem nobis. Sa. tene tibicen primum,
Postidea loci si hoc eduxerit, perinde ut consuetus antehac,
Celeriter lepidam, & suauem cantationem aliquam occipio
Cinædicã, ubi perprurissamus usq; ex unguiculis, inde huc aquam.

Eidem.

t Ene tu hoc, educe, dudum placuit potio, nunc minus
Grauate iam accipit, tene tu interim meus oculus.
Da mihi suauium, dum illic bibit prostibiles tandem.
Stantem stantis autem dare amicum amicæ.
Euge euge, sic furi datur, qui dicitur, q̃q̃
Grauatus non nocui, tamen age iam infla buccas.
St, Nunc iam aliq̃d suauiter redde cantionem, ueteri pro uino nouam.

Eidem.

Vi ionicus, aut cinædicus, qui hoc tale facere possiet?
q Si istoc me uorsu uiceris, alio me prouocato, fac tu hoc modo.
St. At tu hoc modo. Sa. babæ. St. tatæ. Sa. papæ. St. pax.
Sa. Nunc pariter ambo omneis uoco cinædos contra statis, esse
Nobis non magis potis est, q fungo imber.
Intro hinc abeamus nunciam saltatum satis pro uino'st.
Vosq; spectatores plaudite, atq; ite ad nos comessatum.

TRINVMMVS.

DRAMATIS PERSONAE.

LVXVRIA	PROLOGVS.
INOPIA.	
MEGARONIDES	SENEX.
CALLICLES	SENEX.
LYSITELES	ADOLESCENS.
PHILTO	SENEX.
LESBONICVS	ADOLESCENS.
STASIMVS	SERVOS.
CHARMIDES	SENEX.
SICOPHANTA.	

Hesaurũ abstrusum domo abiens pegre Charmides
Remq; omnem amico Callicli mandat suo.
t Istoc absente male rem perdit filius.
Nam & ædeis uendit, has mercatur Callicles.
Virgo indotata, soror istius poscitur,
Minus quo cum inuidia ei det dotem Callicles,
Mandat qui dicat aurum ferre sese à patre.
Vt uenit ad ædeis, hunc deludit Charmides
Senex ut rediit, quoius nubunt liberi.

PROLOGVS.

Luxuria & Inopia.

Equere me mea gnata, ut munus fungaris tuum.
s In. Sequor, sed finem fore quem dicam, nescio.
Lu. Adest. hem illæ sunt ædes, i intro nunc iam.

Nunc ne quis

Nunc ne quis erret uostrum, paucis in uiam
Deducam, siquidem operam promittitis dare.
Nunc primum igitur, quæ ego sim, & quæ illa hæc etiam siet,
Huc quæ abijt intro, dicam, si animum aduortitis.
Primum mi Plautus nomen LVXVRIAE indidit.
Tum mihi gnatam hanc is esse uoluit, INOPIAM.
Sed huc quid introierit impulsu meo
Accipite, & date mihi uacuas aureis, dum eloquor.
Adolescens quidam est, in hisce qui habitat ædibus,
Is rem paternam me adiutrice perdidit,
Quoniam, qui me aleret, nihil esse uideo reliqui.
Dedi meam gnatam, qui cum ætatem exigat.
Sed de argumento ne expectetis fabulæ.
Senes qui huc uenient, hi rem uobis aperient.
Nam nomen Græce huic est THESAVRO fabulæ.
Philemon scripsit, Plautus uortit barbare.
Nomen TRINVMMO fecit, nunc hoc uos rogat,
Vt liceat possidere hanc nomen fabulam.
Tantum est, ualete, adeste cum silentio.

ACTVS PRIMVS.

Megaronides.

E amicum castigare ob meritam malam noxiam,
n Immane est facinus, uerum in ætate utile, & conducibile.
Nam ego amicū hodie meū cōcastigabo pro cōmerita noxia
Inuitus, ni me id inuitet ut faciam, fides, nā hic nimium morbus
Mores inuasit bonos, ita plerunq; omnes iam sunt intermortui.
Sed dum illi ægrotant, interim mores mali, quasi herba irrigua
Succreuerunt uberrime, neq; quicq̄ hic uile nunc est,
Nisi mores mali, eorum licet iam messem metere maxumam.
Nimioq; hic pluris pauciorum gratiam faciunt pars hominum,
Quàm id, quod prosit pluribus, ita uincunt illud
Conducibile, gratiæ, quæ in rebus multis obstant.
Odiosæq; sunt, remoramq; faciunt rei priuatæ, & publicæ.

Infirma causa, Cic° d' in uention. [illegible]

Callicles. Megaronides senes duo.

Arem corona nostrum decorari uolo, uxor uenerare, ut
l Nobis hæc habitatio bona, fausta, felix, fortunataq; eueniat.
Teq; ut q̄primum possim, uideam emortuam.

Me. Hic ille est, senecta ætate qui factus est puer, qui admisit
In se culpam castigabilem, aggrediar hominem.
Ca. Quoia uox prope me sonat? Me. tui beneuolẽtis, si ita es, ut ego uolo
Sin aliter es, inimici atq; irati tibi. Ca. o amice salue, atq;
Aequalis, ut uales Megaronides? Me. & tu ædepol salue Callicles.
Valen? ualuistin? Ca. ualeo, & ualui rectius. Me. quid agit
Tua uxor? ut ualet? Ca. plusq̃ ego uolo. Me. bene hercle
Est, illam tibi bene ualere & uiuere. Ca. credo hercle te
Gaudere, siquid mihi mali est. Me. omnibus amicis quod mihi est,
Cupio esse idem. Ca. eho tua uxor quid agit? Me. immortalis est,
Viuit, uicturaq; est? Ca. bene hercle denuncias deosq; oro ut
Vitæ tuæ superstes suppetat, dum quidem hercle tecum nupta
Sit. Me. sane uelim. Ca. uin commutemus, tuam ego ducam,
Et tu meam? faxo haud tantillum dederis uerborum mihi.
Neq; enim tu credo mihi imprudenti obrepseris, ne tu hercle
Faxo haud scias, quam rem egeris. Me. habeas, ut nactus.
Nota mala res, optuma'st, nam ego nunc si ignotam capiam, quid
Agam nesciam ædepol, proinde ut bene uiuitur, diu
Viuitur, sed hoc animum aduorte, atq; aufer ridicularia.
Nam ego dedita opera huc ad te aduenio. Ca. quid uenis?
Me. Malis te ut uerbis multis, multum obiurgem. Ca. men?
Me. Num quis est hic alius, præter te, atq; me? Ca. nemo'st. qd igitur?
Me. Rogitas? te ne obiurgitem? nisi tute mihi me censes
Dicturum male nam si in te ægrotant artes animi tui.
Sin immutare uis ingenium moribus, aut si demutant mores
Ingenium tuum, neq; eos antiquos seruas, ast captas nouos.
Omnibus amicis morbum tu incuties grauem, ut te uidere,
Audireq;, ægroti sient. Ca. quid in mentem uenit
Tibi istæc dicta dicere? Me. quia omneis bonos, bonasq;
Accurare addecet suspicionem, & culpam ut ab sese segregent,
Ca. Non potest utrũq; fieri. Me. quapropter? Ca. rogas? ne admittam
Culpam, ego meo sum promus pectori, suspicio est in pectore aliena
Sita, nam nunc ego si te surripuisse suspicer Ioui coronam de capite
E capitolio, quod in culmine astat summo, si id non feceris, atq;
Id tamen mihi lubeat suspicarier, quid tu id prohibere me potes,
Ne suspicer? sed istud negocij scire cupio quicquid est. Me. haben
Tu amicum aut familiarem quempiam, quoi pectus sapiat?
Ca. Aedepol haud dicã dolo, sunt, quos scio esse amicos sunt, quos suspicor,
Sunt, quorum ingenia, atq; animos non possim noscere, ad amici
Partem,

Partem, an ad inimici perueniant, sed tu ex amicis certis mihi es
Certissimus, si quid scis me fecisse inscite aut improbe si id me
Non accusas, tute ipse obiurgandus es, scio. Me. & si huc alia causa
Ad te adueni, æquom postulas. Ca. expecto si quid dicas.
Me. Primum dum omnium, male dictitatur tibi uolgo in sermonibus,
Turpilucricupidum te uocant ciues tui, tum autem sunt alij, qui te
Volturium uocant, hostis ne, an ciuis comedis, paruipendere.
Hæc cum audio in te dici, excrucior miser. Ca. est atq; non est
Mihi in manu Megaronides, qn dicant non est, merito ut ne dicant
Id est. Me. fuit ne hic tibi amicus Charmides? Ca. est, et fuit, id ita esse
Vt credas, rem tibi authorem dabo. nam postq̃ hic eius rẽ cõfregit
Filius, uidetq; ipse ad paupertatem protractum esse se, suamq;
Filiã esse adultam uirginem, simul eius matrẽ, suãq; uxorẽ mortuã,
Quoniam hinc iturus't ipse in Seleuciam, mihi cõmendauit uirginẽ
Gnatam suam, & rem suam omnem, & illum corruptum filium.
Hic si inimicus esset, credo, haud crederet. Me. quid tu adolescentem
Quem esse corruptum uides, qui tuæ mandatus est fidei & fiduciæ,
Quin eũ restituis? qn ad frugẽ corrigis? ei rei operã dare te fuerat
Aliquanto æquius, si qui probiorẽ facere possis, non uti in eandem
Tute accederes infamiam, malumq; ut eius cum tuo misceres
Malo. Ca. quid feci? Me. quod homo nequam. Ca. non istuc meũ est.
Me. Emistin de adolescente has ædes? quid taces? ubi nunc tute habitas?
Ca. Emi, atq; argentum dedi minas quadraginta adolescenti ipsi
In manum. Me. dedistin argentum? Ca. factum, neq; facti piget.
Me. Aedepol fidei adolescentẽ mandatum malæ, dedisti næ hoc pacto ei
Gladium, qui se occideret, quid secus est, aut quid interest, dare
Te in manus argentum amanti homini adolescenti, animi impoti,
Qui exædificaret suam inchoatam ignauiam? Ca. non ego
Illi argentum redderem? Me. non redderes, neq; de illo quicquam
Neq; emeres, neq; uenderes, nec qui deterior esset, faceres copiam.
Inconciliastin eum, qui mandatu'st tibi? illum, qui mandauit, eum
Exturbasti ex ædibus? ædepol mandatum pulchre, et curatũ probe.
Crede huic tute, iam suã melius rem gesserit. Ca. subigis maledictis.
Me tuis Megaronides nouo modo, adeo, ut quod meæ concreditum
Sit taciturnitati clàm, fidei & fiduciæ, ne enunciarem quoiq̃,
Neu facerem palàm, ut mihi necesse sit iam, id tibi concredere.
Me. Mihi quod credideris sumes, ubi posueris. Ca. circunspicedum te, ne
Quis absit arbiter nobis, & quæso itidem idem circunspice.
Me. Ausculto siquid dicas. Ca. si taceas, loquar, quoniam hinc est

Profectus peregre Charmides, thesaurum mihi demonstrauit
In hisce ædibus, hic in conclaui quodam, sed circunspice.
Me. Nemo est. Ca. nummorum philippeum ad tria millia.
Id solus solum per amicitiam, & per fidem flens me obsecrauit
Suo ne gnato crederem, ne ue quoiq̃, unde ad eum id
Posset permanescere, nunc si ille huc saluos reuenit, reddam
Suum sibi, si quid eo fuerit, certo illius filiæ, quæ mihi mandata,
Si habeo, dotem unde dem, ut eam in se dignam conditionem
Collocem. Me. proh Di immortales uerbis paucis q̃ cito
Alium fecisti me, alius ad te ueneram, sed ut occœpisti, perge
Porrò proloqui. Ca. quid tibi ego dicam, qui illius sapientiam,
Et meam fidelitatem, & celata omnia penè ille ignauos
Funditus pessundedit? Me. qui dum? Ca. quia rure dum sum
Ego unos sex dies, me absente, atq; insciente, inconsultu meo,
Aedes uenales hasce inscribit litteris, adesuriuit magis
Et inhiauit acrius lupus, obseruauit, dum dormitarent canes,
Gregem uniuersum uoluit secum auortere, fecisset ædepol,
Ni hæc præsensissent canes, sed nunc rogare ego uicissim te uolo,
Quid fuit officium meum me facere, face sciam, utrum indicare
Me ei thesaurum æquom fuit, aduorsum quod eius
Me obsecrauisset pater, an ego alium dominum paterer
Fieri hisce ædibus, qui emisset? eius esset ne eius pecunia?
Emi egomet potius ædeis, argentum dedi, thesauri
Causa, ut saluom amico traderem, neq; adeo hasce emi
Mihi, nec usuræ meæ, illi redemi rursum, à me argentum dedi.
Hæc sunt, seu recte, seu peruorse, facta sunt, egomet fecisse,
Confiteor Megaronides, hem mea malefacta, hem meam
Auaritiam tibi, hascine me propter res maledictas
Famas ferunt. Me. pausa, uicisti castigatorem tuum, occlusisti
Linguam, nihil est qui respondeam. Ca. nunc ego te quæso,
Vt me opera & consilio iuues, communicesq; hanc mecum meam
Prouinciam. Me. polliceor operam, ergo ubi eris paulopost? Ca. domi
Nunquid uis? Me. cures tuam fidem. Ca. fit sedulo. Me. sed qd ais?
Ca. Quid uis? Me. ubi nunc adolescens habet? Ca. posticulum
Hoc recepit, quom ædeis uendidit. Me. istuc uolebam scire.
I sanè nunc iam, sed qd ais? Ca. qd? Me. nũc uirgo nẽpe apud te est?
Ca. Ita est, iuxtaq; eam curo cum mea. Me. recte facis. Ca. num prius
Quam abeo, me rogitaturus? Me. uale. nihil est profecto stultius,
Neq; stolidius, neq; mendaciloquius, neq; argutum magis,

Neq;

Neq; confidentiloquius, neq; periurius, q̃ urbani assidui
Ciues, quos scurras uocant. atq; egomet me adeo cum illis
Vna ibidem traho, qui illorum uerbis falsis acceptor fui.
Qui omnia se simulant scire, ne quicq̃ sciunt.
Quod quiq; in animo habent, aut habituri sunt,
Sciunt. id quod in aurem Rex Reginæ dixerit, sciunt. quod
Iuno fabulata sit cum Ioue, quæ neq; futura, neq; facta sunt,
Tamen illi sciunt, falsò ne, an uere laudent, culpent, quem uelint,
Non flocci faciunt, dum illud quod lubeat sciant, omnes
Mortales hunc aiebant Calliclem indignum ciuitate hac
Esse uiuere, bonis qui hunc adolescentem euertisset suis.
Ego de uerbis eorum famigeratorum inscius, prosilui amicum
Castigatum innoxium, quod si exquiratur usq; ab stirpe authoritas,
Vnde quicquid auditum dicant, nisi id appareat, famigerator
Næ sit cum damno & malo, hoc ita si fiat, publico fiat bono.
Paucissimi faxim, q sciãt, qđ nesciũt, occlusioreq; habeãt stultiloquẽ-
(tiam.

ACTVS SECVNDVS.

Lysitetes adolescens.

Vltas res simul in meo corde uorso, multum in cogitando
m Dolorẽ idipiscor, egomet me cõ quoquo, et macero, et đfatigo.
Magister mihi exercitor animus, hinc est, sed hoc nõ liquet,
Nec satis cogitatum, utram potius harum mihi artem expetessam,
Vtram ætati agundæ arbitrer firmiorem, amori ne, an rei
Obsequi potius par siet, utra in parte plus uoluptatis sit uitæ
Ad ætatem agundam, de hac re mihi satis haud liquet, nisi hoc
Sic faciam, opinor utrãq; rem, simul exputem, iudex sim reus ue
Ad eam rem, ita faciam, ita placet, omnium primum
Amoris artes eloquar, quemadmodum expediant, nunq̃
Amor quenq̃ nisi cupidum hominem postulat, se in plagas
Conijcere eos cupit, eos consectatur, subdole blanditur, ab re
Consulit, blandiloquentulus, harpago, mendax, cuppes, auarus,
Elegans, despoliator, latebricolarum hominum corruptor,
Blandus, inops, cælati indagator, nam quàm ad quod clamat,
Quàm extemplo sæuis sagittis percussus est, illico res foras
Labitur, liquitur, da mihi hoc mel meum, si me amas, si audis.
Ibi ille cuculus, ocelle mi, fiat, & istuc, & si amplius uis dari,
Dabitur. ibi illa pendentem ferit. iam amplius orat, non sat

Id est mali, ni amplius etiam, quod bibit, quod come'st,
Quod facit sumpti, nox datur, ducitur familia tota.
Vestiplica unctor, auri custos, flabelliferae, sandaligerulae.
Cantrices, cistellatrices, nuncij, renuncij, raptores panis & peni
Fit ipse, dum illis comis est, inops amator, haec ego quom ago cum
Meo animo, & recolo, ubi qui eget, q̃ precij sit parui, apage te
Amor, non places, nihil te utor, q̃q̃ illud est dulce, esse & bibere.
Amor amara dat, tibi satis, quod aegre sit, fugit forum.
Fugat uos cognatos, fugat ipse se à suo contuitu.
Neq;.n.eum sibi amicum uolunt dici, mille modis amor
Ignorandu'st, procul adhibendus est, atq; abstinendum.
Nam qui in amore praecipitauit, peius perit, q̃ si saxo saliat.
Apagesis amor, tuas res tibi habe, amor mihi amicus ne fuas unq̃.
Sunt tamen quos miseros, maleq; habeas, quos tibi obnoxios
Fecisti, certu'st ad frugem applicare animum, q̃q̃ ibi animo
Labos grandis capitur, boni sibi haec expetunt, rẽ, fidem, honorem,
Gloriam, & gratiam, hoc probis preciu'st, eo mihi magis lubet
Cum probis potius, q̃ cum improbis uiuere uanidicis.

Philto senex. Lysiteles adolescens.

Quo illic homo se penetrauit ex aedibus? Ly. pater adsum,
Impera qđ uis, neq; tibi ero in mora, neq; latebrose me abs tuo
Conspectu occultabo. Ph. feceris par tuis caeteris factis, patrem
Tuum si percoles, per pietatem nolo ego cum improbis te uiris,
Gnate mi, neq; in uia, neq; in foro ullum sermonem exequi.
Noui ego hoc saeculum moribus quibus sit, malus bonum malum
Esse uolt, ut sit sui similis, turbant, miscent mores mali, rapax,
Auarus, inuidus, sacrũ prophanũ, publicum priuatum habent
Hiulca gens, haec ego doleo, haec sunt, quae excruciant.
Haec dies, noctesq; tibi canto, ut caueas, quod manu non queunt
Tangere, tantum fas habent, quo manus abstineant.
Caetera rape, trahe, fuge, late. lachrumas, haec mihi, quom uideo,
Eliciunt, quia ego ad hoc genus hominum duraui, quin prius
Me ad plureis penetraui, nam ij mores maiorum laudant.
Eosdem latitant, hisce ego te artibus gratiam facio, neu colas,
Neu imbuas ingenium, meo modo, & moribus uiuito antiquis.
Quae ego tibi praecipio, haec facito, nihil ego istos moror fatuos
Mores, & turbidos, quibus boni dedecorant se, haec tibi, si mea
Imperia capesses, multa bona in pectore consident.

Hiulca gens

πλείονες P. V. var. l. 409.

Ly. Semper ego usq; ad hanc ætatem ab ineunte adolescentia
Tuis seruiui seruitutem imperijs, & præceptis pater.
Proin ego me liberum esse ratus sum, pro imperio tuo
Meum animum tibi seruitutem seruire æquom censui.
Ph. Qui homo cum animo inde ab ineunte ætate depugnat suo,
Vtrum id ita ne esse mauelit, ut eum animus æquom censeat,
An ita potius, ut parentes eum esse, & cognati uelint,
Si animus hominem pulit, actum est, si animo seruiuit, non sibi.
Si ipse animum perpulit, dum uiuit, uictor uictorum cluet.
Tu si animum uicisti, potius q̃ animus te, est quod gaudeas.
Nimio satius tui opu'st, te ita esse, q̃ ut animo lubet.
Qui animum uincunt, q̃ quos animus, semper probiores
Cluent. Ly. Istæc ego mihi semper habui ætati tegumentum
Meæ, ne penetrarem me usq̃, ubi esse damni conciliabulum.
Ne noctu irem obambulatum, neu suum adimerem alteri.
Neu tibi ægritudinem pater parerem, parsi sedulo.
Sarta tecta, tua præcepta usq; habui mea modestia. Sarta tecta
Ph. Quid exprobras, bene quod fecisti? tibi fecisti, non mihi.
Mihi quidem ætas acta est, tua istuc refert maxume.
Is probus est, quem non pœnitet, q̃ probus sit, & frugi bonæ.
Benefacta benefactis alijs pertegito, ne perpluant.
Qui ipsus se contemnit, in eo'st indoles industriæ.
Ly. Ob eam rem hæc pater autumaui, quia res quæda'st, quam uolo.
Ego me abs te exorare. Ph. quid id est? ueniam iam dare gestio.
Ly. Adolescenti huic genere summo, amico, atq; æquali meo,
Minus qui caute, & cogitate suam rem tractauit pater,
Bene uolo ego illi facere, si tu non abnuis. Ph. nempe de tuo.
Ly. De meo, nam quod tuu'st, meu'st, omne meum, est autem tuum.
Ph. Quid, is eget ne? Ly. eget. Ph. habuit ne rem? Ly. habuit.
Ph. Qui eam perdidit? publicis ne affinis fuit, an maritumis
Negocijs? mercaturam ne, an uenales habuit, ubi rem perdidit?
Ly. Nihil istorum. Ph. quid igitur? Ly. per comitatem ædepol
Pater, præterea aliquantum animi caussa in delicijs disperdidit.
Ph. Adepol hominem prædicatum fermè familiariter, qui
Quidem nunq̃ per uirtutem rem confregit, atq; eget,
Nihil moror eum tibi esse amicum, cum eiusmodi uirtutibus.
Ly. Quia sine omni malitia, si tolerare eius egestatem uolo.
Ph. De mendico male meretur, qui ei dat quod edat, aut quod bibat.
Nam & illud quod dat, perdit, & illi producit uitam ad meseriã.

Non eo hoc dico, quin quæ tu uis, ego uelim, & faciam lubens.
Sed ego hoc uerbum quom illi quoidam dico, præmonstro tibi,
Vt ita aliorum misereat, caue tui alius misereat.
Ly. Deserere illum, & deiuuare in rebus aduorsis pudet.
Ph. Pol pudere, q̃ pigere præstat, totidem litteris. Ly. ædepol
Deûm uirtute dicam pater, & maiorum, & tua multa bona
Bene parta habemus, bene si amico feceris, ne pigeat fecisse.
At potius pudeat, si non feceris. Ph. de magnis diuitijs siquid
Demas, plus fit an minus? Ly. minus pater, sed ciui
Immunifico scis quid cantari solet, quod habes, ne habeas.
Et illud, quod nunc non habes, habeas malum, quandoquidem
Nec tibi bene esse potes pati, nec alteri. Ph. scio equidem
Istuc ita solere fieri. uerum gnate mi is est immunis, quoi
Nihil est, qui munus fungatur suum. Ly. deûm uirtute
Habemus, & qui nosmet utamur pater, & alijs qui comitati
Simus beneuolentibus. Ph. non ædepol tibi pernegare possim
Quicq̃, quod uelis, quoius egestatem tolerare uis? loquere
Audacter patri. Ly. Lesbonico huic adolescenti Charmidæ filio,
Qui illic habitat. Ph. qui comedit quod fuit, quod non fuit?
Ly. Ne opprobra pater, multa ueniunt homini, quæ uolt, quæ ne uolt.
Ph. Agedum eloquere, quid dare illi nunc uis? Ly. nihili quicq̃ pater.
Sapientiæ ætas condimentu'st, sapiens ætati cibus est.
Ph. Mentire ædepol gnate, atq; id nunc facis, haud consuetudine.
Nam sapiens quidem pol ipse fingit fortunam sibi.
Eo ne multa quæ ne uolt, eueniunt, nisi fictor malus siet.
Ly. Multa opera opus fictuare, qui se fictorem probum
Vitæ esse agundæ expetit, sed hic admodum adolescentulus.
Ph. Non ætate, uerum ingenio adipiscitur sapientia.
Ly. Tu modo ne me prohibeas accipere, siquid det mihi.
Ph. An eo egestatem tu tolerabis, siquid ab illo acceperis?
Ly. Eo pater. Ph. pol ego istam uolo me rationem edoceas.
Ly. Lycet, scin tu illum quo genere gnatus sit? Ph. scio apprime probo.
Ly. Soror illi est adulta uirgo grandis, eam cupio pater ducere
Vxorem. Ph. sine dote? Ly. sine dote. Ph. uxorẽ? Ly. ita, tua re saluã
Hoc pacto ab illo inibis summam gratiam, neq; commodius
Vllo pacto ei poteris auxiliarier. Ph. ego indotatam te
Vxorem ut patiar? Ly. patiundum est pater, & eo pacto
Addideris nostræ lepidam famam familiæ. Ph. multa ego possim
Docta dicta, & quãuis facunde loqui, historiam ueterem,

Atq; antiquam hæc mea senectus sustinet, uerum ego quando
Te & amicitiam, & gratiam in nostram domum uideo allicere,
Etsi aduorsatus tibi fui, istæc iudicio tibi permitto, posce, duce
Ly. Di te seruassint mihi, sed adde ad istam gratiam unum.
Ph. Quid id est autem unum? Ly. eloquar, tute ad eum adeas,
Tu te concilies, tute poscas, ecce res nimio citius.
Transiges, firmum omne erit, quod tu egeris, grauius erit
Tuum unum uerbum ad eam rem, q̃ centum mea. Ph. ecce autem
In benignitate hoc repperi negocium, dabitur opera.
Ly. Lepidus uiuis, hæ sunt ædes, hic habet, Lesbonico 260.6
Est nomen, age rem cura, ego te opperiar domi.

Philto senex.

n On optuma hæc sunt, neq; ego ut æquom censeo.
Verum meliora sunt, q̃ quæ deterruma.
Sed hoc unum consolatur me, atq; animum meum.
Quia qui nihil aliud, nisi quod sibi soli placet,
Consulit, aduorsum filium nugas agit.
Miser ex animo fit, fatus nihilo facit
Suæ senectuti, is acriorem hyemem parat.
Quom illam opportunam tempestatem conciet.
Sed aperiuntur ædes, quo ibam, commode
Ipse exit Lesbonicus cum seruo foras.

Lesbonicus adolescens. Stasimus seruos. Philto senex.

m Inus qndecim dies sunt, ꝙ pro his ædibus minas quadraginta.
Accepisti à Callicle, est ne hoc qđ dico Stasime? St. quom cōside
Meminisse uideor fieri. Le. qd factu'st eo? St. comesum, (ro.
Expotum, exutum, elotum in balineis, piscator, pistor abstulit,
Lanij, coqui, holitores, myropolæ, aucupes, confit cito
Quam si tu obijcias formicis papauerem. Le. nimis hercle
In hisce rebus sumptus est eximius. St. quid quod dedisti scortis?
Le. Ibidem una traho. St. quid quod ego defraudaui?
Le. Hem ista ratio maxuma est. St. non tibi illud apparere,
Si sumas potest, nisi tu immortale rere esse argentum tibi.
Sero atq; stulte prius quod cautum oportuit, postq̃
Comedit rem post, rationem putat. Le. nequaq̃ argenti
Ratio comparet tamen. St. ratio quidem hercle apparet.
Argentum οἴχεται minas quadraginta accepisti à Callicle

Suspicatur hic desiderari uerba de ... P.V. ut notat ... c. 5.

Et ille ædeis abs te mancupio accepit. Le. admodum.
Ph. Pol opinor affinis noster ædeis uendidit, pater quom peregre
Veniet, in porta est locus, nisi forte inuenirem filium quom repserit.
St. Trapezitæ mille drachmarum olympicum, quas de ratione
Debuisti, redditæ. Le. nempe quas spopondi. St. immo
Quas dependi inquit, qua sponsione pronuper tu exactus es.
Pro illo adolescente, quem tu aiebas esse diuitem factum,
Vt quidem illud perierit. Le. factum id quoq; est.
Nam nunc eum uidi miserum, & me eius misertu'st.
St. Miseret te aliorum, tui te nec miseret, nec pudet.
Ph. Tempus adeundi. Le. est ne hic Philto qui aduenit?
Is hercle est ipsus. St. ædepol næ ego istum uelim meum
Fieri seruum cum suo peculio. Ph. herum atq; seruom plurimum
Philto iubet saluere Lesbonicum & Stasimum. Le. Di duint
Tibi Philto quæquonq; optes, quid agit filius?
Ph. Bene uolt tibi. Le. ædepol mutuum mecum facit.
St. Nequicq̃ illud uerbu'st, bene uolt, nisi qui bene facit.
Ego quoq; uolo esse liber, nequicq̃ uolo hic postulet
Frugi esse, nugas postulat. Ph. meus gnatus me ad te
Misit, inter se atq; uos affinitatem ut conciliarem & gratiam
Tuam uolt sororem ducere uxorem, & mihi
Sententia eade'st, & uolo. Le. haud nescio tu
Bonis tuis rebus meas res irrides malas. Ph. homo ego sum,
Homo tu es, ita me amabit Iuppiter, neq; te derisum ueni,
Neq; dignum puto, uerum hoc, ut dixi, meus me orauit filius,
Vt tuam sororem poscerem sibi uxorem. Le. mearum rerum
Me nouisse æquo'st ordinem, cum uostris nostra non est
Aequa factio, affinitatem uobis aliam quærite.
St. Satin tu sanus mentis, aut animi tui, qui conditionem
Hanc repudies? nam illum tibi ferentarium esse amicum
Inuentum intellego. Le. abin hinc dierecte? St. si hercle
Ire occipiam uotis. Le. nisi quid me aliud uis Philto, tibi
Respondi. Ph. benigniorem Lesbonice te mihi, q̃ nunc
Experior esse, confido fore, nã & stulte facere, & stulte fabularier,
Vtrũq; Lesbonice in ætate haud bonu'st. St. uerum hercle
Hic dicit. Le. oculum tibi effodiam, si uerbum addideris.
St. Hercle quid dicam tamen, nam si sic non licebit, luscus dixero.
Ph. Ita tu nunc dicis non esse æquiperabiles uostras cum nostris
Factiones, atq; opes? Le. dico. Ph. quid tunc, si in ædem

Ferentarius amicus

Luscus

Ad cœnam ueneris, atq; ibi opulentus tibi par forte ut uenerit,
Apposita sit cœna, popularem quam uocant, si illi congestæ
Sint epulæ à clientibus, siquid tibi placeat, quod illi congestum siet,
Edes ne, an incœnatus cum opulento accumbes? Le. edam,
Nisi si ille uetet. St. at pol ego etiam si uetet edam, atq; ambabus
Malis expletis uorem, & quod illi placeat præripiam potissumum.
Neq; illi concedam quicq̃ de uita mea, uerecundari neminem
Apud mensam decet, nam ibi de diuinis atq; humanis cernitur.
Ph. Rem fabulare. St. non tibi dicam dolo, decedam ego illi
De uia, de semita, de honore populi, uerum quod ad uentrẽ attinet.
Non hercle hoc longe, nisi me pugnis uicerit, cœna hac annona est
Sine sacris hæreditas. Ph. semper tu hoc facito Lesbonice cogites,
Id optumum esse, tute ut sis optumus, si id nequiueris, saltem ut
Optumis sis proxumus, nunc conditionem hanc, quam ego fero,
Et quam abs te peto, dare, atq; accipere Lesbonice te uolo, Dei
Diuites sunt, Deos decet opulentia, & factiones, uerũ nos homunculi,
Salillum animæ, quæ cũ extemplo amisimus, æque mendicus
Atq; ille opulentissimus censetur ad Acherontem mortuus.
St. Mirum ni tu illuc tecum diuitias feras, ubi mortuus sis.
Ita sis ut nomen cluet. Ph. nunc ut scias hic factiones, atq; opes
Non esse, neq; nos tuam neglegere gratiam sine dote posco tuam
Sororem filio, quæ res bene uortat, habeon pactam? quid taces?
St. Proh Di immortales conditionem quoiusmodi. Ph. quin fabulare.
Di bene uortant, spondeo. St. heu ubi usus nihil erat dicto, spondeo,
Dicebat, nunc hic quoniam opus est, non quit dicere.
Le. Cum affinitate uostra me arbitramini dignum, habeo uobis
Philto magnam gratiam, sed etsi hercles grauiter cecidit stultitia mea
Philto, est ager sub urbe hic nobis, eum dabo dotem sorori.
Nam is de stultitia mea solus superfit præter uitam reliquos.
Ph. Profecto dotem nihil moror. Le. certu'st dare.
St. Nostram me nutricem here, quæ nos educat, abalienare
A nobis? cauesis feceris, qd edemus nos met postea? Le. etiã tu taces?
Tibi ego rationem reddam. St. plane perimus nisi quid ego
Comminiscor. Philto te uolo. Ph. si quid uis Stasime. St. huc.
Concede aliquantum. Ph. licet. St. arcano tibi ego hoc
Dico, ne ille ex te sciat, ne'ue alius quisq̃. Ph. crede
Audacter quid lubet. St. per deos atq; homines dico, ne tu
Illum agrum tuum sinas unq̃ fieri, neq; gnati tui.
Ei rei argumentum dicam. Ph audire ædepol lubet. St. primum

Simil.

salillũ animæ

Omnium olim terra quom proscinditur, in quinto quoq; sulco
Moriuntur boues. Ph. apage. St. acherontis ostium in nostro'st
Agro, tum uinum priusq̃ coactu'st, pendet putidum.
Le. Consuadet homini credo, etsi scelestus est, at mihi infidelis
Non est. St. audi cætera, post id frumẽti quãdo albi messis maxuma'st
Tribus tantis illi minus reddit, quam obseueris. Ph. hem istic
Oportet obseri mores malos si in obserendo possint interficier.
St. Neq; unq̃ quisq̃, si quoius ille ager fuit,
Quin pessume ei res uorterit, quium fuit, alij exulatum
Abierunt, alij emortui, alij se suspendere, hem nunc hic
Quoius est, ut ad incitas redactus. Ph. apage à me istunc agrum.
St. Magis apage dicas, si omnia audiueris, nam fulguritassunt
Alternæ arbores, sues moriuntur angina acerrume.
Oues scabræ sunt, tam glabræ hem, q̃ hæc est manus.
Tum autem Syrorum genus, quod patientissimum
Hominum, nemo extat, qui ibi sex menses uixerit.
Ita cuncti solstitiali morbo decidunt. Ph. credo ego
Istuc Stasime ita esse, sed campas genus multo Syrorum
Iam ante it patientia, sed iste est ager profecto ut te
Audiui loqui, malos in quem omnes publice mitti decet.
Sicut fortunatorum memorant insulas, quo cuncti qui
Aetatem egerunt caste conueniant, contra istoc
Detrudi maleficos æquom uidetur, qui quidem istius sint modi
Hospitium est calamitatis. St. quid uerbis opu'st? quam uis
Malam rem quæras, illic reperias. Ph. at tu hercle ibi,
Et alibi. St. cauesis dixeris me tibi dixisse hoc. Ph. dixisti
Arcano satis. St. quin hic quidem cupit illum ab sese
Abalienarier, si quidem reperire posset quoius os sublinat.
Ph. Meus quidem hercle nunq̃ fiet. St. si sapies quidem.
Lepide hercle de agro ego hunc senem deterrui.
Nam qui uiuamus nihil est, si illum amiserit.
Ph. Redeo ad te Lesbonice. Le. dic sodes mihi, quid hic
Locutus tecum? Ph. quid censes? homo'st.
Volt fieri liber. uerum quod det, non habet.
Le. Et ego esse locuples, uerum nequicq̃ uolo. St. licitum,
Si uelles, nunc quoniam nihil est, non licet. Le. quid tecum Stasime?
St. De istoc quod dixisti modo si antea uoluisses, esses, nunc sero cupis.
Ph. De dote mecum conuenire nihil potes, quid tibi lubet, tute
Agito cum nato meo, nunc tuam sororem filio posco meo.

Quæ res

Solstitialis morbus

Fortunatorum insulæ ... Pinda[r] ... olymp. 13

Quæ res bene uortat, quid nunc etiam non uis? Le. quid
Istuc? quando ita uis, Di bene uortant, spondeo nunquam
Aedepol quoiq̃ tam expectatus filius natus, q̃ illud est.
Spondeo natum mihi. St. Di fortunabunt uostra consilia.
Ph. Ita uolo. Le. sed Stasime abi huc ad meam sororem ad Calliclem,
Dic hoc negocij quomodo actum est. St. ibitur.
Le. Et gratulator meæ sorori. St. scilicet. Ph. i hac Lesbonice
Mecum, ut coram nuptijs dies cõstituatur, eadẽ hæc confirmabimus.
Le. Tu istuc cura, quod iussi, ego iam hic ero, dic Callicli, me ut
Conueniat. St. quin tu i modo. Le. de dote ut uideat
Quid possit facito. St. i modo. Le. nam certu'st sine
Dote addere. St. quin tu i modo. Le. neq; enim illi
Damno unquam esse patiar. St. abi modo. Le. meam
Neglegentiam. St. i modo. Le. o' pater, æquom uidetur,
Quin quod peccarim. St. i modo. Le. potissumum mihi
Id obsit. St. i modo. Le. o' pater, en unquam aspiciam te.
St. I modo, i modo, i modo, tandem impetraui abiret. Di
Vostram fidem, ædepol re gesta pessume, gesta probe.
Siquidem ager nobis saluus est, & si admodum
In ambiguo'st, etiam nunc quid de hac re fiat.
Sed id si alienatur, actu'st de collo meo, gestandus
Peregre clypeus, galea, sarcina, effugiet ex urbe, ubi erunt
Factæ nuptiæ, ibit istac aliquo in maxumam malam crucem
Latrocinatum aut in asiam, aut in Ciliciam, ibo huc
Quo mihi impetratu'st, etsi odi hanc domum,
Postquam exturbauit hic nos ex nostris ædibus.

ACTVS TERTIVS.

Callicles senex. Stasimus seruus.

q Vo modo tu istuc Stasime dixisti? St. nostrũ herilem filium
Lesbonicum suam sororem despondisse hoc modo. Ca. quoi
Homini despondit? St. Lysiteli Philotonis filio, sine dote.
Ca. Sine dote ille illam in tantas diuitias dabit? Non credibile
Dicis. St. at tu ædepol nullus credas, si hoc non credis, ego
Credidero. Ca. quid? St. me nihil pendere. Ca. quamdudum
Istuc, aut ubi actu'st? St. illico hic ante ostium tam modo
Inquit præneſtinus. Ca. tanton in re perdita, q̃ in re
Salua Lesbonicus factus est frugalior? St. atq; equidem

Tã modo inquit Prænestinus

Ipsus ultro uenit Philto oratum filio. Ca. flagitium quidem
Hercle fiet, nisi dos dabitur uirgini, postremo aedepol ego
Istam rem ad me attinere intellego, ibo ad meum castigatorem,
Atq; ab eo consilium petam. St. propemodum quid illic
Festinet sentio, & subolet mihi, ut agro euortat Lesbonicum,
Quando euertit aedibus, o' here Carmide, quoniam absente te
Hic tua res distrahitur tibi, utinam te redisse saluom uideam.
Vt inimicos tuos ulciscar, ut mihi, ut erga te fui & sum, referas
Gratiam, nimium difficile'st reperiri amicum, ita ut nomen
Cluet, quoi tuam quom rem crederis, sine omni cura dormias.
Sed generum nostrum ire eccillum uideo cum affini suo.
Nescio quid non satis inter eos conuenit, celeri gradu
Eunt uterq; ille reprehendit hunc priorem pallio.
Haud iuxta me astiterunt, huc aliquantum abscessero.
Est lubido orationem audire duorum affinium.

Lysiteles. Lesbonicus. Stasimus.

Ta illico, noli aduorsari, neq; te occultassis mihi. Le. potin
Vt me ire, quo profectus sum sinas? Ly. si in rem tuam
Lesbonice esse uideatur gloriae, aut famae, sinam. Le. qd est
Facillumum facis. Ly. quid id est? Le. amico iniuriam.
Ly. Neq; meu'st, neq; facere didici. Le. indoctus q̃ docte facis.
Quid faceres, si quis docuisset te, ut sic odio esses mihi.
Qui bene quom simulas facere mihi te, male facis, male consulis.
Ly. Ego ne? Le. tu nae. Ly. quid malefacio? Le. quod ego uolo,
Id quom facis. Ly. tuae rei bene consulere cupio. Le. tu mihi
Es melior, q̃ egomet mihi? sat sapio, satis in rem quae
Sint meam, ego conspicio mihi. Ly. an id est sapere, ut qui
Beneficium beneuolente repudies? Le. nullum beneficium
Esse duco id, quod quoi facias, non placet. Ly. scio ego, &
Sentio ipse quid agam, neq; a me officium migrat.
Nec tuis depellor dictis, quin rumori seruiam. Le. quid ais?
Ly. Nam retineri nequeo quin dicam ea, quae promeres.
Ita ne tandem maiores famam tradiderunt tibi tui,
Vt uirtute eorum ante parta, per flagitium perderes?
Atq; honori posterorum tuorum ut uindex fieres?
Tibi paterq; auosq; facilem fecit, & planam uiam
Ad quaerendum honorem, tu fecisti, ut difficilius foret

Culpa

Culpa maxume, & desidia, tuisq; stultis moribus præoptauiste
Amorem tuum uti uirtuti præponeres, nunc te hoc pacto
Credis posse obtegere errata. Le. ah non ita'st. Ly. capesis
Virtutem animo, & corde expelle desidiam tuo, in foro operam
Amicis da, haud in lecto amicæ, ut solitus es, atq; ego istum
Agrum tibi relinqui ob eam rem enixe expeto, ut tibi sit, qui te
Corrigere possis, ne omnino inopiam ciues obiectare possint tibi,
Quos tu inimicos habes. Le. omnia ego istic quæ tu dixisti, scio.
Vel exignauero, ut rem patriam, & gloriam maiorum
Fœdarim meum, sciebam, ut esse me deceret, facere non
Quibam miser, ita ui Veneris uictus, otio captus, in fraudem
Incidi, & tibi nunc, perinde ac merere, summas habeo gratias.
Ly. At operam perire meam sic, & te hæc dicta corde spernere,
Perpeti nequeo, simul me piget parum pudere te.
Et postremo nisi me auscultas, atq; hoc, ut dico, facis.
Tute pone te latebis facile, ne inueniat te honor.
In occulto iacebis, quom te maxume clarum uoles, pernoui
Equidem lesbonice imperitum tuum ingenium admodum.
Scio te sponte non tuapte errasse, sed amorem tibi
Pectus obscurasse, atq; ipse amoris teneo omneis uias
Ita est amor, balista ut iacitur, nihil sic celere est, neq; uolat. Amor
Atq; is mores hominum moros, & morosos efficit.
Minus placet magis quod suadetur, quod dissuadetur, placet.
Quom inopia'st, cupias, quando eius copia'st, tum non uelis.
Ille qui aspellit, is compellit, ille qui non suadet, uetat.
Insanu'st & malum in hospitium deuorti ad cupidinem.
Sed te moneo hoc etiam atq; etiam, ut reputes, quid facere expetas.
Si istuc ut conare, facis indicium, tuum incendes genus.
Tum igitur tibi quærit cupido, genus qui restinguas tuum.
Atq; erit, si nactus, proinde ut corde amantes sunt capti,
Nesciunt illum quidem, relinques genus, qui conclusit tuum.
Facile est inuentu, datur ignis, tametsi ab inimicis petas. Prou.
Le. Sed tu obiurgans me a peccatis, rapis deteriorem in uiam.
Meam uis sororem tibi dem, suades sine dote, hoc non conuenit.
Me qui abusus sum tantam rem patriam, porro in diuitijs
Esse, agrumq; habere, egere illam autem, ut me merito oderit.
Nunquam erit alienis grauis, qui suis se concinnat leuem.
Sicut dixi faciam, nolo te iactari diutius. Ly. tanto melius te
Sororis causa egestatem exequi, atq; eum agrum me habere,

Quam te, tua qui tolleres mœnia. Le. nolo ego mihi te
Tam prospicere, qui meam egestatem leues, sed ut inops
Infamis ne sim, ne mihi hanc famam differant, me
Germanam meam sororem in concubinatum tibi sine dote
Dedisse magis, q̃ in matrimonium, quis me improbior
Perhibeatur esse? hæc famigeratio te honestet, mecum collutet.
Etsi sine dote duxeris, tibi sit emolumentum honoris, mihi
Quod obiectent siet. Ly. quoi te dictatorem censes fore, si
Abs te agrũ acceperim, neq; uolo, neq; postulo, neq; cẽseo, uerũtamen
Is est honos homini pudico meminisse officium suum, scio equidem
Te animatus ut sis studio, subolet sentio, id agis ut ubi affinitatem
Inter nos nostram adstrinxeris, atq; eum agrum dederis,
Nequicquam hic tibi sit, qui uitam colas, effugias ex urbe
Inanis profugiens, patriam deserens, cognatos, affinitatem, amicos,
Factis nuptijs, mea opa hinc proterritum te, meaq; auaritia autumẽt.
Id me commissurum, ut patiar fieri, ne animum induxeris, quis me
Improbior perhibeatur esse? hæc famigeratio te honestet, me autem
Conlutulet, & si sine dote dixeris, tibi sit emolumentum honoris.
Mihi autem quod obiectent, siet. St. non enim possum quin exclamẽ,
Euge euge Lysiteles facile palmã habes, hic uictus. uicit tua comœdia.
Hic agit magis ex argumento, & uersus meliores facit, ẽt ob stultitiã
Tuam te tueris, multa abomina. Le. quid tibi interpellatio,
Aut in concilium huc accessio est? St. eodem pacto, quo huc accessi
Abscessero. Le. i hac mecum domum Lysiteles, ibi de istis rebus plura
Fabulabimur. Ly. nihil ego in occulto agere soleo, meus ut animus
Est, eloquar, si mihi tua soror, ut ego æquom censeo, ita nuptũ datur
Sine dote, neq; tu hinc abiturus, quod meum erit, id erit tuum.
Sin aliter animatus es, bene quod agis, eueniet tibi, ego amicus
Nunquam tibi ero alio pacto, sic sententia est. St. abijt hercle
Ille quidem, ecquid audis Lysiteles? ego te uolo, hic quoq; hinc
Abijt Stasime, restas solus, quid ego nunc agam, nisi uti sarcinam
Constringam, & clypeum ad dorsum accommodem fulcimenta.
Iubeam supingi soccos, non sisti potest, uideo calculam militarem
Me futurum aut longius, aut aliquem ad regem in saginam
Herus se coniecit meus, credo ad summos bellatores
Acrem fugitorem fore, & capturum spolia, sibi illum qui
Meo hero aduorsus uenerit, egomet autem quom exemplo arcum
Mihi & pharetrã & sagittas sumpsero, cassidẽ in caput, dormibo
Placide in tabernaculo, ad forum ibo, nudiussextus quoi
Talẽtum

Talentum mutuum dedi, reposcam, ut habeã mecũ qđ ferã uiaticum.

Megaronides, Callicles senes.

T mihi ré narras Callicles, nullo modo potest fieri prorsus,
Qui dos detur uirgini. Ca. nãq; hercle honeste fieri ferme
Non potest, ut eam perpetiar ire in matrimonium sine dote,
Quom eius rem penes me habeam domi. Me. parata dos domi'st,
Nisi expectare uis, ut eam sine dote frater nuptum collocet.
Post adeas tute Philtonem, & dotem dare te ei dicas, facere
Id eius ob amicitiam patris. uerũ hoc ego uereor ne istæc pollicitatio
Te in crimen populo ponat, atq; infamiam non temere dicant
Te benignum uirgini, datam tibi dotem ei, quam dares eius à patre
Ex ea largitate illi, neq; ita ut sit data, columẽ te sistere illi,
Et detraxisse autument, nunc si opperiri uis aduentum Charmidis,
Perlongu'st, huic ducendi interea abscesserit. Ca. nam hercle
Omnia istæc ueniunt in mentem mihi. Me. uide si hoc utibile magis,
Atq; in rem deputas, ut adeam Lesbonicum, edoceam ut res se habet.
Ca. Vt ego nunc adolescenti thesaurum indicem indomito
Pleno amoris, ac lasciuiæ? minime hercle uero, nam certo scio,
Locum quoq; omnem, ubi situ'st, comederit, quem fodere
Metuo, sonitum ne ille exaudiat, neu ipsam rem indicet,
Dotem dare si dixerim. Me. quo pacto ergo agetur? Ca. clàm dos
Depromi potest, dum occasio ei reperiatur, interim ab amico
Alicunde argentum rogem. Me. potin est ab amico alicunde exorari?
Ca. Potest. Me. gerræ, ne tu illud uerbum actutum inueneris. mihi qdem
Hercle non est, quod dem mutuum. Ca. malim hercle ut uerum
Dicas, q̃ fides mutetur. Me. sed uide consilium si placet.
Ca. Quid consili'st? Me. scitum, ut ego opinor consiliũ inueni. Ca. qd est?
Me. Homo conducatur aliquis iam quãtum potest, quasi sit peregrinus.
Ca. Quid is scit facere postea? Me. is homo exornetur graphice
In peregrinum modũ, ignota facies, quæ nõ uisa sit, falsidicus, cõfidẽs.
Ca. Quid tum postea? Me. quasi ad adolescentem à patre ex Seleucia
Veniat, salutem ei nunciet uerbis patris, illum bene gerere rem,
Et ualere, & uiuere, & eum redit urum actutum, ferat
Epistolas duas, eas nos consignemus, quasi sint à patre.
Det alteram illi, alteram dicat tibi dare sese uelle. Ca. perge
Porrò dicere. Me. seq; aurum ferre uirgini dotem à patre
Dicat, patremq; id iussisse aurum tibi dare, tenes iam?

Ca. propemodum, atq; ausculto perlubens. Me. tum tu igitur demum
Adolescenti aurum dabis, ubi erit locata uirgo in matrimonium.
Ca. Scite hercle sane. Me. hoc ubi thesaurum effoderis, suspicionem
Ab adolescente amoueris, censebit aurum esse a patre alienatum
Tibi, tu de thesauro sumes. Ca. satis scite & probe.
Quanquam hoc me ætatis sycophantari pudet, sed epistolas
Quando obsignatas afferet, siquando obsignatas
Attulerit epistolas, non'ne arbitraris eum adolescentem annuli
Paterni signum nosse? Me. etiam tu taces? sexcentæ ad eam
Rem causæ possunt colligi, illum quem habuit, perdidit.
Alium post fecit nouom. Ca. iam si obsignatas non feret, dici hoc
Potest, apud portitorem eas resignatas, ibi inspectasq; esse.
Me. In huiusmodi negocio diem sermone terere segnities mera'st.
Quamuis sermones possunt longi texier, abi effodias aurum
Iam confestim clanculum, seruos, ancillas amoue, atq; audin?
Ca. Quid est? Me. uxorem quoq; ipsam hanc rem ut celes face.
Nam pol tacere nunquam quicqua'st, quod queat.
Quid nunc stas? quin tu te hinc amoues, & te moues? aperi,
Deprome inde auri ad hanc rem quod sat est, continuo
Operito denuo, sed clanculum sicut præcepi, cunctos
Exturba ædibus. Ca. ita faciam. Me. at enim nimis
Longo sermone utimur, diem conficimus, quod iam properato'st
Opus, nihil est de signo quod uereare, me uide. Ca. lepida est
Illa causa, ut commemoraui, dicere, apud portitores esse
Inspectas. Me. deniq; diei tempus non uides? quid illum putas
Natura illa atq; ingenio? iamdudum ebriu'st, quid uis
Probare poterit, tum quod maxumu'st afferre, non petere
Hisce dicet. Ch. iam sat est. Me. ego sycophantam iam conducã
De foro, epistolasq; iam consignabo duas, eumq;
Huc adolescentem meditatum probe mittam. Ca. eo
Ego igitur intro ad officium meum, tu istuc age. Me. actum reddam.

ACTVS QVARTVS.

Charmides senex.

Alsipotenti et multipotenti Iouis fratri tibi Nerei Neptune,
Lætus, lubens laudes ago, & grates, gratiasq; hẽo, et fluctibus salsis,
Cũ penes te potestas ois qdẽ foret meæ uitæ,
Quoniam tuis me ex locis in patriam redeam facis.

Atque

Atq; Neptunne tibi ante alios deos gratias ago, atq; habeo summas.
Nam te oẽs sæuumq́;, seuerumq́;, atq; auidis moribus commemorãt,
Spurcificum, immanem, intolerandum, uesanum, contra, opera
Expertus, nam pol placido te, & clementi meo usq; modo, ut uolui, usus
Sum, in alio atq; hanc tuam gloriam iam ante auribus acceperã, &
Nobiles apud homines pauperibus te parcere solitum diuites
Damnare atq; domare, abi laudo, scis ordine, ut æquo'st,
Tractare homines, hoc dis dignu'st, semper mendicis modesti sint.
Fidus fuisti, infidum esse iterant, nam absq; foret te sat scio in alto
Distraxissent, disq́; tulissent satellites tui me miserum fœde,
Bonáq; omnia item unà mecum passim ceruleos per campos, ita iam Coeruleos campos
Quasi canes haud secus circunstabant nauem turbines, uenit
Imber, fluctusq́;, atq; procellæ infensæ, fregere malum.
Ruere antennas, scindere uela, ni tua pax propitia foret præsto.
Apage me sis deinde hinc, certu'st ocio me dare, satis partum habeo.
Quibus ærumnis deluctaui filio, dum diuitias quæro? sed qs hic est,
Qui in plateam ingreditur cum nouo ornatu, specieq́; simul?
Pol q̃q̃ domum cupio, opperiar, quam hic rem gerat.

Sycophanta. Charmides senex.

Huic ego diei nomẽ trinũmo faciã, nã ego operã meã (leucia,
Tribus nũmis hodie locaui ad artes nugatorias, aduẽio ex Se-
Macedõia, Asia, atq; Arabia, quas ego neq; oculis, neq; pedi- (bus
Vnquam usurpaui, uiden egestas quid negocij dat homini
Misero mali? qui ego nunc subigor trium nummorum caussa, ut has
Epistolas dicã ab eo hoĩe me accepisse, quem ego, qui sit homo nescio,
Neq; noui, neq; natus, nec ne is fuerit, id solide scio. Ch. pol hic qdẽ
Fungino genere est, capite se totum tegit, hillurica facies uidetur Fungino generi homo
Hominis, eo ornatu aduenit. Sy. ille qui me conduxit, ubi conduxit
Adduxit domum, quæ uoluit mihi dixit, docuit, & præmonstruait
Prius quomodo, quiq; agerem, nunc adeo siquid ego addidero
Amplius, eo conductor melius de me nugas conciliauerit.
Vt ille me exornauit, ita sum ornatus, argentum hoc facit.
Ipse ornamenta à Chorago hæc sumpsit suo periculo, nunc
Ego si potero ornamentis hominem circunducere, dabo operam
Vt me esse ipsum plane sycophantam sentiat. Ch. q̃ magis
Specto, minus placet mihi hæc hominis facies, mira sunt
Ni illic homo'st aut dormitator, aut sector zonatus, loca

Contemplat, circunſpectat ſeſe, atq; ædeis noſcitat, credo
Aedepol quo mox furatum ueniat, ſpeculatur loca magis, lubido'ſt
Obſeruare q̄d agat, ei rei operam dabo. Sy. has regiones demõſtrauit
Mihi ille conductor meus, apud illas ædeis ſiſtendæ mihi ſunt
Sycophantiæ, foreis pultabo. Ch. ad noſtras ædeis hic quidem
Habet rectam uiam, hercle opinor mihi aduenienti hac noctu
Agitandæ ſunt uigiliæ. Sy. aperite hoc, aperite, heus ecquis
His foribus tutelam gerit? Ch. quid adoleſcens quæris? quid uis?
Quid iſtas pultas? Sy. heus ſenex cenſus coniuratori recte
Rationem dedi, Leſbonicum hic adoleſcentem quæro, in his
Regionibus ubi habitet, & item alterum ad iſtanc capitis albitudinẽ,
Calliclen aiebat uocari, qui has mihi dedit epiſtolas.
Ch. Meum gnatum hic quidem Leſbonicum quærit, & amicum meum
Quoi ego liberosq;, bonaq; commendaui Calliclen. Sy. fac me ſi
Scis certior hiſce homines ubi habitent pater. Ch. quid eos quæris?
Aut quis es? aut unde es? aut unde aduenis? Sy. multa ſimul
Rogitas, neſcio quid expediam potiſſumum, ſin unum quicquid
Singillatim, & placide percunctabere, & meum nomen, &
Mea facta, & itinera ego faxo ſcias. Ch. faciam ita, ut uis.
Agedum nomen tuum primum memora mihi. Sy. magnum
Facinus incipis ſic petere. Ch. quid ita? Sy. quia pater,
Si ante lucem ire occipias à meo primo nomine, concubium
Sit noctis prius q̃ ad poſtremum perueneris. Ch. opus.
Facto'ſt, & uiatico ad tuum nomen, ut tu prædicas. Sy. eſt
Minuſculum alterum, quaſi uaſculum uinarium. Ch. hic homo
Solide ſycophanta eſt, quid ais tu adoleſcens? Sy. quid eſt?
Ch. Eloquere iſti tibi quid homines debent, quos tu quæritas?
Sy. Pater iſtius adoleſcentis dedit has duas mihi epiſtolas Leſbonici.
Ch. Mihi eſt amicus, teneo hunc manifeſtarium, me ſibi
Epiſtolas dediſſe dicit, ludam hominem probe. Sy. ita ut
Occœpi, ſi animum aduortas dicam. Ch. dabo operam tibi.
Sy. Hanc me iuſſit Leſbonico ſuo gnato dare epiſtolam.
Et item hanc alteram ſuo amico Callicli iuſſit dare.
Ch. Mihi quoq; ædepol quoniam hic nugatur, contra nugari lubet.
Vbi ipſe erat? Sy. bene rem gerebat. Ch. ergo ubi?
Sy. In Seleucia. Ch. ab ipſon iſtas accepiſti? Sy. è manibus
Dedit mihi ipſe in manus. Ch. qua facie eſt homo?
Sy. Seſquipede quidem eſt, q̃ tu longior. Ch. nouiſtin hominem?
Sy. Ridicule rogitas, qui cum unà cibum capere ſoleo. Ch. quod

Est ei nomen? Sy. quod ædepol homini probo. Ch. lubet
Audire. Sy. ille ædepol ille. uæ misero mihi. Ch. quid est
Negocij? Sy. deuoraui nomen imprudens modo. Ch. non
Placet, qui amicos intra dentes conclusos habet. Sy. atq; etiam
Modo uorsabatur mihi in labris primoribus. Ch. temperi
Huc hodie anteueni. Sy. teneor manifesto miser. Ch. iam
Ne commentatus es nomen? Sy. deûm hercle me atq;
Hominum pudet. Ch. uide homo ut hominem noueris.
Sy. Tanquam me, fieri istuc solet, quod in manu teneas
Atq; oculis uideas, id desideres litteris recomminiscar.
Ch. Est principium nomini Callicias. Sy. non est. Ch. Callippus.
Sy. Non est. Ch. Calliclemides. Sy. non est. Ch. Callinicus.
Sy. Non est. Ch. Callimarchus. Sy. nihil agis, neq; adeo ædepol
Flocifacio, quando egomet memini mei. Ch. at enim multi
Lesbonici sunt hic, nisi nomen patris dices, non monstrare
Possum istos homines, quos tu quæritas, quod ad exemplum est
Coniectura si reperire possumus. Sy. ad hoc exemplum est.
Ch. An Chares, an Charmides. Sy. hem
Istic erit, qui istum Di perdant. Ch. dixi ego iamdudum tibi
Te potius benedicere æquo'st homini amico, q̃ male.
Sy. Satin inter labra atq; dentes latuit uir minimi pretij.
Ch. Ne male loquare ei præsenti amico. Sy. quid ergo ille ignauissimus
Mihi latitabat? Ch. si appellasses, respondisset nomine.
Sed ipse ubi est? Sy. pol illum reliqui ad rhadamantem in Cecropia
Insula. Ch. qui homo est? ne insipientior qui ipse egomet
Vbi sim quæritem, sed nihil discũducit huic rei, quid ais? Sy. quid?
Ch. Hoc quod te rogo, quos locos adisti? Sy. nimium miris modis
Mirabiles. Ch. lubet audire nisi molestu'st. Sy. quin discupio
Dicere, omnium primum in pontum aduecti Arabiam
Terram sumus. Ch. eho an etiam Arabia'st in ponto? Sy. est non
Illa ubi thus gignitur, sed ubi absinthium fit, atq; cunila gallinacea.
Ch. Nimium graphicum hunc nugatorem, sed ego sum insipientior,
Qui egomet, unde redeam hunc rogitem, quæ ego sciam, atq; hic
Nesciat, nisi quia lubet experiri quo euasuru'st. deniq;
Quod est tibi nomen adolescens? Sy. pax idem nomen mihi
Hoc quotidianu'st. Ch. ædepol nomen nugatorium, quasi dicas
Siquid crediderim tibi pax perijsse illico. sed quid ais
Quo inde ijsti porro'. Sy si animum aduortes eloquar, ad caput
Amnis, quod de cœlo exoritur sub solio Iouis. Ch. sub solio Iouis?

Sy. Ita dico. Ch. e cœlo? Sy. atq; medio quidem. Ch. eho an etiam
In cœlum ascendisti? Sy. immo doriola aduecti sumus
Vsq; aqua aduorsa per anienem. Ch. eho. an etiam uidisti
Iouem? Sy. Calliclis ad uillam aiebant serui depromptum cibum
Mandere porro. Ch. porro nolo quicquam prædices.
Sy. Eho hercle fies molestus. Ch. nam pudicum neminem
Esse oportet, qui abs terra ad cœlum peruenerit.
Sy. Dimittam ut te uelle uideo, sed monstra hosce homines mihi.
Hos ego quæro, quibus me oportet has deferre epistolas.
Ch. Quid ais tu nunc? si forte eum ipsum Charmidem conspexeris
Illum, quem tibi istas dedisse commemoras epistolas,
Noueris ne hominem? Sy. næ tu me ædepol arbitrare beluam,
Qui quidem non nouisse possim, qui cum ætatem exegerim.
An ille ita esset stultus, qui mihi mille nummos crederet
Philippeum, quod me aurum deferre iussit ad gnatum suum,
Atq; ad amicum Calliclem, quoi rem aiebat mandasse hic suam,
Mihi concrederet, ni me ille, & ego illum nossem probe?
Ch. Enimuero ego nunc sycophantæ huic sycophantari uolo,
Si hunc possum illis mille nummis philippeis circunducere.
Quos sibi me dedisse dixit, quem ego qui sit homo, nescio,
Neq; oculis ante hunc diem unquam uidi, ei nimirum crederem.
Quoi si capitis res siet, nummum nunquam credam plumbeum.
Aggrediundu'st hic homo mastichæus, pax te tribus uerbis uolo.
Sy. Vel trecentis. Ch. haben tu id aurum, quod accepisti a Charmide?
Sy. Atq; etiam philippeum numeratum illius in mensa manu
Mille nummos. Ch. nempe ab ipso id accepisti Charmide?
Sy. Mirum quin ab auo eius, aut proauo acciperem, qui sunt mortui.
Ch. Adolescens cedo dum istuc aurum mihi. Sy. quod ego aurum
Dem tibi? Ch. quod a me te accepisse fassus. Sy. abs te accepisse?
Ch. Ita loquor. Sy. quis tu homo es? Ch. qui mille nummum
Tibi dedi, ego sum Charmides. Sy. neq; ædepol tu is es, neq; hodie
Is unquam eris auro huic q̃dem ac si sis nugator, nugari nugatori
Postulas. Ch. Charmides ego sum. Sy. nequicquam hercle es.
Nam nihil auri fero, nimis argute obrepsisti meapse occasiuncula.
Postquam ego me aurum ferre dixi, post tu factus Charmides
Prius tu non eras, q̃ auri feci mentionem, nihil agis, proin tu
Te itidem ut charmidatus es, rursum recharmida.
Ch. Quis ego sum igitur, siquidem is non sum, qui sum? Sy. quid
Id ad me attinet, dum ille ne sis, quem ego esse nolo, sis mea

Caussa quod lubet, prius non is eras, qui eras, nunc is factus, qui
Tum non eras. Ch. age siquid agis. Sy. quid ego agam.
Ch. Aurum redde. Sy. dormitas senex. Ch. fassus Charmidem
Dedisse aurum tibi. Sy. scriptum quidem. Ch. properas,
An non properas abire actutum ab his regionibus
Dormitator, priusquam ego hic te iubeo mulctari male?
Sy. Quamobrem? Ch. quia illum quem ementitus es, ego sum ipsus
Charmides, quem tibi epistolas dedisse aiebas. Sy. eho ne
Es. Ch. is enimuero sum Sy. ain tu tandem is ipsus es?
Ch. Ipsus inquam Charmides sum. Sy. ergo ipsus ne es?
Ch. Ipsissimus, abi hinc ab oculis. Sy. enimuero serio quoniam aduenis,
Vapulas meo arbitratu, & nouorum ædilium.
Ch. At etiam male dicis? Sy. immo saluos quandoquidem
Aduenis Di te perdant si te floccifacio, an periisse prius,
Ego ob hanc operam argentum accepi te macto infortunio.
Sed herum qui sis, qui non si floccum, nam interdum
Ibo ad illum, renuntiabo, qui mihi treis nummos dedit,
Vt sciat se perdidisse, ego abeo, male uiue & uale,
Quod Di te omnes aduenientem peregre perdant Charmides.
Ch. Postquam ille hinc abiit, post loquendi libere uidetur
Tempus uenisse, atq; occasio, iamdudum meum ille
Pectus pungit aculeus, quid illi negocii fuerit ante ædeis meas.
Nam epistola illa mihi concenturiat metum in corde,
Et illud mille nummum quam rem agat, nunquam ædepol
Temere, tintinnabulum nisi qui illud tractat, aut mouet,
Mutum tacet, sed quis hic est qui huc in plateam cursuram incipit.
Lubet obseruare quid agat, huc concessero.

Stasimus seruus. Charmides senex.

Tasime fac te prope celerem, recipe te ad dn̄m domum,
S Ne subito metus exoriatur scapulis, stultitiā abde, gradum
Appropera, iamdudum factu'st, quom abisti domo.
Caue sis tibi, ne bubuli, in te cottabi crebri crepent, Cottabus
Si abieris ab heri quæstione, ne destiteris currere, ecce
Hominem te Stasime nihili, sat in thermopolio condalium
Es oblitus, postquam thermopotasti gutturem, recipe te,
Et recurre petere recenti. Ch. hic quisquis est, curculio'st.
Exercitoris hunc hominem cursuram docet. St. quid homo
Nihili, non pudet te? tribus ne te pateris memoria esse oblitum.

An uero quia cum frugi hominibus ibi bibisti, qui ab alieno
Facile cohiberent manus, terruchus fuit cerconicus.
Crinnus, cercobolus, collabus, oculicrepidæ, crurijcrepidæ,
Ferriteri mastigiæ, inter eos ne homines condalium te
Redipisci postulas, quorum eorum unus surripuit currenti
Cursori solum. Ch. ita me Di ament graphicum furem.
St. Quid ego, quod perijt, petam? nisi etiam laborem addam.
Num apponam apothecam insuper, quin tu quod perit,
Perijsse ducas, cape uorsoriam, recipe te ad herum. Ch. non
Fugitiuo'st hic homo, commeminit domi. St. utinam
Veteres mores ueteris parsimoniæ, potius maiori honori
Hic essent, q̃ mores mali. Ch. Di immortales basilica hic quidem
Facinora inceptat loqui, qui quærit uetera amare. St. hunc
Morem maiorum scias, nam nunc mores nihil faciunt, quod licet,
Nisi quod lubet ambitio iam more sancta'st, libera'st a legibus.
Scuta iacere, fugereq; hostis, more habent licentiam.
Petere honorem pro flagitio, more fit. Ch. morem improbum.
St. Strenuos præterire, more fit. Ch. nequam id est. St. mores
Leges perduxerunt iam in potestatem suam, magis qui sunt
Obnoxij, q̃ parentes liberis, eæ miseræ etiam
Ad parietem sunt fixæ clauis ferreis, ubi malos mores
Affigi nimio fuerat æquius. Ch. lubet adire, atq;
Appellare hunc, uerum ausculto perlubens. sed metuo
Si compellabo, ne aliam rem occipiat loqui. St. neq;
Istis quicquam lege sanctu'st, leges mori seruiunt, mores autem
Rapere properant, qua sacrum, qua publicum, hercle istis malam
Rem magnam moribus dignu'st dari, non ne hoc
Publicæ animum aduorti, nam id genus hominum hominibus
Vniuersis est aduorsum, atq; omni populo malefacit.
Male fidem seruando, illis quoq; abrogant etiam fidem, qui nihil
Meriti, quippe ex eorum ingenio ingenium horum probant.
Hoc qui in mentem uenerit mihi, re ipsa modo commonitus sum.
Siquis mutuum quid dederit, fit pro proprio perditum.
Quom iam repetas, inimicum amicum beneficio inuenis tuo.
Si mage exigere cupias duarum rerum exoritur optio,
Vel illud quod credideris perdas, uel illum amicum amiseris.
Ch. Meus est hic quidem Stasimus seruos. St. nam ego talentum mutuum
Quod dederam, talento inimicum mihi emi, amicum uendidi.
Sed ego sum insipientior, qui rebus curem publicis, potius quam

Id quod proxumu'st meo tergo, tute iam geram, eo domum.
Ch. Heus tu asta illico, audi, heus tu. St. non sto. Ch. at ego te stare uolo.
St. Quid si egomet te uelle nolo? Ch. ha nimium Stasime sæuiter
St. Emere meliu'st, quoi imperes. Ch. pol ego emi, atq; argentum
Dedi, sed si non dicto audiens es, quid ago? St. damnum malum.
Ch. Bene mones, ita facere certu'st. St. nisi quidem es obnoxius.
Ch. Si bonus es, obnoxius sum, sin secus es, faciam uti iubes. St. quid
Id ad me attinet, bonis ne seruis tu utare, an malis? Ch. quia
Boni, maliq; in ea re pars tibi est. St. partem alteram tibi
Permitto, illam alteram ad me quod boni est apponito.
Ch. Si eris meritus, fiet, respice ad me huc, ego sum Charmides.
St. Hem quis est, qui mentionem facit homo hominis optumi?
Ch. Ipse homo optumus. St. mare, terra, cælum, Di uostram fidem,
Satin ego oculis plane uideo? est ne ipsus, an non est? is est.
Certe is est, is profecto, ó mi here exoptatissume salue.
Ch. Salue Stasime. St. Saluom te. Ch. scio & credo tibi, sed omitte
Alia, hoc mihi responde, liberi quid agunt mei, quos reliqui hic
Filium atq; filiam? St. uiuont, ualent nempe. Ch. uterq;? St. uterq;.
Ch. Di me saluom & seruatum uolunt, cætera intus ociose percontabor,
Quæ uolo, eamus intro, sequere. St. quo tu te agis? Ch. quonam, nisi
Domum? St. hiccine nos habitare censes? Ch. ubi nã ego alibi censeã?
St. Iam. Ch. quid iam? St. non sunt nostræ ædes. Ch. quid
Ego ex te audio? St. uẽdidit tuus natus ædeis. Ch. pij. St. præsentarijs
Argenti minis numeratis. Ch. quot? St. quadraginta.
Ch. Occidi, qui eas emit? St. Callicles, quoi tuam rem commendaueras.
Is habitatum huc commigrauit, nosq; exturbauit foras.
Ch. Vbi nũc filius meus habitat. St. hic in hoc posticulo. Ch. male disperij.
St. Credidi ægre tibi, id ubi audisses, fore. Ch. ego miser meis
Periculis sum, per maria maxuma uectus capitali periculo,
Per prædones plurimos, me seruaui, saluos redij, nunc hic
Disperij miser propter eosdem, quorum causa fui hac ætate
Exercitus, adimit animam mihi ægritudo Stasime, tene me.
St. Vis ne aquam tibi petam? Ch. res quom iam animam agebat,
Tum esse offusam oportuit.

Callicles. Charmides senes. Stasimus seruus.

Quid hoc hic clamoris audio ante ædeis meas?
Ch. O Callicles, ó Callicles, quali ne amico mea cõmẽdaui bõa?
Ca. Probo, & fideli, & fido, & cum magna fide, & salue,

Et saluom te aduenisse gaudeo. Ch. credo omnia istæc, si ita'st,
Vt prædicas, sed quis iste est tuus ornatus? Ca. ego dicam tibi,
Thesaurum effodiebam intus dotem, filiæ tuæ quæ daretur.
Sed intus narrabo tibi & hoc, & alia, sequere. Ch. Stasime.
St. Hem. Ch. strenue curre in pireum, atq; unum curriculum
Face, uidebis iam illic nauem, qua aduecti sumus.
Videto Sangarionem, quæ imperauerim, curare, ut efferantur.
Et tu ito simul, solutu'st portitori iam portorium.
St. Nihil est moræ. Ch. tu ambula, actutum redi. St. illic sum,
Atq; hic sum. Ca. sequere tu me hac intro. Ch. sequor.
St. Hic meo hero amico solus firmus restitit, neq; demutauit animum
De firma fide, hic unus, ut ego suspicor seruat fidem.
Quanquam labores multos ob rem eum ego cœpisse censeo.
Hic homo'st omnium hominum præcipuus, uoluptatibus, gaudijsq;
Anteponendus, ita commoda quæ cupio, eueniunt, quod ago
Adsequitur, subest, subsequitur, ita gaudijs gaudium suppetat.

Face unu[m] curriculu[m]

ACTVS QVINTVS.

Lysiteles adolescens.

Odo me Stasimus Lesbonici seruos conuenit, is mihi dixit
m Suum herum peregre huc aduenisse Charmidem.
Nunc mihi is propere conueniundus est, ut quæ cum eius
Filio egi, ei rei fundus pater sit potior eo, sed fores hæ
Sonitu suo mihi moram obijciunt incommode.

Fundus alicui rei Cic. pro Cornelio Balbo 201

Charmides. Callicles senes. Lysiteles. Lesbonicus adol.

Eq; fuit, neq; erit, neq; esse quēquam hominum interdum
n Arbitror, quoi fides, fidelitasq; amicum erga æqperet suū.
Nam exædificauisset me ex his ædibus, si absq; te foret.
Ca. Siquid amicum erga benefeci, aut consului fideliter,
Non uideor meruisse laudem, culpa caruisse arbitror.
Nam beneficium homini proprium quod datur, proprium erit.
Quod datum utendu'st, id repetundi copia'st, quando uelis.
Ch. Est ita, ut dicis, sed ego hoc nequeo mirari satis.
Eum sororem despondisse suam in tam fortem familiam
Lysiteli quidem Philtonis filio. Ly. enim me nominat
Ch. Familiam optumam occupauit. Ly. quid ego cesso hos

Colloqui, ſed maneam etiam opinor, nanq; hic commodum
Orditur loqui. Ch. uah. Ca. quid eſt? Ch. oblitus intus
Dudum tibi ſum dicere, modo mihi aduenienti nugator
Quidam acceſſit obuiam, nimis pergraphicus ſycophanta,
Is mille nummum ſe aurum meo datu tibi ferre, & gnato
Leſbonico aiebat meo, quem ego nec qui eſſet noram, neq;
Eum ante uſquam conſpexi prius, ſed quid rides? Ca. meo
Adlegatu uenit, quaſi qui aurum mihi ferret abs te, quod darem
Tuæ gnatæ dotem, ut filius tuus, quando illi à me darem. eſſe
Allatum id abs te crederet, neu quis rem ipſam poſſet intellegere,
Et theſaurum tuum me eſſe penes, atq; eum à me lege populi — Lege populi
Patrium poſceret. Ch. ſcite ædepol. Ca. Megaronides
Communis hoc meus & tuus beneuolens commentu'ſt.
Ch. Qui nũc laudo cõſiliũ, et probo. Ly. q̄d ego ĩeptus, dũ ſermonẽ uereor
Interrumpere ſolus ſto, nec quod conatus ſum agere ago, homines
Colloquar. Ch. quis hic eſt, qui huc ad nos incedit? Ly. Charmiden
Socerum ſuum Lyſiteles ſalutat. Ca. Di dent tibi Lyſiteles, quæ uelis
Non ego ſum ſalute dignus. Ly. immo ſalue Callicles, hunc priorem
Aequo'ſt me habere, tunica propior pallio eſt. Ch. decs — Tunica propior pallio
Volo conſilia uoſtra recte uortere, filiã meã tibi deſpõſatam eẽ audio.
Ly. Niſi tu ne uis. Ch. immo haud nolo. Ly. ſponden ergo
Tuam gnatam uxorem mihi? Ch. ſpondeo & mille auri
Philippum dotis. Ly. dotem nihil moror. Ca. ſi illa tibi placet,
Placenda dos quoq; eſt, quam dat tibi. Ch. poſtremo quod uis,
Nõ duces, niſi illud, q̃d nõ uis, feras. Ca. ius hic orat. Ly. impetrabit
Te aduocato atq; arbitro, iſtac lege filiam tuam ſponden mihi
Vxorem dari? Ch. ſpondeo. Ca. & ego ſpondeo idem hoc.
Ly. O ſaluete affines mei. Ch. atq; ædepol ſunt res, quas propter tibi tã
Succenſui. Ca. quid ego feci? Ch. meum corrumpi quia ꝑpeſſus filiũ.
Ca. Si id mea uoluntate factu'ſt, quod mihi ſuccenſeas.
Sed ſine me hoc abs te impetrare, quod uolo. Ch. quid id eſt?
Ca. Scies ſiquid ſtulte fecit, ut ea miſſa facias omnia, quid quaſſas
Caput? Ch. cruciatur cor mihi, & metuo. Ca. quid nam id eſt?
Ch. Quom ille ita'ſt, ut eſſe nolo, id crucior, metuo ſi id denegem,
Quod me oras, ni te leuiorem erga me putes, non grauabor,
Faciam ita ut uis. Ca. probus es, eo, ut illum euocem.
Ch. Miſeru'ſt, male promerita, ut merita ſi mihi ulciſci non licet. Ca. apite
Hoc, aperite propere, & Leſbonicum, ſi domi'ſt, foras euocate, ita
Subito'ſt, propere quod eum conuentum uolo. Le. quis homo

Tam tumultuoso sonitu me exciuit subito foras? Ca. beneuolens
Tuus, atq; amicu'st. Le. satin est. salue, dic mihi. Ca. recte tuum
Patrem rediisse saluom peregre gaudeo. Le. quis id ait? Ca. ego
Le. Tun uidisti? Ca. & tute idem uideas licet. Le. o' pater, pater mi
Salue. Ch. Salue multum gnate mi. Ly. siquid tibi pater laboris.
Ch. Nihil euenit, ne t. me. bene re gesta saluos redeo. si tu modo
Frugi esse uis, hæc tibi pacta'st Callicli filia. Le. ego ducam pater,
Etiam & si quam aliam iubebis. Ch. q̃q̃ tibi succensui.
Ca. Miseria, una quidem homini'st affatim. Ch. immo huic paru'st.
Nam si pro peccatis, centum ducat uxores, paru'st.
Le. At iam posthac temperabo. Ch. dicis, si facies modo.
Ca. Nunc quid causæ est, quin uxorem cras domũ ducat? Ch. optumu'st.
Licet tu in perendinum paratus sis, ut ducas, plaudite.

TRVCVLENTVS.

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.

DINARCHVS	ADOLESCENS.
ASTAPHIVM	ANCILLA.
STRATILAX	SERVOS.
PHRONESIVM	MERETRIX.
STRATOPHANES	MILES.
GETA	SERVOS.
STRABAX RVSTICVS	ADOLESCENS.
CALLICLES	SENEX.
ALTERA	ANCILLA.

ARGVMENTVM.

Res unam pereunt adolescentes mulierem,
Rure unus, alter urbe, peregre tertius.
Vtq; ista ingenti militem tangat bolo,
Clàm sibi supposuit clandestino editum.
Vi magna seruos est, ac trucibus moribus,
Lupæ ne rapiant domini parsimoniam.
Et is tamen mollitur, miles aduenit,
Natiq; caussa dat propensa munera.

Tandem

Tandem compressæ pater cognoscit omnia,
Vtque natam ducat, qui uitiarat, conuenit.
Suumq; is repetit a meretrice subditum.

PROLOGVS.

P Er paruā partem postulat Plautus loqui de uostris magnis
Atq; amœnis mœnibus Athenas, quo sine arcus peltis cōferat.
Quid nunc, daturin estis, an non? at nunc meliorem
Quidem uobis me ablaturum sine mora, quid si de uostro
Quippiam orem abducere? me hercle in odijs resident
Mores pristini, ad negandum ut celeri lingua utamini.
Sed hoc agamus, qua huc uentu'st gratia.
Athenis tracto ita, ut hoc est proscenium,
Tantisper dum transigimus hanc comœdiam.
Hic habitat mulier, nomen quoi est Phronesium,
Hæc huius sæculi mores in se possidet.
Nunq̄ ab amatore suo postulat id, quod datu'st.
Sed reliquam dat operam, ne sit reliquom poscendo, atq; auferendo,
Vt mos est mulierum, nam omnes id faciunt, quom se amari
Intellegunt, ea se peperisse puerum simulat militi,
Quo citius rem ab eo auferat cum puluisculo, quid multa?
Superem mulierem his, quom anima ad eum habenti euorterit.

ACTVS PRIMVS.

Dinarchus adolescens.

N On omnis ætas ad pdiscēdū sat est, nā antidum is perdiscat
Quot pereat modis, neq; ea ratione me absq; se unquam
Educet Venus, quam penes amantum summa summarum redit.
Quot amans exemplis ludificetur, quot modis pereat.
Quotq; exoretur exorabilis, quot illic blanditiæ, quot illic
Iracundiæ sunt, quot sunt perclamanda, Di uostram fidem, hui
Quid peierandum est, etiam præter munera, primum
Dum mœret animus, præmium si obolu'st, obeunt tres noctes.
Ducunt interea loci aut æra, aut uinum, aut oleum, aut triticum,
Tentant benignus ne, an bonæ frugi sies, quasi in piscinam
Rete qui iaculum parat, quando abijt rete pessum, abducit.
Infra sin iecit rete, piscis ne effugiat cauet, dum huc,

Dum illuc rete ore impedit piſcis, uſq; adeo donicum foras eduxit,
Itidem eſt amator, ſi id quod oratur, dedit, atq; eſt benignus,
Potiusq̃ frugi bonæ, adduntur noctes, interim ille
Hamum uorare Hamum uorat, ſi ſemel amoris poculum accepit mere,
Eaq́; intra pectus ſe penetrauit potio extemplo, & ipſus
Perit, & res, & fides, ſi iratum ſcortum forte'ſt amatori ſuo.
Bis periјt amator, ab re atq; animo ſimul, ſin alter alteri potiorẽ, idẽ
Si raras noctes ducit, ab animo perit, ſi increbuit ipſus (perit.
Gaudet, res perit, ita & in ædibus lenoniјs priusq̃ unum
Dederis, centum quæ poſcat parat, aut petit aurum ꝙ conſciſſa
Pallula eſt, aut empta ancilla, aut aliquod uaſum argenteum,
Aut uaſum æneum aliquod, aut lectus dapſilis, aut armariola
Græca, aut aliquid ſemper quod pereat, debet amans ſcorto
Suo, atq; hæc cælamus nos damna induſtria, quom iam rem,
Fidemq́;, nosq́; noſmet perdimus, neq; parentes, neq;
Cognati ſentiant, quos quom cælamus, ſic facimus conſcios,
Qui noſtræ ætati tempeſtiue temperant, unde ante parata
Demus poſt partoribus faxim lenonum & ſcortorum minus.
Et minus damnoſorum hominum, q̃ nunc ſunt, ſiet.
Nam nunc lenonum & ſcortorum plus eſt ſere.
Nam uſquam alibi, ſic ſunt circum argentarias, q̃ olim
Muſcarum eſt quom caletur maxume, ſcorti lenones
Quaſi ſedent quotidie, ea nimia eſt ratio, quippe qui certo ſcio
Aeri plus ſcortorum eſſe iam, q̃ ponderum.
Quos quidem quam ad rem dicam in argentariјs
Referre, habere, niſi pro tabulis, neſcio ubi hæ præſcribantur.
Vſuraria accipiat ilico expenſa, neq; cenſeat.
Poſtremo id magno in populo, mulier hominibus
Re placida atq; ocioſa uictis hoſtibus, amare oportet.
Omnes qui quod dent, habent, nam mihi hæc meretrix,
Quæ hic habet Phroneſium ſuum nomen, omnem
Φρόνησις Ex pectore emouit meo Phroneſim, nam Phroneſis.
Eſt ſapientia, nam me fuiſſe huic fateor ſummum atq; intumum,
Quod amantis multo peſſumum eſt pecuniæ, eadem poſtq̃
Alium repperit, qui plus daret, damnoſiorem me exinde
Amouit loco, quem infeſtum ac odioſum ſibi eſſe memorabat mala.
Babylonienſem militem, is nunc dicitur uenturus peregre.
Eo nunc commenta eſt dolum, peperiſſe ſimulat ſeſe, ut me
Extrudat foras, eum eſſe ſimulant militem puero patrem.
Atq; ut

Atq; ut cum solo pergræcetur militi, eum isti suppositum
Puerum opus, pessuma mihi uerba retur dare se, an me censuit
Cælare se potesse, grauida si foret? nam ego Lemno aduenio
Athenas nudiustertius legatus, hinc quo cum publico
Imperio fui, sed hæc, quibus melius est, Astaphium est ancillula.
Cum ea quoq; etiam mihi fuit commercium.

Astaphium ancilla. Dinarchus adolescens.

D fores auscultato, atq; asserua has ædeis.
Ne quis aduentor grauior abeat, q̃ adueniat.
Neu qui manus attulerit steriles intro ad nos,
Grauidas foras exportet, noui ego hominum mores.
Ita nunc adolescentes morati sunt, quin ei ut
Reapse neq̃ ueniunt ad scorta congerrones.
Consultassunt consilio quando intro adueniunt.
Vnus eorum aliquis oculum amicæ usq; oggerit, dum illi agant
Quom uident quempiam se asseruare, obludunt, qui custodem
Oblectent per ioculum & ludum, de nostro sæpe edunt, quod
Fartores faciunt, fit pol hoc, & pars spectatorum scitis
Hæc uos me haud mẽtiri, ubi usus pugnæ et uirtuti de prædõibus præ
At nos rursum lepide referimus gratiã furibus nostris. (dã cape.
Nam ipsi uident, quom eorum aggerimus bona alioqui
Etiã ultro ipsi aggerunt ad nos. Di. me illis qdẽ hæc uerberat uerbis,
Nam ego huc dona congessi. As. commemini, iam pol ego
Visam si domi erit, mecum adducam. Di. heus manedum
Astaphium priusq̃. As. quis reuocat? Di. scies, respice huc.
As. Quis est? Di. uobis qui multa bona esse uolt.
As. Dato, si esse uis. Di. faxo erunt, respice
Huc modo. As. io enicas me miseram, quisquis es. Di. pessuma
Mane. As. odiosus es. Dinarchus ne illic est? Atq;
Is est, adi nos si iturus fer contra manum, & pariter
Gradere, tibi seruio, atq; audiens sum imperij. Di. tute quid agis?
As. Valeo, & ualidum teneo, peregre quoniam aduenis uiuos.
Di. Benigne dicis, asta te amabo. As. sine me ire, quo iussit. Di. eas.
Sed quid ais? quid uis istic, quo iter incœptas? quis est?
Quem accersis? As. Archinam obstetricem. Di. mala fœmina es.
As. Soleo, una ex disciplina. Di. manifestam mendacij mala
Te teneo As. quid iam ámabo? Di. quia te adducituram huc dixeras
Eũ ipsum. As. at modo à se nũc mulier facta est ex uiro. Di. mala est.

Aſ. Præſtigiator. ſed tandem loquere, qui ſis homo. Di. eſt Aſtaphium
Vnus amator. Aſ. nimis ocioſum arbitror hominem te eſſe. Di. quia
Nam arbitrare? Aſ. quia tuo ueſtimento, & cibo alienis
Rebus curas. Di. uos mihi dediſtis otiũ. Aſ. qd iá ámabo? Di. expedibo.
Rem perdidi, meum negocium abſtuliſtis, ſi rem ſeruaſſem,
Fuit, ubi negocioſus eſſem. Aſ. an tute bene rem publicam
Aut amoris alia lege habere poſſe poſtulas, quin tu ocioſus fias?
Di. Illa haud ego, habuit publicum, peruorſe interpretaris.
Nam aduorſum legem à me ob meam ſcripturam pecudem' accipi,
Fieriq́;. Aſ. idem quod tu facis, faciunt rem male gerentes, ubi non
Eſt ſcriptura, unde dent, incuſant publicanos. Di. male uortit
Res pecuaria mihi apud uos, nunc uiciſſim uolo habere
Aratiunculam pro copia apud uos. Aſ. nõ aruus hic, q̃ arari ſoleat,
Sed paſcuus eſt ager, ſi arationes habiturus,
Ad pueros' ire melius eſt, hunc nos habemus publicum, illi alij
Sunt publicani. Di utroſq; percognoui probe idem.
Aſ. Iſtoc pol tu ocioſus, cum illic & hic peruorſus es, ſed utris
Cum rem eſſe mauis? Di procaciores eſtis uos, ſed illi peiurioſi.
Illis perit quicquid datur, neq; ipſis apparet quicq̃.
Vos ſaltem ſiquid quæritis, & bibitis, & comeſtis.
Poſtremo illi ſunt improbi, uos neq̃ & glorioſæ, malæq́;
In nos illis. Aſ ea omnia tibi dicis Dinarche & noſtram,
Et illorum uicem. Di. quid iſtuc? Aſ. rationem dicam, quia qui
Alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet.
Tu à nobis ſapiens nihil habes, nos neq; abs te habemus.
Di. O' Aſtaphium haud iſtoc modo ſolita es me ante appellare.
Sed blande, quom illuc, quod apud uos nunc eſt, apud me haberem.
Aſ. Dum uiuit, hominem noueris, ubi mortuus eſt, quieſcas.
Te, dum uiuebas, noueram. Di. an me mortuum arbitrare?
Aſ. Qui potis eſt ámabo? planius qui antehac amator ſummus
Habitus eſt, iſtunc ad amicam uerius uerimonia referre.
Di. Voſtra hercle factum iniuria, quæ properaueritis olim rapere.
Ocioſe oportuit, diu ut eſſem incolumis uobis.
Aſ. Amator ſimilis eſt oppidi hoſtilis. Di. quo argumento eſt? Aſ. q̃
Primũ expugnari potis eſt amator, optumũ eſt amicæ. Di. et ego fateor,
Sed longe aliter eſt amicus atq; amator, certe hercle q̃ ueterrumus
Homini optumus eſt amicus, non hercle occiderunt mihi etiam
Fundi et ædes. Aſ. cur obſecro ergo ante hoſtiũ pro ignoto alienoq́;
Aſtas? i intro, haud alienus tu quidem es, nã eccaſtor neminem
Hodie

Hodie mage amat corde atq; animo suo, siquidem habes fundum
Atq; ædeis. Di. in melle sunt linguæ sitæ uostræ, atq; orationes.
Corda in felle sunt sita, atq; acerbo aceto, linguis dicta dulcia
Datis, corde amare factis amanteis si quid nõ danunt. As. nõ didici
Fabulare. Di. nõ istæc mea benignitas docuit te fabulari. As. sed istos
Qui cũ genijs suis belligerant parcæ promi. Di. mala es atq; eadẽ quæ
Soles illecebra. As. ut expectatus peregre aduenisti, nam obsecro
Cupiebat te hera uidere. Di. qd tãdẽ? As. te unũ ex omnibus amat.
Di. Euge, funde & ædes per tempus subuenistis mihi, sed quid ais
Astaphium? As. quid uis?
Di. Est ne intus nunc Phronesium? As. tibi qdẽ intus. Di. ualet? As. immo
Aedepol melius iam credo fore, ubi te uidebit.
Di. Hoc nobis uitium maxumum est, cum amamus tunc perimus.
Si illud, quod uolumus dicitur, palàm quom mentiuntur,
Verum esse insciti credimus, næ ut in æstu motuantur ira.
As. Eia, haud ita est res. Di ain tute amare? As. immo unicæ unum.
Di. Peperisse eam audiui. As. ah obsecro tace Dinarche. Di. quid iam?
As. Horrisco misera, mentio quoties fit partionis, ita pœnæ
Tibi fuit Phronesium, i intro amabo,
Vise illam, atq; opperire ibi, iam exibit, nam lauabat.
Di. Quid ais tu, quæ nunq̃ fuit prægnans, qui parere potuit?
Nam equidem uterum illi, quod sciam, nunq̃ extumere sensi.
As. Cælabat, metuebatq; te, ne sibi persuaderes, ut abortioni
Operam daret, puerumq; rite abnecaret, tum pol isti puero quidem
Est pater babyloniensis miles, quoius nunc ista aduentum expetit.
Immo abeo ut nuntiatu'st, iam hic affuturum aiunt, eum nondum
Aduenisse miror. Di. ibo igitur intro. As. quippini tam audacter, q̃
Domum ad te, nam tu ædepol noster, sed iam nunc Dinarche,
Quam mox te recepisti, iam hic ero, prope est, profecta quo sum.
Di. Redi uero actutum, ego interim te apud uos opperibor.

ACTVS SECVNDVS.

Astaphium ancilla.

A ha ha hercle quieuit qa introiuit, odiũ, tandẽ sola sum?
Nunc qdem meo arbitratu loquar libere, quæ uolam,
Et quæ ludebit huic hominẽ amãti, me hera apud nos dixit
Neniam de bonis, nã fundi ædes obligatæ sunt ob amoris prandiũ.
Verũ apud hunc me hera consilia summe loquitur libere, magisq;
Adeo ei consiliarius hic amicus est, q̃ auxiliarius.

Linguæ in melle
Corda in felle

Extumere uterũ

Dum fuit, dedit, nunc nihil habet, quod habebat, nos habemus.
Istic id habet, quod habuimus. humanum facinus factum est.
Actutum fortunæ solent mutarier, uaria uita est, nos diuitem
Eum meminimus, atq; isti pauperes, nos uertere sese memoria'st
Vices sic, quid ita miretur, si eget, necesse est nos patier à uita
Aequom factum est, piaculum est misereri nos hominum
Rem male gerentum, bonis esse oportet dentibus lenam probam,
Arridere quisquis ueniat, blandeq; alloqui, male corde
Consultari, bene loqui, lingua meretricem esse simulē sentis condecet
Quenquem hominem attigerit, profecto aut malum aut damnum.
Dari, nunq̄ amatoris meretricem oportet caussam noscere.
Quin ubi nihil det, pro infrequente eum mittas malitia domum.
Nec unq̄ quisq̄ probus erit amator, nisi qui rei
Inimicu'st suæ, nugæ sunt, nisi quod modo cum dederit,
Dare iam iubeat denuo, is amatur, hic apud nos, qui quod dedit
Iocatus datum, dum habeat, tum amet, ubi nihil habeat.
Alium quæstum capiat, æquo animo ipse, si nil habeat,
Alijs, qui habent det locum, probus est amator, qui
Relictis rebus rem perdit suam, at nos male agere prædicant
Viri, solere secum, nosq; esse auaras, qui si nunq̄
Alienos agimus tandem, nam ecastor nunq̄ satis dedit
Suæ quisq̄ amicæ amator, neq; pol satis accepimus,
Neq; ulla satis poposcit, nam quando sterilis est amator,
Satis si negat se habere quod det soli, nec satis accipimus.
Satis quom quod det non habet, semper datores nouos
Oportet quærere, qui de thesauris integris dona
Danunt. hui ut hic agrestis est adolescens, qui hic habet.
Nimis pol mortalis lepidus, nimisq; probus dator.
Sed is clàm patre etiam hanc noctem illac
Per hortum transiliuit ad nos, eum uolo conuenire.
Sed est huic unus seruos uiolentissimus.
Qui ubi quāq; nostrarum uidet prope ædeis hasce egrediens,
Item ut de frumento anseres clamore absterret, & abigit.
Is item est agrestis, sed fores, quicquid est futurum, feriam.
Ecquis huic tutelam ianuæ gerit? ecquis intus exit?

Stratilax seruos. Astaphium ancilla.

q Vis illic est qui tam proterue nostras ædeis arietat?
As. Ego sum, respice ad me. St. qd ego? As. nō'ne ego uideor tibi?

St. Quid

St. Quid tibi ad haſce acceſſio eſt ædeis prope, aut pultatio'ſt?
Aſ. Salue. St. ſatis eſt mihi tuæ ſalutis, nihil moror, non ſalueo.
Aegrotare malim, q̃ eſſe tua in ſalute ſanior.
At uolo ſcire quid debetur hic tibi noſtræ domi. Aſ. comprime.
St. Spero meam quidem hercle, tu quem ſolitas comprimas.
Impudens per ridiculum ut ruſtico ſuadet ſtuprum.
Aſ. Iram dixi. St. ut eſſe cœpiſti quidem, ſi eſt una altera. Aſ. nimis hic
Quidem truculentus. St. pergin male loqui mulier mihi?
Aſ. Quid tibi ego autem dico? St. quia .n. me truculentum nomines.
Nunc adeo niſi abis actutum, ac dicis, quid quæras, ſcito
Iam hercle ego hic te mulier, quaſi ſus catulos pedibus
Proteram. Aſ. rus merum hic quidem eſt pudendum, & uero
Larinum pecus. St. adueniſti huc ſubtentatum exornatis oſſibus.
Quia tibi inſuaſo infeciſti propudioſa pallulam, an eo
Bella es, quia cæpiſti arma? aduenias, nunc places.
Quom me illi uelim mentiri, dices quid quod te rogo
Mancupium, qui accipias geſta tecum, hæ nos, an uos
Dignos dant, lauiniæ hic ſunt quas habes uictorias. Lauiniæ victoriæ
Aſ. Ne attingas me. St. tangam, ita me amabit ſarculum
Vt ego me ruri iam examauerim patulum moueri,
Quomq; ita noctem in ſtramentis pernoctare perpetem,
Quam tuas centum cœnatas noctes mihi dono pati
Rus tu improbras, ut nactaes hominem, quem pudeat probri.
Sed quid apud noſtras negocij mulier eſt ædeis tibi?
Quid tu hoc occurras in urbem, quotieſcunq; aduenimus.
Aſ. Mulieres conuenire uolo uoſtras. St. quas tu mulieres
Mihi narras, ubi muſca nulla fœmina eſt in ædibus? nulla iſtic
Mulier habitat, rus inquam abierunt, abi Aſ. q̄d clamas inſane?
St. Abire hinc ni propere grandigras, iam ego iſtos fictos,
Compoſitos, criſpos cinnos tuos unguentatos uſq; ex cerebro
Expellã. Aſ. quanam gratia? St. q̄a adeo fores noſtras iuctas audes
Accedere, quiáq; iſtas buccas tam belle purpuriſſatas habes.
Aſ. Erubui mecaſtor miſera propter clamorem tuũ. St. ita ne erubuiſti?
Quaſi uero corpori reliqueris tuo poteſtatẽ coloris ulli capiẽdi mala.
Buccas rubriceta omne corpus intinxit tibi, peſſumæ eſtis. Aſ. q̄d eſt Rubicata
Quod uobis peſſume hæc? St. ſcio ego plus, q̃ me arbitraris ſcire.
Aſ. Quid id ẽ obſecro, q̄d ſcias? St. herilis noſter filius apud uoſtrã p̄it.
Vt pera, tute eum inijciatis in malam fraudem, & præmium.
Sanus ſi uidear edicam. Aſ. dicas contumeliam, nemo hominum

Hic perire solet, apud nos res perdunt suas, ubi perdiderunt
Res, abire hinc si uolunt uti ius, licet, ego non noui adolescentem
Vostrum. St. ueron? As. serio. St. quid maceria illa ait in horto
Quæ est? quæ in noctes singulas latere fit minor, qua is ad uos
Damni permensus uiam est. As. non mirum, uetus est maceria, lateres
Si ueteres ruunt. St. ain tu lateres ueteres ruere? nunquam
Aedepol mihi quisquam homo mortalis posthac duarũ rerũ creduit.
Ni ego uostra hero amara facta denarrauero. As. est ne ille
Violentus? St. suam non enim ille meretriculis muniendis rem
Cogit, uerum parsimoniæ, duritiæ æque, quæ nunc duo sciam.
Exportantur pessumum, hem tuos exungula, male uiuitis.
Ego'ne hic musitem, iam enim eccere ibo ad forum, atq; hæc
Facta narrabo seni, neq; istuc in se gestit. As. ergo coget exanimem
Mori si ecastor hic homo sinapi uictitet, non censeam tam esse
Tristem posse. St. at pol ero beneuolens, uti estis uos. As. uerum ego
Illum, q̄q̄ uiolentu'st, spero immutari potest blandimentis, Simil.
Ornamẽtis cæteris meretricijs, uidi eq̄dẽ iuuencũ ex ĩdomito domitũ
Fieri, atq; alias beluas, nunc ad heram ire iubebo, eccum odium
Progreditur meum, tristis exit, at conuenire etiam hic dũ Phronesiũ.

Dinarchus. Astaphium.

p Isceis ego credo, qui usq; dum uiuont lauant, minus diu
Lauare, q̄ hæc lauat Phornesium, si proinde amentur
Mulieres, diu quæ lauant, oẽs amatores balneatores sient.
As. Nõ q̄s parũ p̄durare opperirier? Di. q̄n hercle lassus iã sum (secro
Durãdo miser. As. mihi quoq; præ lassitudine opus ẽ lauere. Di. sed ob
Hercle Astaphiũ intro huic nuntia me adesse, quoi properet suauiũ,
Vt satis lauerit. As. licet. Di. audin etiã? As. quid uis? Di. Di me
Perdunt, q̄ te reuocaui, nõ tibi dicebã, i modo. As. q̄d iam
Reuocabas? Di. ĩprobus, nihiliq; homo, q̄ tibi mille passus pep̄it moræ.
Sed q̄d hæc hic autẽ tãdiu ante ædeis stetit? nescio quẽ præstolata ẽ.
Credo militem illum student, iam quasi uolturij, triduo prius
Prædiuinant, quo die esuri sient, illum inhiant omnes, illi est
Animus omnibus, me nihilo magis respiciet, ubi is huc uenerit,
Quàm si hinc ducẽtos annos fuerim mortuus, uerũ seruire suaue ẽ.
Væ misero mihi post factum plector, quia ante partum perdidi.
Verũ nunc si qua mihi obtigerit hæreditas magna atq; luculenta,
Nunc postq̄ scio dulce, atq; amarum quid sit ex pecunia, ita ego illam

Aedepol

Aedepol ſeruem, itaq; parce uictitem, ut nulla faxim cis dies
Paucos ſiet, ego iſtos, qui nunc me culpant, confutauero.
Sed adſentio aperiri fores, quæ abſorbẽt qcqd uenit infra peſſulos.

Phroneſium meretrix. Dinarchus adoleſcens.

n Vm tibi nam amabo ianua eſt mordax mea, quo introire
Metuas mea uoluptas? Di feruide ut tota floret, ut oleum
Nitide nitet. Ph. quid tam inficetus lemno adueniens? qd'ue
Non das amicæ Dinarche ſauium. Di. uah uapulo hercle
Ego nunc. Ph. atq; adeo male, quo te auortiſti? Di. ſalue
Phroneſium. Ph. ſalue, hic ne hodie cœnas, ſaluos cum aduenis?
Di. Promiſi, iube, cœnabo ubi tu iuſſeris. Ph. hoc me lubente facies.
Di. Aedepol me [illegible]agis, nempe tu eris hodie mecum mea Phroneſium.
Ph. Velim ſi fieri poſſit. Di. cedo ſoleas mihi, properate, auferte
Menſam amabo. Ph. ſanun es? Di. non ædepol bibere poſſum iam.
Ita animo male'ſt. Ph. mane aliquid fiet cibi. Di. perſiſti
A quam, iam rediјt animus, deme ſoleas, cedo uinum.
Ph. Idem es ecaſtor, qui ſoles, ſed dicas mihi bene nam ambulaſti?
Di. Huc quidem hercle bene, quando tui uidundi eſt
Copia. Ph. complectere lubens. Di. at hoc eſt melle dulci, dulcius.
Hoc tuis fortunis Iuppiter præſtant meæ.
Da nunc ſauium. Ph. immo uel decem, utinam iſtoc pauper eſſem.
Di. Plus pollicere, q̃ ego a te poſtulo, utinam a principio
Rei item parſiſſem meæ, ut nunc reparcis ſauijs. Ph. ſiquid tibi
Compendi facere poſſim, faciam. Di. ædepol uelim iam auertiſſe
Iam pol mihi quidem, atq; oculis meis. Ph. num tibi ſordere uideor?
Di. Non mihi quidem, uerum tempeſtas memini quondam fuit.
Quom inter nos ſorderemus alteri, ſed quid ego facinus audiui
Adueniens tuum, quod tu hic abſente me noui negocij geſſeris?
Ph. Quom'q; bene præueniſti, ſane gaudeo, tibi mea conſilia ſumma
Semper credidi, equidem nec peperi puerum, nec prægnans
Fui, uerum aſſimulaui me eſſe prægnantem, haud eram.
Di. Quæ propter mea uita? Ph. propter militem Babylonienſem,
Qui quaſi uxorem ſibi me habebat anno uno, dum hic fuit.
Di. Ego ſenſerã, ſed quid iſtic, quoi rei item aſſimulare retulit? Ph. ut
Eſſet aliq ſi aquæ uſq; eſt et redimiculũ, reuerſionẽ ut ad me faceret
Denuo, nunc huc remiſit nuper ad me epiſtolã, ſeſe experturum,
Quãti ſeſe pẽderẽ, ſiqd peperiſſem, educarem, tollerẽ, bona ſua me

Habiturum oïa esse. Di. ausculto lubens, quid deniq; agitis? Ph. mater
Ancillas iubet, quoniam iam decumus mensis aduentat prope,
Aliam aliorsum ire, præmandare & quærere puerum, aut
Puellam, qui supponantur mihi, quid multa uerba faciam, tonstricem
Syram nouisti nostram quæ erga ædem sese habet? Di. noui.
Ph. Hæc una opera circumit ꝑ familias, puerũ uestigat, clanculũ ad me
Detulit, datum sibi esse dixit, mercis malæ eum. Di. nunc non illa
Peperit, quæ peperit prior, sed posterior. Ph. ordine omnẽ rẽ tenes.
Nunc ut præmisit nuncium miles mihi, non multo post hæc aderit.
Di. Nunc tu te interim quasi puerpera hic procura. Ph. qppini ubi sine
Labore res geri pulchre potest, ad suũ quenq; æquom est quæstum
Esse callidũ. Di. qd me futurũ ẽ, qñ miles uenerit? relictus ne abs te ui
Ph. Vbi illud, qđ uolo, habebo ab illo, facile inueniã quo modo (uam?
Deuortium & discordiã inter nos parem, post id ego totum tecum
Mea uoluptas usq; ero assiduo. Di. immo hercle uero accubuo
Mauelim, quin Dis hodie sacrusicare pro puero uolo adscititio.
Ph. Immo hercle uero quinto die quod fieri oportet censeo.
Non audes aliquid mihi dare munus ciuilium lucrum Di. hercle
Videor facere mihi uoluptatem eia ubi quippiam me
Poscas. Ph. at ego ubi abstulit. Di. iam faxo hic aderit, seruolum huc
Mittam meum. Ph. sic facito. Di. quicquid autem erit, boni consulas.
Ph. Ecastor munus te curaturum scio, ut quoius me non pœniteat,
Mitte mihi. Di. num quippiam me uis aliud? Ph. ut quando ocium
Tibi sit, me reuisas. Di. ualeas. Ph. uale. Di. proh Di immortales non
Amantis mulieris, sed sociæ unanimantis fidentis fuit,
Officium facere, quod modo hæc facit mihi suppositionem pueri,
Quam mihi credidit, germanæ quod sorori non credit soror.
Ostendit mihi iam sese medullitus, se infidelem nunq̃
Dũ uiuat fore, ego ne illam ut non amẽ? ego ne illi nõ bene uelim?
Me potius non amabo, q̃ huic desit amor, ego isti non munus mittã?
Iam modo ex hoc loco iubebo ad istam quinq; perferri minas.
Præterea obsonari duntaxat hic mina multo illi potius bene erit,
Quæ bene uolt mihi, q̃ mihi met omnia quæ mihi facio mala.

Phronesium meretrix.

Vero isti date mammam, ut miseræ matres solicitæq;
P Ex animo sunt, cruciantq;, ædepol commentum male
Quomq; eam rem in corde agito, nimio minus perhibemur

Malo q̃ sumus ingenio, ego prima de me modo dicta dictito.
Quanta est cura in animo, quantum corde capio dolorem,
Dolus ne occidat morte pueri, mater dicta quæ sum, eo magis
Studeo uitæ, quæ hoc ausa sum, tantundem dolum aggrediar.
Lucri causa auara probrum sum executa, alienos dolores
Mihi supposui, nullam rem oportet dolose aggrediri, nisi
Astute, accurateq; exequare, uos met iam uidetis ut ornata
Incedo puerperio, ego nunc me esse ægram assimulo.
Male quod mulier incœpit, nisi efficere perpetrat,
Id illi morbo, id illi senio est, ea illi miseræ miseria'st.
Si benefacere incœpit, eius enim cito odium percipit.
Nimisq; paucæ sunt defessæ, male quæ facere occœperunt,
Nimisq; paucæ efficiunt, siquid occœperint benefacere.
Mulieri nimio malefacere melius est onus, q̃ bene.
Ego, quod mala sum, matris opera mala sum, & meapte malitia.
Quæ me grauidam esse assimulaui babylonio, eam nunc
Malitiam accuratam miles inueniat uolo, istic haud multo post
Credo aderit, nunc prius præcauero sciens, cunq;
Ornatu, ut grauida quasi puerperio cubem, date mihi
Huc ligna atq; ignem in aram ut uenerer Lucinam Deam — Dea Lucina
Hic apponite, atq; abite ab oculis, operæprecium facere ut
Accumbam, accede adiutare, sic decet puerperam, soleas
Mihi date, pallium inijce in me huc Archilis, ubi est Astaphium?
Fer huc uerbenam mihi, thus & bellaria, date aquam manibus.
Nunc ecastor ut ueniret miles uelim.

Stratophanes miles. Phronesium meretrix.
Astaphium ancilla.

E expectetis spectatores, meas pugnas dum prædicem
n Manibus duellis prædicare soleo, haud in sermonibus.
Scio ego multos memorauisse milites mendacium,
Et homeronidam & postilam illi memorari potest.
Qui & conuicti & condemnati falsi de pugna sient.
Non laudandus est qui plus credit, quæ audit, q̃
Quæ uidet, num placet cum illi plus laudant, quæ audiunt,
Quam quæ uident, pluris est oculatus testis unus, q̃ auriti — Oculatus / Auritus | Testis
Decem, qui audiunt, audita dicunt, qui uident, plane sciunt.
Non placet quem scurræ laudant, manipulares musitant.
Neq; illi, quorum lingua gladiorum aciem præstringit domi

Strenui nimio plus proſunt populo, q̃ arguti & cati.
Facile ſibi facunditatem uirtus arguta inuenit.
Sine uirtute argutum ciuem mihi habeam pro præfica
Quæ alios collaudat, ea ſeſe uero non poteſt, nunc
Amicam decumo menſe poſt Athenas atticas, uiſo,
Quam grauidam reliqui meo compreſſu, quid ea agat.
Ph. Vide quis loquitur. Aſ. iam propinquat miles mea
Phroneſium, tibi adeſt Stratophanes.
Nunc tibi opus ægram ut te aſſimules. Ph. tace.
Quoi adhuc ego tu malam emonet ruri à me maficio
Vincere'ſt repperit mulier ut ego opinor uina dea aut
Hominem ut uolo. St. euge Aſtaphium eccam mihi
Aduorſum. Aſ. ſalue Stratophanes, uenire te ſaluum gaudeo.
St. Scio, ſed perperit ne obſecro Phroneſium? Aſ. peperit puerum
Nimium lepidum. St. ecquid mihi ſimilis eſt? Aſ. rogas?
Quin ubi natu'ſt, machæram & clypeum poſcebat ſibi.
St. Meus eſt ſcio iam, de argumentis nimium quidem ſimilis eſt.
Aſ. Papæ iam magnu'ſt. St. iam ne lectat legionem quam ſpoliare
Velit? Aſ. here nudius quintus natus quidē ille eſt. St. quid poſtea?
Inter tot dies quidem hercle iam actum aliquid oportuit.
Quid illi ex utero exicio'ſt, priusq̃ poterat ire in prælium?
Aſ. Conſequere, atq; illam ſaluta, & gratulare illi. St. ſequor.
Ph. Vbi illa obſecro eſt, quæ me hic reliquit ab ſe? abiſti?
Aſ. Adſum, adduco tibi exoptatū Stratophanē. Ph. ubi is eſt obſecro?
St. Mars peregre adueniens ſalutat Nerienem uxorem ſuam.
Quom tu recte proueniſti, quomq́; es aucta
Liberis, gratulor, quom mihi tibiq; magnum dediſti decus.
Ph. Salue qui me interfeciſti penè, & uita & lumine, quiq́;
Mihi magnos dolores per uoluptatem tuam condidiſti in corpus.
Quo nunc etiam morbo miſera ſum. St. eia quāobrē mea uoluptas
Tibi obuenit labos iſte? filiū peperiſti, q̃ ædeis ſpolijs opplebit tuas.
Ph. Multo ecaſtor magis oppletis opus eſt tritici granarijs, næ ille priusq̃
Spolia capiat, hic nos extinxit fames. St. habe bonum animum.
Ph. Sauium ſis pete hinc ab me, nequeo caput
Tollere, ita do, itaq́; me ego doleo,
Neq; iam queo pedibus mea ſponte ambulare. St. ſi me ex medio
Mari ſauium petere tuum iubeas, petere haud pigeat me.
Id ita eſſe experta es, nunc experiere mea Phroneſium me te
A mare, adduxi ancillas tibi eccas ex Syria duas iſtas dono.

Adduce huc tu istas, sed reginæ domi suæ fuere ambæ.
Verũ patriã ego excidi manu, his te dono, pœnitet ne te qđ ancillæ
Ph. Iã qn etiã superducas, quæ mihi comedãt cibũ. St. hoc qdẽ (sunt?
Hercle si ingratu'st donum, cedo tu mihi istam puere pallulam.
Mea uoluptas attuli eccam pallulam ex pari gratia tibi, tene tibi.
Ph. hoccine mihi ob labores tantos tantillum dari? St. perij miser.
Iam auro contra constat filius, etiamnũ nihilipendit, addit purpurã
Exorat, tibi attuli duas ponto amœnas, tene tibi uoluptas mea.
Accipe hoc, abduce hasce, in conspectus uostros. Ph. eqdem has
Ecastor nihil moror. St. nihil ne huic sat est? ne unum uerbum
Quidem dixit, uiginti minis uenire illhæc posse credo dona, quæ ei
Dono dedi uehementer mihi nunc est irata. sentio, atq; intellego.
Verum adibo. quid ais nunc tu? num ne uis me uoluptas mea
Quo uocatus sum, ire ad cœnam? mox huc cubitum iuero.
Quid taces? planissume ædepol perij, sed quid illuc boni est?
Quis homo est, qui inducit pompam tantam? certu'st quo ferant
Obseruare, huic credo fertur, uerum iam scibo magis.

Geta seruos. Stratophanes. Phronesium.

Te hac simul mulieri damnigeruli foras gerones,
i Bonorum exagogæ, satis est qui amat nequit quin nihili sit,
atq; improuise partibus expoliat.
Nam hoc qui sit ita, ne quis id quærat ex me, domi scit quæ facit
Improba facta amator, qui bona sua pro stercore habet, foras
Iubet ferri, metuit publicos, mundissimu'st, puras sibi esse uolt
Aedeis, domi quicqd habet, perditur, exeo, quandoquidem ipsus
Perditu'st, secreto hercle equidem illum adiutabo, neq; mea quidem
Opera unq̃ nihilominus propere, q̃ potest, peribit.
Nam iam de hoc obsonio, de mina deminui modo quinq;
Nummos, mihi detraxi partem herculaneam, nam hoc assimule est, Herculanea pars
Quasi de fluuio qui aquam deriuat sibi, nisi deriuetur tamen
Omnis aqua abeat in mare, nam hoc in mare abijt, misereq;
Perit sine bona omni gratia, hæc cum uideo fieri, suffuror,
Suppilo, de præda prædam capio, meretricem ego item esse reor,
Mare ut est, quod des deuorat, nunq̃ abundat, hoc saltem
Seruat me, quom illi subest, apparet, des q̃tum uis, nusq̃
Apparet, neq; datori, neq; acceptricæ, uelut meretrix meũ herum
Miserum sua blanditia intulit in
Pauperiem, priuauit bonis, luce, honore, atq; amicis.

At at eccam. adest propinq;. credo audiuisse hæc me loqui.
Pallida est, ut peperit puerum, alloquar quasi nesciam, iubeo
Vos saluere. Ph. noster Geta, quid ais? ut uales? Ge. ualeo & uenio.
Ad minus ualentem, & melius qui ualeat, fero, herus meus, ocellus
Tuus ad te ferre me hæc iussit tibi dona, quæ uides illos ferre.
Et has quinq; argenti minas. Ph. Pol haud perit, quod illum
Tantum amo. Ge. iussit operare, ut hæc grata haberes tibi.
Ph. Grata ecastor habeo, iube auferri intro hæc ad me.
Ecquid auditis? ecquæ tam imperat suis. Ge. nolo auferant.
Desiccari iube. Ph. impudens mecastor, quanti est negocij?
Ge. Tu bona fide. tu ne ais impudentem me esse ipsa, quæ sis stabulum
Flagitij? Ph. dic amabo te, ubi est Dinarchus? Ge. domi. Ph. dic ob hæc
Quæ admiserit, me illũ amare plurimũ omniũ hominum (dona,
Ergo eumq; honorem, eumq; habere omnium maximum
Atq; ut huc ueniat obsecrare. Ge. ilicet, sed quisnam illic homo'st,
Qui ipsus secum est tristis, animo hercle homo'st suo miser,
Quisquis est, dignus est mecastor. Ph. ecquid est, non nouisti obsecro,
Qui illic apud me erat huius pater, usq; ad ientaculum
Iussit ali. mansi, auscultaui, obseruaui, quem pernam noui
Hominem, nihil illicq; est illic est me intuetur gemens.
Traxit ex intumo uentre, suspiritum, hoc uide, dentibus
Frendit, icit femur. Ge. num obsecro nam hariolus, qui ipsus
Se uerberat. St. nunc ego meos animos uiolentos, meamq; iram
Ex pectore iam promam, loquere unde es tu?
Quoius es? cur ausus inclementer mihi dicere? Ge. lubido est.
St. Istuc ne mihi responsas? Ge. hæc, non ego te flocci facio.
St. Quid tu? cur ausa es alium te dicere amare hominem? Ph. lubitu'st.
St. Ain tandem? istuc primum experiar, tum tantuli doni caussa.
Holerum atq; escarum, & poscarum, mœchum malachum,
Cincinnatum, umbratilocum, tympanotribam amas.
Hominem non nauci quæ hercles. Ge. meo ne hero tu improbe
Et maledicere audes fons uitij & peiurij? St. uerbum unum
Adde istoc, iam hercle ego te hic affatim officiam. Ge. tange
Modo, iam ego te hic agnum faciam, & medium distruncabo.
Si tu in legione bellator ciuis, at ego in culina aues.
Ph. Si æquom facias, aduentores meos non incuses, quorum mihi
Dona accepta & grata habeo, tuaq; ingrata quæ abs te accepi.
St. Tum pol ego & donis priuatus sum, & peri. Ph. plane istuc est.
Quid nunc ergo hi codiose es confessus omnibus te ijs?

St. Perij hercle hodie, nisi hunc a te abigo. Ge. accede huc modo,
Adi huc modo. St. etiam scelus minitare, quem ego
Affatim iam iam concipilabo, quid tibi huc uentio est?
Quid tibi hanc aditio est? quid tibi hanc notio est inquam
Amicam meam? emoriere ocyus, si manu uiceris.
Ge. Quid manu uicerim? St. fac quod iussi, mane, iam ego te hic
Affatim conficiam. Ge. occidi optumum est, captio est, istam
Machæram longiorem habes, q̃ hæc est, sed ueru
Sine dum petere, siquidem belligerandum est tecum.
Ibo domum ego, tecum bellator arbitrum æquom cæperim.
Sed ego cesso me hinc amouere, uentre dum saluo licet.

Phronesium. Stratophanes.

d Ate iam soleas, atq; me intro actutũ ducite, nã mihi de uento
Miseræ cõdoluit caput. St. qd mihi futurũ est, quoi duæ ancillæ
Dolent, quibus te donaui, iam ne abisti? hem sic datur, quo pacto
Excludis quæso esopitius planius q̃ exclusus nunc sum, pulchre
Ludificor, sine q̃tulo mihi opere nunc psuaderi potest, ut ego hisce
Suffringã talos, totis ædibus num qppiã auarũ, ut ad mores mulierũ
Postq̃ filium peperit, animos sustulit, nunc quasi mihi dicat, hæc te
Iubeo, neq; uolo introire in ædeis, at ego nolo, non eo, ego faxo
Dicat me i diebus pauculis crudũ uirũ eẽ, sequere me hac, uerbũ sat ẽ.

ACTVS TERTIVS.

Strabax rusticus adolescens. Astaphium ancilla.

Vs mane dudum hinc ire me iussit pater, ut bubus
r Glandem prandio depromerem, post illoc ueni, q̃ aduenit,
Si dis placet ad uillam, argentum meo qui debebat patri.
Qui oueis tarentinas erat mercatus de patre quærit patrem.
Dico esse in urbe, interrogo quid eum uelit, homo crumenam
Sibi de collo detraxit, minas uiginti mi dat, accipio lubens,
Condo in crumenam, ille abijt, ego propere minas ouis
In crumena hac in urbem detuli, fuit ædepol Mars
Meo iratus patri, nam oues illius haud longe absunt a lupis.
Nunc ego istos mundulos urbanos amasios.
Hoc ictu exponam, atq; omnes eijciam foras, eradicare est
Certum cum primis patrem, post id locorum matrem, nunc

Hodie efferam ad hanc argentum, quam mage amo, q̃
Matrem meam, tate ecquis ulla est? ecquis aperit hoc ostium?
As. Quid alienum est amabo mi Strabax, qui non extemplo
Intres? an ne oportuit ita te quidem, qui es familiaris? St. ibitur.
Ne me morari censeas. As. lepide facis.

Stratilax. Astaphium.

m Irum uidetur rure herilẽ filium Strabacem non redisse, nisi si
Clanculũ collapsus est hic in corruptelã suã. As. iam pol hic
Me inclamabit si aspexerit. St. nimio minus saeuos iã sum Astaphiũ.
Quàm fui, iam non sum truculentus, noli metuere, quid uis?
As. Quid? tuam expecto truculentiam. St. dic, impera mihi, quid tibi,
Et quo uis modo, nouos omneis mores habeo, ueteres perdidi.
Vel amare possum, uel etiam scortum ducere. As. lepide mecastor
Nuncias, sed dic mihi ain parasitum te fortasse ducere?
St. Intellexisti lepide quid ego dicerem, heus tu, iam postq̃
In urbẽ crebro conuenio, hic factus iam sum cauillator
Probus. As. quid id est amabo, istaec ridicularia, cauillationes uis
Opinor dicere, ita ut pauxillum differat à cauillis, sequere
Intro me amabo mea uoluptas. St. tene hoc tibi, rabonem habeto
Vt mecum hac nocte sies. As. peri, rabonem quam esse dicam?
St. Hanc beluam. As. quin tu arrabonem dicis? St. ita facio lucri,
Vt praenestinis conea est ciconia. As. sequere obsecro. St. Strabacem
Hic opperiar, modo si rure ueniat. As. is qdẽ apud nos ẽ, hic Strabax
Modo rure uenit. St. prius ne q̃ ad matrem suam, heu aedepol
Hominem nihili. As. an ne autem ut soles iam ne? St. nihil dico.
As. I intro amabo, cedò manum. St. tene, in tabernam ducor
Deuorsoriam, ubi male accipiar mea mihi pecunia.

Rabo

ACTVS QVARTVS.

Dinarcus adolescens.

n Eq; gnatus est, neq; progignetur, neq; potest repperier.
Quoi ego nũc dictũ, aut factum melius, q̃ mihi esse uelim.
Di magni, ut ego laetus sum, & laetitia differor, ita ad me
Magna nunciauit Chiamus hodie gaudia, mea dona de
Amata acceptaq; habita esse apud Phronesium, cum hoc iam
Volupe'st, tum hoc nimio magnae mellinae mihi, militis odiosa,
Ingrataq; habita, totus gaudeo, mea pila est, si repudiatur

Mea pila est

Miles,

Miles, mulier mecum perit, saluos sum,
Quia pereo, si non peream, plane esuriam, nunc speculabor
Quid ibi agatur, quis eat intro, qui foras ueniat, procul
Hinc obseruabo miles quid facturus fiat.
Quia nihil habeo, unum animos monuit mihi, oĩa agam precario.

Astaphium. Dinarchus.

Epide efficiam mea hera officiũ, inde intus modo ut tu tuũ
Item efficeas, ama id, quod decet rem tuam exsuci ex inani
Nunc dum isti lubet, dum habes tempus ei obsecundes.
Prome uenustatem amanti tuam, ut gaudia compares.
Ego interim hic restricis præsidebo, iste dum sic faciat domum
Ad te exagogam, & quenquam interim istuc ad uos
Qui sit, hodie intromittam, tu perge, ut lubet, ludin istos.
Di. Quis est iste Astaphium? indica qui perit. As. amabo hiccine
Tu eras? Di. molestus' ne sum? As. nunc magis q̃ fuisti, nam nisi qui
Nobis usu'st, nobis molestus. Di. sed obsecro da mihi operam ut
Narrem quæ uolo. nam quid est? As. mea refert non mus, sed
Intus bolos quos dat. Di. quid amator nouos quispiam?
As. Integrum & plenum adorta'st thesaurum. Di. quis est?
As. El quar, sed diu taceto, nou sti tun hunc Strabacem? Di. quid ni?
As. Solus summam habet hic apud nos, nunc is est fundus nobis.
Animo bono male gerit. Di. perij hercle ego idem. As. stultus es,
Qui facta infecta facere uerbis postules, thetis quoq; etiam
Lamentando lessum fecit filio. Di. non ego nunc intro
Ad uos mittar? As. quid num miles magis? Di. quia
Enim plus dedi. As. plus enim es intromissus, quom dabas.
Sine uicissim, qui dant operam, oblitos quod dant, operam utier.
Litteras didicisti, quando scis, sine alios discere.
Di. Discant, dum mihi commentari id liceat, ni oblitus siem,
Quod dedi. As. interea magister, dum tu commentabere,
Volt interim illam indidem commentari, qui rem acciperet
Identidem. Di. dedi equidem hodie ei quinq; argenti deferri
Minas, præterea unam in obsonatum. As. idem istoc delatum scio.
De eo nunc bene sum tua uirtute. Di. immo & inimici mei
Bona istæc edent, mortuum hercle me, q̃ ut id patiar.
Mauelim mihi inimicos inuidere, q̃ me inimicis meis.
Nam inuidere alij bene esse, tibi male esse miserum est.
Qui inuident egent. illi quibus inuidetur, rem habent.

Aſ.Stultus qdem es,opperire.Di.qd iam? Aſ.qa pol mauelim nunc licet.
Di.Da obſonij me participem fieri.Aſ.ſi uolebas participari,auferres
Dimidium domum,nam idem ut acheronti hic ratio accepti
Scribitur,intro Acceptum,quando acceptu'ſt,non poteſt
Ferri foras,bene uale.Di.ſiſte.Aſ.omittas me.Di.omitto intro.Aſ.ad te
Quidem.Di.immo iſtoc ad uos.Aſ.iri non poteſt.Di.immo poteſt.
Experiri ſine.Aſ.immo opperire,uis eſt experiri.
Dicam adeſſe niſi occupata'ſt.Di.reſiſte,hem fruſtra fit,redin?
Aſ.At non redeam,ſi uocat me,quæ in me poteſt,plusq̃ poteſt.
Vno uerbo eloquere.Di.mittin me intro? Aſ.mendax es,abi.
Di.Vnum aiebat.Aſ.ſtridia dixti uerba,atq; mendacia.
Di.Abijt intro,induit,ego ut hæc mihi patiar fieri? iam hercle
Ego tibi illecebra ludos faciam clamore in uia,quæ
Aduorſum legem accepiſti plurimis pecuniam.
Iam hercle apud omnes magiſtratus faxo,erit nomen tuum.
Poſt id ego in te manum inijciam quadrupus uenefica
Suppoſtrix puerum,ego ædepol tua probra aperibo omnia.
Nihil me,perdidi omne quod fuit,fio impudens.
Nec mihi adeſt ad illum penſi,iam quos capiam calceos,ſed quid
Ego hic clamo? quid ſi me iubeat intromittier? conceptis me non
Facturum uerbis,iurem ſi uelit,nugæ ſunt,ſi ſtimulos pugnis
Cædis,manibus plus dolet,de nihilo nihil eſt iraſci,quæ te non
Flocci facit,ſed qd hoc eſt? proh Di immortales,Calliclẽ uideo ſenem.
Alteram tonſtricem huius,alteram ancillam ſuã,meus qui affinis
Fuit,ancillas duas conſtrictas ducere,pertimui poſtquam
Vna cura cor meum mouit,non timeo,ne me malefacta antiqua
Mea ſine inueniam omnia.

Callicles ſenex. Ancillæ.ij. Dinarchus adoleſcens.

Gon tibi maledicam,aut tibi male uelim ut animo meo'ſt.
e Propemodum expertæ eſtis,q̃ ego ſim tranquillus uſq;
Homo,rogitaui ego uos uerberanteis,has pendenteis ſimul
Commemini,quo quicq; pacto ſitis confeſſæ ſcio hic nunc.
Volo ſcire eodem pacto,ſine malo fateamini,quanq̃ uos
Colubrino ingenio ambæ eſtis,edico prius,ne duplicis habeatis
Linguas,ne ego bilingueis uos necem,niſi ad tintinnaculos
Voltis uos educi uiros.An.uis ſubegit uerum fateri,ita lora lædunt
Brachia.Ca.at ſi uerũ mihi erit is faſſæ.An.uinclis exolue.Ca.mihi

Etiam num quid sit negocij falsus incertusq; sum, nisi quia
Timeo tamen. An. ego nec quid peccaui scio. Ca. omnium primum
diuersa est
Etenim sic istud uolo, ne iter uos significetis, ego ero paries loquere tu.
An. Quid loquar? Ca. quid puero actu'st, mea quem peperit filia
Meo nepoti? capita rerum expedite. An. istæ dedi. Ca. iam
Tace, accepistin puerum tu ab hac? An. accepi. Ca. tace
Nihil moror præterea, satis es fassa. An. inficias non eo.
Ca. Iam liuorem scapulis istoc concinnas tuis, conueniunt
Adhuc utriusq; uerba. Di. uæ misero mihi, mea nunc facinora
Aperiuntur, clàm quæ speraui fore. Ca. loquere tu, quis dare
Te huic puerum iussit? An. hera maior mea. Ca. quid tu,
Cur eum accepisti? An. hera me rogauit minor, puer ut
Ferretur, eaq; ut cælarentur omnia. Ca. loquere tu.
Quid eo fecisti puero? An. ad meam heram detuli. Ca. quid de
Puero tua hera fecit. An. heræ meæ extemplo dedit. Ca. quoi.
Malum, heræ? An. duæ sunt istæ. Ca. caue nisi quod te rogo, nisi
Ea quæ exquiro. An. mater filiæ dono dedit inquam. Ca. plus.
Quàm dudum inquam loquere. An. plus tu rogitas Ca. responde
Ocyus quid illa quoi donatu'st? An. supposuit. Ca. quoi? An sibi
Pro filiolo. Ca. pro filiolo? Di. obsecro uostram fidem, ut facilius
Aliqua aliunde puerum natum parit, hæc labore alieno
Puerum peperit sine doloribus, puer quidem beatus. matres duas
Habet, & auias duas, iam metuo patres quot fuere, uidesis
Facinus muliebre. An. magis pol hæc malitia pertinet ad uiros,
Quàm ad mulieres, uir eam, non mulier prægnantem fecit.
Ca. Et idem ego istuc scio, tu bona ei custos fuisti. An. plus potest, qui plus
Valet, uir erat, plus ualebat, uicit quod poterat, uim attulit.
Ca. Et tibi quidem hercle idem attulit magnum malum. An. de istoc
Ipsa, et si tu taceas, re ab se experta intellego. Ca. nunquam te
Facere hodie ut quoius quis esset, diceres. An. tacui, at nunc
Non tacebo, quando adest, necesse indicem. Di. lapideus sum,
Commouere me miser non audeo, res palàm omnis est, meo
Illic nunc sunt capiti hostiæ, meum illuc facinus, mea stultitia est.
Timeo q̃ mox nominer. Ca. loquere filiam meam
Quis integram stuprauerit. An. uideo ego te propter mala
Facta, qui es patronus parieti. Di. neq; uiuos, neq; mortuus
Sum, nec quid nunc faciam scio, neq; ut hinc abeam, neq; ut
Ad hunc adeam scio, timore torpeo. Ca. dicin an non?

An. Dinarchus quoi illam prius duci sponderas. Ca. ubi is homo est,
Quem dicis? Di. adsum Callicles, per tua obsecro genua,
Vt tu istuc insipienter factum, sapienter feras, mihiq; ignoscas,
Quod animi impos uini uitio fecerim. Ca. non placet
In mutum quippiam conferri, quod loqui non potest, nam uinum si
Fabulare possit, se defenderet, non uinum moderari
Sed uino solent, qui quidem probi sunt, uerum
Qui improbus est, siue subbibit, siue adeo caret temeto,
Tamen ab ingenio est improbus. Di. scio
Equidem quæ nolo, multa mihi audienda obnoxia, ego tibi
Me obnoxium esse fateor culpæ compotem mi
Callicles uide quæso ne facias iniuriam, reus solutus
Caussam dicit, mitte istas, sanun es? Ca. soluite istas,
Agite, abite, tu domum, & tu autem domum eloquere
Hæc heræ ut puerum, reddat, siquis eum petat, eamus
Intus. Di. quid uis intus me ire, tu es prætor mihi.
Verum te obsecro, ut tuam gnatam des uxorem Callicles.
Ca. Eundem stulte iudicasse quidem istam rem intellego.
Nam haud mansisti, ut ego darem illam, tute sumpsisti tibi,
Nunc habeas, ut nactus, uerum hoc ego te mulctabo bolo.
Sex talenta magna dotis demam pro istuc inscitia.
Di. Bene agis mecum, filium istinc tute melius est repetere.
Cæterum uxorem quamprimum potest adduci ex ædibus.
Ca. Ego adeo iam illi remittam nuncium, Adimæo dicam, ut aliam
Conditionem filio inueniat suo. Di. at ego ab hac puerum reposcam,
Ne mox inficias eat, nihil est, nam ipsa & ultro ut factu'st, fecit
Omnem rem palàm, sed nimium pol opportuna ecce abse
Egreditur foras, næ ista stimulum longe habet, quæ usq; illinc
Cor pungit meum.

Phronesium. Dinarchus. Astaphium.

Littea, et lutea ẽ meretrix, nisi quæ sapit in uio ad rẽ suã.
b Si alia membra uino madeant, cor sit saltem sobrium.
Nam mihi diuidia est in tonstricem meã, sicut inultam, male
Ea dixit, eum Dinarchi puerum inuentum filium.
Vbi id audiuit, q̃q̃ penes est me omnis res, & liberi.
Video eccum, qui suis tutorem me adoptauit bonis.
Di. Mulier adsum profectu'st. Ph. quid agitur uoluptas mea?
Di. Non uoluptas, aufer nugas, nihil ego nunc de istac te ago.

Ph. Scio mecastor quid uis, & quid postulas, & quid petas.
Me uidere uis, & me te amare postulas, puerum petis.
Di. Di immortales ut planiloqua est, paucis ut rem ipsam attigit.
Ph. Scio equidem sponsam tibi esse, & filium ex sponsa tua.
Et tibi uxorem ducendam iam esse, alibi iam animum tuum,
Me quasi pro derelicta sis habiturus. sed tamen cogitato mus
Pusillus q̃ sit sapiens bestia, ætatem qui uni cubili
Nunquam committit suam, quasi unum obsideatur, aliunde perfugiũ
Gerit. Di. ocium ubi erit, de istis rebus tum amplius tecum loquar.
Nunc puerum redde. Ph. immo ámabo ut hos dies aliquos sinas
Eum esse apud me. Di. minime, nam eo quid opus?
Ph. In re mea triduum hoc saltem, dum aliquo miles circumducitur.
In eam rem si quid habebo, tibi quoq; etiam proderit, si auferes
Puerum, á milite omnis tum mihi spes animam efflauerit.
Di. Factum cupio, nam re facere si uelim non est locus, nunc puero
Vtere, & procura, quando procures, habes. Ph. multum ámabo
Te ob istam rem mecastor, ubi domi metues malum, fugito huc
Ad me saltem, amicus mihi esto manubinarius. Di. bene uale
Phronesium. Ph. iam tum oculum uocas, id quoq; interim
Furtatim nomen commemorauiter. Di. nunquid uis? facultas operæ
Vbi mihi erit, ad te uenero. Ph. ille quidem abijt, accessit, dicere
Hic quis uidelicet, uerum est uerbum quod memoratur, ubi amici
Ibidem opus, propter hunc spes etiam se hodie tam interit
In militem, quem ecastor mage amo q̃ dudum, id quod cupio inde
Auferre, quæ quom multum abstulimus, haud multum apparet, quod
Datum est, ita sunt gloriæ meretricum. As. aha tace. Ph. qd ẽ obsecro?
As. Adest pueri. Ph. sine eum ipse adire huc, sine, si is est modo,
Sine eum ipsum adire, ut cupio ad me hac recta, si uenerit
Næ istum ecastor hodie astis confectum fallacijs.

ACTVS QVINTVS.

Stratophanes miles. Astaphiũ. Phronesiũ. Strabax rusticus.

O mihi amare fero suppliciũ damnis ad amicam meam
Vt illud acceptum sit prius quod pdidi, hoc addam insuper.
Sed qd uideó herã atq; ancillã ãn ædeis? adeũda ẽ hæc mihi
Quid hic uos agitis? Ph. ne me appella. Mi. nimium sæuis. Ph. sic.
Potin es ut mihi molestus ne sies Mi. qd? Astaphiũ st. As. merito ecastor
Tibi succenset. Ph. alazon? atq; ne isti etiam parũ male uolo. Mi. ego

Me a uoluptas, si quid peccaui prius supplicium ad hãc minam fero
Auri, si mihi rides. Ph. manus uetant prius, q̃ penes sese habeant, qcq̃
Credere, puero opus est cibũ, opus est matri autem quæ puerũ lauit,
Opus nutrici, utrem habeat ueteris uini largiter, ut dies noctesq;
Potet, opus lignis, nunc opus est carbonibus, fascijs, opus est puluinis,
Cunis, incunabulis, oleum opus est, farina opus est totum diem.
Nunquam hoc uno die efficiatur opus, quin opus semper siet.
Non enim possunt militares pueri setania educier.
Mi. Respice ergo accipe hoc, qui istuc efficias opus. Ph. cedo
Quanquam parum est. Mi. ad omne maius istuc positum paru'st.
Tuo arbitratu quod iubebis addabitur, da nunc sauium.
Ph. Mitte me inquam odiosus. Mi. nihil fit, non amor, teritur dies.
St. Plus decem pondo amoris pausillis perdidi, accipe hoc
Atq; auferto intro, ubi mea amica est gentium, neq; ruri, neq;
Hic operis quicquam facio, corrumpor situ ita miser
Cubando in lecto, hic expectando obdurui, sed eccam uideo.
Heus amica quid agis? Mi. quis illic homo? Ph. quem
Ego ecastor mage amo, q̃ te. Mi. q̃ me? quomodo?
Ph. Hoc modo, ut molestus ne sis. Mi. iam abis, postquã aurum habes?
Ph. Condidi intro, quod dedisti. St. ades amica, te alloquor.
Ph. At ego ad te ibam. St. ad me deliciæ? Ph. hercle uero serio. St. quanq̃
Ego tibi uideor stultus, gaudere aliqui me uolo, nam q̃q̃
Es bella malo tuo, nisi tecum aliqui gaudeo, uin te
Amplecter, & suauium dem? Ph. quid uis face, gaudeam.
Mi. Meos ne ante oculos ego illam patiar alios amplexarier?
Mortuum hercle me duco satius, abstine hoc mulier manum,
Nisi te mea manu in machæra & hunc uis mori.
St. Nihili fari satius est miles si te amari postulas, auro, haud ferro
Deterrere potes, ne amet. Mi. qui (malum)
Bella es, aut ea tu es quæ ames hominem istimodi? Ph. uenit ne
In mentem tibi, quod uerbum in cauea dixit histrio?
Omnes homines ad suum quæstum callent, & fastidiunt.
Mi. Huncine hominem te amplexarier tam horridum atq; squalidum?
Ph. Quanq̃ hic squalidus est, q̃q̃ hic horridus, citus bellum iuit.
Mi. Dedi ego aurum. Ph. mihi dedisti? filio cibaria.
As. Nunc si hanc tecum esse speras, alia opus est auri mina.
Mi. Malam rem is, & magnam magnopere serua uiaticum
Quid isti debet nisi tria. St. quæ nam tria.
Mi. Vnguenta, noctes, sauium. Ph. par pari respondet.

Verum nunc saltem si amas, da tu mihi de tuis delicijs summis
Quicquid pauxillulum. Mi. quid ita? Ph. ab auo est quod idem
Dictum superfert campas dicit abaui consulta istuc.
Mi. Mihi homo caue faxis uolnus, tibi iam quoi sunt dentes ferrei
Volgo adse omneis intromittit, abstine istanc tu manum.
St. Iam hercle iam magno tu uapulato uir strenuus.
Mi. Dedi ego huic aurum. St. at ego argentum. Mi. at etiam pallulam.
St. At ego oues etiam, nam & alia multa, quæ poscet, dabo.
Melius te munere certare mecum, qui minacijs.
Ph. Lepidus ecastor mortalis est. Strabax mi perge obsecro
Stultus atq; insanus damnis certant, nos saluæ sumus.
Mi. Age prior tyro aliquid. St. immo tu prior perde & peri.
Mi. Hem tibi talentum argenti philippei est, tene tibi.
Ph. Tanto melior noster esto, sed & uostro uiuito. Mi. ubi est quod
Tu das, solue Zonam, prouocatur, quid times? St. tu pegrinus, hic ego
Habito, timeo meos, non ego ambulo, pecua ad hanc ego in
Crumena obligata defero. Mi. quid dedi, ut distrinxi hominem?
St. Immo ego uero, qui dedi. Ph. i intro amabo, & tu ergo ad me.
St. Cum tu eris mecum quidem, quid tu, quid ais? Mi. tun hoc? an ego
Posterior dedi? Ph. tu dedisti, iam daturus est, istuc habeo, hoc expeto
Verum utriq; mos geratur, amborum ex sententia
Fiat, ut rem gratam uideo, hoc accipiũdu'st, quod datur.
St. Meum quidem te lectum certe occupare non sinam.
Mi. Lepide mecastor occupaui atq; ex mea sententia.
Ph. Aeque ut rem bene gestam uostram rursum bene geram,
Amabo siquid animatu'st facere, faciam ut sciam.
Veneris causa applaudite, eius hæc in tutela est fabula,
Spectatores bene ualete, plaudite atque exurgite.

Soluer zona

FINIS.

* ** a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z
A B C D E F G H I K L M N.
Omnes quaterniones præter N duernionem.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI, ET
ANDREAE ASVLANI SOCERI,
MENSE IVLIO. M. D. XXII.

Plauti tumulus ab eo expositus ut ait varro.

Postq est morte captus Plautus, comedia luget
Scena est deserta, risus ludus iocusq
Et numeri et innumeri simul omnes collacrimarunt.

